

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

The Guidelines for Desirable Characteristics Development of Professional School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office of Sing Buri, Ang Thong

ลักษิกา แยมุ่น, ภูวดล จุลสุคนธ์ และ เสริมทรัพย์ วรปัญญา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี, ประเทศไทย

Laksikar Yamnun, Phuwadon Chulasukhon and Sermsap Vorapanya
Thepsatri Rajabhat University, Lop Buri, Thailand

✉: pamsikar38@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 06 January 2025; Revised: 08 February 2025; Accepted 17 February 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง 2) จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ 3) หาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำนวน 338 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การมีทักษะด้านการสื่อสาร 2) การมีวิสัยทัศน์ และ 3) การมีคุณธรรมจริยธรรม 3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักวิชาการและมีความน่าเชื่อถือ จนได้มาซึ่ง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะ ที่

พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์, ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ, สิงห์บุรี, อ่างทอง

Abstract

This research article aimed to: 1) to examine the status quo and desirable characteristics of professional educational institutions under the Secondary Education Area Office Singburi Angthong, 2) to prioritize the needs for the desirable characteristics development of profession educational institution administrators under the Secondary Education Area Office of Singburi Angthong, and 3) to determine the guidelines for desirable characteristics development of profession educational institution administrators under the Secondary Education Area Office of Singburi Angthong. The present study sample included school administrators and teachers in schools under the Secondary Education Area Office Singburi Angthong, a total of 338 people. The research instruments included questionnaires and in-depth interviews. The statistics implemented for data analysis included percentage, mean, standard deviation, needs analysis, and content analysis. The results are as follows: 1. The status quo of the desirable characteristics of professional educational institution administrators under the Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong was at a high level overall, and the desirable characteristics of professional educational institution administrators under the Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong were at the highest level overall. 2. The priority of needs for desirable characteristics of professional educational institution administrators under the Secondary Educational Service Area Office Singburi Angthong was found the top three needs for the following areas; 1) communication skills, 2) vision, and 3) ethics. 3. The guidelines for developing desirable characteristics of professional educational institution administrators under the Secondary Education Area Office of Singburi Angthong were derived from in-depth interviews with experts in educational agencies and educational institutions in Singburi, Angthong provinces. Based on the content analysis under the academic principles and credibility provided the guidelines for desirable characteristics development of professional educational institution administrators under the Secondary Education Area Office of Singburi Angthong.

Keyword: Desirable Characteristics, Profession Educational Institution, Administrators, Singburi, Angthong

1. บทนำ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมาย ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป็นผู้เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมและเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของประเทศ การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี และรัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาของประเทศ มีอำนาจหน้าที่ เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับทุกประเภท และการอาชีวศึกษา กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัด

การศึกษา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวถึงคุณลักษณะผู้อำนวยการสถานศึกษาที่พึงประสงค์ประกอบด้วย รัก ศรัทธา ภาควิมุขใจในศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิของความเป็นผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษามุ่งมั่นในการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสร้างวัฒนธรรมคุณภาพและวัฒนธรรมประชาธิปไตยในการปฏิบัติงานโดย กระบวนการมีส่วนร่วมมีวินัยคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษาและเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะ 10 ประการดังนี้ 1) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล 2) มีความรู้ทางวิชาชีพมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ 3) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4) มีความเป็นผู้นำ 5) มีความสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ 6) มีบุคลิกน่าเชื่อถือ 7) มีคุณธรรมจริยธรรม 8) มีจิตวิทยาในการบริหาร 9) มีความสามารถความชำนาญในการบริหารและจัดการศึกษาได้ดี 10) มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล เพื่อให้เกิดความสมดุลในการบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (โยธิน นิลชข, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ อีระ รุญเจริญ (2553) กล่าวว่า “ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ” นอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในการวางแผนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการบริการจัดการงานต่าง ๆ ในหน่วยงานการตัดสินใจ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นกลไกสำคัญหนึ่งที่จะประสานและขับเคลื่อนระบบการพัฒนางานองค์กรให้ก้าวหน้าด้วยการนำพาบุคลากรให้ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพและทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีคุณภาพไม่เป็นผู้นำที่ดี ก็จะไม่สามารถพัฒนางานองค์กรให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาก็ไม่ประสบผลสำเร็จได้เช่นเดียวกัน (ทรงสวัสดิ์ แสงมณี, 2552)

คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ คือ นักบริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจในสาระของงานอย่างแท้จริงสามารถบริหารงานได้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ ทั้งด้านการบริหารและด้านคุณธรรม จริยธรรมด้วย ดังนั้น คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารงานกิจการต่าง ๆ ให้สำเร็จ โดยอาศัยความรู้ความสามารถของตนเองและความร่วมมือของผู้อื่น ลักษณะของนักบริหารการศึกษา มืออาชีพที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารและการจัดการศึกษาตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งลักษณะดังกล่าวประกอบด้วย 1) มีพื้นฐานเดิมเป็นทุนมีความเป็นผู้นำตามธรรมชาติเดิมเป็นทุน 2) มีการศึกษา 3) บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ 4) มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ 5) มีความสามารถความ

ชำนาญ 6) มีความรู้และรู้รอบ 7) การมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา นอกจากนี้ การบริหารโรงเรียน ควรจะต้องคำนึงสิ่งต่อไปนี้ คือ 1) ลักษณะของตนเอง 2) สภาพของโรงเรียน ทั้งภายในและภายนอก 3) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบริหารจากผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ และ 4) อุปสรรคและแนวคิดทฤษฎีการบริหารตัวแบบผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จและประสบการณ์ของตนเองมาหลอมรวมหรือสร้างเป็นแนวทางการบริหารโรงเรียนของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับปรุงคุณลักษณะของตนเอง เช่น คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสามารถในการบริหาร ด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ เพื่อบูรณาการกับเงื่อนไข สภาพงาน แนวคิดทฤษฎี และหลักการบริหารนำสู่การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จได้ (รสริน ชาญสาคร, 2557)

โดยอ้างถึง ยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่มุ่งพัฒนาคุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในกลยุทธ์ที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา แนวทางการพัฒนาข้อที่ 6 พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล ของยุทธศาสตร์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี พ.ศ.2566-2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง) จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จะต้องเป็นบุคคลที่มีทั้งความรู้ความสามารถที่จะนำพาครูปฏิบัติงานให้เกิดผลดีกับการบริหารสถานศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
2. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง
3. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จำแนกเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 โรงเรียน, โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 14 โรงเรียน, โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 4 โรงเรียน, โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 26 โรงเรียน โดยมีจำนวนประชากร ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน, ครู จำนวน 990 คน รวมทั้งสิ้น 1,051 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร

สถานศึกษาและครู ได้มาจากกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 338 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 53 คน ครู จำนวน 285 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามตำแหน่งการปฏิบัติงาน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัย และการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

2. นำข้อมูลที่ได้มากำหนดขอบเขตของเนื้อหา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถามของแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 7 ประการ ประกอบด้วย 1) การมีภาวะผู้นำ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การมีทักษะด้านการสื่อสาร 4) การมีความรู้ความสามารถ 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 6) การมีทักษะด้านการบริหาร 7) การมีบุคลิกภาพที่ดี

3. ร่างแบบสอบถาม ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามขอบเขตเนื้อหาจากกรอบแนวคิด ประกอบด้วยคำถามเป็นรายข้อเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. นำร่างแบบสอบถามไปเสนอให้ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

5. นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (Subject Matter specialists) จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเนื้อหาสาระและโครงสร้างของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม ลงความเห็นและให้คะแนนว่าข้อคำถามแต่ละข้อ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเนื้อหาหรือไม่ จากนั้นวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อและเนื้อหา (Index of Item – Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ อยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความเชื่อมั่นและได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

และการสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) มีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

2. ศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ที่ได้จากการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

3. สร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

4. ปรับปรุงและแก้ไขประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

5. นำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ถูกต้องแล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษาในการแจกแบบถามเพื่อเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู จำนวน 338 คน

3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google form) และขอรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อตรวจนับและตรวจหาความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

5. นำข้อมูลลำดับความต้องการจำเป็นของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง จากแบบสอบถามมาสร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ

6. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ด้วยประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ

7. พัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

8. ร่างแนวทางการพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายในการวิเคราะห์ โดยมีการกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นจัดลำดับตามค่า PNI Modified โดยใช้วิธี Priority Need Index

ขั้นที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเรียงลำดับความต้องการจำเป็น จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด จากนั้นนำประเด็นที่มีความน่าสนใจ มาสร้างเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขั้นที่ 5 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเสนอ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

4. ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 2) การมีบุคลิกภาพที่ดี และ 3) การมีความรู้ความสามารถ ส่วนสภาพปัจจุบันรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีวิสัยทัศน์ และการมีทักษะด้านการสื่อสาร

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาสภาพที่พึงประสงค์รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 2) การมีบุคลิกภาพที่ดี และ 3) การมีความรู้ความสามารถ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์รายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีภาวะผู้นำ

2. ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) การมีทักษะด้านการสื่อสาร 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 4) การมีทักษะด้านการบริหาร 5) การมีความรู้ความสามารถ 6) การมีบุคลิกภาพที่ดี และ 7) การมีภาวะผู้นำ

3. แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และสรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ หลังจากได้ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามที่

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะโดยเฉพาะประเด็นที่ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นสอดคล้องกัน แล้วนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้ง 2 ท่าน เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป ซึ่งผลการพิจารณาปรับปรุงได้ข้อสรุปแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ดังนี้

ด้านที่ 1 การมีภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดลำดับความสำคัญของการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และส่งต่อความเป็นภาวะผู้นำแก่เพื่อนร่วมงาน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางด้านวิชาการและทักษะด้านอื่น ๆ โดยมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างเครือข่ายทางการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญคนอื่น ๆ 5) ผู้บริหารสถานศึกษาดึงศักยภาพและความสามารถของบุคลากร ๆ แต่ละคน มาปรับใช้ในการทำงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล จะทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น 6) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเคารพต่อผู้อื่น ปฏิบัติกับผู้อื่นด้วยความสุภาพ ให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ ส่งผลให้สามารถลดความขัดแย้ง ลดความตึงเครียดในการทำงานได้ พร้อมกับช่วยสร้างความไว้วางใจให้แก่กันได้อีกด้วย

ด้านที่ 2 การวิสัยทัศน์ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการสร้างวิสัยทัศน์ของตนเองอยู่เสมอ โดยพัฒนาการวางแผนการทำงาน มองภาพอนาคต มีการคิดริเริ่ม ยืดหยุ่น และชัดเจน สามารถสื่อสารให้ครูและบุคลากร ๆ ในสถานศึกษาเข้าใจง่าย 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีไว้อย่างชัดเจน มีการวางแผนสร้าง Timelines การปฏิบัติงาน สามารถมองเห็นแนวโน้มในอนาคตให้ออกว่า เทรนด์ของสังคมและโลกมีแนวโน้มจะเป็นไปทิศทางใด โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และ SDG ในการวางแผนการทำงานอยู่เสมอ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสื่อสารอย่างชัดเจนและกระชับ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงไม่ต้องใช้เวลามากในการสื่อสาร เพียงแค่ชัดเจน ถูกต้อง เข้าใจง่าย และสามารถสื่อสารได้ทุกเวลา ไม่ว่าจะอยู่ในที่ใด ๆ ก็ตาม 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรฝึกการวิเคราะห์จากปัญหาและบริบท รวมไปถึงการกำหนดเป้าหมายและมุมมองในอนาคตของสถานศึกษา 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการศึกษาความรู้อยู่เสมอ มีภาวะผู้นำสูง ตลอดจนมีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน โดยมีการประสานงานที่ดี สื่อสารให้ชัดเจนตรงเป้าหมาย 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด และวิสัยทัศน์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ

ด้านที่ 3 การมีทักษะด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ฟังที่ดีเป็นผู้ที่มีเจตนาจะเข้าใจ และใส่ใจที่จะตอบคำถามแก่ผู้ร่วมงาน 2) ผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้าใจผู้ฟัง โดยทำความเข้าใจกับบุคคลที่สนทนาด้วยเป็นสิ่งสำคัญ และวิเคราะห์ผู้ฟัง เลือกใช้วิธีการส่งสารที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับผู้ฟังแต่ละคน 3) ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับและให้ Feedbacks การขอความคิดเห็นจากครูและบุคลากร ๆ โดยผู้บริหาร ๆ ต้องดำเนินการกับ Feedbacks ที่ได้รับไปด้วยเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานภายในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการรับและให้ Feedbacks การขอความคิดเห็นจากครูและบุคลากร ๆ โดยผู้บริหาร ๆ ต้องดำเนินการกับ Feedbacks ที่ได้รับไปด้วย เพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานภายในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ด้านที่ 4 การมีความรู้ความสามารถ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้พื้นฐานใน

การบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายบริหาร และขอบข่ายของแต่ละงานอย่างชัดเจน และสามารถบริหารจัดการงานต่าง ๆ ในทุก ๆ ฝ่ายบริหาร ฯ ได้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความชำนาญในการบริหารจัดการองค์การอย่างมีระบบ โดยสามารถใช้ทรัพยากรทั้งทางด้านงบประมาณ บุคลากร และกระบวนการในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ในระเบียบของทางราชการ กฎหมาย พรบ.ทางการศึกษา ให้แม่นยำ รวมไปถึงมีความรู้ทางด้านการวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านการศึกษา 4) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำทางด้านวิชาการและส่งเสริมให้บุคลากร ฯ ภายในสถานศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และพัฒนาทางด้านวิชาการและทักษะอื่น ๆ อยู่เสมอ โดยได้รับการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านและเท่าทันตามยุคสมัย มองโอกาสที่สถานศึกษาของตนเองมี และใช้โอกาสพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดความชำนาญ สามารถใช้เครื่องมือสื่ออุปกรณ์ และเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างคล่องแคล่ว เพื่อนำมาปรับใช้ในการกระบวนการบริหารและการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาความรู้ความสามารถในการนำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการสู่การปฏิบัติในการดำเนินงานภายในสถานศึกษาอย่างมีรูปธรรม

ด้านที่ 5 การมีคุณธรรมและจริยธรรม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความโอบอ้อมอารีเมตตา ห่วงใย ให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้เกี่ยวข้องเสมอภาคได้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพระราโชบายของในหลวงรัชกาลที่ 10 มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน รวมไปถึงต้องมีความระมัดระวังในการปฏิบัติตนให้อยู่ในพื้นฐานแห่งความถูกต้อง ดีงาม มีศีลธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและยกย่องเชิดชูเกียรติ 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีความศรัทธาในคุณงามความดี ให้ความสำคัญ สนับสนุน และการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ประพฤติปฏิบัติด้วยจิตสำนึกที่ดี และธำรงไว้ซึ่งความยั่งยืนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 5) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบของบุคลากร ฯ โดยควรพัฒนาตนเองให้มีหลักความเมตตาตามหลักพรหมวิหาร 4 ความเชื่อมั่นในคุณงามความดีตามหลักโลกธรรม 8 โดยรู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี รวมไปถึงพัฒนาการเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมจากชีวิตส่วนตัวและการทำงาน

ด้านที่ 6 การมีทักษะด้านการบริหาร ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความรู้ ทักษะการด้านบริหาร และมีการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ มีความอดทนและอดกลั้น 2) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปรับประยุกต์ใช้ทรัพยากรที่มีในสถานศึกษา มาใช้ให้เกิดคุณค่าและมีประโยชน์สูงสุด โดยการบริหารงานต้องขึ้นอยู่กับระเบียบแบบแผนของทางราชการ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรติดตามข่าวสาร นโยบายการศึกษาในระดับต่าง ๆ และนำนโยบายทางการศึกษาลงสู่การปฏิบัติงานและการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน รวมไปถึงการมีทักษะในการวางแผน การบริหารจัดการ การกำหนดกลยุทธ์ เป็นผู้นำทางวิชาการ เข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็ก 4) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย และวางแผนการบริหารงาน โดยยึดมั่นกฎหมาย กฎระเบียบของทางราชการ จัดทำโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน และบริหารงานตามรูปแบบและโครงสร้าง ฯ รวมไปถึงผู้บริหาร ฯ ควรจัดทำแผน ฯ และดำเนินการตามแผน ฯ ที่ตั้งไว้ 5) การพัฒนาการใช้สื่อและนวัตกรรมทางการบริหาร รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการบริหาร 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา

ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ด้านที่ 7 การมีบุคลิกภาพที่ดี ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักวางตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น ๆ อยู่เสมอ รู้จักกาลเทศะ เป็นแบบอย่างในการเป็นภาวะผู้นำทางด้านวิชาการและงานอื่น ๆ รวมไปถึงการปฏิบัติตนเป็นนักพัฒนาและพร้อมรับสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรักษาความสะอาดของร่างกายเป็นสิ่งสำคัญ รองลงมาคือการแต่งกายที่เรียบร้อย เหมาะสมกับตำแหน่ง วัย สถานการณ์ โอกาส และกาลเทศะ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาบุคลิกภาพด้านวาจา เนื้อหาสาระของการสื่อสาร และการเลือกใช้วิธีการในการสื่อสาร 4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาบุคลิกภาพด้านสติปัญญา คือ ความเข้าใจต่อสถานการณ์ บุคคล จนสามารถตัดสินใจต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ดี และเท่าทันเวลา 5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรหาบุคคลต้นแบบผู้มีบุคลิกภาพที่ดีและแต่งกายสะอาด ถูกต้องตามกาลและกาลเทศะ เพื่อเป็นแรงบันดาลใจในการพัฒนาและปรับบุคลิกภาพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

5. อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

1.1 ภาพรวมผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคุณลักษณะแต่ละด้าน ได้แก่ 1) การมีภาวะผู้นำ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การมีทักษะด้านการสื่อสาร 4) การมีความรู้ความสามารถ 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 6) การมีทักษะด้านการบริหาร และ 7) การมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่ดีและเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และบรรลุเป้าหมายของการบริหารขององค์การคุณลักษณะดังกล่าวเกิดจากการที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ตามกรอบแนวคิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังเคราะห์จาก JANICE S. SERENIO (2013), Miriam A. Campo (2014), ธีระ รุญเจริญ (2553), สุรินทร์ นามอยู่ (2564) สอดคล้องกับแนวคิดของ เบส (Bass. 1998) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในฐานะเป็นผู้นำที่ต้องรับผิดชอบสถานศึกษาทั้งหมดในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวันวิที กุ่มเมือง (2554) ที่พบว่า ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ภาพรวมของผลการวิจัยของสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด หรือผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอาจต้องการผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) การมีภาวะผู้นำ 2) การมีวิสัยทัศน์ 3) การมีทักษะด้านการสื่อสาร 4) การ

มีความรู้ความสามารถ 5) การมีคุณธรรมและจริยธรรม 6) การมีทักษะด้านการบริหาร และ 7) การมีบุคลิกภาพที่ดี เพราะเชื่อว่าจะสามารถเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้กับองค์กรมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาองค์กร กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ภายใต้หลักการที่ถูกต้องเป็นผู้บริหารที่มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ ตรงต่อเวลา รู้จักใช้คำพูดให้เหมาะสม สามารถนำความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สามารถ พองศิริ (2558) ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณิ สวากลาง (2558) ที่พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ต้องมีคุณลักษณะดังกล่าว ซึ่งจากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

2.1 การมีทักษะด้านการสื่อสาร เป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เป็นอันดับแรก เนื่องมาจากการติดต่อสื่อสาร เป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อผลสำเร็จของการบริหารที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายและแต่ละฝ่ายต้องรับทราบนโยบายระเบียบแบบแผนของการสื่อสาร เพื่อที่จะนำวิธีการและหลักการไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ รอย และเบทสัน (Ruesch and Bateson, 1951) ซึ่งกล่าวว่า การสื่อสารไม่ใช่การถ่ายทอดข่าวสารด้วยภาษาพูดและเขียนโดยมีเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่หมายถึง พฤติกรรมทุกอย่างที่บุคคลหนึ่งกระทำแล้วส่งผลให้บุคคลอื่นเกิดความเข้าใจ โดยกระบวนการสื่อสารเริ่มด้วยแหล่งความคิดข้อมูล (Source) ข่าวสาร (Message) และช่องทางการสื่อสาร (Channel) เกณฑ์สำหรับการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิผลของผลลัพธ์ที่ต้องการ ดังนั้น การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิผลต้องหล่อหลอมเกณฑ์ทั้งสามเกณฑ์เข้าด้วยกัน มีคุณภาพนำไปสู่การรับรู้เชิงบวก ก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งการสื่อสารอย่างน้อยต้องมีองค์ประกอบของการสื่อสาร สอดคล้องกับ ปัทมา สายสอาด (2551) ที่กล่าวว่า การสื่อสารมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการที่บุคคลจะบรรลุมาตรฐานความจำเป็นขั้นพื้นฐานได้นั้น จำเป็นต้องมีความรู้หรือข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ การได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารหรือความรู้นั้น ต้องอาศัยการสื่อสาร ทั้งในรูปแบบของการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การสื่อสารเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปกติวิสัยของทุกคน โดยทั่วไปมนุษย์ใช้เวลาประมาณ 70 - 80% เพื่อการสื่อสารถึงผู้อื่น ทั้งการฟัง การอ่าน และการเขียน

2.2 การมีวิสัยทัศน์ เนื่องจากในปัจจุบันวิสัยทัศน์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับองค์กรที่จะเป็นตัวชี้แนะแนวทางการบริหารองค์กร และสร้างแรงบันดาลใจในการที่จะนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ วิสัยทัศน์เป็นเสมือนความฝันที่ให้น่าทางให้ทุก ๆ คนในองค์กรเดินไปในทางเดียวกัน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปในทิศทางและแนวทางที่กำหนดโดยผู้บริหาร วิสัยทัศน์มีความสำคัญต่อผู้บริหารผู้ร่วมงานและความก้าวหน้าขององค์กรในการดำเนินงาน สอดคล้องกับ เสน่ห์ จุ้ยโต (2558) ที่กล่าวว่า วิสัยทัศน์มีความสำคัญในการพัฒนางานต่าง ๆ ในองค์กรซึ่งวิสัยทัศน์เป็นภาพที่ผู้บริหารองค์กรและบุคลากรในองค์กรได้ร่วมกันวางไว้เพื่อให้เป็นตัวกำหนด ดังนั้นความสำเร็จของการทำงานในองค์กร วิสัยทัศน์จึงมีความสำคัญมาก สอดคล้องกับ ทองอินทร์ ปัญญานาค (2556) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของวิสัยทัศน์ไว้ว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารหรือของสถานศึกษาจะเป็นเหมือนเข็มทิศหรือ

จุดมุ่งหมายที่ทุกคนในสถานศึกษาตั้งไว้ เพื่อให้ปฏิบัติไปให้บรรลุเป้าหมายนั้นให้มากที่สุด ซึ่งการที่บรรลุวิสัยทัศน์ทุกคนต้องร่วมมือร่วมใจกันทำงานตามพันธกิจที่ได้กำหนดไว้ วิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้จึงจะเป็นจริงได้

2.3 การมีคุณธรรมและจริยธรรม เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเสมือนบัพตัญญูของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้ บุคคลประพฤติดีประพฤติชอบด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต การที่จะให้คนในสังคมมีคุณลักษณะคุณธรรมจริยธรรมอันจะส่งผลให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้นั้น ควรมีการส่งเสริมและปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตั้งแต่ยังเยาว์วัยที่เข้ารับการศึกษานี้ คุณธรรมจริยธรรม เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นพฤติกรรมดีงามที่แสดงออก และควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และสังคมต้องการให้มีขึ้นในตัวของผู้เรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สังคมชมชอบและให้การสนับสนุน เพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม คุณธรรมจริยธรรมจะประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหลายอย่างเข้าด้วยกัน ดังนั้น คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนเป็นสิ่งจำเป็นในสังคม ความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าจะบังเกิดขึ้น เมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม นโยบายสังคมของรัฐบาลมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมเข้มแข็งให้คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม ในส่วนของภาคการศึกษาได้กำหนดไว้ว่าจะเร่งรัดปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ดังนั้น คุณธรรมจริยธรรมจึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมไทย ที่ต้องการทั้งคนดีและคนเก่ง (สุภาพร สุขสวัสดิ์, 2552) สอดคล้องกับ ชาตรี เทียนทอง (2556) ที่กล่าวถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารมีอาชีพว่า หลักประพฤติปฏิบัตินี้จะนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร โดยยึดหลักประพฤติปฏิบัติที่ดีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และต้องมีกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับบริบทขององค์กรและประการสำคัญ คือ บุคลากรขององค์กร ตั้งแต่ระดับผู้บริหารระดับสูงไปจนถึงเจ้าหน้าที่คนสุดท้ายต้องมีความเข้าใจและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ทั้งนี้ผู้บริหารมีอาชีพจะต้องให้ความสำคัญสนับสนุนและเป็นแบบอย่าง ผู้ให้การพัฒนาต้องมีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี มีความเข้าใจในเชิงปฏิบัติ มีความศรัทธาในคุณงามความดีและลงมือทำด้วย “หัวใจ” ที่เต็มเปี่ยมด้วย “ความรัก” ผู้รับการพัฒนาต้องเข้าใจ ยอมรับพร้อมที่จะเข้าสู่การพัฒนาด้วยความสมัครใจ

2.4 การมีทักษะด้านการบริหาร เนื่องจากทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการความรู้และความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการบริหารงานตามภารกิจหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารที่ได้รับมอบหมายจากสถานศึกษาตามความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ โดยอาศัยทรัพยากรบุคคล และกระบวนการบริหารอย่างมีระบบ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้การปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ดร็กเกอร์ (Drucker, 2006) ที่กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่าง ๆ ให้ลุล่วงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในองค์กรที่กล่าวนั้นทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์กรที่เข้ามาร่วมกันในการดำเนินงาน ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบ เงินทุน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจในสังคม

2.5 การมีความรู้ความสามารถ เนื่องจากความรู้ความสามารถจะต้องประกอบด้วยการมีทักษะการ

ปฏิบัติงาน การกำกับ ติดตาม เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองและองค์กร มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ความรู้ความสามารถในหลักวิชาการ บริหาร และการจัดการ ความรู้ในหลักจิตวิทยาการทำงานร่วมกับคนอื่นและจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ความรู้ในการวิจัยและพัฒนา ความรู้ในบริบททางการบริหารการศึกษา ได้แก่ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีของท้องถิ่น มีความรู้ในเรื่องพระราโชบายการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ ตลอดจนมีความรู้ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหา หรือข้อบกพร่องต่าง ๆ ภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สมาน พงษ์จำนง (2547) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของการมีความรู้ความสามารถในงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ ความรู้ในขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียน มีความรู้ความสามารถในการวางแผน การประเมินแผน ประเมินโครงการและการประเมินผลการปฏิบัติงานของ บุคลากรเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ความรู้ความสามารถใน หลักวิชาการ บริหารและการจัดการ ความรู้ในหลักจิตวิทยาการทำงานร่วมกับคนอื่นและจิตวิทยาพัฒนาการของ เด็ก ความรู้ในการวิจัยและพัฒนา ความรู้ในบริบททางการบริหารการศึกษา ได้แก่ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีของท้องถิ่น มีความรู้ในเรื่องพระราโชบายการศึกษา แห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ ตลอดจนมีความรู้ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและแนวปฏิบัติของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และ สอดคล้องกับ ทองทิพา วิริยะพันธุ์ (2553) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารหรือผู้ที่จะเป็นผู้บริหาร นอกจากจะต้องเป็นคน เก่ง มีความรู้ความสามารถแล้ว ยังต้องมีทักษะสำหรับผู้บริหารเพื่อสร้างคุณค่าเพิ่ม (Value creation) ให้แก่ ตนเองสูงสุด จะได้มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันในโลกยุคไร้พรมแดน

2.6 การมีบุคลิกภาพที่ดี เนื่องจากบุคลิกภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารที่จะทำให้องค์กรทำงาน สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะวิธีการบริหารของผู้หน้านั้นเกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวของผู้หน้าเป็นสำคัญ ไม่ใช่ เกิดจากอำนาจที่เป็นทางการ และส่งผลให้คนเชื่อและทำตาม ซึ่งสอดคล้องกับ รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2558) ที่ กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพว่า บุคลิกภาพเป็นภาพลักษณ์ภายนอกของบุคคล ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ แสดงออกทั้งทางกิริยา ท่าทาง วาจา ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การวางตัว หรืออริยาบถต่าง ๆ ที่แสดงออก ลักษณะการพูด ภาษาที่ใช้ ตลอดจนแบบความคิดที่สั่งมาจากจิตลักษณะภายในจนหลอมเป็นภาพลักษณ์ของ บุคคล แม้ว่าช่วงชีวิตของบุคคล แสดงถึงพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ อันเกิดจากอิทธิพลร่วมระหว่าง พันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม แต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บุคลิกภาพก็เป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม และ สอดคล้องกับ กิตติมาพร ชูโชติ (2562) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของบุคลิกภาพที่ส่งผลต่อความสำเร็จ โดยเฉพาะ อย่างยิ่งบุคลิกภาพของบุคคลที่จะเป็นผู้นำว่า “เป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารที่จะทำให้องค์กรทำงานสำเร็จได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะวิธีการบริหารของผู้หน้านั้นเกิดจากพฤติกรรมส่วนตัวของผู้หน้าเป็นสำคัญ ไม่ใช่เกิดจาก อำนาจที่เป็นทางการ และส่งผลให้คนเชื่อและทำตาม”

2.7 การมีภาวะผู้นำ เนื่องจากภาวะผู้นำเป็นความสามารถหรือคุณลักษณะของผู้บริหารทางการศึกษาที่ สามารถทำให้การบริหารองค์กรประสบความสำเร็จงานจะดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ และเป็นปัจจัยที่มี

ความสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยผลักดันให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นสิ่งเร้า และตัวเร่งอันสำคัญที่ทำให้การทำงานของสถานศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เป็นหลักสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับ สมคิด บางโม (2553) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หรือความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในอันที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างมาก ความล้มเหลวขององค์กรต่าง ๆ ที่เป็นมาสืบเนื่องมาจากการขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพแทบทั้งสิ้น ประสิทธิภาพของผู้นำจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้นำได้ใช้ภาวะผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำมีหลายแบบ แล้วแต่ว่าจะเลือกใช้แบบใดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง การเลือกแบบภาวะผู้นำควรคำนึงถึงผู้ใต้บังคับบัญชา สถานการณ์ และบุคลิกภาพของผู้นำเอง ภาวะผู้นำมีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยผลักดันให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นสิ่งเร้าและตัวเร่งอันสำคัญที่ทำให้การทำงานของสถานศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เป็นหลักสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด และสอดคล้องกับ ภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง (2559) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีหน้าที่บริหารงานตามภารกิจขององค์กร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหน้าที่ในการบริหารงานจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling) เป็นต้น ดังนั้น ผู้บริหารในฐานะผู้นำขององค์กรจะต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อความสำเร็จขององค์กรผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ (Leadership) จะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ขององค์กรให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คือ 1) ช่วยให้ผู้บุคลากรในองค์กรได้รับการประสานงานและแนะนำการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด 2) ช่วยรักษาสถานภาพขององค์กรให้มีความมั่นคง โดยการปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม 3) ช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กรให้ดำเนินการตามลักษณะพลวัตรภายในองค์กรโดยเฉพาะในช่วงที่องค์กรมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง ช่วยแก้ไขความขัดแย้งระหว่างส่วนต่าง ๆ 4) ช่วยให้ผู้บุคลากรในองค์กรบรรลุถึงความต้องการต่าง ๆ ทั้งในด้านความพึงพอใจและเป้าหมายส่วนบุคคล โดยจะเป็นผู้ที่ชักชวนจูงใจให้ผู้ร่วมงานมีความยินดี และเต็มใจที่จะร่วมมือปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

3. การหาแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง เพื่อวางแผนการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น ซึ่งแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณพงษ์ ศรีทรัพย์ (2565) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษา มีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์กว้างไกล 2) ด้านภาวะผู้นำและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง ผู้ 3) ด้านทักษะการบริหารจัดการที่ดีแบบผู้บริหารยุคใหม่ และ 4) ด้านทักษะการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ ภูคงกิ่ง (2566) ที่นำเสนอแนวทางการพัฒนา จำนวน 19 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านการใช้เทคโนโลยี 3) ด้านคุณธรรมและ 4) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ควรมีการพัฒนาตามลำดับความต้องการจำเป็นที่ได้จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดฯ ในการนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตนเอง สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ และส่งต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์นี้สู่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมวิชาชีพ ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ จนนำไปสู่การเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณภาพของหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาต่อไป

1.2 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพด้านทักษะการสื่อสาร ควรมีการพัฒนาตนเองด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมไปถึงการเข้ารับการอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการสื่อสารทางด้านภาษาอังกฤษ หมั่นฝึกฝนการพูดคุยกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิคนอื่น ๆ เพื่อฝึกการวิเคราะห์ผู้ฟัง เลือกใช้วิธีการสื่อสารที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับผู้ฟังแต่ละคน

1.3 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวคิด และวิสัยทัศน์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงพัฒนาการวางแผนการบริหารงานและการดำเนินงานในสถานศึกษา มองภาพอนาคตและโอกาสของสถานศึกษาตนเองมาคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์สิ่ง ๆ ใหม่ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

1.4 แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ด้านการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรักและความศรัทธาในคุณงามความดี ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยจิตสำนึกที่ดีและมีความเสมอภาค โดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและพระราโชบายของในหลวงรัชกาลที่ 10 มาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานในสถานศึกษา บริหารงานด้วยความซื่อตรง ซื่อสัตย์ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีภาวะผู้นำเพื่อเป็นสารสนเทศในการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ
- กฤษณพงษ์ ศรีทรัพย์. (2565). คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กิตติมาพร ชูโชติ. (2562). องค์การและการจัดการ. คณะบริหารธุรกิจ. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย.
- ชาติรี เทียนทอง. (2556). แนวทางส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรกองการ เจ้าหน้าที่กรมควบคุมโรค. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ทรงสวัสดิ์ แสงมณี. (2552). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาตามความต้องการของครูสังกัด กรุงเทพมหานครเขตบางขุนเทียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2553). การบริหารทีมงานและการแก้ปัญหา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ทองอินทร์ ปัญญานาค. (2556). แนวทางพัฒนาการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปตรวจสอบและประเมินภายนอกกรอบสาม. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- ประจักษ์ ภูคังกิง. (2566). การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 17(3).
- ปัทมา สายสอาด. (2551). ทักษะการติดต่อสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรีเขต 2. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โยธิน นิลคช. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”, 2, 411-422.
- รสรินญ์ เขยสาคร. (2557). บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2558). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.

- วันดี กุเมือง. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สมคิด บางโม. (2553). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: วิทยาพัฒน์.
- สมาน พงษ์จำนง. (2547). *การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดชัยภูมิ*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สามารถ ฟองศิริ. (2558). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาระยะ 5 ปี พ.ศ.2566-2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง*. เข้าถึงได้จาก <https://www.sesasingthong.go.th/?p=19130>
- สุพรรณิ สวากลาง. (2558). *คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภาพร สุขสวัสดิ์. (2552). *การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสตรีนนทบุรี*. ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- สุรินทร์ นามอยู่. (2564). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ฉบับที่ 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เสน่ห์ จัยโต. (2558). *การบริหารนวัตกรรมแนวใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตั้งรา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Bass, B.M. (1998). *Transformational Leadership Development*. California: Consulting Psychologists.
- Drucker Peter F. (2006). *The Effective Executive*. The Definitive Guide to Getting the Right Things Done (Harper business Essentials).
- Janice S. Serenio - Alquizar. (2013). *Characteristics of school Administrator as predictors of instructional management leadership*. New York: Russell Sage Foundation.
- Miriam A. Campo. (2014). *Leadership and Research Administration*. New York: Harper and Row.
- Ruesch, J. & Bateson, G. (1951). *Communication: The Social Matrix of Psychiatry* W.W. Norton & Company, New York.

Sachs, Benjamin M. (1966). *Educational Administrator a Behavioral Approach*. Boston:
Houghton Muffin.

แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

The Guidelines for the Best Practices of the Internal Quality Assurance Operations under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1

สุภาวดี มาลัยสุวรรณ, สรรชัย ชูชีพ และ ปนิดา เนื่องพะยอม

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี, ประเทศไทย

Supawadee Malaisawan, Sunchai Chucheeep and Panida Nueangpanom
Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Lop Buri, Thailand

✉: kingdommalaisawan@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 27 January 2025; Revised: 08 February 2025; Accepted 17 February 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 2) จัดลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3) หาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 292 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3) แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้พัฒนาและถอดบทเรียนร่วมกันผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้บุคลากรหรือผู้มี

ส่วนได้ส่วนเสียได้แลกเปลี่ยนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

คำสำคัญ: การดำเนินงาน ; การประกันคุณภาพการศึกษา ; แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

Abstract

This research article aimed to: 1) study the current and desired conditions of internal quality assurance operations in schools under the jurisdiction of the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1, 2) prioritize the essential needs for internal quality assurance operations in these schools, and 3) identify best practices for internal quality assurance operations in schools under the same jurisdiction. The sample group for the research included 292 school administrators and teachers from schools under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1. The tools used in the study were a current condition questionnaire, a desired condition questionnaire, and a semi-structured interview to identify best practices for internal quality assurance operations. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and the determination of necessary needs. The research findings revealed that: 1) the overall current and desired conditions of internal quality assurance operations in the schools were at a high level, 2) the most significant need in internal quality assurance operations was the implementation of the schools' educational development plans, and 3) the best practice for internal quality assurance operations in schools involved encouraging school administrators to promote collaborative development and reflective learning among teachers, staff, and stakeholders through the process of creating Professional Learning Communities (PLC). This process allows personnel and stakeholders to exchange insights and experiences in implementing educational development and annual operational plans.

Keyword: Operations; Educational Quality Assurance; Best Practices

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ 2561 เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่แนวทางในการดำเนินการตามกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ไม่สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาที่แท้จริง จึงส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก ไม่สัมพันธ์กันเกิดความซ้ำซ้อนและคลาดเคลื่อนจากการปฏิบัติ ทำให้ไม่สะท้อนความเป็นจริงและเป็นการสร้างภาระแก่สถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่กำกับดูแล และหน่วยงานภายนอกเกินความจำเป็นสมควรปรับปรุงระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้มีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ในปัจจุบันแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) กำลังเป็นที่น่าสนใจในสถานศึกษาของประเทศไทย มีการจัดการประกวดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านต่าง ๆ เช่น โรงเรียนดีประจำตำบล โรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนดีเด่นพระราชทาน โรงเรียนคุณภาพดังกล่าวมุ่งให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการประเมินผลและติดตาม ตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยอาศัยการ SWOT รวมถึงมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตามหลักวงจรคุณภาพ PDCA หากสถานศึกษามีการกำกับ

ดูแลและดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่ดีและมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2558)

สำหรับการจัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีการส่งเสริมคุณภาพทางด้านวิชาการให้กับโรงเรียนในสังกัด โดยมีการสนับสนุนงบประมาณ และติดตามเพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด โดยมีโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือให้สถานศึกษาดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาให้เป็นระบบ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีความพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก และคัดเลือกสถานศึกษาที่มีระบบกลไกการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรับรางวัล IQA AWARD จากรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า สถานศึกษาควรได้รับการส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การคัดเลือกแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อีกทั้งยังใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใต้สถานการณ์โควิด 2019 ที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา (สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2564)

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นที่จะศึกษาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานให้กับสถานศึกษา เพื่อเสนอแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และเป็นข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1
2. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1
3. เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 ประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 91 คน ครู จำนวน 988 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 1,079 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ยอมให้ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่ม 292 คน แต่เนื่องจากประชากรมีความต่างกันมาก จึงกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างระหว่างผู้บริหารกับครูเป็น 25 : 75 เมื่อคำนวณแล้วจะได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน และครู จำนวน 219 คน จากนั้นนำมาแบ่ง ชั้นภูมิตามขนาดสถานศึกษาและนำมาเทียบบัญญัติไตรยางค์และนำมาสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นบุคคลให้สัมภาษณ์เชิงลึกของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อหาแนวทางการ ปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1) ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ที่ สถานศึกษาที่มีระบบกลไกการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ ได้รับ รางวัล IQA AWARD ระดับดีเด่นขึ้นไป จำนวน 2 คน

2) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 1 คน

3) ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สถานศึกษาที่มีระบบกลไกการ บริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ ได้รับรางวัล IQA AWARD ระดับดีเด่น ขึ้นไป จำนวน 1 คน

4) ผู้ประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การ มหาชน) จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ จำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานประกัน คุณภาพ ภายในสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ และพัฒนาเครื่องมือให้ครอบคลุมตามเนื้อหาของ เรื่องที่วิจัยตามคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม ภายใต้อำนาจแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามไปให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบด้วยเทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถาม ที่มีค่า IOC ที่ 0.6 – 1.0 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามบางข้อตาม ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน

ขั้นที่ 4 หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีของครอนบาค โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจะได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน คือ 0.918 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.864

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้กับ กลุ่มตัวอย่างต่อไป

โดยแบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, u ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของ ลิเคอร์ท (Likert's five rating scale) จำนวน 49 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน 3. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interviews) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 นำข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

ขั้นที่ 2 จัดลำดับความต้องการจำเป็น

ขั้นที่ 3 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ที่ได้จากการจัดลำดับความต้องการจำเป็น

ขั้นที่ 4 สร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ตามลำดับความต้องการจำเป็นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงและแก้ไขประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

ขั้นที่ 6 นำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง ที่ถูกต้องแล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปประกอบการ สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 292 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อทำหนังสือถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัด

1.2 นำหนังสือที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เห็นชอบ และแนบหนังสือที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีขออนุญาตไปยังโรงเรียนโดยตรง ส่งไปยังโรงเรียนใน สังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และประสานกับผู้ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างในการขอความร่วมมือ ตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (google form) จำนวนทั้งสิ้น 292 คน

1.3 เมื่อได้รับข้อมูลกลับคืนมาแล้ว จึงตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ทำการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการเขตพื้นที่หรือศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ครู 1 คน และผู้ประเมิน ภายนอก จำนวน 1 คน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ทำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ถึงผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจาะจง พร้อมจัดส่งสรุปสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการ จำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อที่ 1

2.2 จัดทำสรุปแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยใช้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติ โดยการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะข้อมูลแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยวิเคราะห์หาความถี่และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีลักษณะข้อมูลประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ดำเนินการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ
3. นำผลวิจัยที่ได้จากส่วนที่ 1 มาวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยวิธี Modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

4. ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวม

การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.74	0.70	มาก	4.18	0.62	มาก
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	3.74	0.70	มาก	4.25	0.63	มาก
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา	3.66	0.73	มาก	4.30	0.61	มาก
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา	3.75	0.70	มาก	4.29	0.60	มาก
5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	3.66	0.70	มาก	4.24	0.68	มาก
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	3.82	0.64	มาก	4.38	0.61	มาก
รวม	3.72	0.69	มาก	4.27	0.62	มาก

จากตาราง 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =

3.72, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\bar{X}$ = 3.82, S.D. = 0.64) 2) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.75, S.D. = 0.70) 3) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.70) 4) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.70) 5) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 3.66, S.D. = 0.73) และ 6) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.66, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.27, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.61) 2) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.61) 3) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.60) 4) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.63) 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.24, S.D. = 0.68) และ 6) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น ของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยแยกเป็นค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวมรายด้าน

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ภายในสถานศึกษา	สภาพ ปัจจุบัน	สภาพ ที่พึง ประสงค์	ความ ต้องการ จำเป็น	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	3.74	4.18	0.118	6
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	3.74	4.25	0.136	5
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา	3.66	4.30	0.174	1
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา	3.75	4.29	0.144	4

5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	3.66	4.24	0.158	2
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	3.82	4.38	0.146	3

จากตาราง 2 ความต้องการจำเป็นของของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ 1) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (PNI = 0.174) รองลงมาคือ 2) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (PNI = 0.158) 3) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (PNI = 0.146) 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (PNI = 0.144) 5) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา (PNI = 0.136) และ 6) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา (PNI = 0.118) ตามลำดับ ซึ่งค่า PNI ที่แสดงในตารางที่ 2 สะท้อนถึงระดับความต้องการจำเป็นที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วนในแต่ละด้าน โดยจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ต่อไป

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

1. แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเตรียมการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ การจัดประชุม จัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา วางแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ข้อมูล หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นพิจารณามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุม อบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมในขั้นการดำเนินการในด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายในการดำเนินงานของสถานศึกษา และสร้างความร่วมมือกับบุคลากรภายในสถานศึกษาโดยการแต่งตั้งคณะทำงานในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี

3. แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูบุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้พัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แลกเปลี่ยนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีส่งผลให้เกิดนวัตกรรม (Innovation) และการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการบริหารจัดการคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษามีกระบวนการในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ลงสู่การปฏิบัติให้ชัดเจน มีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบภายใต้วงจรคุณภาพ PDCA มีปฏิทินการปฏิบัติงาน ของกลุ่มงานทั้ง 4 ฝ่าย นำมาสู่ปฏิทินปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4. แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษามีการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย มีข้อมูลที่ต้องการ สมบูรณ์ พร้อมใช้งานได้ ผู้บริหารสถานศึกษามีเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานในโครงการ นำผลการประเมินผลคุณภาพภายในสถานศึกษา และผลการประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งนำผลการกำกับติดตามจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาสู่การกำกับติดตาม หรือการนิเทศ ภายในอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

5. แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาโดยข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษามีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินการในแต่ละปี การศึกษา การจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ระบุเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด จัดทำกิจกรรม/โครงการ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษาปี พ.ศ. 2561 ตอบสนองต่อสภาพความจริง มีความเป็นไปได้ในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

6. แนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองโดยข้อสรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี พร้อมทั้งจัดประชุมให้ความรู้และตระหนักถึงการนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเขียนรายงานการประเมินตนเอง เพื่อทบทวนมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และตัวชี้วัดในการเขียนรายงานการประเมินตนเอง และวางแผนการรวบรวมข้อมูลในการเขียนรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และนำผลการประเมินผลคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และผลการประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งนำผลการ

กำกับติดตามจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

5. อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาหะมะบาคอรี มาซอ ได้ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาการ จัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด (มาหะมะบาคอรี มาซอ, 2564) ทั้งนี้อาจเป็น เพราะการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง และสาธารณชนว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของเวทพิสิฐ วิสิทธิ์พจมาลย์ ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการ พัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน แนวโน้มสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ของโรงเรียนยุพราช วิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการดำเนินการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการจัดทำแผนพัฒนา การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (เวทพิสิฐ วิสิทธิ์พจมาลย์, 2566)

2. การวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวมพบว่า ด้านที่มีความ ต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ 1) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาคือ 2) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) ด้านการ จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 4) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และ 6) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา จากผลการวิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นในลำดับแรกที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดสะท้อนให้เห็นว่ามีความต้องการจำเป็นของ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เมื่อทำการพิจารณาเป็นรายข้อโดยข้อที่มีค่า ความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จนเป็นวัฒนธรรมใน การทำงานของสถานศึกษารองลงมาคือ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาที่ชัดเจน และ 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาโดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งผลที่ออกมาสามารถอธิบายได้ว่าผู้บริหาร สถานศึกษาควรมีการประชุม อบรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา และตระหนักถึงความสำคัญของการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการการ ดำเนินงาน มีการจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้าใจ มีกระบวนการ PLC อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งรายงานความก้าวหน้าและผลการดำเนินงานตามปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา มีการนำแผนงาน

โครงการ กิจกรรมสู่การปฏิบัติงานตามกรอบระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภักวิภา ลูกเงาะ สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างหรือระบบการบริหารงานของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสร้างความตระหนักแก่ ผู้รับผิดชอบงาน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน (ภักวิภา ลูกเงาะ, 2562) และยังมีความสอดคล้องกับนักวิชาการ แจต , และแดพวิด ที่ได้กล่าวว่า การดำเนินการ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความมุ่งหมาย ซึ่งมีขั้นตอนการทำงานหรือผังแสดงลำดับขั้นตอนต่างๆ อย่างชัดเจน (Jack , & David, 2006)

3. ผลการเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อใช้เสนอเป็นแนวทางของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การเสนอแนวทางการทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านที่ 1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงเพื่อศึกษาวิเคราะห์ กำหนดมาตรฐานการศึกษา และตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประใช้ และครอบคลุมคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีความโดดเด่นตามบริบทของสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาในกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และตระหนักถึงความสำคัญในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายคือคุณภาพผู้เรียนสำคัญที่สุดในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิวิน การประกันคุณภาพเป็นงานหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกันวางแผนที่เหมาะสมและเพิ่มความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน (Newin, 1998) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวัฒน์ ปิ่นหอม สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีการประชุมร่วมแรงร่วมใจ สร้างจิตสำนึกเห็นความสำคัญการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเสมือนทุกคนมีภาวะผู้นำร่วมกันกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้การศึกษาอย่างเหมาะสม โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมพิจารณา และนำมาตรฐาน การศึกษาพร้อมค่าเป้าหมายเสนอให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (ภาณุวัฒน์ ปิ่นหอม ,2566)

2) การเสนอแนวทางการทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดประชุม อบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมในขั้นการดำเนินการในด้านการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาและจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมายในการดำเนินงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภักวิภา ลูกเงาะ สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างหรือระบบการบริหารงานของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสร้างความตระหนักแก่

ผู้รับผิดชอบงาน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไป (ภักติภา ลุกเงาะ ,2562)

3) การเสนอแนวทางการทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านที่ 3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควร ส่งเสริมให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้พัฒนาและถอดบทเรียนร่วมกันผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แลกเปลี่ยนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีจนเกิดการพัฒนสถานศึกษา จัดประชุม อบรมหรือมีกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ตามกลุ่มงาน 4 ฝ่ายภายในสถานศึกษา สร้างนวัตกรรม (Innovation) และการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการบริหารจัดการคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามกลุ่มงานและค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด สะท้อนถึงการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้สถานศึกษาเกิดการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดจนเป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการทำงานของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรดา เวชญาลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ควรวางแผนประชุมกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน ติดตามตรวจสอบประเมินผลชิ้นงานจากแฟ้มเอกสารการประกันคุณภาพ ควรจัดทำปฏิทินการดำเนินงานประกันคุณภาพ ควรมีการนำกระบวนการ PDCAเข้ามาในการดำเนินงาน โดยให้มีการจัดทำปฏิทินในการตรวจสอบวางแผนการดำเนินงาน (นิรดา เวชญาลักษณ์ ,2559)

4) การเสนอแนวทางการทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านที่ 4 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย มีข้อมูลที่ต้องการ สมบูรณ์ พร้อมใช้งานได้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการกำกับดูแล ติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานในโครงการ นำผลการประเมินผลคุณภาพภายในสถานศึกษา และผลการประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งนำผลการกำกับติดตามจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยทิพย์ ลิขิตชกสมิต การประเมินและการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ประชุมชี้แจง กฎ ระเบียบหลักเกณฑ์วิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนวิเคราะห์ผลการเรียนของนักเรียนเพื่อหาแนวทางช่วยนักเรียนรายบุคคล และนำผลการประเมินไปวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ประเมินและปรับปรุงระบบข้อมูลและสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลและสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานทุกด้าน และใช้ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา สนับสนุนงบประมาณทรัพยากรและบุคลากรในการประกันคุณภาพการศึกษา และดำเนินการนิเทศแนะนำ กำกับ ติดตามการประกันคุณภาพการศึกษา (หทัยทิพย์ ลิขิตชกสมิต ,2565)

5) การเสนอแนวทางการทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านที่ 5 การติดตามผลการ

ดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควร มีกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่าง ชัดเจน ระบุเกณฑ์การประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด จัดทำกิจกรรม/โครงการ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษาปี พ.ศ. 2561 ตอบสนองต่อสภาพความจริง มีความเป็นไปได้ในการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิรดา เวชญาติลักษณ์ สถานศึกษาควรวางแผนประชุมกำหนดแนวทางการ ปฏิบัติงาน ติดตามตรวจสอบประเมินผลชิ้นงานจากแฟ้มเอกสารการประกันคุณภาพ ควรจัดทำปฏิทินการ ดำเนินงานประกันคุณภาพ ควรมีการนำกระบวนการ PDCA เข้ามาในการดำเนินงาน โดยให้มีการจัดทำปฏิทิน ในการตรวจสอบวางแผนการดำเนินงาน (นิรดา เวชญาติลักษณ์ ,2559)

6) การเสนอแนวทางการทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านที่ 6 การจัดทำรายงาน ผลการประเมินตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี พร้อมทั้งจัดประชุมให้ความรู้และตระหนักถึงการนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนการพัฒนา คุณภาพการศึกษา จัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงานเขียนรายงานการประเมินตนเอง เพื่อทบทวนมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา และตัวชี้วัดในการเขียนรายงานการประเมินตนเอง และวางแผนการรวบรวมข้อมูล ในการเขียนรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และนำผลการประเมินผลคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา และผลการประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมทั้งนำผลการกำกับติดตามจากบุคคลหรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วอง, และลี พบว่าการ ประกันคุณภาพการตรวจสอบประกอบด้วยรายงานผลการตรวจสอบให้ประชาชนเข้าใจบทบาทของการ ประเมินตนเอง วอง, และลี (Wong, & Li, 2010) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา วงษ์นาค แนว ทางการพัฒนาการดำเนินงานประกัน การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เช่น การสรุป ข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดทำรายงานประจำปี และการรายงานผล เช่น การติดตามผล ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (จินตนา วงษ์นาค ,2564)

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมในการกำหนด มาตรฐานการศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการ เตรียมการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ การจัดประชุม จัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และ ตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1.2 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับ คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุม อบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ระดมความคิดในการจัดจัดแผนพัฒนาและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง เกี่ยวกับระบบสารสนเทศสถานศึกษาเพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมในขั้นตอนการดำเนินการในด้านการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม แนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กร แห่งการเรียนรู้จนเป็นวัฒนธรรมในการทำงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้พัฒนาและถอดบทเรียนร่วมกันผ่านกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แลกเปลี่ยนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาและ แผนปฏิบัติการประจำปีจนเกิดการพัฒนาสถานศึกษา จัดประชุม อบรมหรือมีกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ (PLC) ตามกลุ่มงาน 4 ฝ่ายภายในสถานศึกษา สร้างนวัตกรรม (Innovation) และการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices)

1.4 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สถานศึกษามีระบบข้อมูล สารสนเทศของผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่พร้อมใช้ งาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย มีข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ พร้อมใช้งาน ได้ สถานศึกษามีระบบสารสนเทศที่เอื้อต่อการประเมินง่ายต่อการเข้าถึงและมีประสิทธิภาพ

1.5 การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษามีคู่มือเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมี กระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีปฏิทินการปฏิบัติงาน คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา รวมถึงคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ระบุเกณฑ์การ ประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

1.6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง คณะกรรมการดำเนินงานมีการรวบรวมข้อมูล สารสนเทศ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละมาตรฐานมาจัดทำรายงานการ ประเมินตนเองในทุกปีการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทาง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละ มาตรฐาน และการนำผลความสำเร็จจากกิจกรรมโครงการ มาแสดงให้เห็นถึงด้านกระบวนการบริหารจัดการที่ ชัดเจน ควรนำผลการประเมินไปพัฒนา เพื่อวางแผนการปรับปรุงในปีการศึกษาต่อไป

1.7 การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 1 ควรมีการพัฒนาตามลำดับความ ต้องการจำเป็นที่ได้จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้บริหารสถานศึกษาในการนำ แนวทางที่ได้รับจากผลการวิจัยไปการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อ

ขับเคลื่อนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศจนเป็นวัฒนธรรมคุณภาพในการทำงานของสถานศึกษาสืบไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยควรศึกษาปัจจัยสู่ความสำเร็จต่อการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเปรียบเทียบและเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในอนาคตต่อไปได้

2.2 ผู้วิจัยควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ขึ้นไป เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบและเป็นแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามขนาดของสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีอาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ศุภสภาลาดพร้าว.
- จินตนา วงษ์นาค.(2564). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 9(2), 123 – 141.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2558). *ก้าวข้ามขีดจำกัด สู่สหัสวรรษแห่งคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).
- ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2559). สภาพและแนวทางการดำเนินการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 11(1), 185 – 197.
- ภาณุวัฒน์ ปิ่นหอม. (2566). การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์*, 1(4), 113 – 128.
- ภัควิภา ลูกเงาะ. (2562). *สภาพและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต มหาวิทยาราชภัฏบุรีรัมย์.
- มาหะมะบาคอรี มาซอ. (2564). *การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิต มหาวิทยาราชภัฏยะลา.

- เวทพิสิฐ วิสิทธิ์พจมาลย์ (2566). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน แนวโน้มสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(1), 114 – 125.
- หทัยทิพย์ สิชั่นทกสมิต.(2565).แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. *วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 5(2), 62 - 73.
- สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2564). รายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. สระบุรี: สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1
- Newin. (1998). *Total Quality Management and School*. Buckingham: Open University Press.
- Wong, M., & Li, Hui. (2010). From external inspection to self - evaluation: A study of quality assurance in Hong Kong kindergartens. *Early Education and Development*, 21(2), 205 - 233.

ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล นากระแซง อำเภอดેชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4

Public Demand for Public Services Provided by the Na Krasang Subdistrict Administrative Organization, Det Udom District, Ubon Ratchathani Province Based on the Four Principles of Raja-Saṅgahavatthu

ศุภวัฒน์ ศิลารักษ์, พระครูประยุตสารธรรม, พระมหาวิรุธ วิโรจโน, พระครูปลัดทวี อภโย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Supawat Silarak, Phrakru Prayutsaratham, Phramaha Wiruth Wirojano, Phakrupalad Thawee Abhayo
Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Khon Kean, Thailand

E-mail: supawat.sir@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 08 January 2025; Revised: 29 January 2025; Accepted 17 February 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอดેชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 2) เปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอดેชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ โดยวิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลนากระแซง อำเภอดેชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 389 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอดેชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. การเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอดેชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3. ข้อเสนอแนะ พบว่า ให้มีการจัดตั้งการประชุมเพื่อปรึกษาหารืออย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อพูดคุยกันหารือ ร้องมาคือเจ้าหน้าที่ควรไม่เลือกปฏิบัติกับประชาชนที่มาใช้บริการ และความถี่ที่มีค่าน้อยที่สุดคือ เปิดช่องทางการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

คำสำคัญ : ความต้องการของประชาชน, การบริการสาธารณะ, หลักราชสังคหวัตถุ 4

Abstract

This research aimed to 1) study the level of public demand for public services provided by the Nakrasang Subdistrict Administrative Organization, Det Udom District, Ubon Ratchathani Province, in accordance with the principles of the Four Bases of Social Harmony (Raja-Saṅgahavatthu); 2) compare the public's demand for public services provided by the Nakrasang Subdistrict Administrative Organization based on gender, age, education level, occupation, and average monthly income; and 3) gather suggestions for improvement. Data were collected from a sample group of 389 residents in Nakrasang Subdistrict, Det Udom District, Ubon Ratchathani Province, using a questionnaire. Statistical methods employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA with a significance level of 0.05. The research findings were as follows: 1. The overall public demand for public services provided by the Nakrasang Subdistrict Administrative Organization, based on the principles of the Four Bases of Social Harmony, was at a high level. 2. A comparison of public demand for public services revealed statistically significant differences at the 0.05 level in terms of age, education level, occupation, and average monthly income. 3. Suggestions included organizing at least two consultation meetings to discuss and exchange ideas, ensuring that officials do not discriminate against service users, and creating more accessible channels for public feedback, though this was the least frequently mentioned suggestion.

Keyword: Public Demand for Public, Services Provided, The Four Principles of Raja-Saṅgahavatthu

1. บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานที่ถูกสร้างขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและประโยชน์สาธารณะต่าง ๆ ในพื้นที่ท้องถิ่นของตำบลนั้น ๆ อีกทั้งยังมีหน้าที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนา ซึ่งได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 เพื่อให้อำนาจและหน้าที่ที่ชัดเจนในการบริหารจัดการท้องถิ่น โดยหนึ่งในหน้าที่สำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้มีการพัฒนาทั้งในด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่นั้น ๆ แผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นจะเป็นแผนที่กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาของจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้าน หรือแผนชุมชน โดยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีลักษณะเป็นรายละเอียดของแผนงาน โครงการที่จะดำเนินการในปีงบประมาณแต่ละปี โดยมีการคิดค้นและวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ทำให้สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาและแผนทางที่ชัดเจนในการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องพิจารณาสถานะทางการคลังของท้องถิ่นและความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการ และคำนึงถึงหลักการสำคัญที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายในการพัฒนาและการกำหนดแนวทางการพัฒนา หากไม่มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน องค์การบริหารส่วนตำบลจะมีความยุติธรรมในการบริหารจัดการและอาจทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าโดยไม่มีแผนที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาที่ซ้ำซ้อนและไม่มีที่สิ้นสุด แผนพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น

อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้รับประโยชน์สูงสุดและเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทั้งทางด้านองค์กร สังคม และเศรษฐกิจในระยะยาว (ธีรชาติ บุญปิ่น, 2566)

ที่ผ่านมาการดำเนินงานให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประสบปัญหามากมายที่ระดับมหภาค ซึ่งรวมถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ยังไม่ได้รับอิสระที่แท้จริง ข้อจำกัดทางกฎหมายและงบประมาณ โครงสร้างที่ยังเน้นการรวมศูนย์อำนาจทำให้ขาดความชัดเจนและมีความซับซ้อน โครงสร้างสายการบังคับบัญชา และโครงสร้างการบริหารที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น ส่วนในระดับจุลภาคการจัดการบริการสาธารณะยังไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน ไม่ครบถ้วนทุกด้านและไม่ทั่วถึง ขาดการจัดลำดับความสำคัญ ขาดคุณภาพ ขาดความชัดเจน และไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นทั้งนี้้องค์การบริหารส่วนตำบลยังพบว่ามีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานภายใต้การควบคุมของหน่วยตรวจสอบและองค์กรอิสระต่าง ๆ ทำให้ไม่สามารถคิดสร้างสรรค์ประเภทบริการสาธารณะใหม่ ๆ และรูปแบบการจัดบริการสาธารณะที่หลากหลายได้ อีกทั้งปัญหาการบริหารงานภายใน เช่น ด้านนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล และการคลังของท้องถิ่น ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในการปรับปรุงประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดความชัดเจนในการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ การควบคุมตรวจสอบและการประเมินผลการปฏิบัติงาน การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล และด้านการคลังของท้องถิ่น เช่น รายได้ งบประมาณ ความโปร่งใส และประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งทุกปัญหาและความขัดแย้งที่ปรากฏนี้มีผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น การพัฒนาแผนการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและช่วยเสริมสร้างความสามารถในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการปรับปรุงและพัฒนาท้องถิ่นในทางที่ถูกต้องและยั่งยืน (วารินทร์ จันทรัตน์ รัชพันธ์ อิศรเดช และสุรินทร์ นิยมางกูร, 2566)

การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการสาธารณะมีความสำคัญมากในการปฏิบัติงานขององค์กรในยุคปัจจุบัน เนื่องจากหลักสังคหวัตถุธรรมมีภาพรวมเกี่ยวกับคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจ เชื่อมความสัมพันธ์ และประสานประชาชนให้มีความสามัคคี เป็นธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รักและชอบใจของคนทั่วไป การปลูกฝังไตร่ตรองน้ำใจต่อกันทำให้สังคมมีความสุขมากขึ้น นอกจากนี้ การนำหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะหลักหลักราชสังคหวัตถุ ที่มีทั้งหมด 4 หลัก เพื่อให้บริการที่มีประสิทธิภาพและพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะ กล่าวได้ว่าหลักราชสังคหวัตถุ 4 นั้นทำให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการที่พึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการได้ โดยการทำให้เกิดการพัฒนา นโยบายและกลยุทธ์ทางธุรกิจที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของบุคลากร เพื่อเสริมสร้างความสามารถและความรู้ สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ระหว่างบุคลากร และสร้างการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มีความรับผิดชอบและเชิงสร้างสรรค์ การนำหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้เพิ่มเติมจะเสริมความดีของการกระทำทางกาย วาจา และใจ ทำให้บริการสาธารณะมีความมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้หลักพุทธธรรมมีบทบาทสำคัญในการบริการสาธารณะ เนื่องจากหลักพุทธธรรมนี้ทั้งหลายเป็นหลักความดีของการกระทำทางกาย

วาจา และใจ ทำให้หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน การแบ่งงานออกเป็นหลายส่วน เช่น โครงสร้างพื้นฐานของการบริการทั้งน้ำประปา ไฟฟ้า และถนน การดูแลเด็กและเยาวชน การช่วยเหลือผู้ป่วยและผู้พิการ เป็นต้น ต่างทำให้หน่วยงานท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน ในบทบาทสำคัญนี้ การทำงานร่วมกันเป็นเชิงบริหารยุคใหม่เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ โดยการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร และการมีตัวชี้วัดเป็นสิ่งสำคัญในการวัดผลสำคัญของการบริการสาธารณะ (ปรัชญ์ งามสมภาค, 2563)

องค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนหมู่บ้านอยู่ในเขตทั้งหมด 16 หมู่บ้าน รวมประชากรทั้งหมด 13,548 แยกเป็น ชาย 6,792 หญิง 6,756 คน มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งสิ้น 4,291 หลังคาเรือน ลักษณะภูมิประเทศของตำบลนากระแซง มีภาพพื้นที่ ทั่วไป เป็นที่ราบสูงอุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการทำนา และการเกษตรอื่น ๆ มี โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 9 แห่ง โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน จำนวน 4 แห่ง ที่ให้บริการแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ จำนวน 2 แห่ง ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง มีสถิติการเกิดเหตุอาชญากรรมเกิดขึ้นน้อยมาก ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในระดับที่ดี องค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซงได้ดำเนินการการบริการสาธารณะ ได้แก่ ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ รับลงทะเบียนและประสานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ประสานการทำบัตรผู้พิการ ตั้งโครงการฝึกอาชีพแก่เยาวชน และประชาชนทั่วไป ตั้งโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ ตั้งโครงการสานสัมพันธ์ในครอบครัว ตั้งโครงการปรับปรุงซ่อมแซมบ้านคนจน นอกจากนี้ยังมีระบบประปาหมู่บ้าน ใช้ครอบคลุมทุกครัวเรือน คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ แต่มีปัญหา คือ การไหลของน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในการอุปโภค บริโภค (องค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี, 2566)

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ประเด็นสำคัญที่ทำวิจัยเรื่องนี้ คือ การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการสาธารณะและสร้างความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการ โดยประเด็นย่อยที่จะศึกษา ได้แก่สภาพปัญหาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซงในปัจจุบัน การนำหลักราชสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง และผลของการนำหลักราชสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง ในการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนผู้รับบริการได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

จากข้อความที่ให้มาความสำคัญของปัญหาคือ การประยุกต์ใช้หลักราชสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี ประเด็นนี้มีความสำคัญเนื่องจากหลักราชสังคหวัตถุ 4 เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่คนไทยยึดถือปฏิบัติมาช้านาน โดยประกอบด้วย ด้านสัสสมณะ (ผู้บริหารมีความโอปปาติกะ) ด้านปฐิสมณะ (การสงเคราะห์พนักงาน) ด้าน

สัมมาปาสะ (วางตนมีความเหมาะสม) และด้านวาชเปยยะ (การมีคำพูดไพเราะหรือการเสริมสร้างกำลังใจ) หากองค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซงสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมเหล่านี้ในการบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนผู้รับบริการได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ประเด็นนี้ยังเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซงให้มีความยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย ดังนั้น ประเด็นสำคัญที่ทำวิจัยเรื่องนี้จึงควรระบุให้ชัดเจนว่าเป็นการ ศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซงต่อไป การระบุประเด็นสำคัญให้ชัดเจนเช่นนี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจประเด็นสำคัญของปัญหาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และสามารถนำประเด็นนี้ไปใช้ในการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพในการนำไปสู่การกำหนดนโยบายในเชิงพื้นที่ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเรื่อง “ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำเสนอรายงานในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ตามรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีครัวเรือนอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่การปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 13,548 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี, 2566) โดยใช้วิธีการกำหนดตัวอย่างการตามแนวคิดของยามาเน่ (Yamane, 1967) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จึงได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 389 คน

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีขั้นตอนในการสร้าง จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง “ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4” กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย และใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม หลังจากนั้นได้นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ สูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$ เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง $\sum R$ หมายถึง แทนผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในข้อนั้น N หมายถึง แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ โดยเลือกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (นภาพร สิงห์ต 2531, หน้า 282; อ้างถึงใน เชิดศักดิ์ คำมี และคณะ, 2560, หน้า 60) โดยได้ค่า IOC 1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try-out) กับ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลสมสะอาด อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเที่ยงหรือความเชื่อถือของแบบสอบถามเท่ากับ 0.911

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐานหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วเสนอแบบความเรียง

3.2 ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 การทดสอบสมมุติฐาน เป็นการเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ ใช้สถิติทดสอบที (t-test Independent Sample t-test) อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ใช้สถิติทดสอบ one-way ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ข้อคำถามความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน รวบรวมข้อมูลทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นแล้วเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอ

เดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 จำนวน 389 คน เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 62.0 มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.2 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 91.0 มีอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 86.4 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 คิดเป็นร้อยละ 91.5

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม พบว่าประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี มีตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านสัสสมณะ (ผู้บริหารมีความโอปอ้อมอารี) มีค่าเฉลี่ย 3.88 ด้านปฐิสเมระ (การสงเคราะห์พนักงาน) มีค่าเฉลี่ย 3.70 ด้านวาชเปยะ (การมีคำพูดไพเราะหรือการเสริมสร้างกำลังใจ) มีค่าเฉลี่ย 3.79 และด้านสัมมาปาสะ (วางตนมีความเหมาะสม) มีค่าเฉลี่ย 3.68

4.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับ	สมมติฐาน	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1.	เพศ	0.651	ไม่แตกต่าง
2.	อายุ	0.000*	แตกต่าง
3.	ระดับการศึกษา	0.000*	แตกต่าง
4.	อาชีพ	0.000*	แตกต่าง
5.	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.000*	แตกต่าง

จากตารางดังกล่าว พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ขณะที่เพศ ไม่มีผลแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) และทฤษฎี ERG ของ Alderfer

1. อายุ: กลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีความต้องการที่ไม่เหมือนกัน โดยประชาชนวัยทำงานอาจให้ความสำคัญกับบริการที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานและสวัสดิการสังคม ขณะที่ประชาชนสูงวัยอาจให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและสวัสดิการด้านสังคม

2. ระดับการศึกษา: บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีความคาดหวังต่อคุณภาพของบริการสาธารณะมากกว่าบุคคลที่มีระดับการศึกษาต่ำ

3. อาชีพและรายได้: กลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันมีมุมมองต่อการเข้าถึงบริการสาธารณะที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ผู้ที่มีรายได้ต่ำอาจต้องการความช่วยเหลือด้านการเข้าถึงบริการพื้นฐานมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้สูง

นอกจากนี้ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนี้ นาแว (2563) ซึ่งศึกษาประสิทธิภาพให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปัตตานี โดยพบว่าปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร

งบประมาณ และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นองค์ประกอบที่มีผลต่อการรับรู้คุณภาพบริการสาธารณะ และงานของ จิตราภรณ์ ศรีเจริญ (2563) ซึ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐโดยอิงกับหลักธรรมพุทธศาสนา พบว่า การนำหลักธรรมราชสังคหวัตถุ 4 มาใช้สามารถช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐได้ ซึ่งตรงกับผลวิจัยนี้ที่ชี้ให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับคุณธรรมของผู้บริหารและการบริการที่เป็นธรรม

4.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 พบว่า ให้มีการจัดตั้งการประชุมเพื่อปรึกษาหารืออย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อพูดคุยกันหารือ รongมาคือเจ้าหน้าที่ควรไม่เลือกปฏิบัติกับประชาชนที่มาใช้บริการ และความถี่ที่มีค่าน้อยที่สุดคือ เปิดช่องทางการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน

5. อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 พบว่า โดยภาพรวมระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง ส่วนใหญ่ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ เป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการที่ให้ผู้บริหารมีความโอปอ้อมอารี มีการสงเคราะห์พนักงาน มีคำพูดไพเราะหรือการเสริมสร้างกำลังใจ และการวางตนให้มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกริธา คงพยัคฆ์ และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วน ด้านปิยวาจา (การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ ศักดา สมเกียรติ ต้นสกุล และสุปรียา ชำนาญพุฒิพร (2565) ได้ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้สังคหวัตถุ 4 กับการกำจัดขยะของชุมชน หมู่ 1 ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้สังคหวัตถุ 4 กับการกำจัดขยะของชุมชน หมู่ 1 ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.04, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสมานัตตตา (ความมีตนเสมอ) (ค่าเฉลี่ย = 4.22, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ด้านปิยวาจา (วาจาสุภาพ หรือวาจาเป็นที่รัก) (ค่าเฉลี่ย = 4.05, S.D. = 0.66) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านทาน (การให้ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่) (ค่าเฉลี่ย = 3.83, S.D. = 0.72) ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเอกชัย สิริธมโม (มานะจิตต์) พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และสุปรียา ชำนาญพุฒิพร (2566) ได้ทำการศึกษาการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาล

เมือง ปากพนุ จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า 1) การให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรมของเทศบาลเมืองปากพนุ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 4 ด้าน โดยรวม ซึ่งมีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้านอัตถจริยา รองลงมา คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้านทาน และด้านการให้บริการประชาชน ด้านสมานัตตตา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการให้บริการประชาชนด้านปิยวาจา 2) ปัญหาและแนวทางในการส่งเสริมการให้บริการประชาชนตามหลักสังคหัตถุธรรม ในเขตเทศบาลเมืองปากพนุ จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านทาน เทศบาลไม่มีที่นั่งพักที่เพียงพอ เห็นควรให้เทศบาลจัดเตรียมที่นั่งให้ผู้รับบริการอย่างเพียงพอ ด้านปิยวาจา การติดต่อใช้บริการบางครั้งเจ้าหน้าที่พูดจาไม่สุภาพ ใช้น้ำเสียงไม่ไพเราะ ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่นำหลักปิยวาจาไปใช้ในการให้บริการ ด้านอัตถจริยา เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้บริการประชาชนแบบเลือกปฏิบัติ ควรให้ความสำคัญกับประชาชนที่มาติดต่อใช้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ด้านสมานัตตตา เจ้าหน้าที่เทศบาลให้บริการประชาชน เอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้รับบริการบางราย เจ้าหน้าที่ควรยึดการให้บริการของเทศบาลเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง

5.2 การเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหัตถุ 4 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหัตถุ 4 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหัตถุ 4 โดยภาพรวม ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกริธา คงพยัคฆ์ และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะประชาชนที่มี เพศต่างกัน โดยผลการวิจัยพบว่า ไม่แตกต่าง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยณัฐนันท์ พูนธนโชค พระมหาอุดร อุตโตร และปฐิธรรม สำเนียง (2566) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ แตกต่างกัน จำแนกตาม เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหัตถุ 4 พบว่า ให้มีการจัดตั้งการประชุมเพื่อปรึกษาหารืออย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อพูดคุยกันหารือ รองมาคือเจ้าหน้าที่ควรไม่เลือกปฏิบัติกับประชาชนที่มาใช้บริการ และความถี่ที่มีค่าน้อยที่สุดคือ เปิดช่องทางการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกริธา คงพยัคฆ์ และคณะ (2563) พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการ

ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอดง จังหวัด นครศรีธรรมราช มีผู้เสนอแนะมากที่สุดคือ ด้านอัตถจริยา การช่วยเหลือกัน) ได้แก่ ข้อที่ว่า เทศบาลตำบลจันดี ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน เช่น การทำบุญตักบาตรร่วมกันในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

สรุปได้ว่า การวิจัยครั้งนี้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแจะ อำเภอดง จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 แต่ยังมีข้อจำกัด ในด้านขอบเขตของการศึกษาและระเบียบวิธีวิจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อความผลลัพธ์ หากสามารถขยายขอบเขต การศึกษาและพัฒนากลยุทธ์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก็จะช่วยให้การบริหารงาน ภาครัฐสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ ขององค์การบริหารส่วนตำบลนา กระแจะ อำเภอดง จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 พบว่า ด้านสัสสมะ (ผู้บริหารมีความ โอบอ้อมอารี) ด้านปฐิสมะ (การสงเคราะห์พนักงาน) ด้านวาชเปยะ (การมีคำพูดไพเราะหรือการเสริมสร้าง กำลังใจ) และด้านสัมมาปาสะ (วางตนมีความเหมาะสม) อยู่ในระดับมาก โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมการใช้หลักราชสังคหวัตถุ 4 ในการให้บริการสาธารณะองค์การบริหารส่วนตำบล กระแจะควรนำนโยบายที่เน้นการใช้หลักราชสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน (การให้), ปิยวาจา (การพูดจาไพเราะ), อัตถจริยา (การกระทำประโยชน์) และสมานัตตตา (การปฏิบัติอย่างเสมอภาค) มาใช้เป็นแนวทางหลักในการ ให้บริการประชาชน เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม การพูดจาสุภาพ และการกระทำที่เป็นประโยชน์ร่วมกันใน สังคม

2. จัดตั้งกลไกการรับฟังและประเมินความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่องควรมีการจัด ประชุมหารือระหว่างผู้บริหาร องค์กร และประชาชน อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน สามารถแสดงความคิดเห็นและนำเสนอความต้องการต่อการให้บริการสาธารณะได้โดยตรง รวมถึงการจัดตั้ง ช่องทางการรับฟังความคิดเห็นออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย

3. สร้างนโยบายสนับสนุนการอบรมพนักงานในการใช้ปิยวาจาและการปฏิบัติอย่างเสมอ ภาคส่งเสริมการฝึกอบรมพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการใช้คำพูดที่สุภาพและการปฏิบัติต่อ ประชาชนอย่างเท่าเทียม เพื่อแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติและการให้บริการที่ไม่สุภาพ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรจัดกิจกรรมเชิงสังคม เช่น การทำบุญตักบาตรหรือกิจกรรมสาธารณะอื่น ๆ เพื่อ เสริมสร้างความใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชนตามหลักอัตถจริยา เพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ของการพัฒนาและการให้บริการขององค์กร

2. ควรพัฒนาสถานที่ให้บริการด้วยการเพิ่มที่นั่งพักและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่น ห้องพักรับรองสำหรับผู้ที่มาใช้บริการ เพื่อลดความแออัดและเพิ่มความสะดวกสบายให้กับประชาชน

3. ควรมีการให้ข้อมูลและขั้นตอนในการติดต่อใช้บริการอย่างชัดเจนผ่านทางเว็บไซต์หรือป้ายประกาศ เพื่อให้ประชาชนทราบถึงสิทธิและขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน ลดปัญหาการสื่อสารที่ไม่เข้าใจ หรือทำให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการ

4. เพื่อเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงบริการสาธารณะ ควรพัฒนาช่องทางการติดต่อและให้บริการออนไลน์ เช่น การจองคิวล่วงหน้า การรับฟังความคิดเห็นผ่านทางช่องทางออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่ไม่สามารถเดินทางมาด้วยตนเองได้

5. องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างมาตรการตรวจสอบและติดตามการให้บริการของพนักงานเพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติ และให้ความสำคัญกับการให้บริการที่เท่าเทียมกัน

6.3 ข้อเสนอแนะการทบทวนครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษา “ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4” มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ควรมีการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของประชาชน เช่น การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอายุหรืออาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริการสาธารณะอย่างละเอียดมากขึ้น

2. ควรทำการศึกษาในเชิงระยะยาวเพื่อประเมินผลของการใช้หลักราชสังคหวัตถุ 4 ว่ามีผลต่อการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการสาธารณะอย่างไร และประชาชนมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใดในช่วงเวลานานขึ้น

3. ควรเพิ่มการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่หลากหลาย เช่น กลุ่มประชาชนทั่วไปเยาวชน หรือผู้พิการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนถึงความต้องการที่หลากหลายของประชาชนทุกกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

กริธา คงพยัคฆ์ และคณะ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลจันดี อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(1), 30-31.

เชิดศักดิ์ คำมี และคณะ. (2560). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. การค้นคว้าอิสระ, หลักสูตรปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.

ณัฐนันท์ พูนธนโชค พระมหาอุดร อุตโตโร และปฏิธรรม สำเนียง. (2566). แนวทางการบริหารห้องสมุดยุคใหม่ตามหลักราชสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำแพงเพชร. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(2), 215-230.

- ปรัชญ์ งามสมภาค. (2563). *อิทธิพลของหลักธรรมในการปกครอง ขององค์การรัฐวิสาหกิจที่ได้รับรางวัล รัฐวิสาหกิจยอดเยี่ยมและมีรายได้เป็นอันดับหนึ่งของประเทศ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประสิทธิ์ ศักดา สมเกียรติ ต้นสกุล และสุปรีชา ชำนาญภูมิพร. (2565). การประยุกต์ใช้สังคหวัตถุ 4 กับการ กำจัดขยะของชุมชน หมู่ 1 ตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสาร มจร อุบล ประิทรศน์*, 7(2), 2448-2461.
- ธีระชาติ บุญปิ่น. (2566). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการบริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่ตั้น อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร นโยบายและกิจการสาธารณะ*, 2(1), 22-37
- พระมหาเอกชัย สิริธมโม (มานะจิตต์) พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร และสุปรีชา ชำนาญภูมิพร. (2566). การ ให้บริการประชาชนตามหลักสังคหวัตถุธรรมของเทศบาลเมือง ปากพูน จังหวัด นครศรีธรรมราช. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, 5(2), 178-194.
- วารินทร์ จันทรัตน์ ธีชนันท์ อิศรเดช และสุรินทร์ นิยมางกูร. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อ พัฒนาการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารพุทธ นวัตกรรมและการจัดการ*, 18(1), 113-126.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนากระแซง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. (2566). อบต. นากระแซง [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://nakrazang.go.th/>. สืบค้นวันที่ 27 กรกฎาคม 2566.
- Taro Yamane .(1967). *Elementary sampling theory: Prentice-Hall (Englewood Cliffs, N.J)*

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง My Daily Routine โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนวัดควนชะลิก

The Development of English Learning Achievement on “My Daily Routine” Using Computer Assisted Instruction (CAI) for 5th Grade Students, Wat Khuan Chalik School

ชมนภา ศิลพัฒน์วงศ์, อรุณช ลิ้มตศิริ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Chomnapa Sinlapawattanawong, Oranuch Limtasiri
Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand
E-mail: 6624440006@rumail.ru.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 25 January 2025; Revised: 14 February 2025; Accepted: 17 February 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดควนชะลิก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 257 จำนวน 24 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบไม่อิสระต่อกัน (t-test dependent samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.33/82.89 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.46 ($\bar{X}$ = 19.46, S.D. = 4.29) และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.63 ($\bar{X}$ = 9.63, S.D. = 3.84) และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 0.08)

คำสำคัญ: บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Abstract

The objectives of this research were to: 1) develop and evaluate the efficiency of a Computer Assisted Instruction on the topic of My Daily Routine, 2) compare the English learning achievement of fifth-grade students before and after using the Computer Assisted Instruction, and 3) examine students' satisfaction with the Computer Assisted Instruction. The sample consisted of 24 fifth-grade students from Wat Khuan Chalok School, who were enrolled in the second semester of the 2024 academic year and selected through purposive sampling. The research instruments included the Computer Assisted Instruction, lesson plans, an achievement test, and a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a dependent samples t-test. The research results showed that: 1) The Computer Assisted Instruction had an effectiveness (E1/E2) of 81.33/82.89. 2) Post-learning achievement scores were significantly higher than pre-learning scores at the .05 level of significance. The mean post-learning score was 19.46 ($\bar{x} = 19.46$, S.D. = 4.29), while the mean pre-learning score was 9.63 ($\bar{x} = 9.63$, S.D. = 3.84). 3) Students reported the highest level of satisfaction with the Computer Assisted Instruction ($\bar{x} = 4.95$, S.D. = 0.08).

Keyword: Computer Assisted Instruction, learning achievement, fifth-grade students

1. บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่จำเป็นต่อการศึกษา การทำงาน และการดำรงชีวิตในสังคมโลกปัจจุบัน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยจึงมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่าน และ เขียน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้สื่อสารและเข้าใจวัฒนธรรมต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ต้องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศและสร้างโอกาสที่ดีในอนาคตให้กับนักเรียนทุกคน (กรมวิชาการ, 2554)

ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนไทยส่วนใหญ่เกิดจากวิธีการสอนที่เน้นการบรรยาย และขาดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ครูผู้สอนบางท่านอาจขาดความรู้และทักษะในการสอนที่หลากหลาย ทำให้การเรียนการสอนขาดความน่าสนใจและไม่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียน นอกจากนี้ นักเรียนเองก็ขาดแรงจูงใจและโอกาสในการฝึกฝนภาษาอังกฤษ ทำให้ทักษะภาษาอังกฤษโดยรวมยังไม่ดีนัก ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ (ฉันทนัฐ ฤกษ์กลัด, 2560) จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนวัดควนชะลิก พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษร้อยละ 67.83 (แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน, 2566) ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดร้อยละ 73 มีผลต่างของค่าเฉลี่ย -5.17 ซึ่งสุดารัตน์ โยชน์เอื้อน (2563) ให้ความเห็นว่าประการสำคัญหนึ่งที่ผู้สอนสนใจคือการที่จะให้ผู้เรียนจำคำศัพท์ที่สอนได้และเรียนอย่างสนุก ไม่เบื่อ และจำคำศัพท์ได้ สอดคล้องกับ เทียมยศ ปะสวະโน (2566) ที่สรุปปัญหาเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนไว้ ดังนี้ 1) ขาดโอกาสในการใช้ภาษา 2) พื้นฐานคำศัพท์อ่อน และ 3) ขนาดห้องเรียนที่ใหญ่

สื่อการสอนที่ทันสมัย ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้สนุกและเข้าใจง่ายขึ้น เพราะมีทั้งภาพ เสียง และวิดีโอ

ที่น่าสนใจ ทำให้การเรียนรู้ไม่น่าเบื่อ ซึ่งจรรยา โพธิ์กุลไสย (2565) ได้ให้ความหมายของบทเรียนคอมพิวเตอร์ว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ (CAI) หมายถึง การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการสอน โดยมีทั้งข้อความ ภาพ เสียง และการเคลื่อนไหว เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกและเข้าใจง่าย มีแบบฝึกหัดและแบบทดสอบให้ทำด้วย ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองได้ และยังช่วยให้ครูผู้สอนสามารถติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย ดังที่ สุพรรณิ หมายดุษฎี, ฉารีผะ พงศ์หลง, และจิตรพงษ์ เจริญจิตร (2564) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษพื้นฐานในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ก่อนและหลังเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 39.25 ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 92.50 มีค่า t-test ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 55.75 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ อนุชิตา สุขใหญ่ (2561) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ นำนั้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านผางอุดมสมบูรณ์วิทยา หลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เรื่อง My Daily Routine โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My Daily Routine โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดควนชะลิก

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine ให้มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest Posttest Design)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine ประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine และพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา

โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ =4.88, S.D.=0.11) และมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.33/82.89

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง My Daily Routine โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จำนวน 7 แผน รวม 9 ชั่วโมง ตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอน ซึ่งแสดงค่าความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกแผน ($\bar{X}$ =4.67, S.D.=0.26)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My Daily Routine ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม โดยมีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.28 – 0.96 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.41 – 0.73 ข้อ จากนั้นวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของ แบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) พบว่า ข้อสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้าน กิจกรรมการเรียนรู้ 4) ด้านสื่อ 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ รวม 20 ข้อ พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อชี้แจงรายละเอียดและนัดหมาย วันเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล

2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My Daily Routine ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5 มาทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บคะแนนไว้เปรียบเทียบกันระหว่างก่อนเรียนและหลัง เรียน

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine ใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 7 แผน รวม 9 ชั่วโมงจนครบ

4. เก็บคะแนนระหว่างเรียน โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine กับ นักเรียนกลุ่มทดลอง

5. เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจนครบตามที่กำหนดแล้ว นำแบบทดสอบหลังเรียนไปใช้กับนักเรียน กลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

6. นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาประสิทธิภาพ E1/E2

4.2 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง My Daily Routine ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Dependent Samples) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทียบเกณฑ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

1.1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

การหา ประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของ กระบวนการ		ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์		E1/E2
		$\bar{x}$	ร้อยละ (E1)	$\bar{x}$	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	28.33	80.95	24.33	81.11	80.95/81.11
กลุ่มย่อย	9	28.33	80.95	24.67	82.22	80.95/82.22
ภาคสนาม	30	28.47	81.33	24.87	82.89	81.33/82.89

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine มีประสิทธิภาพ ดังนี้ ขั้นที่ 1 (แบบรายบุคคล) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.95/81.11 ขั้นที่ 2 (แบบกลุ่มย่อย) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.95/82.22 และขั้นที่ 3 (แบบภาคสนาม) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.33/82.89 โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

1.2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

แผนที่	ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	My Routine	4.67	0.26	มากที่สุด
2	Talking about daily routine	4.67	0.26	มากที่สุด
3	Telling the time in American English	4.67	0.26	มากที่สุด
4	Telling the time in British English	4.67	0.26	มากที่สุด
5	It's five past six.	4.67	0.26	มากที่สุด
6	It's five to seven.	4.67	0.26	มากที่สุด
7	It's a quarter past six.	4.67	0.26	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.67	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 และด้านสาระสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	24	9.63	3.84	12.291	<.001*
หลังเรียน	24	19.46	4.29		

* P < .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 19.46 และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 9.63

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านครูผู้สอน	4.92	0.18	มากที่สุด
2	ด้านเนื้อหา	4.88	0.18	มากที่สุด
3	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.97	0.08	มากที่สุด
4	ด้านสื่อ	5.00	0.00	มากที่สุด
5	ด้านการวัดและประเมินผล	4.96	0.15	มากที่สุด
6	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.99	0.07	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.95	0.08	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine พบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านสื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.00 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.99 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.97 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 และด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง My Daily Routine โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดควนชะลิก สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine

1.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 81.33/82.89 ซึ่งมีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการหาประสิทธิภาพของบทเรียนมีขั้นตอนที่เป็นระบบ และได้ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพพิจารณาความเหมาะสม มีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการนำบทเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในระดับรายบุคคล กลุ่มย่อย และภาคสนาม เพื่อให้ได้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรธนา รอดสุด (2562) ที่ศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง วลีและประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยปรากฏว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง วลีและ

ประโยค มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ 81.97/88.86 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ EamThanakul et al. (2015) ที่ศึกษาการพัฒนาการสอนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง Child's a Nice Day ผลการวิจัยปรากฏว่า การเรียนการสอนโดยใช้บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีค่าประสิทธิภาพอยู่ที่ 82.33/81.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

1.2 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine ผลการวิจัยพบว่า ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการ เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการจัดทำแผนการสอนมีขั้นตอนที่ เป็นระบบ มีการวิเคราะห์หลักสูตร พิจารณาขอบข่ายเนื้อหากิจกรรมมีความเหมาะสม สอนตามลำดับขั้นตอน ที่ได้กำหนดไว้ ผ่านการประเมินตรวจสอบคุณภาพพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ สามารถ นำไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรรัตน์ กล่อม เกลี้ยง (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง สมการและการแก้สมการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษา ทรรศพล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนด้วย บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการสอนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine เป็นการนำเอาคอมพิวเตอร์มาสร้างเป็นโปรแกรมเพื่อเป็นตัวกลางระหว่างผู้เรียนและ คอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้บทเรียนที่มีทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพสามมิติ แสง เสียง เกม และเพลงจาก YouTube ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ รู้สึกตื่นเต้น และมีความกระตือรือร้น โดยมี แบบฝึกหัด แบบทดสอบ ให้ผู้เรียนได้ฝึกทำ และผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนย้อนหลังได้ตลอดเวลา ซึ่ง สอดคล้องกับ เทียนชัย ไชยโชค (2552) ที่กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ช่วยสร้างแรงจูงใจในการ เรียนรู้ ดึงดูดความสนใจ โดยใช้เทคนิคการนำเสนอด้วยกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว แสง สี เสียง ได้อย่างสวยงาม และเหมือนจริง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถเข้าใจเนื้อหาได้เร็ว ผู้เรียนมีการโต้ตอบ ปฏิสัมพันธ์ กับคอมพิวเตอร์และบทเรียน มีโอกาสเลือกตัดสินใจ และได้รับการเสริมแรงจากการได้รับข้อมูลย้อนกลับทันที ช่วยให้ผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้สูง เพราะมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้จาก ขั้นตอนที่ย่อยไปหายากตามลำดับ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสนใจและความสามารถของตนเอง บทเรียนมีความยืดหยุ่น สามารถเรียนซ้ำได้ตามที่ต้องการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบตนเอง มี การแก้ปัญหาและฝึกคิดอย่างมีเหตุผล ดังนั้น การสอนโดยการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมาใช้ในการ จัดการเรียนการสอนจึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุ พรณีย์ หมายบุญไธสง, ฉารีผะ พงศ์หลง, และจิตรพงษ์ เจริญจิตร (2564) ที่ศึกษาการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนมุสลิมศึกษา จังหวัดสตูล ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 39.25 ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 92.50 มีค่า t-test ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 55.75 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95 ทั้งนี้เพราะบทเรียนมีความหลากหลาย ประกอบไปด้วยบทเรียน เพลง เกม กิจกรรมระหว่างเรียน และแบบทดสอบ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป มีภาพประกอบที่เป็นทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว สามารถดึงดูดความสนใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด สร้างความสนุกสนาน กระตือรือร้น และนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับ ทักษิณา สนวนานท์ (2529, หน้า 205-207) ที่กล่าวว่า การเรียนจากคอมพิวเตอร์นั้น ผู้เรียนสามารถมีกิจกรรมร่วมได้หลายลักษณะ การเลือกกิจกรรมและการโต้ตอบกับคอมพิวเตอร์ก็สามารถทำได้ ซึ่งการเรียนนั้นมีการโต้ตอบตลอดเวลาระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์ ซึ่งเป็นการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) และสิ่งสำคัญคือ เด็กได้เรียนรู้อย่างเข้าใจความหมาย สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้ดู ได้ฟัง กับรูปภาพได้ อีกทั้งในส่วนของกิจกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นยังสร้างความพึงพอใจให้กับเด็ก เพราะเมื่อผู้เรียนทำข้อสอบเสร็จแล้ว จะมีการตรวจคำตอบ และเฉลยคำตอบ ทำให้เด็กทราบผลการทำข้อสอบทันที การทำกิจกรรมได้รวดเร็วและเสร็จเรียบร้อย ได้รับคำชม หรือเสียงปรบมือ เป็นการเสริมแรงที่ดี ทำให้นักเรียนสนใจและเรียนรู้จนประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการเสริมแรง ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของ สกินเนอร์ (Skinner, 1954, pp.86-97) เป็นผลให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริินภา ก้อนธิมมา (2563) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภาษาถิ่นเชียงใหม่ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยปรากฏว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้น มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine นั้น ครูควรชี้แจงขั้นตอนการใช้งานบทเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและความไม่เป็นระเบียบระหว่างการดำเนินกิจกรรม

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine นั้น บางครั้งอาจใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมนานกว่าที่ครูกำหนด ดังนั้น เวลาในการดำเนินกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ในการศึกษาบทเรียนควรใช้เวลาแก่ผู้เรียนอย่างอิสระ

ตามความสามารถของแต่ละบุคคล จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์มากที่สุด เนื่องจากจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง My Daily Routine ควรเตรียมคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือโทรศัพท์มือถือ พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอต่อผู้เรียน ผู้เรียนจะได้มีส่วนร่วมและสนุกสนานในกิจกรรม และควรให้ผู้เรียนใช้ 1 คน ต่อ 1 เครื่อง เพื่อความสะดวกในการฝึกทักษะและการประเมินผลของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรวิจัยพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องอื่นๆ เช่น วิชา อาหาร อาชีพ เป็นต้น

2. ควรวิจัยการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน

3. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในบริบทที่หลากหลาย เช่น ระดับทักษะภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน ระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน วิชาเรียนที่แตกต่างกัน หรือโรงเรียนที่มีทรัพยากรด้านเทคโนโลยีจำกัด เป็นต้น

4. กระบวนการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยหลักจิตวิทยาในการรับรู้ เรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนั้นแล้วยังต้องคำนึงถึงศิลปะในการออกแบบบทเรียน เช่น สีของพื้นหลัง สีตัวอักษร การจัดองค์ประกอบของหน้าจอบทเรียน เป็นต้น ให้ดูสวยงาม น่าสนใจอีกด้วย ดังนั้นจึงควรจะมีการวิจัยเพื่อศึกษาถึงรูปแบบของศิลปะที่ใช้ในการออกแบบบทเรียนที่แตกต่างกันในเนื้อหาบทเรียนเดียวกันว่าส่งผลต่อความแตกต่างในการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองตามคุณลักษณะของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ดีอย่างแท้จริง

5. การวิจัยครั้งนี้มีจำนวนของกลุ่มตัวอย่างน้อย เพื่อประสิทธิภาพของงานวิจัย ควรเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2554). *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง*

2560). โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

จรรยา โพธิ์กุดไสย. (2565). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้แนวคิดของกาเย่ เรื่อง การอ่านจับใจความจากข้อมูลทางวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).*

- ฉันทนัฐ ฉุยกลัด. (2560). การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้วยแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับสามเณรชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนโสมนจรรย์ธรรมวิทยา อำเภอเขียงของจังหวัดเขียงราย. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค*, 3(1).
- ทักษิณา สนวนานนท์. (2530). คอมพิวเตอร์ช่วยสอน. ใน *คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา*. โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เทียนชัย ไชยโชค. (2552). *การใช้โปรแกรม Authorware 7.0*. มีเดียอินเทลลิเจนซ์.
- เทียมยศ ปะสาวะโน. (2566). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องระบบสารสนเทศสำหรับครูที่สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 20(2), 35–45.
- ศิริณา ก้อนธิดา. (2563). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง ภาษาถิ่นเขียงใหม่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเขียงใหม่* (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช).
- สุรารัตน์ โยชนะเนียน. (2563). การพัฒนาเอกสารประกอบการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเรื่อง Causative Form โดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารการวิจัยภาษาและคำ*, 14(2), 61–76. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ksk/article/view/242948/169755>
- สุพรรณิ หมายดุษฎี, ฉารีพะ พงศ์หลง, และจิตรพงษ์ เจริญจิตร. (2564). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คำศัพท์ภาษาอังกฤษพื้นฐานที่ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมุสลิมศึกษา จังหวัดสตูล. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 12 The 12th Hatyai National and International Conference*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สุรัตน์ รอดสุต. (2562). *ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง วลีและประโยค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดนครศรีธรรมราช* (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช).
- สุริรัตน์ กล่อมเกลี้ยง. (2563). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง สมการและการแก้สมการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาทรศพล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด* (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช).
- อนุชิตา สุขใหญ่. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. *วารสารออนไลน์บัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 1–13.
- Eamthanakul, B., Rewthong, O., & Sansiribhan, S. (2015). A Development of Computer Assisted Instruction in English Subject of Third Level Primary Students Named Child's a Nice Day. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 197, 1113–1120.
- Skinner, B. F. (1954). Science of learning and the art of teaching. *Harvard Educational Review*, 24(2), 86–97.

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เพื่อพัฒนา
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม
วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

**The Effects of Problem-Based Learning (PBL) with Games on Learning
Achievement and Problem-Solving Skills on the Heterogeneous Mixture
Separation in Science for Primary 6 Students**

กมลพรรณ ช่วยชนะ, อัมพร วัจนะ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Kamonpan Chuaichana, Umporn Wutchana
Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: 6524442202@rumail.ru.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 21 January 2025; Revised: 12 February 2025; Accepted 17 February 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่องการแยกสารเนื้อผสม 2) เปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านทุ่งป่าหน่น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) เกมที่ใช้ในการสอน 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา และ 5) แบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม วิเคราะห์เครื่องมือโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบ t-test (dependent samples) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกมของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการแก้ปัญหาโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกมของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.10)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, เกม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะการแก้ปัญหา

Abstract

The objectives of this research were to: 1) compare pretest and posttest scores of students on the heterogeneous mixture separation; 2) compare pretest and posttest scores of students of problem-solving skills; and 3) explore the students' satisfaction towards problem-based learning with games. The target group comprised 13 primary 6 students from Bantungpanan School for the academic year 2024, selected through cluster sampling. The research instruments included 1) learning game, 2) lesson plans problem-based learning with games, 3) a learn achievement test, 4) a problem-solving skills test, and 5) a form used to measure satisfaction on science by using problem-based learning with games. Data were analyzed using mean, standard deviation, and dependent samples t-test. The research results showed that 1) The students' posttest scores of learning achievement by using problem-based learning with games were higher than pretest scores, with statistical significance at the 0.05 level, 2) The students' posttest scores of problem-solving skills by using problem-based learning with games of students were higher than their pretest scores, with statistical significance at the 0.05 level, and 3) The students' satisfaction towards problem-based learning with games overall was the highest ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.10).

Keyword: problem-based learning, games, learning achievement, problem-solving skills

1. บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) ถือเป็นหนึ่งในทักษะส่วนบุคคลที่มีความสำคัญกับการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจกับปัญหา มีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ มีการรวบรวมความคิด เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา นำไปสู่แนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่พบเจอในชีวิตให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งทักษะการแก้ปัญหานี้จำเป็นต่อทุกช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็กจนกระทั่งวัยผู้ใหญ่ เพราะทักษะการแก้ปัญหาล้วนแต่ใช้ควบคู่ไปกับทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุและผล นำไปสู่การตัดสินใจว่าสิ่งเหล่านั้นควรกระทำหรือควรเชื่อในสิ่งนั้นเหล่านั้นหรือไม่ ทักษะการคิดเชิงระบบ เป็นการคิดเพื่อแสดงให้เห็นถึงภาพรวมทั้งหมดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันภายใต้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ นำไปสู่การแก้ปัญหาถึงรากเหง้าของปัญหาที่แท้จริง และทักษะการคิดสร้างสรรค์ คือการคิดที่หลากหลาย ริเริ่ม ประเมิน ปรับปรุง และการพัฒนาต่อยอด ดังนั้นหากนักเรียนขาดทักษะในการแก้ปัญหา อันเนื่องมาจากนักเรียนไม่เคยเผชิญกับปัญหาหรือฝึกแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะนำไปสู่ความประมาท การไม่พร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบากที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ไม่สามารถคิด ตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของนักเรียนได้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้สถานการณ์จริง เพื่อให้ได้ปัญหาที่เป็นสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้และมุ่งแสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในปัญหานั้นอย่างแท้จริง (บุญญารินทร์ อ่อนนุ่ม, 2560, หน้า 6) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่กระตุ้นนักเรียนโดยใช้คำถาม ปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหามีเหตุผลและเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน (ธัญพร

ศรวิชัย, 2560, หน้า 7)

นอกจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน มีความท้าทายในการคิด การแก้ปัญหา การนำแนวคิดของเกมมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนรู้จะช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเกมเป็นกิจกรรมการเล่นที่มีกฎ กติกา และวิธีการเล่นที่แน่นอน สามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นหมู่คณะได้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เกิดการตัดสินใจ โดยการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรง ช่วยสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยแนวคิดของเกมถูกนำมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างแพร่หลายมากขึ้น เป็นขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่นเกม โดยมีกติกา เงื่อนไข หรือการทำข้อตกลงระหว่างผู้สอนและนักเรียนร่วมกัน ทำให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและสนุกสนานจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน นักเรียนได้พัฒนากระบวนการคิด ทักษะการแก้ปัญหา เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันกับผู้อื่น

จากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผ่านมา พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ เนื่องจากนักเรียนรับความรู้โดยการจำขาดทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ไม่สามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเข้ากับเนื้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันได้ ไม่สามารถที่จะสืบเสาะหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนประสบปัญหาในการเรียน

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงสภาพปัญหาและเห็นความสำคัญของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) ร่วมกับเกม มาออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชา วิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการแก้ปัญหาของนักเรียนในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Designs) ประเภทการวิจัยแบบก่อนทดลอง (Pre-Experimental Designs) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

T_1	X	T_2

T_1 คือ การสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pre-test)

X คือ การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

T_2 คือ การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (Post-test)

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

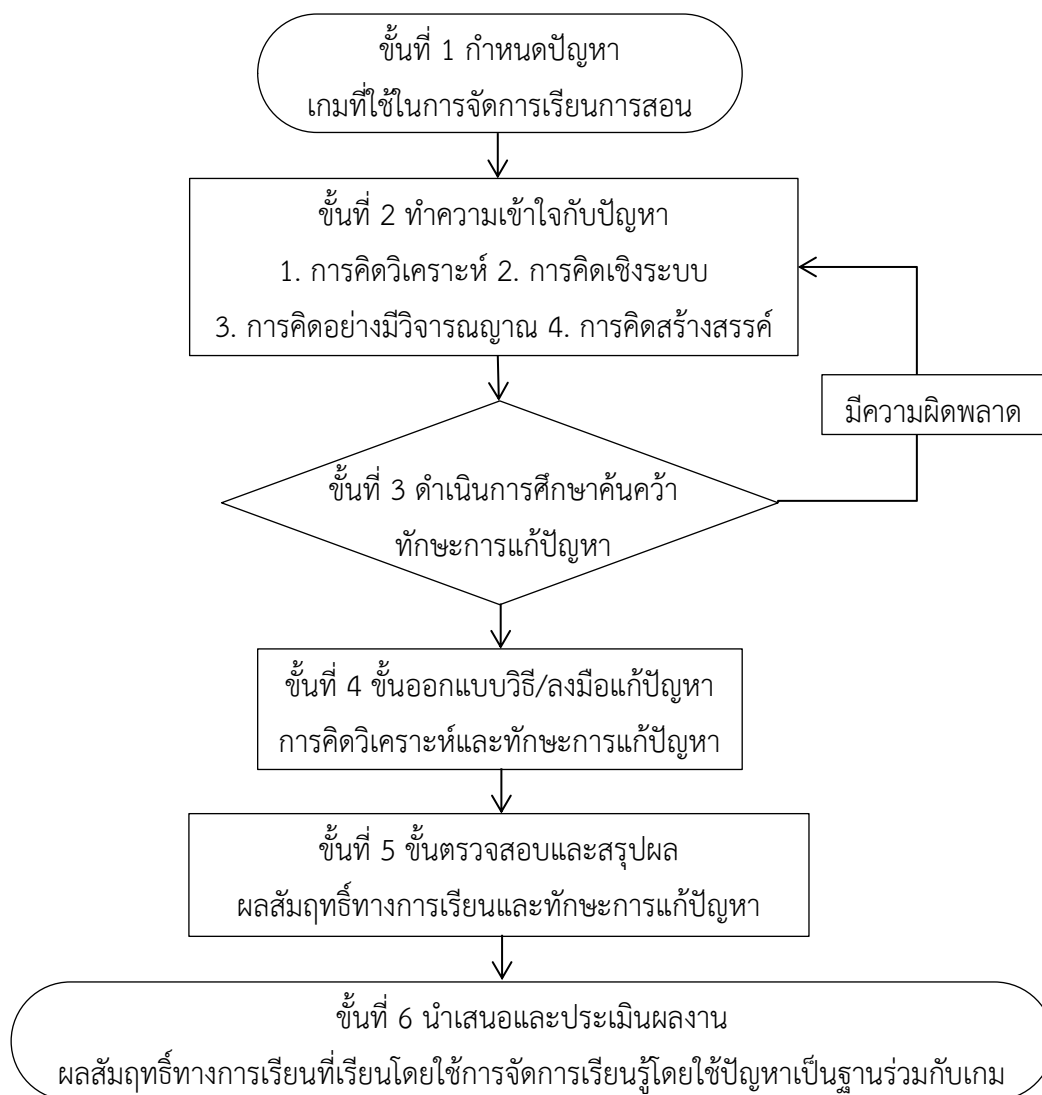
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนทุ่งยาว จังหวัดตรัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 224 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2567 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนบ้านทุ่งปาดัน จังหวัดตรัง จำนวน 13 คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน จำนวน 10 ชั่วโมง ซึ่งได้มาจากการศึกษารายละเอียดวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่จะใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้สังเคราะห์และจัดทำรูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดปัญหา 2) ทำความเข้าใจกับปัญหา 3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4) ชี้นำออกแบวิธี/ลงมือแก้ปัญหา 5) ตรวจสอบและสรุปผล และ 6) นำเสนอและประเมินผลงาน ดังแสดงในแผนภาพที่ 1 และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ นำผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.28) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.43) และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 แผน ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.42), แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.40) และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.44)

แผนภาพที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

3.2 เกมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 เกม ประกอบด้วย 1) เกมจับตายสารเนื้อผสม 2) เกมเชื่อมชีสสารเนื้อผสม 3) เกมอลเวงเม็ด (เมล็ด) หรรษา 4) เกมแฟนพันธุ์แท้การแยกของเหลวและของแข็ง 5) เกมตัดขาดเธอ (solid) และฉันทัน (liquid) 6) เกม Magnet ดึงดูด 7) เกมพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส และ 8) เกมเศรษฐกิจการแยกสารเนื้อผสม ซึ่งเกมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะเป็นจุดเริ่มต้นเพื่อนำไปสู่ขั้นต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม และเมื่อนำเกมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนไปประเมินความเหมาะสม เพื่อตรวจสอบดัชนีความเหมาะสมของเกมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.30)

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งได้แบบทดสอบที่มีความเหมาะสม จำนวน 27 ข้อ นำแบบทดสอบจำนวน 27 ข้อ

ไปทดลองกับนักเรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสมมาแล้ว นำผลการทดลองมาใช้วิเคราะห์หาความยาก-ง่าย และค่าอำนาจจำแนก ซึ่งมีแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 23 ข้อ และคัดเลือกไว้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด นำแบบทดสอบ จำนวน 20 ข้อ มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.811

3.4 แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ โดยดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา และเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบวัดทักษะกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งได้แบบทดสอบที่มีความเหมาะสม จำนวน 20 ข้อ นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาจำนวน 20 ข้อ ไปทดลองกับนักเรียนที่เคยได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสมมาแล้ว นำผลการทดลองมาใช้วิเคราะห์หาความยาก-ง่าย และค่าอำนาจจำแนก ซึ่งมีแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 15 ข้อ และคัดเลือกไว้เป็นแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา จำนวน 10 ข้อ ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด นำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา จำนวน 10 ข้อ มาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ 0.806

3.5 แบบประเมินความพึงพอใจต่อวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อวิชาวิทยาศาสตร์ โดยกำหนดประเด็นในการประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบรรยากาศ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งสิ้นจำนวน 22 ข้อ โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ได้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีความเหมาะสม มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จำนวน 22 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 ติดต่อประสานงานสถานศึกษาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และปฐมนิเทศนักเรียน ชี้แจงวัตถุประสงค์ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

4.2 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

4.3 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

4.4 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม จำนวน 5 แผน รวม 10 ชั่วโมง

4.5 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง

4.6 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา หลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ โดยใช้เวลา 30 นาที

4.7 นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม โดยใช้เวลาหลังจากที่ทำการทดสอบหลังเรียนเสร็จสิ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน และคะแนนหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ t-test dependent

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ t-test dependent

5.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ผลการเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	p-value
ก่อนเรียน	13	20	8.15	1.62	13.85*	.000
หลังเรียน	13	20	16.69	2.17		

*p-value $\leq$ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน พบว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.15 ($\bar{X}$ = 8.15, S.D. = 1.62) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.69 ($\bar{X}$ = 16.69, S.D. = 2.17) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจากการใช้การจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ผลการเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	p-value
ก่อนเรียน	13	10	4.54	0.66	25.58*	.000
หลังเรียน	13	10	9.15	0.89		

*p-value $\leq$ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม ที่เรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน พบว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.66) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.15 ($\bar{X}$ = 9.15, S.D. = 0.89) พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียนโดยใช้การจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม

ข้อที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.84	0.12	มากที่สุด
2.	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.80	0.17	มากที่สุด
3.	ด้านบรรยากาศ	4.73	0.19	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.79	0.10	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม พบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.10) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.12) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.17) และด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.19) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการแก้ปัญหา เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม วิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X} = 16.69$, S.D. = 2.17) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 8.15$, S.D. = 1.62) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก การเรียนการสอนเป็นการผสมผสานกันระหว่างการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานและเกม โดยการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานจะเป็นขั้นตอนการสอนที่ใช้สถานการณ์จริง มีการสร้างหรือจัดสถานการณ์หรือกิจกรรมที่เป็นปัญหา โดยเริ่มมาจากปัญหาที่นักเรียนสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวันที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหา บทเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เจอกับปัญหาที่เป็นสื่อที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการแสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจกับปัญหานั้นอย่างแท้จริง นักเรียนเกิดแนวทางการแก้ปัญหาที่หลากหลาย จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เกิดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการเรียนรู้ที่ผสมผสานกับรูปแบบของเกม ซึ่งเกมเป็นกิจกรรมการเล่นที่มีกฎ กติกา และวิธีการเล่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล เกิดการตัดสินใจ โดยการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรง ช่วยสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ 1) วุฒิกัทร วงศ์ประโคน และ พงศ์ธันซ์ แซ่จู้ (2564, หน้า 98) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในการ

เขียนภาษาซี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ =44.21, S.D.=2.64) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =18.23, S.D.=3.86) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) กานดา ยนตรการกำจร และอรนุช ลิ้มศิริ (2565, หน้า 210) ได้ศึกษาการใช้ปัญหาเป็นฐานกับการสอนแบบปกติ เรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องทวีปเอเชีย โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ =16.81, S.D.=1.76) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =7.31, S.D.=1.72) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ณัฏฐา ผิวมา (2566, หน้า 90) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่องคำศัพท์ ไวยากรณ์ ส่วนวนเพื่อ การนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอของนักศึกษาสาขาวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ =15.26, S.D.=2.58) รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =10.39, S.D.=2.37) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) พงษ์ดนัย ผดุงโชค และนิรัตน์ โคตะ (2567, หน้า 121) ได้ศึกษาการเรียนรู้แบบสืบเสาะ ร่วมกับเกมเรื่อง ระบบร่างกาย พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ระบบร่างกายหลังเรียน ($\bar{X}$ =15.10, S.D.=1.19) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =9.50, S.D.=1.72) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าผู้วิจัยหลายท่านให้ความสนใจเรื่อง การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมโดยใช้เกมเป็นฐาน หรือการจัดกิจกรรมที่มีเกมในรูปแบบต่าง ๆ มาเป็นส่วนร่วมในการจัดการสอนควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงชี้ให้เห็นว่าการจัดการสอนปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกม สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน ($\bar{X}$ = 9.15, S.D. = 0.89) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.66) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่กระตุ้นนักเรียนโดยใช้คำถาม ปัญหา หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องแสวงหา แนวทางการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ซึ่งมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จากการลงมือปฏิบัติจริง เพื่อประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน ผสมผสานกับการนำเกมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ทำให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรง ช่วยสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและสนุกสนานในการเรียนรู้ นักเรียนได้พัฒนากระบวนการคิด ทักษะการแก้ปัญหา เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันกับผู้อื่น ทำให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ 1) ณัฏฐิทธิ์ อินทราราม และ มานิตย์ อาษานอก (2567, หน้า 148) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามหลักการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในรายวิชา วิทยาการคำนวณและการออกแบบเทคโนโลยี พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ย 8.47 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.7

2) นัยสิทธิ์ นันชนันตี และยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2564, หน้า 130) ได้ศึกษาจัดการเรียนรู้ใช้ปัญหาเป็นฐานและกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เรื่องการประยุกต์อัตราส่วนและร้อยละ พบว่า นักเรียนมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาหลังจากจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ได้คะแนนเฉลี่ย 24.60 คิดเป็นร้อยละ 83.03 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนทั้งหมด ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนทุกคนมีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สูงกว่าร้อยละ 70 เมื่อเทียบกับเกณฑ์

3) ตูลา ประทับและสุดคณิง นฤพนธ์จิรกุล (2565, หน้า 873) ได้ศึกษาการจัดการจัดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรม Model Eliciting Activities ร่วมกับเกมกระดาน เรื่องการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาหลังเรียน ($\bar{X} = 29.00$, S.D. = 9.66) โดยใช้กิจกรรม Model Eliciting Activities ร่วมกับเกมกระดานสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X} = 7.50$, S.D. = 3.65) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

4) ปาฏิหารย์ นักร้อง, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี และรุ่งทิวา แยมรุ่ง (2567, หน้า 181) ได้ศึกษาเรื่องจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่มีผลต่อความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลัง ($\bar{X} = 23.57$, S.D. = 5.71) สูงกว่าก่อน ($\bar{X} = 19.63$, S.D. = 5.65) ได้รับการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยข้างต้นพบว่า ผู้วิจัยหลายท่านให้ความสนใจทั้งในเรื่องการจัดการศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน หรือการจัดการเรียนรู้ที่มีเกมในรูปแบบต่าง ๆ มาเป็นส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา และมีทั้งการเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหากับเกณฑ์ และเมื่อผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเกมมาเทียบกับเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 91.5 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 และร้อยละ 80 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม สามารถพัฒนาความเข้าใจในการเรียนรู้และทำให้นักเรียนเกิดทักษะการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

3. การศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม เรื่อง การแยกสารเนื้อผสม วิชาวิทยาศาสตร์ โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.10) ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สถานการณ์จริง และเป็นสถานการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นชีวิตประจำวัน เป็นสื่อการจัดกิจกรรม เพื่อนำมาแก้ปัญหา ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจปัญหานั้นอย่างแท้จริง และสนุกในการที่จะแก้ปัญหานั้น ๆ ร่วมกับเกมที่คอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน มีความท้าทายในการคิด การแก้ปัญหา ช่วยสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและสนุกสนานในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ 1) ฉวีวิทย์ อินทราราม และ มานิตย์ อาษานอก (2567, หน้า 149) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามหลักการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบเทคโนโลยี พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ ตามหลักการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน

ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ในรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.59) 2) วุฒิภัทร วงศ์ประโคน และ พงศ์ณัช แซ่จู (2564, หน้า 99) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เรื่อง การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดีย เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซี พบว่าความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดียเพื่อประกอบการสอนในรายวิชาการเขียนโปรแกรมภาษาซี รวมเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับความพึงพอใจดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และ 3) ณัฏฐา ผิวนา (2566, หน้า 91-92) ได้ศึกษาผลของการจัดการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) โดยใช้เกมเป็นฐานเรื่อง สำนวน คำศัพท์ และไวยากรณ์ เพื่อการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการ วิชาภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอของนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ พบว่า ความพึงพอใจในภาพรวมของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมเป็นฐานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน หรือการจัดการเรียนรู้ที่มีเกมในรูปแบบต่าง ๆ มาเป็นส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ สร้างความพึงพอใจ และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการแสวงหาความรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนการสอนด้วยเกม ครูควรเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ไว้ล่วงหน้าให้พร้อมเพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการจัดการเรียนรู้
2. การจัดการเรียนการสอนด้วยเกมมีวิธีการเล่นที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับรูปแบบเกมที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ บางครั้งอาจใช้เวลาในการเล่นนานกว่าเวลาที่กำหนด ครูต้องวางแผนและยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
3. ก่อนการจัดการเรียนการสอนด้วยเกมแต่ละครั้ง ครูควรแนะนำกฎ กติกา และวิธีการเล่น ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนการเล่น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมผ่านไปอย่างราบรื่น
4. การจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มย่อย ครูควรดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นที่ปรึกษา และคอยอธิบายเพิ่มเติมเมื่อนักเรียนเกิดความสงสัย และติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มและสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้การทำงานของนักเรียนในแต่ละกลุ่มมีประสิทธิภาพ
5. ในการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้ง ครูควรให้การเสริมแรง เช่น กล่าวชมเชย ให้รางวัล เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างและหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมที่นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการสอนอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นต้น เพื่อเป็นทางเลือกที่หลากหลายและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมร่วมกับรูปแบบการสอนอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน แบบปรากฏการณ์เป็นฐาน แบบค้นพบ เป็นต้น เพื่อเป็นทางเลือกที่หลากหลายและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

4. ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ร่วมกับเกม ในเนื้อหาสาระอื่น ๆ เช่น การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม การจำแนกสิ่งมีชีวิต และควรมีการศึกษาพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กานดา ยนตรการกำจร และ อรุณข ลิมตศิริ. (2566). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องทวีปเอเชีย ที่สอนด้วยการใช้ปัญหาเป็นฐานกับการสอนแบบปกติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 8 (1), 204-215.
- ณัชวิทย์ อินทราราม และ มานิตย์ อาษานอก. (2567). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามหลักการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในรายวิชาวิทยาการคำนวณและการออกแบบเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสาร เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*: ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 7 (21), 143-152.
- ณัฐฐา ผิวมา. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) โดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำศัพท์ ไวยากรณ์ สำนวนเพื่อการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษอย่างเป็นทางการ รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการนำเสนอของนักศึกษา สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีการจัดการ*, 4 (2), 84-96.
- ตุลา ประทับ และ สุดคณิง นฤพนธ์จิรกุล. (2565). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยใช้กิจกรรม Model Eliciting Activities ร่วมกับเกมกระดานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 8 (2), 867-879.
- ธัญพร ศรีวิชัย. (2560). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการให้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ รายวิชาเคมีพื้นฐาน เรื่องปฏิกิริยาเคมี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นัยสิทธิ์ นันชนดีและยาใจ พงษ์บริบูรณ์. (2564). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการประยุกต์อัตราส่วนและร้อยละ ด้วยการจัดการเรียนรู้ใช้ปัญหาเป็นฐานและกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 6 (3), 123-135.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญญารินทร์ อ่อนนุ่ม (2560). การเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคเกมพีเคชั่น สำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนผดุงนารี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาสารคาม.

- ปาฏิหารย์ นักร้อง, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวิ, และรุ่งทิวา แยมรุ่ง. (2567). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคการแข่งขันระหว่างกลุ่มด้วยเกมที่มีผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 11 (8), 176-183.
- พงษ์ดนัย ผดุงโชค และนิลรัตน์ โคตะ. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะการอธิบายปรากฏการเชิงวิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ ระบบร่างกาย โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับเกม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 18 (2), 115-124.
- วุฒิกัทร วงศ์ประโคน และ พงศ์ณัช แซ่จู. (2564). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาในการเขียนโปรแกรมภาษาซีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *Journal of Modern Learning Development*, 6 (6), 89-103.
- Barbosa, J. (2004). Perception of multidimensional stimuli: A differential sensitivity account of cognitive processing and development. *Journal Of Experimental Child Psychology*, 54, 213-249.
- Cindy E. Hmelo-Silver. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn?. *Educational Psychology Review*, 16(3), 235-266.
- Nurdeli Lasniroha Sagala. (2017). "The Influence of Problem Based Learning Model on Scientific Process Skill and Problem Solving Ability of Student." *IOSR Journal of Research & Method in Education (IOSR-JRME)*, 7(4), 01-09.
- Rubin, k. &Maion, T. (2000). Play reference and its relationship to egocentrism popularity longitudinal study. *Dissertation Abstracts International*, 60(11), 171-179.
- Tarhan, L, and Acar-Sesen, B. (2013). Problem based learning in acids and bases: Learning achievements and students' beliefs. *Journal of Baltic Science Education*, 12(5), 565 - 578.

การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

Academic Administration Towards Excellence According to The Dutiyapāṇika Sutta for School Administrators under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3

ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร, สุนทร สายคำ, พระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมโม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ขอนแก่น ประเทศไทย

Saksit Seeluangpeth, Sunthon Saikham, Phrakhruwinaithon Worawuth Techathammo
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: saksit092515@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 21 January 2025; Revised: 12 February 2025; Accepted: 17 February 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 167 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วางแผนในการบริหารงาน ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองให้

เชี่ยวชาญด้านวิชาการ และส่งเสริมให้ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเป็นเลิศทางด้านวิชาการต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ความเป็นเลิศทางวิชาการ, หลักทศตยปาปณิกสูตร

Abstract

This research aimed to: 1) study academic administration towards excellence according to the Dutiyapāṇika Sutta for school administrators under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3; 2) propose guidelines for developing academic administration towards excellence according to the principles of the Dutiyapāṇika Sutta for school administrators under Mahasarakham Primary Educational Service Area Office 3. A mixed-methods research approach was employed. The quantitative research instrument was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.94. The sample included 167 participants, consisting of school administrators, deputy school directors, and academic administration supervisors. Descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation were used for data analysis. The qualitative research instrument was a semi-structured interview, involving 12 key informants selected through purposive sampling. Content analysis was used for qualitative data, presented in narrative form. The research results were as follows: 1. The overall state of academic administration towards excellence according to the Dutiyapāṇika Sutta for school administrators was at a high level. The top three aspects with the highest mean scores were: development of the learning process; development and utilization of educational media and technology; school curriculum development. The aspect with the lowest mean score was measurement, evaluation, and credit transfer of learning outcomes. 2. Guidelines for academic administration towards excellence according to the principles of the Dutiyapāṇika Sutta recommend the following: administrators should establish a clear vision and goals, plan effectively, and promote professional development for teachers to become academic experts. Teachers should be encouraged to build good interpersonal relationships and foster a collaborative learning community. Efforts should be made to ensure effective curriculum development, learning process improvement, systematic measurement and evaluation, the utilization of educational technology, and effective educational supervision. These efforts aim to develop the school into a center of academic excellence in the future.

Keyword: Academic Administration, Academic Excellence, Dutiyapāṇika Sutta

1. บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้เปรียบของประเทศเพื่อการ แข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากร มนุษย์จึงมีเป้าหมายในการพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยจะมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ

รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการการพุทธศาสนา สำนักรงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่มีจุดมุ่งหมายให้การจัดการศึกษาของชาติต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จส่งผลต่อความเจริญมั่นคงของประเทศ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะต้องจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งเสริมศักยภาพและความเป็นเลิศให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษาและนักเรียนก็คือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมีวิสัยทัศน์ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาคือ ผู้เรียนมีความรู้และสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุขและมีเป้าหมายได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพและมีพันธกิจที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา คือ ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตร และมีทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

ปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในสังกัดและกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคประเทศ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีโครงสร้างการบริหารงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ที่กำหนดให้มีการบริหารและจัดการศึกษาในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) โดยในการบริหารงานนั้นหัวใจหลักของการบริหารงานในสถานศึกษาคือการบริหารงานวิชาการ เนื่องด้วยงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญสูงสุดต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสุภักดิ์ ตรังรัตนจิต (2562) ที่พบว่าหัวใจหรือภารกิจหลักของการบริหารสถานศึกษาคือการบริหารงานวิชาการ เพราะเป็นงานที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ เพราะว่าหากสถานศึกษาใดดำเนินงานผิดพลาดในการบริหารงานวิชาการก็อาจจะพิจารณาได้ว่าสถานศึกษานั้นประสบความล้มเหลว หรือในทางกลับกันหากสถานศึกษาใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานทางวิชาการ โรงเรียนนั้นก็สมควรที่จะได้รับการยอมรับและยกย่องว่าเป็นสถานศึกษาที่ดำเนินภารกิจของสถานศึกษาได้ผล เพราะหัวใจหลักใน

ความสำเร็จของโรงเรียนอยู่ที่การบริหารงานวิชาการ ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงมีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสำคัญกับงานวิชาการ เป็นผู้นำครูในด้านวิชาการ ทำงานร่วมกับครู สนับสนุนให้ครูทุกคนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ มีความเป็นเลิศในการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง

ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจึงต้องมีกลวิธีในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศในด้านวิชาการ ทำให้สถานศึกษามีความโดดเด่น มีมาตรฐานสูงเป็นที่ยอมรับ กลวิธีที่จะทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการบริหารวิชาการสู่ความเป็นเลิศ โดยความเป็นเลิศนั้นจะเป็นระดับคุณภาพสูงสุดของการดำเนินงานที่ทำให้องค์กรหรือหน่วยงานประสบผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมาย ความเป็นเลิศทางการบริหารงานวิชาการนั้นเป็นผลจากความสำเร็จของการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ (ชุดิภาญจน์ หลวงแสน, 2564) แต่จากผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ยังมีผลการจัดการศึกษาที่ต่ำกว่ามาตรฐานในหลายๆ ด้าน เช่น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2565 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนในทุกรายวิชาเท่ากับ 37.32 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบ O-NET ในปีการศึกษา 2565 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนในทุกรายวิชาเท่ากับ 32.66 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 เช่นกัน และนอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงผลการแข่งขันกิจกรรมในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนในระดับชาติ ครั้งที่ 70 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งถือเป็นว่าเป็นรางวัลสูงสุดที่ส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนในทุก ๆ ด้าน ผลการแข่งขันพบว่า สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 145 โรง มีสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลระดับเหรียญทองขึ้นไปในระดับชาติ จำนวน 65 โรง คิดเป็นร้อยละ 46.21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3, 2566)

สาเหตุที่ทำให้ผลทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติและผลการแข่งขันความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ก็เนื่องมาจากคณะครูยังมีความเข้าใจในการดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษาน้อย โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ครูยังขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในแต่ละสาขา และอีกสาเหตุหนึ่งคือ ผู้บริหารยังไม่ให้ความสำคัญกับงานวิชาการเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเน้นในการพัฒนาอาคารสถานที่ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานการเงินเป็นอันดับแรกจึงส่งผลให้สถานศึกษามีความเป็นเลิศทางวิชาการน้อย ด้วยเหตุนี้ถ้าจะทำให้การบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จได้นั้นผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน มีความชำนาญในงาน เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศที่สอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันก็คือหลักทศพิธราชธรรม โดยหลักทศพิธราชธรรม

สูตรเป็นหลักธรรมหรือหลักปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เป็นเหมือนกับกุญแจสำคัญที่ใช้ไขประตูไปสู่ความสำเร็จ เป็นแผนที่สำคัญที่จะชี้ให้เห็นเส้นทางสู่ความสำเร็จ โดยหลักธรรมนี้จะประกอบด้วยองค์ ๓ ประการคือ 1) จักขุมา มีปัญญามองการณ์ไกล เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล 2) วิธูโร จัดการธุระได้ดี เป็นผู้ชำนาญในงาน 3) นิสสยสัมปันโน พึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี ด้วยเหตุนี้ในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีประสบการณ์ เข้ากับบุคคล หรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี (พระครูปลัดบุญช่วย โชติวีโส (อัยวงศ์), 2566) ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมดังกล่าวมาใช้ก็ย่อมจะส่งผลให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการในสถานศึกษาได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศุติยาปาปนิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยมีมุ่งหวังให้สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการพัฒนางานวิชาการเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการที่ดีขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามทศุติยาปาปนิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

2.2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศุติยาปาปนิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) มีขั้นตอนของการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

3.2 ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

3.2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 145 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 6 คน และหัวหน้างานบริหารวิชาการของสถานศึกษา จำนวน 145 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 296 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 145 โรง

3.2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และหัวหน้างานบริหารวิชาการ จำนวน 167 คน ซึ่งมีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and

Morgan (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) แล้วใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาด สถานศึกษา	ประชากร (คน)				กลุ่มตัวอย่าง (คน)			
	ผอ.	รองผอ.	ครู	รวม	ผอ.	รองผอ.	ครู	รวม
เล็ก	102	-	102	204	61	-	61	122
กลาง	41	-	41	82	20	-	20	40
ใหญ่	2	6	2	10	1	3	1	5
รวม	145	6	145	296	82	3	82	167

3.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่งระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการในการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรายข้อระหว่าง 0.317-0.750 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

3.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจนครบทั้ง 167 ชุด ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลัก

หุติยาปานิโกสูตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาแปลความหมายตามเกณฑ์การประเมิน

3.3 ระยะที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร จำนวน 3 รูป และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้น 12 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะต้องมีผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่เป็นเลิศ มีผลงานเชิงประจักษ์ในระดับชาติและเป็นที่ยอมรับของสาธารณชน

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สังกัด ขนาดสถานศึกษา ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ผลงานที่ได้รับ และวัน เดือน ปีที่ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักหุติยาปานิโกสูตรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จำนวน 5 ข้อ

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย และทำการนัดหมายกำหนดวัน เวลา สถานที่กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อเข้าสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนก จัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

4.1.1 ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหุติยาปานิโกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักหุติยาปานิโกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวม ($n = 167$)

การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศ ตามทฤษฎีปาปนิคสูตรฯ	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร	4.56	0.25	มากที่สุด	1
2. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร	4.53	0.26	มากที่สุด	2
3. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร	4.50	0.32	มาก	3
4. ด้านการนิเทศการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร	4.47	0.24	มาก	4
5. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร	4.45	0.29	มาก	5
เฉลี่ยรวม	4.50	0.27	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.27) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.25) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.26) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.32) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร โดยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$, S.D. = 0.29) ส่วนผลการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรในแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร พบว่าโดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ มีการให้บุคลากรสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาครอบคลุมทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 1 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการกำหนดให้บุคลากรวิเคราะห์และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการนำนโยบายจากหน่วยงานต้นสังกัดมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่า

ต่ำสุด คือ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4.1.1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธยาปณิกสูตร พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการกำหนดให้บุคลากรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและความต้องการของผู้เรียน โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการกำหนดให้บุคลากรวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และออกแบบหน่วยการเรียนรู้ โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าต่ำสุด คือ มีการนำเสนอผลงานการจัดการเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่นหรือหน่วยงานอื่น โดยมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด

4.1.1.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธยาปณิกสูตร พบว่า โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ มีการให้บุคลากรดำเนินการวัดผล ประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามสภาพจริง โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการกำหนดระเบียบการวัด ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและมีการให้บุคลากรได้พัฒนาเครื่องมือวิธีการ วัดผลประเมินในทุกปีการศึกษา โดยมีค่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการใช้แอปพลิเคชัน (Application) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน โดยมีค่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4.1.1.4 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธยาปณิกสูตร พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แหล่งสืบค้นข้อมูลให้พร้อมในการใช้งาน โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการให้บุคลากรพัฒนาตนเองในด้านการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการกำหนดนโยบายในการจัดหา พัฒนาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าต่ำสุด คือ มีการให้บุคลากรนำเสนอผลงานในการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4.1.1.5 ด้านการนิเทศการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักพุทธยาปณิกสูตร พบว่า โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าสูงสุดสามลำดับแรก คือ มีการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในทุกภาคเรียน โดยมีค่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด มีการวางแผนการนิเทศการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและมีการนำผลการนิเทศมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการนิเทศภายในให้เกิดความต่อเนื่อง โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าต่ำสุด คือ มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการนิเทศภายใน โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4.1.2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 สรุปผลการวิจัยได้ 5 แนวทางดังนี้

4.1.2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการ บริบทของสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ผู้เรียนและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยใช้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการ มีความต่อเนื่อง และทันสมัยอยู่เสมอ มีการอบรมพัฒนาครูเพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เทียบเคียงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล เน้นการพัฒนาสมรรถนะให้เกิดกับผู้เรียน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรและควรมีผู้เชี่ยวชาญ หรือศึกษานิเทศก์ ให้คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

4.1.2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายและวางแผนร่วมกันในการออกแบบและพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ มีการวิเคราะห์ผู้เรียน ความต้องการของผู้เรียน ให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับหลักสูตรสถานศึกษาที่พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร มีการสอนซ่อมเสริมให้ผู้เรียนเพิ่มเติมเมื่อผู้เรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา ให้ครูเข้าอบรมพัฒนาตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ของครู มีการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้มาให้ความรู้กับครูเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกวด แข่งขันทางวิชาการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ

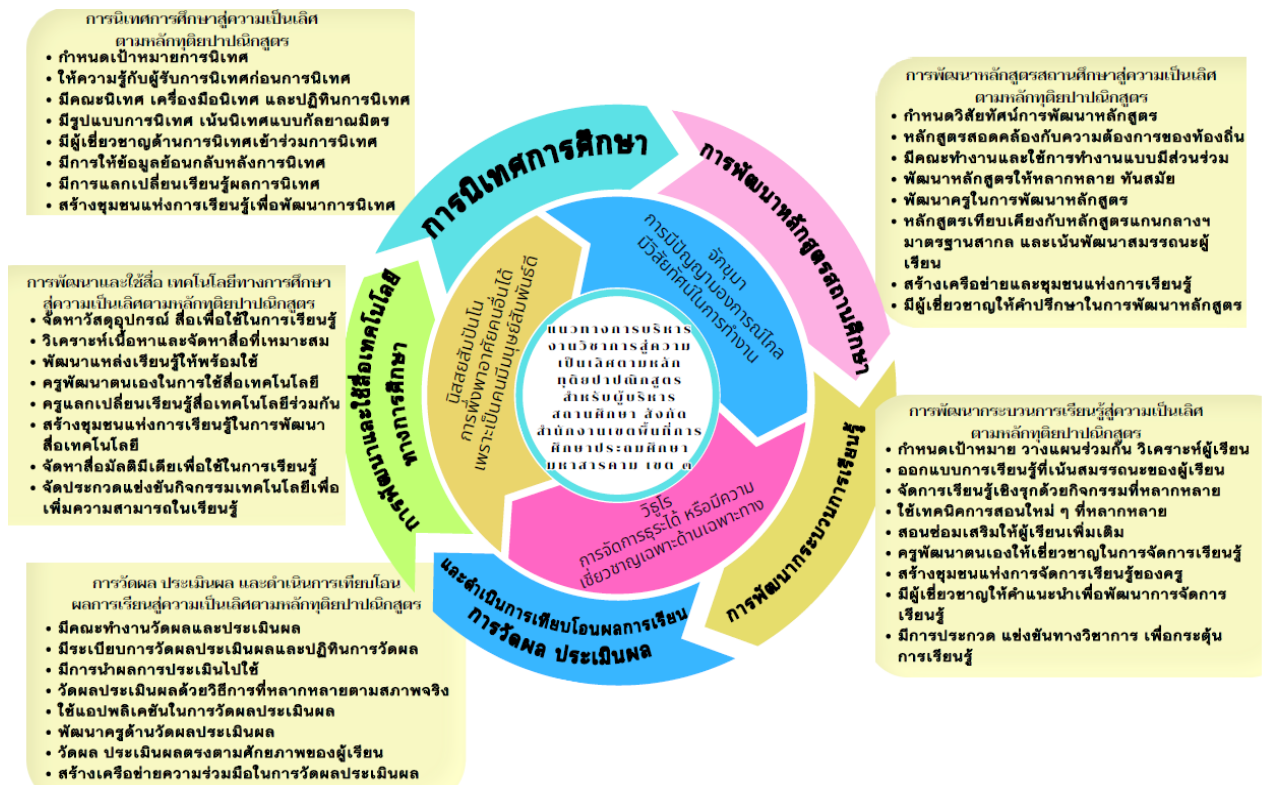
4.1.2.3 ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนรู้ จัดให้มีระเบียบการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการกำหนดนโยบายด้านการวัดผล ประเมินผลร่วมกัน มีปฏิทินการวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา เน้นการวัดผลประเมินผลที่เป็นระบบ มีการวิเคราะห์ผลการประเมินของผู้เรียน และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีเครื่องมือวัดผล ประเมินผลที่มีคุณภาพ มีการใช้แอปพลิเคชันช่วยในการวัดผลประเมินผลผู้เรียน มีการพัฒนาครูด้านวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับหลักสูตร วัดผลประเมินผลโดยบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้

ตรงตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวัดผลประเมินผล มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เครื่องมือวัดผล ประเมินผลผู้เรียนและมีการนำแบบทดสอบในระดับชาติและนานาชาติมาใช้ในการประเมินผู้เรียนเพื่อเทียบเคียงมาตรฐาน

4.1.2.4 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศตยาปาปณิกสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครู ให้ครูวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหาสื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับเนื้อหา พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้พร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ครูเข้ารับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการใช้สื่อ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการจัดหาคอมพิวเตอร์ สื่อ มัลติมีเดียที่ทันสมัย สัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลและหาความรู้ของผู้เรียน และจัดการประกวดแข่งขันกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการแข่งขันและเรียนรู้ให้มากขึ้น

4.1.2.5 ด้านการนิเทศการศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศตยาปาปณิกสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และของสถานศึกษา มีการให้ความรู้กับผู้บริหารนิเทศก่อนการนิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันในการนิเทศ มีคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ มีเครื่องมือนิเทศ ปฏิทินและกำหนดการนิเทศ มีรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน เน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตรและแบบมีส่วนร่วม มีผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ หรือศึกษานิเทศก์เข้าร่วมการนิเทศเพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลย้อนกลับในการนิเทศ เพิ่มเติมหลังเสร็จสิ้นการนิเทศ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาการนิเทศให้ดีขึ้น เสริมแรงหรือให้รางวัลกับผู้รับการนิเทศเมื่อดำเนินการนิเทศได้บรรลุตามเป้าหมาย มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการนิเทศให้ดีขึ้นและรายงานผลการนิเทศให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศในครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศตยาปาปณิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในครั้งนี้ คือ แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทศตยาปาปณิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ซึ่งสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับการวิจัย

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้มีการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1 การศึกษาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามทศพิธราชธรรม สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักทศพิธราชธรรมในการบูรณาการบริหารงานวิชาการโดยมีการใช้หลัก 3 ประการของหลักทศพิธราชธรรม คือ 1) จักขุมา การมีปัญญามองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน 2) วิจิโร การจัดการธุระได้ หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเฉพาะทาง 3) นิสสัยสัมปโน การฟังพวาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี จึงทำให้เกิดความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการได้ สอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2549) ที่ได้กล่าวว่าหลักทศพิธราชธรรมเป็นหลักธรรมที่จะช่วยให้นักบริหารสามารถบริหารงานได้สำเร็จจุล่งด้วยดี ซึ่งประกอบไปด้วย จักขุมา การมีปัญญามองการณ์ไกล วิจิโร สามารถจัดการธุระได้ และนิสสัยสัมปโน การฟังพวาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี สอดคล้องกับทง ทศไกร (2561) ที่พบว่าการมีวิสัยทัศน์จะทำให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจที่จะก้าวไปสู่อนาคต ทำให้บุคลากรทำงานและมีมาตรฐานเพื่อความเป็นเลิศของโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีอุดมการณ์ ยึดมั่นในคุณธรรม ประพฤติตนน่าเคารพนับถือมีคุณธรรม จริยธรรมมีความรับผิดชอบในทุกสถานการณ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระมหาวชิระนันท (2565) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนจะทำ

หน้าที่ที่สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีถ้ามีคุณลักษณะ ๓ ของหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร คือจักขุมา (การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล) วิจิโร (จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญในงาน) และนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) ดังนั้นการบริหารวิชาการจึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการบริหารงานด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารงานวิชาการที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา คือ การบริหารงานวิชาการในด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน เป็นต้น

5.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยในแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่นและผู้เรียน ใช้กระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน พัฒนาหลักสูตรให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการ มีความต่อเนื่อง และทันสมัยอยู่เสมอ มีการพัฒนาครูในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เทียบเคียงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เทียบเคียงกับมาตรฐานสากล เน้นการพัฒนาสมรรถนะให้เกิดกับผู้เรียน สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายและวางแผนร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน พัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนที่หลากหลาย ใช้เทคนิคการสอนใหม่ ๆ ให้ครูพัฒนาตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกวด แข่งขันทางวิชาการ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินการวัดผล ประเมินผล มีระเบียบการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีปฏิทินการวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา มีการวิเคราะห์ผลการประเมินของผู้เรียน และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน วัดและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ใช้แอปพลิเคชันช่วยในการวัดผลประเมินผลผู้เรียน วัดผลประเมินผลตรงตามศักยภาพของผู้เรียน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวัดผลประเมินผล และมีการนำแบบทดสอบในระดับชาติและนานาชาติมาใช้ในการประเมินผู้เรียนเพื่อเทียบเคียงมาตรฐาน 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครู พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ครูพัฒนาตนเองในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยี สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการจัดหาคอมพิวเตอร์ สื่อมัลติมีเดียที่ทันสมัย สัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลและศึกษาหาความรู้ของผู้เรียน และจัดการประกวดแข่งขันกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มี

ความสามารถในการแข่งขันและเรียนรู้ให้มากขึ้น และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและของสถานศึกษา มีคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ มีเครื่องมือนิเทศ ปฏิทินและรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน เน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร มีการให้ข้อมูลย้อนกลับในการนิเทศ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาการนิเทศ มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการนิเทศ และรายงานผลการนิเทศให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าถ้าจะพัฒนาการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศจะต้องมีการบูรณาการหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรเข้าไปในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาด้วยจึงจะทำให้การบริหารงานวิชาการก้าวไปสู่ความเป็นเลิศได้ สอดคล้องกับ Sunthon Saikham et al. (2021) ที่กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนควรพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนให้ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การเรียนการสอนควรใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมคอมพิวเตอร์สมัยใหม่ ควรส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและระบบเทคโนโลยีการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับพระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโสและคณะ (2565) ที่พบว่าแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางความคิดที่มีวิสัยทัศน์ในการวางนโยบายในการบริหารทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กำหนดโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับพระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมโม (เสียงเหี้ย) และคณะ (2563) ที่พบว่าผู้บริหารจะต้องใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนของสถานศึกษา สอดคล้องกับสัมฤทธิ์ กางเพ็งและคณะ (2567) ที่กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการต้องเน้นการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบแผนจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พัฒนาเครื่องมือวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ นิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ของครูเป็นระยะ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมถึงสอดคล้องกับฉัตรนภัส แพทย์สิทธิ์ (2566) ที่พบว่าการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน หัวใจที่นำไปสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษานั้น คือ การบริหารงานวิชาการซึ่งประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลและประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี 6) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ และ 9) การสร้างเครือข่ายวิชาการ และยังมีความสอดคล้องกับพรพิมล แก้วอ่อน (2564) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปณิกสูตรของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะมีสามารถในการสร้างทีมงาน (Teamwork) เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ร่วมกำหนดเป้าหมาย ร่วมวางแผนงานของโรงเรียน ร่วมกำหนดกฎหรือกติกาการอยู่ร่วมกัน ผู้บริหารต้องเข้าใจพฤติกรรมของบุคลากรแต่ละคน ซึ่งจะทำให้การมอบหมายงานภาระหน้าที่ได้ตรงกับงานตรงกับความรู้ ประสบการณ์ (Put the right man on the right job) รวมถึงหากมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงานใหม่หรือเกิดกระบวนงานใหม่ ต้องพัฒนาค้นหาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานนั้นโดยจัดฝึกอบรมสัมมนา อบรม ฯลฯ ผู้บริหารควรมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจ (work motivation) ที่จะให้บุคลากรมี

แรงผลักดัน มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน โดยการส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคลากรทำงานโดยที่ไม่รู้สึกที่กำลังถูกบังคับให้ทำ เต็มใจทำโดยไม่ต้องออกคำสั่ง ส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความรักความสามัคคีในสถานศึกษา และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีให้เกิดในสถานศึกษานั้นด้วย

จากการอภิปรายผลการวิจัย สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎี ปาปนิกสูตร สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 จะต้องมีการดำเนินงานวิชาการใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษา และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษา โดยมีการบูรณาการหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร 3 ประการ คือ 1) จักขมา การมีปัญญามองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน 2) วิธูโร การจัดการธุระได้ หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเฉพาะทาง 3) นิสสยสัมปันโน การพึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งจะส่งผลให้การบริหารงานของสถานศึกษาเกิดความเป็นเลิศทางวิชาการต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร เพื่อให้การบริหารงานวิชาการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

6.1.2 สถานศึกษา ควรมีการพัฒนาคู่มือการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตร เพื่อใช้ขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

6.1.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำแนวทางการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิกสูตรไปใช้ในการพัฒนาครูและผู้เรียนของสถานศึกษาตนเองเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการตามบริบทของสถานศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

6.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สู่ความเป็นเลิศโดยใช้หลักทฤษฎีปาปนิกสูตรบูรณาการในการพัฒนางานเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน

6.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีกำหนดเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ มีการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อช่วยให้การพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษามีความเป็นเลิศต่อไป

6.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนางานวิชาการด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดความโดดเด่นและเป็นแบบอย่างที่ดี (Best practice) เพื่อกระตุ้นให้สถานศึกษามีความเป็นเลิศทางวิชาการต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.3.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา

6.3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการ

6.3.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานในด้านอื่น ๆ ของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศตามหลักทฤษฎีปาปนิคุสูตร

เอกสารอ้างอิง

ฉัตรนภัส แพทยสิทธิ์. (2566). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท

4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. บัณฑิต

วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ชุติกายุจน์ หลวงแสน. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก

จังหวัดอุดรธานี. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ทง ทศไกร. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิคุ

สูตร ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. บัณฑิตวิทยาลัย:

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

พรพิมล แก้วอ่อน. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคุสูตร

ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

นครสวรรค์ เขต 3. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อัยวงศ์). (2566). ภาวะผู้นำทางการศึกษา Educational Leadership.

ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อัยวงศ์). (2565). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4

ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วารสารสันติศึกษา

ปริทรรศน์ มจร, 10(3), 1031-1046.

พระครูวินัยธรวรวิทย์ เตชธมโม (เสียงเทีย) และคณะ. (2563). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม.

Journal of Buddhist Education and Research: JBER, 6(2), 370-382.

- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). *พุทธวิธีการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวัฒน์ชัย ชยวฑฒโน. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย. *วารสารศรีล้านช้างปริทรรศน์*, 8(2), 1-13.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็งและคณะ. (2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. *Journal of Buddhist Education and Research: JBER*, 10(2), 16-33.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. มหาสารคาม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภัค ตรังรัตนจิต. (2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภาคกลาง. *บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Sunthon Saikham et al. (2021). Educational Administration of Buddhist Schools under OBCP. *PSYCHOLOGY AND EDUCATION*, 58(3), 4210-4212.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เพื่อแก้ปัญหา มโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

Development of a Learning Activity Package Integrated with MCIS Instructional Approach to Address Misconceptions About Light Ray Diagrams Among Grade 9 Students During the First Semester of the 2024 Academic Year

ภัสฎาวรรณ แยมทิม, อัมพร วจนะ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Patsadawan Yamtim, Umporn Wutchana
Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: 6524442238@ru.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 21 January 2025; Revised: 12 February 2025; Accepted 18 February 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาโมโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 จำนวน 25 คน โดยได้มาจากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบวัดมโนคติที่คลาดเคลื่อน (2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS (4) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (5) แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียนด้วย t-test dependent sample ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีมโนคติ (NU) รองลงมาคือกลุ่มที่มีมโนคติทางวิทยาศาสตร์คลาดเคลื่อน (SM) และกลุ่มที่มีมโนคติทางวิทยาศาสตร์เพียงบางส่วนและมีมโนคติทางวิทยาศาสตร์คลาดเคลื่อน (SM) น้อยที่สุด ตามลำดับ (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.53$, $SD = 0.51$)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ MCIS; ความพึงพอใจของนักเรียน; ชุดกิจกรรมการเรียนรู้; มโนคติที่คลาดเคลื่อน; แผนภาพรังสีของแสง

Abstract

The research aims to (1) to investigate misconceptions in ray diagram construction for light among Grade 9 students, (2) compare the pre-test and post-test learning achievements of students who were taught using learning activities integrated with the MCIS instructional model, and (3) study the satisfaction of students who participated in the learning activities integrated with the MCIS instructional model. The target groups for the study include: Group 1 – 25 students from Grades 9-12, selected through cluster random sampling. Research instruments included (1) a misconception assessment tool, (2) a learning activity set, (3) an MCIS learning plan, (4) an achievement test, and (5) a satisfaction questionnaire. Data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and dependent sample t-tests. The results showed that (1) most students had no conceptual understanding (NU), followed by those with scientific misconceptions (SM) and a smaller group with partial scientific understanding combined with misconceptions (SM). (2) Post-test learning achievement was significantly higher than pre-test achievement at the 0.05 level of significance. (3) The overall satisfaction of students with the learning activities integrated with the MCIS instructional model was at the highest level ($M = 4.53$, $SD = 0.51$).

Keywords: Activities Misconceptions; Drawing Light Ray Diagram; Instructional model; Learning Activities; MCIS Student Satisfaction

1. บทนำ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับทุกคนทั้งในชีวิตประจำวัน เครื่องมือ เครื่องใช้และผลผลิตต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงานเหล่านี้ ล้วนเป็นผลของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ วิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge-based society) ดังนั้น ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551)

เป้าหมายสำคัญของการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ที่หลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ของประเทศไทยได้กำหนดไว้ คือ มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ค้นพบความรู้ด้วยตนเองมากที่สุด เพื่อให้ได้ทั้งกระบวนการและความรู้ จากวิธีการสังเกต การสำรวจตรวจสอบ การทดลอง และนำผลที่ได้มาจัดระบบเป็นหลักการ แนวคิด และองค์ความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (Ordinary National Educational test: O-NET) ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ (สาระวิทยาศาสตร์กายภาพ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนนายาศาตราคาร มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 25.00 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ องค์การมหาชน, 2566) จากรายงานข้างต้น แสดงให้เห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ที่ตึก ดังนั้น ในการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ นักเรียนจะต้องเข้าใจในหลักการและทฤษฎีพื้นฐาน ขอบเขต ข้อจำกัดของวิทยาศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ จะต้องเน้นให้

นักเรียนเกิดมโนคติทางวิทยาศาสตร์และเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง และเป้าหมายสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ทางวิทยาศาสตร์คือให้นักเรียนเข้าใจหลักการทฤษฎี ขอบเขต ข้อจำกัดโดยผ่านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจโดยเชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถสร้างมโนคติได้ด้วยตนเองจากความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมผสมผสานกับสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน แต่มโนคติที่สร้างขึ้นอาจเป็นแนวคิดที่ไม่ถูกต้องสมบูรณ์หรือถูกต้อง บางส่วนเท่านั้น (ธณัฐฐา คงทน และคณะ,2559)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ MCIS นี้ ได้รับ การพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีและแนวคิดทางการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่อธิบายการสร้างความรู้ของนักเรียนว่าเกิดขึ้นจากกระบวนการสร้างและทดสอบแบบจำลองทางความคิด (Mental Models) บนพื้นฐานของความคิดเดิม (Vosniadou and Ioannides, 1998) 2) ทฤษฎีการสร้างแบบจำลอง (Modeling Theory) ที่กล่าวถึงการแสดงความคิดของนักเรียนว่า เมื่อนักเรียนรับรู้ปรากฏการณ์จะมีการสร้างความคิดขึ้นมาภายในตนเองที่เรียกว่าแบบจำลองทางความคิด จากนั้นจะแสดงแบบจำลองออกมาเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนความคิด ความเข้าใจที่อยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์เรียกว่า แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ (Hestenes, 2006) 3) การเรียนรู้ที่มีแบบจำลองเป็นฐาน (Model-based Learning) หรือ การสืบสอบที่มีแบบจำลองเป็นฐาน (Model-based Inquiry) ที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนว่า ความเข้าใจเกิดจากการสร้างแบบจำลองทางความคิดจากปรากฏการณ์ที่ได้ศึกษาหลังจากได้แก้ปัญหา ลงข้อสรุป หรือให้เหตุผลด้วยแบบจำลอง เมื่อนักเรียนประเมินแบบจำลองแล้วพบว่าไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริง นักเรียนอาจแก้ไข หรือสร้างแบบจำลองขึ้นใหม่ (Johnson-Laird, 1983 cited in Buckley et al., 2004)

การสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ มีความสำคัญต่อมโนคติและการเรียนรู้ของนักเรียน 3 ประการ คือ ประการแรกการสร้างแบบจำลองเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้และเป็นประโยชน์สำหรับการสร้างและสื่อสารความเข้าใจ และประการสุดท้ายการสร้างแบบจำลอง ช่วยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจหรือมโนคติในเนื้อหาสาระ วิธีการ การให้เหตุผล และการปฏิบัติ ทางวิทยาศาสตร์ (Schwarz et al., 2009) 654-632) แบบจำลองทำให้ความคิดหรือมโนคติของนักเรียนมีความชัดเจน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นแบบจำลอง (MCIS) ส่งเสริมกระบวนการสร้างแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียน (ณัฐฐา ณะเมืองและ ร่มเกล้า จันทราชี,2561)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมก็เป็นนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบหนึ่งที่มีการจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจ สร้างโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกิจกรรม ทำให้เกิดความกระตือรือร้นในการอยากมีส่วนร่วมการเรียนรู้ และตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน (น้ำฝน คูเจริญไพศาล,2562) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสามารถและมีศักยภาพ และมีอิสระในกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (ดนุพล สืบสำราญ,2558)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เพื่อ

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Designs) ประเภทการวิจัยแบบก่อนทดลอง (Pre-Experimental Designs) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวสอบก่อนและสอบหลัง (The One-Group Pretest-Posttest Design) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

T ₁	X	T ₂

T₁ คือ การสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pre-test)

X คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS

T₂ คือ การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (Post-test)

2. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 นักเรียนจำนวน 25 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 สำหรับศึกษามโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 16 คน ได้มาจากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

กลุ่มเป้าหมายที่ 2 สำหรับศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 9 คน โดยได้มาจากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบวัดมโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีลักษณะเป็นข้อสอบอัตนัย 5 ประเด็น โดยแต่ละประเด็นมีคำถามจำนวน 2 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง โดยผ่านการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้ง 10 ข้อจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และทำการจัดกลุ่มมโนคติของนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ตามรูปแบบของ Simpson and Marek (1998) ดังนี้

1.1 กลุ่มที่มีมโนคติทางวิทยาศาสตร์สมบูรณ์ (Sound understanding: SU)

1.2 กลุ่มที่มีมโนคติทางวิทยาศาสตร์บางส่วน (Partial understanding: PU)

1.3 กลุ่มที่มีมโนคติทางวิทยาศาสตร์เพียงบางส่วน และมีมโนคติทางวิทยาศาสตร์คลาดเคลื่อน (Partial understanding with a Specific misconception: PU&SM)

1.4 กลุ่มที่มีมโนคติทางวิทยาศาสตร์คลาดเคลื่อน (Specific misconception: SM)

1.5 กลุ่มที่ไม่มีมโนคติ (No understanding: NU)

3.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง จำนวน 5 ชุด ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การสะท้อนของแสงผ่านกระจกเงาราบ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การสะท้อนของแสงผ่านกระจกเงาเว้า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การสะท้อนของแสงผ่านกระจกเงาโค้ง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การหักเหของแสงผ่านเลนส์เว้า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การหักเหของแสงผ่านเลนส์นูน แต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะประกอบด้วย ใบกิจกรรม แบบบันทึกกิจกรรม และกิจกรรมการทดลอง ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการกำหนดทิศทาง วิธีการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเมื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.95$, $S.D. = 0.05$)

3.3 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง จำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็นทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย 1) การสะท้อนของแสงผ่านกระจกเงาราบอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.89$, $S.D. = 0.18$) 2) เรื่อง การสะท้อนของแสงผ่านกระจกเงาเว้า อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.90$, $S.D. = 0.13$) 3) เรื่อง การสะท้อนของแสงผ่านกระจกเงาโค้ง อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.90$, $S.D. = 0.13$) 4) เรื่อง การหักเหของแสงผ่านเลนส์เว้า อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 5.00$, $S.D. = 0.00$) 5) เรื่อง การหักเหของแสงผ่านเลนส์นูน อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 5.00$, $S.D. = 0.00$)

3.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์ 5 เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 50 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ซึ่งผ่านการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) แล้วพิจารณาคัดเลือกแบบทดสอบที่มีความค่ายากง่ายระหว่าง 0.22-0.78 และค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.23-0.84 ซึ่งมี

แบบทดสอบผ่านเกณฑ์จำนวน 36 ข้อ แล้วคัดเลือกไว้เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 25 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมดที่ใช้ในการทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน

3.5 แบบประเมินความพึงใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS จำนวน 22 ข้อ ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ผ่านการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วง แต่ละช่วงมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

4.1 การดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษานิยามที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง

4.1.1 จัดเตรียมแบบวัดมโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง จำนวน 8 ข้อ

4.1.2 นำแบบวัดมโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร จำนวน 16 คน ซึ่งเคยได้รับการจัดการเรียนการสอน เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสงมาแล้ว

4.1.3 นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลหา มโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง

4.2 การดำเนินการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร จังหวัดพัทลุง

4.2.1 จัดเตรียมสื่อการสอนที่ใช้ในการประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งสร้างมาจากการวิเคราะห์ข้อมูลมโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 16 คน โรงเรียนนาขยาดวิทยาคาร

4.2.2 แจกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ ใช้เวลา 50 นาที ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ 2 ทำก่อนการจัดการเรียนรู้

4.2.3 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง จำนวน 5 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ระยะเวลา 10 ชั่วโมง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้

4.2.4 เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบตามกำหนดแล้ว ให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ 2 ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง (ชุดเดิม) แบบปรนัย จำนวน 25 ข้อ ใช้เวลา 50 นาที

4.2.5 นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อวิชา วิทยาศาสตร์ 5 เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS

4.2.6 เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ t-test dependent

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ด้วยวิธีการทางสถิติ ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลหามโนมติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M)

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) แบบ t-test dependent

5.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อวิชา วิทยาศาสตร์ 5 เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษามโนมติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง

ตารางที่ 1 แสดงร้อยละของจำนวนนักเรียนที่มีมโนมติคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงในแต่ละระดับ

ประเด็นที่ต้องการวัด มโนมติทางวิทยาศาสตร์	แบบทดสอบ ข้อที่	จำนวนนักเรียน (ร้อยละ)				
		SU	PU	PU&SM	SM	NU
1. การสะท้อนของแสง ผ่านกระจกเงาราบ	1.1	-	-	-	18.8	81.2
	1.2	-	-	6.3	43.8	50.0
2. การสะท้อนของแสง ผ่านกระจกเงาเว้า	2.1	-	-	6.3	43.8	50.0
	2.2	-	-	6.3	37.5	56.3
3. การสะท้อนของแสง ผ่านกระจกเงาโค้ง	3.1	-	-	6.3	12.5	81.3
	3.2	-	-	-	25.0	75.0
4. การหักเหของแสง ผ่านเลนส์เว้า	4.1	-	-	-	37.5	62.5
	4.2	-	-	-	31.3	68.8
5. การหักเหของแสง ผ่านเลนส์นูน	5.1	-	-	-	31.3	68.8
	5.2	-	-	6.3	31.3	62.5

จากตารางที่ 1 พบว่า คำตอบของนักเรียนที่มีโนมิตีที่คลาดเคลื่อนในประเด็นที่ 1 การสะท้อนของแสงผ่านกระจกเงาราบ เมื่อนำลักษณะคำตอบของนักเรียนจัดกลุ่ม พบว่า นักเรียนไม่มีโนมิตี (NU) มากที่สุด นักเรียนมีโนมิตีทางวิทยาศาสตร์คลาดเคลื่อน (SM) รองลงมา ตามลำดับ ประเด็นที่ 2 การสะท้อนของแสงผ่านกระจกเงาโค้ง เมื่อนำลักษณะคำตอบของนักเรียนจัดกลุ่ม พบว่า นักเรียนไม่มีโนมิตี (NU) มากที่สุด นักเรียนมีโนมิตีทางวิทยาศาสตร์คลาดเคลื่อน (SM) รองลงมา ตามลำดับ ประเด็นที่ 3 การหักเหของแสงผ่านเลนส์เว้า เมื่อนำลักษณะคำตอบของนักเรียนจัดกลุ่ม พบว่า นักเรียนไม่มีโนมิตี (NU) มากที่สุด นักเรียนมีโนมิตีทางวิทยาศาสตร์คลาดเคลื่อน (SM) รองลงมาตามลำดับ และประเด็นที่ 5 การหักเหของแสงผ่านเลนส์นูน เมื่อนำลักษณะคำตอบของนักเรียนจัดกลุ่ม พบว่า นักเรียนไม่มีโนมิตี (NU) มากที่สุด นักเรียนมีโนมิตีทางวิทยาศาสตร์คลาดเคลื่อน (SM) รองลงมาตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เพื่อแก้ปัญหาโนมิตีที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง

ผลการเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	p - value
ก่อนเรียน	9	25	6.44	2.30	11.88	.000
หลังเรียน	9	25	19.89	2.15		

*p - value $\leq$ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง จากคะแนนเต็ม 25 คะแนนพบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.44 (M = 6.44, S.D. = 2.30) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.89 (M = 19.89, S.D. = 2.15) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เพื่อแก้ปัญหาโนมิตีที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง

ตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เพื่อแก้ปัญหาโนมิตีที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง

ข้อ	รายการประเมิน	M	S.D.	แปลผล
1.	ด้านบรรยากาศ	4.61	0.49	มากที่สุด
2.	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.53	0.51	มากที่สุด
3.	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.46	0.53	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.53	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เพื่อแก้ปัญหาโนมิตีที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.51$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศ ($M = 4.61$, $S.D. = 0.49$) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 4.53$, $S.D. = 0.51$) และในระดับมาก ได้แก่ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($M = 4.46$, $S.D. = 0.53$) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เพื่อแก้ปัญหาโนมิตีที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากการสำรวจมโนมิตีที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนนาขยาดวิทยาการ จำนวน 16 คน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีมโนมิตีเนื่องจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสงจากการจดจำตามแบบเรียนมากกว่าการลงมือปฏิบัติกิจกรรม และไม่ได้นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถเขียนแผนภาพรังสีของแสงได้ สอดคล้องกับงานวิจัย Goldberg and McDermott (1987) พบว่า ความเข้าใจกระบวนการเกิดภาพ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยการสอนแบบบรรยาย และงานวิจัย น้ำฝน คูเจริญไพศาล และคณะ (2562) กล่าวว่า นักเรียนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของแสงและการเกิดภาพจากกระจกเงา เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ผู้สอนไม่ได้เน้นให้นักเรียนทำกิจกรรมที่ลงมือปฏิบัติจริง สอนโดยการบรรยาย ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติมหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนไม่สามารถเข้าใจการเคลื่อนที่ของแสง ลักษณะการเกิดภาพจากกระจกและเลนส์ และไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้กับหลักการทางวิทยาศาสตร์ได้ถูกต้อง จากงานวิจัยข้างต้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นักเรียนก็ยังคงมีมโนมิตีที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ลือชา ลดาชาติ (2557) ที่กล่าวว่า นักเรียนสามารถเขียนแผนภาพรังสีของแสง โดยวิธีการที่สอดคล้องกับแบบเรียน แต่ไม่เข้าใจหลักการพื้นฐานและข้อจำกัดของการเขียนแผนภาพรังสีของแสง จากการศึกษาการสำรวจมโนมิตีที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง และผู้วิจัยข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า หากนักเรียนไม่เข้าใจหลักการพื้นฐานจึงทำเมื่อเวลาผ่านไปนักเรียนไม่สามารถเขียนแผนภาพรังสีของแสงที่นำมาประยุกต์ใช้กับในชีวิตประจำวันได้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนแผนภาพรังสีของแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา สามารถสรุปองค์ความรู้ผ่านการแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ร่วมกัน และนักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดมโนคติ และเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS ซึ่งประกอบด้วย 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการมุ่งปรากฏการณ์และตั้งคำถามสำคัญ ซึ่งนำสิ่งที่อยู่รอบตัวของนักเรียนมาตั้งคำถาม เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัย เกิดความกระตือรือร้นในการหาคำตอบ 2) ขั้นการสร้างแบบจำลองเบื้องต้น เป็นการสร้างจากความรู้เดิมของนักเรียน ซึ่งเป็นการวาดภาพเพื่อให้นักเรียนแสดงแบบจำลองเบื้องต้นรายบุคคล 3) ขั้นการสำรวจตรวจสอบเชิงประจักษ์ซึ่งนักเรียนลงมือปฏิบัติจริง เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้กันภายในกลุ่มย่อย สอดคล้องกับ Khaemmani (2014) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 4) ขั้นการประเมินและปรับปรุงแบบจำลองเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบความรู้เดิมและปรับปรุงให้สอดคล้องกับความรู้ใหม่ที่ได้รับ 5) ขั้นการประเมินแบบจำลองโดยเพื่อนเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน 6) ขั้นการแนะนำความคิดทางวิทยาศาสตร์และสถานการณ์จำลอง เป็นขั้นของการใช้สื่ออนิเมชันเพื่อให้นักเรียนเกิดมโนคติที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Sangpradit (2015) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อ เทคโนโลยี ที่แสดงให้นักเรียนเห็นภาพและอธิบายอย่างชัดเจนและเห็นเป็นรูปธรรม เช่น การใช้รูปภาพ แบบจำลองหรือแอนิเมชัน เป็นต้น จะช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีมโนคติทางวิทยาศาสตร์ที่สมบูรณ์ 7) ขั้นการประเมินและปรับปรุงแบบจำลอง เป็นขั้นตอนของการทบทวนความคิดอีกครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kanamuang & Jantrasee (2018) ที่พบว่า กระบวนการประเมินคุณค่าแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ ภายหลังรวบรวมข้อมูล ทำให้นักเรียนสามารถสร้างแบบจำลองที่แสดงถึงการมีมโนคติโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากเดิมก่อนการทำกิจกรรม 8) ขั้นการลงมติแบบจำลองที่สร้างเพื่อร่วมกันระดมความคิดในกลุ่ม และ 9) ขั้นการใช้แบบจำลองเพื่อทำนายหรืออธิบายนำไปเชื่อมโยงใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Najang (2011) และ Praphanwit (2017) ที่พบว่า การที่นักเรียนได้ประเมินและปรับปรุงแบบจำลองด้วยตนเองหลายครั้งถือเป็นกระบวนการตรวจสอบความคิด ทำให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้เดิม เกิดความคิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น และสามารถช่วยตรวจสอบมโนคติของตนเองที่ยังไม่สมบูรณ์ได้ หากนักเรียนพบว่าแบบจำลองนั้นยังไม่สมบูรณ์ นักเรียนจะใช้หลักฐานหรือสารสนเทศใหม่ที่รับมาแก้ไขแบบจำลอง ส่งผลให้นักเรียนเกิดมโนคติที่สมบูรณ์ในเรื่องดังกล่าวจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับแผนการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญญา ลัมวัฒนา (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ MCIS เพื่อพัฒนามโนคติ เรื่อง แสงและทัศนอุปกรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ MCIS นักเรียนจัดอยู่ในกลุ่มที่มีมโนคติทางวิทยาศาสตร์ที่สมบูรณ์มากที่สุด งานวิจัยของ กานต์ชนก จันทฤทธิ์ (2565) เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง สารอาหารและสารเคมีในสิ่งมีชีวิต โดยนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบจำลองเป็นฐาน ผลการวิจัย

พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียน ($M = 15.63$, $S.D. = 1.92$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M = 11.32$, $S.D. = 2.16$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยสุพัตรา ฝ่ายพันธ์และทัศนิน วรณเขตศิริ (2565) พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจแนวคิดวิทยาศาสตร์ เรื่อง แสงและการมองเห็น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และนักเรียนมีการตอบสนองต่อประสบการณ์เพื่อปรับเปลี่ยนมุมมอง เรื่อง แสงและการมองเห็น ในด้านความสามารถนาแนวคิดวิทยาศาสตร์มาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้านความเข้าใจและตระหนักในสิ่งที่ได้เรียนรู้และด้านการตระหนักถึงคุณค่าในสิ่งที่ได้เรียนรู้ในระดับสูงถึงสูงมาก นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่สะท้อนว่า การเรียนการสอนที่เน้นการจัดประสบการณ์เพื่อการปรับเปลี่ยนมุมมอง ช่วยให้สนุกกับการเรียนมากขึ้น ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เน้นให้นักเรียนเกิดการลงมือปฏิบัติจริง สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

3. จากการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS เพื่อแก้ปัญหาโมเมนต์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($M = 4.53$, $S.D. = 0.51$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศ ($M = 4.61$, $S.D. = 0.49$) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 4.53$, $S.D. = 0.51$) และอยู่ในระดับมาก ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($M = 4.46$, $S.D. = 0.53$) ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนวิทยาศาสตร์และนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงทำให้เข้าใจในเนื้อหา สามารถสรุปองค์ความรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนร่วมกัน และนักเรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้เกิดมโนคติและเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์สอดคล้องกับงานวิจัย ของ ซาวิยะห์ สาเหาะ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง แสง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งเป็นกระบวนการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ไว้ล่วงหน้าให้พร้อมเพื่อความสะดวก รวดเร็วในการใช้ปฏิบัติกิจกรรม
2. การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายในขั้นตอนบางครั้งอาจใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมนานกว่าเวลาที่กำหนด ครูต้องวางแผนและยืดหยุ่นเวลาให้เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนจะสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

3. ครูควรแนะนำวัสดุอุปกรณ์ วิธีการใช้ ให้นักเรียนเข้าใจก่อน ลงมือปฏิบัติกิจกรรม เพื่อความปลอดภัยและป้องกันความผิดพลาดและอันตรายที่อาจเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนพัฒนาสื่อการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดมโนคติทางวิทยาศาสตร์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับรูปแบบการสอนอื่น ๆ เช่น การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซิปปา เป็นต้น เพื่อเป็นทางเลือกที่หลากหลายและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

3. ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระอื่น ๆ เช่น คลื่น แรงในชีวิตประจำวัน และควรมีการศึกษาพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ทักษะคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อนำข้อเสนอแนะที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมตรงกับความต้องการของนักเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จักรพงษ์ กิตติพงศ์ธนกิจ.(2564). มโนคติที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการเหนี่ยวนำไฟฟ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารศึกษาศาสตร์สาร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 5 (3), 125-137.
- ชิดชนก ไชยยะ. (2563). *การใช้ชุดการเรียนรู้ที่อิงการสืบเสาะหาความรู้เพื่อพัฒนามโนคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เกี่ยวกับพันธะเคมี*. [ปริญาโท, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาวียะห์ สาเหาะ (2566). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง แสง โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ครั้งที่ 6, 47-60.
- พรหมพิริยะ เมืองจันทร์. (2557). *การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง ยืน ดิเอ็นเอ และโครโมโซม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. [ปริญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- พิชา ชัยจันดี. (2552). *ความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ณัฏฐา ลิ้มวัฒนา และธิดิยา บงกชเพชร. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ MCIS เพื่อพัฒนามโนคติเรื่องแสง และทัศนอุปกรณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 18 (1), 61-70.
- ลือชา ลดาชาติ, สุนิสา ยะโกะ & หวันบัสรี วาเต็ง. (2557). ความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เกี่ยวกับการเขียนแผนภาพรังสีของแสง. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา*, 6 (12), 109-121.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. McGraw-Hill.
- Goldberg, F.M. and McDermott, L.C. (1987). An Investigation of Student Understanding of the RealImage Formed by a Converging Lens or Concave Mirror, *American Journal of Physics*. 55, 108-119.
- Haidar, A.H. (1997). Prospective chemistry teachers' conception of conservation of matter and related concept. *Journal of Research in Science Teaching*, 34, 181-197.
- Hewson, M. G., & Hewson, P. W. (2003). Effect of instruction using students' prior knowledge and conceptual change strategies on science learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 25(8), 35-43.
- Wolman, B. B. (1973). *Dictionary of Behavior Science*. Van Nostrand Reinhold Company.

อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ เมืองหลานโจว มณฑลกานซู : การสร้างสรรคผลงานศิลปะเส้นใยในพื้นที่สาธารณะ

Identity and Aesthetics of Shuimo Rainbow Mountain, Lanzhou City, Gansu Province: The Creation of Fiber Art Works in Public Spaces

ลวี ซูยจี้อ¹, ผกามาศ สุวรรณนิภา², ศุภรา อรุณศรีมรกต³

^{1,2,3}คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี, ประเทศไทย

Huizi Lyu¹, Pakamas Suwannipa², Supara Aroonsrimorakot³

^{1,2,3}Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Chon Buri, Thailand

✉: pakamas@go.buu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 14 January 2025; Revised: 17 February 2025; Accepted 18 February 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ เมืองหลานโจว มณฑลกานซู : การสร้างสรรคผลงานศิลปะเส้นใยในพื้นที่สาธารณะ มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ เมืองหลานโจว 2) วิเคราะห์วัสดุ และรูปแบบการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อสร้างสรรคงานศิลปะเส้นใย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย และเก็บข้อมูลภาคสนามโดยวิเคราะห์มุมมองความงามตามหลักสุนทรียศาสตร์ตามแบบฉบับจีนดั้งเดิม เพื่อสรุปอัตลักษณ์เฉพาะของภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ และค้นคว้าข้อมูลด้านวัสดุเส้นใยประเภทขนสัตว์ รวมทั้งข้อมูลเรื่องศิลปะกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่สาธารณะ เพื่อสร้างประสบการณ์ และความรู้สึกใหม่แก่ผู้ชม ภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋มีความงามตามธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่จึงเป็นที่รู้จักและดึงดูดใจให้มีผู้มาเยือนเพิ่มมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า 1). ภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋มีลักษณะของการก่อตัวเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน ขนาดของภูมิประเทศที่กว้างใหญ่ ภูมิสัณฐานที่หลากหลาย สี และพื้นผิวที่เป็นเอกลักษณ์ และซากธรณีวิทยาที่สมบูรณ์ รวมเข้าด้วยกันกลายเป็นภาพลักษณ์ที่เป็นอัตลักษณ์ของภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ เมืองหลานโจว 2). การประเมินคุณค่าความงามของภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋จากมุมมองของสุนทรียศาสตร์จีนแบบดั้งเดิม พบว่าภูเขานี้มีลักษณะความงามของรูปทรง สี สัน ลวดลาย และความหมายของภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ เป็นสุนทรียภาพตามแนวคิดปรัชญาแบบจีน 3). วัสดุในงานหัตถกรรมท้องถิ่นที่โดดเด่นคือเส้นใยจากขนสัตว์ แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางวัฒนธรรมประจำภูมิภาคของมณฑลกานซู ขนสัตว์นั้นมีจุดเด่นที่ความคงทน มีความยืดหยุ่น สามารถนำไปใช้ได้หลากหลายรูปแบบ นอกจากนั้นยังเป็นวัสดุที่มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของผู้คนในพื้นที่ ดังนั้นการสร้างสรรคศิลปะเส้นใยได้เชื่อมโยงเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่โดดเด่น สามารถรับรู้ถึงความสวยงามของสี สัน และความมีชีวิตชีวาของภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ในบริบทใหม่ 4).งานศิลปะเส้นใยควรคำนึงถึงบรรยากาศโดยรวม วัฒนธรรม และปฏิสัมพันธ์ของผู้ชม ทำให้ศิลปะเข้าไปเป็น

ส่วนหนึ่งของชีวิตของผู้คนธรรมดา และเสริมสร้างความเพลิดเพลินทางจิตวิญญาณ

คำสำคัญ : ภูเขาสายรุ้งสือโม, อัตลักษณ์และสุนทรียภาพ, ศิลปะเส้นใย

Abstract

This article is a part of the research on the characteristics and aesthetics of Shuimo Rainbow Mountain in Lanzhou City, Gansu Province: Fiber Art Creation in Public Space. The research aims are as follows: 1. Explore the characteristics and aesthetic value of Shuimo Rainbow Mountain in Lanzhou City. 2. Analyze the materials, and find the representation for fiber art works through artistic creation. In order to achieve this goal, through literature review and on-the-spot investigation, the researchers analyzed the aesthetic perspective from China's traditional aesthetic principles, summarized the characteristics of Shuimo Rainbow Mountain, and studied the new experiences and feelings brought by wool fiber materials, including the data displayed in art and public space environment, so as to enhance the awareness and influence of Shuimo Rainbow Mountain in Lanzhou City. The research results show that: 1. Shuimo Rainbow Mountain has the characteristics of long period, large landscape scale, rich landform types, unique color texture and complete geological relics, which shapes the unique image of Lanzhou's natural landscape; 2. Interpret the aesthetic value of Shuimo Rainbow Mountain from the perspective of China's traditional aesthetics. The aesthetic characteristics of Shuimo Rainbow Mountain, such as shape, color, texture and artistic conception, contain China's aesthetic thoughts and philosophical thoughts; 3. The most prominent material in local handicrafts is wool fiber, which is a fiber material to express the regional cultural characteristics of Gansu. This kind of wool has strong plasticity, has many ways of use, and is also a material closely related to people's daily life. Therefore, the creation of fiber art combines local characteristics, and we can feel the color beauty and agility of Shuimo Rainbow Mountain in the new environment. 4. Fiber art works should consider the overall atmosphere, culture and interaction with the audience in the exhibition space, so that art can be integrated into the lives of ordinary people and enhance spiritual enjoyment.

Keywords: Shuimo Rainbow Mountain, Characteristics and aesthetics, Fiber art

1. บทนำ

แม่น้ำเหลืองเป็นแม่น้ำสายหลักของชนชาติจีน วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำเหลืองเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีน ทั้งยังเป็นรากฐานและจิตวิญญาณของชนชาติจีน เมืองหลานโจวเป็นเมืองหลวงของมณฑลกาซู่ และเป็นเมืองหลวงเพียงแห่งเดียวของมณฑลที่มีแม่น้ำเหลืองไหลผ่านเมือง แม่น้ำเหลืองเป็นสัญลักษณ์ทางภูมิศาสตร์ที่โดดเด่นที่สุดของเมืองหลานโจว และเมืองหลานโจวยังเป็นจุดหมายอีกแห่งหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำเหลืองระดับประเทศ ในเดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 2019 ระหว่างที่ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้เข้าสำรวจพื้นที่เมืองหลานโจวกล่าวชื่นชม “ริมฝั่งแม่น้ำเหลืองมีความสวยงามยิ่งนัก” ซึ่งเป็นแนวทางและแรงผลักดันที่แข็งแกร่งในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองหลานโจวที่มีคุณภาพสูง และนอกจากนี้ยังทำให้ริมฝั่งแม่น้ำเหลืองของเมืองหลานโจวเป็นจุดสนใจของทั้งในประเทศและต่างประเทศ วัฒนธรรมเจริญรุ่งเรืองเพราะเมือง และเมืองก็เจริญรุ่งเรืองเพราะวัฒนธรรม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2024 เมืองหลานโจวมุ่งมั่นไปที่เป้าหมายและภารกิจในการเสริมสร้างเมืองหลวงของมณฑล สร้างที่ราบสูงแห่งอารยธรรมจิตวิญญาณใหม่ ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองใหม่ของกิจการทางวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมทาง

วัฒนธรรมใหม่ และฟื้นฟูความมีชีวิตชีวาใหม่ของการพัฒนาเมือง เพื่อเป้าหมายของการสร้างศูนย์กลางทางวัฒนธรรม ที่มุ่งเน้นการสร้างระบบอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองโดยมีแม่น้ำเหลืองเป็นศูนย์กลาง การสร้างชื่อเสียงภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างครอบคลุมว่า “ริมฝั่งแม่น้ำเหลืองมีความสวยงามยิ่งนัก” เป็นการสร้างแรงจูงใจทางจิตวิญญาณที่แข็งแกร่งและการสนับสนุนทางวัฒนธรรมเพื่อการก่อสร้างเมืองหลานโจวยุคใหม่ที่มีความสวยงาม (Mali,2024)

เขตภูมิทัศน์ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ เป็นสถานที่สำคัญทางการท่องเที่ยวแห่งใหม่ของมณฑลกานซู สร้างขึ้นโดยกลุ่มการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมเมืองหลานโจว ในปี ค.ศ. 2023 โดยรวบรวมสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มแม่น้ำเหลืองไว้ด้วยกัน ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ ตั้งอยู่ ตำบลชู่ผิง อำเภอหย่งเต็ง เมืองหลานโจว พื้นที่ทางทิศเหนือมีขอบเขตติดกับภูเขาดำหวง ทางทิศใต้ติดกับแม่น้ำเหลือง ทางทิศตะวันออกติดกับด้านตะวันออกของภูเขาดำหวง และทางทิศตะวันตกติดต่อกันตั้งแต่แม่น้ำหลางเหอไปจนถึงฝั่งตะวันตกของภูเขาจูโถว เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับ 4A ของประเทศ ห่างจากตัวเมืองหลานโจว 13 กิโลเมตร มีทำเลที่ตั้งที่โดดเด่นและได้เปรียบ ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ เมืองหลานโจวมีเนินเขาหลากหลายสีสันเป็นจุดเด่น มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 600 ตารางกิโลเมตร และมีพื้นที่อยู่ในแผนการที่วางไว้มากกว่า 400 ตารางกิโลเมตร ในปัจจุบันมีพื้นที่ศูนย์กลางที่ได้รับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว 20 ตารางกิโลเมตร และยังเป็นเนินเขาหลากหลายสีสันสวยงามที่ใหญ่ที่สุดและใกล้ตัวเมืองมากที่สุดขณะนี้

ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ เมืองหลานโจวมีภูมิประเทศทางธรรมชาติอันเป็นเอกลักษณ์และมีวัฒนธรรมอันลึกซึ้ง แสดงให้เห็นถึงลักษณะสุนทรียศาสตร์ที่โดดเด่นและน่าหลงใหล เนินเขาเต็มไปด้วยสีสันที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงภายใต้แสงแดดอย่างไม่สามารถคาดเดา สร้างสรรค์ออกมาเหมือนภาพวาดหมึกจีนแบบดั้งเดิมที่มีความพลิ้วไหวและความหลากหลาย ความแตกต่างและการผสมผสานของสีเขียวเน้นย้ำความมหัศจรรย์ของธรรมชาติและดูน่าทึ่งเป็นอย่างมาก ลักษณะทางภูมิประเทศที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สันเขาที่ลาดเอียง ก่อให้เกิดมุมมองภาพที่ผสมผสานระหว่างความเคลื่อนไหวและความนิ่ง การยึดตัวในแนวขวางและความลึกของลักษณะภูมิประเทศนี้ทำให้คุณรู้สึกราวกับว่าคุณอยู่ในภาพวาดธรรมชาติขนาดใหญ่ ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ประกอบไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่ สุนทรียศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เพิ่มความลึกซึ้งและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้คนเคารพและค้นคว้าความเป็นธรรมชาติ

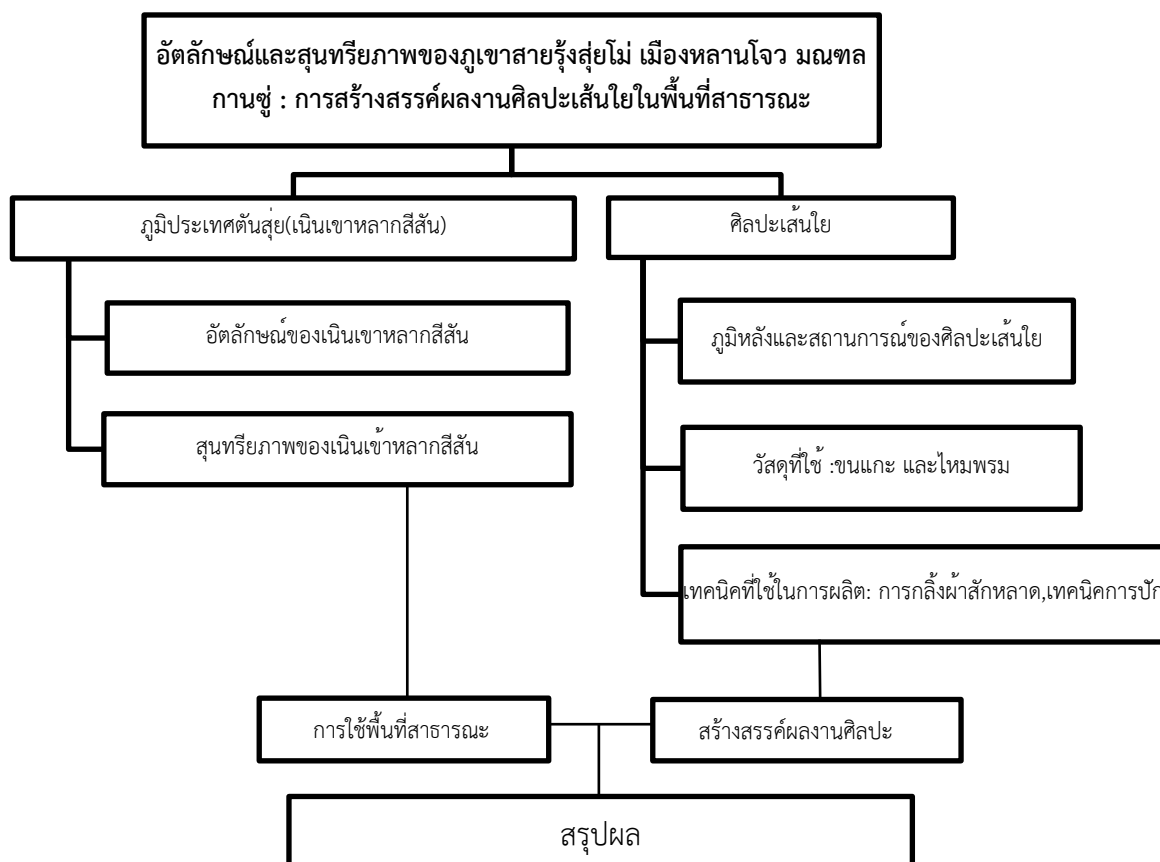
เพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ ลดระยะห่างระหว่างกิจกรรมแบบออฟไลน์กับผู้ชม และส่งเสริมเพิ่มประสบการณ์เชิงโต้ตอบ ผู้วิจัยได้พยายามรวบรวมอัตลักษณ์ของเนินเขาหลากหลายสีสัน เลือกใช้วัสดุเส้นใยในท้องถิ่นและเทคนิคการสร้างงานศิลปะจากเส้นใย เพื่อถ่ายทอดความงามของภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ ให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจและสัมผัสคุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์และวัฒนธรรมของภูเขาสายรุ้งส่วยโม่มากขึ้น รวมถึงเชิญชวนให้ผู้คนปกป้องและใช้ทรัพยากรภูมิประเทศภูเขาสายรุ้งส่วยโม่อย่างเกิดประโยชน์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนสอดคล้องกัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ เมืองหลานโจว
2. วิเคราะห์วัสดุ และรูปแบบการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะเส้นใย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยที่มีภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ เมืองหลานโจวเป็นวัตถุการวิจัย โดยผ่านการศึกษาอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของธรณีสัณฐานภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ เมืองหลานโจว วิเคราะห์วัสดุและเทคนิคฝีมือท่ามกลางวิถีชีวิตของผู้คนในพื้นที่โดยรอบ ค้นหาวิธีการแสดงออกที่เหมาะสมผ่านการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเส้นใย เพื่อเผยแพร่สุนทรียภาพความงามของภูมิทัศน์ภูเขาสายรุ้งส่วยโม๋ และวัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองหลานโจว (รูปที่ 1)

รูปที่ 1: แผนผังกรอบแนวคิด (Lyu huizi, 2023)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

- (1) การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์ฐานต้นส่วย เนินเขาหลากสีสั่น ศิลปะเส้นใย ผู้วิจัยได้ศึกษาและทำความเข้าใจถึงแนวคิด อัตลักษณ์และสุนทรียภาพของภูมิทัศน์ฐานต้นส่วย และเนินเขาหลากสีสั่น สร้างความคุ้นเคยกับวัสดุและเทคนิคที่ใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะเส้นใย

รวมถึงวิธีการจัดแสดงผลงาน จากมุมมองของธรณีสัณฐาน สุนทรียศาสตร์แบบจีนดั้งเดิม ปรัชญา และสัญลักษณ์ภาพ ผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าความสำเร็จทางวิชาการส่วนใหญ่ในปัจจุบันมาจากการวิเคราะห์คุณค่าทางการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ภูเขาสายรุ้งส่วยไม่จากมุมมองของธรณีสัณฐาน ศึกษาและวิเคราะห์สุนทรียภาพจากมุมมองสุนทรียศาสตร์ของภูเขาสายรุ้งส่วยไม่และนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากเส้นใย ผู้วิจัยได้รวบรวมและเรียบเรียงเอกสารหลายสิบฉบับเกี่ยวกับแนวคิด การเรียกชื่อ และลักษณะเฉพาะของภูมิฐานต้นส่วย สุนทรียศาสตร์จีนแบบดั้งเดิม เทคนิคสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเส้นใยสมัยใหม่ รวมถึงวิธีการจัดแสดงผลงาน ซึ่งเอกสารอ้างอิงที่มีอยู่จะเป็นพื้นฐานในการวิจัยต่อไป

(2) การศึกษาโดยการสำรวจภาคสนาม ในขั้นเริ่มต้นของการศึกษา ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจภาคสนามในเขตพื้นที่ทัศนียภาพและพื้นที่โดยรอบของภูเขาสายรุ้งส่วยไม่ อำเภอหย่งเต็ง เมืองหลานโจว จากการสำรวจภาคสนาม ผู้วิจัยได้รับข้อมูลโดยตรงเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของภูมิประเทศภูเขาสายรุ้งส่วยไม่ และได้ทำการสัมภาษณ์ชาวบ้านบางส่วนในตำบลซู่ผิง ผู้วิจัยได้สัมผัสตัวอย่างวัสดุเส้นใยในท้องถิ่น รวมถึงได้ศึกษาว่าแกะหย่งเต็งมีในพื้นที่ที่มีเป็นจำนวนมากและการใช้ชีวิตประจำวันยังใช้ขนแกะในการผลิตและมีเทคนิคการทำผ้าสักหลาดและงานปักมาอย่างยาวนานตามประวัติศาสตร์

(3) วิธีการสัมภาษณ์: อันดับแรกผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะเส้นใย จากคณะศิลปะและการออกแบบ ภาควิชาศิลปะและหัตถกรรม มหาวิทยาลัยเมืองหลานโจว ท่านได้ให้ความเห็นว่า สีเส้นของภูเขาสายรุ้งส่วยไม่เป็นที่ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของภาคตะวันตกเฉียงเหนือ และสีของภูเขาสายรุ้งส่วยไม่จะแสดงออกแตกต่างกันไปตามฤดูกาล ซึ่งสามารถนำไปเป็นจุดเด่นในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้ นอกจากนี้ เมื่อสังเกตจากมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น มองจากทางด้านบน มองตรง มองจากทางด้านข้าง รวมเข้ากับวิธีการจัดแสดงผลงานภาพวาดจีนแบบดั้งเดิมจากมุมมองระยะใกล้ ระยะกลาง และระยะไกล สุนทรียศาสตร์ของภูเขาสายรุ้งส่วยไม่ตั้งแต่ ลวดลาย ไปจนถึงรูปทรงและโครงร่างสามารถนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ได้ทั้งหมด บริเวณโดยรอบภูเขาสายรุ้งส่วยไม่มีวัสดุเส้นใยที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่หลานโจวเป็นจำนวนมาก และยังเป็นวัสดุที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตประจำวันของผู้คน เช่น เส้นใยจากสัตว์ เส้นใยจากพืช เป็นต้น การเลือกใช้เส้นใยที่แตกต่างกันให้วิธีการนำเสนอผลงานการแสดงออกที่ยืดหยุ่นและมีความหลากหลาย จากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ผู้จัดการฝ่ายพื้นที่ศิลปะสาธารณะและปฏิบัติการของสวนอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ A9 แห่งเมืองหลานโจว เขาให้ความเห็นว่า ในปัจจุบันความนิยมของการจัดนิทรรศการศิลปะในพื้นที่สาธารณะมีแนวโน้มมาจากหลากหลายปัจจัย และกลุ่มผู้ชมหลักๆ เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เกิดในช่วงหลังปี 1980 ถึงหลังปี 2000 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ผู้ชมมุ่งเน้นไปที่การโต้ตอบและประสบการณ์ในการชื่นชมงานศิลปะ โดยหวังว่าผลงานเหล่านี้จะสามารถกระตุ้นประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสหลายแง่มุมของผู้ชม รวมถึงตอบสนองความต้องการทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรมของพวกเขาได้ ในแง่ของวิธีการจัดแสดง งานศิลปะสาธารณะต้องคำนึงถึงบรรยากาศโดยรวมและหัวข้อของพื้นที่ ผลงานสามมิติจะมีเสน่ห์มากกว่าผลงานสองมิติ และผลงานแขวนลอยจะดีกว่าผลงานแบบ 2 มิติ

3.2 ขอบเขตของงานวิจัย

(1) ขอบเขตเนื้อหา

ศึกษาอัตลักษณ์และสุนทรียศาสตร์ของภูมิประเทศต้นส่วย เขาสายรุ่งส่วยโม อำเภอย่างแจ้งเมืองหลานโจว มณฑลกลานซู โดยวิเคราะห์ทั้งโครงสร้าง สี ลวดลาย พื้นผิว และความหมายของภูมิประเทศต้นส่วย เขาสายรุ่งส่วยโมที่เป็นเนินเขาหลากสีกันอย่างละเอียด และดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเส้นใย

(2) ขอบเขตทางภูมิศาสตร์

ภูเขาสายรุ่งส่วยโม เมืองหลานโจว อยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของที่ราบสูงชิงไห่-ทิเบต ตั้งอยู่อำเภอย่างแจ้งเมืองหลานโจว มณฑลกลานซู ห่างจากตัวเมืองหลานโจว 13 กิโลเมตร พื้นที่ทางทิศเหนือมีขอบเขตติดกับภูเขาต้าหัง ทางทิศใต้ติดกับแม่น้ำเหลือง ทางทิศตะวันออกติดกับด้านตะวันออกของภูเขาต้าหวย และทางทิศตะวันตกติดต่อกันตั้งแต่แม่น้ำหลานเหอไปจนถึงฝั่งตะวันตกของภูเขาจูโถว มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 600 ตารางกิโลเมตร

(3) ขอบเขตด้านวัสดุ

ในการวิจัยได้ศึกษาวัสดุเส้นใยในบริเวณรอบภูมิประเทศภูเขาสายรุ่งส่วยโมที่เป็นตัวแทนสื่อถึงเอกลักษณ์ เทคนิคแบบดั้งเดิม คุณสมบัติ การใช้งาน และความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตผู้คน

(4) ขอบเขตด้านรูปแบบในงานศิลปะ

จัดแสดงในพื้นที่สาธารณะในเมืองหลานโจว

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นในการแสดงผลในส่วนธรณีสัณฐานต้นส่วย และส่วนที่แสดงให้เห็นถึงสุนทรียภาพที่เป็นอัตลักษณ์ของภูเขาสายรุ่งส่วยโม และรูปแบบของศิลปะเส้นใย โดยมีรายละเอียดได้ดังนี้

1. ธรณีสัณฐานต้นส่วย

คำว่า ของเฉาพี ความว่า "บทกวีสระบัว" ปรากฏเป็นครั้งแรกในวรรณคดีจีน "ต้นส่วย" "ต้นส่วยอยู่ท่ามกลางดวงจันทร์ที่สว่างไสวและดวงดาวที่โผล่ออกมาจากก้อนเมฆ "แสดงถึง ความงดงามของเมฆสีแดงสวยบนท้องฟ้า ในปี.ศ. 1977 นักธรณีสัณฐานวิทยาเจิ้งจ้าวเฉียนใช้ "ภูมิประเทศแบบต้นส่วย" เป็นคำศัพท์ทางธรณีสัณฐานวิทยา (เจิ้งจ้าวเฉียน, 1980) ภูมิประเทศต้นส่วยเป็นทรัพยากรทางธรณีวิทยาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีชื่อเรียกเฉพาะ มีที่มาจากภูเขาต้นส่วยในเขตเหอหนาน มณฑลกลานซู และใช้กฎการตั้งชื่อทางวิทยาศาสตร์ "ชื่อสถานที่ + ชื่อประเภทภูมิประเทศ" แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศของต้นส่วย ในพจนานุกรมธรณีวิทยามีดังนี้: "หินทรายแดงที่มีความหนา ลาดเอียงเล็กน้อย มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการยึดเกาะที่ไม่สม่ำเสมอ โดยมีธาตุเหล็กและแคลเซียมผสมกัน ภายใต้การผุพังที่แตกต่างกัน พังทลายโดยแรงโน้มถ่วง การกัดเซาะ การละลาย ฯลฯ ลักษณะภูมิประเทศที่เกิดขึ้นมีรูปร่างเป็นปราสาท เจดีย์ เข็ม เส้า แท่ง ภูเขาสี่เหลี่ยม หรือป่าบอนยอดเขา" ลักษณะภูมิประเทศที่ตรงตามคำจำกัดความข้างต้นเรียกว่าลักษณะภูมิประเทศต้นส่วยในจีน ซึ่งมีคุณค่าทางวิทยาศาสตร์และสุนทรียศาสตร์

ภูมิประเทศต้นส่วย ภูเขาสายรุ่งส่วยโม เมืองหลานโจวมีลักษณะที่เป็นอัตลักษณ์ดังต่อไปนี้

1.1 ลักษณะของการก่อตัวเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน

ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ ก่อตัวเมื่อประมาณ 150 ล้านปีก่อน ชั้นหินของภูมิประเทศเนินเขาหลากสีสันที่สวยงามนั้นประกอบด้วยหินแป้งและหินโคลนที่มีความละเอียดและร่วนเป็นหลัก(Gui Xianggang,2019) ทำให้มีการยึดเกาะโดยรวมไม่ดี เนื้อสัมผัสที่เปราะบาง ดินมีความเค็มสูง ขาดการปกป้องพืชพรรณบนพื้นผิว และพื้นผิวผุกร่อนได้ง่าย โดยทั่วไปเมื่อเหยียบลงไปพื้นผิวแตกหักหรือจมลงไป ในขณะเดียวกัน สภาพอากาศในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ปริมาณน้ำฝนในเมืองหลานโจวและพื้นที่โดยรอบเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ซึ่งจะช่วยเสริมการกัดเซาะของน้ำและการผุกร่อนของชั้นดิน ดังนั้น เมื่อลักษณะภูมิประเทศที่เป็นเนินเขาหลากสีสันถูกทำลายไปแล้ว ก็ไม่สามารถฟื้นตัวได้ด้วยตัวเอง และยากที่จะฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ด้วยฝีมือมนุษย์ จึงถือเป็นมรดกทางธรณีวิทยาอันล้ำค่าที่ไม่อาจฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ได้

1.2 ภูมิประเทศที่มีขนาดใหญ่

ภูมิประเทศต้นส่วยกระจายตัวอย่างกว้างขวางในภูมิภาคนี้ มีทัศนียภาพที่สวยงาม รูปร่างแปลกตา และสีสันที่สดใส ซึ่งปัจจุบันถือเป็นกลุ่มเนินเขาหลากสีสันที่ใหญ่ที่สุดในจีน ครอบคลุมพื้นที่มากกว่า 600 ตารางกิโลเมตร มีอ่างเก็บน้ำมากกว่าสิบแห่งกระจายอยู่ทั่วในบริเวณเนินเขา เช่น อ่างเก็บน้ำซือหลี่ผู่ และอ่างเก็บน้ำหม่าจางโกว ซึ่งอ่างเก็บน้ำเหล่านี้เชื่อมต่อกับภูมิประเทศต้นส่วย ซึ่งก่อให้เกิดภูมิประเทศที่เป็นเอกลักษณ์ของภูเขาและแหล่งน้ำไม่เหมือนที่ใด ตามภาพที่ 2

รูปที่ 2 ภาพสะท้อนน้ำต้นส่วย(Lyu huizi,2024)

1.3 ภูมิประเทศที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์

พื้นที่ทัศนียภาพที่มีอ่าวหงชานเป็นลักษณะภูมิประเทศที่โดดเด่น มีหน้าผาต้นส่วย ยอดเขาสูงชัน หุบเขาอันเงียบสงบ เส้นทางรถไฟ หินที่พัดตามลม และทิวทัศน์อื่นๆที่โดดเด่น ภูเขาที่รายล้อมไปด้วยแหล่งน้ำ เทือกเขาขงดงามตระการตาและอลังการ อาจเรียกได้ว่าภูมิประเทศต้นส่วยเป็นภูมิประเทศที่ดีที่สุดในบรรดาภูมิประเทศทั้งหมด

1.4 สีสันและลวดลายอันโดดเด่นเป็นอัตลักษณ์

บนเนินเขาหลากสีสันมีลวดลายที่เป็นลักษณะพิเศษ ซึ่งเกิดจากกระบวนการเคลื่อนตัวของเปลือกโลกเมื่อหลายร้อยล้านปีก่อน ทำให้แอ่งชั้นหินสีแดงไดยกตัวขึ้น และน้ำได้ไหลลงมารวมตัวอยู่บริเวณที่ต่ำตรงกลางแอ่ง น้ำได้กัดเซาะและถูกชะล้างไปตามรอยต่อแนวตั้งของชั้นหิน ทำให้เกิดร่องลึกบนผนังทั้งสองข้างเกิดเป็นลวดลาย ซึ่งมีหินแรมมากกว่า 30 ชนิดปะปนกันในเส้นสายลวดลาย เมื่อโดนแสงแดดส่อง จะสะท้อนเป็นสีสันต่างๆ ที่เข้ากันได้อย่างสวยงาม

1.5 ชากธรณีวิทยาสมบูรณ์

ชากธรณีวิทยาของภูเขาสายรุ้งส่วยโม่เป็นตัวแทนที่แสดงให้เห็นเอกลักษณ์ของภูมิประเทศต้นส่วย ของจีน พื้นที่นี้เต็มไปด้วยหินทรายสีแดงและหินดินดาน หลังจากผ่านการผุกร่อน การกัดเซาะ และการเคลื่อนตัวของเปลือกโลกมาเป็นระยะเวลาหลายล้านปี ทำให้เกิดหุบเขา หน้าผา และหุบเขาลึกที่มีลักษณะเฉพาะตัว ชากธรณีวิทยามีรูปทรงที่หลากหลายประกอบด้วยหินสูงชัน เนินลาดชัน และร่องเขาลึก แสดงให้เห็นความงดงามของภูมิประเทศที่เป็นลูกคลื่น การผุกร่อนของชั้นหินเหล่านี้มีความหนาและมีสีที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดผลลัพธ์ทางสายตาที่น่าทึ่ง

2. สุนทรียภาพของ “ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่” ภูมิประเทศต้นส่วย

ส่วยโม่ คำนี้ในภาษาจีนหมายถึง “ภาพวาดด้วยหมึก” เป็นประเภทหนึ่งของภาพวาดแบบจีน การวาดภาพด้วยที่ให้น้ำหนักลายเส้นแตกต่างกันไปด้วยหมึกและน้ำ โดยสีหมึกมีความทึบ เข้ม หนัก อ่อน และบาง เกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ความหลากหลาย แสดงภาพมุมมองทางศิลปะที่เป็นเอกลักษณ์ของวัตถุ จากการตั้งชื่อ ภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ เราสามารถทราบได้ว่า การตั้งชื่อนี้ได้รับการผสมผสานกับแนวคิดของภาพวาดจีนแบบดั้งเดิมมาจากแนวคิดสุนทรียศาสตร์จีนแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ จิตรกรภูมิทัศน์ชาวจีนโบราณยังชอบสร้างสรรค์ภาพวาดที่ก้าวข้ามข้อจำกัดของรูปแบบภูมิทัศน์ โดยใช้หลักการวาดภาพแบบ “สูงไกล ลึกไกล ราบไกล” ซึ่งทำให้เกิดมุมมองที่กว้างขึ้นให้สาธารณชนได้ชื่นชมและสัมผัสถึงสุนทรียภาพความงามของภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ ภาพวาดจากพื้นที่จำกัดขยายไปสู่จินตนาการที่ไม่มีที่สิ้นสุด ในทางประวัติศาสตร์ “ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา” ซึ่งเป็นจิตสำนึกด้านสุนทรียศาสตร์ที่แสดงออกมาในรูปแบบทางทฤษฎี วัตถุประสงค์ของการวิจัยด้านสุนทรียศาสตร์คือกิจกรรมด้านสุนทรียศาสตร์ นอกจากความงามเชิงศิลปะแล้ว สาขาของกิจกรรมด้านสุนทรียศาสตร์ยังรวมถึงความงามตามธรรมชาติ ความงามทางสังคม ความงามทางวิทยาศาสตร์ และความงามทางเทคโนโลยีด้วย (เย่ หลาง, 2009) ตั้งแต่เหลาจื๊อผู้ก่อตั้งริเริ่มสุนทรียศาสตร์แบบลัทธิเต๋า ถึงขงจื๊อผู้ก่อตั้งสุนทรียศาสตร์ขงจื๊อ ไปจนถึงอิทธิพลของพุทธศาสนานิกายเซนที่มีต่อสุนทรียศาสตร์แบบจีนดั้งเดิมในช่วงราชวงศ์ถัง ราชวงศ์ซ่ง และราชวงศ์หยวน แนวคิดด้านสุนทรียศาสตร์ของจีนมีความสร้างสรรค์เป็นอย่างมากและยังถือเป็นวัตถุดิบอันทรงคุณค่าในการสร้างระบบสุนทรียศาสตร์สมัยใหม่ในระดับสากลในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การตีความความมหัศจรรย์ของธรรมชาติภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ จากมุมมองสุนทรียศาสตร์ตะวันออกสามารถแสดงขอบเขตของ “ความกลมกลืนระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ” ที่มนุษย์และโลกผสมผสานกันอยู่ในสุนทรียศาสตร์จีนดั้งเดิมได้ดีขึ้น ชาวจีนในสมัยโบราณเน้นย้ำถึงความเป็นหนึ่งเดียวของมนุษย์และธรรมชาติ โดยเชื่อว่าภูมิทัศน์ธรรมชาติช่วยบำรุงร่างกายของเรา และวัฒนธรรมภูมิทัศน์ช่วยเสริมสร้างจิตวิญญาณ (Shen Tong, 2019) ซึ่งถือเป็นกิจกรรมทางจิตวิญญาณและความต้องการอันมีค่าของมนุษย์ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยมีมุมมองใหม่ต่อการสร้างผลงานศิลปะจากเส้นใย

2.1 ความงามทางภูมิฐานวิทยาภูเขาสายรุ้งส่วยโม่

ภูมิประเทศต้นส่วยเกิดจากการผุกร่อนและการกัดเซาะของหินตะกอน เช่น หินทรายสีแดง หินดินดาน และหินทรายควอตซ์ จึงแสดงให้เห็นโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและมีรูปแบบทางศิลปะรูปร่างของหินในภูเขาสายรุ้งส่วยโม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น หน้าผาสูงชัน ลานที่ราบ สันเขาที่ลาดเอียง

และร่องลึก ซึ่งก่อให้เกิดภูมิประเทศหลายมิติ หินเหล่านี้มีรูปร่างที่แตกต่างกันทำให้ผู้คนมีพื้นที่ในการจินตนาการอย่างเต็มที่

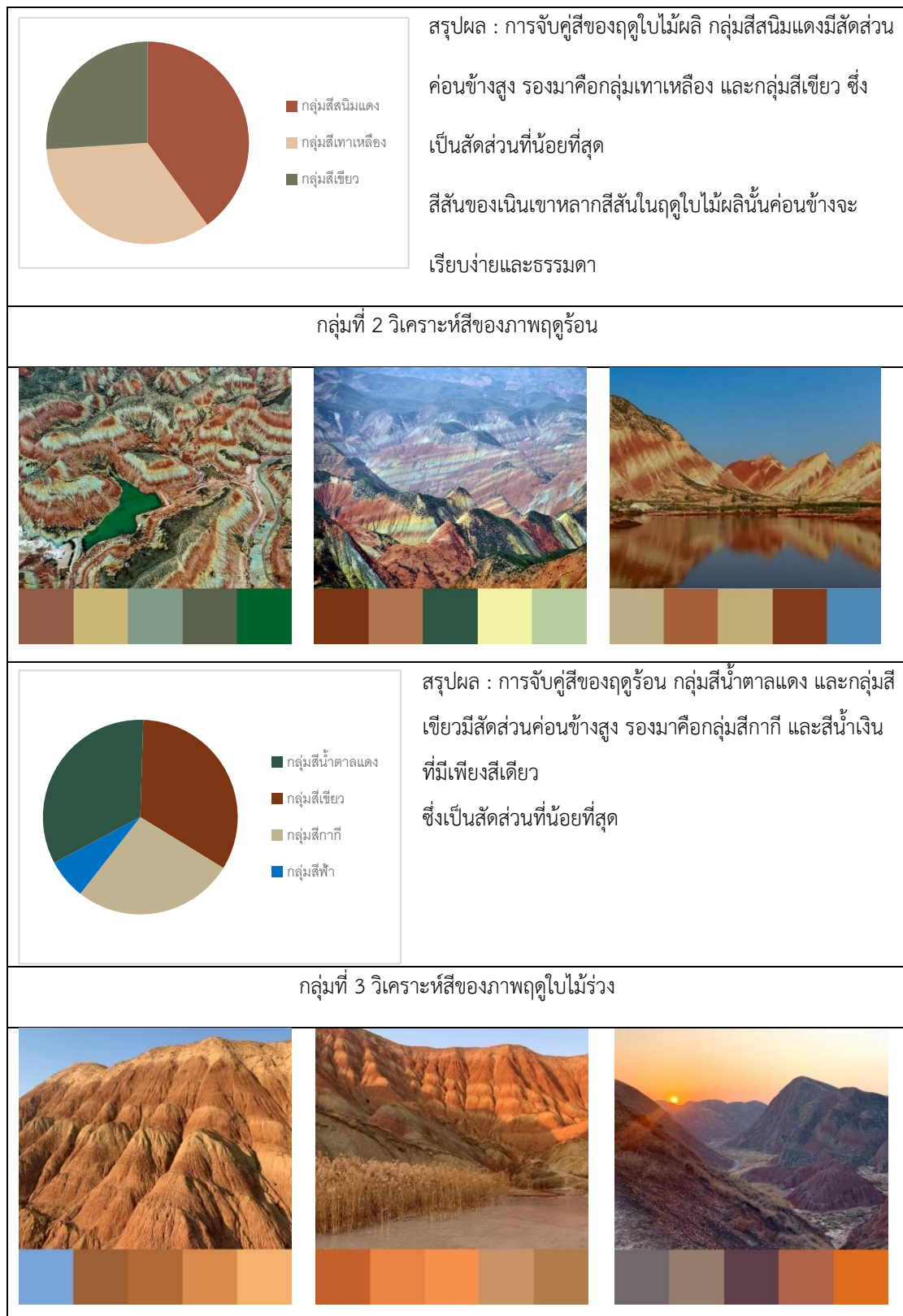
2.2 ความงามด้านสีของภูเขาสายรุ้งสือโม

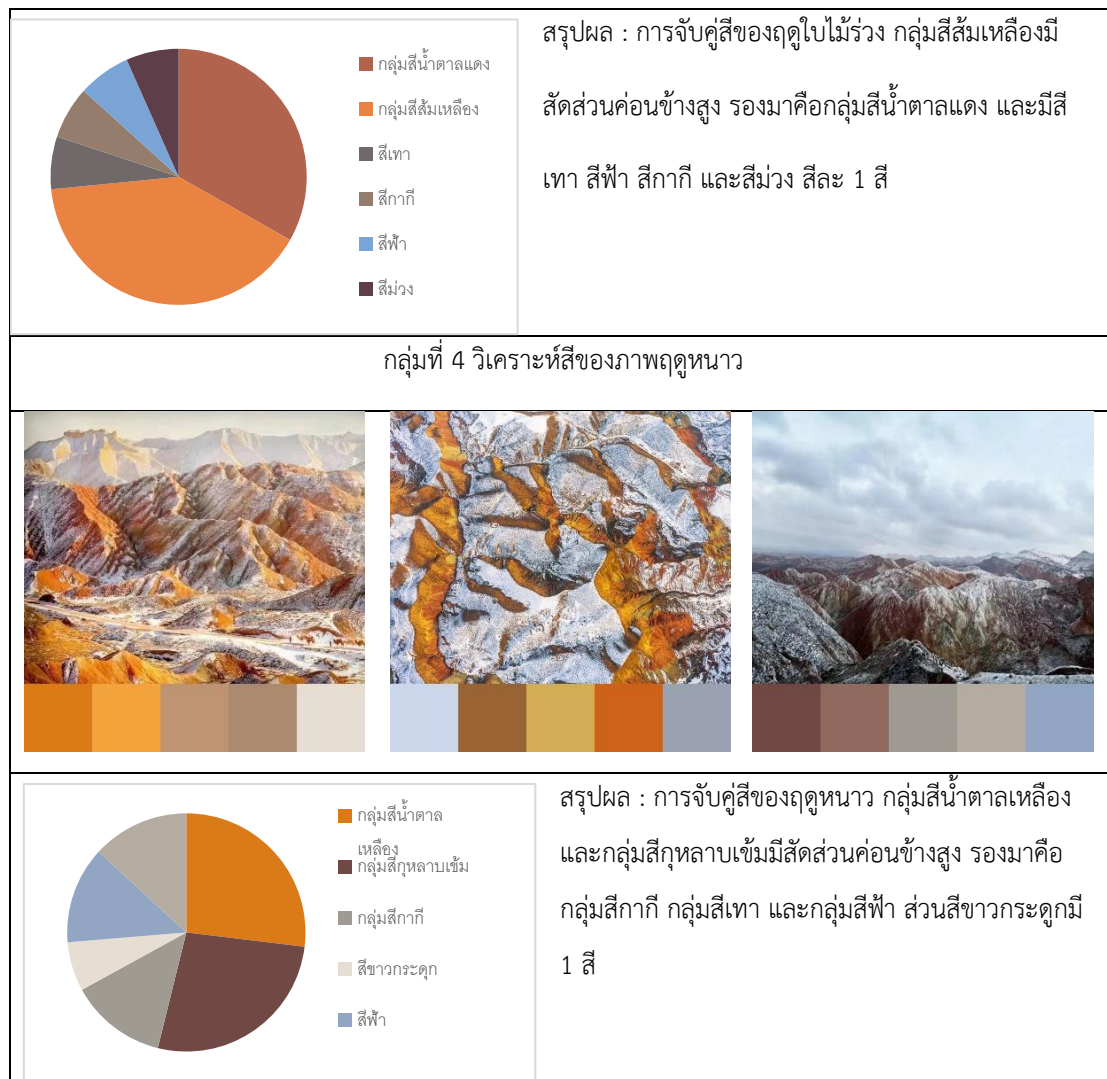
สีเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงลักษณะของสภาพแวดล้อมในระหว่างการก่อตัวของหินผ่านกระบวนการต่างๆ ตามทฤษฎีของธรณีสัณฐาน ปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดธรณีสัณฐานคือแรงทางธรณีสัณฐานและวัตถุประกอบเข้าด้วยกัน ดังนั้น สีและภูมิประเทศต้นสือจึงไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ชั้นหินสีแดงเป็นวัตถุพื้นฐานในการพัฒนาภูมิประเทศภูเขาสายรุ้งสือโม เมื่อพิจารณาจากลักษณะภายนอกและสุนทรียศาสตร์ สีของ "ต้นสือ" นับเป็นหนึ่งในลักษณะสำคัญของภูมิประเทศประเภทนี้ ที่มีสีแดงเป็นเอกลักษณ์เนื่องจากมีออกไซด์ของเหล็กสูง (Xia Zubao และคณะ, 1990 ; Peng Hua และคณะ, 2003) ต้นกำเนิดของแนวคิดสีนั้นได้รับอิทธิพลมาจากสภาพแวดล้อมในภูมิภาค ประวัติศาสตร์ ประเพณีพื้นบ้าน แนวคิดทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ฯลฯ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการชื่นชมทางสุนทรียศาสตร์และการใช้สีของผู้คน ชั้นธรณีวิทยาเนินเขาหลากสีสันเนินเขาที่มีแดดส่องถึง (ด้านหน้า) มีแร่ธาตุเฮมาไทต์เป็นองค์ประกอบหลักทำให้มีพื้นที่สีแดงขนาดใหญ่ สีหลักของภูมิประเทศเนินเขาหลากสีสันได้แก่ สีแดง ส้ม และเหลือง เมื่อถูกพระอาทิตย์สาดแสงผสมกัน เมื่อมองไปสวยงามราวกับเหมือนพระอาทิตย์ตกดิน จากการรู้จักสีของบรรพบุรุษในสมัยโบราณสะท้อนให้เห็นว่าสีแดงเป็นสีแรกที่บรรพบุรุษในยุคแรกเลือกใช้ และเป็นสีแรกที่น่ามาใช้สีกแต่ง ทั้งสิ่งก่อสร้าง เสื้อผ้า และภาชนะต่างๆ ล้วนมีสีแดงเป็นสีหลัก ส่วนที่เป็นเนินรุ่มรื่น (ด้านหลัง) ของเนินเขาหลากสีสันนั้นส่วนใหญ่เป็นเนินลาดที่ไม่ชัน มีพืชพรรณสวยงามซึ่งส่วนใหญ่เป็นพืชทะเลทรายที่ทนแล้ง แต่เป็นพันธุ์พืชที่บอบบางและมีพันธุ์ไม้หายาก เนินเขาที่รุ่มรื่นมีสีเขียวเข้มและเขียวเป็นสีหลัก ก่อให้เกิดความงามที่ลุ่มลึกและเยียบสงบ

ผู้วิจัยได้เลือกภาพซึ่งเป็นตัวแทนของทิวทัศน์ต้นสือจำนวน ฤดูกาล ได้แก่ ฤดู 4 ภาพจากใน 12 ใบไม้ผลิ ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วง และฤดูหนาว และใช้ซอฟต์แวร์ Colors เพื่อแยกองค์ประกอบสี 5 สีจากภาพแต่ละ และแต่ละฤดูกาลแยกองค์ประกอบสี 15 สี รวมทั้งหมด สีที่ปรากฏบ่อยที่สุด เพื่อ 10 สี และเลือก 60 นำมาสรุปและใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับสีใช้กับผลงานในภายหลัง

ตารางที่ 1 การแยกองค์ประกอบสีของภาพฤดูใบไม้ผลิของภูเขาสายรุ้งสือโม

จากการวิเคราะห์ภาพถ่ายเนินเขาหลากสีทั้ง 4 กลุ่ม สามารถสรุปได้ว่าสีของเนินเขาหลากสีของภูเขาสายรุ้งส่วยโมในแต่ละฤดูกาลมีความแตกต่างกันและความหลากหลายอย่างมาก สีที่ปรากฏบ่อยที่สุด ได้แก่ สีน้ำตาลแดง สีทึบเข้ม สีแดงสนิม สีน้ำตาลไหม้ สีเขียว สีเหลืองน้ำตาล สีส้มเหลือง สีน้ำตาลเหลือง สีกากี้ และสีเทา

2.3 ความงามด้านพื้นผิวของภูเขาสายรุ้งส่วยโม

ความงามของพื้นผิวของภูเขาสายรุ้งส่วยโมนั้นแสดงออกมาเป็นชั้นที่หลากหลายและมีสีที่ต่างกัน เนินเขาเหล่านี้ประกอบด้วยหินทรายและหินกรวดเป็นหลัก มีรูปร่างและพื้นผิวที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งเกิดจากการผุกร่อนและการกัดเซาะในระยะยาว ประการแรก โครงสร้างชั้นหินของที่นี่แสดงให้เห็นถึงลำดับชั้นที่ชัดเจน ชั้นหินต่าง ๆ จะแสดงสีที่ต่างกันเนื่องจากความแตกต่างในอายุตะกอน องค์ประกอบ และสภาพแวดล้อม เช่น สีแดง สีเทาเขียว สีเหลืองเขียว สีน้ำเงินเทา สีเทา สีขาว สีดำ เป็นต้น การทับถมกันหลายชั้นนั้นทำให้แสงและเงาบนพื้นผิวของเนินเขาเปลี่ยนแปลงได้หลากหลาย ภายใต้สภาพแสงที่ต่างกัน สีและโครงร่างของชั้นหินจะเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับบรอยพับของพื้นผิวของภูมิประเทศอย่างที่ไม่สามารถคาดเดาได้ ทำให้ผู้คนเพลิดเพลินไปกับภาพที่เห็น ประการที่สอง พื้นผิวของเนินเขาหลากสีนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดย

แสดงให้เห็นพื้นผิวที่หลากหลาย เช่น คลื่น ร่องน้ำ และเส้นตรง นอกจากนี้ ภูมิอากาศและพืชพรรณของที่นี่ยังเพิ่มมิติความสวยงามให้กับพื้นผิวอีกด้วย ในสภาพภูมิอากาศที่แห้งแล้งจะพบรอยแตกร้าวหลายจุดบนพื้นผิวนินเขา แต่ในฤดูใบไม้ผลิและฤดูร้อน แสงแดดสลับและฝนทำให้พืชพรรณสีเขียวเติบโตในบริเวณนั้น ก่อให้เกิดโทนสีแดง เหลือง ส้ม และมีสีเขียวปะปนอยู่ ทำให้เกิดความแตกต่างของสีอย่างชัดเจน ช่วยเพิ่มมุมมองที่มีความสวยงามอีกด้วย

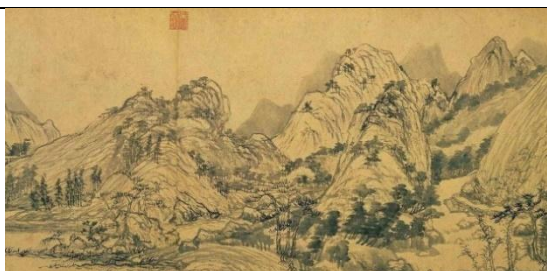
2.4 ความงามทางศิลปะของภูเขาสายรุ้งส่วยโม

ความงาม คือ อาณาจักรแห่งสุนทรียศาสตร์ที่ความหมายและบริบท อารมณ์และทัศนียภาพ จิตใจ และวัตถุต่างๆ ผสมผสานกันอย่างกลมกลืนกันอย่างเป็นศิลปะ “อี้จิง” เป็นขอบเขตหนึ่งของสุนทรียศาสตร์จีนแบบดั้งเดิม เกิดขึ้นในช่วงสมัยราชวงศ์ถัง (เย่หลาง, 1985) หมายถึงการผสมผสานระหว่างอารมณ์และทัศนียภาพ ความเป็นหนึ่งเดียวของความเป็นจริงและภาพลวงตาที่ปรากฏอยู่ในภาพหรือสถานการณ์ทางศิลปะ สะท้อนความหมายอันไม่มีที่สิ้นสุดในภาพศิลปะอันจำกัด ในบริบทภาษาจีนของ “อี้จิง” คำว่า “อี้” หมายถึงเจตนาส่วนตัว ความคิด ความรู้สึก ความสนใจ ฯลฯ ของศิลปิน ส่วนคำว่า “จิง” หมายถึงฉากที่ปรากฏในงาน นั่นคือ สภาพแวดล้อม ฉาก วัตถุ , ฉากต่างๆ ฯลฯ แต่ได้ทำลายขีดจำกัดของกาลเวลาและอวกาศ “อี้จิง” คือ ความเป็นหนึ่งเดียวของอารมณ์และทิวทัศน์ ยังความถึงความเป็นหนึ่งเดียวของมนุษย์และธรรมชาติอีกด้วย เป็นการแสดงออกทางศิลปะผ่านการผสมผสานฉากเชิงรูปธรรม เมื่อชื่นชมจะถูกดึงดูดเข้าสู่พื้นที่แห่งจินตนาการเกิดเป็นอาณาจักรแห่งศิลปะที่มีความหมายอันไม่มีที่สิ้นสุด

ตัวอย่างเช่น ทิวทัศน์ภูเขาสายรุ้งส่วยโมเหมือนภาพวาดด้วยหมึกของจีน เนื่องจากแม่น้ำสาขาของแม่น้ำเหลือง ได้แก่ แม่น้ำต้าถง แม่น้ำเซียนส่วย และแม่น้ำจงหลาง ไหลผ่านบริเวณที่ลึกของพื้นที่ทัศนียภาพ ในฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วงซึ่งมีฝนตกเพียงพอ ภูเขาแห่งนี้มีปริมาณน้ำและมีพืชพรรณปกคลุมเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังฝนตก ภูเขา น้ำ เมฆและหมอกจะแสดงสีที่แตกต่างกันเหมือนสีหมึกของภาพวาดด้วยหมึก ที่มีลักษณะทึบ เข้ม หนัก อ่อน และบาง เต็มไปด้วยความงดงามทางศิลปะที่คาดเดาไม่ได้ ในขณะเดียวกัน เงาสะท้อนของภูเขาสายรุ้งส่วยโม ยังปรากฏในภาพวาด “บ้านเรือนในเขาฟู่ซุน” ของหวังกงว้าง และ ภาพ “ภูเขาและแม่น้ำพันลี้” ของหวังซีเมิ่ง ซึ่งภาพวาด “บ้านเรือนในเขาฟู่ซุน” ใช้การวาดที่ลงน้ำหนักหมึกที่เบาแต่สง่างาม จัดวางองค์ประกอบภูมิทัศน์ได้ดี และมีการใช้น้ำหนักในการลงหมึกทั้งหนาและบาง ทั้งแห้งและเปียก ให้ความหลากหลายเป็นอย่างมาก ส่วนภาพวาด “ภูเขาและแม่น้ำพันลี้” ใช้เทคนิคการแสดงออกว่า “ความสนุกของระยะทางหนึ่งพันลี้มันอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม” ได้ผสมผสานความงดงามของภูเขาและแม่น้ำทางตอนใต้เข้ากับความยิ่งใหญ่ของภูเขาและแม่น้ำทางตอนเหนือได้อย่างลงตัว โดยจิตรกรได้ใช้เม็ดสีจากแร่ธาตุ เช่น อะซูไรต์และมาลาไคต์ (Lu Jianwen, 2012) เพื่อให้ภาพวาดมีสีสันที่ชัดเจนโดยไม่สูญเสียความมีชีวิตชีวา ไม่ว่าจะเป็นภาพวาดหรือวิวทิวทัศน์ ล้วนแสดงถึงความรักที่ผู้คนมีต่อธรรมชาติและวัฒนธรรมปรารถนาต่อชีวิตที่ดีขึ้น

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบ “ความงามทางศิลปะ” ระหว่างภาพส่วนหนึ่งของ “บ้านเรือนในเขาฟูซุน” แลภาพส่วนหนึ่งของ “ภูเขาและแม่น้ำพันลี้” กับอัตลักษณ์ความงามของภูมิประเทศภูเขาสายรุ้งสุ่ยโม่
(<https://mp.weixin.qq.com/s/eUPymGvFxBW42HGK6GZxJA>)

ภาพส่วนหนึ่งของ “บ้านเรือนในเขาฟูซุน”
สมัยราชวงศ์หยวน โดย Huang Gongwang

ภูเขาสายรุ้งสุ่ยโม่ เมืองหลานโจว (วันฟ้าโปร่ง)

ภาพส่วนหนึ่งของ “ภูเขาและแม่น้ำพันลี้”
สมัยราชวงศ์ซ่งเหนือ โดย Wang Ximeng

ภูเขาสายรุ้งสุ่ยโม่ เมืองหลานโจว (หลังฝนตก)

3.ศิลปะเส้นใย

ตั้งแต่ปี ค .ศ.1960 ศิลปะเส้นใย (Fiber Art) ถือว่าเป็นสาขาหนึ่งศิลปะร่วมสมัยที่มีศิลปินและผลงานศิลปะมากมาย การสำรวจวัสดุสื่อเทคนิคแบบดั้งเดิมและการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุดของศิลปะเส้นใย ซึ่งการจัดแสดงผลงานในพื้นที่ส่วนตัวและสาธารณะทำให้ศิลปะรูปแบบนี้เต็มไปด้วยแรงดึงดูดที่ไม่มีใครเทียบได้ การพัฒนาพื้นที่อย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นในระดับบุคคล ระดับวัฒนธรรม หรือระดับสังคม ปล่อยให้จิตวิญญาณผ่านสื่อกลายเป็นรูปแบบทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้คนสามารถมองเห็น สัมผัส และในขณะเดียวกันก็เป็นการแบ่งปันอีกด้วย

3.1 ศิลปะเส้นใยในพื้นที่ภูเขาสายรุ้งสุ่ยโม่

3.1.1 รูปแบบการแสดงผลงานของศิลปะเส้นใย

เมืองหลานโจวและพื้นที่โดยรอบมีกลุ่มชาติพันธุ์มากกว่าสิบชนชาติ ในอดีตกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าเร่ร่อน ดังนั้น อำเภอหย่งเต๋ิง เมืองหลานโจวจึงเต็มไปด้วยการปศุสัตว์มาตั้งแต่สมัยโบราณ แกะหย่งเต๋ิงได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่ผู้คนเนื่องจากมีขนยาว สีขาวบริสุทธิ์ เนื้อละเอียดและสัมผัสที่ยอดเยี่ยม ผู้คนในที่นี้ใช้ขนแกะและหนังแกะเพื่อให้ร่างกายอบอุ่น ทำเป็นผ้าสักหลาดเพื่อทำปูกัง(ที่นอน) กางเป็นเต็นท์ และทำสิ่งของในชีวิตประจำวัน

3.1.2 เทคนิคดั้งเดิมในงานศิลปะเส้นใย

พื้นที่โดยรอบภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ต่างก็มีประเพณีทางวัฒนธรรมการใช้ผ้าสักหลาดขนสัตว์ การรีดสักหลาดเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านจีนดั้งเดิมซึ่งมีประวัติศาสตร์ยาวนานนับพันปี ผ้าสักหลาดเป็นผ้าที่ไม่ได้ใช้การทอให้กลายเป็นชิ้นงาน และเป็นเทคนิคที่มนุษย์ใช้ก่อนเทคนิคการทอและการถัก ช่างฝีมือทำผ้าสักหลาดยังสามารถทำเสื้อผ้า หมวก รองเท้าจากผ้าสักหลาดได้ รวมถึงสิ่งของในชีวิตประจำวันอื่นๆ อีกด้วย ผ้าสักหลาดขนสัตว์มีคุณสมบัติป้องกันความชื้นและเก็บความร้อนได้ดี ใช้งานได้ทนทาน จึงเหมาะสำหรับคนที่อยู่บริเวณเทือกเขาทางตะวันตกเฉียงเหนือของสวามิและเป็นที่ชื่นชอบของคนชนบทเป็นอย่างมาก การปักแบบใช้เข็มดิ่งเป็นงานปักแบบดั้งเดิมของจีนที่ได้รับความนิยมในหมู่ผู้คนในภาคเหนือ เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าดอกไม้ปักดอกไม้ปักชอย ดอกไม้ประทับตรา ฯลฯ เป็นวิธีทอผ้าที่ใช้เข็มกลวงเพื่อสร้างห่วงบนผ้า เนื่องจากมีขั้นตอนที่ง่ายและรวดเร็ว ผ่านการออกแบบสร้างสรรค์ที่ต่างกันสามารถสร้างผลงานที่มีหลากหลายสีสัน จึงทำให้ผู้ชื่นชอบงานหัตถกรรมหลายคนชื่นชอบ

3.2 การวิจัยอัตลักษณ์ของภูเขาสายรุ้งส่วยโม่เพื่อใช้ในการแสดงบนผลงานศิลปะเส้นใย

3.2.1 คุณลักษณะเฉพาะของวัสดุและวัตถุดิบสิ่งทอ

ขนแกะหย่งเต็งเป็นเส้นใยที่มีลักษณะเป็นเส้นเล็ก ละเอียด ให้สัมผัสนุ่มนวล และมีคุณสมบัติในการกักเก็บความอบอุ่นได้เป็นอย่างดี โครงสร้างเส้นใยมีช่องอากาศเล็กๆ จำนวนมาก ซึ่งโครงสร้างนี้ทำให้ขนแกะมีคุณสมบัติตามธรรมชาติในการกักเก็บความอบอุ่น ในขณะเดียวกัน ยังมีคุณสมบัติในการระบายอากาศของขนแกะที่ช่วยควบคุมอุณหภูมิของร่างกายได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันไม่ให้เกิดภาวะที่ร้อนหรือชื้นเกินไป ขนแกะมีคุณสมบัติยืดหยุ่นและลดรอยยับได้ดีเยี่ยม มีความโค้งงอตามธรรมชาติของเส้นใยขนแกะซึ่งช่วยให้กลับคืนสู่รูปร่างเดิมได้อย่างรวดเร็วหลังจากถูกยัด และช่วยเพิ่มความทนทานของผลิตภัณฑ์ขนแกะ ทำให้มีแนวโน้มที่จะเสียรูปและยับน้อยลง นอกจากนี้โครงสร้างพื้นผิวของเส้นใยขนแกะสามารถดูดซับสิ่งสกปรกได้ดีมาก ทำให้มีสีสดใสและคงทนยาวนาน ขณะเดียวกัน ขนแกะที่ได้รับการจัดการโดยมืออาชีพจะมีพื้นผิวเรียบเนียนและเงางาม ซึ่งช่วยเพิ่มความสวยงามมากยิ่งขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้ ขนแกะเป็นเส้นใยธรรมชาติที่มีคุณสมบัติย่อยสลายได้ทางชีวภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขนแกะตอบสนองความต้องการในปัจจุบันของผู้คนที่ต้องการพัฒนาและปกป้องสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สามารถใช้งานได้หลากหลาย ดังนั้นขนแกะจึงเป็นตัวเลือกวัสดุที่ดีที่ใช้ในสร้างสรรค์สำหรับงานศิลปะเส้นใย

3.2.2 คุณลักษณะเฉพาะของเทคนิคฝีมือ

เทคนิคการกลิ้งสักหลาด: อาศัยทักษะของช่างฝีมือกลิ้งสักหลาดแบบดั้งเดิมในการยัด เกลี่ย กลิ้ง และซักผ้าสักหลาด ซึ่งเต็มไปด้วยประเพณีชาติพันธุ์อันล้ำค่าและแนวคิดการพัฒนาที่กลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ที่แสดงถึงการแสวงหาและปรารถนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นของมนุษยชาติ

เทคนิคการทอผ้า: เทคนิคการทอผ้าแบบธรรมดา แบบทวิลเส้นทแยง แบบชาติน และเทคนิควิธีการทอผ้าแบบอื่น ๆ ใช้เทคนิคการทอผ้าที่แตกต่างกันเพื่อพื้นผิวภูเขาสายรุ้งส่วยโม่ที่มีองค์ประกอบต่างกัน ตัวอย่างเช่น พื้นผิวเรียบใช้เทคนิคการทอผ้าแบบธรรมดาที่แสดงถึงผิวน้ำที่สงบ และการทอผ้าแบบทวิลเส้นทแยงสะท้อนถึงพื้นผิวนบนเนินเขาต้นส่วย

เทคนิคการปัก: เลือกใช้การปักแบบใช้เข็มดิ่งเพื่อแสดงรายละเอียดของภูมิประเทศต้นส่ายและใช้การปักเข็มแบบละเอียดเพื่อแสดงพื้นผิวของหิน ซึ่งจะช่วยให้การแสดงออกและการแบ่งชั้นของชิ้นงาน เครื่องมือในการปักมีลักษณะคล้ายเข็มบนกระบอกฉีดยา ข้อแตกต่างคือ มีตาเข็มอยู่ที่ปลายเข็ม เส้นไหมจะลอดผ่านเข็มแล้วจึงผ่านรูเข็ม ผู้ปักถือเข็มเหมือนแปรงโดยให้เข็มตั้งฉากกับผ้า เวลาปัก ก็เหมือนโก๋ตำข้าวแตะผ้า ปักลงเบาๆ การปักแบบใช้เข็มดิ่งจะทำให้ดูหนาแน่นและให้สัมผัสแบบ 3 มิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีลวดลายที่สมบูรณ์ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง มีสัมผัสที่หนักแน่นและเป็นลักษณะการปักแบบพิเศษในภาคเหนือ

เทคนิคการพันและมัดรวม: การพันและมัดรวมวัสดุเส้นใยรอบกรอบหรือวัตถุเพื่อสร้างรูปร่างสามมิติของภูมิประเทศต้นส่าย แสดงส่วนเว้าและส่วนโค้งของภูมิประเทศผ่านความหนาแน่นและความยืดหยุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลง

3.3 ลักษณะทางสุนทรียศาสตร์ของการแสดงออกทางศิลปะด้วยเส้นใย

การเลือกจำนวน ความละเอียด ความหนา-บางของขนแกะสามารถแสดงความลึกและความตื้นของสีภูเขาสายรุ้งส่ายไม่ได้ ด้วยเหตุนี้ผลงานศิลปะเส้นใยจึงแสดงผลลัพธ์ในการมองเห็นและบรรยากาศที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น โทนสีเข้มและขนแกะหนาแน่น : การจัดเรียงของขนแกะสีเข้มสามารถแสดงถึงส่วนที่หนาแน่นที่สุดของภูเขาสายรุ้งส่ายได้ เช่น หน้าผาสูงชันและหุบเขาลึก การจัดการเช่นนี้สามารถเน้นย้ำถึงพลังและความหนาแน่นของสถานที่แห่งนี้ ทำให้ผู้ชมรู้สึกราวกับว่าพวกเขาอยู่ในทิวทัศน์ธรรมชาติที่กว้างใหญ่และงดงามตระการตา โทนสีอ่อนและขนแกะบางๆ : ในทางตรงกันข้าม การจัดเรียงขนแกะสีอ่อนและจำนวนบางๆ สามารถแสดงให้เห็นลวดลายที่อยู่ไกลออกไปของภูเขาสายรุ้งส่ายและแสงแดดที่สะท้อนลงบนเนินเขาหลากสีสัน ความแตกต่างนี้สามารถสร้างความรู้สึกของพื้นที่และการแบ่งชั้นในผลงาน ทำให้ฉากไกลและใกล้ดูกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งยังเพิ่มความลึกให้กับผลงานศิลปะ การจำลองเอฟเฟกต์แสงและเงา: โดยการเปลี่ยนจำนวนและสีของขนแกะ ผู้วิจัยสามารถจำลองเอฟเฟกต์แสงและเงาที่เป็นเอกลักษณ์ของได้ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความรู้สึกสามมิติของงานเท่านั้น แต่ยังช่วยให้ผู้ชมได้เพิ่มประสบการณ์การรับชมที่สัมผัสได้ถึง การหมุนเวียนของแสงและเวลาที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังสัมผัสได้ถึงเปลี่ยนแปลงของภูเขาสายรุ้งส่ายไม่ภายใต้แสงที่แตกต่างกันอีกด้วย

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ตามวัตถุประสงค์การวิจัยประการแรก พบว่า อัตลักษณ์ทางภูมิประเทศของภูเขาสายรุ้งส่ายมีคือ มีลักษณะของการก่อตัวเป็นช่วงเวลายาวนาน ขนาดของภูมิประเทศที่กว้างใหญ่ ภูมิฐานที่หลากหลาย สี และพื้นผิวที่เป็นเอกลักษณ์ และซากธรณีวิทยาที่สมบูรณ์ รวมถึงอัตลักษณ์ความงามด้านรูปทรง สีสัน พื้นผิว และแนวคิดทางศิลปะที่อุดมไปด้วยสุนทรียศาสตร์และความคิดเชิงปรัชญาแบบจีนดั้งเดิม

2.ตามวัตถุประสงค์การวิจัยประการที่สอง ผู้วิจัยสามารถเลือกใช้วิธีการเปรียบเทียบจำนวน ความหนาแน่น การกระจายตัว ความละเอียด น้ำหนัก ความแข็ง ความมันเงา การเรียงตัว การรวมกลุ่มก้อน ฯลฯ ของขนแกะเพื่อการสร้างสรรคและการแสดงออกทางศิลปะในภายหลังได้ ในด้านเทคนิคฝีมือ ผลงานเส้นใยใช้

คุณสมบัติเฉพาะตัวของชนกะ ไหมพรม รวมถึงเทคนิคการกลึงผ้าสักหลาดและงานปักที่มีเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับอย่างใกล้ชิดกับอัตลักษณ์ในพื้นที่เมืองหลานโจว เพื่อโดยมอบความเพลิดเพลินทางสายตาและคุณค่าทางอารมณ์ให้กับผู้ชม ช่วยกระตุ้นประสบการณ์ทางการรับชมและการสัมผัสของผู้คน ทั้งยังส่งเสริมการสื่อสารความเข้าใจทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นระหว่างพื้นที่วิวัตน์ภูเขาสายรุ้งส่วยโมและวัฒนธรรมในภูมิภาค การสร้างสรรค์ในชุดนี้ประกอบไปด้วยชิ้นงานที่สมบูรณ์ 2-3 ชิ้น

3. ภูมิประเทศอันเป็นเอกลักษณ์ของภูเขาสายรุ้งส่วยโมไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางศิลปะเท่านั้น แต่ผลงานศิลปะที่มีหัวข้อหลักเกี่ยวข้องกันยังมีประโยชน์ในแง่ของการพัฒนาทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของเมืองหลานโจวอีกด้วย การคัดเลือกและการประยุกต์ใช้เอกลักษณ์เฉพาะของภูมิภาคนี้ในศิลปะเส้นใย สามารถเพิ่มประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่หลากหลายยิ่งขึ้นแก่นักท่องเที่ยว เพิ่มความเข้าใจและการมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และยังส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น

4. การวิจัยเกี่ยวกับศิลปะเส้นใยในเมืองหลานโจวก่อนหน้านั้นเน้นไปที่รูปแบบและเนื้อหาอันบริสุทธิ์ของงานศิลปะ โดยเน้นรูปแบบความเป็นเอกเทศและการตกแต่ง อย่างไรก็ตามการวิจัยครั้งนี้ให้ความสำคัญกับการผสมผสานวัฒนธรรมในภูมิภาคและการจัดแสดงในพื้นที่เป็นอย่างมาก รวมถึงให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผลงานศิลปะทางวัฒนธรรมในภูมิภาค โดยผลงานที่มีมรดกทางวัฒนธรรมจะช่วยส่งเสริมการเชื่อมโยงทางอารมณ์ระหว่างผู้ชมและผลงาน ในขณะเดียวกัน โครงการศิลปะที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนสามารถให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงและแลกเปลี่ยนผลงานศิลปะได้โดยไร้ขีดจำกัดและมีความใกล้ชิดอย่างมาก ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยที่มีเพศ อายุ และภูมิหลังที่แตกต่างกัน นอกจากนี้จะช่วยกระตุ้นบรรยากาศทางวัฒนธรรมของชุมชนแล้ว ยังช่วยส่งเสริมความรู้ด้านศิลปะของผู้อยู่อาศัยได้อีกด้วย พร้อมกันนี้ยังช่วยส่งเสริมการบูรณาการกับงานหัตถกรรมพื้นบ้านแบบดั้งเดิม กระตุ้นให้ผู้คนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และสืบทอดงานหัตถกรรมพื้นบ้านมากขึ้น กลายเป็นรูปแบบการพัฒนาชุมชนเชิงบวก

6. ข้อเสนอแนะ

1. จากมุมมองของวิธีการวิจัย การเลือกใช้และการประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยของผู้วิจัยนั้นยังมีข้อจำกัดอยู่มากมาย ซึ่งวิธีการนั้นค่อนข้างเรียบง่าย ในช่วงแรกผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกอัตลักษณ์และสุนทรียศาสตร์ของลักษณะภูมิประเทศภูเขาสายรุ้งส่วยโม เพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับวัสดุเส้นใยและหัตถกรรมท้องถิ่น แต่ยังคงต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมในแง่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผลงานและผู้ชม และวิธีการจัดแสดงผลงานในพื้นที่ การวิจัยในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการวิจัยแบบสหวิทยาการมากขึ้น มีการบูรณาการความรู้จากหลากหลายสาขาวิชา เช่น ศิลปะ สังคมวิทยา จิตวิทยา และวิทยาศาสตร์วัสดุ เพื่อสร้างระบบทฤษฎีการวิจัยที่เป็นระบบมากขึ้น สามารถช่วยให้ผู้วิจัยสรุปอัตลักษณ์และสุนทรียภาพของภูเขาสายรุ้งส่วยโมได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการอภิปรายเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบผลงานศิลปะเส้นใยสามารถกระตุ้นความทรงจำและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่สาธารณะได้อย่างไร เพื่อให้มีคุณค่าทางสังคมและมีความสำคัญทางวัฒนธรรมมากขึ้น

2. ในช่วงท้ายของการสร้างสรรค์ควรเน้นถึงระดับการใช้งาน รูปแบบผลงานศิลปะเส้นใยควรออกแบบ

ให้สามารถสัมผัสและมีส่วนร่วมได้ ผู้วิจัยสามารถเพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น โดยวางแผนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น นิทรรศการศิลปะ การฝึกอบรม และการประดิษฐ์งานฝีมือในพื้นที่ ส่งเสริมให้สาธารณชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ เพิ่มการโต้ตอบและการเชื่อมโยงทางอารมณ์ รวมถึงส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือจากประชาชน

3. ผลงานควรมีการสำรวจวัฒนธรรมท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ และตำนานของภูเขาสายรุ้งสู่โม่อ่า ลึกซึ้งและต่อเนื่อง ผสมผสานเข้ากับการออกแบบ เป็นการส่งมอบผลงานศิลปะที่เต็มไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมและการบอกเล่าเรื่องราว ให้ผู้ชมสัมผัสได้รู้สึกตื่นตาตื่นใจและสัมผัสถึงการผสมผสานระหว่างธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยการทำให้ผลงานแต่ละชิ้นเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ความผูกพันทางอารมณ์และเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่สาธารณะ

4. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากเส้นใยเพื่อจัดแสดงในพื้นที่ต่างๆ เช่น อาคารสาธารณะ พื้นที่เชิงพาณิชย์ จัดรกรกลางเมือง พื้นที่ชุมชน ภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ ฯลฯ ต้องมีการพัฒนาผลงานเฉพาะรูปแบบให้สามารถบูรณาการเข้ากับชีวิตทางสังคมได้ดีขึ้น ในขณะเดียวกัน ค้นคว้าและพัฒนาการประยุกต์ใช้เทคนิคแบบดั้งเดิมสร้างสรรค์ผลงานในสภาพแวดล้อมสมัยใหม่ เช่น การผสมผสานการย้อมแบบมัตย้อม การปัก และเทคนิคอื่นๆ แบบดั้งเดิมกับวัสดุเส้นใยสมัยใหม่ ช่วยให้วัสดุเหล่านี้มีชีวิตชีวาขึ้นในสภาพแวดล้อมสมัยใหม่

5. ในช่วงหลังการวิจัย สามารถดำเนินการวิเคราะห์เชิงลึกโดยอิงตามทฤษฎีสุนทรียศาสตร์เกี่ยวกับสี และเส้นของภูเขาสายรุ้งสู่โม่อ่าจะถ่ายทอดออกมาเป็นศิลปะเส้นใยได้อย่างไร มีการสำรวจรูปแบบตามธรรมชาติ สร้างแรงบันดาลใจให้กับวัสดุเส้นใยได้อย่างไร โดยสามารถใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี การวิเคราะห์เชิงลึก ผลงานศิลปะเส้นใยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้มากยิ่งขึ้น สามารถใช้วิธีการสังเกตและสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะจากศิลปินและผู้ชมเกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบสนอง การใช้อัตลักษณ์และสุนทรียศาสตร์ภูเขาสายรุ้งสู่โม่อ่าในงานศิลปะเส้นใย เพื่อค้นหาการใช้งานและการแสดงออกของภูเขาสายรุ้งสู่โม่อ่าในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเส้นใยอย่างต่อเนื่อง

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต วิธีการแสดงออกที่หลากหลายของศิลปะเส้นใยมีส่วนช่วยเพิ่มความเป็นไปได้ในการเพิ่มบรรยากาศทางศิลปะของภูเขาสายรุ้งสู่โม่อ่า ความท้าทายที่เกิดขึ้นในอนาคตคือการสื่อสารและโต้ตอบกับผู้ชมผ่านงานศิลปะเส้นใยได้อย่างไร รวมถึงถ่ายทอดความงาม อารมณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น จนสร้างเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของภูเขาสายรุ้งสู่โม่อ่าได้อย่างไร การวิจัยในอนาคตควรมีการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของศิลปะเส้นใยต่ออารมณ์ พฤติกรรม และความสัมพันธ์ทางสังคมที่จัดแสดงในพื้นที่สาธารณะในเมือง โดยใช้สิ่งเหล่านี้เป็นสื่อเพื่อเป็นพื้นฐานทางทฤษฎีที่เป็นวิทยาศาสตร์และแม่นยำยิ่งขึ้นสำหรับการสร้างสรรค์และจัดแสดงผลงาน ในเวลาเดียวกัน การส่งเสริมงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการปรับตัวและนวัตกรรมของงานศิลปะเส้นใยในภูมิภาคและภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สำรว่า งานศิลปะเส้นใยสามารถสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ดีขึ้นอย่างไร เพื่อบรรลุการสื่อสารและการเผยแพร่ข้ามวัฒนธรรมในยุคของโลกาภิวัตน์ รวมถึงส่งเสริมแนวทางปฏิบัติในการสร้างสรรค์พัฒนาผลงานศิลปะเส้นใยกับพื้นที่ที่ทิวทัศน์ภูเขาสายรุ้งสู่โม่อ่า ด้านการพัฒนาวัสดุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ควรมีการสำรวจวัสดุเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างจริงจัง เช่น การเลือกใช้ทรัพยากรหมุนเวียนในการพัฒนาวัสดุเส้นใย เพื่อลด

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกัน การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีการทอแบบดิจิทัล เทคโนโลยีเส้นใยอัจฉริยะ มาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพและคุณสมบัติของผลงานศิลปะที่ทำจากเส้นใย ตัวอย่างเช่น เทคโนโลยีการทอแบบดิจิทัลสามารถสร้างและออกแบบลวดลายที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ส่วนเทคโนโลยีเส้นใยอัจฉริยะสามารถให้ผลงานมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบและผลลัพธ์ที่ไดนามิกมากขึ้น นับว่าเป็นการเพิ่มประสบการณ์ให้แก่ผู้ชม จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีความเข้าใจเสน่ห์เฉพาะตัวและมีศักยภาพในการประยุกต์ใช้ภูเขาสายรุ้งส่วยโมในผลงานศิลปะเส้นใยได้อย่างครอบคลุม รวมถึงศึกษาการเผยแพร่ทางวัฒนธรรมและความสำคัญทางสังคมในพื้นที่สาธารณะของเมืองอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- Guo, F., Chen, L., Yan, Z., Liu, F., Pan, Z., Zhang, W., & Hu, H. (2020). Definition, classification, and Danxia landform processes. *Acta Geologica Sinica*, 94(2), 361–374. <https://doi.org/10.19762/j.cnki.dizhixuebao.2020110>
- Gui, X. (2019). *Characteristics of red beds in Gansu and regionalization of Danxia landforms* [Master's dissertation, Lanzhou University]. China National Knowledge Infrastructure. <https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD201902&filename=1019874606.nh>
- Jiang, R., & Bai, X. (2019). *Fiber art design*. Tsinghua University Press.
- Li, Y., Hu, C., Li, Z., & Wang, S. (2021). Cognitive roadmap of the definition of Danxia landform. *China Terminology*, 23(3), 10–17.
- Lu, J. (2014). *The expression of "realm" in traditional Chinese painting: A discussion based on "A Thousand Li of Rivers and Mountains"* [Master's dissertation, Hebei Normal University]. China National Knowledge Infrastructure. <https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD201501&filename=1015541666.nh>
- Ma, L. (2024, December 27). Cultural enrichment and urban shaping: The Yellow River's beauty renewed! Lanzhou City polishes the Yellow River brand to unleash the momentum of cultural and tourism integration. *Lanzhou Daily*. <https://mp.weixin.qq.com/s/fDD6vLZRrITaROyrLP6W7w>
- Peng, H., & Wu, Z. (2003). Preliminary study on the characteristics and distribution patterns of red beds. *Journal of Sun Yat-sen University (Natural Science Edition)*, 42(5), 109–113. <https://doi.org/CNKI:SUN:ZSDZ.0.2003-05-029>
- Shen, T. (2019). *Preliminary exploration of the aesthetic conception of "storing water in mountains" and water management techniques* [Master's dissertation, China

- Academy of Art]. China National Knowledge Infrastructure. <https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD202001&file name=1019196490.nh>
- Song, J. (2023). *Chinese contemporary design academic thought series: The way of color studies*. Jiangsu Phoenix Art Publishing House.
- Wang, X., & Wang, Z. (2023). Interpretation of traditional landscape concepts in modern fiber art. *Liaoning Silk*, 2023(3), 42–43. <https://doi.org/CNKI:SUN:LLSC.0.2023-03-018>
- Ye, L. (2009). *Principles of aesthetics*. Peking University Press.
- Zeng, Y. (2022). *Research on the aesthetic tendencies of contemporary public space installation art* [Master's dissertation, Guangxi Normal University]. China National Knowledge Infrastructure. <https://kns.cnki.net/KCMS/detail/detail.aspx?dbname=CMFD202301&file name=1022564821.nh>
- Zeng, Z., & Huang, S. (1978). Red bed landforms in southeastern China. *Journal of South China Normal University (Natural Science Edition)*, 1978(1), 56–73. <https://doi.org/CNKI:SUN:HNSF.0.1978-01-007>
- Zhang, Y. (2023). Materials, techniques, and space: Exploring the psychological healing function of fiber art. *Art Observation*, 2023(10), 81–85. <https://doi.org/CNKI:SUN:MSGC.0.2023-10-020>
- Zong, B., & Shen, X. (2019). *Aesthetic strolls. Teaching Monthly: Middle School Edition (Political Teaching)*, 2019(Z2), 103–104.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการ
เรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนบ้านหนองคล้า

**The Development of English Learning Achievement Using Board Game to
Enhance English Vocabulary Learning for Grade 6 Students
of Ban Nongkhla School**

สิรินทิพย์ บุญทอง, อรนุช ลิ้มตศิริ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Sirinthip Boonthong, Oranuch Limtasiri
Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: 6624440010@rumail.ru.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 28 January 2025; Revised: 18 February 2025; Accepted 21 February 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมในการส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพบรรลุผลตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) บอร์ดเกม 2) แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบ t-test dependent samples ผลการวิจัย 1) บอร์ดเกมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.13/81.89 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 21.82 ($\bar{X}$ = 21.82, S.D. = 5.28) และคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 15.53 ($\bar{X}$ = 15.53, S.D. = 5.67) และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมในระดับสูงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยการประเมินความพึงพอใจเท่ากับ 4.87 (S.D. = 0.11)

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ, บอร์ดเกม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aimed to: (1) develop and evaluate the efficiency of board game to enhance English vocabulary learning for Grade 6 students according to the criteria 80/80. (2) compare the academic achievement in English vocabulary learning of Grade 6 students before and after engaging in English learning activities using board game and (3) study the satisfaction of Grade 6 students with the English learning activities using board games to enhance English vocabulary learning. The sample group consisted of 17 Grade 6 students at Ban Nongkhla School in the second semester of academic year 2023. The sample group of students was selected by purposive sampling. The research instruments included (1) board games (2) English learning lesson plans using the board game (3) a vocabulary achievement test (5) A student satisfaction assessment of the English learning activity using the board game to promote vocabulary learning. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a dependent samples t-test. The research results showed that: 1) The board game for promoting English vocabulary learning had an effectiveness of 80.13/81.89. 2) The comparison of academic achievement in English vocabulary learning, using the board game, showed that the post-test mean score ($M=21.82$, $S.D.=5.28$) was significantly higher than the pre-test mean score ($M = 15.53$, $S.D.=5.67$) 3) The Grade 6 students showed the highest level of satisfaction with the English learning activities using the board game to promote vocabulary learning, with an overall satisfaction rating of 4.87($\bar{x}=4.87$, $S.D.=0.11$)

Keyword: English Vocabulary Learning, Board games, learning achievement

1. บทนำ

ศตวรรษที่ 21 ได้รับการยอมรับว่าเป็นยุคแห่งสังคมการเรียนรู้ หรือ "เศรษฐกิจฐานความรู้" (Knowledge Economy) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต ดังนั้น ผู้เรียนในยุคนี้จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะที่สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยหนึ่งในทักษะที่สำคัญที่สุดคือ "ทักษะการเรียนรู้" (Learning Skill) การเรียนวิชาภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพในการประกอบอาชีพ เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในระดับนานาชาติ การพัฒนาคำศัพท์ภาษาอังกฤษจึงเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเสริมสร้างทักษะทางภาษาทั้งสี่ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การมีคลังคำศัพท์ที่หลากหลายและเพียงพอจะช่วยให้สามารถพัฒนาทักษะอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยให้สามารถเลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับบริบทและอารมณ์ได้อย่างแม่นยำ ส่งผลให้การสื่อสารมีความราบรื่นและเข้าใจง่ายขึ้น ดังนั้นการเรียนภาษาอังกฤษจึงเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในการพัฒนาตนเองและเพิ่มโอกาสในด้านต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตในสังคมโลกที่มีการเชื่อมโยงกัน

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้คำศัพท์ จึงได้กำหนดไว้ว่าเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เรียนควรมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ คือ

การฟัง (Listening) การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และ การพูด (Speaking) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 1,250-1,300 คำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551:223) อย่างไรก็ตามปัจจุบันพบว่า นักเรียนยังคงประสบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จากผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านหนองคล้า พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนร้อยละ 24.22 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศอยู่ที่ร้อยละ 37.32 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างระดับโรงเรียนกับระดับประเทศพบว่า คะแนนเฉลี่ยของระดับโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศ ผลการประเมินดังกล่าวถือว่าอยู่ในระดับที่ไม่เป็นที่น่าพอใจ โดยสาเหตุหลักมาจากเนื้อหาของวิชามีความยากและนักเรียนจำเป็นต้องใช้ทักษะในการจดจำคำศัพท์ ซึ่งพบว่านักเรียนยังมีข้อจำกัดในการใช้ภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงความรู้และทักษะในการเลือกใช้คำศัพท์ได้อย่างเหมาะสม

แนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ในปัจจุบันที่ได้รับความนิยม คือ การใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบอร์ดเกมมีลักษณะการทำงานที่มุ่งเน้นให้ผู้เล่นมีส่วนร่วมในการดำเนินเกมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจประกอบไปด้วยการตัดสินใจ การแก้ปัญหา การแข่งขัน และการสื่อสารระหว่างผู้เล่น โดยทั่วไปแล้วมีการออกแบบที่หลากหลาย ทั้งในด้านเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอที่มีสีสันสดใส ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนแบบธรรมดาหรือแบบดั้งเดิมในหลายๆ ด้าน เช่น การเรียนรู้ผ่านการมีส่วนร่วม การพัฒนาทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ การกระตุ้นความสนใจและความตื่นตัว แนวทางนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รพิสรา กันสุข (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมแสดงให้เห็นว่ามีทักษะในการพูดภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเปอร์เซ็นต์ของนักเรียนที่สามารถพัฒนาทักษะได้สูงกว่า 75% และผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า การพัฒนานี้มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญในระดับ .05 นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปเนื้อหาทางภาษาที่เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การตัดสินใจ รวมถึงการสื่อสารที่ครอบคลุมทั้งการใช้เหตุผลและการแสดงอารมณ์ได้อย่างครบถ้วน ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการเรียนรู้ที่มีความลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะทางภาษาอันสำคัญ

จากความเป็นมาประกอบกับสภาพการณ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้คำศัพท์ จดจำคำศัพท์ได้ดี และช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานจากบอร์ดเกม และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้มีประสิทธิภาพบรรลุผลตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest Posttest Design)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 บอร์ดเกม 5 กระดาน ได้แก่ 1) Wild Animals 2) School Subject 3) Place in Town 4) Food and Drink 5) My Dream Job ได้รับการประเมินคุณภาพและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาด้วยการใช้มาตรประเมินแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนทำการประเมินผล พบว่า ผลการประเมินคุณภาพบอร์ดเกมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.10) และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับ 80.13/81.89

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมจำนวน 5 แผน โดยแต่ละแผนมีระยะเวลา 2 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอนในด้านของความเหมาะสมในองค์ประกอบต่างๆ โดยใช้มาตรประเมินแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนทำการประเมินผล พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของแผนการสอนทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.86, S.D. = 0.02)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม โดยมีค่าความยากง่ายของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.36-0.68 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.19-0.95 ข้อ จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method: KR-20) พบว่า ข้อสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งสิ้น 14 ข้อ จากการตรวจสอบพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00 ซึ่งบ่งชี้ว่า ข้อคำถามทั้งหมดมีความเหมาะสม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ติดต่อกองการประสานงานกับสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและกำหนดวันเวลาในการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม

3.2 ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่พัฒนาขึ้นเพื่อทดสอบกับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการบันทึกคะแนนเพื่อใช้เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

3.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้ทั้งหมดจำนวน 5 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 10 ชั่วโมง

3.4 เก็บคะแนนระหว่างเรียน โดยใช้บอร์ดเกมคำศัพท์ภาษาอังกฤษกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.5 เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดลงตามกำหนด นักเรียนในกลุ่มทดลองจะทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้เครื่องมือวิจัยชุดเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน

3.6 นักเรียนในกลุ่มทดลองจะทำการประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ใช้บอร์ดเกมเป็นเครื่องมือ และจากนั้นจะทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมโดยการใช้ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการคำนวณหาประสิทธิภาพ E1/E2

4.2 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ t-test dependent Samples ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเทียบเกณฑ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพบอร์ดเกมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

1.1 ผลการหาประสิทธิภาพบอร์ดเกม

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพบอร์ดเกม

การหา ประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของ กระบวนการ		ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์		E1/E2
		$\bar{x}$	ร้อยละ (E1)	$\bar{x}$	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	40.00	80.00	24.33	81.11	80.00/81.11
กลุ่มย่อย	9	40.33	80.67	24.22	80.74	80.67/80.74
ภาคสนาม	30	40.07	80.13	24.57	81.89	80.13/81.89

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของบอร์ดเกมพบว่า มีค่าประสิทธิภาพตามขั้นตอนการทดลอง 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 (การทดลองแบบรายบุคคล) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.00/81.11 ขั้นที่ 2

(การทดลองแบบกลุ่มย่อย) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.67/80.74 และขั้นที่ 3 (การทดลองแบบภาคสนาม) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.13/81.89 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ซึ่งบ่งชี้ว่าสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

1.2 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5

แผนการจัดการเรียนรู้	พิจารณารายด้าน										แปลผล
	สาระสำคัญ		จุดประสงค์การเรียนรู้		กระบวนการจัดการเรียนรู้		การวัดผลและประเมินผล		รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	4.78	0.19	4.92	0.14	4.83	0.00	4.89	0.19	4.85	0.04	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	4.78	0.19	4.89	0.13	4.83	0.17	4.89	0.19	4.85	0.10	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	4.89	0.19	5.00	0.00	4.78	0.25	4.78	0.19	4.86	0.06	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	4.89	0.19	4.75	0.25	4.78	0.10	5.00	0.00	4.85	0.06	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	4.89	0.19	4.83	0.14	4.89	0.10	5.00	0.00	4.90	0.05	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.85	0.06	4.88	0.09	4.82	0.05	4.91	0.09	4.86	0.02	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5 ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อ Wild Animals, School Subjects, Places in Town, Food and Drink, และ My Dream Job โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า คุณภาพโดยรวมของแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ได้รับคะแนนในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.86 เมื่อพิจารณาแยกตามด้านต่าง ๆ พบว่า ทุกด้านได้รับคะแนนในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.91 ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.88 ด้านสาระสำคัญ มีค่าเฉลี่ย 4.85 และด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.82 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (N=17)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t	P-Value
ก่อนเรียน	17	30	15.53	5.67	6.459	<.001*
หลังเรียน	17	30	21.82	5.28		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการเรียนวิชาภาษาอังกฤษด้วยการใช้บอร์ดเกม พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 21.82 และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 15.53

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านครูผู้สอน	4.80	0.36	มากที่สุด
2	ด้านเนื้อหา	4.84	0.24	มากที่สุด
3	ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.92	0.12	มากที่สุด
4	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.88	0.23	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.87	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ พบว่า ความพึงพอใจโดยรวมได้รับคะแนนในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.87 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าความพึงพอใจในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.92 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.93 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ย 4.88 ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย 4.84 ด้านครูผู้สอน มีค่าเฉลี่ย 4.80 ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม

1.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ผลการวิจัยพบว่า บอร์ดเกมมีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.13/81.89 มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ผ่านกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยมีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในระดับรายบุคคล กลุ่มย่อย และภาคสนาม สนับสนุนประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะ

คำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวราภรณ์ ลัมเปรมวัฒนา และกันตภณ ธรรมวัฒนา (2560: 120) ที่กล่าวว่า การใช้บอร์ดเกมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลดีต่อการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน โดยช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหา รวมถึงช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้บอร์ดเกมยังมีส่วนช่วยเพิ่มสมาธิในการเรียน และส่งเสริมการพัฒนาสติปัญญาในด้านการคิด การสังเกต และการหาเหตุผล ด้วยลักษณะเฉพาะของบอร์ดเกม ซึ่งมีวิธีการเล่นที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบการเล่นคนเดียวและการเล่นแบบกลุ่ม จึงช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์และการพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้เรียนในเวลาเดียวกัน

1.2 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม มีคุณภาพ โดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.86$, S.D.=0.02) เนื่องจากกระบวนการจัดทำแผนการสอนเป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรและพิจารณาความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งผ่านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ใช้บอร์ดเกมเป็นสื่อการเรียนรู้ มีศักยภาพในการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยของ Yong Mel Fung (2016) ซึ่งศึกษาผลกระทบของการใช้บอร์ดเกมกับนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองและมีทักษะการพูดในระดับต่ำ ยืนยันถึงประสิทธิภาพของวิธีการดังกล่าว การศึกษานี้ดำเนินการกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนรัฐแห่งหนึ่งในเมืองโบโกตา ประเทศโคลอมเบีย พบว่าการใช้บอร์ดเกมช่วยส่งเสริมทักษะการพูดของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและสนุกสนานกับกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งเป็นแนวทางที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยช่วยให้ผู้เรียนสามารถระบุปัญหา ชักถาม คิดวิเคราะห์ และเชื่อมโยงความคิดไปสู่การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ตามที่นิตยา นิมวงศ์ (2551: 3) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ภายใต้แนวคิดนี้ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสนในการสร้างความเข้าใจและพัฒนาความคิดในลักษณะของการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ และชานธิป พรกุล (2554: 72) ยังได้เน้นถึงบทบาทของทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ในการสร้างความรู้ให้กับผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและเพื่อนร่วมชั้น รวมถึงการใช้ประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจใหม่ ๆ

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านคำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 6.459$, Sig. = <.001) โดยมีคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 21.82 ($\bar{X}=21.82$, S.D.=5.28) และมีคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 15.53 ($\bar{X}=15.53$, S.D.=5.67) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บอร์ดเกมมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม พร้อมทั้งช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม การใช้บอร์ดเกมในลักษณะการแข่งขันยังช่วยสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน และถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการฝึกฝนและพัฒนาทักษะการใช้ภาษา ซึ่งข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุกิตติ์ ตันติวงศ์กานต์ (2566) พบว่า

1) สื่อการเรียนรู้บอร์ดเกม Catch the Thief ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด 2) หลังจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมดังกล่าว นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/8 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ 3) นักเรียนแสดงความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยบอร์ดเกม Catch the Thief ในระดับมากที่สุดจากผลการศึกษานี้ และสอดคล้องกับทฤษฎีของ แคมมณี (2550) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based Learning) ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ในลักษณะที่สนุกสนาน แต่ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ ในระหว่างการทำกิจกรรม ผู้เรียนจะได้รับการชี้แจงอธิบายลักษณะของเกม วิธีการเล่น และการสาธิตการเล่นเพื่อให้ความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถบรรลุเป้าหมายของเกมได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลังจากนั้นผู้เรียนจะได้ร่วมทำกิจกรรมในกลุ่ม โดยการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในกลุ่มให้ชัดเจนการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพกฎกติกา และการยอมรับผลลัพธ์จากการแข่งขันเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยฝึกฝนทักษะความรับผิดชอบและการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันอย่างมีเหตุผล แสดงให้เห็นว่าการใช้บอร์ดเกมเป็นสื่อการเรียนรู้สามารถช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งเสริมความพึงพอใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนักเรียนจะได้ลงมือทำและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือทำจะทำให้เกิดการจดจำและความเข้าใจที่ลึกซึ้งกว่าเพียงแค่การรับข้อมูลจากการบรรยายหรือการอ่านหนังสือ เนื่องจากนักเรียนมีโอกาสทดลองและรับผลลัพธ์จากการตัดสินใจของตนเอง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{X}=4.87$, S.D.=0.11) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ได้กำหนดไว้ เนื่องจากการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความหลากหลายของทักษะในการจัดกลุ่มผู้เรียน การแข่งขันในรูปแบบการสะสมคะแนนเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ โดยทั่วไปบอร์ดเกมมักถูกออกแบบมาให้มีความสนุกสนานและท้าทาย ซึ่งช่วยลดความเครียดและทำให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลายในการเรียนรู้ การเรียนรู้ในบรรยากาศที่ไม่เครียดสามารถกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น นักเรียนจะมีความกระตือรือร้นและพร้อมที่จะเรียนรู้มากขึ้น ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อบอร์ดเกม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพร โกศิยะกุล (2567) สรุปได้ว่า 1) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในหัวข้อคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทยหลังการเรียนรู้ด้วยบอร์ดเกม สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐาน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานในระดับ มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.75, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.33) ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้บอร์ดเกมเป็นสื่อการเรียนรู้ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมเจตคติที่ดีต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนเริ่มกิจกรรมครูควรใช้เวลาในการอธิบายกติกาและขั้นตอนการเล่นบอร์ดเกมอย่างละเอียดชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเข้าใจตรงกันและสามารถร่วมสนุกได้อย่างเต็มที่

1.2 การเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้บอร์ดเกมเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์และมีส่วนร่วมสูง เวลาในการดำเนินกิจกรรมจึงอาจมีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียนและสถานการณ์ในขณะนั้น

1.3 การใช้ภาพประกอบบนการ์ดเกมควรมีความชัดเจนและสื่อความหมายได้ตรงจุด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงภาพกับคำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครูในด้านการใช้บอร์ดเกมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงสื่อบอร์ดเกมเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองในรูปแบบแอปพลิเคชันออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในบริบทของสถานศึกษาขนาดใหญ่

2.3 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้บอร์ดเกมในบริบทที่หลากหลาย เช่น การใช้ในระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน หรือการนำไปใช้ในวิชาเรียนที่มีความหลากหลาย เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จารุกิตติ์ ตันติวงศ์กานต์. (2566). *กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม Catch the Thief ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์สมุทรปราการ* (รายงานการวิจัย). โรงเรียนเทพศิรินทร์ สมุทรปราการ.

ชนาธิป พรกุล. (2554). *การสอนกระบวนการคิดทฤษฎีและการนำไปใช้ พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: วี พรินท์. จำกัด

ทิตินา แคมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิตยา ฉิมวงศ์. (2551). *การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์และการสอนตามปกติ*. วิทยานิพนธ์

การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปิยะพงษ์ จันทาโสม. (2563). การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และเจตคติต่อการเรียน
วรรณคดีไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). ปทุมธานี:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รพิสา กันสุข. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้บอร์ดเกมเพื่อเสริมสร้างความสามารถ
ในการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
นเรศวร.

วราภรณ์ ลิ้มเปรมวัฒนา และกัณตภณ ธรรมวัฒนา. (2560). พฤติกรรมในการเล่นเกมนกระดานและ
องค์ประกอบของปัจจัยทางด้านผลกระทบจากการเล่นเกมของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร.
วารสารวิจัยสังคม, 40(2), 107-132.

ศิวพร โกศิยะกุล. (2567, มกราคม-มิถุนายน). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องคำภาษาต่างประเทศใน
ภาษาไทยด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต.
วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 15(1), 19-33.

Fung, Y. M. (2016). *Effects of board game on speaking ability of low-proficiency ESL learners*.
University Putra Malaysia.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า

The Development of Mathematics Learning Achievement through Electronic Media for Grade 6 students of Ban Nong Khla School

ศุภากร ศรีล้ำ, อรุณช ลิ้มตศิริ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Supakorn Srilam, Oranuch Limtasiri
Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: 6624440002@rumail.ru.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 28 January 2025; Revised: 20 February 2025; Accepted 25 February 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งได้มาจากการเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง รูปสามเหลี่ยม 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รูปสามเหลี่ยม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าทีแบบ t-test dependent samples ผลการวิจัย พบว่า 1) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นมีค่าประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 77.60/70.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 70/70 2) คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนหลังการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 26.40, p < .001$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 15.53 ($\bar{X}=15.53, S.D.= 2.71$) และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.41 ($\bar{X}=8.41, S.D.= 2.15$)

คำสำคัญ: สื่ออิเล็กทรอนิกส์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Abstract

This research aimed to: 1) develop and evaluate the effectiveness of electronic media used for teaching and learning to enhance Mathematics achievement on the topic of triangles, and 2) compare the mathematics achievement of Grade 6 students on the topic of triangles

before and after learning with electronic media at Ban Nong Khla School. The research sample consisted of 17 Grade 6 students from Ban Nong Khla School in the second semester of academic year 2023. The sample group of students was selected by purposive sampling. The research instruments included 1) electronic media on the topic of triangles 2) lesson plans for teaching Mathematics on triangles using the electronic media and 3) Mathematics learning achievement tests. Data were analyzed using mean, standard deviation, and a dependent samples t-test. The research results indicated that 1) The electronic media on triangles achieved an effectiveness ratio (E1/E2) of 77.60/70.50, meeting the 70/70 standard. 2) The comparison of Mathematics achievement before and after learning showed a statistically significant improvement at the .05 level, with the post-test mean score being higher than the pre-test score ($t = 26.40$, $p < .001$). The post-test mean score of 15.53 ($\bar{x} = 15.53$, S.D. = 2.71) and the pre-test mean score of 8.41 ($\bar{x} = 8.41$, S.D. = 2.15).

Keyword: Electronic Media, learning achievement, Grade 6 students

1. บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลและการแก้ปัญหา ซึ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพราะช่วยส่งเสริมการคิดอย่างมีระเบียบและมีตรรกะ ช่วยให้สามารถประเมิน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนรู้คณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน การออกแบบการสอนคณิตศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการ ทำงานหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ปัจจุบันพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทยยังคงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ จากผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านหนองคล้า พบว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ระดับโรงเรียนอยู่ที่ร้อยละ 24.53 ขณะที่คะแนนเฉลี่ยในระดับประเทศอยู่ที่ร้อยละ 29.96 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผลการทดสอบของโรงเรียนกับผลระดับประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าระดับประเทศ แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ โดยมีสาเหตุหลัก คือ นักเรียนไม่สามารถประยุกต์ใช้ทักษะคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนขึ้นในระดับที่สูงขึ้นได้

ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการวางรากฐานให้ผู้เรียนมีคุณภาพและควรปรับเปลี่ยนจากครูเป็นศูนย์กลางให้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแทน เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและเห็นถึงความสำคัญของคณิตศาสตร์ ครูควรเลือกวิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอนที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ การพัฒนาสื่อการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความสำคัญ สื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงเป็นสื่อการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากมีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบมัลติมีเดีย ตลอดจนให้ผลย้อนกลับทันทีหลังจากผู้เรียนมีการโต้ตอบกับบทเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนซ้ำเนื้อหาได้ตามความต้องการ (วิภาสสิทธิ์ และคณะ, 2559)

ในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สามารถนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอน โดยโปรแกรม Classpoint ซึ่งมีลักษณะเด่น คือ การประเมินผลแบบ Real-time ด้วยคำถามแบบโต้ตอบ หรือการสร้าง Poll เพื่อวัดความเข้าใจของนักเรียน และยังสามารถให้ข้อเสนอแนะพร้อมทั้งให้คะแนนได้ทันที นอกจากนั้นแล้วโปรแกรม Metaverse มีลักษณะเป็นโลกเสมือนจริงที่รวมเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ความจริงเสมือน (VR) ความจริงเสริม (AR) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์แบบออนไลน์ ซึ่งการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาคณิตศาสตร์ ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อีกทั้งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้น ทรงพล วงษ์กาญจนกุล (2563) พบว่า การใช้สื่อการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบเมตาเวิร์สช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจากนักเรียนให้ความร่วมมือในการเรียนรู้เป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน

จากความเป็นมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า มาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องสามเหลี่ยม ซึ่งเป็นรูปเรขาคณิตพื้นฐานที่ใช้ในการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติของรูปทรงต่าง ๆ อีกทั้งเสริมสร้างความเข้าใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานมีความสนใจในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์มากขึ้นและเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาสื่อการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า ให้มีประสิทธิภาพบรรลุตามเกณฑ์ 70/70

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest Posttest Design)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบห้องเรียนเสมือนจริง จำนวน 2 ห้องเรียนโดยมีเนื้อเรื่องรูปสามเหลี่ยมสำหรับการจัดการเรียนรู้ 10 ชั่วโมง ได้รับการประเมินคุณภาพและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาด้วยการใช้มาตรประเมินแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนทำการประเมินผล พบว่า ผลการประเมินคุณภาพสื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับดี

มาก ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.13) และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับ 77.60/70.50

2.2 แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม จำนวน 10 แผน รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอนในด้านของความเหมาะสมใน องค์ประกอบต่าง ๆ โดยใช้มาตรประเมินแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนทำการประเมินผล พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของแผนการสอน ทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.11)

2.3 แบบทดสอบผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน (IOC=1) และมีค่าความ ยากง่ายของข้อสอบอยู่ระหว่าง 0.40 - 0.80 พร้อมค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.38 - 0.82 จากนั้นได้ทำการ วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method: KR-20) พบว่า ข้อสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ติดต่อกลางการประสานงานกับสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อชี้แจงรายละเอียด การวิจัยและกำหนดวันเวลาในการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม

3.2 ใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ที่พัฒนาขึ้นเพื่อ ทดสอบกับนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการบันทึกคะแนนเพื่อใช้เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและ หลังเรียน

3.3 นำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง รูปสามเหลี่ยมไปใช้ในการ จัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้ทั้งหมดจำนวน 10 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 10 ชั่วโมง

3.4 เก็บคะแนนระหว่างเรียน โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง รูปสามเหลี่ยมกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

3.5 เมื่อกิจกรรมการเรียนรู้เสร็จสิ้นตามที่กำหนดไว้ ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบทดสอบหลังเรียน โดยใช้เครื่องมือวิจัยชุดเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน

3.6 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานและการหาประสิทธิภาพ E1/E2

4.2 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติทดสอบ t-test dependent Samples) ค่าเฉลี่ยและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.1 ผลการหาประสิทธิภาพสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม

การหา ประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของกระบวนการ		ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์		E1/E2
		$\bar{X}$	ร้อยละ (E1)	$\bar{X}$	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	38.00	76.00	14.66	73.33	76.00/73.33
กลุ่มย่อย	9	37.78	75.56	14.33	71.67	75.56/71.67
ภาคสนาม	30	38.80	77.60	14.10	70.50	77.60/70.50

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มีค่าประสิทธิภาพตามขั้นตอนการทดลอง 3 ขั้น ดังนี้ ผลการทดลองในขั้นที่ 1 (การทดลองแบบรายบุคคล) พบว่าประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ 76.00/73.33 ในขั้นที่ 2 (การทดลองแบบกลุ่มย่อย) พบว่าค่าประสิทธิภาพเป็น 75.56/71.67 และในขั้นที่ 3 (การทดลองแบบภาคสนาม) ประสิทธิภาพอยู่ที่ 77.60/70.5 จากผลการทดสอบแสดงว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (77.60/70.5 เทียบกับ 70/70) แสดงถึงความสามารถของสื่อในการช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.2 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-10

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-10

แผนการจัดการเรียนรู้	พิจารณารายด้าน								รวม	แปลผล	
	สาระสำคัญ		จุดประสงค์การเรียนรู้		กระบวนการจัดการเรียนรู้		การวัดผลและประเมินผล				
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	4.56	0.19	4.83	0.19	4.58	0.17	4.56	0.19	4.63	0.13	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	4.67	0.33	4.75	0.17	4.58	0.32	4.33	0.33	4.58	0.18	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	4.78	0.19	4.92	0.17	4.75	0.32	4.78	0.19	4.81	0.08	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	4.78	0.19	4.92	0.17	4.83	0.19	4.89	0.19	4.85	0.06	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	4.89	0.19	4.92	0.17	4.75	0.17	5.00	0.00	4.89	0.10	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	4.67	0.00	5.00	0.00	4.67	0.00	4.67	0.00	4.75	0.17	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	4.67	0.00	4.67	0.27	4.50	0.19	4.56	0.19	4.60	0.08	มากที่สุด

แผนการจัดการเรียนรู้	พิจารณารายด้าน										แปลผล
	สาระสำคัญ		จุดประสงค์การเรียนรู้		กระบวนการจัดการเรียนรู้		การวัดผลและประเมินผล		รวม		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	4.89	0.19	4.75	0.32	4.67	0.27	4.67	0.00	4.74	0.10	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	4.78	0.19	4.67	0.38	4.58	0.32	4.56	0.19	4.65	0.10	มากที่สุด
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 10	4.89	0.19	4.58	0.32	4.58	0.32	4.56	0.38	4.65	0.16	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.76	0.11	4.80	0.14	4.65	0.10	4.66	0.19	4.72	0.11	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม รวมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-10 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-10 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.72 และเมื่อพิจารณารายด้านของทั้ง 10 แผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.80 ด้านสาระสำคัญมีค่าเฉลี่ย 4.76 ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 4.66 และ กระบวนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.65ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพสูงในทุกด้านตามเกณฑ์การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ก่อนและหลังการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กลุ่มตัวอย่าง	N	M	S.D.	t	P-Value
ก่อนเรียน	17	8.41	2.15	26.40	<.001*
หลังเรียน	17	15.53	2.71		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ก่อนและหลังการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 26.40, p < .001$) โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 15.53 และคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.41

5. อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านหนองคล้า สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.60/70.50 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 70/70 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการหาประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ผ่านกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยมีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในระดับรายบุคคล กลุ่มย่อย และภาคสนาม สนับสนุนประสิทธิภาพของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสอดคล้องกับ Chen และ Hsiang (2013 : 571) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนโดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อการพัฒนาความรู้และทักษะ โดยจะนำไปสู่การแบ่งปันความรู้ การผสมผสานทางวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวิมล พิบูลย์ (2556) ที่ศึกษาการพัฒนาชุดการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การวิจัยสำหรับครูช่างอุตสาหกรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า ชุดการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการวิจัยสำหรับครูช่างอุตสาหกรรม ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยมีประสิทธิภาพที่ 81.57/82.28

1.2 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม มีคุณภาพโดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.11) เนื่องจากกระบวนการจัดทำแผนการสอนเป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรและพิจารณาความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งผ่านการประเมินและตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ บัณฑิต (2562) พบว่า การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มเครือข่าย รัชฎาเรืองวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาลินี บุญสอน , มะลิวัลย์ ฤณาพรรณ และมนชยา เจียงประดิษฐ์ (2563) ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยกลวิธี STAR ร่วมกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโจทย์ปัญหาร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 93.31/85.00 2) ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยกลวิธี STAR ร่วมกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องโจทย์ปัญหาร้อยละ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเท่ากับ 0.80 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 80.98

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องรูปสามเหลี่ยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 26.40$, Sig. = $<.001$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.53 ($\bar{X}=15.53$, S.D.= 2.71) และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.41 ($\bar{X}=8.41$, S.D.= 2.15) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้ผู้เรียนจดจำและเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น ผลการศึกษาพบว่าการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ โสภพรณ สอาด (2554) ที่ระบุว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์สามารถกระตุ้นการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ อัมพพร (2558) ผลการวิจัยปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนมีค่ามากกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างการทำกิจกรรมที่ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในหัวข้อรูปสามเหลี่ยม พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่ การนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเรียนการสอนมีความหลากหลายและสร้างความสนใจ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกสนุกและมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ดังนั้น ควรมีการพัฒนาและนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในวิชาอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

1.2 ควรจัดให้มีการอบรมการพัฒนาและผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในสถานศึกษา เพื่อให้ครูได้มีนวัตกรรมที่ทันสมัยและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนมากขึ้น โดยการพัฒนาเกมแทรกลงในบทเรียนเพื่อกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้มากขึ้น

2.2 ควรพัฒนาและทดลองใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรายวิชาอื่น พร้อมทั้งศึกษาผลกระทบของสื่อที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ในระดับต่าง ๆ

2.3 ควรพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยเชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลภายนอก เช่น YouTube หรือเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

เกียรติศักดิ์ บัณจิต. (2562). *การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนกลุ่ม*

- เครือข่ายรัฐสภาเรื่องวิทย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. (สารนิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช). สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก
<https://ir.stou.ac.th>
- ทรงพล วงษ์กาญจนกุล. (2563). ความท้าทายในการสอนออนไลน์ของระดับประถมศึกษา: กรณีศึกษาครู
โรงเรียนรุ่งอรุณ (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).
- พิพัฒน์ อัมพุด. (2558). ผลการใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการออกแบบและผลิตสื่อ
กราฟิกคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- วิภาสทธิ์ หิรัญรัตน์, นฤมล รักษาสุข, และสุมาลี ชัยเจริญ. (2559). การศึกษาเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือโดยใช้เทคนิคแต่กระหว่างห้องเรียนเสมือนแบบปกติกับห้องเรียนเสมือนที่มีการช่วยเสริม
ศักยภาพทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ (ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 10(3), 67-74.
- สาลินี บุญสอน, มะลิวัลย์ ฤณาพรรณ, และมนชยา เจียงประดิษฐ์. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้
คณิตศาสตร์โดยกลวิธี STAR ร่วมกับการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา
ทางคณิตศาสตร์เรื่องโจทย์ปัญหาร้อยละของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. สืบค้น 2 มกราคม
2568, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmuj/article/view/258465/173961>
- สุวิมล พิบูลย์. (2556). การพัฒนาชุดการสอนผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เรื่องการวิจัยสำหรับครูช่วงอุตสาหกรรม.
สืบค้น 2 มกราคม 2568, จาก <https://research.rmutsb.ac.th/fu.pdf>
- โสภณพันธ์ สอาด และคณะ. (2554). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นหลักผ่านสื่อ
อิเล็กทรอนิกส์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของ
นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วารสารวิทยบริการ,
22(3), 150-162.
- Chen, H. (2013). *The Practice of English Teaching*. Harlow: Longman.

บทบาท PISA ในการส่งเสริมสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกของนักเรียนไทย สู่การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน The Role of PISA in Promoting Global Competence of Thai Students Towards Education for Sustainable Development (ESD)

อรวรรณ นิ่มตลุง, นันทิยา ทองหล่อ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, โรงเรียนโคกลำพานวิทยา ลพบุรี, ประเทศไทย.

Orawan Nimtalung, Nanthiya Thonglor
Thepsatri Rajabhat University; Koklamphanvithaya, Lopburi, Thailand.
E-mail: orawan.n@lawasri.tru.ac.th

Received: 19 January 2025; Revised: 14 February 2025; Accepted: 17 February 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท PISA ในการส่งเสริมสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกของนักเรียนไทย โดยวิเคราะห์ผลการทดสอบในบริบทของประเทศไทยเปรียบเทียบกับนานาชาติ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ ในปี ค.ศ. 2018 รวมทั้งผลการทดสอบด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า PISA มีความสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน (ESD) และสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงระบบการศึกษา รวมทั้งการออกแบบพัฒนาหลักสูตรที่เน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรม การฝึกอบรมครูผู้สอนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ร่วมกับการ Active Learning สามารถนำไปใช้จริง และการแก้ปัญหาในบริบทโลกเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: โครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ, สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก, การศึกษาที่ยั่งยืน

Abstract

This academic article aims to examine the role of PISA in promoting global competence among Thai students by analyzing test results in the context of Thailand and comparing them with international benchmarks. The findings indicate that Thai students scored below the international average, including in the Global Competence assessment of 2018. This highlights the significance of PISA in advancing Education for Sustainable Development (ESD) and underscores the necessity of improving the education system. It also emphasizes the need for curriculum development that fosters cultural diversity, teacher training that focuses on practical application and Active Learning, and problem-solving in a global context to ensure long-term sustainability.

Keyword: Program for International Student Assessment (PISA), Global Competence, Sustainable Education

1. บทนำ

สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) มีความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตาม บทบาทหน้าที่หลักขององค์การสหประชาชาติ (United Nations) UN เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ. 2488 ปัจจุบันมี ประเทศสมาชิก 193 ประเทศ และเป็นสถานที่สามารถรวมตัวกันเพื่อหารือเกี่ยวกับปัญหา และค้นหาทางแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ (United Nations, 2025 : 1) จึงได้กำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อการพัฒนา ประเทศต่างๆ ในรอบ 30 ปี โดยในช่วงที่ 1 คือ พ.ศ. 2543 - 2558 เรียกว่า “การพัฒนาแห่งสหัสวรรษ” หรือ MDGs (Millennium Development Goals) ในยุคปัจจุบัน พ.ศ. 2558 - 2573 เป้าหมายการพัฒนาใหม่นี้ เรียกว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ SDGs (Sustainable Development Goals) เชื่อมโยงระหว่าง 3 มิติ คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม มี 169 เป้าหมายย่อย และ 247 ตัวชี้วัด (ณัชฎา คงศรี, 2563 : 1; สำนักงานสถิติ แห่งชาติ, 2566 : 5)

ประเทศไทยเป็นสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมลงนามกับสหประชาชาติ “Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development” หรือ “วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030” เป้าหมายเพื่อ พัฒนาประเทศและก้าวขึ้นเป็นประเทศรายได้สูง ภายในปี ค.ศ. 2030 แก่นสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) คือ “การไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” เครื่องมือการพัฒนาที่ยั่งยืนอันหนึ่ง คือ การศึกษา และเป็นเครื่องมือที่สำคัญใน การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมาย (อรรพรรณ นิมตลุง, 2552 : 40) ผลการดำเนินงานด้านการพัฒนา การศึกษา ในปี ค.ศ. 2024 ประเทศไทยมีการดำเนินกิจกรรมการพัฒนายั่งยืนบรรลุเป้าหมายได้เพียง 2 เป้าหมาย คือ 1) เรื่อง การจัดความยากจน และ 2) เรื่อง การศึกษาที่มีคุณภาพ จึงมีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมทักษะ ด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross Cultural Understanding) ที่เป็นทักษะสำคัญในการเป็น พลเมืองโลก และมีความสัมพันธ์กับการทดสอบ PISA ในปี ค.ศ. 2018 ดำเนินการโดยองค์การเพื่อความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลวิจัยและคำปรึกษา แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อส่งเสริมความมั่นคง ความเท่าเทียมความเป็นอยู่ที่ดี และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

OECD (2025,1) Organization for Economic Co-operation and Development หรือองค์การ เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา กล่าวว่า PISA คือ โครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment: PISA) เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน ความสามารถของนักเรียนอายุ 15 ปี ในการใช้ความรู้และทักษะ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) 2) ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) 3) ความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) และด้านเพิ่มเติม ในปี ค.ศ. 2018 มีการประเมินด้านเพิ่มเติม คือ ด้านสมรรถนะการอยู่ใน สังคมโลก (Global Competence) ผลจากการประเมินจะนำมาพัฒนาคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศ

2. PISA กับการพัฒนาที่ยั่งยืน

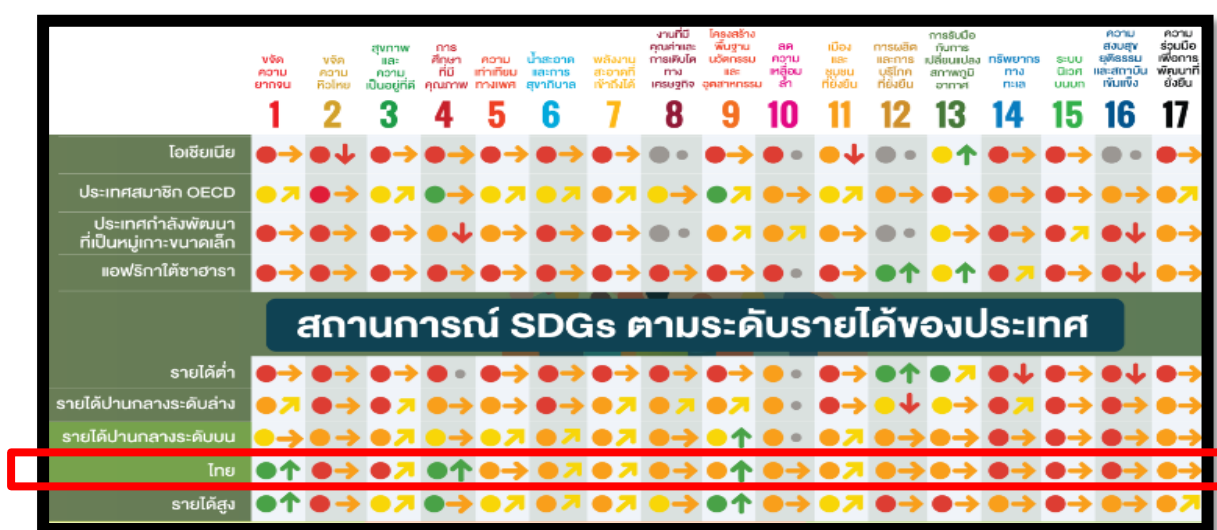
การศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพของระบบการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โครงการ PISA มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs โดยเฉพาะด้านคุณภาพการศึกษาที่เป็นการสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตภารกิจที่ PISA ดำเนินการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายย่อย คือ

เป้าหมายย่อย : 4.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน(ประถม มัธยม)ที่ฟรี เท่าเทียมและมีคุณภาพ โดยโครงการ PISA จะทดสอบสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาโดยเฉพาะในด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่สะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาในแต่ละประเทศ

เป้าหมายย่อย : 4.4 การประเมินด้านทักษะการแก้ปัญหา (Problem Solving) และ Global Competence ของ PISA ช่วยสะท้อนทักษะในศตวรรษที่ 21

เป้าหมายย่อย : 4.5 PISA ได้ช่วยวัดความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity in Education) โดยเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างนักเรียนในกลุ่มเศรษฐกิจ สังคม หรือเพศที่แตกต่างกัน

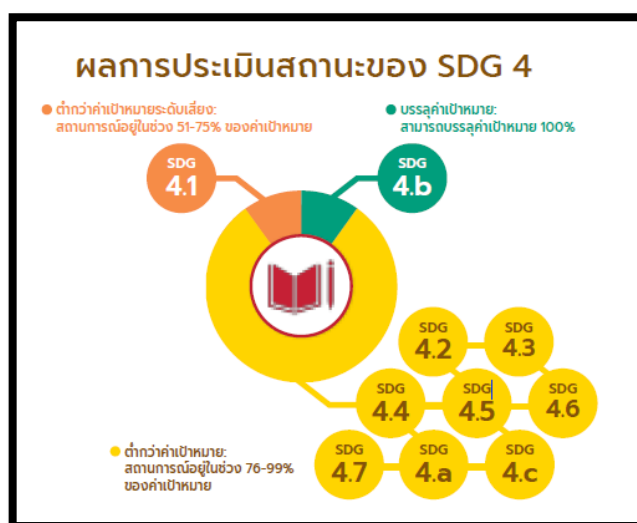
เป้าหมายย่อย : 4.7 การมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกและการพัฒนาที่ยั่งยืน PISA ประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก Global Competence PISA : 2018 เน้นความสามารถของนักเรียนในการเข้าใจมุมมองของคนอื่นและแก้ปัญหาในบริบทโลก

ภาพที่ 1 สถานะ SDGs ระดับโลก ปี ค.ศ. 2024

ที่มา : ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2567 : ออนไลน์)

จากรายงานสถานการณ์ SDGs ระดับโลก และตามภูมิภาคของศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในปี ค.ศ. 2024 พบว่า ภาพรวมการบรรลุ SDGs ในระดับโลกยังไม่บรรลุเป้าหมาย และอยู่ในสถานะท้าทายมาก (สถานะสีแดง) ถึง 5 เป้าหมาย สำหรับประเทศไทยการพัฒนาประเทศตามกรอบ SDGs ในปี พ.ศ. 2567 มีสถานะบรรลุเป้าหมายแล้ว คือ SDG 1 ขจัดความยากจน และ SDG 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ รายละเอียดดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 สถานะของ SDG4 ปี พ.ศ.2563

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568 : 130)

จากรูปภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า SDG4 การศึกษาที่มีคุณภาพ และเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการบรรลุค่าเป้าหมายแล้ว 100% 1 ด้าน คือ SDG4.b เรื่อง การให้ทุนการศึกษา และต่ำกว่าเป้าหมาย 8 ข้อย่อย อยู่ในช่วง 76 - 99% คือ SDG4.2, SDG4.3, SDG4.4, SDG4.5, SDG4.6, SDG4.7, SDG4.a, SDG4.c พร้อมทั้งมีต่ำกว่าเป้าหมายระดับเสี่ยงเพียง 1 ข้อย่อย อยู่ในช่วง 51-75% คือ SDG4.1 เรื่อง การศึกษาขั้นพื้นฐาน (ประถม, มัธยม) ที่ฟรี เท่าเทียม และมีคุณภาพ

PISA THAILAND เริ่มต้นการดำเนินการในปี 2000 ซึ่งเป็นปีแรกของโครงการอย่างต่อเนื่องทุก ๆ 3 ปี จนถึงปัจจุบัน มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ซึ่งเป็นหน่วยงาน มุ่งเน้นการวัดความสามารถของนักเรียนอายุ 15 ปี ในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเน้นการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริง มากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน เพื่อให้ข้อมูลแก่ระดับนโยบายในการติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณภาพการศึกษา เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษาและแนวทางในการพัฒนาในอนาคต การดำเนินการจัดสอบแบบทดสอบและแบบสอบถามได้รับการแปลเป็นภาษาไทย เหมาะสมกับบริบททางวัฒนธรรมและสังคมของประเทศไทย ผลการทดสอบ PISA ของนักเรียนไทยตั้งแต่ปีค.ศ 2000-2022 นำเสนอสรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมิน PISA ในรอบ 22 ปี ของนักเรียนในประเทศไทย

ปี ค.ศ.	ผลการประเมิน PISA (คะแนนเฉลี่ย)			ผลคะแนนด้านเพิ่มเติม	ด้านเพิ่มเติม
	การอ่าน	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์		
2000	431 ↓(500)	432 ↓(500)	436 ↓(500)	-	-
2003	420 ↓(500)	417 ↓(500)	429 ↓(500)	-	Problem Solving
2006	417 ↓(500)	417 ↓(500)	421 ↓(500)	-	Scientific Competency
2009	421 ↓(500)	419 ↓(500)	425 ↓(500)	-	Digital Reading
2012	441 ↓(496)	427 ↓(494)	444 ↓(501)	422 ↓(500)	การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์
2015	409 ↓(493)	415 ↓(490)	421 ↓(593)	436 ↓(500)	การแก้ปัญหาแบบร่วมมือ

2018	393 ↓(487)	419 ↓(489)	426 ↓(489)	436 ↓(500)	การอยู่ในสังคมโลก
2022	379 ↓(476)	394 ↓(472)	409 ↓(485)	436 ↓(500)	ความคิดสร้างสรรค์
2025	รอ	รอ	รอ	รอ	การเรียนรู้ในโลกดิจิทัล

หมายเหตุ ความหมาย .....(ตัวเลข) คือ คะแนนรวมของประเทศไทย ↓เครื่องหมาย ลดลง .....(ตัวเลข) คือ คะแนนเฉลี่ยนานาชาติ

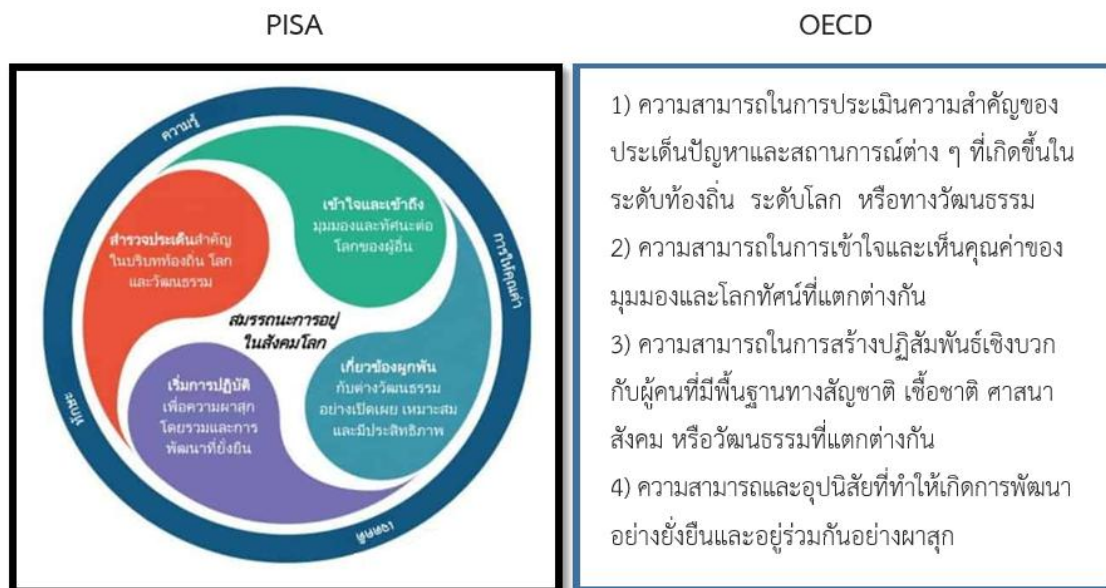
จากตารางที่ 1 ผลการประเมิน PISA ในรอบ 22 ปีของนักเรียนในประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงค่าคะแนนที่ได้จากการทดสอบ 3 ด้านหลัก คือ การอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และด้านเพิ่มเติมที่ประเทศไทยเข้าร่วมรับการทดสอบเป็นบางครั้ง จะเห็นได้ว่า ผลรวมของคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศไทยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของนานาชาติในทุกๆ ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ.2018- 2022 ค่าเฉลี่ยของประเทศไทยต่ำลงเรื่อยๆนั้นแสดงให้เห็นว่าการศึกษาของไทยอยู่ในขั้นวิกฤต นักเรียนไทยอ่าน คิด วิเคราะห์ได้ไม่เท่าเทียมกับนานาชาติ ซึ่งอาจจะสะท้อนถึงความล้มเหลวของการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นการท่องจำมากกว่าการคิดวิเคราะห์ และการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนด ขาดการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การแก้ปัญหา (Problem Solving) และนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

3. การประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence)

การสร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน การมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุข และการไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก การชื่นชมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งภายในปี พ.ศ. 2573 กระทรวงศึกษาธิการวางแผนว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ นั้นแสดงว่านักเรียนไทยจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกและในประเทศของตนเองได้อย่างมีสันติภาพ ผลการดำเนินการที่ผ่านมาภาครัฐได้ดำเนินการสร้างหลักประกันว่าคนทุกคนในประเทศไทยจะมีความรู้และทักษะที่จำเป็นโดยกำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross Cultural Understanding) ที่เป็นทักษะสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองโลก นอกจากนี้ ในระดับหลักสูตรและการประเมินผลการศึกษาได้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี และการเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

การทดสอบสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก แบ่งออกเป็น 3องค์ประกอบ คือ 1) มิติด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and understanding) ซึ่งอ้างอิงถึงความรู้ความเข้าใจในประเด็นต่างๆ ที่ปรากฏในโลก และความรู้ในวัฒนธรรมอื่นๆ ที่มีอยู่ในโลกกว้าง 2) มิติด้านทักษะ (Skills) ซึ่งอ้างอิงกับทักษะการคิดหรือทักษะด้านพฤติกรรมที่จะปฏิบัติตนเองให้ประสบความสำเร็จในโลก และ3) มิติด้านเจตคติ (Attitudes) ที่จะใช้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการสร้างพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 คะแนนการทดสอบด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกปี ค.ศ. 2018

ที่มา: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2563: 1)

การประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกมีเป้าหมายว่านักเรียนสามารถใช้ความรู้และความเข้าใจรับรู้ถึงความสัมพันธ์และมุมมองที่แตกต่าง และคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของโลกและต่างวัฒนธรรมอย่างน้อยเพียงใด มาตราวัดนี้จะมีข้อสอบอยู่บนพื้นฐานของความรู้ความคิดเรื่องสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกเท่านั้น ดังนั้น การประเมินจะให้ผลว่านักเรียนมีพัฒนาการและสามารถใช้ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมและประเด็นปัญหาของโลกได้เพียงใด ในความรู้และทักษะชุดต่าง ๆ ได้แก่)1) ความรู้และความเข้าใจในประเด็นปัญหาของโลก (2) ความรู้และความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม (3) การคิดวิเคราะห์และการคิดแบบมีวิจารณญาณ ทักษะในการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการเข้าถึงปัญหาโดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผล ความมีระบบและมีขั้นตอน ทักษะนี้ยังรวมถึงความสามารถในการแปลความหมายของแต่ละส่วนในข้อความ และตรวจสอบแต่ละส่วนว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อจะหาความสอดคล้องหรือความแตกต่างที่ขัดแย้งกัน ทักษะในการคิดแบบมีวิจารณญาณต้องใช้เพื่อประเมินคุณค่า ความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือของสิ่งใด ๆ บนพื้นฐานของความสอดคล้องกันภายในตัวของมันเอง และความสอดคล้องกับประจักษ์พยาน และความสอดคล้องกับความรู้และประสบการณ์ของตนเอง

องค์ประกอบทั้ง 3 เป็นสิ่งที่สร้างได้ในโรงเรียน การประเมินนี้ต้องการให้ข้อมูลในเชิงนโยบายการศึกษาว่านักเรียนได้รับการศึกษามาเพียงใดในแง่ของ ก) รู้ว่าคนอื่นมีมุมมองต่อโลกที่แตกต่างจากตนเอง ข) มีความรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโลก ค) ความตระหนักรู้ถึงวัฒนธรรมของตน และความลำเอียงในใจของตนเอง ความสามารถวามตระหนักถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง รู้และเข้าใจผู้อื่น และ ง) เพิ่มพูนความเข้าใจในระบบพื้นฐานของสังคมโลกและการปรับตัวทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างข้อสอบตามภาพที่ 4

ลำดับ	ข้อโจทย์
1	การเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล
2	เรื่องเล่าเพียงเรื่องเดียว
3	เสื้อผ้าตามหลักจริยธรรม
4	นักกีฬาโอลิมปิกผู้ลี้ภัย
5	นโยบายด้านภาษา

ตัวอย่างข้อสอบ PISA ปี ค2018 .ศ.

สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก

สถานการณ์ลำดับที่ มิติการประเมิน 1

ข้อที่ 1 การประเมินปัญหา อธิบายปัญหาที่ซับซ้อน

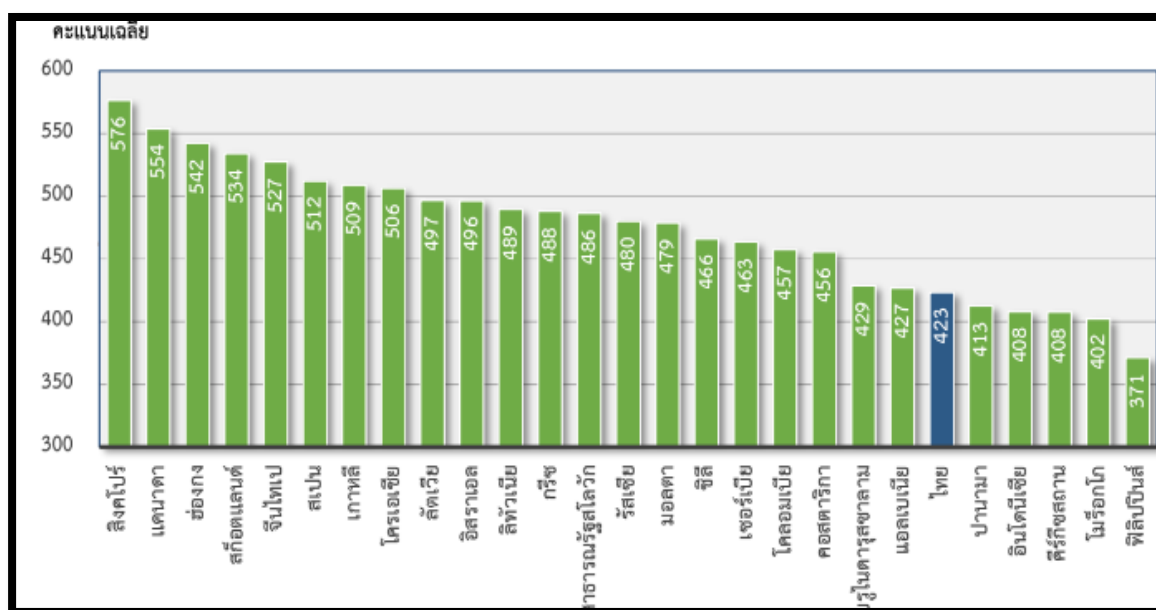
ข้อที่ 2 การประเมินผลกระทบ

ข้อที่ 3 การประเมินข้อมูล อธิบายสถานการณ์

ข้อที่ 4 การคิดหลากหลาย คุณค่ามองต่างมุม

ข้อที่ 5 การประเมินผลตามมา การตระหนัก

ภาพที่ 4 ตัวอย่างข้อสอบ PISA ด้านสมรรถนะสังคมโลก ปี ค.ศ2018 .

ภาพที่ 5 คะแนนการทดสอบด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ปี ค2018 .ศ.

ที่มา: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563: ออนไลน์)

PISA ได้การดำเนินการทดสอบความฉลาดรู้ของนักเรียนตามปกติจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเพิ่มเติม โดยมี 27 ประเทศ เข้าร่วมทดสอบด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ผลการทดสอบปรากฏในภาพที่ 5 พบว่า การทดสอบมีคะแนนเต็ม 600 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยนานาชาติเท่ากับ 474 คะแนน สำหรับประเทศไทยได้ 423 คะแนน และกลุ่มอื่นๆ ประกอบไปด้วยโรงเรียนทุกสังกัดของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยรวม โดยกลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์และกลุ่มโรงเรียนสาธิตมีคะแนนสูงมากกว่าคะแนนเฉลี่ยรวม 519-516 คะแนน สำหรับกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ สิงคโปร์ แคนาดา ฮ่องกง สกอตแลนด์ และจีนไทเป (576, 554, 542, 534, และ 527 คะแนนตามลำดับ)

ผลจากการประเมินความฉลาดรู้ของนักเรียนด้านสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมี 1) ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สามารถดูได้จากผลคะแนนแสดงถึงความแตกต่างอย่าง

ชัดเจนระหว่างกลุ่มโรงเรียนที่ได้รับทรัพยากรมากกว่า เช่น โรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์และโรงเรียนทั่วไป และความเหลื่อมล้ำนี้สะท้อนปัญหาใน SDG 4.5 การเข้าถึงการศึกษาที่เท่าเทียมสำหรับทุกคน 2) การขาดทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้จากคะแนนด้านการคิดวิเคราะห์ที่ต่ำแสดงว่านักเรียนไทยมีข้อจำกัดในการคิดวิเคราะห์ปัญหาในระดับโลกและการเข้าใจมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 3) ข้อจำกัดในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งระบบการศึกษาไทยยังคงเน้นการท่องจำและการเรียนรู้ตามตำรา มากกว่าการวิเคราะห์ประเด็นในบริบทจริง (Real-World Context) และ 4) ความตระหนักในปัญหาระดับโลกต่ำ ได้จากคะแนนความตระหนักต่ำสะท้อนว่านักเรียนขาดการเรียนรู้และการตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

4. การนำผลการประเมินสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกมาพัฒนาการศึกษาไทย

โรงเรียนมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเยาวชนให้เกิดสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก โดยสร้างโอกาสการเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ในโลกที่กว้างใหญ่ และในชุมชน การพัฒนานักเรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ ความตระหนักว่าจะพัฒนาโลกปัจจุบันบนพื้นฐานของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความเป็นจริงตามแนวปฏิบัติของวัฒนธรรมต่าง ๆ โรงเรียนสามารถนำผลที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการ PISA มาพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

4.1 ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาควรออกแบบเป็นหลักสูตรบูรณาการโดยนำประเด็นปัญหาระดับโลกและความหลากหลายทางวัฒนธรรมเข้าสู่หลักสูตร เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจในประเด็นเหล่านี้มากขึ้น เช่น งานวิจัยของวัชรินทร์ กองสุข สุธาสินี บุญญาพิทักษ์ และวัลลยา ธรรมอภิบาล อินทนิล. (2563 : ออนไลน์) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ และงานวิจัยของ Parinrada Uthaisa and etc.(2024 : 250-257) เรื่อง การบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรสังคมศึกษามุมมองแบบไทย : ซึ่งได้มีการบูรณาการวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าสู่หลักสูตรสังคมศึกษาจากมุมมองแบบไทย โดยเน้นความสำคัญของการปรับเนื้อหาทางการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมของสังคมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน สำหรับประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อพัฒนาสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก โดยเฉพาะเพื่อมุ่งเน้นตอบโจทย์ SDG4.7 ควรออกแบบหลักสูตรที่มีการบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เน้นเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความเสมอภาค ความยุติธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมโลก และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เน้นเรื่องการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมและการเข้าใจมุมมองที่หลากหลาย หลักสูตรบูรณาการนี้จะมีจุดเด่นที่สามารถบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ Global Competence เข้ากับการเรียนการสอนได้ดี

4.2 พัฒนาทักษะครูผู้สอน ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาไทยอย่างยั่งยืนถ้าหากครูผู้สอนมีทักษะ องค์ความรู้และเจตคติต่อการพัฒนาผู้เรียนน้อย การศึกษาไทยจะเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ

ได้ยากยิ่ง ดังนั้นควรมีการจัดอบรมและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการสอนที่ส่งเสริมสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก ในรูปแบบต่างๆ และเสริมแรงในเรื่องขวัญและกำลังใจต่อครูผู้สอนที่มีความอดุสาหะต่อการพัฒนา นักเรียน ดังตัวอย่างงานวิจัยของพรชัย วันทุม และคณะ (2567 : 522-533) กล่าวถึง Active Learning: การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยการลดบทบาทของผู้สอน แต่เพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากขึ้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำการสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูด้วยการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน เป็นต้น

4.3 ส่งเสริมกิจกรรมระหว่างวัฒนธรรม จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ดังตัวอย่างงานวิจัยของนนท์ พิทักษ์ภควิวัฒน์ และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2565 : 83-93) ศึกษาเรื่องการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรม มี 2 รูปแบบ คือ จัดกิจกรรมประจำปี และการจัดกิจกรรมตามสถานการณ์ โดยวิธีการจัดการทางวัฒนธรรม และการจัดการของโรงเรียนสาธิต โดดเด่นเรื่องการทำ ความสำคัญต่อศิลปวัฒนธรรมสูงสุด มีวิธีการดำเนินการโดดเด่น ในขณะที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีความโดดเด่น เรื่องการแสดงออกถึงความสนใจ ใส่ใจ มีความรู้สึกร่วมมากที่สุด และข้อเสนอแนะของผู้เรียนพบว่าสิ่งสำคัญของการจัดการทางวัฒนธรรม คือ ระบบการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเข้าร่วมมากกว่าการตั้งกฎเกณฑ์ บังคับให้เข้าร่วม เป็นต้น

4.4 ประเมินและปรับปรุงการเรียนการสอน ใช้ผลการประเมินจาก PISA เป็นข้อมูลในการปรับปรุงวิธีการสอนและเนื้อหาหลักสูตร เพื่อยกระดับสมรรถนะการอยู่ในสังคมโลกของนักเรียนไทย ดังตัวอย่างงานวิจัยของสุธินันท์ บุญพัฒนาภรณ์.(2560 : 16) กล่าวถึง บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้จากผลการประเมิน PISA นั้นสามารถนำผลมาใช้เปลี่ยนแปลงทางสังคม เปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สอนมาเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้อำนวยการความสะดวก การเรียนรู้ตามความเหมาะสมรายบุคคล การสืบเสาะหาความรู้ด้วยกัน และใช้การประเมินแบบก้าวหน้า และให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น เป็นต้น

5. ตัวอย่างการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (SED)

ประเทศไทยมีโรงเรียนหลายแห่งที่มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลผู้เรียนเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ดังตัวอย่าง เช่น

โรงเรียนตรุลสิกขาลัย

ลักษณะเด่น: โรงเรียนนี้ใช้หลักสูตรที่บูรณาการความรู้และประสบการณ์ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านโครงงาน (Project-Based Learning) และการเรียนรู้ที่ผสมผสานศาสตร์ต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปะ และคณิตศาสตร์ (STEAM) เพื่อสร้างนวัตกรรมที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

โรงเรียนรุ่งอรุณ

ลักษณะเด่น: โรงเรียนนี้เน้นการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน แล จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

จะเห็นได้ว่าโรงเรียนดังกล่าวตระหนักในความสำคัญของผู้เรียน มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอน เช่น พัฒนาหลักสูตรบูรณาการการจัดการกิจกรรม เน้นให้เกิดทักษะและสมรรถนะที่ สอดคล้องกับความต้องการของโลกยุคใหม่

6. บทสรุป

PISA จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ประเทศได้พัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อสร้างหลักประกันว่าทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมีโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การที่ประเทศไทยมีคะแนนคุณภาพการศึกษาในระดับนานาชาติ PISA ไม่ผ่านเกณฑ์เฉลี่ยรวมของนานาชาตินั้นสะท้อนถึงคุณภาพการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการประเมินปรับปรุงระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสหประชาชาติด้านการศึกษา SDG 4 ที่เป็นแนวทางในการตรวจสอบว่าคนไทยทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกใบนี้ได้อย่างมีสันติสุข โดยโรงเรียนเป็นสถานที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ความสามารถและสมรรถนะด้านการอ่าน ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ มีคุณลักษณะที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมท้องถิ่น สังคมประเทศ หรือสังคมโลกได้อย่างมีความสุข กระบวนการในการพัฒนาผู้เรียนที่สำคัญประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองและชุมชน ควรมีการปรับเปลี่ยนวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เน้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ เนื้อหาการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้จริง และทำให้เรียนรู้อย่างมีความหมายภายใต้สโลแกนว่า การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน Education for Sustainable Development : ESD เราชาวนักการศึกษาควรมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาไทยอย่างพุ่งตรงเป้าเพื่อผลผลิตที่เกิดขึ้นกับเยาวชนในเมืองไทยในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพสืบต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

จากการนำเสนอมาทั้งหมดสามารถให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดแนวทางในการปฏิบัติ หรือการกำหนดนโยบายเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามบริบทของการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนได้ดังนี้

7.1 สถานศึกษาควรมีการปรับหลักสูตรหรือออกแบบหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับปัญหาสังคมจริงโดยปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับ Global Competence, SDGs, และ Critical Thinking

7.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมวิธีการสอนแบบ Active Learning โดยใช้ Problem-Based Learning (PBL), Inquiry-Based Learning (IBL) และ Project-Based Learning (PBL) ด้วยการกำหนดนโยบายทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับโรงเรียน

7.3 ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูให้มีทักษะการสอนที่เน้นทักษะศตวรรษที่ 21: โดยจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เทคนิคสอนแบบใหม่ เช่น Digital Learning และ Cooperative Learning

7.4 ครูผู้สอนควรมีทักษะใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้โดยพัฒนาแพลตฟอร์ม E-Learning และ Online Assessment

7.5 ครูผู้สอนควรมีการปรับการประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลโดยใช้วิธี Performance-Based Assessment และ Competency-Based Assessment

8. เอกสารอ้างอิง

- ณัชฎา คงศรี. (2567). จาก MDGs สู่ SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่เปลี่ยนไปเพื่อความยั่งยืน. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก <https://www.sdgmovement.com/2017/08/13/mdgstosdgs/>
- นันท์ พิทักษ์ภควิวัฒน์ และ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/260159/174573>
- พรชัย วันทุม, สมควร นามสีฐาน, พระครูสุนทรวิเชียร, ทองคำ เกษจันทร์, & พระครูธรรมธรวิรุฑ กุศลจิตโต. (2567). Active Learning: การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/279746/186339>
- วัชรินทร์ กองสุข, สุราณี บุญญาพิทักษ์, & วลัยยา ธรรมอภิบาล อินทนิล. (2563). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ในการประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาตินานาชาติครั้งที่ 11 (หน้า 381-398). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2567). Sustainable Development Goals. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>

- สุธินันท์ บุญพัฒนภรณ์. (2560). จากผลการประเมิน PISA สู่บทบาทผู้เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก <https://so03.tcithaijo.org/index.php/jrcd/article/view/95483/74585>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). สถานะข้อมูลตัวชี้วัด เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2562. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/ebook/2023/20230508022034_86009.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานสถานะตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก https://www.nso.go.th/public/e-book/Indicators-SDG/Thai_SDGs
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2563. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก <https://sdgs.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2024/04/SDGs-Goal-4.pdf>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). สมรรถนะการอยู่ในสังคมโลก (Global Competence) ใน PISA 2018. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2568, จาก https://www.nso.go.th/public/e-book/Indicators-SDG/Thai_SDGs_2566/4/
- อรรธรณ นิมิตตลง. (2552). การศึกษาแบบเรียนรวมหนทางนำไปสู่การศึกษาเพื่อปวงชน. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/snru_journal/article/view/10191/9202
- OECD. (2025). *Programme for International Student Assessment (PISA)*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.oecd.org/en/about/programmes/pisa>
- Uthaisa, P., Sadoo, S., Tenissara, S., Theerangkuro, P. W. (Pukkham), & Nandapañño, P. S. (Sriyort). (2025). *Integrating local culture into social studies curriculum: A Thai perspective*. Retrieved January 10, 2025, from <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/278746>
- United Nations. (2025). *About us*. Retrieved January 10, 2025, from <https://www.un.org/en/about-us>

How Important Is It for Learners of English to Have an Accent Like Native Speakers?

**Kris Phattaraphakin, Michael Ginn Lietz, Somboon Ariya,
Jaruwan Skulkhu, Pimpatima Suraseranee**

North Bangkok University, Nonthaburi, Thailand
✉: Kris53785@gmail.com

Received: 06 February 2025; Revised: 12 February 2025; Accepted 07 March 2025
© The Author(s) 2025

Abstract

Many Thai learners prioritize learning English with native speakers to achieve native-like pronunciation. This study examines the importance of native accents for English learners, discussing linguistic factors, pronunciation challenges, and second-language learning theories. When a language is widely spoken within a community, multiple dialects emerge. Each dialect has its own characteristics, which are distinct from others. However, people generally think about British and American accents when talking about English accents. The British accent is spoken in the United Kingdom while the American accent is spoken in the United States. Some factors affecting second language learning are intelligence, aptitude, personality, motivation and attitudes, learning styles and age of acquisition. Thai people found that it was quite difficult for them to speak English correctly or have acceptable English pronunciation. This is because a lot of English sounds are not found in the Thai language. The problems of English pronunciation of Thai students are caused by two main factors, the differences between Thai and English sound systems, and the method of instruction for English pronunciation. An accent is the way a person sounds when he or she speaks. In general, there are two different kinds of accents, foreign and native accents.

Keywords: Learners of English, Accents, Native Speakers

1. Background

At present, Thai people have far more opportunities to interact with foreigners. This is due to the significant rise in import-export and tourism. The Thai government has been promoting foreign investments in Thailand in various types of businesses. Due to the economic crisis in Thailand, Thai university students have been very concerned about the problem of unemployment. They therefore must prepare to encounter extreme competition for jobs after they graduate. For this reason, international or foreign organizations are becoming better options for them. To have the chance to be employed in a foreign company, a graduate is first required to have a good command of English, (considered the international business language). As a result, there has been a significant increase in language related businesses in Bangkok and other big both public and private educational institutions. There has also been very serious competition among language-related businesses. Therefore, different approaches are used to attract customers, especially new graduates and third or fourth-year university students. One of the approaches that is becoming popular is to employ a native speaker of English to teach English conversation, though the person may or may not have background knowledge in teaching English as a foreign language. Many Thai learners believe that learning English from native speakers enhances their ability to speak with a native-like accent. They therefore spend

a lot of money to learn English with a native speaker in many popular language centers or they may even go to the United States, England, or Australia. Moreover, some Thai English teachers put a lot of effort into having a native accent to be credible and more confident in teaching English to Thai students.

2. English Dialects and Accents

According to Crystal (1985), each language has its own style or system of grammar, vocabulary, and pronunciation. Whenever the language is widely spoken by a great number of people in a community, many dialects originate. Each dialect has its own characteristics, which are distinct from others. However, all dialects which have components of the language still have some characteristics in common, depending on nature of the language. There are two main factors influencing the creation of all dialects, region and society (such as social status, occupation, sex, and age). Among all dialects occurring in the language, there is only one eminent dialect which is considered a standard form of the language. Accordingly, the written or formal language is based on the standard form. British English spoken in the United Kingdom for example, is composed of many dialects. However, standard English is one of the dialects spoken by educated people and is also used as a medium of instruction in schools, radio or television. Each dialect differs in many aspects from the standard language including vocabulary, grammatical structure and pronunciation. Crystal (1985) mentioned that unlike dialect, an accent pertains only to a pronunciation system but not to vocabulary or sentence structure. An accent, also called pronunciation, can be used to identify where a speaker is from, as for example, the United States, the United Kingdom, Australia, New Zealand, South Africa or Singapore. The accent can also identify part of the country where the speaker is from. This is called a regional accent. Unlike the regional accent, the social accent indicates the speaker in terms of level of education, occupation, financial and social status, age, or sex of the speaker.

3. Causes of Different Accents of English

Ronakiet (2013) said that different accents of a language are caused by the change of pronunciation of spoken language. In general, a language changes all the time in terms of pronunciation, vocabulary or grammar. It has been found that vocabulary changes much more quickly than grammar or pronunciation. Like lexical changes, pronunciation changes whenever a new accent is widely spoken in each region or society. According to the principle of least effort, the changes in a language are caused by the laziness of human beings to pronounce words. Based on this principle, people prefer simple or easy pronunciation. American English, for example, pronounces the “t” sound in the word “atom” or “better” by using the “tap sound”. Unlike the “t” sound, the “tap sound” does not need effort or energy to pronounce.

4. Types of English Accents

According to Crystal (1991), English is considered an international or global language at present, and therefore, no country owns it. However, people generally think about British and American accents when talking about English accents. The British accent is spoken in the United Kingdom while the American accent is spoken in the United States. Both English

accents are popular because the two nations are globally accepted for their steady social and economic status. Nevertheless, there are still many different dialects spoken in the two countries. In Great Britain, there are several spoken dialects including the London accent, the Cockney accent, the Northern accent, the Southern accent (or Standard English, or Received English, or Received Standard, or Public-School Pronunciation), the Welsh and the Scottish accent. In the United States there are many accents of English spoken like the Western (or Midwestern, or Northern, or General American) accent, the New England or the Eastern accent (used in Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island, and Connecticut), the Southern accent (used in Virginia, North Carolina, South Carolina, Tennessee, Florida, Georgia, Alabama, Mississippi, Arkansas, Louisiana, Maryland, West Virginia, Kentucky, and Oklahoma) and African-American People's accent. Crystal suggested that the accent of the standard form of English should be used as a medium of instruction in schools or be used in mass media or be taught to foreigners. The RP accent (Received Pronunciation) is considered a standard form of English spoken in the United Kingdom, whereas the "General American" accent is widely used in the United States. In fact, a standard form of English is set up by its community. To cite a similar example, Canadians who speak French may think that French spoken in Canada is different from French spoken in France. They sound the same when non-native speakers of French hear it.

5. Factors Affecting Second Language Learning

5.1 Intelligence

According to Genesee (1976), a connection between intelligence and second language learning has been reported by several researchers. Through a variety of IQ tests and different methods to evaluate language learning, many research have found that intelligence levels were a good indicator to predict the language learning success of a learner. Moreover, some recent studies have shown that intelligence may be more related to some skills of second language learning. For example, a study of French immersion children in Canada found that intelligence was related to only three skills of French language acquisition, reading, grammar, and vocabulary, but not to oral skills.

5.2 Aptitude

Obler (1989) reported that a man named CJ has a specialized ability. CJ is a native speaker of English who grew up in an English home. At the age of 15, he formally studied French. He also studied German, Spanish, and Latin while he was in high school. At age 20, he had a short trip to Germany. He said that after he heard people speaking German for a short time, he was able to recover the German he had learned in school. After that, CJ worked in Morocco where he learned Moroccan Arabic through both formal instruction and informal immersion. He also spent some time in Spain and Italy, and he could learn the two languages in just a few weeks. There may be few learners like CJ, but research does show that human beings show a wide range of aptitude for learning a second language.

5.3 Personality

Guiora et al. (1972) suggested that inhibition discourages risk-taking which is necessary for progress in language learning. This is often considered to be a particular problem for adolescents who are more self-conscious than younger learners. In a series of studies, Alexander Guiora and his colleagues have found support for the claim that inhibition is a

negative force in language learning. One study involved an analysis of the effects of small dose of alcohol on pronunciation. It was found that subjects who received a small dose of alcohol did better on pronunciation tests than those who did not drink any alcohol.

5.4 Motivation and Attitudes

Gardner (1985) said that there has been a great deal of research on the role of attitudes and motivation in second language learning. The overall findings show that positive attitudes and motivation are related to success in second language learning. Unfortunately, the research cannot indicate precisely how much motivation affects learning. Motivation in second language learning is a complex phenomenon which can be defined in terms of two factors: learners' communicative needs, and their attitudes towards the second language community. If learners need to speak the second language in a wide range of social situations or to fulfill professional ambitions, they will perceive the communicative value of the second language and will therefore be motivated to acquire proficiency in it. One factor which often affects motivation is the social dynamic or power relationship between the languages. That is, members of a minority group may have different attitudes and motivation when learning the language of a majority group than those of majority group members learning a minority language.

5.5 Learning Styles

According to Oxford (1990), there is very little research on the interaction between different learning styles and success in second language acquisition. However, the research which has been carried out, on second language acquisition and in other fields, shows that when learners prefer to see something written, or want to memorize material in a less formal way, their ways of learning are not wrong. We should encourage them to use all methods available to them to learn other languages.

5.6 Age of Acquisition

Patkowski (1980) found that the age of acquisition is a very important factor on the development of native-like mastery of a second language. Experience and research have shown that native-like mastery of the spoken language is difficult to attain by older learners. Even the ability to distinguish between grammatical and ungrammatical sentences in a second language is affected by age.

Johnson and Newport (1989) found that there was a strong relationship between an early start to language learning and performance in the second language. Johnson and Newport noted that before the age of fifteen, and especially before the age of ten, there are few individual differences in second language ability. Older learners will not have native-like language skills and are more likely to differ greatly from one another in ultimate attainment.

6. Problems with English Pronunciation for Thai People

According to Ronakiet (2002), Thai people found that it was quite difficult for them to speak English correctly or have acceptable English pronunciation. This is because a lot of English sounds are not found in the Thai language. In fact, all human beings have the same speech organs unless he or she is defective in it. The speech organs are ready to function when they are used. A child learns how to pronounce by imitating what he regularly hears. However, when the child lives in the environment where he just hears Thai language, he will learn how

to pronounce only Thai sounds. As a result, he learns how to use specific speech organs that help him to produce Thai sounds. The rest of his speech organs are not used or practiced or moved, and thus the child may find it hard to use the organs to produce non-Thai sounds. However, the abandoned speech organs, in fact, can ultimately function again if the child puts in enough effort. To succeed in using the speech organs to produce unfamiliar English sounds, the most important factor is the age of the person. The sooner he starts practicing how to use these organs, the more successfully he can naturally pronounce the unfamiliar English sounds. Thai and English sound systems are different in terms of consonant sounds, vowel sounds, rhythm, and intonation. Thai people usually replace some Thai sounds that are similar to unfamiliar English sounds whenever they want to pronounce those sounds. For example, when they want to pronounce the sound of the word “van”, they use the sound of [f] instead. This is because the sound [v] is not found in Thai language. However, when they do so, Thai people encounter problems in certain cases, since the English words “fan” and “van” or “fine” and “vine”, for example, have different meanings.

7. Problems in the Instruction of English Pronunciation of Thai Students

Ronakiet (2013) said that the problems of English pronunciation of Thai students are caused by two main factors, the differences between Thai and English sound systems, and the method of instruction for English pronunciation. In fact, the Thai government is concerned about this problem and very much encourages Thai learners of English to improve their English pronunciation. Even so, Thai learners of English still have problems with pronunciation. There are many factors influencing the method of instruction for English pronunciation in Thailand including the English curricula, the English learners themselves, the English teachers themselves, and the learning environment (classroom and teaching materials). Like other skills of English learning, speaking needs regular practice. However, the English learning curricula at any level of educational institution in Thailand does not encourage or provide adequate speaking practice to Thai students. This is because there are too many students in one class (about 40-60 students) and it is therefore very difficult for each student to have enough individual speaking practice with the teacher. Moreover, the course objectives and evaluation of English for all levels of instruction focus on three main parts; grammar, reading comprehension, and writing, although the English method of instruction policy set by the government encourages Thai students to be competent in all four skills. Thai students, therefore, are not motivated to practice or improve their speaking or pronunciation. They pay more attention to parts of vocabulary, grammar, and reading comprehension which are the main components of the university entrance exam. English teachers are also considered as one of the essential factors influencing the quality of English instruction in Thailand. At present, it has been found that Thailand lacks English teachers who are competent in teaching English pronunciation. English teachers, especially Thais, need to have good background knowledge about pronunciation. They also need to have a good English pronunciation themselves to be a good model for their students. To have a good pronunciation of English, learners need enough practice with a teacher whose English pronunciation is acceptable. Thai students need to have a chance to speak to a native speaker of English who has enough knowledge in Phonetics and Phonology. The native English teacher needs to be familiar with the system of English pronunciation so that he or she can give good advice to solve pronunciation problems for Thai students. It is not always easy to find native English teachers who have enough background knowledge of English pronunciation. Most Thai English teachers are very good in grammar, reading, and writing. Thai teachers are not motivated or have less chance to improve their speaking skills and pronunciation since the method of

instruction in Thailand does not stress the skills of speaking.

8. “How Important Is It for Learners of English to Have an Accent Like Native Speakers?”

Bimer (1999), an editor of The Linguistic Society of America, mentioned in the article titled, “Why Do Some People Have an Accent” that an accent is the way a person sounds when he or she speaks. In general, there are two different kinds of accents, foreign and native accents. The foreign accent occurs when a person speaks a second language using the rules or sounds of his first language; he may substitute similar sounds occurring in his language when he has trouble pronouncing sounds of the second language. This sounds wrong, or “foreign” to the native speaker of the language. The native accent, on the other hand, is the way a group of people speak their native language, which is determined by where they live and what their social status is.

Smith (1983) mentioned in the article titled, “Readings in English as an International Language” that at present, it has been found that non-native speakers are using English more and more often with other non-native speakers in international situations. English is considered an international language. A Thai, for example, does not need to sound like an American in order to use English well with a Filipino at an A.S.E.A.N. meeting, and a Japanese person does not need an appreciation of a British lifestyle in order to use English in his business with a Malaysian. In fact, English is just the means of expression of the speaker’s culture, but not an imitation of the culture of Great Britain, the United States, or any other native English-speaking country.

Martin (2000), a publishing editor of The American Language Review, mentioned in the article titled, “Language Travel: Who Owns the English Language?” that English is now considered an International Language; therefore, no one owns it. It has its own individual characteristics by the nation and language community that use it. English as an international language belongs to its users but not to the countries whose national language is English. Native speakers like British, American, etc, on the other hand, are considered only partners in the international language. In the United States, Spanish-accented English is now widely accepted. The Spanish-accented English can be accepted at the same level as a Boston, Biloxi, London, or Toronto accent.

Weeks (1996) stated in the article titled, “Embracing English” that English now has more non-native speakers than native ones at the estimate ratio of four to one. Malaysia, Pakistan, Nigeria, Kenya and the Philippines often mention that they have their own forms of English used within their countries called “Malaysian English”, “Nigerian English,” and so on. Peter Streven, a professor at Cambridge University in the UK, predicted that the English language will be taught mostly by non-native speakers to non-native speakers to communicate mainly with non-native speakers. Moreover, CNN International has shown that reporters with foreign accents can be well accepted.

Skapinker (2000) stated in The Financial Times that although Australia or South African English are generally understood by English speakers, thousands of their words are not. It is also found that the population of second-language countries is growing much faster than those of first-language countries; consequently, the English language becomes more international. The second-language speakers often speak several distinctive forms of English. Many Singaporeans, for example, speak Singlish—a mixture of English and Chinese—while many Filipinos speak Taglish—a mixture of English and Tagalog.

6. Conclusion

In conclusion, an accent is the way a person sounds when he or she speaks. There are two different kinds of accents, native and foreign. It is now found that non-native speakers are using the English language more and more often with other non-native speakers in international situations. When the English language becomes international, it cannot be bound to any one culture. Instead, it will have its own individual characteristics by the nation or community that uses it. In fact, the English language is simply a means of expression of the speaker's culture, business policy, government position, of political affairs, and so on. Each country using English in everyday life will usually have a slightly different accent. The second-language speakers often speak several forms of English depending on the situation. Furthermore, it is predicted that the English language will mostly be taught by non-native speakers to non-native speakers to communicate mainly with non-native speakers.

References

- Crystal, D. (1985). *A dictionary of linguistics and phonetics* (2nd ed.). Basil Blackwell.
- Gardner, R. C. (1986). *Social psychology and second language learning: The role of attitudes and motivation*. Hodder Arnold.
- Genesee, F. (1976). The role of intelligence in second language learning. *Language Learning*, 26(2), 267–280. <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1976.tb00277.x>
- Guiora, A. Z., Beit-Hallahmi, B., Brannon, R. C., Dull, C. Y., & Scovel, T. (1972). The effects of experimentally induced changes in ego states on pronunciation ability in a second language: An exploratory study. *Comprehensive Psychiatry*, 13(5), 421-428. [https://doi.org/10.1016/0010-440x\(72\)90083-1](https://doi.org/10.1016/0010-440x(72)90083-1)
- Johnson, J. S., & Newport, E. L. (1989). Critical period effects in second language learning: The influence of maturational state on the acquisition of English as a second language. *Cognitive Psychology*, 21(1), 60-99. [https://doi.org/10.1016/0010-0285\(89\)90003-0](https://doi.org/10.1016/0010-0285(89)90003-0)
- Kumar, R. (1999). *Research methodology: A step-by-step guide for beginners*. SAGE.
- Linguistic Society of America, & Birner, B. (n.d.). *Why do some people have an accent?* Retrieved February 11, 2025, from <https://old.linguisticsociety.org/sites/default/files/Accent.pdf>
- Martin, A. (2022). *Language travel: Who owns the English language?* Retrieved September 10, 2022, from <http://www.languagemagazine.com/internetedition/ma00/kane.html>
- Obler, L. (1989). Exceptional second language learners. In S. Gass, C. Madden, D. Preston, & L. Selinker (Eds.), *Variation in second language acquisition: Psycholinguistic issues* (Vol. 2, pp. 141-149). Multilingual Matters.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Heinle & Heinle Pub.
- Patkowski, M. S. (1980). The sensitive period for the acquisition of syntax in a second language. *Language Learning*, 30(2), 449-468. <https://doi.org/10.1111/j.1467-1770.1980.tb00328.x>
- Skapinker, M. (2022). *English is the international language. But monoglot native speakers find themselves at a disadvantage to those who have adopted English and adapted it to their own purposes*. Retrieved September 8, 2022, from <http://faculty.ed.umuc.edu/~jmatthew/articles/worldeng.html>

- Smith, L. (1983). *Readings in English as an international language*. Retrieved September 10, 2003, from <http://faculty.ed.umuc.edu/~jmatthew/articles/intenglish.html>
- Weeks, S. (1996). *Embracing English*. Retrieved September 5, 2003, from <http://faculty.ed.umuc.edu/~jmatthew/articles/global2.htm>
- Ronnakiet, N. (2013). *Sounds, sound systems and English accents*. Thammasat University.

การพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูง และทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต The Development of Instructional Models That Enhance Advanced Reading Competence and Higher-Order Thinking Skills

พระมหาพิเชษฐ์ อดตานรฤกษ์, พระจักรพัชร จกภทโท, ณัฐกิตติ์ สิริวัฒนาทานากุล

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย นครปฐม ประเทศไทย

Pramaha Phichet Attanurakkhee, PhraJakkaphat Cakkabhaddo, Natthakit Siri wattanatakun
Faculty of Education Mahamakut Buddhist University, Nakhon Pathom, Thailand

✉: mmike2557@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 04 January 2025; Revised: 27 February 2025; Accepted 07 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต 2) เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research And Development) (ผสมผสานวิธี) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยผู้เชี่ยวชาญด้านสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและการคิดขั้นสูง จำนวน 10 คน และนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น 1. แบบวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอ่านขั้นสูงและการคิดขั้นสูงแบบสัมภาษณ์ 2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและการคิดขั้นสูง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. จากการศึกษาระดับบริบทและสภาพปัจจุบัน พบว่า นักศึกษายังขาดทักษะการอ่านและการคิดขั้นสูง เนื่องจากรูปแบบการสอนที่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบ จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและนักศึกษาเพื่อยืนยันความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประเมินตนเอง 2. การออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการจัดระบบอย่างชัดเจน มีการใช้สื่อที่หลากหลายทันสมัย

และมีการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบดังกล่าวได้รับการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งให้คะแนนความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับสูงสุด

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้; การอ่าน; การอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง

Abstract

The Development of an Instructional Model to Enhance Advanced Reading Competency and Higher-Order Thinking Skills for Undergraduate Students Objectives To study the context, current situation, and needs for developing an instructional model to enhance advanced reading competency and higher-order thinking skills for undergraduate students. To design and develop an instructional model that strengthens advanced reading competency and higher-order thinking skills for undergraduate students. This study employs a mixed-methods Research and Development (R&D) approach. The research population consists of 10 experts in advanced reading competency and higher-order thinking and 100 undergraduate students majoring in Thai language teaching from the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University, in the academic year 2023. Research Instruments A document analysis form focusing on advanced reading and higher-order thinking. A questionnaire on teaching practices aimed at enhancing advanced reading and higher-order thinking skills. Data Analysis Quantitative data were analyzed using mean ($\bar{x}$) and standard deviation (S.D.), while qualitative data were analyzed through content analysis. Research Findings Context and Current Situation The findings revealed that students lack advanced reading and higher-order thinking skills due to instructional methods that do not systematically support these skills. Interviews with experts and students confirmed the necessity of developing an instructional model emphasizing hands-on practice, opinion exchange, and self-assessment. Design and Development of the Instructional Model The instructional model was developed following the R&D process, which included reviewing relevant documents and conducting focus group discussions with experts. The developed model integrates systematically organized learning activities, utilizes diverse and modern media, and incorporates assessments aligned with learning objectives. The model was reviewed and evaluated by experts, who rated it as highly consistent and appropriate.

Keywords: Instructional Model; Reading; Advanced Reading and Higher-Order Thinking Skills.

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวไว้ในมาตรา 22 ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การที่คนในชาติจะมีการศึกษาที่ดีนั้น จำเป็นจะต้องมีการปลูกฝังความรู้ต่าง ๆ ของการศึกษาทุกระดับ สร้างเด็กไทยให้มีทักษะพร้อมที่จะยืนหยัดอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะ 3 R ได้แก่ Reading (อ่านออก) (W) Rating (เขียนได้) และ (A) Rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความ

ร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, Information and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) (วิจารณ์ พานิช, 2555: 19)

ทักษะการอ่านเป็นทักษะทางภาษาที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ช่วยทำให้เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา สามารถส่งผลให้มนุษย์ประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำรงชีวิตได้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันความเจริญงอกงามทางเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ รุดหน้าไปอย่างรวดเร็วแล้วแต่มีอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงในการดำรงชีวิต และพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งสิ้น การอ่านหนังสือ จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในทางที่ควรและทันสมัย (สมพร มั่นตะสูตร แห่งพิพัฒน์, 2534 : 1) ดังจะเห็นได้จากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จะใช้ความสามารถในการเรียนรู้หนังสือของประชากรประเทศต่าง ๆ เป็นดัชนีวัดระดับการพัฒนาของประเทศนั้น ๆ (กรมวิชาการ, 2546 : 84) ซึ่งสอดคล้องกับฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ (2546 : 56) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านทำให้มีความรู้ในวิชาการด้านต่าง ๆ อาจเป็นความรู้ทั่วไปหรือความรู้เฉพาะด้านก็ได้ทำให้รอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์ ซึ่งจะทำให้รู้ทันข่าวสารบ้านเมืองและสภาพการณ์ต่าง ๆ ในสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศแล้ว ยังจะได้ทราบข่าวกึ่งา ขาวบันเทิง บทความวิจารณ์ ตลอดจนการโฆษณาสินค้าต่าง ๆ อีกด้วย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการปรับความเป็นอยู่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมของตนในขณะนั้น ๆ ซึ่งการอ่านมีหลายประเภทด้วยกันเริ่มตั้งแต่การอ่านระดับพื้นฐานถึงการอ่านระดับสูง ได้แก่ อ่านออก อ่านได้ อ่านจับใจความสำคัญ อ่านเชิงวิเคราะห์ อ่านตีความ อ่านอย่างมีวิจารณญาณ และอ่านประเมินค่า เป็นต้น

การอ่านขั้นสูงเป็นสมรรถะการอ่านที่ส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาองค์ความรู้ที่สูงขึ้น ในที่นี้ได้แบ่งการอ่านขั้นสูงเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การอ่านเชิงวิเคราะห์หรือการอ่านวินิจฉัยสาร นับเป็นการอ่านประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับผู้อ่าน เพราะการอ่านเชิงวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้อ่านแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ จากการอ่านได้ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์เจตนา น้ำเสียง อารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนได้ ทั้งนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551: 10) ได้กล่าวว่า การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นการอ่านที่ฝึกให้ผู้อ่านรู้จักใช้ความคิด สติปัญญา และความรอบรู้ต่อสิ่งที่ได้อ่าน การฝึกแสดงความคิดเห็นจะช่วยให้ผู้อ่าน มีความรู้กว้างขวางและเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการใช้ทักษะทางปัญญาเพื่อแสดงออกมาเป็นความคิดเห็นของตนเอง การถ่ายทอด ความคิดเห็นของตนเองออกมาได้จำเป็นต้องแสวงหาความรู้ต่าง ๆ นำมาเปรียบเทียบและนำมาวิเคราะห์เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นความคิดเห็น และนำไปพัฒนาความสามารถของตนเองและประสบความสำเร็จในการทำงานและชีวิตครอบครัว สอดคล้องกับชยพร กระต่ายทอง (2552: 52) ที่กล่าวถึงการอ่านเชิงวิเคราะห์ว่า เป็นการอ่านเรื่องแล้วพิจารณาลักษณะเนื้อหา และพิจารณาความสัมพันธ์ และข้อสรุปของเรื่อง การอ่านเชิงวิเคราะห์ มีความสำคัญเพราะช่วยให้พิจารณาเรื่องที่อ่านอย่างละเอียด ค้นพบข้อเท็จจริง เข้าใจความคิด ของผู้เขียนและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล 2) การอ่านประเมินค่าเป็น

การวินิจฉัยตัดสินโดยสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์ว่า งานเขียนนั้นมีคุณภาพเพียงใด มีคุณค่า มีประโยชน์หรือไม่ เหมาะควรหรือไม่ ถ้าเป็นสารคดีก็ต้องเน้นถึงความถูกต้องต่อข้อเท็จจริงต่อหลักการที่อ้างถึงและการให้ข้อคิดอย่างมีเหตุผล และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ถ้าเป็นบันเทิงคดีก็ต้องเน้นความรื่นรมย์บันเทิงใจตามศิลปะการแต่ง และโดยนัยเดียวกัน ถ้าเป็นร้อยกรองจะต้องมีน้ำหนักสำคัญที่เสียง สีสวรรค์และภาพพจน์ เป็นต้น การอ่านประเมินค่าเป็นการอ่านขั้นสูง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะผู้อ่านจะสามารถใช้ทักษะการประเมินค่าในการตัดสินพิจารณาเรื่องที่อ่าน ซึ่งการอ่านประเมินค่ามีความสำคัญดังนี้ทำให้เกิดวิจาร์ณญาณเป็นการใช้วิจาร์ณญาณคิดใคร่ครวญเกี่ยวกับงานเขียนทุก ๆ ด้านอย่างมีเหตุผล ทำให้ผู้อ่านตัดสินใจงานเขียนนั้นได้น่าเชื่อถือหรือไม่ มีคุณค่าเพียงใด และสามารถนำไปใช้กับการอ่านข่าวสารในชีวิตประจำวันได้ พัฒนาศักยภาพการอ่าน เพราะต้องใช้ทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ การวิเคราะห์แล้วจึงประเมินเรื่องที่อ่าน การประเมินคุณค่างานเขียนจะทำให้ผู้อ่านได้ฝึกตนเองในการอ่าน และพิจารณาสาร ได้ข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3) การอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณ เป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารในยุคปัจจุบัน เพราะทุกวันนี้ข้อมูลข่าวสารได้แพร่หลายไปทุกที่ทุกเวลา เพียงไม่กี่วินาทีก็สามารถรับรู้ข้อมูลเหล่านั้นได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาข้อมูลอย่างรอบครอบ และถี่ถ้วน จำเป็นต้องฝึกฝนตลอดการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณเป็นการอ่านขั้นสูงที่มีความแตกต่างจากการอ่านประเภทอื่น ๆ เนื่องจากต้องใช้ความคิดในการพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราวที่ได้อ่านอย่างรอบครอบ สอดคล้องกับนภดล จันทรเพ็ญ (2535 : 73-74) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณไว้ว่า การอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ ส่งเสริมความคิดอ่าน และฉลาดรอบรู้ ปัจจุบันนี้ ชาวเหตุการณ์เรื่องราวความเคลื่อนไหวและความรู้ต่าง ๆ เราได้จากการอ่านมากกว่าจากวิธีอื่น ๆ สร้างบุคลิกภาพเป็นผู้รอบรู้ มีความคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล เพราะมีข้อเท็จจริงที่ได้จากการอ่านมาสนับสนุนเป็นที่น่าเชื่อถือ นอกจากนี้ สุพรรณิ วราทร (2545 :47-49) ยังได้กล่าวถึงการอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณว่า การอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณเป็นการอ่านโดยใช้ความคิดความรู้ ประสบการณ์ และข้อมูลต่าง ๆ พิจารณาสารที่อ่านอย่างมีเหตุผลเพื่อให้เข้าใจเรื่องที่อ่านได้ชัดเจน ตรงกับความคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อมากที่สุด ก่อนที่จะรับการโต้แย้งหรือกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับสาระที่ได้รับจากการอ่านนั้น การอ่านอย่างมีวิจาร์ณญาณมักเป็นการอ่านอย่างละเอียดต้องใช้ทักษะการอ่านหลายอย่างประกอบกัน โดยเฉพาะการวิเคราะห์ และการตีความ

การคิดขั้นสูง เป็นลำดับการคิดที่ต้องส่งเสริมให้บุคคลต่าง ๆ ได้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการในศตวรรษที่ 21 ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการคิดขั้นสูงออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นว่า มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล เพื่อทำความเข้าใจและเห็น ความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำหนดให้ ลักษณะของการคิดวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การวิเคราะห์ ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการ บลูม (Bloom, 1956) ทั้งนี้ การคิดวิเคราะห์ จึงเป็นหัวใจของการพัฒนาเด็กปกติและเด็กพิเศษทุก ๆ ด้าน ควรได้รับการประเมินและส่งเสริม

ทักษะการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ประสบความสำเร็จ เจริญก้าวหน้าในการเรียนรู้ เอาตัวรอดได้ทั้งในวันนี้และในอนาคต สอดคล้องกับไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557: 11-12) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะหรือทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวว่า ครูควรมีการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ สังคมใหม่มีสิ่งหลอกลวงมาก ครูต้องวิเคราะห์ออกจึงจะบอกเด็กได้ ขณะเดียวกันต้องคิดอะไรใหม่ ๆ ไปด้วย นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ประกาศวาระแห่งชาติ เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยง และพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะที่จำเป็นสำหรับในศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556: 212) 2) การคิดแก้ปัญหา เป็นกระบวนการแก้ไขสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือเป็นขั้นตอนของการบรรลุความต้องการ หรือวัตถุประสงค์โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิจารณ์ญาณ การใช้ความคิดที่ได้กล่าวถึง เป็นสิ่งที่ผู้แก้ไขปัญหาคิดสร้างสรรค์ในการคิดหาวิธีการแก้ไขปัญหาลึกซึ้ง โดยปราศจากการตัดสินว่า ดีหรือตรงกันข้าม จากนั้นจึงประเมินพร้อมทั้งเลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้ความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เพื่อให้ได้วิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด อีกทั้งนำวิธีการแก้ไขปัญหานั้น มาวางแผนการแก้ปัญหาบนเงื่อนไข บริบทและทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำแผนการแก้ไขปัญหามาปฏิบัติ โดยเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ปัญหาและกำกับตนเองขณะทำการแก้ปัญหาได้ การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ คือ การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ โดยเฉพาะทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับปัญหาที่ซับซ้อนซึ่งโลกที่ต้องการนวัตกรรมใหม่ ๆ ไม่ซ้ำเดิม และ 3) การคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดแก้ปัญหาด้วยความคิดอย่างลึกซึ้ง นอกเหนือไปจากความคิดทั่วไป เป็นลักษณะภายในของบุคคลที่สามารถคิดได้หลายมุม และผสมผสานจนได้ผลิตผลใหม่ที่ถูกต้อง อารี รังสินันท์ 2532: 3; อ้างอิงจาก Guilford. 1959: 470) ได้กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งคิดได้หลายทิศทาง หลายด้านหลายมุมคิดได้กว้างไกลและนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้สำเร็จความคิดอเนกนัยประกอบด้วยความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) เกตเซล (Getzels. 1962: 450-455) มีความเห็นสอดคล้องกับกิลฟอร์ด กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นลักษณะการคิดที่หาคำตอบหลาย ๆ คำตอบ เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าซึ่งลักษณะเช่นนี้มักจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่มี อิสระภาพในการตอบสนองจึงจะสามารถตอบได้มาก ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการสร้างสรรค์นับเป็นความสามารถที่มีคุณค่าต่อผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์เองด้วย เพราะการสร้างผลงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งขึ้นมาทำให้ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มีความพอใจและมีความสุข เช่น การที่เด็กสร้างผลงานด้วยตนเองจะสร้างความพึงพอใจแก่เด็กไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การต่อสิ่งของให้เป็นรูปต่าง ๆ การคิดเกมการเล่นที่แปลกใหม่ เด็กจะเกิดความภูมิใจในความสามารถของตนเอง มั่นใจในตนเอง ซึ่งมีผลไปถึงแบบแผนบุคลิกภาพ และความสามารถในการปรับตัวเข้ากับสังคมของเด็ก

อย่างไรก็ตามแม้ทักษะการอ่านขั้นสูงและการคิดขั้นสูงจะมีความสำคัญดังกล่าว พบว่านักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ยังมีทักษะดังกล่าวค่อนข้างไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ โดยจากการทดสอบพบว่ามีความสามารถด้านการอ่านขั้นสูงและคิดขั้นสูงต่ำกว่าร้อยละ 60 จากการประเมินด้านดังกล่าวก็พบว่า นักศึกษา ยังไม่สามารถวิเคราะห์ ประเมินค่าเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง เพียงแต่เป็นการจับใจความสำคัญของเรื่อง สรุปเนื้อหาของเรื่องที่อ่านได้เท่านั้น นอกจากนี้การการให้นักศึกษาอ่านเนื้อหาทั้งบทความ ข่าว วารสาร บทประพันธ์หรือกวีนิพนธ์ พบว่านักศึกษามีปัญหาด้านการอ่านวิเคราะห์ ประเมินค่า และวิจารณ์ญาณ ขาดการเชื่อมโยงการอ่าน ขาดการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องที่อ่านอย่างมีเหตุผล นอกจากนี้ยังไม่สามารถตีความ ความหมายแฝงจากเรื่องที่อ่านได้อย่างหลากหลาย ส่งผลให้การเรียนการสอนด้านการอ่านเกิดความบกพร่อง และไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากการศึกษางานวิจัยด้านการอ่านขั้นสูงและการคิดขั้นสูง พบว่า มีงานวิจัยหลายเล่มที่พัฒนา ทางด้านนี้ แต่พัฒนาเฉพาะการอ่านและละด้าน เช่น การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ หรือการอ่านเชิงวิเคราะห์ ดังนี้ ทศนีย์ เศรษฐพงษ์ วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเผ่า และอัมพร ม้าคะนอง (2560) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการอ่านจากต้นแบบและกลวิธีฝังสัมพันธ์ของความหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ จากงานวิจัยด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าไม่ได้มุ่งเน้นพัฒนาครู ซึ่งเป็นต้นแบบในการนำรูปแบบไปใช้ เป็นแต่เพียงพัฒนานักศึกษา หรือนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น ซึ่งอาจจะทำให้การพัฒนาในวงกว้างยังไม่ชัดเจน และยังเป็นประโยชน์น้อยในการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน ญัฐกิตติ์ นาทา (2563) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์และคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โดยการใช้การเรียนรู้โดยเน้นภาระงานและการโค้ช นริศรา ชยธวัช (2564) วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

คณะผู้วิจัยดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ครูผู้สอนภาษาไทย และมีโอกาสได้ฝึกอบรมครูภาษาไทย นอกจากนี้ยังสอบถามถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเพื่อส่งเสริมการอ่านขั้นสูงของผู้เรียน พบว่า ครูภาษาไทยยังขาดรูปแบบการสอนหรือนวัตกรรมในการนำมาแก้ไขปัญหผู้เรียน ไม่มีรูปแบบการสอนอ่านโดยเฉพาะนักเรียนไม่สนใจการอ่านเท่าที่ควร เพราะมองว่าการอ่านงานเขียนหรือวรรณกรรมต่าง ๆ มีความยาวเกินไป น่าเบื่อ ดังนั้น จึงได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อให้นักศึกษาได้เกิดองค์ความรู้ไปนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านขั้นสูงและคิดขั้นสูงต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

2) เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการจำเป็น (Need Analysis: R1)

การศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการยกร่างรูปแบบการสอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาและข้อมูลพื้นฐานความต้องการสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและการคิดขั้นสูง จำนวน 10 คน ใช้แบบสอบถามนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 100 คน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและการคิดขั้นสูง

2. ศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2566)

3. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอ่านขั้นสูง

4. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดขั้นสูง

5. ระบุเป้าหมายและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของรูปแบบการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและพัฒนา (Design and Development: D1)

การวิจัยในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ออกแบบและการพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ฉบับร่าง โดยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ เพื่อออกแบบร่างการพัฒนา รูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

วิธีดำเนินการ

1. พัฒนาร่าง รูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

2. นำร่างรูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง และประโยชน์ของรูปแบบการสอน

3. พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดสมรรถนะด้านการอ่านขั้นสูง แบบวัดสมรรถนะด้านการคิดขั้นสูง และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

4. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนาแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

ผลการวิจัยจากการศึกษาข้อมูลบริบทและสภาพปัจจุบัน พบว่านักศึกษายังขาดสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะดังกล่าว ทั้งนี้ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านและการคิดขั้นสูง รวมถึงการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา ยืนยันถึงความจำเป็นในการพัฒนาแบบการสอนที่เน้นการส่งเสริมทั้งสองทักษะนี้ โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอให้ใช้กิจกรรมที่เน้นการปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการประเมินตนเอง

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อออกแบบและพัฒนาแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ผลการออกแบบและพัฒนาแบบการสอน ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยผ่านการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการจัดระบบอย่างชัดเจน มีการใช้สื่อที่หลากหลายทันสมัย และมีการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รูปแบบดังกล่าวได้รับการตรวจสอบและประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งให้คะแนนความสอดคล้องและความเหมาะสมในระดับสูงสุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้พัฒนาแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดยจากการได้เก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา เอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์คณาจารย์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย และสนทนากลุ่มย่อยครูภาษาไทยระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับความต้องการ ทั้งนี้จากผลการสังเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักศึกษามีการพัฒนาทักษะเหล่านี้ได้อย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง นี่เป็นการสนับสนุนแนวคิดทางการศึกษาที่ระบุว่าการพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดขั้นสูงต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีความเป็นระบบและเน้นการปฏิบัติ การพัฒนาการนำ

ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอน เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงให้นักศึกษา ซึ่งนำเสนอประเด็นเพื่อนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาบริบท สภาพปัจจุบัน และความต้องการในการพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เนื่องจากผลการศึกษาบริบทและสภาพปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่านักศึกษายังขาดสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการจัดการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะดังกล่าว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Goodman (1988) ที่กล่าวถึง Interactive Model of Reading ซึ่งเน้นว่าการพัฒนาทักษะการอ่านขั้นสูงต้องการทั้งการประมวลผลข้อมูลจากความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิม ในประเทศไทย งานวิจัยของ กานดา พิมพ์ทอง (2564) เรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาผ่านการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่านักเรียนที่มีโอกาสในการเรียนรู้แบบร่วมมือและการสนทนาเป็นกลุ่มมีการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่ยืนยันถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิบัติจริง และการใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการประเมินตนเอง และการบูรณาการการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary Learning) และการเสริมสร้างทักษะในชีวิตประจำวันการพัฒนาสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงไม่เพียงแต่จะเน้นไปที่การเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้ภายในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังสามารถเชื่อมโยงกับการบูรณาการความรู้และทักษะที่หลากหลายจากวิชาต่าง ๆ หรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง การนำการเรียนรู้แบบสหวิทยาการเข้ามาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนสามารถช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อการอ่านและการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายมิติ เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาทางประวัติศาสตร์ควบคู่กับการวิเคราะห์เนื้อหาทางการเมืองหรือเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการสังเคราะห์ข้อมูล การบูรณาการวิธีการเรียนรู้แบบนี้จะช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกฝนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนในชีวิตประจำวัน

2. จากผลการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูงของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ซึ่งจากการออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนดำเนินการตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยผ่านการศึกษาเอกสารและการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมที่มีการจัดระบบอย่างชัดเจน ใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ Kolb (2015) ที่เน้นเรื่องการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ซึ่งพบว่าเมื่อผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการปฏิบัติจริง จะส่งผลให้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น ในประเทศไทย งานวิจัยของ พิมพ์พิชชา เกิดแก้ว (2565) เรื่อง การใช้สื่อดิจิทัลในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ในนักศึกษาอุดมศึกษา พบว่าการใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาที่ดีขึ้น เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีในการสอนช่วยกระตุ้นการคิดเชิงสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ดังนั้น การออกแบบและพัฒนารูปแบบการสอนในครั้งนี้ได้มุ่งเน้นการสร้าง

กิจกรรมที่เสริมสร้างการอ่านเชิงวิเคราะห์และทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ โดยกิจกรรมที่ออกแบบขึ้น ประกอบด้วยการใช้สื่อที่หลากหลายและทันสมัย เช่น สื่อการเรียนการสอนดิจิทัล การเรียนรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม และการใช้เครื่องมือประเมินการคิดเชิงวิเคราะห์ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Kolb (2015) ในเรื่อง Experiential Learning ซึ่งให้เห็นว่าการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้กับการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น การออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือการจำลองสถานการณ์จริงจึงเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดขั้นสูงได้รับการยืนยันจากงานวิจัยของ Zhang และ Li (2019) ที่พบว่าการใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น การที่นักศึกษาได้ทำงานร่วมกันในการวิเคราะห์เนื้อหาหรือแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง จะช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์ได้มากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของ ผู้เรียน โดยผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เมื่อจะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนใด ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสอบถาม สัมภาษณ์ สทนากลุ่มย่อย หรือการวิเคราะห์เอกสาร ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการเรียนการสอนไปใช้ต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต เป็นรูปแบบการสอนที่ตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ มีองค์ประกอบถูกต้อง ครบถ้วน มีกระบวนการที่เป็นระบบ สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เมื่อนำรูปแบบการสอนไปใช้จะต้องศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการสอน และกระบวนการของรูปแบบการสอนเป็นอย่างดี โดยจะต้องมีการเตรียมสื่อ อุปกรณ์ เอกสารให้ครบถ้วน ทั้งนี้เนื่องจากหากขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปอาจทำให้การจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนนั้นประสบความสำเร็จได้ไม่ดีเท่าที่ควร

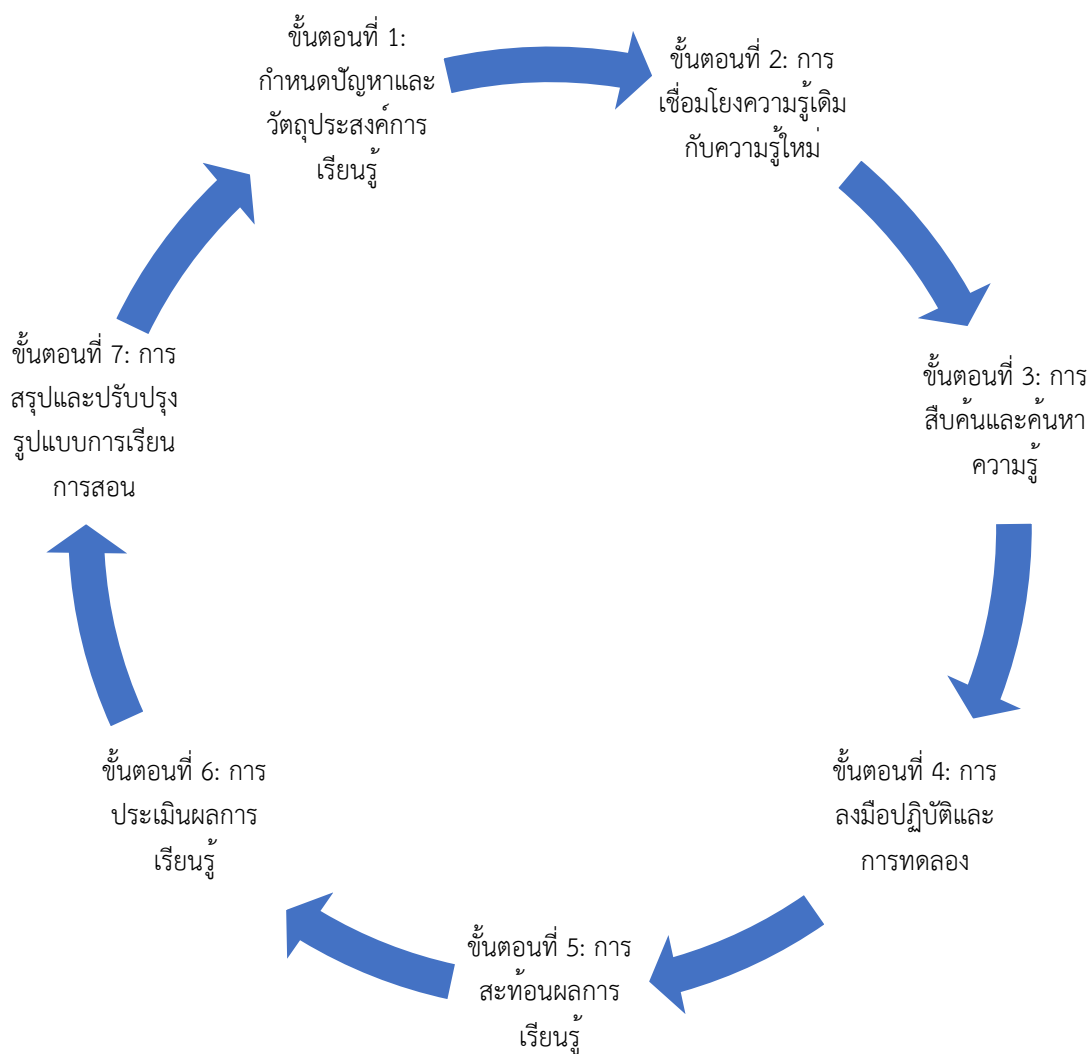
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. รูปแบบการสอน สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับอุดมศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อนำรูปแบบการศึกษาดังกล่าวไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์คณะอื่น ๆ ด้วย

2. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ทั้งนี้จะได้นำความคิดเห็นดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

6. องค์ความรู้ที่ได้รับ

รูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับรูปแบบการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการอ่านขั้นสูงและทักษะการคิดขั้นสูง ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. สถาบันภาษาไทย. (2546). *แผนพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยและการใช้ภาษาไทย*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชยพร กระต่ายทอง. (2552). การพัฒนารายวิชาเพิ่มเติมภาษาไทยแบบอิงมาตรฐานด้วยกระบวนการออกแบบย้อนกลับเพื่อเสริมสร้างการวิเคราะห์และการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คณะครุศาสตร์.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ และคณะ. (2546). หนังสือเรียนช่วงชั้นที่ 3 ภาษาไทย ม.1. ไทยร่มเกล้า.
- ทัศนีย์ เศรษฐพงษ์. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการอ่านจากต้นแบบและกลวิธีฝังสัมพันธ์ของความหมายเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. บัณฑิตวิทยาลัย.
- นริศรา ชยธวัช. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับผังกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. บัณฑิตวิทยาลัย.
- นภดล จันท์เพ็ญ. (2539). การใช้ภาษาไทย. แสงศิลป์การพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สีนารัตน์. (2557). เติบโตเต็มศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- สมพร มั่นตะสูตรแพ่งพิพัฒน์. (2534). การอ่านทั่วไป. โอเดียนสโตร์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุพรรณิ วราทร. (2545). การอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารี รังสินันท์. (2532). ความคิดสร้างสรรค์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). แพร่พิทยา.
- Bloom, B. S., Engelhart, M. D., Furst, E. J., Hill, W. H., & Krathwohl, D. R. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. David McKay.

Research on ASEAN Economic Policy Uncertainty and Chinese Manufacturing Enterprises' Direct Investment in ASEAN

Lin Cong, Qing Li

Chinese Graduate School,
Panyapiwat Institute of Management, Nonthaburi, Thailand
Corresponding Author: Lin Cong
✉: 58282905@qq.com
(Corresponding Email)

Received: 15 January 2025; Revised: 21 February 2025; Accepted 26 February 2025
© The Author(s) 2025

Abstract

With the increasing integration of economic development worldwide, the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) has emerged as a crucial trade and investment partner for China, playing a significant role in its outward direct investment (ODI) strategy. ASEAN's stable economic growth has attracted substantial foreign capital, with Chinese investments increasing significantly, from \$224 million in 2003 to \$16.063 billion in 2020. The Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) has further expanded opportunities for economic and trade cooperation between China and ASEAN. This study examines the relationship between ASEAN's economic policy uncertainty (EPU) and Chinese ODI, utilizing data from manufacturing firms listed on China's A-share market from 2003 to 2023. An econometric model is employed to analyze the impact of EPU, considering factors such as enterprise financing constraints, ownership, industry characteristics, and time. The findings reveal that ASEAN's economic policy uncertainty negatively affects Chinese ODI, leading to a decline in investment due to increased risks and cautious investment strategies. The heterogeneity analysis highlights varying responses among different types of enterprises. Firms with lower financing constraints are more likely to invest in ASEAN when EPU decreases, as they possess greater financial flexibility. Non-state-owned enterprises exhibit a higher tendency to invest despite policy uncertainty, benefiting from their adaptability and reduced administrative restrictions. In terms of industry attributes, technology-intensive enterprises are the most likely to invest in ASEAN, leveraging their competitive advantages and innovation capacity. Capital-intensive enterprises show a moderate likelihood of investment, while labor-intensive enterprises are the least likely due to their vulnerability to external uncertainties. These findings underscore the importance of policy stability in fostering Chinese investments in ASEAN and provide insights into how different enterprise characteristics influence investment decisions under varying economic conditions.

Keywords: Economic Policy Uncertainty, Direct Investment in ASEAN, Firm Heterogeneity

1. Introduction

The 14th National Congress of the Communist Party of China and the Third Plenary Session of the 14th Central Committee proposed a comprehensive opening-up strategy for China. With the advancement of China's Belt and Road Initiative, Chinese enterprises' investment activities in ASEAN countries have become more common and diversified. When it

comes to the cooperation targets of China's outward direct investment, ASEAN countries are the first to come to mind. Geographically, many ASEAN countries are adjacent to China, especially Laos, Vietnam, and Cambodia, which are close to Yunnan's border. The innate geographical advantages have avoided many unnecessary troubles in their cooperation. The 2021 Outward Direct Investment Bulletin shows that China's direct investment flow in ASEAN reached a cumulative total of 197.3 billion US dollars, with a growth rate of 22.8%, accounting for as high as 15.4% of the investment flow in Asia. By the end of 2021, Chinese enterprises established in ASEAN had employed as many as 580,000 local staff. Such high figures are sufficient to illustrate China's enthusiasm for investment in ASEAN, and ASEAN will be one of the main battlegrounds for China's outward direct investment. Judging from the agreements signed by both sides, it can be seen that China and ASEAN possess the strongest vitality in today's world economy. Since Myanmar signed a bilateral investment agreement with China in 2001, cooperation between the two sides has reached a new level. The Comprehensive Economic Cooperation Framework Agreement signed in 2002 opened a new chapter for their cooperation, and the Goods Trade Agreement and Dispute Settlement Mechanism signed in 2003 marked the further substantive development of their cooperation. The outbreak of the 2008 financial crisis led to a sharp decline in investment between the two sides. In order to cope with the negative impact brought by the financial crisis, in 2010, the two sides jointly established the China-ASEAN Free Trade Area, which brought a qualitative leap for their investment. The free trade agreement signed between China and ASEAN will further increase China's outward investment in the region. In 2013, President Xi Jinping proposed the Belt and Road Initiative, which greatly promoted the development of regional economic integration. As one of the economies along the Belt and Road, ASEAN has expanded the scale and intensity of investment between China and ASEAN. President Xi Jinping is committed to promoting trade liberalization and investment facilitation. Further improving the investment environment is the key to the rapid development of various countries. It is necessary to vigorously promote investment facilitation, completely remove investment barriers, advance the negotiation of bilateral investment protection agreements and double taxation avoidance agreements, and further safeguard the legitimate rights and interests of investors. Although the Regional Comprehensive Economic Partnership Agreement involves 15 countries, including those in East Asia, Southeast Asia, and Oceania, ASEAN and China play an important role in the Southeast Asian region. This agreement will further promote the willingness of cooperation between China and ASEAN, strengthen investment cooperation between the two sides, promote rapid economic growth, and bring new opportunities for the development of both.

As an important trade and investment partner of China under the framework of the Belt and Road Initiative, ASEAN has an economic significance that is self-evident. With its unique geographical location, rich natural resources and huge consumer market, the ASEAN region has become an important destination for China's outward direct investment. The economic cooperation between China and ASEAN has not only promoted the growth of bilateral trade, but also promoted infrastructure construction, manufacturing development and agricultural modernization in the region, injecting strong impetus into regional economic integration. With the advancement of the Belt and Road Initiative, ASEAN, as one of the economies along the route, has become increasingly important in regional economic cooperation, and the investment scale and cooperation areas of both sides have continued to expand.

Against this background, the signing and implementation of the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP) has had a profound impact on ASEAN's investment dynamics. RCEP has provided a more stable and convenient policy environment for investment cooperation in the ASEAN region by reducing trade barriers and simplifying investment approval procedures, further stimulating the enthusiasm of Chinese companies to invest in ASEAN. However, policy adjustments and changes have also brought uncertainties, such as policy differences among countries and inconsistent policy implementation, which may affect companies' investment decisions and investment returns. Therefore, in-depth research on the impact of ASEAN's economic policy uncertainty will not only help us understand the changes in Chinese companies' investment behavior, but also provide a scientific basis for optimizing investment strategies and coping with policy uncertainties, and provide a clear

background and theoretical support for promoting economic cooperation between China and ASEAN.

2. Literature review

2.1 Definition of Core Concepts

“Outward Foreign Direct Investment (OFDI)” refers to the business activities of Chinese multinational enterprises in which they transfer funds, machinery, technology, and management skills, among other intangible resources, to gain actual control over enterprises in the target countries. Based on the entry modes of multinational enterprises into the target country markets, this study categorizes such overseas direct investments into two main forms: one is the establishment of new enterprises, known as “Greenfield Investment”; the other is the purchase of some or all shares of enterprises in the target country to achieve involvement or control over their operational management, referred to as “Cross-border Mergers and Acquisitions”. The specific values of China's OFDI in this study are based on official data released by China's National Bureau of Statistics and Ministry of Commerce, and have been integrated by EPSDATA. According to the “2023 China Outward Direct Investment Report”, any domestic multinational enterprise that directly controls or holds more than 10% equity or other equivalent rights in an overseas enterprise is considered a statistical object for outward investment enterprises. Given that China's outward direct investment activities may be restricted for various reasons, to further explore the impact of ASEAN's economic fluctuations on them, this study focuses on the role of China's economic development status and other related factors.

The concept of “uncertainty” can be traced back to Knight's (1921) book “Risk, Uncertainty, and Profit”, which first introduced the two important concepts of “risk” and “uncertainty” and made a crucial distinction between them. The author argued that business profits arise from unpredictable uncertainties rather than mere risks, and that this uncertainty differs from risk in that it cannot be speculated or analyzed using existing knowledge systems. Knight believed that companies are the products of market economies solving uncertainties, and enterprises overcome or reduce management uncertainties through a “divide and conquer” organizational production strategy. Baker et al. (2016) found that economic policy uncertainty encompasses a range of difficult-to-quantify factors, including the potential impacts of fiscal and monetary policies on economic development and corporate decision-making, as well as a series of uncertain shocks brought by future economic conditions.

Tabash et al. (2022) proposed the concept of “Economic Policy Uncertainty”, which refers to the ambiguity and confusion brought by unpredictable events that may hinder various business activities. This phenomenon has led to a persistent existence of production volumes and their related negative impacts. Similarly, Gülen (2015) focused on how corporate-level capital investment is affected by risk factors in future political decision-making; the definition of these so-called “Economic Policy Uncertainties” includes results produced by events such as fiscal plan disputes, national debt limit conflicts, major national elections, military actions, and financial storms. Yao, Liu, and Du (2021) believe that economic policy uncertainty refers to the information asymmetry between economic participants and government policy issuers. In this asymmetric information, investors find it difficult to discern real information, thus making it hard to estimate the future value of enterprises. Rao, Yue, and Jiang (2017) approached from the government's perspective, arguing that the uncertainty of economic policies refers to the government's difficulty in grasping the trends of market economic development at the macro level, leading to uncertainties in the direction and intensity of policies.

The uncertainty mentioned in this study mainly refers to “Economic Policy Uncertainty (EPU)”, which encompasses a range of difficult-to-quantify factors, including the potential impacts of fiscal and monetary policies on economic development and corporate decision-making, as well as a series of uncertain shocks brought by future economic conditions. This uncertainty may stem from political changes, economic fluctuations, policy adjustments, and other factors, posing higher demands on corporate investment decisions and risk assessments.

Compared to other scholars' definitions, the EPU index proposed by Baker et al. (2016)

measures the instability of economic policies by analyzing the frequency of emotional expression words related to economy, policy, and uncertainty in news reports. This method can more comprehensively integrate the policy uncertainties existing in the entire economic environment. The research in this paper may, on the basis of Baker et al., combine the specific situations of China and ASEAN to make appropriate adjustments and optimizations to the measurement method of EPU, in order to more accurately reflect the economic policy uncertainties faced by Chinese enterprises in their direct investments in ASEAN.

The EPU index is widely used in many fields such as economics, finance and management. It is used to assess the impact of macroeconomic policy uncertainty on economic growth, inflation and employment. Zhang and Cai (2020) found that an increase in EPU will lead to slower economic growth, lower inflation and higher unemployment. Analyzing the impact of policy uncertainty on the stock market, bond market and foreign exchange market, Lei et al. (2018) found that increased policy uncertainty will lead to increased stock market volatility and lower investor expectations. Exploring the impact of policy uncertainty on corporate investment, financing and operational decisions, Chen and Guo (2021) found that an increase in EPU will cause companies to postpone or reduce fixed asset investment. Evaluating the impact of policy uncertainty on international trade and outbound direct investment (OFDI), Lv and Wei (2020) found that policy uncertainty will hinder international trade and investment and increase the risks and complexity of cross-border operations.

2.2 The Impact of Economic Policy Uncertainty

Due to the increased trade costs and economic uncertainty in market entry brought about by anti-dumping investigations, such investigations increase the trade costs for exporting firms in the surveyed countries, directly affecting their export capabilities and export decisions (Yan, Wu, Wang, 2024). Zhou and Wang (2024) argue that reducing cultural distance with the host country through digital cultural exports can decrease information asymmetry, which to some extent can mitigate the economic uncertainty faced by firms when engaging in outward foreign direct investment (OFDI). Chen and Guo (2021) believe that economic policy uncertainty significantly impacts firms' fixed asset investments. It increases the risks faced by firms, leading to delayed or reduced investments. Lei et al. (2018) found that financial markets are highly sensitive to policy changes, and increased uncertainty can lead to more volatile stock markets, affecting investors' expectations and behavior. Zhang and Cai (2020) conducted an in-depth analysis of the concept and measurement methods of economic policy uncertainty (EPU), summarizing its impacts on macroeconomic and microeconomic subjects, including effects on corporate investment, employment, and consumer confidence. Additionally, they explored the international transmission mechanisms of EPU, including spillover effects through trade and capital flows. Huang, Tong, and Liang (2017) reviewed the literature on the impact of economic uncertainty on financial markets from various perspectives, including its effects on corporate financial decisions, financial asset returns and volatility, and the spillover and linkage effects in financial markets. Jiang and Meng (2021) found that economic policy uncertainty may weaken consumer confidence, leading to reduced consumption of non-essential goods, thereby having a negative impact on economic growth. Du, Zhou, and Zhan (2024) conducted an empirical analysis of the impact of macro uncertainty on the transmission efficiency of China's monetary policy. They found that during periods of high uncertainty, the transmission efficiency of monetary policy may be hindered, leading to weakened policy effects. This emphasizes the need to consider the impact of economic uncertainty when formulating monetary policy. Cai et al. (2018) found that uncertainty can affect firms' hiring decisions, increasing the uncertainty in the labor market, thereby affecting employment and unemployment rates. Lv and Wei (2020) believe that economic policy uncertainty may hinder international trade and investment because it increases the risks and complexities of transnational operations. Financial institutions may become more cautious due to uncertainty, tightening credit standards, leading to increased financing costs for firms, especially small and medium-sized enterprises (Bloom, 2014; Chen et al., 2018). Economic policy uncertainty may reduce cross-border merger and acquisition activities because such decisions require a clear understanding and prediction of the economic policy environment in the target country (Blonigen et al., 2014; Jiang and Jiang, 2017). Zhang,

Jia, and Zhang (2023) used data from Chinese listed companies to examine the impact of the host country's digital economy development on China's OFDI location choices. The results showed that the development of the digital economy significantly enhances the attractiveness of the host country to China's OFDI, especially for firms with lower productivity and lower levels of digitalization.

2.3 Economic Policy Uncertainty and Outward Investment

Since the 1970s, academic research on outward foreign direct investment (FDI) has deepened, particularly focusing on how firms make investment decisions in a complex and uncertain international economic environment. Dunning's theory proposed the importance of location choice and market entry modes in outward FDI, providing a foundation for firms to formulate global strategies. However, despite extensive literature examining the basic principles of location choice, existing studies still lack sufficient discussion on how uncertainty affects the investment decisions of multinational corporations. In environments with high economic uncertainty, firms typically adopt a wait-and-see strategy to reduce short-term risks, but this strategy may also be incentivized by the value of increasing options to accelerate investment decisions. This phenomenon indicates that in highly uncertain environments, firms need to not only weigh current risks but also assess the value of future potential opportunities, making the decision-making process more cautious and flexible. The impact of uncertainty on policy and markets also affects different types of firms differently. Huang (2019) found that in the face of an uncertain economic environment, firms may delay investment decisions due to waiting, but the existence of increasing options may also prompt firms to accelerate investment to seize market opportunities early. This phenomenon is particularly evident in industries with high R&D intensity and intense competition, where firms, due to their high R&D investment and market competition, have a negative correlation between policy uncertainty and financing terms. In other words, the impact of policy uncertainty on these industries is relatively small, while for government investment projects, policy uncertainty can lead to delayed investment decisions. Governments are typically more conservative in the face of economic policy uncertainty, especially when facing political pressure, rent-seeking behavior, and bureaucratic inefficiency, which can amplify the negative impact of policy uncertainty, thereby slowing the progress of government investment projects. Financial frictions are important factors that hinder capital flows and have a profound impact on firms' financing capabilities and market operations. Chen, Sun, Wen, and Huang (2019) found that when China's economic policy uncertainty increases, firms become more cautious in their outward investment decisions because it is difficult to accurately grasp the policy intentions and their support or restrictions on investment. This requires firms to closely monitor policy changes and adjust their strategies in a timely manner to adapt to these changes. Du, Li, and Yu (2020) found that when the economic policy uncertainty in ASEAN is greater than that in China, it inhibits the outward direct investment of non-state-owned high-tech enterprises. This reflects the significant impact of ASEAN policy uncertainty on investment behavior. Ouyang and Shi (2021) found that an increase in domestic economic policy uncertainty significantly promotes the scale of firms' outward direct investment, which may be due to firms adopting more proactive investment strategies to cope with potential risks. These studies reveal the complex impact of policy and market frictions on firms' investment decisions in the international economic environment, emphasizing the important role of specific industries, firm types, and project characteristics in investment decisions.

Due to its complex economic structure and the background of multinational cooperation, the impact of economic policy uncertainty on investment is particularly complex. Blonigen et al. (2014) found that in European countries, policy uncertainty significantly inhibited cross-border M&A activities, which is an interesting contrast to the research results on ASEAN in this article. European countries generally have more mature financial markets and more transparent policy environments, but even so, policy uncertainty still has a significant impact on corporate investment decisions. In contrast, research on ASEAN reveals that in emerging markets, policy uncertainty has a more significant impact on investment, especially in countries with underdeveloped financial markets and low policy transparency (Bloom, 2014; Chen et al., 2018). These studies show that there are differences in the impact of economic policy uncertainty on

investment behavior in different regions, which is closely related to the economic structure, policy environment and market maturity of each region.

3. Research Methodology

This study employs quantitative analysis methods, utilizing data from Chinese A-share manufacturing listed companies from 2003 to 2023 to construct an econometric model. The empirical test examines the impact of ASEAN economic policy uncertainties on China's direct investment in ASEAN. The model controls for macro and micro factors such as firm size, firm value, and ownership type.

To further investigate the impact of ASEAN economic policy uncertainties on China's direct investment in ASEAN, this paper refers to the research of Qi Junyan and Ren Yida (2021) and builds an econometric model based on their work. The aim is to reveal the intrinsic connection between ASEAN economic policy uncertainties and China's direct investment in ASEAN through empirical analysis. The specific model is as follows:

$$OFDI_{i,j,t} = \alpha_0 + \alpha_1 FEPU_{j,t} + \alpha_2 CEPU_t + \alpha_3 X_{i,j,t} + \lambda_i + \eta_j + \theta_t + \varepsilon_{i,j,t}$$

In the model, i represents the firm, j represents the country, and t represents the year. The dependent variable $OFDI$ denotes the status of Chinese enterprises' direct investment in ASEAN. $FEPU$ represents the level of economic policy uncertainty in ASEAN. X represents a series of control variables at the firm and country levels. λ , η , θ represent firm fixed effects, country fixed effects, and year fixed effects, respectively. ε represents the random disturbance term. This paper assumes that there is correlation among ASEAN regions, hence robust standard errors clustered at the country level are used.

The hypotheses of this paper are as follows:

Hypothesis 1: There is a negative relationship between ASEAN economic policy uncertainty and firms' direct investment in ASEAN.

Hypothesis 2a: When ASEAN EPU decreases, firms with low financing constraints are more willing to engage in outward direct investment compared to those with high financing constraints.

Hypothesis 2b: When ASEAN EPU decreases, non-state-owned enterprises are more inclined to engage in outward direct investment compared to state-owned enterprises.

Hypothesis 2c: When ASEAN EPU decreases, the likelihood of technology-intensive firms engaging in direct investment in ASEAN is the highest, followed by capital-intensive firms, while the likelihood for labor-intensive firms is the lowest.

When studying the impact of ASEAN economic policy uncertainty on Chinese enterprises' OFDI in ASEAN, it is of great significance to select variables such as GDP, ROA and market size as control variables. GDP reflects the economic scale and market potential of the target country. A higher GDP level usually means a more mature market environment and a broader market space, which directly affects the investment decisions of Chinese enterprises. ROA measures the profitability of enterprises. Enterprises with high ROA usually have stronger financial strength and investment capabilities and can participate in OFDI more actively. Market size reflects the capacity and potential demand of the target market. A larger market size means more investment opportunities and higher potential returns. These control variables can help us analyze the relationship between the main variables more accurately, reduce the interference of other factors, and thus more clearly reveal the impact mechanism of ASEAN economic policy uncertainty on Chinese enterprises' OFDI.

In order to verify the reliability and stability of the research results, this paper conducted a variety of robustness tests. The endogeneity problem was tested by the instrumental variable method to ensure that the causal relationship between the main variables was not affected by omitted variables or reverse causality. The robustness of the main conclusions in different scenarios was further verified by methods such as replacement variables and group regression. These testing methods are designed to test whether the impact of ASEAN economic policy uncertainty on Chinese enterprises' OFDI is consistent under different combinations of control variables or in subsamples of different enterprise types or industry attributes. These robustness

tests not only enhance the credibility of the research conclusions, but also provide a more solid foundation for subsequent policy recommendations and theoretical research, discover and solve potential problems, and further enhance the scientificity and practicality of the research.

4. Results

4.1 Benchmark Regression

The benchmark regression model sets ASEAN Economic Policy Uncertainty (FEPU) as the independent variable and China's Outward Foreign Direct Investment (OFDI) as the dependent variable. Control variables can include ASEAN market size (GDP) and profitability (ROA). The coefficient of ASEAN economic policy uncertainty in the analysis model is assessed to determine its impact on China's OFDI. A positive coefficient indicates that an increase in ASEAN economic policy uncertainty inhibits China's direct investment in ASEAN, while a negative coefficient suggests that an increase in ASEAN economic policy uncertainty promotes China's direct investment in ASEAN. The statistical significance of the coefficient for ASEAN economic policy uncertainty is determined.

The data in the table below confirm that Hypothesis H1 is valid, i.e., there is a negative relationship between ASEAN economic policy uncertainty and firms' direct investment in ASEAN (Benchmark Regression FEPU = -0.427***; Fixed Effects Regression FEPU = -1.403***). As the degree of economic policy uncertainty in ASEAN increases, market dynamics become more frequent and unpredictable, and the future operating conditions of firms become unclear. At the same time, since investors cannot accurately estimate their expected returns, they choose to reduce their investments in the market to avoid potential market shocks and losses. For this reason, firms may significantly adjust their capital allocation directions to more economically stable and profitable places to seek new opportunities and increase their overseas business expansion efforts to achieve more profit growth targets.

The regression results for other variables show that Chinese firms' outward investment decisions are constrained by ASEAN's market environment (GDP) and the number of ASEAN labor force (POP). It is also found that the financial stress of firms is negatively correlated with China's direct investment in ASEAN, which means that if an institution faces more loan difficulties or increased borrowing difficulties, it may reduce or abandon direct investment in ASEAN to achieve its development plan.

Table 1 Benchmark Regression Results

variable	Model 1 <i>ofdi</i>	Model 2 <i>ofdi</i>
<i>fepu</i>	-1.403*** (-12.82)	-0.427*** (0.077)
<i>cepu</i>	0.197*** (0.037)	0.680*** (12.83)
<i>size</i>	0.068*** (0.018)	0.066*** (0.018)
<i>roa</i>	6.862*** (0.347)	6.912*** (0.348)
<i>gdp</i>	46.388*** (1.810)	41.099*** (1.836)
<i>pop</i>	14.084*** (2.280)	15.762*** (2.317)
<i>tra</i>	-2.510*** (0.223)	-2.890*** (0.222)
<i>r2_p</i>	0.085	0.085
<i>N</i>	20224	20224

Note: *p < 0.1, **p < 0.05, ***p < 0.01.

4.2 Heterogeneity Analysis

To verify Hypothesis 2, this study examines the impact of different development stages and firm characteristics through empirical research. The total sample is divided into several subsamples based on firm characteristics, and then linear probability fixed-effects regression is performed. The regression results are detailed in the table.

This study divides all cases into two subsamples based on the median of financing constraints, and the statistical analysis results are shown in the table. It can be seen that the FEPU coefficients are negative in both cases. This indicates that regardless of whether firms face high or low financing constraints, the effect of economic policy fluctuations on firms' direct investment decisions in ASEAN remains unchanged.

Observing the data analysis results of the two subsamples, it can be seen that the impact coefficient of financing constraints (SA) shows a significant negative correlation. This indicates that if firms encounter severe financing problems, their overseas investment activities will be significantly reduced. Compared to firms with high financing constraints, the regression coefficient of FEPU for firms with low financing constraints is more significant. In a stable ASEAN economic policy environment, firms with low financing pressure have a greater willingness to engage in outward investment. In both cases, when there is an increase in economic policy changes or trade policy uncertainty in ASEAN, firms choose to increase their cash reserves to reduce investment risks. At the same time, due to difficulties in obtaining loans from banks and other financial institutions, restricted financing channels, and increased financing costs, firms face stricter external financing requirements, thereby weakening their investment capabilities.

Overall, when ASEAN's EPU decreases, firms with low financing constraints are more willing to engage in outward direct investment compared to those with high financing constraints, thus verifying Hypothesis H2a.

Table 2 Heterogeneity Analysis Results of Financing Constraints Differences

variable	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
	Low	High	Low	High
<i>fepu</i>			-0.383*** (0.105)	-0.440*** (0.117)
<i>cepu</i>	0.162*** (0.052)	0.262*** (0.055)		
<i>size</i>	0.056** (0.026)	-0.058 (0.044)	0.058** (0.026)	-0.064 (0.044)
<i>roa</i>	5.081*** (0.499)	8.531*** (0.506)	5.131*** (0.500)	8.605*** (0.509)
<i>gdp</i>	32.500*** (2.328)	66.700*** (2.949)	28.751*** (2.349)	58.961*** (3.019)
<i>pop</i>	16.280*** (3.000)	9.066** (3.608)	16.768*** (3.016)	12.512*** (3.742)
<i>tra</i>	-2.407*** (0.307)	-2.455*** (0.332)	-2.689*** (0.304)	-2.981*** (0.335)
<i>_cons</i>	-573.204*** (49.825)	-786.664*** (61.075)	-509.497*** (45.672)	-649.904*** (55.875)
<i>r2_p</i>	0.056	0.124	0.056	0.124
<i>N</i>	10051	10173	10051	10173

Note: *p < 0.1, **p < 0.05, ***p < 0.01.

The research subjects were divided into two categories based on ownership characteristics: one category consists of state-owned enterprises (SOEs) that are owned or controlled by the state, and the other category includes privately operated or foreign-collaborated management institutions and other non-state-owned enterprises.

In terms of data, a total of 6,212 state-owned enterprises were included in the analysis of

this paper, while another 14,012 market entities composed of non-state-owned capital or other types of mixed organizational forms were also included in the analysis. According to the regression results in Table 5.5, the core explanatory variable FEPU for both state-owned and non-state-owned enterprise samples has a significantly negative coefficient, indicating that regardless of the ownership attributes, economic policy fluctuations in China will encourage enterprises to engage in direct investment in ASEAN, and a stable policy environment in ASEAN will attract enterprises to conduct direct investment in the country.

Different ownership attributes determine the survival and growth modes of enterprises, thereby affecting their outward investment activities. Generally, state-owned enterprises are controlled by the government, so their investment decisions are not only aimed at maximizing profits but also carry certain social responsibilities and political goals. According to the research by Li and Yang (2015), firstly, SOEs, being mainly held by the government with a significant share, lack restrictions from other shareholders, making them more risk-seeking in the face of risks; secondly, SOEs exhibit stronger integrity and coordination in their direct investment activities in ASEAN, based on their social responsibilities and political missions. In contrast, private enterprises operate in a free market competition environment. Although they receive some support from the state, it is relatively small, and they hardly enjoy the investment guidance that SOEs have. Most private enterprises rely on competing in the market to promote their own development and growth. Therefore, for these private enterprises, they are more sensitive to changes in economic policies and market fluctuations, enabling them to quickly adapt to changing environments and maintain a leading position in competition.

Overall, a decrease in ASEAN EPU makes non-state-owned enterprises more inclined to engage in outward direct investment. This is consistent with Hypothesis H2b, confirming Hypothesis H2b.

Table 3 Heterogeneity Analysis Results of Ownership Differences

variable	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4
	State-owned	Non-state-owned	State-owned	Non-state-owned
<i>fepu</i>			-0.048 (0.164)	-0.541*** (0.094)
<i>cepu</i>	0.028 (0.082)	0.325*** (0.045)		
<i>size</i>	0.340*** (0.033)	0.081*** (0.024)	0.341*** (0.033)	0.077*** (0.024)
<i>roa</i>	0.019 (0.705)	9.019*** (0.427)	0.014 (0.704)	9.083*** (0.429)
<i>gdp</i>	-5.55 (3.388)	71.058*** (2.342)	-5.601 (3.438)	62.154*** (2.370)
<i>pop</i>	11.328*** (4.155)	8.085*** (2.861)	11.485*** (4.147)	12.342*** (2.935)
<i>tra</i>	-0.172 (0.445)	-3.197*** (0.271)	-0.16 (0.441)	-3.829*** (0.270)
<i>_cons</i>	-312.712*** (71.819)	-842.970*** (49.566)	-322.202*** (67.672)	-680.366*** (44.839)
<i>r2_p</i>	0.064	0.14	0.064	0.139
<i>N</i>	6212	14012	6212	14012

Note: *p < 0.1, **p < 0.05, ***p < 0.01.

Referring to the research method of Lu Tong and Dang Yin (2014), this study conducted a cluster analysis based on the industry classification criteria of the China Securities Regulatory Commission (CSRC) from 2012, categorizing various industries into three types: technology-driven firms, capital-driven firms, and labor-driven firms. The detailed classification of these firms is shown in the table below.

Table 4 Industry Attribute Classification

Industry Attribute	Industry Name and Code
Labor-intensive	Agriculture, Forestry, Animal Husbandry, and Fishery (A), Mining (B), Food and Beverage, Textile, Apparel, Leather, Wood and Furniture (C3-C21), Electricity, Gas, and Water Supply (D), Construction (E), Wholesale and Retail Trade (F), Transportation (G), Culture, Sports, and Entertainment (R), Comprehensive (S)
Capital-intensive	Paper and Printing, Petrochemicals and Plastics, Metals (C22-C33), Real Estate (K70), Social Services (L, J, H, O, Q)
Technology-intensive	Electronics, Machinery and Equipment, Pharmaceutical and Biotechnology, Other Manufacturing (C34-C43), Information Services (I), Scientific Research (M)

The regression results for the three groups are shown in the table below.

According to the regression results, the FEPU coefficients for all three groups are significantly negative, indicating that regardless of whether the firms are labor-intensive, capital-intensive, or technology-intensive, the impact of ASEAN economic policy uncertainty on firms' direct investment in ASEAN remains consistent. In terms of the FEPU regression coefficients, the impact is greatest for labor-intensive firms, followed by capital-intensive firms, and smallest for technology-intensive firms. This suggests that when the policy environment in ASEAN is stable, technology-intensive firms are more willing to engage in direct investment in ASEAN, with most firms investing overseas to acquire advanced technology. Therefore, when the domestic policy environment is volatile, technology-intensive industries seek advanced foreign technology and invest in high-tech fields to gain investment returns in the future. When the ASEAN economic policy environment is more stable and mature, there is a higher likelihood of increased direct investment in foreign high-tech areas. During periods of frequent domestic policy fluctuations or when the foreign policy environment is more stable, the willingness of capital-intensive firms to invest overseas is lower than that of technology-intensive firms but higher than that of labor-intensive firms. Compared to high-tech industries, the sensitivity of natural resource-based industries to policy changes is relatively low. For capital-driven firms, a significant reason for their cross-border investment is to obtain rare materials and actively seek advanced technology. However, for labor-intensive firms, their desire for cross-border investment is relatively the weakest. This is because the overseas expansion of these firms relies more on low-cost labor, and their target markets are often in Asian countries such as Thailand, Vietnam, and India. The impact of economic policy on labor elements is relatively limited, so the reaction of these firms to policy changes is also relatively slow.

Table 5 Heterogeneity Analysis Results of Industry Attribute Differences

variable	Model 1 Labor	Model 2 Capital	Model 3 Technology	Model 4 Labor	Model 5 Capital	Model 6 Technology
<i>fepu</i>				-0.404* (0.233)	-0.416*** (0.127)	-0.452*** (0.109)
<i>cepu</i>	0.029 (0.114)	0.163*** (0.061)	0.260*** (0.053)			
<i>size</i>	-0.122** (0.061)	0.131*** (0.030)	0.068*** (0.025)	-0.119** (0.061)	0.130*** (0.030)	0.064** (0.025)
<i>roa</i>	7.268*** (1.087)	8.421*** (0.590)	6.162*** (0.475)	7.296*** (1.089)	8.477*** (0.591)	6.184*** (0.477)
<i>gdp</i>	43.980*** (5.378)	45.600*** (2.897)	48.583*** (2.601)	41.250*** (5.427)	41.333*** (2.924)	41.638*** (2.656)
<i>pop</i>	9.339 (6.991)	16.917*** (3.711)	13.196*** (3.218)	10.786 (7.063)	17.927*** (3.750)	15.772*** (3.293)
<i>tra</i>	-2.027*** (0.693)	-2.814*** (0.374)	-2.425*** (0.308)	-2.213*** (0.687)	-3.153*** (0.372)	-2.889*** (0.307)
_cons	-	-	-	-	-	-

	404.153*** (112.593)	726.488*** (60.978)	748.831*** (55.428)	393.398*** (103.834)	658.447*** (55.881)	620.900*** (50.472)
r ² _p	0.094	0.1	0.081	0.095	0.1	0.08
N	2255	8080	9889	2255	8080	9889

Note: *p < 0.1, **p < 0.05, ***p < 0.01.

4.3 Robustness Testing in Empirical Research

Robustness testing is a common and crucial step in empirical research, primarily aimed at verifying the stability and reliability of the core regression coefficient estimates after adding or removing variables. If the core coefficients remain consistent and statistically significant after variable substitution or the removal of outliers, the model's evaluation methods and interpretive capabilities become more credible.

In this paper, the instrumental variable (IV) regression method is first used to address potential endogeneity issues. As shown in the table below, LFEPU (the lagged one-period ASEAN economic uncertainty) has an impact on FEPU (the current period ASEAN economic uncertainty) of 0.531, and this impact is highly significant. This indicates that the uncertainty of the previous period significantly predicts the uncertainty of the current period. LFEPU has a significant negative impact on OFDI (the direct investment of Chinese manufacturing enterprises in ASEAN), with a coefficient of -0.015, suggesting that there is no serious endogeneity problem in this paper.

Table 6 Analysis Results of Endogeneity Issues

variable	Model 1	Model 2
	<i>fepu</i>	<i>ofdi</i>
<i>lfepu</i>	0.531*** (81.124)	-0.015*** (0.893)
<i>cepu</i>		0.054*** (7.836)
<i>size</i>		0.012 (0.333)
<i>roa</i>		0.845*** (13.932)
<i>gdp</i>		8.655*** (27.010)
<i>pop</i>		2.472*** (6.073)
<i>tra</i>		-0.454*** (-11.927)
_cons	2.386*** (72.459)	-120.361*** (-16.144)
N	17815	17815
R ²	0.293	0.109

Note: *p < 0.1, **p < 0.05, ***p < 0.01.

5. Conclusion

This study uses a linear probability regression model to analyze A - share listed companies that made outward foreign direct investment in ASEAN from 2003 to 2023. The results show that a decrease in policy uncertainty in ASEAN may stimulate the overseas expansion behavior of Chinese enterprises. However, on the contrary, if the policy uncertainty in ASEAN increases, it will hinder Chinese enterprises from making direct investments abroad. In other words, when China's economic policies change or become turbulent, it is difficult for corporate management to predict future trends. Therefore, they feel that expanding production scale during this period may bring greater operating pressure and increase potential market risks. So their preferred strategy is to reduce their market share in this region and increase investment

in other countries to avoid the possibility of such adverse effects. Similarly, if ASEAN's economic policies are not stable or are often in a state of change, the review of transnational enterprises will become more stringent. As a result, enterprises that want to maintain sufficient cash flow naturally prefer to reduce direct investment in that country to avoid any form of investment risks.

The direct investment decisions of companies in ASEAN are not only affected by the overall economic and policy environment of the two countries, but also influenced by their own development characteristics. In comparison, if China's domestic economic policies change greatly or ASEAN's economic policies are more stable, enterprises with higher capital constraints are more inclined to invest directly in ASEAN. Compared with state - owned enterprises, non - state - owned enterprises show greater interest in making direct investments in ASEAN. In addition, companies with high technological content are the most sensitive to direct investment in ASEAN, followed by capital - intensive companies, and finally labor - intensive companies.

6. Discussion

The results of this study indicate a significant negative relationship between ASEAN economic policy uncertainty and the direct investment of Chinese manufacturing enterprises in ASEAN. This finding is consistent with the existing literature, which suggests that economic policy uncertainty increases the risks associated with cross-border investments, thereby inhibiting firms' outward direct investment behavior. Specifically, when economic policy uncertainty in ASEAN countries rises, Chinese enterprises may anticipate increased investment risks and uncertainties, leading them to reduce or delay direct investments in the ASEAN region. This reaction reflects the natural risk-averse behavior of firms, aimed at protecting corporate assets from potential adverse effects of policy changes.

This study further reveals differences in the responses of different types of firms to ASEAN economic policy uncertainty. In particular, firms with lower financing constraints are more inclined to make direct investments when ASEAN policy uncertainty decreases, compared to those with higher financing constraints. This may be because firms with lower financing constraints have more financial reserves and can better seize investment opportunities or hedge against the risks brought by policy uncertainty through financial instruments.

Moreover, non-state-owned enterprises show a higher propensity to invest in the face of ASEAN economic policy uncertainty compared to state-owned enterprises. This may be because non-state-owned enterprises typically possess greater flexibility and adaptability, and are subject to fewer administrative constraints, enabling them to respond more agilely to changes in the policy environment.

In terms of industry attributes, the technological intensity of firms significantly affects the likelihood of direct investment in ASEAN. Technology-intensive firms, with their strong competitive advantages and innovation capabilities, are better equipped to cope with the challenges brought by policy uncertainty, thus having the highest likelihood of direct investment in ASEAN. Capital-intensive firms fall in the middle, while labor-intensive firms have the lowest likelihood of investment. This result is consistent with the high sensitivity of labor-intensive firms to external environmental changes and their lower capacity for adjustment.

Chinese enterprises need to be more cautious in assessing the policy risks of the ASEAN market when formulating their overseas investment strategies. Before making investment decisions, enterprises should strengthen their research on the policy environment of ASEAN countries and assess potential policy risks in advance. This may include considerations such as familiarity with local policies and regulations, frequency of policy adjustments, and policy transparency. In order to reduce the risk of a single market, enterprises should consider diversifying their investments to multiple ASEAN countries to avoid over-concentration. Enterprises can simultaneously carry out investment projects in Vietnam, Thailand, Malaysia and other countries to disperse the risks brought by policy uncertainty. Through regular bilateral or multilateral policy dialogues, timely communication of policy changes can reduce policy uncertainty. ASEAN countries can notify policy adjustments that may affect investment in advance, and Chinese enterprises can also feedback their concerns about policy changes. By

strengthening the implementation of the Free Trade Agreement (FTA) and promoting the deepening of the Regional Comprehensive Economic Partnership (RCEP), trade and investment barriers can be further reduced and the stability of regional economic integration can be enhanced. In order to attract more Chinese investment, ASEAN countries can simplify the investment approval procedures, reduce administrative barriers faced by enterprises, and improve investment efficiency. Improve infrastructure conditions such as transportation and communications to provide better basic conditions for enterprises' investment and operations.

7. Suggestions

7.1 Theoretical Contributions

In terms of theory, this study not only enriches the theoretical framework of outward foreign direct investment but also provides new perspectives and strategic recommendations for economic cooperation between ASEAN and China. Its marginal contribution lies in deepening the understanding of the factors affecting ASEAN economic policy uncertainty and providing an empirical research foundation and policy guidance for addressing this uncertainty. By constructing a more scientific measure of economic policy uncertainty, this paper offers new tools and methodologies for economic research, which is of significant academic and practical value. This measure helps to more accurately reflect the economic policy uncertainty faced by Chinese enterprises in their direct investments in ASEAN, thereby providing a more scientific basis for decision-making.

7.2 Policy Implications

In terms of policy, in the face of potential economic policy uncertainty in ASEAN, the Chinese government should take prudent measures to guide enterprises in establishing risk monitoring and prevention systems for outward investment. It should strengthen the supervision and management of multinational corporations, helping them assess various risks in investment destinations and provide early warnings. At the same time, the government needs to formulate clear policy guidelines to encourage enterprises to avoid blindly pursuing scale expansion in outward investment and to improve investment efficiency and returns through technological innovation and management upgrades. Additionally, China should actively participate in international economic governance through multilateral and bilateral cooperation to create a stable external environment for enterprises and encourage them to engage in diversified investments in regions such as ASEAN, reducing dependence on a single market and dispersing risks. The government should also reasonably control capital flows to protect national economic security and further increase the degree of openness to attract high-quality foreign investment and promote domestic industrial upgrading. Through these measures, it is possible to protect domestic economic security while promoting outward investment by enterprises, achieving mutually beneficial and sustainable development with the ASEAN region.

7.3 Practical Implications

In practice, when facing economic policy uncertainty in ASEAN, enterprises should take specific measures such as diversified investment, enhanced risk management, and the establishment of flexible investment strategies. The Chinese government should take the lead in constructing multi-level capital markets, creating new open cooperation platforms, expanding financing channels for enterprises, and advocating diversified financing methods, moderately relaxing loan constraints for small enterprises. At the same time, the government also needs to provide policy support and protection throughout the life cycle of private enterprises, cultivating more companies capable of overseas investment. Furthermore, enterprises should fully understand and apply advanced foreign technologies, optimize and adjust them according to the country's actual situation and consumer needs, and widely apply them to the product lines of Chinese manufacturers to enhance production efficiency and increase profit margins, thereby driving the overall development of the national industry.

Develop a centralized policy monitoring platform to track policy changes in ASEAN countries in real time using natural language processing (NLP) and machine learning technologies. The platform will integrate multilingual information to ensure that companies can accurately understand the policy content. Through this platform, companies can understand

policy dynamics in real time and adjust investment strategies in a timely manner, thereby effectively reducing the uncertainty caused by policy changes. Develop an economic policy uncertainty (EPU) forecasting model based on historical and real-time data. Use time series analysis and machine learning algorithms (such as random forests, neural networks) to combine macroeconomic indicators and policy change frequency to predict policy uncertainty in advance. In addition, develop an investment risk assessment model that comprehensively considers policy uncertainty, market risk, and financial risk to provide companies with a comprehensive risk assessment. Companies can use these models to predict future policy uncertainty, adjust investment plans in advance, and optimize investment strategies, thereby reducing investment risks.

Establish a regular bilateral or multilateral policy dialogue mechanism to strengthen policy communication between China and ASEAN countries and reduce information asymmetry. ASEAN countries should reduce companies' concerns about policy changes by making policies and regulations public and notifying policy adjustments in advance. By strengthening policy communication and improving transparency, policy uncertainty can be effectively reduced and companies' confidence in the ASEAN market can be enhanced. Further deepen existing free trade agreements (such as RCEP) to reduce business operating costs and policy risks by lowering tariffs, simplifying customs procedures, and reducing non-tariff barriers. Strengthen infrastructure construction in the ASEAN region and enhance regional market connectivity through joint investment and cooperation. By deepening FTAs and strengthening infrastructure construction, trade and investment barriers can be reduced, the stability of regional economic integration can be enhanced, and a more favorable investment environment can be created for businesses.

References

- Baker, S. R., Bloom, N., & Davis, S. J. (2016). Measuring economic policy uncertainty. *Quarterly Journal of Economics*, 131(4), 1593-1636.
- Blonigen, B. A., Fontagné, L., Sly, N., & Toubal, F. (2014). Cherries for sale: The incidence and timing of cross-border M&A. *Journal of International Economics*, 94(2), 341-357.
- Bloom, N. (2014). The impact of uncertainty shocks. *Econometrica*, 77(3), 623-685.
- Cai, G. W., Wu, H. Q., & Xu, X. Z. (2018). The Impact of Policy Uncertainty on Corporate Financing and Investment Behavior. *Journal of Finance*, 1(03), 89-104.
- Chen, G. J., Zhang, R. Z., & Zhao, X. Q. (2018). Economic Policy Uncertainty and Stock Risk Characteristics. *Journal of Management Science*, 21(4), 27.
- Chen, S., & Guo, Y. (2021). Host Country Business Environment and Parent Country Outward Foreign Direct Investment: An Empirical Study Based on China's OFDI in "Belt and Road" Countries. *World Economy and Politics Forum*, (3), 78-105.
- Chen, S., & Guo, Y. (2021). The impact of economic policy uncertainty on corporate investment behavior. *China Industrial Economy*, 21(3), 5-20.
- Chen, Y. M., Sun, Q. K., Wen, W., & Huang, Y. T. (2019). Home Country Economic Policy Uncertainty, Financing Constraints, and Outward Foreign Direct Investment. *International Trade Issues*, (06): 133-144.
- Du, Q. Y., Zhou, F. X., & Zhan, M. H. (2022). Information Asymmetry, Resource Allocation Efficiency, and Economic Cycle Fluctuations. *China Industrial Economics* (4), 19.
- Du, Q. Y., Zhou, F. X., & Zhan, M. H. (2022). Information Asymmetry, Resource Allocation Efficiency, and Economic Cycle Fluctuations. *China Industrial Economics* (4), 19.
- Gülen, M. (2015). *Bankacılık sektöründe kamu ve özel bankaların finansal performanslarının karşılaştırılması* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Huang, Y. (2019). Environmental risks and opportunities for countries along the Belt and Road: Location choice of China's investment. *Journal of Cleaner Production*, 211, 14-26.
- Huang, Z., Tong, C., & Liang, F. (2017). The Impact of Economic Uncertainty on Financial Markets: A Literature Review. *Financial Science* (2), 16.
- Jiang, X. J., & Meng, L. J. (2021). Domestic Circulation as the Mainstay, Empowerment of External Circulation, and a Higher Level of Dual Circulation: International Experience

- and Chinese Practice. *Management World*, 37(1), 19.
- Knight, F. H. (1921). *Risk, Uncertainty, and Profit*. The Commercial Press.
- Lei, L. K., Yu, J., & Wei, Y. (2018). Economic Policy Uncertainty and the Volatility Forecast of China's Stock Market. *Journal of Management Science*, 21(6), 88-98.
- Lei, L. K., Zhao, Y. X., & Zhang, C. S. (2018). Economic policy uncertainty and stock market volatility. *Financial Research*, 49(1), 1-15.
- Lu, T., & Dang, Y. (2014). The Latest Developments in Corporate Governance Research After the Financial Crisis. *Industrial and Economic Review*, 5(1), 14.
- Lv, Y., & Wei, Y. N. (2020). Economic policy uncertainty and international trade. *International Trade Issues*, 20(1), 10-22.
- Lv, Y., & Wei, Y. N. (2020). Trade Network Position and Outward Foreign Direct Investment: Empirical Evidence from Cross-country Panel Data from 1970 to 2018. *Journal of Zhongnan University of Economics and Law*, (5), 14.
- Ouyang, Y. Y., & Shi, Y. J. (2021). Internal and External Economic Policy Uncertainty and Outward Foreign Direct Investment: Risk Aversion or Export Inhibition? *Journal of Shanghai University of Finance and Economics* (6): 71-86.
- Qi, J. Y., & Ren, Y. D. (2020). The Level of Digital Economy Development in Host Countries and China's Outward Foreign Direct Investment. *Academic Abstracts of Humanities and Social Sciences in Universities*, 37(6), 166-167.
- Rao, P. G., Yue, H., & Jiang, G. H. (2017). Economic Policy Uncertainty and Corporate Investment Behavior. *World Economy*, 40(2), 27-51.
- Tabash, M. I., Farooq, U., Ashfaq, K., & Tiwari, A. K. (2022). Economic policy uncertainty and financing structure: New panel data evidence from selected Asian economies. *Research in International Business and Finance*, 60, 101574.
- Yan, B., Wu, Q. Q., & Wang, N. H. (2024). Anti-dumping, Trade Links, and Outward Foreign Direct Investment. *China Industrial Economics*, No. 5, 60-78.
- Yao, X. G., Liu, J. S., & Du, Y. (2021). The Impact of Economic Policy Uncertainty on Stock Market Manipulation in China. *Finance Theory and Practice*, 42(5), 9-16.
- Zhang, J. Y., Jia, Y. C., & Zhang, C. (2023). The Level of Digital Economy in Host Countries and China's Outward Foreign Direct Investment Location Decisions: A Study Based on Listed Company Data. *Journal of Shanghai University of Finance and Economics: Philosophy and Social Sciences Edition*, 25(4), 49-62.
- Zhang, L. Q., & Cai, S. Y. (2019). Steadily Opening the Capital Market to Guard Against Cross-border Capital Flow Risks. *China Foreign Exchange* (11), 3.
- Zhang, L. Q., & Cai, S. Y. (2020). The impact of economic policy uncertainty on macroeconomics. *World Economy*, 43(1), 3-20.
- Zhou, N. L., & Wang, D. (2024). The Dual Marginal Growth of Chinese Enterprises' Outward Foreign Direct Investment: An Explanation Based on Digital Cultural Exports. *International Trade Issues*, (5), 70-88.

พฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพระบบทางเดินหายใจ
ของผู้อาศัยในตำบลราษฎร์นิยม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

**Health-Seeking Behaviors for Respiratory System among Adolescents
in Rat Niyom Subdistrict, Sai Noi District, Nonthaburi Province**

ภาณุพงศ์ พรหมมาลี, วันนิศา รักษามาตย์, สายฝน ตันตะโยธิน

วิทยาลัยเทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุข กาญจนาภิเษก

คณะสาธารณสุขศาสตร์และสหเวชศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ประเทศไทย

Bhanubhong Prommalee, Wannisa Raksamat, Saifon Tantayothin
Kanchanabhishek Institute of Medical and Public Health Technology,
Faculty of Public Health and Allied Health Science, Praboromaratchanak Institute, Thailand

✉: prommalee.bh@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 21 January 2025; Revised: 21 February 2025; Accepted 25 February 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ 2) ระดับพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพระบบทางเดินหายใจของประชาชนในพื้นที่ตำบลราษฎร์นิยม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี การศึกษานี้เป็นงานวิจัยผสมผสาน โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญการจัดการระบบสุขภาพชุมชน จำนวน 10 คน จากนั้นวิเคราะห์แก่นสาระและสรุปประเด็นสำคัญเพื่อใช้ในการออกแบบการศึกษาเชิงปริมาณ ซึ่งเก็บแบบสอบถามระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในตำบลราษฎร์นิยม จำนวน 378 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม จากนั้นวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า พฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพของประชาชนมีทั้งการดูแลตนเอง เช่น การใช้ยาสมุนไพร อาหารเสริม และการใช้บริการสถานพยาบาลของรัฐ เช่น โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นหลัก และพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพขึ้นอยู่กับมุมมองจากประสบการณ์ส่วนบุคคล ผลการศึกษาเชิงปริมาณให้การสนับสนุนว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ประวัติทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น การพิจารณาประวัติทางสังคมร่วมด้วยสามารถเป็นแนวทางในการออกแบบมาตรการดูแลสุขภาพชุมชนที่มีสอดคล้องกับพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพ, โรคทางเดินหายใจ, งานวิจัยผสมผสาน

Abstract

This study aimed to investigate 1) situations and problems relevant to access health service delivery, 2) levels of health seeking behaviors, and 3) factors affecting health seeking behaviors for respiratory systems among adolescents in Rat Niyom subdistrict, Sai Noi district, Nonthaburi province. The study was a mixed method. A qualitative study was initiated by in-depth interviews from 10 experts relevant in community health system administration. The thematic analysis was consequently addressed in order to extract useful information applied for generating quantitative research design. In this context, 378 samples at Rat Niyom subdistrict were randomly selected by cluster sampling. Descriptive analysis and logistic regression were employed. The qualitative results revealed that self-care, i.e., use of herbal and dietary supplement and use of government healthcare setting services, especially a community hospital and a primary care unit, were committed as their health seeking behaviors. This behavior was induced by an individual's experiences. The quantitative results consolidated the qualitative findings that the samples performed the highest levels of health seeking behaviors. Interestingly, social history was significantly determined as the critical factor affecting suitable health seeking behaviors at 0.05 Adopting social history into designing policies of community health management was highly recommended according to need and behaviors of targeting people.

Keywords: health seeking behaviors, respiratory disease, mixed method study

1. บทนำ

สภาวะเจ็บป่วยทางเดินหายใจเป็นปัญหาสำคัญของระบบสาธารณสุขของประเทศ โดยในแต่ละปีมีจำนวนผู้ป่วยระบบทางเดินหายใจเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและพฤติกรรมการใช้ชีวิตของประชาชน เมื่อเกิดการเจ็บป่วย ผู้คนเลือกที่จะเข้าใช้บริการในระบบสาธารณสุขของรัฐ เกิดความแออัดของการใช้บริการและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการให้บริการ นอกจากนี้พฤติกรรมประชาชนในปัจจุบันเปลี่ยนไปในทิศทางการแสวงหาความสะดวกในชีวิตซึ่งรวมทั้งการเลือกเข้ารับบริการในสถานพยาบาลอื่นที่นอกเหนือจากบริการของรัฐจึงเป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่น ร้านยา ซึ่งอยู่ในชุมชนและให้บริการโดยบุคลากรทางการแพทย์ โดยเป็นสถานที่เข้าถึงง่าย สะดวกในการเข้าใช้บริการและมีราคาที่ถูกกว่าการเข้าใช้งานในระบบบริการอื่นๆ (Terdbaramee & Karnsomdee, 2019) นอกจากนี้ผู้บริโภคยังมีแนวคิดในการดูแลตนเองจากการสืบหาข้อมูลที่สำคัญผ่านทางอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการมีความรอบรู้ทางสุขภาพ (Jitbantad et al., 2022) และการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจ (Subedi et al., 2023)

สถานการณ์การเจ็บป่วยของประชากรในเขตพื้นที่ตำบลราชบุรีนิคม อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนนทบุรี ในปี พ.ศ. 2564 พบว่าส่วนใหญ่มีอัตราการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวานโดยส่วนมากเข้ารับบริการในสถานบริการของรัฐและมีความต้องการให้เกิดการบริการด้านสุขภาพชุมชนเพิ่มเติม นอกจากนี้การศึกษายังพบว่ามีอัตราการเจ็บป่วยโรคทางเดินหายใจส่วนบนร้อยละ 10.47 (Bunpean et al., 2021) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์สูง ทั้งนี้การเกิดโรคทางเดินหายใจส่วนบนสามารถติดต่อและแพร่สู่คนอื่นได้ง่ายและเกิดปัญหาสุขภาพอื่นๆตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดโรคแทรกซ้อนและการติดเชื้อที่ปอด รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับโรคระบบทางเดินหายใจในพื้นที่ตำบล

ราษฎรนิคม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรียังมีจำกัด โดยข้อมูลที่สะท้อนพฤติกรรมของผู้ป่วยในพื้นที่เป้าหมายจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้ป่วยมักขาดความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะระบบทางเดินหายใจ และมีการเลือกสรรสถานพยาบาลเพื่อบำบัดโรคตามความคุ้นเคย ซึ่งอาจมีทั้งเหมาะสมและยังต้องแก้ไข งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพของประชาชนที่อาศัยในตำบลราษฎรนิคม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดการระบบสุขภาพในชุมชนที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ และพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพระบบทางเดินหายใจของประชาชนในพื้นที่ตำบลราษฎรนิคม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพระบบทางเดินหายใจของประชาชนในพื้นที่ตำบลราษฎรนิคม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพระบบทางเดินหายใจของประชาชนในพื้นที่ตำบลราษฎรนิคม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพระบบทางเดินหายใจ เพื่อสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการการดูแลสุขภาพในชุมชนและเป็นข้อมูลนำเข้าในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรงานวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้เชี่ยวชาญการจัดการระบบสุขภาพชุมชนจำนวน 100 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญการจัดการระบบสุขภาพชุมชนที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 1 ปี ทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบการทำงานภาครัฐ จำนวน 10 คน

เครื่องมือในงานวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ อายุ เพศ ประสบการณ์การทำงาน อายุงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การเข้าถึงระบบบริการสุขภาพของประชาชนและพฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับโรคระบบทางเดินหายใจ โดยเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด มีประเด็นคำถามจำนวน 3 ข้อ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับโรคระบบทางเดินหายใจเป็นอย่างไร
2. พฤติกรรมแสวงหาการดูแลสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับโรคระบบทางเดินหายใจเป็นอย่างไร
3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) โดยการสกัดแนวคิดที่สำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำได้โดยการกำหนดข้อความอ้างอิง (quotations) จากคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นกำหนดคำสำคัญ (keywords) และรหัส (code) จากนั้นนำรหัสมาจัดหมวดหมู่เพื่อกำหนดเป็นประเด็น (theme) และเนื้อหาเชิงบริบท (Joungtrakul et al., 2024)

ระยะที่ 2 การศึกษาเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงปริมาณ ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (cross-sectional study) โดยเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ ประชากรงานวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลราษฎร์นิยม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 7,000 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลราษฎร์นิยม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี อย่างน้อย 1 ปี ทำการคัดเลือกตัวอย่างได้จำนวน 378 คนโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Samplings) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามทฤษฎี Taro Yamane เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมการวิจัย (Inclusion Criteria) ประกอบด้วย 1) เป็นประชาชนผู้มีสุขภาพดีหรือมีปัญหาด้านสุขภาพเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ทั้งระดับพลันและเรื้อรัง 2) อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลราษฎร์นิยม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 และ 3) ยินดีเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ

เครื่องมือในงานวิจัย คือ แบบสอบถามพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ โดยปรับเนื้อหาจากการศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพในชุมชน (Usman et al., 2020) ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 11 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพหลัก รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด โรคประจำตัว ประวัติความเจ็บป่วยในอดีต สิทธิการรักษาพยาบาลหลัก ประวัติทางสังคม ระยะเวลาที่ไม่ใส่หน้ากากอนามัยเมื่อออกนอกอาคารต่อวัน และการประเมินสุขภาพตนเอง

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ ประกอบด้วย 3 ด้าน รวมทั้งสิ้น 9 ข้อ เป็นคำถามปลายปิดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย 5 ตัวเลือก สำหรับการแสดงทัศนคติทางบวก ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง (5 คะแนน) เห็นด้วย (4 คะแนน) ไม่แน่ใจ (3 คะแนน) ไม่เห็นด้วย (2 คะแนน) และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง (1 คะแนน) โดยมีเกณฑ์การประเมินระดับการแสวงหาการดูแลสุขภาพ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพเหมาะสมน้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพเหมาะสมมากที่สุด

ระดับการแสวงหาการดูแลสุขภาพผ่านเกณฑ์ คือ ระดับมากที่สุด

จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดสอบ ความตรงของเนื้อหา (Content validity) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ผู้มีคุณวุฒิ ความรู้และประสบการณ์ด้านสาธารณสุขชุมชน 1 ท่าน ด้านสารสนเทศศาสตร์สุขภาพ 1 ท่าน และด้านพฤติกรรมศาสตร์ 1 ท่าน เพื่อพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence; IOC) โดยพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นทำ

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) จากผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลคลองขวาง อำเภอน้อย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficients) 0.92

เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จสมบูรณ์ ทำการเก็บข้อมูลโดยการประสานผู้ช่วยเก็บข้อมูล จำนวน 3 คน แบ่งตามลักษณะพื้นที่ของตำบลราชบุรีนิคม โดยแต่ละคนได้รับการชี้แจงระเบียบวิธีวิจัย ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ถูกต้อง โดยพิจารณาจากผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์คัดเข้าและครบถ้วนตามจำนวน โดยไม่เก็บซ้ำจากผู้ที่เคยตอบแบบสอบถามแล้ว จากนั้นตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลก่อนทำการวิเคราะห์ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลและระดับพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ โดยใช้ multivariate logistic regression ซึ่งถูกใช้สำหรับพยากรณ์ความน่าจะเป็นในการเกิดหรือไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ โดยตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ตัวแปรอิสระเป็นปัจจัยพยากรณ์การเกิดเหตุการณ์ที่สนใจและมีได้มากกว่า 1 ตัวแปร แสดงผลในรูปค่า odd ratio (OR) ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์กับโอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ โดย $OR > 1$ หมายถึง มีโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์มากกว่าโอกาสที่จะไม่เกิดเหตุการณ์

4. ผลการวิจัย

4.1 การศึกษาเชิงคุณภาพ

งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพของผู้อาศัยในตำบลราชบุรีนิคม อำเภอน้อย จังหวัดนนทบุรี โดยเริ่มต้นจากการศึกษาเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญการจัดการระบบสุขภาพชุมชน จำนวน 10 คน ให้ผลการศึกษา ดังนี้

4.1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึก

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เชิงลึก (n=10)

ลำดับ	ตำแหน่ง	ประสบการณ์	ลำดับ	ตำแหน่ง	ประสบการณ์
1	พยาบาลวิชาชีพ	10 ปี	6	อสม.	10 ปี
2	นักวิชาการสาธารณสุข	5 ปี	7	นักวิชาการสาธารณสุข	5 ปี
3	อสม.	2 ปี	8	เจ้าพนักงานสาธารณสุข	10 ปี
4	พยาบาลวิชาชีพ	5 ปี	9	ทันตสาธารณสุข	3 ปี
5	อสม.	10 ปี	10	อสม.	5 ปี

4.1.2 สถานการณ์การเข้าถึงระบบบริการสุขภาพของประชาชน

4.1.2.1 การเข้าถึงระบบบริการสุขภาพของประชาชน

ประชาชนส่วนใหญ่เข้ารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้งการบำบัดโรคเบื้องต้น การส่งเสริม ควบคุม ป้องกันโรค พื้นฟูสภาพ กรณีเจ็บป่วยซับซ้อนซึ่งต้องรับการตรวจด้วยบุคลากรและเครื่องมือที่ละเอียดมากขึ้น จะเดินทางไปโรงพยาบาลชุมชน เช่น โรงพยาบาลไทรน้อย และโรงพยาบาลศูนย์ เช่น โรงพยาบาลพระนั่งเกล้า รวมทั้งผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังส่วนมากใช้บริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อรับยาต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีโรคและอาการที่สามารถควบคุมได้ และใช้แผนการรักษาเดิม

“ตอนเจ็บป่วยคนที่นี่ชอบไปอนามัย ปวดหัวตัวร้อนก็ไป ทำแผลอะไรพวกนี้ก็ไปอนามัย” (ผู้ตอบ 3)

“จะไปอนามัยเฉพาะตอนป่วย และตอนเค้าให้ไปฉีดวัคซีน” (ผู้ตอบ 2)

“.... (ที่อนามัย)...บางทีรอหมอมาตรวจเดือนละครั้ง รับยาเก่าและกลับบ้าน เขาก็บอกว่าสะดวกดีนะ ชี้แจงไปโรคความดันที่โรงพยาบาล” (ผู้ตอบ 4)

กรณีสถานพยาบาลอื่น เช่น คลินิก ร้านยา ศูนย์บริการสาธารณสุขอื่นๆ ไม่เป็นที่ต้องการของประชาชนมากนัก เนื่องจากมีสถานพยาบาลหลักอยู่แล้ว และมีการปรับปรุงบริการให้ดีขึ้น รวมทั้งการใช้สิทธิการเบิกของรัฐ ยังคงเป็นเหตุผลสนับสนุนการใช้บริการ แต่จะใช้บริการเมื่อต้องการความสะดวก เช่น ซื้อยาเดิมที่เคยใช้เป็นประจำ

“.....(ตอนไม่สบาย).... จะไม่ค่อยไปร้านยาหรือคลินิก จะไปโรงพยาบาลมากกว่า เดียวนี้ไม่รอนานแล้ว” (ผู้ตอบ 7)

“ใช้สิทธิบัตรทองที่โรงบาล มันสะดวก อาจจะรอนานบางวัน อย่างวันจันทร์เนี่ยคนจะเยอะมาก ก็จะเลี่ยงๆไปวันอื่นแทน” (ผู้ตอบ 10)

“ร้านยาเอาไว้อียาเดิมที่เคยใช้ประจำ มันสะดวกรวดเร็ว” (ผู้ตอบ 1)

มุมมองสถานพยาบาลอื่นยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย เนื่องจากข้อจำกัดทั้งด้านราคาสูง ความไม่มั่นใจในประสิทธิภาพของบุคลากรและเครื่องมือ และภาพลักษณ์ที่เป็นสถานพยาบาลสำหรับการเจ็บป่วยเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งไม่ตอบสนองการเจ็บป่วยที่ผ่านการดูแลตนเองมาแล้ว

“จริงๆคลินิกก็มีหมอนะ แต่มันแพงมาก เครื่องมือก็น้อยกว่าโรงบาล บางทีไปโรงบาลเลยดีกว่า เดียวนี้โรงบาลเขาดีแล้ว” (ผู้ตอบ 10)

“ร้านขายยาเขาจะเอาไว้อียากัน ซื้อตามอาการ ถ้าเป็นไม่มาก” (ผู้ตอบ 1)

“ต่อให้ป่วยนิดหน่อยก็ไม่ค่อยไปซื้อยาร้านขายยากินเองสักเท่าไร น่าจะไปหาหมอมากกว่า ร้านขายยาเค้าไม่น่าจะรู้วิธีรักษาขนาดนั้น อาจจะแค่ขายยาตามอาการอะพอได้” (ผู้ตอบ 5)

ประชาชนในพื้นที่ตำบลราชวรนิยมเจ็บป่วยด้วยโรคที่พบบ่อยในชุมชน คือโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ขณะที่โรคฉับพลันมักเป็นการปวดข้อ กระดูก กล้ามเนื้อ ภูมิแพ้ต่างๆ โดยเฉพาะโรคภูมิแพ้ซึ่งเป็นเรื้อรัง มักเกิดขึ้นในกลุ่มประชากรวัยทำงาน เกิดจากการทำไร่และสภาพอากาศเปลี่ยนแปลง การติดต่อจากคนสู่คน โดยผู้ป่วยมีมุมมองว่าเป็นความปกติของโรค บางคนไม่ได้ทำการรักษาให้หายขาดโดยเน้นการรักษาตามอาการเป็นหลัก และยังขาดความเข้าใจในผลกระทบหรือภาวะแทรกซ้อนหลังจากนั้น

“คนแถวนี้ส่วนมากเป็นเบาหวาน ความดัน โรคอื่นๆก็มีปวดกระดูกกล้ามเนื้อ บางคนแพ้อากาศ เป็นภูมิแพ้มานาน มาขอยากับเราย่อยๆ บางคนทำสวนทำไร่ ทำให้ภูมิแพ้เกิดขึ้นง่าย” (ผู้ตอบ 2)

“ช่วงนี้อากาศเย็น ไอจามมีบ่อยมาก คนไข้เราส่วนมากก็โรคทั่วไป” (ผู้ตอบ 8)

“โรคที่พบบ่อยอีกอย่างคือโรคระบบทางเดินหายใจส่วนบน ซึ่งเกิดขึ้นง่ายในชุมชนและติดต่อผ่านคนสู่คน ชาวบ้านเขาอยู่กันแบบเครือญาติและด้วยความใกล้ชิดอาจจะไม่ได้ป้องกันตัวกันเท่าที่ควร บางคนไอมาเป็นเดือนๆ กินยาแก้ไอมาแล้วดีขึ้น แต่ไม่หายขาด มันอาจจะมียากว่านั้นแต่เขาไม่ได้ไปตรวจ” (ผู้ตอบ 1)

4.1.2.2 พฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพของชุมชน

ในสภาวะปกติประชาชนจะใช้ชีวิตตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งการครองเรือน อาหารการกิน การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ตามท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามพื้นบ้านซึ่งปลูกได้เอง นอกจากนี้มีการทานอาหารเสริมบำรุงร่างกายซึ่งมักรับประทานตามคำแนะนำของคนรู้จักและการหาได้จากการดูโฆษณาตามสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ จึงเกิดความน่าเชื่อถือ และขาดการตรวจสอบข้อเท็จจริงและความเหมาะสมของข้อมูลที่ได้รับ

“.....กินผักกินหญ้าข้างรั้วตามปกติ มันปลอดภัย เราปลูกเอง ผักพื้นบ้านมีสรรพคุณแก้โรคได้ด้วย” (ผู้ตอบ 5)

“ยาต้ม ยาหม้อ มันมีอยู่แล้วในคนแก่ๆ เขากินบำรุงมาตลอด ไม่น่ามีปัญหาอะไร” (ผู้ตอบ 6)

“สมุนไพรเขากินเป็นปกติอยู่แล้วนะ กินตามๆกันมา ใครว่าดีเขาก็กิน เขารู้สรรพคุณ แต่ถามว่าเค้ารู้ผลเสียมันไหม เขาก็รู้นะ บางคนก็รู้ บางคนก็ไม่รู้ หลายคนก็กินตามโฆษณาในโทรทัศน์” (ผู้ตอบ 1)

นอกจากนี้ การใช้ยาสมุนไพรเพื่อบำบัดโรคด้วยตนเอง เป็นพฤติกรรมที่พบบ่อยในประชาชน เนื่องจากมีการรับรู้ประโยชน์ตามโฆษณาที่มีผู้เชี่ยวชาญมาแนะนำและมีโปรโมชั่นที่ส่งเสริมการขายและเป็นการบอกปากต่อปากจากบุคคลใกล้ชิดด้วย รวมทั้งในมุมมองของคนไทย สมุนไพรยังคงเป็นสิ่งที่ปลอดภัยและมีมุมมองที่ดีต่อการใช้ในระยะยาว

“เค้ากินยาสมุนไพรเพราะอยากหาย(ป่วย) อะไรช่วยให้หายเขาเอาหมด แถมมีวิธีที่น่าเชื่อถือ เขาก็เชื่อถือเลย ตอนป่วยมาก็ไม่คิดว่าเป็นเพราะสมุนไพรนั้น เพราะเขารีวิวมาแล้วว่ามันดี ลูกพูดไม่เชื่อ แต่ชาวบ้านพูด (เค้าจะ) เชื่อ” (ผู้ตอบ 7)

“สมุนไพรอาหารเสริมเขาซื้อตามโทรทัศน์มากกว่านะ ทุกคนอยู่กับบ้านใช้ไหม พวกคนแก่ๆ เขาก็ซื้อตามนั้น ยิ่งไว้อายุตอนของมาส่งอีกยิ่งง่ายใหญ่ เดียวนี้มันมีโปรลดราคาเยอะ บางคนปวดหลังมานาน มาหายเพราะยาในทีวี” (ผู้ตอบ 2)

กรณีการบำบัดรักษาโรค หากมีอาการเจ็บป่วยเล็กน้อยจะทำการดูแลรักษาตนเอง เช่น ซื้อยารับประทานเอง หรือไปโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล แต่หากเป็นผู้สูงอายุจะเน้นการทำยาเองตามองค์ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น การต้มยาหม้อ การไปพบหมอเป่า หมอธรรม ขณะที่การซื้อยาตามร้านสะดวกซื้อ

“ตอนไม่สบาย ถ้าพอดูแลตัวเองได้เค้าก็ทำกันเองนะ บางคนก็ไปให้เค้าเป่า เป่าแล้วหายก็เยอะ บางคนก็ซื้อยากินเอง เค้ากินประจำอยู่แล้ว แต่ถ้าทั้งหมดนี้ไม่หายก็ไปโรงพยาบาล แต่ถ้าคนแก่จะชอบมาอนามัย เพราะมันใกล้ คิวไม่นานด้วย” (ผู้ตอบ 2)

“ร้านชำ รถเร่ ไม่ค่อยเห็นแล้วนะสมัยนี้ แต่นอกเมืองไกลๆอันนี้เราไม่รู้ คนแก่เขาจะต้มยาเอง หรือไป

ให้เค้าเป่ามากกว่า ถ้าไม่หายขาดก็ไปโรงบาล แต่ส่วนใหญ่เขาแข็งแรงกันดีอยู่แล้วนะ” (ผู้ตอบ 10)

4.1.2.3 สาเหตุการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมของประชาชน

ผู้เชี่ยวชาญสะท้อนว่าสาเหตุหลักของการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่เหมาะสมเกิดจากการขาดความรู้ที่ถูกต้อง รวมถึงความตระหนักซึ่งอาจเกิดจากมุมมองส่วนบุคคล ประสบการณ์ชีวิตที่พบเจอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเจ็บป่วยในอดีต บางรายมีการหาวิธีจัดการปัญหาสุขภาพที่ไม่เหมาะสม โดยอาจเป็นผลมาจากปัญหาทางสังคมพฤติกรรม

“เขารู้ว่าโรคภัยมันไม่ดี และเกิดจากพฤติกรรม พี่ว่าเขาตระหนักได้นะ แต่เขาทำไม่ได้ บางทีรู้ว่ามันไม่ดี แต่ทำไม่ได้” (ผู้ตอบ 1)

“บางคนรู้ว่ากินแบบนี้ไม่ดีนะ แต่ก็ไม่ซีเรียสมาก เพราะตอนนั้นยังไม่ป่วย บางคนไม่ดูแลตัวเองได้ดีสักเท่าไร เครียดหนี้ กินเหล้า ป่วยค่อยไปรักษา” (ผู้ตอบ 7)

4.1.3 แนวทางการแก้ปัญหาสุขภาพชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญสะท้อนแนวทางการแก้ไขระบบสุขภาพชุมชนโดยเน้นการวิเคราะห์สาเหตุละปัจจัยของการรักษาที่ไม่เป็นไปตามแผนของผู้ให้บริการสุขภาพ การไม่ได้รับความร่วมมือที่ดีเท่าที่ควรจากผู้รับบริการ เช่น อาจเกิดจากพฤติกรรม แนวคิด ความรู้ หรือสาเหตุปัจจัยอื่นๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ระบบบริการซึ่งเน้นการเข้าสู่ศูนย์กลางการบริการและเกิดปัญหาความแออัดในการเข้าถึงระบบบริการ รวมทั้งแนะนำการแก้ปัญหาในเชิงพฤติกรรม เช่น การให้ความรู้ การปรับทัศนคติและมุมมอง

“ควรประเมินความเหมาะสมของระบบบริการสุขภาพในปัจจุบันว่าครอบคลุมเพียงพอต่อประชาชนหรือไม่ หรือสอดคล้องความต้องการเขาหรือเปล่า บางทีให้ไปแออัดกันโรงพยาบาลอย่างเดียวมันก็ไม่ไหว เขาก็ต้องเสียเวลา ขาดงาน ลางาน บางคนไม่มีคนพาไป เป็นคนแก่อีก ไปแล้วรอนานมาก ได้ยาเหมือนซื้อยากินเองได้เหมือนกัน บางทีมันต้องกลับมาดูที่ระบบว่าเราสร้างระบบได้ดีหรือยัง” (ผู้ตอบ 8)

“บางทีเราไปโทษคนไข้ซะทีเดียวก็ไม่ถูกนะ ว่าเค้าไม่มาตามนัดบ้าง ไม่กินยาตามเรบอกบ้าง ไม่เป็นไปตามแผนการรักษาบ้าง คือบางทีเราอาจจะแก้ไม่ตรงจุด การทำให้เค้าเข้าใจได้ด้วยตัวเองจึงเป็นเรื่องสำคัญ ให้เค้ารู้เอง ตระหนักผลเสียได้เอง และเค้าก็จะเข้าใจไปตลอด บางทีเป็นเพราะความคิด มุมมองของเค้าที่มันไม่ถูก ก็ต้องหาทางแก้ไขให้ตรงจุด” (ผู้ตอบ 1)

“ถ้าเค้าเข้าใจผิดหรือมีพฤติกรรมที่ไม่รู้ในสิ่งที่ถูก ส่วนมากเราจะให้ความรู้เค้าจัดอบรม สอนทักษะต่างๆ แต่ถ้าบางอย่างเป็นเรื่องทัศนคติ อันนั้นก็แก้ยาก อาจจะต้องค่อยๆดูว่าเค้าคิดยังไง และหาทางแก้ไข” (ผู้ตอบ 4)

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่หลากหลาย ทั้งการดูแลตนเองและการใช้บริการสถานพยาบาลของรัฐเป็นหลัก มีพฤติกรรมทั้งเหมาะสมและไม่เหมาะสม โดยเกิดจากการขาดความรู้ ความตระหนัก และมีการสะท้อนมุมมองด้านสุขภาพของตนเองตามประสบการณ์ที่เคยได้รับ ขณะที่โรคที่พบบ่อยซึ่งเป็นปัญหาสุขภาพหลักของประชาชน คือ โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง โรคทางเดินหายใจ จากข้อค้นพบข้างต้นทำให้ทีมวิจัยสนใจที่จะศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อค้นหาสาเหตุของ

การมีพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการให้บริการสุขภาพที่ตอบสนองต่อความต้องการประชาชนต่อไป

4.2 การศึกษาเชิงปริมาณ

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง 183 คน (48.5%) เพศชาย 173 คน (45.7%) ส่วนใหญ่อายุ 21-30 ปี 212 คน (56.1%) อาชีพนักเรียน/นักศึกษา 170 คน (45.0%) รองลงมาคือพนักงานประจำของรัฐ/เอกชน 147 คน (39.0%) รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 15,000 บาท 195 คน (51.6%) การศึกษาสูงสุดปริญญาตรี 215 คน (56.8%) ส่วนใหญ่ปฏิเสธการมีโรคประจำตัว 158 คน (41.7%) รองลงมาคือภูมิแพ้ 86 คน (22.8%) ส่วนใหญ่ไม่เคยป่วยเป็นโรคทางเดินหายใจหรือโรคอื่นๆ 176 คน (46.6%) สิทธิการรักษาหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 108 คน (28.5%) ขณะที่สิทธิประกันสังคม 104 คน (27.5%) ปฏิเสธการสูบบุหรี่หรือดื่มแอลกอฮอล์ 140 คน (37.1%) รองลงมาคือดื่มแอลกอฮอล์ 120 คน (31.7%) และสูบบุหรี่ 45 คน (11.9%) มีพฤติกรรมการไม่ใส่หน้ากากอนามัยเมื่อออกนอกอาคาร 2-4 ชม.ต่อวันเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็น 117 คน (30.9%) และคิดว่าตนเองมีสุขภาพดีปานกลาง 200 คน (52.9%)

4.2.2 ระดับพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.1 โดยมีระดับคะแนนเฉลี่ย 4.87 จาก 5 คะแนน (S.D. = 0.36)

4.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการแสวงหาการดูแลสุขภาพ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ โดยการพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการแสวงหาการดูแลสุขภาพจะทำให้ทราบสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมของบุคคล จากการพิจารณาความเหมาะสมและไม่เหมาะสมของการแสวงหาการดูแลสุขภาพ ซึ่งถือว่าเป็น dichotomous แบบ nominal scale ทำให้ผู้วิจัยทดสอบโดยการใช่มัลติวariat logistic regression โดยเริ่มจากการพิจารณาลักษณะของข้อมูลจากการทำ Test of normality โดย Shapiro-Wilk พบว่ามีค่ามากกว่า 0.05 จึงถือว่าการแจกแจงแบบปกติ และทดสอบ multicollinearity พบว่าปัจจัยทุกตัวมีค่า correlation ระหว่างปัจจัยอยู่ในช่วง 0.01-0.3 ซึ่งไม่เกิน 0.75 รวมทั้ง VIF ในช่วง 1.03-1.66 ซึ่งไม่เกิน 5 และค่า Tolerance อยู่ในช่วง 0.6-0.9 ซึ่งมากกว่า 0.2 ถือว่าไม่พบปัญหา multicollinearity ระหว่างตัวแปรอิสระ จากผลการทดสอบเบื้องต้นจึงนำไปสู่การทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและสามารถอ้างอิงสู่ประชากรได้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการแสวงหาการดูแลสุขภาพ (n=378)

	ปัจจัยส่วนบุคคล	การแสวงหาดูแลสุขภาพ		Multivariate	
		ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	OR (95%CI)	p value
เพศ	ชาย	40 (23.2)	133 (76.8)	3.07 (0.87-10.79)	

ปัจจัยส่วนบุคคล		การแสวงหาดูแลสุขภาพ		Multivariate	
		ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	OR (95%CI)	P value
อายุ	หญิง	70 (39.3)	113 (61.7)	1.99 (0.59-6.73)	0.166
	เพศทางเลือก	8 (36.4)	14 (63.6)	Ref.	
	18-20 ปี	23 (28.1)	59 (71.9)	0.45 (0.09-2.10)	
	21-30 ปี	63 (29.7)	149 (70.3)	0.39 (0.10-1.43)	
	31-40 ปี	23 (39.0)	36 (61.0)	0.58 (0.15-2.28)	
อาชีพ	41 ปีขึ้นไป	9 (36.0)	16 (64.0)	Ref.	0.577
	นักเรียน/นักศึกษา	49 (28.8)	121 (71.2)	1.19 (0.39-3.63)	
	พนักงานประจำ	51 (34.7)	96 (65.3)	0.73 (0.28-1.88)	
	อาชีพอิสระ	18 (29.5)	43 (70.5)	Ref.	
รายได้	ต่ำกว่า 15,000	65 (33.3)	130 (66.7)	0.70 (0.21-2.35)	0.126
	15,000-25,000	44 (32.2)	93 (67.8)	1.73 (0.61-4.92)	
	มากกว่า 25,000	20 (43.5)	26 (56.5)	Ref.	
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	53 (42.4)	72 (57.6)	0.55 (0.17-1.77)	0.360
	ปริญญาตรี	96 (44.7)	119 (55.3)	0.48 (0.17-1.32)	
	สูงกว่าปริญญาตรี	14 (36.9)	24 (63.1)	Ref.	
โรคประจำตัว	ภูมิแพ้	38 (44.2)	48 (55.8)	0.89 (0.40-1.97)	0.544
	โรคปอด	13 (39.4)	20 (60.6)	0.54 (0.13-2.20)	
	โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง	11 (32.4)	23 (67.6)	0.33 (0.08-1.38)	
	ภูมิแพ้และโรคปอด	6 (23.1)	20 (76.9)	0.31 (0.06-1.53)	
	ภูมิแพ้และโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง	4 (31.2)	14 (68.8)	0.14 (0.02-1.00)	
ประวัติการเจ็บป่วยในอดีต	โรคปอดและโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง	5 (31.3)	11 (68.7)	0.54 (0.08-3.64)	0.104
	ทุกโรคข้างต้น	2 (28.6)	5 (71.4)	0.21 (0.01-3.12)	
	ปฏิเสธโรคประจำตัว	84 (52.6)	74 (47.4)	Ref.	
ประวัติทางสุขภาพ	โรคทางเดินหายใจ ไม่ได้นอน รพ.	27 (26.5)	75 (73.5)	2.68 (1.01-7.10)	0.045
	โรคทางเดินหายใจและนอน รพ.	20 (35.7)	36 (64.3)	3.19 (1.12-9.09)	
	โรคอื่นๆและนอน รพ.	13 (38.3)	21 (61.7)	1.68 (0.55-5.15)	
	มากกว่า 1 ข้อ	6 (60.0)	4 (40.0)	0.46 (0.06-3.32)	
	ปฏิเสธการเจ็บป่วยในอดีต	97 (55.1)	79 (44.9)	Ref.	
สิทธิการรักษา	ข้าราชการ	31 (34.1)	60 (65.9)	0.65 (0.23-1.81)	0.457
	ประกันสังคม	44 (42.3)	60 (57.7)	0.46 (0.18-1.20)	
	หลักประกันสุขภาพ	55 (50.9)	53 (49.1)	0.61 (0.25-1.48)	
	จ่ายเอง	33 (44.0)	42 (56.0)	Ref.	
ประวัติทางสุขภาพ	สูบบุหรี่	5 (11.1)	40 (88.9)	19.60 (3.55-108.2)	

ปัจจัยส่วนบุคคล		การแสวงหาดูแลสุขภาพ		Multivariate	
		ไม่เหมาะสม	เหมาะสม	OR (95%CI)	p value
สังคม	ดื่มแอลกอฮอล์	60 (50.0)	60 (50.0)	1.80 (0.89-3.65)	0.005*
	สูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์	30 (41.1)	43 (58.9)	2.29 (0.87-6.04)	
	ปฏิเสธ	68 (48.6)	72 (51.4)	Ref.	
ระยะเวลาสัมผัสฝุ่น	น้อยกว่า 2 ชม.	46 (44.3)	58 (55.7)	0.38 (0.14-1.00)	0.116
	2-4 ชม.	58 (49.6)	59 (50.4)	0.34 (0.13-0.87)	
	4-6 ชม.	85 (63.0)	50 (37.0)	0.56 (0.20-1.57)	
	6 ชม.ขึ้นไป	24 (33.3)	48 (66.7)	Ref.	
ประเมินสุขภาพตนเอง	ดีมาก	16 (30.0)	37 (70.0)	0.87 (0.26-2.85)	0.223
	ดีปานกลาง	92 (46.0)	108 (54.0)	0.61 (0.24-1.56)	
	ไม่ดี/เจ็บป่วยง่าย	29 (52.7)	26 (47.3)	0.33 (0.11-1.02)	
	ไม่สามารถประเมินได้	26 (37.2)	44 (62.8)	Ref.	

* เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการแสวงหาการดูแลสุขภาพโดยการวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Multivariate logistic regression analysis) โดยวิธีนำเข้าทีละปัจจัย ดังตารางที่ 1 พบว่า ประวัติทางสังคม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่สูบบุหรี่ มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น 19.60 เท่า (OR = 19.60, 95%CI: 3.55-108.2) ของผู้ที่ปฏิเสธการสูบบุหรี่และ/หรือดื่มแอลกอฮอล์ ขณะที่ผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น 1.80 เท่า (OR = 1.80, 95%CI: 0.89-3.65) ของผู้ที่ปฏิเสธประวัติทางสังคมดังกล่าว นอกจากนี้ผู้ที่ทั้งสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น 2.29 เท่า (OR = 2.29, 95%CI: 0.87-6.04) ของผู้ที่ปฏิเสธประวัติทางสังคม ขณะที่ปัจจัยอื่นไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาบางส่วนมีความน่าสนใจในการสะท้อนพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่า เพศชาย และหญิง มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมเพิ่มขึ้น 3.07 เท่า (OR = 3.07, 95%CI: 0.87-10.79) และ 1.99 เท่า (OR = 1.99, 95%CI: 0.59-6.73) ของเพศทางเลือกตามลำดับ ขณะที่ผู้ที่มีโรคประจำตัวต่างๆ ทั้งภูมิแพ้ โรคปอดและโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมลดลงเมื่อเทียบกับผู้ที่ปฏิเสธการมีโรคประจำตัว อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจทั้งที่นอนและไม่ได้นอนโรงพยาบาล มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ที่ปฏิเสธการเจ็บป่วยในอดีต ขณะที่ผู้ที่ป่วยในสภาวะที่หนักขึ้น มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมลดลงร้อยละ 54.0 (OR = 0.46, 95%CI: 0.06-3.32) เมื่อเทียบกับผู้ที่ปฏิเสธการเจ็บป่วยในอดีต นอกจากนี้ประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม คือ ผู้ที่ใช้สิทธิการรักษาพยาบาลประเภทข้าราชการ ประกันสังคม และหลักประกันสุขภาพ ต่างมีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมลดลงร้อยละ 35.0 (OR = 0.65, 95%CI: 0.23-1.81)

ร้อยละ 54.0 (OR = 0.46, 95%CI: 0.18-1.20) และร้อยละ 39.0 (OR = 0.61, 95%CI: 0.25-1.48) ของผู้ที่จ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

5.1 การศึกษาเชิงคุณภาพ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ และพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ตำบลราชัญนิคม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการระบบสุขภาพชุมชนที่เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสุขภาพชุมชนของอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งระบุความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสุขภาพของบุคคลกับสุขภาวะชุมชนหรือระบบการดูแลสุขภาพชุมชนแบบผสมผสาน โดยพบว่า พฤติกรรมการดูแลสุขภาพเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการทำนายสุขภาวะชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และนำไปสู่การกำหนดนโยบายในการส่งเสริมระบบการดูแลสุขภาพชุมชนที่เหมาะสม (Jai-aree et al., 2023)

พฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพเป็นสิ่งที่สะท้อนแนวทางปฏิบัติตนเมื่อได้รับการเจ็บป่วย โดยสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศไทย ประชาชนเข้ารับบริการจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากขึ้น โดยประชาชนมีการรับรู้คุณภาพบริการในระดับ “มาก” และการเข้าถึงบริการ ในระดับ “มากที่สุด” อาจเป็นเพราะมีการพัฒนามาตรฐานการให้บริการทั้งด้านหน่วยบริการและคุณภาพของบุคลากรครบทุกมิติและไม่ยุ่งยากซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดความแออัดจากโรงพยาบาล (Kankhwao et al., 2023) ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษาคุณภาพการให้บริการโดยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหลักหก จังหวัดปทุมธานี สะท้อนความพึงพอใจของผู้รับบริการในระดับปานกลางเท่านั้น เนื่องจากต้องการการบริการในระดับบุคคล (individual) มากกว่า (Theppanich & Yenyuak, 2023)

นอกจากนี้ พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสถานพยาบาลอื่นเริ่มขยายวงกว้างมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนมีการซื้อยาเพื่อรับประทานเองกรณีเจ็บป่วยเล็กน้อย โดยมีการศึกษาสนับสนุนจำนวนมาก เช่น ประชากรที่เจ็บป่วยโดยไม่ต้องนอนโรงพยาบาลมีการดูแลตนเองโดยซื้อยาแผนปัจจุบันมารับประทานเองโดยไม่ไปสถานบริการทางการแพทย์ร้อยละ 27.2 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ใช้สิทธิประกันสังคม คิดเป็นร้อยละ 35.0 และเมื่อพิจารณาลักษณะเขตที่อยู่อาศัยพบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตเมือง มีการซื้อยาเพื่อการดูแลตนเองมากกว่าผู้ที่อาศัยในเขตเมือง คิดเป็นร้อยละ 10.4 (Sripirom et al., 2017) ขณะที่ชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีความนิยมในการเข้าถึงสถานพยาบาลทั้งรัฐและเอกชนในการดูแลสุขภาพตนเอง รวมทั้งการใช้สมุนไพรตามคำโฆษณาในกรณีที่ดูแลรักษาตนเองหรือเข้ารับบริการจากสถานพยาบาลก่อนหน้านี้แล้วไม่ได้ผล (Intolo et al., 2020) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยครั้งนี้ให้ผลการศึกษาบางส่วนที่ค่อนข้างต่างจากการศึกษาส่วนใหญ่ โดยพบว่า ประชาชนไม่ค่อยซื้อยารับประทานเองจากร้านยา มักจะไปโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมากกว่า อาจเป็นเพราะเป็นประชากรที่อาศัยในพื้นที่ชนบทซึ่งมีความคุ้นเคยกับการเข้ารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมทั้งโรงพยาบาลของรัฐในต่างอำเภอมีปริมาณผู้ป่วยไม่มาก จนไม่เกิด

ความแออัด จึงเป็นทางเลือกหลักของการใช้บริการ รวมทั้งผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งถูกพูดถึงในการศึกษาครั้งนี้ มักเข้ารับการรักษาระบบบริการของรัฐตามปกติ ไม่ไปซื้อยารับประทานเอง สะท้อนความไม่สอดคล้องกับบางการศึกษาซึ่งระบุว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานในยามอยากหายป่วย จะแสวงหาวิธีการรักษาตนเองเพิ่มเติม เช่น การรักษาด้วยยาสมุนไพรและการซื้อยารับประทานเอง (Pilayon et al., 2020) อย่างไรก็ตามยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาเชิงคุณภาพในครั้งนี้ โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุขชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อสม. ซึ่งให้ข้อมูลในเชิงการสนับสนุนให้ผู้ป่วยเข้ารับบริการสถานพยาบาลหลักของรัฐเป็นหลัก เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและโรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลศูนย์ อย่างไรก็ตาม การศึกษาอื่นยังสะท้อนมุมมองของ อสม.เกี่ยวกับประโยชน์ของการได้รับบริการที่สถานพยาบาลอื่น เช่น ร้านยา เนื่องจากความสะดวกในการเข้าถึงบริการและความเชื่อมั่นในคุณภาพการให้บริการโดยเภสัชกร (Chaisangmongkol, 2024) ต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ซึ่งสะท้อนมุมมองผู้รับบริการว่ายังขาดความเชื่อมั่นในการรักษาโรคของบุคลากรในร้านยา เช่นเดียวกันกับการสะท้อนว่าผู้ป่วยยังมีมุมมองการขาดความเชื่อมั่นในตัวเภสัชกรชุมชน (Loatrakul, 2022) รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพของการศึกษาครั้งนี้ส่วนมากเป็นผู้ปฏิบัติงานในระบบสุขภาพชุมชน ซึ่งอาจมีการรับรู้ มุมมอง แนวคิดการปฏิบัติตามระบบบริการสุขภาพของไทย ซึ่งมักเน้นการสนับสนุนให้ผู้ป่วยเข้าสู่ระบบบริการหลักและเลี่ยงการซื้อยารับประทานเอง

นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังระบุพฤติกรรมอื่นๆในการแสวงหาการดูแลสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ยาสมุนไพรและใช้บริการการแพทย์ดั้งเดิมในผู้สูงอายุ เช่น หมอเป่า หมอธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาโดยทั่วไปที่มีการนำสมุนไพรและวิธีการรักษาทางเลือกมาใช้ในการบำบัดโรค เช่น การใช้สมุนไพรในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วยภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย (Chaiwong et al., 2024) การศึกษาประสิทธิภาพของยาพอกสมุนไพรในการลดการปวดในโรคข้อเข่าเสื่อมของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Khumsab et al., 2020) เป็นต้น รวมทั้งการมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อบำบัดโรคจากสื่อโฆษณา ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจต่อผู้สูงอายุมาก เนื่องจากการอวดอ้างสรรพคุณ การใช้ศิลปิน บุคคลมีชื่อเสียงเป็นผู้นำเสนอผลิตภัณฑ์ การมีบุคคลใกล้ชิดคอยแนะนำ รวมทั้งการมีทัศนคติเชิงบวกต่อผลิตภัณฑ์สมุนไพร (Ruangrit, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของการวิจัยครั้งนี้

5.2 การศึกษาเชิงปริมาณ

จากข้อมูลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม โดยเกิดจากการขาดความรู้ ความตระหนักและมีการสะท้อนมุมมองด้านสุขภาพของตนเองตามประสบการณ์ที่เคยได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเจ็บป่วยในอดีต การดูแลตนเอง เช่น การใช้สมุนไพรและอาหารเสริมตามคำโฆษณา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ถูกนำไปเป็นข้อมูลนำเข้าในการออกแบบเครื่องมือเพื่อศึกษาเชิงปริมาณต่อไป

จากการที่ประชาชนมีระดับพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับมากที่สุดนั้น มีความสอดคล้องกับการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ อย่างไรก็ตามยังมีความแตกต่างจากการศึกษาอื่น ซึ่งพบว่าประชาชนมี

ระดับการแสวงหาการดูแลสุขภาพในระดับปานกลาง เช่น กรณีศึกษาการบริโภคสมุนไพรไทยของผู้สูงอายุในสถานการณ์โรค COVID-19 (Bunkongthong et al., 2024) และกรณีโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เช่น เบาหวาน ซึ่งมีระดับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพไม่ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ (Pakwiset & Intamat, 2023) ขณะที่การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมของการศึกษารุ่นนี้ พบว่า ผู้ที่มีโรคประจำตัวต่างๆ ทั้งภูมิแพ้ โรคปอดและโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมลดลงเมื่อเทียบกับผู้ที่ปฏิเสธการมีโรคประจำตัวอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเป็นพฤติกรรมเสื่อมสุขภาพที่ทำเป็นประจำ เป็นนิสัย แตกต่างกับปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ผู้ที่สูบบุหรี่ ผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ และผู้ที่ทำทั้งสองอย่างต่างมีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ที่ปฏิเสธประวัติทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าผู้คนรับรู้จากสื่อต่างๆ ว่าการสูบบุหรี่ ดื่มแอลกอฮอล์ เป็นความเสี่ยงของการเกิดโรคที่รุนแรง ซึ่งถือว่ามี การรับรู้ความเสี่ยง ความรุนแรงของโรค จึงอาจเกิด ความตระหนักมากขึ้น (Bojola et al., 2018) ลักษณะเดียวกันกับผู้ป่วยเป็นโรคระบบทางเดินหายใจทั้งที่นอน และไม่ได้นอนโรงพยาบาล จะมีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับผู้ที่ปฏิเสธการเจ็บป่วยในอดีต อย่างไรก็ตาม ผู้ป่วยในสถานะที่หนักขึ้น มีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมลดลงเมื่อเทียบกับผู้ที่ปฏิเสธการเจ็บป่วยในอดีต อาจเป็นเพราะความเครียดที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีมุมมองดังกล่าว (Oh et al., 2022) นอกจากนี้ผู้ที่ใช้สิทธิการรักษาพยาบาลประเภทข้าราชการ ประกันสังคม และหลักประกันสุขภาพ ต่างมีการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมลดลงเมื่อเทียบกับผู้ที่จ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง อาจเป็นเพราะการมีระบบประกันสุขภาพโดยรัฐทำให้ประชาชนรู้สึกผ่อนคลายและไม่กังวลเรื่องค่าใช้จ่าย จึงส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม ดังนั้น การออกแบบนโยบายเพื่อส่งเสริมการมีพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพของประชาชนราษฎรนิยมจึงควรพิจารณาบนพื้นฐานของปัจจัยประวัติทางสังคมเป็นหลักด้วย อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพ ได้แก่ เพศ ประวัติการเคยตรวจร่างกายประจำปี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Turnbull et al., 2020) รวมทั้ง การศึกษา และอาชีพ (Tukchusang, 2024) ซึ่งให้ผลที่ต่างจากการศึกษาในครั้งนี้

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้อาศัยในเขตเมือง พบว่า ความเชื่อพื้นฐานทางสุขภาพ โดย การรับรู้ความเสี่ยงในการเกิดโรค เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดูแลสุขภาพตนเองภายใต้การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีสถานการณ์โรคระบาดทางเดินหายใจ COVID-19 (Srihaset et al., 2023) ขณะที่ปัจจัยด้านการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ความตระหนักใน ความสำคัญของสุขภาพ เป็นส่วนสำคัญต่อการมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Pakwiset & Intamat, 2023) เช่นเดียวกันกับการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพชุมชนในชนบทและเขตเมืองของเอธิโอเปีย (Bojola et al., 2018)

การศึกษารุ่นนี้สะท้อนสถานการณ์การเข้าถึงระบบบริการสุขภาพของประชาชนตำบลราษฎรนิยม อำเภอน้อย จังหวัดนันทบุรี โดยนิยมใช้บริการโรงพยาบาลชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นหลัก มีการใช้ยาสมุนไพร อาหารเสริมตามคำโฆษณาและการใช้ยาตามองค์ความรู้เดิมที่ถูกถ่ายทอดมาจาก

บรรพบุรุษ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาส่วนใหญ่ รวมทั้งมีพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพที่เหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีปัจจัยด้านประวัติทางสังคม เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการแสวงหาการดูแลสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความแตกต่างจากการศึกษาทั่วไป จากองค์ความรู้ที่ได้รับสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพชุมชนที่เหมาะสมตามบริบทพื้นที่มากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรเพิ่มความหลากหลายของผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยขยายขอบเขตไปยังผู้ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลอื่น เช่น ร้านยา คลินิก เพื่อก่อให้เกิดมุมมองการจัดการระบบสุขภาพที่แตกต่างและหลากหลายมากขึ้น

6.2 เพิ่มจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากขึ้น

6.3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายการดูแลสุขภาพของตำบลราชบุรีนิคม อำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี และพื้นที่อื่นซึ่งมีบริบทคล้ายคลึงกัน สามารถนำข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้เป็นแนวทางในการออกแบบมาตรการการดูแลสุขภาพบนพื้นฐานการพิจารณาประวัติทางสังคมเป็นหลัก รวมทั้งการต่อยอดการพัฒนาสถานพยาบาลหลักที่ได้รับความนิยมของประชาชนและสถานบริการอื่นซึ่งยังไม่เป็นที่ไว้วางใจจากประชาชน เพื่อให้เกิดมาตรการการแก้ปัญหาการดูแลสุขภาพที่มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

การศึกษานี้สะท้อนมุมมองการแสวงหาการดูแลสุขภาพของประชาชนที่หลากหลาย ทั้งการมีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการของสถานพยาบาลหลักของรัฐ รวมทั้งการมีความเชื่อ ค่านิยมในการดูแลรักษาตนเองทั้งการใช้ยาแผนปัจจุบันและแผนโบราณ นอกจากนี้ประวัติทางสังคมมีผลต่อการแสวงหาการดูแลสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งต่างจากการศึกษาโดยทั่วไปที่มักเป็นประวัติการเจ็บป่วยและโรคประจำตัว ดังนั้นการเข้าใจมุมมองและพฤติกรรมของผู้ป่วยจึงมีส่วนสำคัญในการออกแบบแนวทางการจัดการให้บริการสุขภาพแก่ประชาชนที่ตรงตามความต้องการและส่งผลต่อการพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Bojola, F., Dessu, S., Gomba, Z., Alemseged, F., & Tessema, F. (2018a). Assessment of Health Care Seeking Behavior among House Hold Heads in Dale Woreda. *Global Journal of Medical Research*, 18(1), 19-29.
- Bojola, F., Dessu, S., Gomba, Z., Alemseged, F., & Tessema, F. (2018b). Assessment of Health Care Seeking Behavior among House Hold Heads in Dale Woreda.
- Bunkongthong, P., Thanapop, S., & Ayudhaya, W. S. N. (2024). Health Seeking Behavior by Thai Herbal Consumption of Older Adults During COVID-19 Pandemic Situation in

- Surat Thani Province. *Princess of Naradhiwas University Journal* 17(1), 315-330.
- Bunpean, A., Chantarapon, P., Tananusak, A., Choedchutirakul, N., & Thongtommachat, P. (2021). A Study of Situation and Health Needs of People in the Area of Ratiyom Sub-district Health Promoting Hospital, Sai Noi District, Nonthaburi Province. *Academic Journal of Community Public Health*, 7(3), 101-111.
- Chaisangmongkol, P. (2024). Developing The Health Literacy of Public Health Volunteers to Access Services at Common Illness Pharmacy, Nakhon Sawan Municipality. *Primary Health Care Journal (Northeastern Edition)*, 39(2), 25-37.
- Chaiwong, N., Ngoenngam, P., Kamsua, P., Wiriya, S., & Kaewjanta, S. (2024). Development of a Healthcare Model for the Elderly in the Community with Integration of Thai Traditional Medicine Knowledge. *Health Science Journal of Thailand*, 6(4), 18-25.
- Intolo, S., Chamnanborirak, P., Intharit, J., Imnamkhao, S., Yowaphui, P., Pranudta, S., & Suriya, N. (2020). Perception in self health care of older persons in suburban areas. *Maharakham Hospital Journal*, 17(2), 240-249.
- Jai-aree, A., Boonchoo, U., Jongchreankhunwut, S., & Kamkronsan, P. (2023). Factors Affecting the Integrated Community Health Care System According to the Medical Pluralistic Concept of Nong Rong Subdistrict, Phanom Thuan District, Kanchanaburi Province. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 6(5), 2349-2367.
- Jitbantad, W., Ruangput, P., Ratchatawan, R., & Jitbuntut, A. (2022). Correlation between Health Literacy and Health Behaviors to Epidemic of COVID-19 among Village Health Volunteers *Thai Journal of Public Health and Health Sciences*, 6(2), 94-108.
- Joungtrakul, J., Udanont, O. B. J., & Someran, L. (2024). Thematic Analysis in Qualitative Research: A Practical Guide for Novice Researchers. *Public Administration Association of Thailand Journal*, 6(2), 15-29.
- Kankhwao, P., Kruesatit, O., Poosakaew, T., Kittivongvisut, A., & Kankhwao, B. (2023). Expectation and Perception of Clients toward to Service Quality of Primary Care Unit, Khon Kaen. *Thai Journal of Public Health and Health Sciences*, 6(1), 44-58.
- Khumsab, S., Vajaradul, Y., & Fakkhum, S. (2020). The study effect of herbal poultice on poultice on pain treatment in osteoarthritis of elderly at Wangwa Health Promoting Hospital, Sri Prachan District, Suphanburi Province. *UMT Poly Journal*, 17(2), 275-284.
- Loatrakul, V. (2022). Study of the Roles of Community Pharmacists Working for the Project of Near-Home Medicine Pick-Up in Nakhon Pathom Province. *Region 4-5 Medical Journal*, 41(3), 313-328.

- Oh, J., Hong, H., Oh, J., & Kim, T. S. (2022). Decreased Health-Seeking Behaviors in People With Depressive Symptoms: The Korea National Health and Nutrition Examination Survey 2014, 2016, and 2018. *Psychiatry Investig*, 19(2), 117-124.
doi:10.30773/pi.2021.0192
- Pakwiset, U., & Intamat, S. (2023). The Relationships between Health Literacy and Health Care Behaviors in the Diabetes Mellitus Risk Group. *Udon Thani Rajabhat University Journal of Sciences and Technology*, 11(2), 1-17.
- Pilayon, B., Muenhor, C., Senachai, N., Nakbun, S., & Phuengphasook, S. (2020). Life Scenes of the Self-care of Patients with Diabetes Within the Community Context in Northeastern, Thailand. *Journal of Health and Nursing Education*, 26(2), 161-174.
- Ruangrit, P. (2022). *Herbal Supplement Advertisement and The Elderly Buying Decision*. (Master degree). Mahidol University,
- Srihaset, K., Panidvadtana, P., Tirakanant, S., & Sankhiao, Y. (2023). A Self-Care Behavior of the Elderly under New Normal Lifestyles: A Case Study of the Don Mueang Community. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal*, 30(3), 84-100.
- Sripirom, R., Rattanachodpanich, T., Phumas, P., Sakolchai, S., Chantapasa, K., Limwattananon, S., . . . Tangcharoensathien, V. (2017). Self Medication among Thai People by Buying Medicines from Community Pharmacy. *Journal of Health Systems Research* 11(3), 370-377.
- Subedi, S., Leal Filho, W., & Adedeji, A. (2023). An assessment of the health belief model (HBM) properties as predictors of COVID-19 preventive behaviour. *Journal of Public Health*. doi:10.1007/s10389-023-02109-7
- Terdbaramee, A., & Karnsomdee, P. (2019). *Factors Influencing Customer Decision Making on Drugstore Selection in Bangkok*. Paper presented at the International Academic Multidisciplinary Research Conference in Switzerland 2019, Zurich and Lucerne.
- Theppanich, S., & Yenyuak, C. (2023). Public Service Quality : A Case study of Subdistrict Health Promotion Hospitalin Lak Hok Subdistrict Municipality Area, Pathumthani Province. *Integrated Innovation Development Management Journal*, 3(2), 1-13.
- Tukchusang, S. (2024). Relationships among personal factors, health literacy, and self-care behaviors for prevention of chronic kidney disease in elderly hypertension patients. *The Academic and Nursing Journal of Boromarajonani College of Nursing, Chakiraj*, 4(2), 1-13.
- Turnbull, N., Chada, W., Chuppawa, W., Seedaket, S., Chanaboon, S., Sangswai, B., . . .

- Tangpratchayakun, N. (2020). Health Status and Factors Associated with Self-Care among Older Adults. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 30(3), 35-49.
- Usman, N. O., Ibrahim, M. J., Joshua, I. A., Muhammad-Idris, Z. K., & Zubairu, H. D. (2020). Factors influencing health seeking behaviour among residents of basawa community, sabon gari l.g.a. Kaduna state, Nigeria. *Kanem Journal of Medical Sciences*, 14(1)

พฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริม อาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

Consumer Behavior and Marketing Mix Influence on Online Dietary Supplement Purchasing Decision: Case Studies in Muang District, Udon Thani Province

ภาคิน อนันตโสภณ, ณัฐรตี ปุ่มมงคลสุริยา
วิทยาลัยพณิชยบัณฑิตหนองบัวลำภู ประเทศไทย

Phakin Anantasophon, Nataradee Phumongkolsuriya
Pitchayabundit College, Nongbualumphu, Thailand
✉: anantasophon@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 14 February 2025; Revised: 26 February 2025; Accepted 08 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 3) การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น 0.90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ร้อยละ 74.40

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริโภค, ส่วนประสมทางการตลาด, การตัดสินใจซื้อสินค้า, ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม

Abstract

This research aimed to study 1) Consumer behavior towards online dietary supplement purchase decision in Mueang District, Udon Thani Province 2) Marketing mix factors towards online dietary supplement purchase decision in Mueang District, Udon Thani Province 3) Online dietary supplement purchase decision 4) Marketing mix factors towards online dietary supplement purchase decision in Mueang District, Udon Thani Province by selecting the sample group of online dietary supplement purchasers in Mueang District. This research was quantitative research. The research instrument was a questionnaire with a reliability value of 0.90. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The research results found that 1) The consumer behavior in buying supplements online is at a high level 2) The marketing mix factors in buying supplements online is at a high level overall. 3) The decision to buy supplements online is at a high level overall. 4) The marketing mix factors affect the decision to buy supplements online in Mueang District, Udon Thani Province, which is statistically significant at the .05 level. It can explain the influence on the decision to buy supplements online by 74.40 percent.

Keyword: consumer behavior, marketing mix, purchase decision, dietary supplement

1. บทนำ

ปัจจุบันสื่อออนไลน์หรือเว็บไซต์ออนไลน์ต่างๆ เป็นสื่อที่มีอิทธิพลมาก และยังมีอิทธิพลมากขึ้นในการทำตลาด และการโฆษณา เพราะเป็นสื่อที่มีความสอดคล้อง และสามารถเข้าถึงประชากรในปัจจุบันนี้ได้เป็นอย่างดี บริษัทโฆษณา องค์กรต่างๆ จึงเลือกที่จะหันมาให้บริการการขายสินค้า หรือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์ และเทคโนโลยีอุปกรณ์การสื่อสารแบบพกพาหรือโทรศัพท์มือถือที่มีการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่อง มีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของประชากรในปัจจุบัน เข้ามาช่วยเพิ่มช่องทางการขาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเข้าถึงผู้คนจำนวนมากได้ง่ายและรวดเร็ว ส่งผลให้แบรนด์สินค้าด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหารหันมาให้ความสำคัญกับการโฆษณาบนสื่อออนไลน์เป็นอย่างมาก

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเป็นตลาดที่มีมูลค่าการตลาดสูง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน ผู้คนเริ่มหันมาให้ความสนใจกับสุขภาพร่างกายเพิ่มมากขึ้น (จารุวรรณ ไผ่ตระกูล, 2565) ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร คือผลิตภัณฑ์ที่รับประทานนอกเหนือจากการรับประทานอาหารตามปกติ โดยจะมีส่วนประกอบของสารอาหาร และอาจมีส่วนประกอบอื่นเช่น เอนไซม์ หรือ โยอาหารผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนั้นไม่เหมือนกับยา (drugs) จึงไม่มี ผลในการป้องกันหรือรักษาโรค และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้สำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการดูแลสุขภาพไม่ใช่ผู้ป่วยในทางเภสัชกรรม “ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร” จะแตกต่างจาก “อาหารเสริม” ซึ่งอาหารเสริมหมายถึง อาหารที่รับประทานเพิ่มเติมนอกเหนือจากอาหารหลักอาหารมีประโยชน์ 5 หมู่ โดยการให้อาหารเสริมมีวัตถุประสงค์ต่าง เช่น เพื่อช่วยให้สุขภาพแข็งแรง เพื่อเพิ่มพลังงานให้กับร่างกาย หรือเพื่อช่วยให้ร่างกายมีการเจริญเติบโตที่ดี เป็นต้นโดยจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการดูแลสุขภาพนั้นเริ่มจากการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ซึ่งตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีความหลากหลายทั้งในเรื่องของราคา และคุณภาพที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยประชากรผู้บริโภคยุคใหม่ได้มีทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อสินค้า และบริการที่เปลี่ยนไปช่องทางการจำหน่ายมีหลายช่องทางแล้วการที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้มากขึ้นก็ยังส่งผลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคด้วย โดยพฤติกรรมจะเน้นเสพสื่อบันเทิงเป็นหลัก

ใช้เวลาว่างกับการสื่บค้นเล่นอินเทอร์เน็ต และโซเชียลมีเดียทำให้ผู้บริโภคช้เลือกมากขึ้น และมีการหาข้อมูลมากขึ้นในการซื้อสินค้าและบริการ

ซึ่งปัจจุบันผู้ประกอบการนำกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มาผนวกรวมกับกระแสความนิยมของสังคมออนไลน์เพื่อจะได้สร้างเครือข่ายลูกค้าและเครือข่ายการค้า ขายผลิตภัณฑ์ ก่อให้เกิดการทำตลาดแบบรวมกลุ่ม (Social Networking Marketing) และการทำตลาดผ่านตัวแทน (Affiliate Marketing) กันมากขึ้น จึงเกิดการเสนอขายผลิตภัณฑ์ผ่านหน้าเว็บบล็อกซึ่งเป็นวิธีที่ง่าย และเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยตรง และผลิตภัณฑ์อาศัยการตลาดแบบบอกต่อ (Viral Marketing) รวมทั้งการเปิดให้ผู้ซื้อ และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลในเชิงลึกของผลิตภัณฑ์หลังจากได้รับผลิตภัณฑ์ ระบบดังกล่าว การซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์ (Online Shopping) เป็นความสะดวกสบายของผู้บริโภคในการซื้อ สินค้าสามารถชำระเงินได้จากทุกสถานที่ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีหรือใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ผู้ใช้ สามารถดูข้อมูล และโต้ตอบ กับข้อมูลสารสนเทศที่จัดเก็บในหน้าเว็บ ที่สร้างด้วยภาษาเฉพาะของคอมพิวเตอร์ หรือเว็บเบราว์เซอร์(Web-Browser) ผู้บริโภคสามารถค้นหา และซื้อผลิตภัณฑ์ที่สนใจโดยไปที่เว็บไซต์ของร้านค้าปลีกโดยตรงหรือค้นหาจากผู้ขายรายอื่นโดยใช้เครื่องมือค้นหาสินค้าซึ่งจะแสดงผลิตภัณฑ์ และราคาเดียวกันของผู้ค้าปลีกรายอื่น ๆ ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าออนไลน์และชำระเงินได้ จากทุกที่ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยี อาทิเช่นคอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน เป็นต้น (สิริพล ตันติสันติสม,2558) โดยการซื้อสินค้าออนไลน์มีองค์ประกอบ ได้แก่พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ ประสบการณ์การซื้อสินค้าออนไลน์ แรงจูงใจในการซื้อสินค้าออนไลน์ และคุณภาพบริการในการซื้อสินค้าออนไลน์ทำให้พฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคเปลี่ยนไปตลอดเวลาและมีความต้องการสินค้าที่ตรงกับความต้องการของตนเองให้มากที่สุด ผู้ประกอบการขายสินค้าออนไลน์จึงต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในทุก ๆ ด้าน เพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และปัจจัยส่วนบุคคล เพื่อนำผลวิจัยที่ได้ ไปใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจ และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับเปลี่ยน ปรับปรุง และพัฒนาต่อยอดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสมและสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันให้เพิ่มสูงขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

4. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดด้าน พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ได้แก่ การรับรู้ทางออนไลน์ อารมณ์ทางออนไลน์ ความบันเทิงทางออนไลน์ ความต่อเนื่องทัศนคติต่อสื่อออนไลน์ (Richard & Chebat, 2016)

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (6P's) ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ปัจจัยด้านราคา (Price) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) และการให้บริการส่วนบุคคล (Personalize) ตามแนวคิดของ (ธีรกิติ นวรัตน์ ณ อยู่ธยา, 2563)

การตัดสินใจซื้อ ได้แก่ 1.ด้านการตระหนักถึงปัญหา 2.ด้านการค้นหาข้อมูล 3.ด้านการประเมินทางเลือก 4.ด้านการตัดสินใจซื้อ 5.ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ตามแนวคิดของ (Kotler, P., & Keller, K. L., 2016)

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรกลุ่มใหญ่และไม่มีหน่วยงานใดที่เก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวไว้ ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

2. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี กำหนดกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรคำนวณของ W.G. Cochran (1953) คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และสำรองเพื่อแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ไว้เท่ากับ 15 คน ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 400 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความ ประกอบด้วย 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ($IOC = 0.80 - 1.00$) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความ 0.90 (สมนึก ภัททิยานี, 2553)

4. ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.25 และเพศชาย จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุระหว่าง 21- 30 ปี จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ ปริญญาตรี จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.50 และปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 85

พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ที่ใช้บ่อยที่สุดคือ Tik Tok คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาคือ Line Shopping คิดเป็นร้อยละ 23.00 ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ คือ เดือนละ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 94.50 รองลงมาคือเดือนละ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.50 ประเภทของผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร คือ การบริโภคเพื่อบำรุงผิวพรรณลดเลือนจุดต่างเพื่อความขาวกระจ่างใส คิดเป็นร้อยละ 59.50 รองลงมาคือประเภทภูมิคุ้มกันและบำรุงสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 21.25 ประเภทเสริมสร้างกล้ามเนื้อและการออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 14.25 และประเภทบำรุงสมองเพื่อความจำและผ่อนคลาย คิดเป็นร้อยละ 5.00 จำนวนเงินโดยเฉลี่ยที่ท่านใช้ซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ในแต่ละครั้ง คือ ต่ำกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.00 รองลงมาคือ 1,000 - 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.50

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ โดยรวมและรายด้าน

พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การรับรู้ทางออนไลน์	4.17	0.64	มาก
2. อารมณ์ทางออนไลน์	4.02	0.76	มาก
3. บันทึทางออนไลน์	4.11	0.67	มาก
4. ความต่อเนื่อง	4.09	0.52	มาก
5. ทศนคติที่มีต่อสื่อออนไลน์	4.21	0.55	มาก
รวม	4.12	0.43	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ทศนคติที่มีต่อสื่อออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.21$) รองลงมาคือการรับรู้ทางออนไลน์ ($\bar{X}=4.17$) บันทึทางออนไลน์ ($\bar{X}=4.11$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อารมณ์ทางออนไลน์ ($\bar{X}=4.02$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (6P's)

โดยรวมและรายด้าน

ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (6P's)	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.27	0.34	มาก
2. ด้านราคา	4.42	0.46	มาก
3. ด้านช่องทางในการจัดจำหน่าย	4.30	0.57	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการขาย	4.49	0.42	มาก
5. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	4.39	0.55	มาก
6. ด้านการให้บริการส่วนบุคคล	4.23	0.49	มาก
รวม	4.34	0.37	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$) เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการส่งเสริมการขาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.49$) รองลงมาคือ ด้านราคา ($\bar{X}=4.42$) และ ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ($\bar{X}=4.39$) ในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการให้บริการส่วนบุคคล ($\bar{X}=4.23$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน

การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการตระหนักถึงปัญหา	4.33	0.46	มาก
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	4.29	0.54	มาก
3. ด้านการประเมินทางเลือก	4.20	0.53	มาก
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.18	0.44	มาก
5. ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.09	0.45	มาก
รวม	4.21	0.27	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตระหนักถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.33$) รองลงมาคือ ด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X}=4.29$) และด้านการประเมินทางเลือก ($\bar{X}=4.20$) ในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ($\bar{X}=4.09$)

ตารางที่ 4 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์

ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวม

ตัวแปรอิสระ	B Std.	Std. Error	Beta	t	P-value
ค่าคงที่ (Constant)	1.408	0.245		10.192	0.000*
1. ด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ (X_1)	0.066	0.039	0.080	1.728	0.074
2. ด้านราคา (X_2)	0.278	0.052	0.402	5.107	0.000*
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (X_3)	0.084	0.048	0.096	1.131	0.180
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (X_4)	0.362	0.042	0.461	7.028	0.001*
5. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (X_5)	-0.072	0.046	-0.093	-1.544	0.193
6. ด้านการให้บริการส่วนบุคคล (X_6)	0.159	0.047	0.140	3.634	0.002*

SE = 0.38569, F = 217.934, Adj R² = 0.781, R² = 0.744, R = 0.830

* p < .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านการให้บริการส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน 0.362 , 0.278 และ 0.159 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านการให้บริการส่วนบุคคล เพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ เพิ่มขึ้น อธิบายค่าความผันแปรของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ได้ร้อยละ 74.40

5. อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคและส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สามารถนำผลการศึกษาวិชาญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ทักษะคนที่ติดต่อออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการรับรู้ทางออนไลน์ บันทึทางออนไลน์ในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อารมณ์ทางออนไลน์ เนื่องจาก เทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่ตลอด จึงทำให้มีค่าใช้จ่ายในการใช้งานถูกกว่าเดิม เมื่อมีการเข้าใช้งานอยู่เป็นประจำก็จะเกิดความเคยชิน มีการเรียนรู้ทำความเข้าใจ เข้าถึงได้ง่ายทำให้พฤติกรรมผู้บริโภคมีความสนใจต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงดา อ่อนเวียง (2565) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์ผลวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดอุบลราชธานีศรีสะเกษ และยโสธรในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการส่งเสริมการขาย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านราคา และด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว ในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการให้บริการส่วนบุคคล เนื่องจากส่วนประสมการตลาดถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นหัวใจในการดำเนินธุรกิจ และเป็นปัจจัยสู่ความสำเร็จในการประกอบการธุรกิจ เพราะหากผู้ประกอบการสามารถกำหนดกลยุทธ์ด้านส่วนประสมการตลาดของตนให้เหมาะสมกับประเภทของธุรกิจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐนรี กันท้วม, กนกวรรณ แสนเมือง และเชษฐรัฐ พ่วงธรรมรัตน์ (2562) ได้ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า มีความเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับแรก คือ ด้านราคา รองลงมาคือ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

3. การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการตระหนักถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการค้นหาข้อมูลและด้านการประเมินทางเลือกในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านพฤติกรรมภายหลังการ เนื่องจากการซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นที่นิยม เพราะนอกจากมีความสะดวกสบายแล้วสามารถเลือกสินค้าตรงตามความต้องการสอดคล้องกับทฤษฎีของ Luhmann (2018) ซึ่งได้อธิบายว่า การตัดสินใจซื้อมาจากการรับรู้ถึงความต้องการที่มาจากแรงกระตุ้นจากภายในหรือภายนอกของผู้บริโภค ซึ่งนำไปสู่การต้องการแก้ปัญหาหรือการสนองความต้องการนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยภทรินทร์ เทียนดำ, ฉัตยาพร เสมอใจ และปริตภา รุ่งเรืองกุล (2565) ได้ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าไอทีทางออนไลน์ในยุควิถีปกติใหม่ พบว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าไอทีทางออนไลน์ในยุควิถีปกติใหม่ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยอันดับแรกคือ การตัดสินใจซื้อสินค้า รองลงมาคือ การประเมินทางเลือก อันดับสุดท้ายคือความรู้สึกหลังการซื้อ

4. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านราคา และด้านการให้บริการส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ ค่าความผันแปรของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ได้ร้อยละ 74.40 เนื่องจากการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ มีการให้บริการส่งสินค้าฟรีเมื่อสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายสม่ำเสมอ เช่น ให้ส่วนลดตามเทศกาลต่าง ๆ ทำส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของชนิตา สุขสวัสดิ์ (2565) ได้ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ของผู้บริโภคจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ 5 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกระบวนการ และด้าน

องค์ประกอบทางด้านกายภาพ มีอำนาจในการทำนายผลการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายแฟชั่นผ่านช่องทางออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดอุดรดิตรวมกันเท่ากับ 0.641 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการและการตัดสินใจซื้อที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุเท่ากับ .917

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์ จังหวัดอุดรธานี

1. สามารถนำข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพิจารณาเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับผู้ที่มีความสนใจหรือผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้เนื่องจากธุรกิจดังกล่าวมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญในการดูแลและเสริมสร้างความแข็งแรงให้กับร่างกาย รวมถึงวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปกระแสมนิยมของสังคมออนไลน์ โดยสามารถตอบโจทย์คนรุ่นใหม่ และกลุ่มลูกค้าที่ต้องการความง่าย และความสะดวกสบายของผู้บริโภค

2. ผู้ประกอบการควรเพิ่มช่องทางการติดต่อลูกค้าทุกแพลตฟอร์มจะช่วยสร้างฐานลูกค้าได้เยอะขึ้น และลูกค้าจะรู้สึกถึงความสะดวกสบายในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ เพื่อขยายฐานลูกค้าใหม่และรักษาลูกค้าเดิมให้ยังภักดีในแบรนด์ โดยการสื่อสารและสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าไม่ว่าจะเป็นการสร้าง แรงจูงใจในการซื้อสินค้าด้วยการมอบคูปองส่วนลด ของรางวัล สินค้าทดลอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุ สมการเชิงโครงสร้างถดถอยพหุคูณของธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารออนไลน์

2. การวิจัยในครั้งนี้อย่างพบว่ามีปัจจัยอื่น ๆ อีกจำนวนมากที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ จึงควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเพิ่มเติม อาทิ ปัจจัยด้านทัศนคติ ความไว้วางใจ การตลาดดิจิทัล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กัญญัส อุตะเถา. (2565). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในสังคมนิวนอร์มอล (New Normal). *Journal of Buddhist Education and Research*, 8(2), 221-227.

จารุวรรณ ไผ่ตระกูล, ศรีสุตา รัชมีพงศ์, มยุรฉัตร กันยะมี, นวรัตน์ จงเจษฎ์, และมณีนรัตน์ จัปจิตต์. (2565).

พฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและเครื่องดื่มบำรุงกำลังของนิสิตพยาบาลมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 32(2), 106-177.

ชนิตา สุขสวัสดิ์. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์ของผู้บริโภค จังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

ณัฐนันท์ กันท้วม, กนกวรรณ แสนเมือง, และเชษฐัฐ พ่วงธรรมรัตน์. (2562). ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผล

- ต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ เครือข่ายวิจัยประชาชน*, 1(2), 1–12.
- ดวงตา อ่อนเวียง. (2565). พฤติกรรมผู้บริโภคและความตั้งใจซื้อสินค้าออนไลน์. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(2), 809–819.
- ธีรกิตติ นวรัตน์ ณ อยู่ธยา. (2563). *การตลาดบริการ: แนวคิดและกลยุทธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 6, ฉบับปรับปรุง). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภทรินทร์ เทียนดำ, ฉัตยาพร เสมอใจ, และปรีตภา รุ่งเรืองกุล. (2565). ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าไอทีทางออนไลน์ในยุควิถีปกติใหม่. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 1(2), 18–32.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). *การวัดผลการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). ประสานการพิมพ์.
- สิริพล ตันติสันติสม. (2558). *การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชากรในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education.
- Luhmann, N. (2018). *Organization and decision*. Cambridge University Press.
- Richard, M. O., & Chebat, J. C. (2016). Modeling online consumer behavior: Preeminence of emotions and moderating influences of need for cognition and optimal stimulation level. *Journal of Business Research*, 69, 541–553.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 The Effect of 4 MAT Learning Management Supplemented with Graphic Organizers on Occupations and Technology Achievement of Grad 3 Students

ล้าเลิศ ดีพรม, สมชาย พาชอบ

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพินธุบัณฑิต หอนงบัวลำภู ประเทศไทย

Lamlert Deeprom, Somchai Pachob
Faculty of Education, Pitchayabundit College, Nongbualumphu, Thailand

✉: nn.pachob@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 29 January 2025; Revised: 26 February 2025; Accepted 08 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนและหลังเรียน 2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 3. ศึกษาความพึงพอใจของการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสรรเสริญ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 23 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความยากง่าย ระหว่าง 0.56 - 0.76 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.24 - 0.58 มีค่าความเชื่อมั่น 0.86 3. แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที แบบไม่อิสระและแบบกลุ่มเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิกในระดับมาก

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT, ผังกราฟิก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aimed to 1) compare the achievement results before and after studying 2) compare the achievement results after studying with the 75 percent criterion 3) study the satisfaction towards 4 MAT supplemented with graphic organizers learning management of grade 3 students. The Sample consisted of 23 grade 3 students in the 1 semester of the academic year 2024 at Ban Sansaen School, by cluster random sampling. The research instruments were 1) learning management plans 4 MAT supplemented with graphic organizers 2) achievement test had difficulty values between 0.56 - 0.76, discrimination values between 0.24 - 0.58 and reliability values was 0.86 3) the satisfaction

questionnaire. The statistics for data analysis comprised; mean, standard deviation, t-test for dependent samples and one samples t-test. The research results indicated that 1. The achievement of students after studying was significantly higher than before studying with statistical significance at the .05 level. 2. The achievement after learning was significantly higher than the 75 percent criterion with statistical significance at the .05 level. 3. The satisfaction of 4 MAT learning management supplemented with graphic organizers of students was at the high level.

Keyword: 4 MAT learning management, graphic organizers, achievement

1. บทนำ

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน รวมถึงในด้านการศึกษา ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียนสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา และมาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ได้ทำเพื่อให้ความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสรรเสริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนงานอาชีพและเทคโนโลยีที่ผ่านมายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ในเรื่องการพัฒนาให้นักเรียนให้สามารถสร้างผลงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการจัดการ การแสวงหาความรู้ ทำงานอย่างมีคุณธรรมและมีจิตสำนึก นักเรียนไม่สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงานอย่างมีกลยุทธ์ใช้ความคิดสร้างสรรค์สร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือวิธีการใหม่ๆ ซึ่งผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนการวางแผนการจัดทำแผนการเรียนรู้ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนและวิธีการวัดผลและประเมินผล โดยศึกษาและกำหนดรูปแบบให้สอดคล้องกับสภาพของนักเรียน (ปัญญา สังข์ภิรมย์ และสุคนธ์ สินธพานนท์, 2550) ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อเป็นการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้จากการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ในการสร้างความรู้ใหม่อย่างมีความหมาย

การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เป็นการพัฒนาการสมองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุลซึ่งได้แก่ ผู้เรียนแบบที่ 1 (Why) มีการจินตนาการเป็นหลัก ผู้เรียนแบบที่ 2 (What) มีการเรียนรู้ ด้วยการวิเคราะห์ และการเก็บรายละเอียดเป็นหลัก ผู้เรียนแบบที่ 3 (How) มีการเรียนรู้ด้วยสามัญสำนึก หรือประสาทสัมผัส ผู้เรียนแบบที่ 4 (If) มีการเรียนรู้ด้วยการรับรู้จากประสบการณ์รูปธรรมไปสู่การลงมือปฏิบัติ โดยประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ (McCarthy 1979, อ้างถึงใน ทิศนา ขมมณี, 2554) นอกจากการวิจัยครั้งนี้ นำผังกราฟิกมาใช้เสริมกับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดสำคัญสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่สำคัญ ไปสู่การปฏิบัติได้ดีขึ้นเพราะการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิก Suchman (1962) ซึ่งกล่าวโดยสรุปว่า การที่ผู้เรียนได้เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่เข้าสู่โครงสร้างทางปัญญาจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคงความรู้และจัดลำดับความคิดที่

เชื่อมโยงความรู้ทำให้เกิดความเข้าใจ เป็นการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติยา ตาทิพย์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เรื่อง พฤติกรรมของสัตว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบทดลอง (Experimental design) แบบกลุ่มมีเดี่ยวโดยมีการวัดก่อนเรียนและหลังเรียน (One-group Pretest-Posttest Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มเครือข่าย หอคำหนองเล็ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 11 โรงเรียน รวมจำนวน 12 ห้องเรียน จำนวนทั้งหมด 252 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านสรรเสริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 23 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 วิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด

จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา กำหนดโครงสร้างเนื้อหาเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผนการเรียนรู้ รวมเวลา 16 ชั่วโมง นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความตรงตามเนื้อหา ความเหมาะสมแผน ผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 4.23 – 4.55

2.แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ($IOC = 0.60 - 1.00$) มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.56 - 0.76 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.24 - 0.58 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ วิธีของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.86 (สมนึก ภัททิยานี, 2553)

3.แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิกเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ($IOC = 0.80 - 1.00$)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยกราฟิก โดยใช้การวิเคราะห์ค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples)

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลังที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยกราฟิก กับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยการวิเคราะห์ค่าที่แบบ One Samples t-test

3. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยกราฟิก โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ ที่กำหนด

4. ผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	P-Value
ก่อนเรียน	23	30	13.78	2.17	15.384*	0.000
หลังเรียน	23	30	23.96	1.55		

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.17 และผลการทดสอบหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.55 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก

คะแนน	$\bar{X}$	S.D	ร้อยละ	t	p-value
คะแนนตามเกณฑ์	22.50	-	75	4.502*	0.000
คะแนนหลังเรียน	23.96	1.55	79.87		

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.55 คะแนนหลังเรียนคิดเป็นคิดเป็นร้อยละ 79.87 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อภิปรายผล ดังนี้

1.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MATเสริมด้วยผังกราฟิก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเนื่องจาก ผู้วิจัยได้จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการใช้ 4 MAT เสริมด้วยเทคนิคผังกราฟิก เป็นการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีโอกาสแสดงออกถึงความถนัดของตนเองอีกทั้งยังมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับชิ้นงานของตนเองและเพื่อนๆในกลุ่ม จากนั้นนำมาสร้างเป็นชิ้นงานกลุ่ม นำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันหน้าห้องเรียนแสดงความคิดเห็น ร่วมกันอภิปราย และแสวงหาข้อสรุปในการแก้ไขผลงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี และเป็นระบบ ผู้เรียนจึงไม่เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ นอกจากนี้การที่ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้ ได้เรียนรู้ร่วมกัน ผ่านกิจกรรม

กลุ่ม ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงศักยภาพตามความถนัด และความสามารถของตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ (McCarthy 1979, อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี, 2554) นอกจากนี้ ผังกราฟิก (graphic organizer) ยังช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายอีกทั้งยังสามารถประยุกต์ผังกราฟิกให้อยู่ในรูปแบบต่างๆ สอดคล้องกับพิมพ์ดีด เดชะคุปต์ (2549) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้ผังกราฟิกในการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นการพัฒนาการคิดในระดับสูงช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนทำให้เข้าใจความรู้และช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย มีการจัดลำดับเหตุการณ์ของเรื่องก่อนลงมือเขียนได้เป็นอย่างดีทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพมณี มีทอง (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการใช้วิธีการสอนแบบ 4MAT เพื่อพัฒนาการอ่านคิดวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบ 4MAT ในการ พัฒนาการอ่านคิดวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 2 หน่วย มีแผนการเรียน 7 แผน ใช้เวลาเรียน 14 ชั่วโมง แต่ละแผนมี การจัดกิจกรรม 8 ชิ้น ผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเรียนรู้ของนักเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 4 MATเสริมด้วยผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นในห้องเรียนเกี่ยวกับข้อคำถาม ทำให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดที่หลากหลายจนนำไปสู่ความคิดรวบยอดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยงานวิจัยของธีรพงษ์ มั่นศรี, กฤตยากาญจน์ โตพิทักษ์ (2567) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ 4MAT ร่วมกับ STAD 1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ 4MAT ร่วมกับ STAD มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) การทดสอบหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 23.08 คิดเป็นร้อยละ 76.93 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT ทำให้นักเรียนซึ่งมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างกันได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างมีความสุข นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเองได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ รู้จักการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเป็นอิสระ จึงเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยรัตน์ ต้นสกุล (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4MAT) วิชาประวัติศาสตร์เรื่องพัฒนาการของอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.ในการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก ผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจต่อทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียด เพื่อที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามหลักการพัฒนาสมอง และก่อนการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรมีการชี้แจงรายละเอียดของการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ เพื่อที่นักเรียนจะได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมในแต่ละขั้น และมีเป้าหมายในการเรียนมากขึ้น

2.ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ควรศึกษาและนำรูปแบบการสอนแบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอื่นๆได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก มาใช้กับเนื้อหาสาระการเรียนรู้กลุ่มอื่น ในระดับชั้นอื่นๆ

2. ควรมีการบูรณาการเทคนิคการสอนอื่นๆรวมกับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT เสริมด้วยผังกราฟิก ร่วมกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- กิตติยา ตาพิทย. (2565). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบ 4MAT เรื่อง พฤติกรรมของสัตว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์].
- ชัยรัตน์ ต้นสกุล. (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4MAT) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 3(1), 1-15.
- ทิตนา แคมมณี. (2554). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 14). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรพงษ์ มั่นศรี, & กฤตยากาญจน์ โตพิทักษ์. (2567). *การพัฒนาทักษะการแต่งคำประพันธ์ประเภทโคลงสี่สุภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบ 4MAT ร่วมกับ STAD*. *วารสารจิตวิทยาพุทธศาสตร์ประยุกต์เพื่อสังคม*, 10(1), 133-149.
- ปัญญา สังข์ภิรมย์, & สุนันท์ สินธพานนท์. (2550). *สื่อดิจิทัลสอนการทำงานอาชีพและเทคโนโลยีนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่*. อักษรเจริญทัศน์.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2549). *โครงการวิทยาศาสตร์การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการคิด*.
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพมณี มีทอง. (2562). *ผลการใช้วิธีการสอนแบบ 4MAT เพื่อพัฒนาการอ่านคิดวิเคราะห์วรรณคดีและ*
วรรณกรรมไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์].

สมนึก ภัททิยธนี. (2553). *การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 7). ประสานการพิมพ์.*

McCarthy, B. (1979). *Learning styles: Identification and matching teaching formats*. Erice
Accession: NISC Discover Report.

Suchman, J. R. (1962). *The elementary school training program in scientific inquiry*. Principal
Investigator, Illinois.

รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราสาทศรีพทุทธะศวรเป็นฐาน

เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม

ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ

Learning Management Model Based on Prasat Sripruthesuan to Enhance the Cultural Intelligence of Mathayom 2 Students in Sisaket Province

อนุชิตา สุระมิตร, วศิน ปัญญาวุธตระกูล, อัจฉรา ศรีพันธ์

มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Anuchida Suramit, Wasin Punyawuttakul, Atchara Sriphan
Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: 5010.44Anuchida@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 03 January 2025; Revised: 27 February 2025; Accepted 08 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราสาทศรีพทุทธะศวรเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ ใช้วิธีการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ครูผู้สอน รายวิชาประวัติศาสตร์ อาจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญในการสอนประวัติศาสตร์บนฐานชุมชน ผู้เชี่ยวชาญในด้าน ประวัติความเป็นมาของปราสาทศรีพทุทธะศวร และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแนวคำถามในการสัมภาษณ์บุคคลากรครู บุคลากรอาจารย์มหาวิทยาลัย และบุคลากร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่ เจ้าหน้าที่ประจำโบราณสถาน และปราชญ์ชาวบ้าน มีการวิเคราะห์ ข้อมูลสร้างข้อสรุป และการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาจำแนกประเด็นตามที่กำหนด ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัย พบว่าปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ด้านหลักสูตร ยังไม่มีหลักสูตรเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมที่แน่ชัด ยังไม่มีแนวทางการวัดและประเมินผลด้านความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึง ได้ศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลการเรียนรู้ 4) ด้านประเมินผลการเรียนรู้ 5) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ และแนวทางดังกล่าวไปพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราสาทศรีพทุทธะศวรเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราสาทศรีพทุทธะศวรเป็นฐาน, ความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม, ปราสาทศรีพทุทธะศวรเป็นฐาน

Abstract

This study aims to develop a learning management model based on Prasat Sripruthesuan to enhance the cultural intelligence of Mathayom 2 students in Sisaket Province. The study aims to study the current situation and problems of cultural intelligence of Mathayom 2 students in Sisaket Province. The research method used interviews. Data were collected through interviews with history teachers, experts in community-based history teaching, experts in the history of Prasat Sripruthesuan, and 36 Mathayom 2 students. The research instruments included interview questions for teachers, university teachers, and the school director of Wat Sa Kamphaeng Yai, ancient site staff, and local scholars. The data were analyzed qualitative by categorizing the responses according to predefined issues. The reliability of the data was ensured by triangulation of data collection methods. The research found that there is currently, no specific curriculum related to the development of cultural literacy, and there are no clear guidelines for measuring and evaluating cultural intelligence. Therefore, the researchers studied effective learning management guidelines, which consist of 5 components: 1) curriculum, 2) learning management, 3) learning measurement, 4) learning evaluation, and 5) learning environment and atmosphere. These approaches were used to develop a learning management model on Prasat Sripruthesuan to enhance cultural literacy.

Keyword: Learning Management Model Based on Prasat Sripruthesuan, Cultural Intelligence, Based on Prasat Sripruthesuan

1. บทนำ

มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาตั้งแต่ในอดีต และได้ตกทอดมาจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง โดยนิยามของมรดกทางวัฒนธรรมไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะวัตถุ แต่รวมถึงความรู้ ความเชื่อ และธรรมเนียมปฏิบัติอื่น ๆ ด้วย ซึ่งเป็นที่เข้าใจกันในหมู่นักวิชาการที่ทำงานเกี่ยวกับมรดกวัฒนธรรมว่า มรดกวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ แบบที่เป็นกายภาพหรือจับต้องได้ (tangible heritage) เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดี งาน จิตรกรรม เป็นต้น และแบบที่ไม่เป็นกายภาพหรือจับต้องไม่ได้ (intangible heritage) เช่น ความเชื่อ ความศรัทธา ภาษา งานช่างฝีมือ เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะเป็นมรดกวัฒนธรรมใดก็ตาม ล้วนมีทั้งมิติที่เป็นกายภาพ และไม่เป็นกายภาพ ยกตัวอย่าง เช่น โบราณสถาน แม้โดยทั่วไปจะถูกจัดเป็นมรดกวัฒนธรรมทางกายภาพ แต่ก็มีสิ่งที่ไม่เป็นกายภาพแฝงอยู่ เช่น ความเชื่อ ความศรัทธา และในทำนองเดียวกัน มรดกวัฒนธรรมที่ไม่เป็นกายภาพ เช่น ประเพณีต่างๆ ก็ยังมีสิ่งที่เป็นกายภาพแฝงอยู่ เช่น เครื่องแต่งกาย เป็นต้น (ปาริฉัตร เวทยนุกูล, 2564) ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันส่งผลให้มีการรังสรรค์วัฒนธรรมที่ต่างกันทั้งความเชื่อ ภาษา โบราณวัตถุ โบราณสถานที่เป็นมรดกตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน ดังปรากฏให้เห็นว่าในแต่ละพื้นที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลายแตกต่างกันไป ซึ่งในการดำเนินชีวิตเราต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรม และมีความเชื่อที่แตกต่างกัน มีภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละพื้นที่ ซึ่งวัฒนธรรมที่ต่างกันนำไปสู่ความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างความยอมรับภายใต้ความหลากหลายนี้ จึงต้องสร้างทักษะความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน และสามารถอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้

ความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Intelligence หรือ Cultural quotient: CQ) เป็นความสามารถของแต่ละบุคคลที่ปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทวัฒนธรรมใหม่ (Earley; & Ang, 2003) ซึ่งเป็นชุดของทักษะที่ช่วยสนับสนุนการจัดการข้ามวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเรียนรู้ความซับซ้อนของวัฒนธรรม และการปฏิบัติของทุก ๆ ชนชาติ รวมทั้งเป็นโมเดล พื้นฐานอย่างกว้าง ๆ ที่ช่วยในการสร้างความไว้วางใจกับผู้ร่วมงาน ในการเจรจาทำงานในความหลากหลายภายในสถานที่ทำงาน (Livermore, 2008) สอดคล้องกับ (Dyne; et al, 2009) ที่กล่าวถึงความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลที่มาจากวัฒนธรรมหนึ่ง สามารถตีความและเข้าใจพฤติกรรมและสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคยของบุคคลในอีกวัฒนธรรมหนึ่งได้ โดยสามารถทำความเข้าใจ และปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายได้นักการศึกษาได้ศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบที่แตกต่างกัน เช่น (Thomas; & Inkson. 2003) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมว่าประกอบด้วย 3 ประการ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) คือ บุคคลที่มีความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์ข้ามวัฒนธรรม โดยผู้นำจะต้องทราบว่าวัฒนธรรมมีความแตกต่างหลากหลายอย่างไร และวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้นมีผลต่อพฤติกรรมที่แตกต่างอย่างไร 2) ด้านความมีสติ (Mindfulness) คือ บุคคลที่มีความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม จะต้องมีความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ในสถานการณ์ที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม 3) ด้านทักษะพฤติกรรม (Behavioral skills) คือบุคคลที่มีความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม จะต้องมีความสามารถในการเลือกปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์ที่มีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม (สรารุณ ตรีศรี, 2561) อัง และคณะ (2007) ได้กล่าวถึงแนวคิดความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการดังนี้ 1) ด้านปัญญา (Cognitive CQ) คือการเรียนรู้และเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมเรื่องแบบแผนความประพฤติของคนที่มาต่างวัฒนธรรม 2) ด้านอภิปัญญา (Metacognitive CQ) คือความสามารถในการตระหนักรู้ในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม เน้นที่กระบวนการเรียนรู้ และความเข้าใจสถานการณ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3) ความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมด้านแรงจูงใจ (Motivational CQ) คือความสามารถของบุคคลในการควบคุมความสนใจความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และการทำงานในสถานการณ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 4) ด้านพฤติกรรม (Behavioral CQ) คือความสามารถของบุคคลในการแสดงออกด้านพฤติกรรมทั้งทางวาจาและกิริยาท่าทางได้อย่างเหมาะสมเมื่อต้องมามีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มาต่างทางวัฒนธรรม (ชนัญญา ไยล่อ, 2560) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม 3 องค์ประกอบ ได้มาจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของนักการศึกษาที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ 2) ด้านแรงจูงใจ 3) ด้านทักษะพฤติกรรม เพื่อสร้างความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

นอกจากนี้แล้วรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังตั้งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experiential Learning Theory) ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้พบมาแล้วและประสบการณ์ที่พบในชั้นเรียน โดยนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือสะท้อนคิด Melaville, Berg and Blank กล่าวถึงกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไว้ 6 ประการ ได้แก่ 1) การให้บริการชุมชนเชิงวิชาการ

(Academically Based Community Service : ABCS) มีลักษณะเป็นการร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนในวันที่มีการจัดการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญในประเด็นของความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย โดยการให้บริการแก่ชุมชนรูปแบบนี้ เริ่มต้นจากความต้องการของชุมชน กระบวนการเรียนรู้ การวิจัย และการดำเนินการต่าง ๆ 2) การศึกษาความเป็นพลเมือง (Civic Education) มีลักษณะ และวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ สนับสนุนการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ทางวิชาการของผู้เรียนกับการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน 3) การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Education) การศึกษาในประการนี้จะเน้นแนวคิดทางนิเวศวิทยาและความสัมพันธ์ในระบบนิเวศ ให้ผู้เรียนลงพื้นที่ในสถานที่จริงเพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชน 4) การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) หรือ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์โดยใช้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเป็นบริบทในการเรียนรู้การทำงานของผู้เรียนตามความต้องการและความสนใจของสมาชิกชุมชน 5) การเรียนรู้โดยการบริการ (Service Learning) เป็นการบูรณาการระหว่างการให้บริการชุมชน กับการศึกษาเนื้อหาสาระตามหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อประชาชนและชุมชน 6) การเรียนรู้โดยการใช้การทำงานเป็นฐาน (Work-Based Learning) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนใช้เวลาอยู่กับผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อขอคำปรึกษา หรือให้ข้อมูลเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพตลอดจนเรียนรู้แบบอย่างที่ดีจากผู้มีประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจ โดยผู้สอนเป็นผู้ออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำ (สุวิมล คำนวน, 2565) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชนโดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) คือปราสาทศรีพทุทธศวรเป็นฐาน ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดศรีสะเกษ

ปราสาทศรีพทุทธศวร หรือปราสาทสระกำแพงใหญ่ ตั้งอยู่ในบริเวณวัดสระกำแพงใหญ่ หมู่ที่ 1 บ้านสระกำแพงใหญ่ ตำบลสระกำแพงใหญ่ อำเภอกุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ปราสาทสระกำแพงใหญ่ เป็นศาสนสถานแบบเขมร ทั้งในด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม รวมทั้งความเชื่อในการนับถือศาสนาจากหลักฐานที่ปรากฏสันนิษฐานว่าเดิมเป็นศาสนสถานในศาสนาฮินดู โดยดูจากทับหลังที่สลักภาพบุคคลเล่าเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับความเชื่อในศาสนาฮินดู ภายหลังเมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามามีอิทธิพลในดินแดนแถบนี้จึงเปลี่ยนเป็นศาสนสถานของศาสนาพุทธโดยได้ขุดพบพระพุทธรูปนาคปรกปางสมาธิ โบราณสถานแห่งนี้สะท้อนให้เห็นพัฒนาการทางวัฒนธรรมและความเจริญรุ่งเรืองในพื้นที่ และยังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ และต่างจังหวัดได้มาศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยังคงสภาพค่อนข้างสมบูรณ์แห่งนี้

การจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบถ่ายทอดความรู้ ความคิด และประสบการณ์จากตำราให้แก่ผู้เรียน โดยผ่านทางครูผู้สอน การเรียนในลักษณะนี้ ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับ (passive) เอาความรู้ และประสบการณ์จากผู้สอนทางเดียว ไม่มีโอกาส และไม่ได้เรียนรู้วิธีแสวงหาประสบการณ์อื่นที่นอกเหนือจากประสบการณ์ความรู้ที่เรียน ปัจจุบันประเทศไทยมีความพยายามที่จะก้าวล่วงการเรียนรู้แบบที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับเอาความรู้เพียงฝ่ายเดียวมาเป็นแบบผู้เรียนแสวงหาประสบการณ์ความรู้จากการลงมือกระทำด้วยตนเอง (learning by doing) โดยมีผู้สอนเป็นผู้ช่วยคอยให้คำแนะนำหรือการแนะนำผู้เรียน

จะต้องดำเนินการเองทั้งในชั้นวางแผน ชั้นปฏิบัติการ และชั้นสรุป เพื่อประมวลความรู้เข้าด้วยกันอย่างมีระเบียบ เกิดเป็นประสบการณ์ (experience) และพร้อมที่จะนำไปใช้ ระบบการเรียนการสอนแบบนี้ในทางการศึกษาเรียกว่า “child centered” หรือที่เรียกว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับรายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อให้นักเรียนได้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง และเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคปัจจุบันได้

จากการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่านักเรียนยังขาดความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม คือ ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น ขาดแรงจูงใจในการที่จะศึกษาเรียนรู้ขาดความตระหนักถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และยังขาดความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากโรงเรียนกำแพงรองรับนักเรียนจากหลายอำเภอซึ่งมีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ ทั้ง ลาว กูย เขมร แต่ละชาติพันธุ์มีภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่แตกต่างกัน ซึ่งภาษาที่ต่างกันนำไปสู่ความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ แรงจูงใจ และความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม จึงต้องพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม จึงเป็นทักษะสำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบนฐานชุมชนโดยใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Learning) คือปราสาทศรีพูกุเป็นฐาน เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของชุมชนทั้งในด้านของวิชาการ ที่สะท้อนถึงที่มาทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ภาษา และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ของชาวอำเภอบุณฑลบุรี จังหวัดศรีสะเกษ การได้รับประสบการณ์การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เกิดการผสมผสานสิ่งใหม่ที่รับเข้ามากับสิ่งที่มีอยู่แล้วในชุมชน ซึ่งมีความหมายมากกว่าแบบฝึกหัดในชั้นเรียน ผู้เรียนจะชื่นชมยินดีกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม ความรับผิดชอบส่วนบุคคล และทักษะใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในชุมชนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และเรียนรู้จากแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ของชุมชน ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ในโรงเรียน จึงจัดทำวิจัยเรื่องนี้ขึ้นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในสถานที่จริง และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น และเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่า มีความหมายสำหรับนักเรียน และสามารถนำองค์ความรู้ในครั้งนี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 4 กลุ่มดังนี้ 1) กลุ่มนักเรียน ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกำแพง อำเภอกุหลาบพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 36 คน 2) กลุ่มครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและความเชี่ยวชาญด้านการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน 3) กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสอนประวัติศาสตร์บนฐานชุมชน จำนวน 2 คน 4) กลุ่มผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของปราสาทศรีพูกุญชร จำนวน 3 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 รายวิชาประวัติศาสตร์ จัดให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยศึกษาปราสาทศรีพูกุญชรซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาการจัดการเรียนรู้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งถ่ายทอดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมโดยใช้ปราสาทศรีพูกุญชรเป็นฐาน 3) ด้านการวัด มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ เลือกวิธีการวัดผลโดยใช้ที่เหมาะสม โดยวัดความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม โดยใช้ปราสาทศรีพูกุญชรเป็นฐาน 4) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ โดยประเมินจากผลการจัดการเรียนรู้ ทั้งจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนและนำแบบวัดความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม มาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นมากที่สุด และ 5) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ โดยเอื้อต่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ในครั้งนี้เป็นการจัดการเรียนรู้ในสถานที่จริงคือปราสาทศรีพูกุญชรเพื่อให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมได้รับประสบการณ์ตรง และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้ไปพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นจริง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

- 3.1 แนวคำถามในการสัมภาษณ์นักเรียน
- 3.2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ครูที่สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์
- 3.3 แนวคำถามในการสัมภาษณ์อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญการสอนประวัติศาสตร์บนฐานชุมชน
- 3.4 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ด้านประวัติความเป็นมาของปราสาทศรีพูกุญชร
- 3.5 แนวทางการสังเกตการณ์จัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องหลักฐานทางประวัติศาสตร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

- 4.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวรไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนประวัติศาสตร์ฐานชุมชน ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาปราสาทศรีพูกุญชร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง

4.2 เลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยการเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ดังต่อไปนี้

- 1) กลุ่มครูผู้มีความรู้ความสามารถ สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ จำนวน 3 คน
- 2) อาจารย์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสอนประวัติศาสตร์บนฐานชุมชน 2 คน
- 3) ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของปราสาทศรีพูกุญชร จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่ เจ้าหน้าที่ประจำโบราณสถาน และปราชญ์ชาวบ้าน
- 4) นักเรียนที่เรียนรายวิชาประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และอยู่ในชุมชนท้องถิ่นอุทุมพรพิสัย จำนวน 36 คน

4.3 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือในการสอบถามและสัมภาษณ์ไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการคัดเลือกไว้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตัวเองจากกลุ่ม ตัวอย่างเป็นรายบุคคลตามแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อช่วยในการสัมภาษณ์ และเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลสร้างข้อสรุป เป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ การจดบันทึก วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการกระทำกับข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Method triangulation) ซึ่งเป็นการตรวจสอบโดยพิจารณาจากการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจดบันทึกเพื่อรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งศึกษาข้อมูลประเภทเอกสารจากแหล่งที่มาที่เชื่อถือได้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ของการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีรายละเอียดของประเด็นที่ศึกษา 2 ประเด็นดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต ทำให้ทราบถึงกระบวนการในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมของผู้เรียน ซึ่งข้อมูลที่น่าเสนอโดยรวบรวมผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งบุคลากรครูสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อาจารย์ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการสอนประวัติศาสตร์บนฐานชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่ปราชญ์ชาวบ้าน และเจ้าหน้าที่ประจำโบราณสถาน พบประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร พบว่ายังไม่มีหลักสูตร แต่มีการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ซึ่งทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในชุมชน

มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ และการตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์ จัดกิจกรรมการอภิปรายและการวิจารณ์การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การทัศนศึกษา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม

2) ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่าด้านการจัดการเรียนรู้ ควรใช้รูปแบบ Active learning ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และควรมีลักษณะดังนี้ 1) การเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) การศึกษาผ่านสื่อหลากหลายรูปแบบ 3) การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น 4) การฝึกทักษะการวิเคราะห์และตีความหลักฐาน 5) การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี

3) ด้านการวัดผล พบว่า ครูผู้สอนต้องมีการวัดผลที่หลากหลายเหมาะสมและประเมินตามสภาพจริง โดยครูต้องมีวิธีการดังนี้ 1) การประเมินจากการสังเกต 2) การประเมินจากผลงาน 3) การทดสอบแบบเขียนอธิบาย 4) การประเมินจากการอภิปรายและการนำเสนอ 5) เกณฑ์การประเมิน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมมากขึ้น

4) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และมีประสบการณ์จริงจากการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และได้ฝึกฝนทักษะการคิดเชิงวิจารณ์และการเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้มากขึ้น มีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก

5) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า ครูจะต้องจัดมุมห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สร้างสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ การเยี่ยมชมโบราณสถานจะช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และทำให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวามากขึ้น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการจัดการเรียนรู้ควรจัดให้มีการไปเรียนรู้ในสถานที่จริงมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกร่วมเห็นถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม สามารถเข้าใจ และเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

จากการวิเคราะห์การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยสามารถสรุปประเด็นที่สอดคล้องและนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราสาทศรีพุกเทพศวรเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม คือมีการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาครูผู้สอนมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Active Learning)

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราสาทศรีพุกเทพศวรเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม โดยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดทฤษฎีรูปแบบการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประกอบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลการเรียนรู้ 4) ด้านประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้บนฐานชุมชนเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม

2) ด้านการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกประเด็นความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราชญ์วิถีพุทธเถรธรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ SIVA model ในการจัดการเรียนรู้

3) การวัดผลการเรียนรู้ เกิดจากการสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ และจากแบบวัดความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมของผู้เรียน

4) ด้านประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินผลตามสภาพจริงออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงในการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมรวมทั้งได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมมีต่างกัน ใช้ภาษาที่แตกต่างกัน

5) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยใช้ปราชญ์วิถีพุทธเถรธรรมเป็นฐานในการเรียนรู้

เมื่อได้แนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราชญ์วิถีพุทธเถรธรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม แล้วนั้นผู้วิจัยสามารถนำแนวทางดังกล่าวข้างต้นไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราชญ์วิถีพุทธเถรธรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมต่อไปได้

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า การจัดการเรียนรู้ในสาระประวัติศาสตร์ ในด้านหลักสูตรยังไม่มีหลักสูตรที่ใช้ในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม แต่มีการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับเกียรติศักดิ์ วงษ์เลี้ยง (2565) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ในชุมชน มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และการตีความข้อมูลทางประวัติศาสตร์ จัดกิจกรรมการอภิปรายและการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงการทัศนศึกษา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาสาระในบทเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน ผ่านการบูรณาการสาระความรู้ในหลายศาสตร์กับประเด็นปัญหาในโลกที่เป็นจริง และเป็นเรื่องใกล้ตัวในชุมชนและสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน เน้นทักษะการคิด การแก้ปัญหา เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินผลตามสภาพจริงโดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ด้านการจัดการเรียนรู้ ควรใช้รูปแบบ Active learning ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ ครูจะต้องจัดมุมห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ มีโมเดลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สร้างสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ การได้ไปเยี่ยมชมโบราณสถานจะช่วยให้กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และทำให้การเรียนรู้มีชีวิตชีวามากขึ้นการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะช่วยให้นักเรียนมี

ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในการจัดการเรียนรู้ควรจัดให้มีการไปเรียนรู้ในสถานที่จริงมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกร่วมเห็นถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม สามารถเข้าใจ และเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ ชูติมา มั่นเหมาะ (2562, หน้า 204) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตนเองและสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของจังหวัดพิจิตร ตลอดจนความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในอดีตที่สืบทอดมาปัจจุบัน อีกทั้งผู้เรียนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจากประสบการณ์ตรงภายนอกห้องเรียน ก่อให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกการร่วมมือกันอนุรักษ์ และหวงแหนแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดพิจิตรที่ยังหลงเหลืออยู่ ด้วยประการนี้จึงถือว่าเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังเยาวชนรุ่นหลังให้ตระหนักถึงคุณค่าและเห็นถึงความสำคัญ รวมทั้งยังทำให้เกิดการตื่นรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเมืองเก่าพิจิตร และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับตุลย์ จันทรอุดม (2564) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครราชสีมา พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมบนถนนราชดำเนินจังหวัดนครราชสีมาที่เหมาะสมคือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) แบ่งการเรียนรู้เป็น 3 ชั้น คือชั้นมอง A (Autonomous Teacher) เป็นการจัดการเรียนรู้ภายในห้องเรียนและการลงพื้นที่จริงผ่านวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ชั้นสืบ C (Cultural Transnission) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการอภิปรายกลุ่มย่อยแบบโต้เถียง ร่วมกับการตั้งคำถามเชิงวิพากษ์ ชั้นยืน C (Conservative Innovation) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการสร้างนวัตกรรมเพื่อการอนุรักษ์ โดยรูปแบบ มอง สืบ ยืน (Mong Seup Yeun Learning Model) ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ACC (ACC Learning Management) ดังที่กล่าวมานั้นเมื่อได้ทำการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาประวัติศาสตร์ เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมนั้นต่างก็มุ่งเน้นไปที่การปฏิสัมพันธ์เชิงพื้นที่คือการให้ผู้นั้นเรียนได้ไปเรียนรู้ยังแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรทางวัฒนธรรม และเข้าใจการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ซึ่งอาศัยทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ การเรียนรู้โดยใช้สถานที่เป็นฐาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1) ควรศึกษาการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์บนฐานชุมชนอย่างละเอียด เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา
- 2) ควรมีการวางแผนก่อนการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ ในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ในแต่ละขั้นตอนต้องอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ และ

กำหนดเวลาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้

3) ครูควรมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถานที่พื้นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม เพื่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลการเรียนรู้ 4) ด้านประเมินผลการเรียนรู้ และ 5) ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานที่พื้นฐานไปใช้ในแหล่งเรียนรู้อื่นที่อยู่ใกล้กับโรงเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมอย่างครบถ้วน

2) ควรศึกษาข้อมูลการใช้สถานที่พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่หลากหลายเพื่อให้สามารถสร้างและออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม กับสถานที่ต่าง ๆ และเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลอ้างอิง สร้าง ปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นหลักสูตรท้องถิ่นให้กับสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ นำไปสู่การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรมโดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เรียกว่า SIVA Model ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

S = Skills ทักษะ

ทักษะที่สำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ คือ ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยให้นักเรียน ศึกษา และตรวจสอบหลักฐานทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา ปราสาทศรีพูกุเตศวร โดยสามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ตามลำดับเวลาได้ ถูกต้อง คือการเข้ามาของสองศาสนาปรากฏให้เห็นจากหลักฐานภาพสลักทับหลังของปราสาทศรีพูกุเตศวร ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และการขุดพบพระพุทธรูปนาครคพรก สามารถเปรียบเทียบอายุของโบราณสถานคือ ปราสาทศรีพูกุเตศวรกับปราสาทอื่น ๆ ที่สำคัญในพื้นที่อีสานใต้ นักเรียนสามารถวิเคราะห์ตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้หลายมุมมองโดยมีหลักฐานมาสนับสนุน นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ตีความประติมากรรม สำริดที่ขุดพบที่ปราสาทศรีพูกุเตศวรว่าประติมากรรมชิ้นนี้สร้างมาเพื่อวัตถุประสงค์ใด และมีความสำคัญอย่างไร

I = Interaction การปฏิสัมพันธ์

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราสาทศรีพูกุเตศวรเป็นฐาน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการปฏิสัมพันธ์ทั้งกับ เพื่อนร่วมชั้นเรียนและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ในชุมชน นักเรียนได้ลงพื้นที่ศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ปราสาทศรีพูกุเตศวร และ วัดสระกำแพงใหญ่ ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและศาสนาของ ชุมชนกระบวนการเรียนรู้ครั้งนี้มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันของนักเรียนทั้ง 36 คน ผ่านการแบ่งกลุ่มและทำ กิจกรรมร่วมกัน แม้ว่านักเรียนแต่ละคนจะมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานและชาติพันธุ์แตกต่างกัน แต่สามารถ

เรียนรู้และทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ความร่วมมือนี้ช่วยเสริมสร้างความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการศึกษามรดกทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น

V = visual thinking กระบวนการคิดเป็นภาพ

การจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้ลงพื้นที่ศึกษาปราสาทศรีพูกฤเทศวร ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์และมรดกทางวัฒนธรรม แม้ปราสาทจะมีอายุกว่าพันปีและได้รับความเสียหายตามกาลเวลา แต่การสัมผัสสถานที่จริงช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของโบราณสถานแห่งนี้ จากการเรียนรู้ นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม “จากภาพในจิตใจ สู่ภาพ AI มรดกทางวัฒนธรรม สะท้อนความเชื่อ ร้อยเรียงเรื่องเล่าสู่นิทาน 9 ช่อง” โดยจินตนาการถึงชุมชนในอดีต ตั้งแต่ยุควัฒนธรรมขอมโบราณ การเข้ามาของชาวกูยจากนครจำปาศักดิ์ จนถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวลาวในยุคหลัง นักเรียนต้องเชื่อมโยงเรื่องราวเหล่านี้เข้ากับประวัติของปราสาท ตลอดจนสถาปัตยกรรมและโบราณวัตถุที่ค้นพบในบริเวณดังกล่าวกระบวนการเรียนรู้รูปแบบนี้ช่วยให้นักเรียนมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรมผ่านการคิดเป็นภาพ

A = attitude ทักษะคติ

นักเรียนมีทัศนคติที่เปลี่ยนไปในการมองโบราณสถานปราสาทศรีพูกฤเทศวร โดยตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญที่เชื่อมโยงกับตนเองและชุมชน เห็นถึงภูมิปัญญา ความเชื่อ และวิถีชีวิตของบรรพบุรุษ ผ่านการศึกษาโบราณสถานแห่งนี้ นอกจากนี้ ยังช่วยลดอคติทางชาติพันธุ์ และส่งเสริมความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

รูปภาพที่ 1 SIVA Model รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปราสาทศรีพูกฤเทศวรเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางวัฒนธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดศรีสะเกษ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เกียรติศักดิ์ วงษ์เลี้ยง. (2565). *การพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการเรียนรู้เท่าทันสังคมผ่านชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้พิพิธภัณฑ์เป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- ชนัญญา ไยล่อ. (2560). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดความฉลาดทางวัฒนธรรม และแนวคิดอุปนิสัย 7 ประการ ของสติเฟ้นอาร์ โควี เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงาน ร่วมกันกับผู้อื่นในองค์กรธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ชุติมา มั่นเหมาะ. (2562). *การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- ตุลย์ จันทร์อุดม. (2564). *รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเชิงบูรณาการกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บนถนนราชดำเนิน จังหวัดนครศรีธรรมราช* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- ปาริฉัตร เวทยนกุล. (2564). *มรดกวัฒนธรรมที่ไม่เป็นกายภาพกับพิพิธภัณฑ์. ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร* (องค์การมหาชน).
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 10(1), 133–149.
- สรารุณี ตรีศรี. (2561). *การศึกษาความฉลาดทางวัฒนธรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางวัฒนธรรมของนิสิตนักศึกษา: การวิจัยผสวนวิธี* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- สุวิมล คำนวน. (2565). *การจัดการเรียนรู้วรรณคดีวิจักษ์ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กรณีศึกษา เรื่องลิลิตตะเลงพ่ายกับวัดสุวรรณดาราราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- Ang, S., Van Dyne, L., & Koh, C. (2007). Cultural intelligence: Its measurement and effects on cultural judgment and decision making, cultural adaptation, and task performance.

Management and Organization Review, 3(3), 335–371. <https://doi.org/10.1111/j.1740-8784.2007.00082.x>

- Van Dyne, L., Ang, S., & Livermore, D. (2009). Cultural intelligence: A pathway for leading in a rapidly globalizing world. In K. M. Hannum, B. McFeeters, & L. Booysen (Eds.), *Leadership across differences: Cases and perspectives* (pp. 131–138). CQ: Pfeiffer.
- Earley, P. C., & Ang, S. (2003). *Cultural intelligence: Individual interactions across cultures*. Stanford University Press.
- Livermore, D. (2008). *Cultural intelligence and leadership project*. Global Learning Center.
- Thomas, D., & Inkson, K. (2003). *Cultural intelligence: People skills for global business*. Berrett-Koehler.

การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี)
หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
**An Evaluation of Bachelor Education Program in
Chemistry Teaching (4 years) Revised 2019, Faculty of Education,
Burapha University**

ภัทรพร ชัยประเสริฐ

มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย

Pattaraporn Chaiprasert
Burapha University, Chonburi, Thailand

✉: pattarapornc@go.buu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 04 January 2025; Revised: 26 February 2025; Accepted 08 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 โดยใช้รูปแบบซิปป์ และ 2) ศึกษาความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง 5) นิสิตสาขาเคมี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามความคิดเห็น และ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ด้านบริบท ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า เนื้อหารายวิชา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ โครงสร้างของหลักสูตร ตามลำดับ 2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า คุณสมบัติอาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยพื้นฐานของผู้เรียน และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ตามลำดับ 3. ด้านกระบวนการ ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า การวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามลำดับ 4. ด้านผลผลิต ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ผลวิจัยพบว่าความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีจุดเด่นดังนี้ มีความรู้ความสามารถในการสอนเป็นอย่างดี ถ่ายทอดความรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบูรณาการวิชาชีพครูกับวิชาเฉพาะทางเคมี มีความตั้งใจในการจัดการเรียนการสอน

รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย สามารถแก้ปัญหาในการสอนและควบคุมชั้นเรียนได้ มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียน ตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัย และปฏิบัติตามกฎและระเบียบของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, การประเมินรูปแบบชิปปี้, หลักสูตรการศึกษาดัชนี

Abstract

The purposes of the research were to 1) evaluate the bachelor of education program in chemistry teaching (4 years) which was revised in 2019 2) study satisfaction of employers on students with work in educational institutions. This study employed the CIPP model for curriculum evaluation. The samples in the research comprised external experts, curriculum instructors, instructors, school administrators and students of the program. The research instruments were questionnaires and structured interviews for data collection. The research results were as follows: 1. Context evaluation results as a whole were at the highest level. When considering the components in each aspect, it was found that the course content was at the highest level, followed by the curriculum philosophy and goal, curriculum structure, respectively; 2. Input evaluation results as a whole were at a high level. When considering the components in each aspect, it was found that the qualification of lecturer was at the highest level, followed by the curriculum input, facilities and learning support, respectively; 3. Process evaluation results as a whole were at the highest. When considering the components in each aspect, it was found that the assessment was at the highest level, followed by learning activities and extra -curricular activities, respectively; 4. Product evaluation results as a whole were at a high level. When considering the components in each aspect, it was found that the desired characteristics of students were at the highest level and has a value close to the student satisfaction for work in educational institutions. The results of the research showed that satisfaction of employers on students with work in educational institutions were at a high level. Student teachers have strengths in teaching ability, knowledge transfer, integration between teaching profession and chemistry, responsibility for working, classroom solving and classroom management, using technology for instruction, punctuality, self-disciplined and respected the rules and regulations of the educational institution.

Keyword: curriculum evaluation, CIPP model, Bachelor of education program

1. บทนำ

การพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูในสถาบันอุดมศึกษามีความสำคัญต่อการผลิตบัณฑิตครูให้มีคุณภาพรองรับต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม บริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และรองรับการศึกษาในยุค 4.0 การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการอย่างเป็นระบบเริ่มตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร ออกแบบหลักสูตร มีการตรวจสอบความสอดคล้องและเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ การนำหลักสูตรไปใช้โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และเมื่อครบวงจรของการใช้หลักสูตรจะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร การรับทราบข้อมูลที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน และจุดที่ควรพัฒนาจากผลสะท้อนความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร และผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ

การประเมินหลักสูตรรูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) (Stufflebeam et al., 1971) มีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การประเมินด้านบริบท (Context) ได้แก่ ปรัชญาของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหารายวิชา การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ คุณวุฒิและผลงานของอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน ปัจจัยพื้นฐานของผู้เรียน การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การประเมินด้านกระบวนการ (Process) เป็นการประเมินผลการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการประเมินด้านผลผลิต (Product) เป็นการประเมินผลสิ่งที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ความพึงพอใจของนิสิตต่อหลักสูตร และความพึงพอใจของผู้บริหารและครูพี่เลี้ยงต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 เป็นหลักสูตรผลิตครู 4 ปี ดำเนินการจัดการเรียนการสอนมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 ซึ่งจะครบวงจรรอบการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2566 หลักสูตรมีความจำเป็นต้องประเมินหลักสูตรเพื่อให้มีความทันสมัยตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ซึ่งกำหนดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทุก 5 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) การวิจัยนี้เป็นการประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 ตามรูปแบบซิปป์ ทำการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในหลักสูตร ได้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน นิสิตสาขาเคมี ผู้บริหารสถานศึกษา และครูพี่เลี้ยง เพื่อนำผลประเมินที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา และให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาสาตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562 ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลประเมินหลักสูตรที่ได้ในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อแนวทางการพัฒนาหลักสูตรผลิตครูสาขาวิชาเคมีในอนาคต เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่สามารถปฏิบัติงานในสายวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามรูปแบบซิปป์ (CIPP model) ใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในสถานศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative Research) หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 คน 2) อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน 3) อาจารย์ผู้สอน จำนวน 5 คน 4) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง จำนวน 32 คน จาก

สถานศึกษาจำนวน 10 แห่ง 5) นิสิตรุ่นปีการศึกษา 2562 ที่กำลังฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา จำนวน 22 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็น และ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเคมี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเคมี หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร รูปแบบการประเมินหลักสูตร เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2562 และมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ 2) แบบสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ประจำหลักสูตร 3) แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอน 4) แบบสอบถามสำหรับนิสิต และ 5) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครูพี่เลี้ยง
4. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง ความเหมาะสมและความถูกต้องของภาษา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข
5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามฉบับจริงที่นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับความคิดเห็นโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยทำการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

2. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและรายงานผลในลักษณะข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินหลักสูตรการศึกษาด้านจิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามรูปแบบซิปป์ (CIPP model) ใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตโดยมีผลการประเมินในแต่ละด้านดังนี้

1.1 การประเมินด้านบริบท ประกอบด้วย ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหารายวิชา มีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินด้านบริบท

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.64	0.50	มากที่สุด
2. โครงสร้างของหลักสูตร	4.54	0.39	มากที่สุด
3. เนื้อหารายวิชา	4.72	0.25	มากที่สุด
รวม	4.63	0.24	มากที่สุด

1.2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ปัจจัยพื้นฐานของผู้เรียน คุณสมบัตินักเรียน และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ มีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. ปัจจัยพื้นฐานของผู้เรียน	4.39	0.59	มาก
2. คุณสมบัตินักเรียน	4.72	0.46	มากที่สุด
3. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	4.26	0.56	มาก
รวม	4.46	0.49	มาก

1.3 การประเมินด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล มีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านกระบวนการ

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.53	0.52	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.48	0.68	มาก
3. การวัดและประเมินผล	4.61	0.50	มากที่สุด

รวม	4.54	0.50	มากที่สุด

1.4 การประเมินด้านผลผลิต ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินด้านผลผลิต

องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต	4.43	0.47	มาก
2. ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา	4.42	0.50	มาก
รวม	4.42	0.48	มาก

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในสถานศึกษา การประเมินด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิต พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.43 และความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.42

5. อภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 รูปแบบชิปปี้ (CIPP Model) ทั้ง 4 ด้าน มีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การประเมินหลักสูตรตามรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านบริบท	4.63	0.24	มากที่สุด
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.46	0.49	มาก
3. ด้านกระบวนการ	4.54	0.50	มากที่สุด
4. ด้านผลผลิต	4.42	0.48	มาก

ผลการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 ในแต่ละด้านมีดังนี้

1.1 การประเมินด้านบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.63 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า เนื้อหารายวิชา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ โครงสร้างของหลักสูตร ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์พบว่าปรัชญาและวัตถุประสงค์ของ

หลักสูตรมีความชัดเจน โครงสร้างของหลักสูตรและเนื้อหารายวิชามีความเหมาะสม ทันสมัย ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546) สอดคล้องกับ สจต อุทรานันท์ (2532) ที่กล่าวไว้ว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชาติ มีความชัดเจนไม่คลุมเครือ ยืดหยุ่นได้ เปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าอยากให้ปรับเนื้อหาบางรายวิชาที่มีความซ้ำซ้อนกัน และเพิ่มเติมรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย วิชาชีพครู นิสิตมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาเหมาะสม น่าสนใจ ทันสมัย สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันและในวิชาชีพได้เป็นอย่างดี และอยากให้หลักสูตรปรับปรุงบางรายวิชาเพื่อลดความซ้ำซ้อนกัน และอยากให้เปิดรายวิชาเลือกเสรีให้มีความหลากหลายมากขึ้น ปรับปรุงรายวิชาให้สอดคล้องกับเวลาเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ ตันนิรัตน์ (2551) ได้เปรียบเทียบหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปี และ 5 ปี พบว่าวิชาเรียนของหลักสูตร 4 ปีและ 5 ปี มีเนื้อหาครอบคลุม และมีความทันสมัย แต่ในรายวิชา บางส่วนมีความซ้ำซ้อน เนื่องจากเวลาในการปรับปรุงหลักสูตรค่อนข้างจำกัด จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักสูตรมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตรและรายวิชาที่เหมาะสม และสามารถสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2537)

1.2 การประเมินด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.46 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า คุณสมบัติอาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ปัจจัยพื้นฐานของผู้เรียน และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติมา พันธุ์พุกษา และคณะ (2561) ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณสมบัติอาจารย์ผู้สอนเช่นกัน ผลการวิเคราะห์พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอนเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ ตันนิรัตน์ (2551) ที่พบว่าหลักสูตร 4 ปีและ 5 ปี คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนทุกท่านมีคุณวุฒิ มีประสบการณ์ในการสอน มีความเชี่ยวชาญในวิชาการและวิชาที่สอน นิสิตมี คุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกและสอดคล้องกับความต้องการของสาขาวิชาเคมี สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มีความเหมาะสมและเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าอยากให้เพิ่มสัญญาณอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ใช้งาน得更แรงและเร็วขึ้น

1.3 การประเมินด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า การวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมดีแล้ว นิสิตให้ความคิดเห็นไว่ว่านิสิตมีความผ่อนคลายในการเรียนรู้ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าอยากให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เสริมหลักสูตรนอกสถานที่และมีความหลากหลาย เนื่องจากสถานการณ์โควิด-19 ที่ผ่านมาทำให้การจัดบางกิจกรรมเป็นรูปแบบออนไลน์

1.4 การประเมินด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.42 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงศ์ รัตนและคณะ (2565) ได้ศึกษาการประเมินด้านผลผลิตของหลักสูตร พบว่าผลประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตอยู่ใน

ระดับมากเช่นกัน ผลการวิเคราะห์พบว่านิสิตในหลักสูตรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งครอบคลุมผลการเรียนรู้ (Learning outcome) 6 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 และมาตรฐานวิชาชีพครูสาขาครุศาสตร์ และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ. 2562 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิภา ปรัชญพุทธิ (2560) ได้ศึกษาหลักสูตรผลิตครูระดับปริญญาตรีในประเทศไทย 4 แห่ง พบว่าหลักสูตรผลิตครูส่วนใหญ่มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านความรู้ ด้านทักษะทางการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ และนิสิตได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตในหลักสูตรไว้ว่า นิสิตมีความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากการประกอบวิชาชีพ มีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบในหน้าที่ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถบูรณาการในการเรียนการสอน ในส่วนของผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษาของนิสิตในภาพรวมระดับดีและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของสถานศึกษาต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในสถานศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยสถานศึกษามีความคิดเห็นต่อนิสิตในหลักสูตรซึ่งมีจุดเด่นดังนี้ มีความรู้ความสามารถในการสอนเป็นอย่างดี ถ่ายทอดความรู้อย่างมีกระบวนการ สามารถบูรณาการวิชาชีพครูกับวิชาเฉพาะทางเคมี มีความตั้งใจในการจัดการเรียนการสอน รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย สามารถแก้ปัญหาในการสอนและควบคุมชั้นเรียนได้ มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการชั้นเรียน ตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของสถานศึกษา ซึ่งสิ่งที่กล่าวทั้งหมดนี้นับว่าเป็นจุดแข็งของหลักสูตร และสถานศึกษามีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้ 1) ด้านการใช้สื่อนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุค new normal 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น การส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ การจัดการเรียนรู้แบบ active learning ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยแนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทยที่ได้กล่าวถึงการจัดหลักสูตรและกิจกรรมเพื่อสร้างครูแห่งศตวรรษที่ 21 หลักสูตรผลิตครูแต่ละสถาบันต้องแสดงถึงการพัฒนานักศึกษาครูให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ครูต้องมีความรู้และสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) 3) ทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น 4) ทักษะการบูรณาการใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้

2.2 ผลการศึกษาความคิดเห็นของสถานศึกษาด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนิสิตและคุณลักษณะพิเศษของนิสิตในหลักสูตร พบว่าในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยนิสิตในหลักสูตรมีจุดเด่นในเรื่องของการมีจิตสาธารณะ จิตอาสาต่อส่วนรวม มีความรับผิดชอบ มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาที่ต้องการนิสิตที่มีคุณลักษณะพิเศษดังนี้ มีจิตอาสาและจิต

สาธารณะ มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีจรรยาบรรณในวิชาชีพ รักและศรัทธาในอาชีพครู รับผิดชอบต่อนักเรียนที่ได้รับมอบหมาย เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้เรียน และมีทักษะคิดเชิงบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของนพมณี เชื้อวชิรินทร์ และคณะ (2024) ได้ศึกษาประเด็นด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในการผลิตบัณฑิตให้คุณลักษณะที่คาดหวัง พบว่าบัณฑิตมีคุณลักษณะที่คาดหวังและคงคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้ดี

จากผลการประเมินหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 สะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและคุณลักษณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษา หลักสูตรจะนำข้อมูลที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน และจุดที่ควรพัฒนาจากผลสะท้อนความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ของหลักสูตรสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี ดังนี้ 1) ปรับปรุงบางรายวิชาที่มีความซ้ำซ้อนกัน กำหนดเวลาเรียนให้มีความเหมาะสม 2) หลักสูตรได้ให้ความสำคัญของการพัฒนานิสิตให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ปรับปรุงรายวิชาให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับผู้เรียนยุคใหม่ เช่นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) การสอนแบบบูรณาการ (STEM education) การสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ (digital pedagogy) และ 3) การส่งเสริม soft skills ทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในปัจจุบันสำหรับบัณฑิตครู

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพมีดังนี้:

1. ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรรวมถึงสถานศึกษา ควรนำข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินหลักสูตรมาบูรณาการร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ในยุค new normal รวมถึงแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม

2. หลักสูตร คณะ และสถาบันการศึกษา สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการกำกับและพัฒนาคุณภาพหลักสูตร การจัดการศึกษา เพื่อประกอบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร ระดับคณะและระดับสถาบันให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การศึกษาวิจัยเพิ่มเติมจากข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่าสถานศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งเป็นจุดที่ต้องนำไปปรับปรุงเพิ่มเติมคือ ด้านการนำสื่อ นวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การบูรณาการใช้ภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นหลักสูตรควรนำข้อเสนอแนะที่ได้มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะเหล่านี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปบูรณาการและประยุกต์ใช้ในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

2. การศึกษาแนวทางการนำผลประโยชน์ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร เช่น การปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มทางการศึกษาปัจจุบันและสมรรถนะที่จำเป็นต่อความต้องการของตลาดแรงงานในอนาคต

7. องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาเคมี (4 ปี) หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ตามรูปแบบซิปป์ (CIPP model) ใน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ทำให้รับทราบข้อมูลที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน และจุดที่ควรพัฒนาจากผลสะท้อนความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหลักสูตร เพื่อนำผลประโยชน์ที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพทางการศึกษา และเป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพครู รวมถึงการรับทราบข้อมูลสะท้อนกลับของสถานศึกษาต่อการปฏิบัติงานของนิสิตในสถานศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการออกแบบหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้สามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะพิเศษที่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา พันธุ์พุกษา, วิโรจน์ ชมภู, ศาณิตา ต่ายเมือง, & ลักษณะมงคล ถาวรณา. (2561). การประเมินหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการศึกษาวิทยาศาสตรทั่วไป (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2554) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 20(1), 12-24.
- ธิดารัตน์ ต้นนิรัตน์. (2551). *การเปรียบเทียบหลักสูตรครุศาสตร/ศึกษาศาสตร์ 4 ปี และ 5 ปี การศึกษาวิจัยแบบพหุวิธี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- นพมณี เชื้อวัชรินทร์, สมศิริ สิงห์หลพ, ศาณิตา ต่ายเมือง, ภาสกร รักดีศรีแพง, รุ่งทิพย์ ทิพย์เนตร, & มันทนา เมฆิยานนท์. (2024). การประเมินหลักสูตรและอนาคตภาพของหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. *E-Journal of Education Studies, Burapha University*, 6(3), 33-49.
- มารุต พัฒนาผล. (2567). *การประเมินหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2558). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558. <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2558/E/295/2.PDF>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/056/T_0012.PDF
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*. สุวีริยาสาส์น.

- สังัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). *แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร*. The Knowledge Center.
- สุรพงศ์ รัตน์, ชิตาพร สวีสอาด, ธัญญาวีดี ปิ่นกาโน, กาญจนาวดี ประสิทธิ์สา, จิตติมา ทิสุวรรณ, & ธนเทพ ปะตังถาเน. (2565). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. *วารสารวิจัยและพัฒนาอนุภูมิภาคุ่มน้ำโขง*, 1(2), 28-36.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *รายงานการวิจัยแนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและการเรียนรู้ของไทย ในปี พ.ศ. 2573*. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2560). การพัฒนารูปแบบการผลิตครูเพื่อรองรับการศึกษายุค 4.0. *วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก*, 35(3), 102-135.
- Stufflebeam, D. L. (1971). The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability. *Journal of Research and Development in Education*, 5(1), 19-25.
- Stufflebeam, D. L., Foley, W. J., Gephart, W. J., Guba, E. G., Hammon, R. L., Merriman, H. O., & Provus, M. M. (1971). *Education evaluation and decision making*. Peacock.
- Tyler, R. W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. The University of Chicago Press.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. Harcourt, Brace & World.

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษา
สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ปีการศึกษา 2567

**Factors affecting the decision to study at the undergraduate level of
students in the field of Mass Communication Technology, Faculty of
Industrial Education and Technology, Rajamangala University of
Technology Srivijaya, academic year 2024.**

ภัททิรา กลิ่นเลขา, จักรกฤษณ์ แก้วประเสริฐ, มณฑนรร์ห์ วัฒนกุล, ปิตพงษ์ เกิดทิพย์

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา ประเทศไทย

Phattira Klinlekha, Jukkrit Kaewpresert, Monthan Wattanankul, Pitipong Koedtip
Faculty of Industrial Education and Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla, Thailand

✉: phattirak@gmail.com
(Corresponding Email)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ปีการศึกษา 2567 โดยใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 75 คน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (46.70%) จบการศึกษาจากสายเทคนิค-อาชีวศึกษา (58.70%) เกรดเฉลี่ย 3.01-3.50 (49.30%) ภูมิลำเนาจังหวัดสงขลา (62.70%) ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ย 10,000-20,000 บาท/เดือน (49.30%) นักศึกษาส่วนใหญ่อาศัยในบ้านเช่าหรือหอพัก (74.70%) และมีค่าใช้จ่ายรายเดือน 3,000-5,000 บาท (50.70%) ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อ ได้แก่ ความถนัด/ความชอบ (74.70%) และความต้องการประกอบอาชีพด้านสื่อสารมวลชน (57.30%) โดยนักศึกษาส่วนใหญ่รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครผ่านสื่อออนไลน์/เว็บไซต์ (57.30%) โดยเลือกสาขานี้เป็นอันดับแรก (85.30%) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกเรียนในระดับมาก ได้แก่ คณาจารย์มีความรู้ความสามารถ (ค่าเฉลี่ย 4.61) ห้องปฏิบัติการทันสมัย (4.61) หลักสูตรทันต่อเหตุการณ์ (4.58) และสามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพได้ (4.54) รวมถึง สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยเอื้อต่อการเรียนรู้ (4.53) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ, ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเรียน, เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน, การศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

This research aimed to study the factors affecting the decision to study for a bachelor's degree of students in the field of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Srivijaya, academic year 2024, using a quantitative questionnaire. Data were collected from 75 first-year students. Descriptive statistics were analyzed, including frequency, percentage, and mean. The study found that most participants were female (46.70%) and had a background in technical-vocational education (58.70%) had a GPA of 3.01-3.50 (49.30%), were from Songkhla Province (62.70%), and had an average parental income. 10,000-20,000 baht/month (49.30%). Most students live in rented houses or dormitories (74.70%) and have monthly expenses of 3,000-5,000 baht (50.70%). The main factors affecting the decision to continue their studies are aptitude/interest (74.70%) and the desire to work in mass communication (57.30%). Most students receive information about recruitment via online media/websites (57.30%) and choose this major as their first choice (85.30%). The most important factors affecting the choice of study at a high level are knowledgeable and capable lecturers (average 4.61), modern laboratories (4.61), up-to-date curriculum (4.58), and the ability to apply knowledge to a career (4.54), as well as the university environment conducive to learning (4.53), respectively.

Keywords: Decision making for further study, Factors affecting the choice of study, Mass communication technology, Undergraduate studies

1. บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษา มีการแข่งขันและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการขับเคลื่อนประเทศชาติ การศึกษาไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลเท่านั้น แต่ยังเป็นปัจจัยหลักที่ส่งเสริมความเจริญของสังคมทั้งทางปัญญาและจิตใจ ดังนั้น ทุกคนควรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ การศึกษาในยุคปัจจุบันพัฒนาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) และทิศทางการพัฒนาประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ การศึกษาจึงไม่เพียงพัฒนาคนให้มีความรู้และความสามารถเท่านั้น แต่ยังต้องปลูกฝังให้บุคคลตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนในการร่วมพัฒนาประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

ธนพัฒน์ อินทวิ (2564) กล่าวว่า การเลือกศึกษาต่อเมื่อจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นเรื่องที่นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและลงทุนในการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและดึงดูดนักศึกษาให้เข้ามาศึกษาในสถาบันให้มากที่สุด ส่งผลให้เกิดการแข่งขันด้านการตลาดในระดับอุดมศึกษา โดยมหาวิทยาลัยต่าง ๆ พยายามสร้างภาพลักษณ์ผ่านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เช่น การจัดอันดับทางวิชาการ ความเป็นเลิศด้านการเรียนการสอน ผลงานวิจัยและความทันสมัยของเทคโนโลยี เพื่อสร้างการรับรู้และดึงดูดนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จากบริบทดังกล่าว

สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี เป็นสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมยุคดิจิทัลและทิศทางการพัฒนาประเทศ ซึ่งสะท้อนแนวโน้มและความคาดหวังของนักเรียน นักศึกษาในการเลือกศึกษาต่อ ตลอดจนมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนานโยบายและหลักสูตรการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพิจารณาและเลือกทางเลือกจากหลายทางเลือกที่มีอยู่ โดยการตัดสินใจนั้นสะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้ที่ทำการตัดสินใจจำเป็นต้องมีหลักการและเหตุผล รวมถึงเจตคติและวิจรรณญาณที่ดี เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจเป็นวิธีการที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ วรพจน์ บุษราคัมวดี (2551) ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการตัดสินใจ มีดังนี้

1. การมีทางเลือกหลายทาง ผู้ตัดสินใจจำเป็นต้องใช้ดุลยพินิจส่วนตัวเพื่อเลือกทางเลือกที่เหมาะสม การมีทางเลือกมากอาจเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจผิดพลาด
2. การมีข้อมูลจำนวนมาก การตัดสินใจโดยใช้ดุลยพินิจส่วนตัวเพียงอย่างเดียวอาจทำให้ขาดความรอบคอบและเกิดข้อผิดพลาดได้ เนื่องจากไม่สามารถนำข้อมูลทั้งหมดมาพิจารณาได้อย่างครบถ้วน
3. การลดความขัดแย้ง เนื่องจากแต่ละบุคคลมีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน การตัดสินใจโดยไม่มีหลักเกณฑ์หรือเครื่องมือที่ชัดเจนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้ การใช้เกณฑ์หรือเครื่องมือที่ตรงกันจะช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจร่วมกัน
4. การลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอน การตัดสินใจโดยไม่มีกฎเกณฑ์หรือเครื่องมือที่เหมาะสมอาจเพิ่ม ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ดังนั้น การใช้เครื่องมือหรือวิธีการที่ถูกต้องจะช่วยลดโอกาสในการตัดสินใจผิดพลาดและเพิ่มความมั่นใจในผลลัพธ์ที่ได้

นอกจากนี้ เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ (2563) กล่าวถึงปัจจัยที่จูงใจในการเลือกเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่าง คุณภาพของการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ความมีชื่อเสียงของสถานศึกษา และภูมิหลังของสถานศึกษา

สมคิด บางโม (2560) กล่าวว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อกระบวนการพิจารณาและการเลือกสถาบันการศึกษามีประสิทธิภาพ โดยการตัดสินใจที่ดีต้องอาศัยข้อมูลที่เพียงพอ หลักการที่เหมาะสม และวิจรรณญาณที่รอบคอบ การตัดสินใจเป็นกระบวนการพิจารณาและเลือกทางเลือกที่เหมาะสมจากหลายทางเลือกที่มีอยู่ ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้ที่ทำการตัดสินใจจำเป็นต้องมีหลักการและเหตุผล ตลอดจนมีเจตคติและวิจรรณญาณที่ดี เนื่องจากการตัดสินใจเป็นวิธีการที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ 1. ค่านิยม (Value) ซึ่งมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีทางเลือกหลายทาง เช่น ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการ 2. ประเภทของครอบครัว (Type of Family) ขนาดและสถานะทางการเงินของครอบครัวมีผลต่อการตัดสินใจของบุคคล 3. ทิศทางของเศรษฐกิจสังคม (The Socioeconomic Setting) สภาพเศรษฐกิจของประเทศมีผลต่อการตัดสินใจ เช่น ในช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรือง ผู้คนมักใช้จ่ายมากขึ้น แต่ในช่วง

เศรษฐกิจตกต่ำ การใช้จ่ายจะลดลง (Plunkett & Attner, 2019)

การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยหลักการและเหตุผล รวมถึงเครื่องมือหรือเกณฑ์ที่เหมาะสม เพื่อลดความผิดพลาดและความขัดแย้ง การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อยังสถาบันการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา จำเป็นต้องมีข้อมูลที่เพียงพอและการใช้ดุลยพินิจอย่างรอบคอบจะช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ยังถือเป็นสาขาวิชาหนึ่งของมหาวิทยาลัยและคณะที่ได้รับความสนใจจากนักเรียน นักศึกษาอย่างต่อเนื่องและเป็นไปตามแผนการรับนักศึกษา ซึ่งการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่นักเรียน นักศึกษาต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ปีการศึกษา 2567 โดยผลการวิจัยจะช่วยสะท้อนปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกเรียนในสาขาวิชานี้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการประชาสัมพันธ์ของสาขาวิชาอื่น ๆ และเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ปีการศึกษา 2567

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทของการวิจัย คือ วิจัยเชิงปริมาณ โดยมีประชากร คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ปีการศึกษา 2567 จำนวน 75 คน ซึ่งเป็นประชากรทั้งหมดของนักศึกษา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และ ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4. ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 รองลงมาเป็น เพศชาย จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 และ LGBTQ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างมีพื้นฐานการศึกษาเทคนิค-อาชีวศึกษา เป็นส่วนใหญ่ จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 58.70 รองลงมาเป็นมัธยมศึกษา จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 38.70 และระบบการศึกษานอกโรงเรียน

จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างเกรดเฉลี่ยสะสม (หลังจบการศึกษา) เป็นส่วนใหญ่ เกรดเฉลี่ย 3.01-3.50 จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30 รองลงมาเกรดเฉลี่ย 3.51-4.00 จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 24.00 เกรดเฉลี่ย 2.51-3.00 จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 เกรดเฉลี่ย 2.00-2.50 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 และเกรดเฉลี่ย 1.00-1.99 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดสงขลา จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 62.70 รองลงมา คือ จังหวัดพัทลุง จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.70 นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี จำนวน 4 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 4.00 จังหวัดยะลา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.70 จังหวัดนราธิวาส จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา และจังหวัดเพชรบุรี เท่ากัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.70

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ผู้ปกครองมีรายได้รวมต่อเดือน 10,000-20,000 บาท/เดือน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 49.30 รองลงมา คือ 20,000-30,000 บาท/เดือน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 รายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 18.70 มากกว่า 50,000 บาท/เดือน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 และ รายได้ 30,000- 40,000 บาท จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อาศัยอยู่บ้านเช่าหรือหอพัก จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 74.70 และรองลงมา คือ บ้านของตัวเอง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 25.30

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีค่าใช้จ่ายที่นักศึกษาได้รับต่อเดือน 3,000 – 5,000 บาท/เดือน จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 50.70 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 3,000บาท/เดือน จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 33.30 5,000-7,000บาท/เดือน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 และมากกว่า 9,000 บาท/เดือน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี โดยส่วนใหญ่ตัดสินใจ ความถนัด/ชอบ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 74.70 รองลงมา มีความต้องการประกอบอาชีพในด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 การเดินทาง/ระยะทาง สะดวก ใกล้บ้าน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.70 มีทุนการศึกษา มีเงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา มีการสนับสนุนค่าใช้จ่าย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 ชื่อเสียงสถาบันการศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 และชอบถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอต่างๆ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30 ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับการรับสมัครหรือข้อมูลการเข้าศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี จากช่องทาง สื่อออนไลน์/เว็บไซต์ มากที่สุด จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 57.30 รองลงมา คือ รุ่นพี่ในคณะ หรือมหาวิทยาลัยออกแนะแนว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.70 จาก เพื่อน และ รุ่นพี่ศิษย์เก่าที่โรงเรียน จำนวนเท่ากัน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 9.30 คุณครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 จากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และ สื่อสิ่งพิมพ์ (แผ่นพับ โปสเตอร์ ไลน์ประชาสัมพันธ์) จำนวนเท่ากัน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.30

กลุ่มตัวอย่างตัดสินใจเลือกสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี เป็นสถานที่แรกในการเข้าศึกษาต่อ พบว่า ใ้มากที่สุด คือ จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 85.30 และ ไม่ใ้สถานที่แรกในการตัดสินใจ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 14.70

ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าศึกษาต่อสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด คือ คณาจารย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ค่าเฉลี่ย 4.61 มีห้องเรียนและห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย ค่าเฉลี่ย 4.61 หลักสูตรมีความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ค่าเฉลี่ย 4.58 หลักสูตรและสาขาวิชาตรงกับความต้องการ ค่าเฉลี่ย 4.54 นำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้ ค่าเฉลี่ย 4.54 สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยเอื้อต่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.53 รองลงมา อยู่ในระดับมาก คือ สาขาวิชามีผลงานในด้านวิชาการและปฏิบัติการ ค่าเฉลี่ย 4.49 เพื่อให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองภาคภูมิใจ ค่าเฉลี่ย 4.48 มหาวิทยาลัยมีมาตรฐานทางการศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.46 สำเร็จการศึกษาแล้วหางานทำได้ง่าย ค่าเฉลี่ย 4.44 สร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจให้กับตนเองและครอบครัว ค่าเฉลี่ย 4.44 ค่าเล่าเรียนและค่าบำรุงการศึกษามีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.41 สาขาวิชาไม่ซ้ำซ้อนและเป็นที่ยอมรับของสังคม ค่าเฉลี่ย 4.37 มีเงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.24 และมีเพื่อนสนิทเลือกเข้าเรียนต่อในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ด้วย ค่าเฉลี่ย 4.10 ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของนักศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน ได้แก่ ความถนัดและความชอบส่วนตัว (ร้อยละ 74.70) และความต้องการประกอบอาชีพในสายงานสื่อสารมวลชน (ร้อยละ 57.30) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วรพจน์ บุษราคัมวดี (2551) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่อาศัยทั้งเหตุผลและอารมณ์ รวมถึงการประเมินทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดสำหรับแต่ละบุคคล นอกจากปัจจัยด้านความถนัดและความชอบส่วนตัวแล้ว แนวโน้มของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัลก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักศึกษา โดยเฉพาะในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น การผลิตสื่อดิจิทัลและการตลาดออนไลน์ นักเรียน นักศึกษาจึงมองว่าการเลือกสาขาวิชานี้จะช่วยเพิ่มโอกาสในการหางานทำในอนาคต โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมสื่อและดิจิทัลคอนเทนต์ที่กำลังเติบโตอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนของปัจจัยด้านต่างๆ ของงานวิจัย พบว่า คณาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ และมีห้องเรียนและห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.61) รองลงมาคือ หลักสูตรมีความทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 4.58) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุไบชะ จานงลักษณ์ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ความน่าเชื่อถือของมหาวิทยาลัยและคุณภาพของอาจารย์ส่งผลโดยตรงต่อการเลือกเรียนของนักศึกษาเช่นเดียวกัน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ทุกระดับมาก ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน มีค่าเฉลี่ย (4.29) บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมความสะอาดของอาคารเรียน ค่าเฉลี่ย (4.19) ความทันสมัยของหลักสูตร ค่าเฉลี่ย (4.17) และด้านความมั่นใจ

ในชื่อเสียงของมหาวิทยาลัย ค่าเฉลี่ย (4.08)

ส่วนปัจจัยในด้านของชื่อเสียงของสถาบันการศึกษา มีผลต่อการตัดสินใจน้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันวิสา ชมภูวิเศษ และคณะ (2564) ที่ระบุว่าภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเป็นปัจจัยสำคัญอันดับต้นๆ ในการเลือกเข้าศึกษาต่อ ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนทางการเงิน เช่น ทุนการศึกษา และ เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา แม้จะมีผลอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.24) ก็ยังถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพัฒน์ อินทวิ (2564) ที่ระบุว่า ค่าใช้จ่ายในการเรียนและการสนับสนุนทางการเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกมหาวิทยาลัย ในส่วนของช่องทางที่นักเรียน นักศึกษาได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการสมัครเรียน หรือการประชาสัมพันธ์ พบว่า สื่อออนไลน์และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมสูงสุด (ร้อยละ 57.30) ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของสื่อสารมวลชนยุคดิจิทัล และสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดออนไลน์มากขึ้น โดยบทบาทของเทคโนโลยีในการตัดสินใจเลือกสาขาวิชาไม่เพียงแต่สะท้อนผ่านความทันสมัยของหลักสูตรและห้องปฏิบัติการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นักศึกษาคำนึงถึงในการเลือกสถาบันการศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการรับสมัครผ่านสื่อออนไลน์/เว็บไซต์ (57.30%) ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษาในยุคดิจิทัล

งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดบางประการ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ซึ่งอาจยังไม่มีประสบการณ์การเรียนในระดับอุดมศึกษาเต็มที่ ดังนั้น ผลการวิจัยอาจไม่สะท้อนถึงปัจจัยที่ส่งผลการตัดสินใจในระยะยาว รวมไปถึงงานวิจัยนี้ยังไม่ได้ศึกษาปัจจัยอื่นที่อาจส่งผลการตัดสินใจ เช่น สภาพเศรษฐกิจของครอบครัวหรืออิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งอาจเป็นประเด็นที่ควรศึกษาต่อไปในอนาคต

สรุปได้ว่า ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านความถนัด /ชอบส่วนตัว ความต้องการประกอบอาชีพ คุณภาพของหลักสูตรและอาจารย์เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักศึกษา ในขณะที่ปัจจัยด้านชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยและการสนับสนุนทางการเงินมีอิทธิพลรองลงมา รวมทั้ง การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญ ซึ่งสถาบันการศึกษาควรนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการพัฒนาแนวทางรับสมัครนักศึกษาให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาต่างๆ ให้ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและแนวโน้มการสื่อสารในยุคดิจิทัล
2. ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือกลุ่มนักเรียน นักศึกษารับข้อมูลเกี่ยวกับการรับสมัครผ่านสื่อออนไลน์/เว็บไซต์ ดังนั้น คณะหรือสถาบันการศึกษาจึงควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การพัฒนาห้องเรียนและห้องปฏิบัติการให้ทันสมัย พร้อมอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการผลิตสื่อ เช่น

กล้องถ่ายภาพและวิดีโอระดับมืออาชีพ ซอฟต์แวร์ตัดต่อ และสตูดิโอผลิตสื่อ เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง หรือที่เหมาะสมกับหลักสูตรสาขาวิชาของตนเอง

4. ปัจจัยทางการเงิน เช่น ค่าเทอม ค่าเช่าที่พัก ค่าเดินทาง ส่งผลต่อการตัดสินใจเรียนของนักศึกษา เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายและสร้างความมั่นใจในการศึกษาต่อ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ศึกษาวิจัยในกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่ขึ้นและครอบคลุมพื้นที่การศึกษาที่กว้างขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในวงกว้าง

2. ศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจ เช่น ปัจจัยด้านครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ และอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จุไรรัตน์ ศิริมั่งมุล, นุชนาถ พันธราษฎร์, และ ณัฐมา ขาศิริ. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเภทโควตาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2562. *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*, 16(2), 11-12.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2563). ความต้องการทางการศึกษา โอกาสและทางเลือก. *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*, 16(2), 11-12.

ธนพัฒน์ อินทวิ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกสถาบันศึกษาเพื่อเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา. *มหาวิทยาลัยศิลปากร*.

ดวงฤทัย แก้วคำ, และคณะ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตอุบลราชธานี. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*, 1(2), 42-49.

วรพจน์ บุษราคัมวดี. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*, 12(3), 45-50.

วันวิสา ชมภูวิเศษ, ภักดี โพธิ์สิงห์, และ ยุภาพร ยุภาศ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5: การบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล: กฎหมาย ความเป็นธรรม และการกลับคืนสู่ประชาธิปไตย* (หน้า 662-671).

สมคิด บางโม. (2560). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับปรุงพฤติกรรม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุไบชะ จำนงลักษณ์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*, 16(4), 55-60.

Plunkett, W., & Attner, R. (2019). *The human side of enterprise*. McGraw-Hill.

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากรของ
เครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ(NPCUs)ระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่
เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายในสังกัด
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2567

**A Comparative Study of Unit Cost and Cost per Capitation of the Network
of Primary Care Units (NPCU) Between the Sub-District Health Promotion
Hospitals That Are the Host and the Sub-District Health Promotion
Hospitals That Are the Client Under the Public Health Office, Phatthalung
Province, Fiscal Year 2024**

อำพล แก้วแก้ว, ประภาส สงบุตร

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง พัทลุง ประเทศไทย

Ampon Keawkuar, Prapas Songbutra
Phatthalung Public Health Office, Phatthalung, Thailand

✉: Ampolkaw@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 02 February 2025; Revised: 20 February 2025; Accepted 09 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากรของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย ที่จัดทะเบียนเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิตามพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 กลุ่มตัวอย่าง 52 แห่งจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้งหมด 81 แห่ง ได้มาจากการสุ่มแบบมีระบบ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิของปีงบประมาณ 2567 ในมุมมองของผู้ให้บริการ ได้แก่ข้อมูลบริการจากระบบฐานข้อมูล HDC ข้อมูลทางการเงินจากงบทดลองในการบัญชีคงค้างของปีงบประมาณ 2567 ผลการวิจัยพบว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 237.51 บาท (S.D.= 88.09) ต่ำกว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายที่มีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 314.71 บาท (S.D.= 132.74) เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายพบว่าต้นทุนต่อหน่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายต่ำกว่าต้นทุนต่อหน่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=-2.45, p=.018$) ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มศักยภาพในการให้บริการด้วยการที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและ

ทีมสหสาขาวิชาชีพมาร่วมจัดบริการทำให้ประชาชนมารับบริการมากขึ้น ในขณะที่ต้นทุนต่อหัวประชากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมีต้นทุนต่อหัวประชากรเฉลี่ย 1,385.11 บาท (S.D.= 564.02) ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายที่มีต้นทุนต่อหัวประชากรเฉลี่ย 1,097.58 บาท (S.D.= 367.45) เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อหัวประชากรระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายพบว่าต้นทุนต่อหัวประชากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายสูงกว่าต้นทุนต่อหน่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่เป็นลูกข่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=2.15, p=.03$) ซึ่งเป็นต้นทุนที่เกิดจากการที่มีทีมจากโรงพยาบาลมาสนับสนุนร่วมจัดบริการ ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาวางแผนจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพ เป็นธรรม และให้มีความสอดคล้องกับภารกิจของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งจะเกิดผลดีต่อการพัฒนาสุขภาพโดยรวมของประชาชนต่อไป

คำสำคัญ: ต้นทุนต่อหน่วย, ต้นทุนต่อหัวประชากร, เครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ

Abstract

This research aimed to analyze and compare the unit cost and cost per capitation of network of primary care unit networks between the sub-district health promotion hospitals that are the host and the sub-district health promotion hospitals that are client. that registered networks of primary care unit according to the Primary Health Care System Act B.E. 2562 under the Phatthalung Provincial Public Health Office in fiscal year 2024. The sample consisted of 52 sub-district health promotion hospitals selected through systematic random sampling from a total of 81 sub-district health promotion hospitals. Data were collected from secondary sources in fiscal year 2024 from the perspective of the service providers, including service data from the HDC database system and financial data from the trial balance in the accrual accounting for fiscal year 2024. The results found that the sub-district health promotion hospitals that were the host had an average unit cost of 237.51 baht (S.D. = 88.09) lower than the sub-district health promotion hospitals that were client, which had an average unit cost of 314.71 baht (S.D. = 132.74). When comparing the unit cost between the sub-district health promotion hospitals that were the host and the sub-district health promotion hospitals that were the client, it was found that the unit cost of the sub-district health promotion hospitals that were the host were significantly lower than the unit cost of the sub-district health promotion hospitals that were the client at a statistical significance level of .05 ($t = -2.45, p = .018$), which was a result of the increased service potential by having family medicine and interdisciplinary teams to provide services, resulting in more people coming to receive services while the cost per capitation of the sub-district health promoting hospitals as the host had an average cost per capitation of 1,385.11 baht (S.D. = 564.02), the cost per capitation of the sub-district health promoting hospitals as the client had an average cost per capitation of 1,097.58 baht (S.D. = 367.45). When comparing the cost per capita between the sub-district health promoting hospitals as the host and the sub-district health promoting hospitals as the client, it was found that the cost per capita of the sub-district health promoting hospitals as the host was significantly higher than the unit cost of the sub-district health promoting hospitals as the client at a statistical level of .05 ($t = 2.15, p = .03$), which was a cost resulting from having a team from the hospital to support and jointly provide services. These data can be used as information for consideration in planning resource allocation to be efficient, fair and consistent with the mission of the primary care network. This will have a positive effect on the overall health

development of the people in the future.

Keyword: unit cost, cost per capitation, network of primary care unit

1. บทนำ

ระบบบริการปฐมภูมิเป็นหัวใจของการจัดระบบบริการสุขภาพ เนื่องจากเป็นระบบบริการที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนมีสุขภาพดีและสามารถดูแลสุขภาพตัวเองได้ (WHO, 2018) นอกจากนี้ระบบบริการปฐมภูมิยังเป็นระบบที่มีบทบาทในการสร้างความเป็นธรรม ในระบบสุขภาพที่เน้นการเข้าถึงบริการ (สถาบันวิจัยระบบสุขภาพ, 2561) อย่างไรก็ตามการจัดการบริการปฐมภูมิที่ผ่านมาถูกมองว่ายังขาดเอกภาพในการดำเนินงาน ทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยังต่ำกว่าที่ควรจะเป็น จึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาให้มีเครือข่ายบริการปฐมภูมิเพื่อให้มีเอกภาพ และมีทิศทางในการทำงานที่เน้นหนักในการพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิมากยิ่งขึ้น แนวคิดดังกล่าวมองว่าสถานบริการปฐมภูมิในพื้นที่ซึ่งประกอบไปด้วยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หลายแห่งควรมีการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเกิดการกระจายทรัพยากรที่จำเป็นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยบริหารจัดการแยกจากระบบบริการทุติยภูมิเดิมที่มีอยู่ในโรงพยาบาลชุมชน เพื่อลดข้อครหาในประเด็นการให้น้ำหนักกับบริการปฐมภูมิน้อยกว่าที่ควรจะเป็นด้วย (วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข, 2561) ในขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 หัวข้อ (ข) ด้านอื่นๆ หัวข้อย่อย (5) ระบุ “ให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว ดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม” (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาลในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 และแผน 20 ปีกระทรวงสาธารณสุข (คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2561) กล่าวถึง องค์การแห่งความเป็นเลิศ 4 ด้าน คือ เป็นเลิศด้านสุขภาพดี (Prevention & Promotion Excellence) เป็นเลิศด้านบริการดี (Service Excellence) เป็นเลิศด้านคนดี (People Excellence) และเป็นเลิศด้านบริหารดี (Governance Excellence) เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายประชาชน สุขภาพดีเจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน ด้วยเหตุผลเหล่านี้กระทรวงสาธารณสุขจึงกำหนดนโยบาย ปฏิรูประบบบริการสุขภาพด้านปฐมภูมิขึ้นเพื่อจัดระบบบริการสุขภาพรูปแบบใหม่ เน้นการดูแลแบบ องค์กรรวม ด้วยแนวคิด “บริการทุกคน ทุกอย่าง ทุกที่ ทุกเวลา ด้วยเทคโนโลยี” ด้วยทีมหมอครอบครัว อันประกอบด้วย แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและสหวิชาชีพ ทำหน้าที่ดูแลสุขภาพประชาชนด้วยกระบวนการเวชศาสตร์ครอบครัวอันเป็นนโยบายการจัดแพทย์ลงสู่ตำบลเป็นครั้งแรกในประเทศไทย(สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2561)

ปีงบประมาณ 2567 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง มีจำนวนทั้งสิ้น 81 แห่ง ที่รวมตัวกันขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิตามพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิและผ่านเกณฑ์ประเมินเพื่อขึ้นทะเบียนจากกองสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิจำนวน 38 แห่ง ครอบคลุมประชากร 154,505 คน และมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายอีกจำนวน 43 แห่ง ครอบคลุมประชากร 111,431 สำหรับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายจะมีแพทย์เวชปฏิบัติครอบครัวและทีมสหสาขาวิชาชีพร่วมจัดบริการ ซึ่งทำให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลดังกล่าวมี

ศักยภาพในการดูแลประชาชนที่สูงกว่า ในขณะที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายจะดูแลจัดบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิเช่นเดียวกันแต่หากเกินขีดความสามารถก็จะส่งต่อหรือปรึกษากับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายได้ตลอด อย่างไรก็ตามการจัดตั้งเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข โดยเฉพาะต้นทุนการจัดบริการของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ เพื่อจะได้นำข้อมูลไปประกอบการตัดสินใจ และวางแผนจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนให้สอดคล้องและเพียงพอกับความจำเป็นทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และด้านอื่นๆ ซึ่งงานวิจัยนี้มุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย ทั้งนี้โดยหน้าที่หลักทั้งของแม่ข่ายและลูกข่ายยังคงจัดบริการเหมือนกันคือการจัดบริการปฐมภูมิ

ต้นทุนของหน่วยบริการปฐมภูมิ ยังเป็นประเด็นคำถามที่สำคัญของผู้บริหารว่ามีต้นทุนในการจัดบริการปฐมภูมิเป็นเท่าไร จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบบริการปฐมภูมิที่ผ่านมามีพบว่างานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิที่ผ่านมาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก และกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ และที่วิจัยเขตกรุงเทพมหานครได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการการศึกษาวิจัยระบบบริการปฐมภูมิในเขตกรุงเทพมหานครด้วย งานวิจัยด้านต้นทุนในประเทศไทยก็มีการศึกษาไว้ แต่ส่วนใหญ่เป็นเพียงต้นทุนของสถานบริการระดับปฐมภูมิเพียงแห่งเดียว ไม่เป็นภาพรวมทั้งเครือข่ายและยังมีงานวิจัยต้นทุนบริการของแม่ข่ายและต้นทุนบริการของ รพ.สต. ซึ่งคัดเลือก รพ.สต. มาเพียงเครือข่ายละสองถึงสามแห่ง ข้อมูลดังกล่าวจึงไม่สามารถสะท้อนต้นทุนรวมของเครือข่ายระบบบริการปฐมภูมิได้ ซึ่งในระยะเปลี่ยนผ่านที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้องรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเป็นเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ จึงเป็นโอกาสในการศึกษาเปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากร ของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ทั้งนี้เพื่อจะได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไว้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรทั้งในส่วนของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ทำหน้าที่เป็นแม่ข่ายและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วย (Unit cost) ของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุงจังหวัดพัทลุง

2. เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อหัวประชากร (Cost per capitaton) ของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุงจังหวัดพัทลุง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยศึกษาวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากรของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (NPCUs) ระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ปีงบประมาณ 2567 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) วิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิเพื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากรระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ขึ้นทะเบียนเป็นแม่ข่ายกับลูกข่าย เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ของปีงบประมาณ 2567

3.1 ประชากร

ประชากรคือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุงที่ขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งในส่วนที่เป็นแม่ข่ายซึ่งมีจำนวน 38 แห่ง และที่เป็นลูกข่ายจำนวน 43 แห่ง รวมทั้งสิ้น 81 แห่ง

3.2 กลุ่มตัวอย่างและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยกรณีทราบขนาดประชากร (อรุณ จิรวัดนกุล. 2542) คำนวณได้จากสูตร

$$n = \frac{NZ^2_{\alpha/2} \sigma^2}{e^2 (N-1) + Z^2_{\alpha/2} \sigma^2}$$

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแห่งละ 1 คน ทั้งสิ้น 81 คน

σ = ค่าความแปรปรวนกำหนดให้เท่ากับ 0.3

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ยอมให้ความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่างแตกต่างจากค่าเฉลี่ยของประชากรเท่ากับ 0.05

Z = ค่ามาตรฐานได้ไค้งปกติที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($Z_{\alpha/2}$) เท่ากับ 1.96 แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{81(1.96)^2 \times 0.3^2}{(0.05)^2 (81-1) + (1.96)^2 (0.3)^2}$$

$$n = 52$$

ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 52 ตัวอย่าง

3.3 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random sampling) มีขั้นตอนดังนี้

1. นำรายชื่อของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ขึ้นทะเบียนเป็นแม่ข่ายและลูกข่ายในสังกัด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุงมาเรียงโดยตั้งข้อมูลหน่วยบริการจากฐานข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีจำนวนและเรียงลำดับตามอำเภอ

2.คำนวณช่วงของข้อมูลเพื่อสุ่มตัวอย่าง จากจำนวนประชากรทั้งหมด 81 หน่วย และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ 52 ตัวอย่าง ดังนั้นช่วงของข้อมูลเพื่อสุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ $81/52 = 1.6$ ดังนั้นช่วงห่างของข้อมูลที่ใช้ในการสุ่มจากทะเบียนรายชื่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุงเท่ากับ 1.6

3.จากค่าช่วงห่างของข้อมูลที่คำนวณได้เท่ากับ 1.6 จึงต้องจับสลากจุดเริ่มต้นของการสุ่มจากทะเบียนลำดับที่ 1 หรือ 2 ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้จับสลากได้ลำดับที่ 1 ซึ่งชื่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในทะเบียนคือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านน้ำเลียด

4.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่สุ่มได้ลำดับถัดไปคือ ลำดับที่ $1+(1.6*1) = 2.6$ นั่นคือได้ลำดับที่ 3 เพราะใช้วิธีหลักการปัดเศษเพื่อให้ได้ลำดับที่เป็นจำนวนเต็ม ซึ่งลำดับที่ 3 คือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านโคกชะงาย

5.โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่สุ่มได้ลำดับถัดไปคือ ลำดับที่ $1+(1.6*3) = 5.8$ นั่นคือ ลำดับที่ 6 เพราะใช้วิธีหลักการปัดเศษเพื่อให้ได้ลำดับที่เป็นจำนวนเต็มซึ่งลำดับที่ 2 คือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านไผ่

6.สุ่มตัวอย่างไปให้ได้ครบตามจำนวนที่คำนวณไว้คือ 52 ตัวอย่าง โดยได้ จำนวนแยกรายอำเภอดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้งที่เป็นแม่ข่ายลูกข่าย และจำนวนตัวอย่างจำแนกรายอำเภอ

ลำดับ	อำเภอ	จำนวน รพ.สต. แม่ข่าย	จำนวน รพ.สต. ลูกข่าย	จำนวน รพ.สต.ทั้งหมด	จำนวนตัวอย่าง
1.	เมืองพัทลุง	8	9	17	11
2.	กงหรา	4	3	7	4
3.	เขาชัยสน	3	5	8	5
4.	ตะโหมด	3	4	7	4
5.	ควนขนุน	6	8	14	9
6.	ปากพะยูน	3	3	6	4
7.	ศรีบรรพต	2	2	4	3
8.	ป่าบอน	2	2	4	3
9.	บางแก้ว	2	3	5	3
10.	ป่าพะยอม	3	2	5	3
11.	ศรีนครินทร์	2	2	4	3
รวม		38	43	81	52

เกณฑ์คัดเข้า

1.เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง

2.เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีข้อมูลรายงานเกณฑ์คงค้างครบถ้วนทุกรายการ

3.เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ในรอบปีงบประมาณ 2567 มีการส่งข้อมูลเข้าระบบ HDC สม่าเสมอทุกเดือนอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง
เกณฑ์คัดออก

1.เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิหรือนอกสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง

2.เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่มีข้อมูลรายงานเกณฑ์คงค้างไม่ครบถ้วนทุกรายการ

3.เป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ในรอบปีงบประมาณ 2567 มีการส่งข้อมูลเข้าระบบ HDC ไม่สม่ำเสมอทุกเดือนหรือไม่ครบถ้วน

3.4 เครื่องมือการวิจัย

ใช้แบบบันทึกข้อมูล ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีการวิเคราะห์ต้นทุนของสถานบริการ ประกอบด้วยต้นทุน และผลงานของหน่วยบริการเพื่อนำมาคำนวณต้นทุนต่อหน่วย ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลทั่วไปได้แก่จำนวนบุคลากรประจำ จำนวนบุคลากรที่ได้รับการสนับสนุนจากแม่ข่าย และประชากรที่รับผิดชอบ

1.2 แบบบันทึกข้อมูลค่าแรง เป็นแบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ เงินเดือน ค่าจ้าง และเงิน สวัสดิการอื่น ๆ ของข้าราชการ เช่น ค่าช่วยเหลือบุตร ค่าตอบแทนอยู่เวรรักษาพยาบาลนอกเวลาราชการและวันหยุด ค่ารักษาพยาบาล ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าศึกษาบุตร

1.3 แบบบันทึกค่าเสื่อมราคาของสิ่งก่อสร้าง เป็นแบบบันทึกประกอบด้วย อาคาร สิ่งก่อสร้าง ปีที่ก่อสร้าง ราคาค่าก่อสร้างเพิ่มเติม

1.4 แบบบันทึกค่าเสื่อมราคาของครุภัณฑ์ เป็นแบบบันทึกข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวกับรายการครุภัณฑ์ จำนวน ราคา มูลค่า ปีที่ซื้อ อายุการใช้งาน ค่าเสื่อมราคา

1.5 แบบบันทึกต้นทุนค่าวัสดุ เป็นแบบบันทึกข้อมูล ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับวัสดุ จำนวน ราคา

1.6 แบบบันทึกค่าใช้จ่าย ประกอบด้วยค่าจ้างเหมาบริการทำความสะอาด ค่าจ้างเหมา ดูแลระบบคอมพิวเตอร์ ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ ค่าเงินสมทบประกันสังคม เงินค่าสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์

1.7 แบบบันทึกผลงาน เป็นแบบบันทึกผลงานของกิจกรรมตามปริมาณงานที่ให้บริการ จำแนกตามกิจกรรม โดยประมวลผลจากฐานข้อมูล HDC

3.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ข้อมูลเชิงปริมาณทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้วัดได้ครอบคลุมครบถ้วน

ตามเนื้อหาที่ต้องการและสามารถวัดตัวแปรที่ต้องการได้ ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีค่า content validity index = 0.9

3.6 ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นเตรียมการ

1.จัดทำโครงร่างวิจัยเพื่อขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง

2.ประสาน ชี้แจง และขออนุญาตผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทุกแห่ง เพื่อขอให้สมัครเข้าร่วมวิจัย พร้อมให้ลงนามใบแบบสมัครเข้าร่วมวิจัย

3.ศึกษาโครงสร้างระบบงานของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยศึกษาโครงสร้างองค์กร ระบบบริหารและกิจกรรมการให้บริการ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจำแนกหน่วยต้นทุน โดยพิจารณาในเชิง Functional Center คือเป็นหน่วยต้นทุนตามหน้าที่ ซึ่งก็คือกิจกรรมแต่ละกิจกรรมที่นำมาศึกษา (Activity Approach) ใช้เป็นกรอบในการรวบรวมข้อมูลต้นทุน

4.จำแนกกิจกรรมที่ต้องการวัดต้นทุน เนื่องจากกิจกรรมของหน่วยบริการปฐมภูมิมีหลากหลายลักษณะ ดังนั้นการจำแนกกิจกรรมที่ต้องการวัดต้นทุนใช้เกณฑ์ดังนี้

- เป็นกิจกรรมที่มีภาระหน้าที่ชัดเจน
- เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาในการทำงานมาก (สะท้อนให้เห็นการมีต้นทุนค่าแรงในสัดส่วนที่สูง)
- เป็นกิจกรรมที่ใช้วัสดุ อุปกรณ์ในการทำงานเป็นมูลค่าสูง
- เป็นกิจกรรมที่มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานชัดเจน

ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเอากิจกรรมที่มีการบันทึกลงในฐานข้อมูลระบบบริการของหน่วยบริการปฐมภูมินับเป็นผลงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

5.จัดทำแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ขั้นตอนการ

1.ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลย้อนหลัง (Retrospective study) โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ได้แก่ รายงานเกณฑ์คงค้างงวดสิ้นเดือนกันยายน 2567 และผลการปฏิบัติงานจากระบบฐานข้อมูล HDC ของปีงบประมาณ 2567 เพื่อนำมาคำนวณต้นทุนต่อหน่วย และต้นทุนต่อหัวประชากร

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้วิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive statistic) เพื่อบรรยายลักษณะข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ อัตรา อัตราส่วน ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft excel โดยมีลำดับการวิเคราะห์ ดังนี้

1.คำนวณหาต้นทุนทั้งหมด(Total cost) ประกอบด้วย

1.1 ต้นทุนค่าแรง ประกอบด้วย เงินเดือน และสวัสดิการอื่น ๆ ของข้าราชการ เช่น ค่าช่วยเหลือบุตร ค่าตอบแทนอยู่เวรรักษาพยาบาลนอกเวลาราชการ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเล่า

เรียนบุตร เก็บรวบรวมข้อมูลจากฏีกาการเบิกเงิน ปีงบประมาณ 2567

1.2 ทุนค่าวัสดุ ประกอบด้วย วัสดุประเภทต่าง ๆ และค่าสาธารณูปโภค

1.2.1 ค่าวัสดุ ประกอบด้วยวัสดุสำนักงาน วัสดุงานบ้านงานครัว

วัสดุคอมพิวเตอร์ วัสดุเชื้อเพลิงและหล่อลื่น วัสดุทันตกรรม วัสดุวิทยาศาสตร์การแพทย์ ยาและเวชภัณฑ์ ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์ และยานพาหนะ หาได้โดยการสำรวจ และบันทึกด้วยแบบบันทึกข้อมูลวัสดุ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากงบทดลองบัญชีเกณฑ์คงค้างงวดสิ้นปีงบประมาณ 2567

1.2.2 ค่าสาธารณูปโภค เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบทดลองบัญชีเกณฑ์คงค้างงวดสิ้นปีงบประมาณ 2567

1.3 ต้นทุนค่าลงทุน เป็นค่าเสื่อมของอาคารสิ่งก่อสร้างและครุภัณฑ์ เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบทดลองบัญชีเกณฑ์คงค้างงวดสิ้นปีงบประมาณ 2567

2.บันทึกผลการปฏิบัติงานของหน่วยบริการปฐมภูมิ โดยประมวลผลกิจกรรมบริการจากระบบฐานข้อมูล HDC งวดสิ้นปีงบประมาณ 2567

3.คำนวณหาต้นทุนต่อหน่วย โดยคำนวณจากต้นทุนทั้งหมด (Full cost) หารด้วย ปริมาณของกิจกรรม ด้วยสูตรดังนี้

ต้นทุนต่อหน่วย (Unit cost)	=	$\frac{\text{ต้นทุนทั้งหมด (Full cost)}}{\text{ปริมาณกิจกรรม}}$

4.คำนวณหาต้นทุนต่อหัวประชากร โดยคำนวณจากต้นทุนทั้งหมด (Full cost) หารด้วย จำนวนประชากร ด้วยสูตรดังนี้

ต้นทุนต่อหัวประชากร	=	$\frac{\text{ต้นทุนทั้งหมด (Full cost)}}{\text{จำนวนประชากร}}$

5. นำเอาผลการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วย และต้นทุนต่อหัวประชากร มาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุงด้วยสถิติทดสอบ Independent T-test

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 52 ตัวอย่าง ประกอบด้วยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่าย จำนวน 25 ตัวอย่าง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย จำนวน 27 ตัวอย่าง รับผิดชอบประชากรเฉลี่ยแต่ละ 2,660.12 คน

(S.D.=1,274.11) ในปีงบประมาณ 2567 มีปริมาณกิจกรรมการให้บริการเฉลี่ยแห่งละ 11,945.50 ครั้ง (S.D.=5,657.92) เมื่อพิจารณาต้นทุนพบว่าต้นทุนทั้งหมดเฉลี่ยแห่งละ 2,881,704.57 บาท (S.D.=929,508.62) ประกอบด้วยต้นทุนค่าแรง 2,199,567.68 บาท (S.D.=726,278.95) คิดเป็นร้อยละ 76.33 ต้นทุนค่าวัสดุจำนวน 525,690.09 บาท คิดเป็นร้อยละ 18.24 และต้นทุนค่าลงทุนจำนวน 156,446.80 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.43 โดยมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 277.59 บาท (S.D.=118.96) และมีต้นทุนต่อหัวประชากรเฉลี่ย 1,246.87 บาท (S.D.=496.75) รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (n=52)

รายการ	จำนวน		ร้อยละ	
1.ประเภท รพ.สต.				
- แม่ข่าย (แห่ง)	25		48.08	
- ลูกข่าย (แห่ง)	27		51.92	
	Mean	S.D.	Min	Max
2.ประชากรที่รับผิดชอบ (คน)	2,660.12	1,274.11	809	6,096
3.ปริมาณกิจกรรมให้บริการ (ครั้ง)	11,945.50	5,657.92	3,174	26,057
4.ต้นทุนทั้งหมด (บาท)	2,881,704.57	929,508.62	1,518,928.40	5,381,589.67
- ต้นทุนค่าแรง (บาท)	2,199,567.68	726,278.95	705,130.00	4,172,294.80
- ต้นทุนค่าวัสดุ (บาท)	525,690.09	234,165.91	181,131.03	1,274,976.63
- ต้นทุนค่าลงทุน (บาท)	156,446.80	107,827.33	17,084.52	516,992.00

4.2 เปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย

ต้นทุนต่อหน่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 237.51 บาท (S.D.= 88.09) ต่ำกว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายที่มีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 314.71 บาท (S.D.= 132.74) เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายพบว่าต้นทุนต่อหน่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายต่ำกว่าต้นทุนต่อหน่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่เป็นลูกข่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=-2.45, p=.018$) รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย

รายการ	Mean	S.D.	t	p-value
ต้นทุนต่อหน่วย				

- รพ.สต.แม่ข่าย	237.51	88.09	-2.45	.01*
- รพ.สต.ลูกข่าย	314.71	132.74		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 เปรียบเทียบต้นทุนต่อหัวประชากรของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย

ต้นทุนต่อหัวประชากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมีต้นทุนต่อหัวประชากรเฉลี่ย 1,385.11 บาท (S.D.= 564.02) ส่วนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายที่มีต้นทุนต่อหัวประชากรเฉลี่ย 1,097.58 บาท (S.D.= 367.45) เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนต่อหัวประชากรระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายพบว่าต้นทุนต่อหัวประชากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายสูงกว่าต้นทุนต่อหน่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่เป็นลูกข่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t=2.15, p=.03$) รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบต้นทุนต่อหัวประชากรระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย

รายการ	Mean	S.D.	t	p-value
ต้นทุนต่อหัวประชากร				
- รพ.สต.แม่ข่าย	1,385.11	564.02	2.15	.03*
- รพ.สต.ลูกข่าย	1,097.58	367.45		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

เครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ (Network of Primary Care Unit : NPCU) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดบริการระดับปฐมภูมิตามพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ.2562 ด้วยการรวมเอาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมาร่วมกันจัดบริการเป็นเครือข่ายโดยมีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวและทีมสหสาขาวิชาชีพจากโรงพยาบาลมาสนับสนุนและรับผิดชอบให้บริการประจำ โดยในปีงบประมาณ 2567 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิทั้งสิ้น 38 เครือข่าย ประกอบด้วยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่าย จำนวน 38 แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายอีกจำนวน 43 แห่ง โดยแต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรับผิดชอบประชากรเฉลี่ย 2,660.12 คน ซึ่งจัดเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลขนาดเล็กตามแนวทางการจัดขนาดของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยสามารถจัดบริการสุขภาพในระดับปฐมภูมิให้แก่ประชาชนเฉลี่ยแห่งละ 11,945.50 ครั้งต่อปี มีต้นทุนการจัดบริการทั้งหมดเฉลี่ยแห่งละ

2,881,704.57 บาท เมื่อคำนวณสัดส่วนระหว่างต้นทุนค่าแรงต่อต้นทุนค่าวัสดุต่อต้นทุนค่าลงทุนเท่ากับ 76 : 18 : 5 สอดคล้องกับการศึกษาของขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย, อุทุมพร วงษ์ศิลป์ ,กัญญา ตายาธิคม,วาริสา ทรัพย์ประดิษฐ์ และ นำพร สามิภักดิ์ (2562, น. 175-187) ,อุทุมพร วงษ์ศิลป์ และอาณัติ วรรณศรี (2560) ที่พบว่าต้นทุนการจัดบริการส่วนใหญ่จะเป็นต้นทุนค่าแรง

ต้นทุนต่อหน่วยของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 237.51 บาท (S.D.= 88.09) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายที่มีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 314.71 บาท (S.D.= 132.74) สูงกว่าผลการศึกษาดำรง สีระสูงเนิน และประเสริฐ เก็มประโคน (2558, น. 296-304) ที่ศึกษาต้นทุนต่อหน่วยบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่พบว่าต้นทุนต่อหน่วยบริการเท่ากับ 164 บาท อาจเป็นผลมาจากรูปแบบการจัดบริการที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการให้บริการโดยทีมสหวิชาชีพโดยไม่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวมาร่วมให้บริการ แต่ต่ำกว่าผลการศึกษาของ วิน เตชะเคหะกิจ, นกษา สิงห์วีรธรรม, อีระศักดิ์ วงษ์ใหญ่ และ. กิตติพร เนาว์สุวรรณ (2563, น. 192-204) ที่ศึกษาต้นทุนต่อหน่วยของหน่วยบริการปฐมภูมิ กรณีศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ปีงบประมาณ 2561 ที่พบว่าต้นทุนต่อหน่วยบริการผู้ป่วยทั่วไปที่ตรวจโดยแพทย์เท่ากับ 420.70 บาท ซึ่งกรณีนี้มีลักษณะของบริการที่ใกล้เคียงกันคือมีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวมาร่วมให้บริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่าย โดยที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมีต้นทุนต่อหน่วยที่ต่ำกว่ามาจากการส่งผู้ป่วยจากโรงพยาบาลกลับมารับบริการจากแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวที่มาร่วมให้บริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมากขึ้น ทำให้มีผลงานการให้บริการมากขึ้นเมื่อนำมาคำนวณต้นทุนต่อหน่วยจึงต่ำลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 237.51 บาท (S.D.= 88.09) ในขณะที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายที่มีต้นทุนต่อหน่วยเฉลี่ย 314.71 บาท (S.D.= 132.74)

สำหรับต้นทุนต่อหัวประชากรพบว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายมีต้นทุนต่อหัวประชากรเฉลี่ย 1,385.11 บาท (S.D.= 564.02) สูงกว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายที่มีต้นทุนต่อหัวประชากรเฉลี่ย 1,097.58 บาท (S.D.= 367.45) เนื่องจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายได้รับการจัดสรรทรัพยากรมาร่วมจัดบริการเช่น แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว ทีมสหสาขาวิชาชีพ ใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ วิน เตชะเคหะกิจ, นกษา สิงห์วีรธรรม, อีระศักดิ์ วงษ์ใหญ่ และ. กิตติพร เนาว์สุวรรณ (2563, น. 192-204) ที่ศึกษาต้นทุนต่อหน่วยของหน่วยบริการปฐมภูมิ กรณีศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ปีงบประมาณ 2561 ที่พบว่าต้นทุนต่อหน่วยหัวประชากรเท่ากับ 850.40 บาท และสอดคล้องกับผลการศึกษาของขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย, อุทุมพร วงษ์ศิลป์ ,กัญญา ตายาธิคม,วาริสา ทรัพย์ประดิษฐ์ และนำพร สามิภักดิ์. (2562, น. 175-187) ที่ศึกษาต้นทุนการจัดบริการของคลินิกหมอครอบครัว 4 แห่ง ที่พบว่าต้นทุนการจัดบริการของคลินิกหมอครอบครัวต่อหัวประชากรเฉลี่ย 1,025.21 บาท ซึ่งแสดงว่าการกระจายต้นทุนการจัดบริการปฐมภูมิ ทั้ง คน เงิน ของลงให้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อสนับสนุนการจัดบริการปฐมภูมิมีความทั่วถึงและเป็นธรรม ในขณะที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติได้จัดสรรงบประมาณรายหัวสำหรับประชากรไทยในปี 2567 รายละ 3,472.24 บาท (สำนักงานหลักประกันสุขภาพ

แห่งชาติ, 2567) ใช้เป็นต้นทุนในการจัดบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโดยเฉลี่ยรายหัวประชากร จังหวัดพัทลุง จำนวน 1,241.35 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.75 ของงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติจัดสรร

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากร ของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิระหว่างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่ายกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพัทลุง นอกจากจะทำให้ได้ข้อมูลต้นทุนต่อหน่วยและ ต้นทุนต่อหัวประชากรแล้ว ยังทำให้รู้ถึงพฤติกรรมการใช้ต้นทุนของแต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้งยังเป็นข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการจัดสรรทรัพยากร ให้แต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ให้เกิดความเสมอภาค เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ อันจะเกิดผลประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ซึ่งจากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.ควรพัฒนาและสนับสนุนการจัดบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่าย ให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยระบุว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายมีต้นทุนต่อหน่วยสูงกว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่าย ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้อย่างหนึ่งว่ามีประสิทธิภาพในการจัดบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายต่ำกว่า ดังนั้นการเร่งรัดให้มีผลงานบริการที่เพิ่มขึ้น การจัดทีมแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวพร้อมกับทีมสหสาขาวิชาชีพมาร่วมให้บริการเช่นเดียวกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่าย และลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง จะเป็นตัวช่วยให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำลง นั่นหมายถึงมีประสิทธิภาพมากขึ้นนั่นเอง

2.ต้นทุนต่อหัวประชากรเป็นเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์อย่างหนึ่งในการบ่งชี้ถึงความเป็นธรรมในการกระจายทรัพยากรทั้ง คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ สำหรับการจัดบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลซึ่งงานวิจัยพบว่าต้นทุนต่อหัวประชากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายต่ำกว่าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นแม่ข่าย ดังนั้นในทางบริหารการพิจารณาจัดสรรทรัพยากรต้องให้ความสำคัญกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เป็นลูกข่ายเป็นลำดับแรก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในระบบบริการสุขภาพปฐมภูมิ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1.ควรมีการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยของสถานบริการทุกระดับในเครือข่าย โดยวิเคราะห์ปีละ 1 ครั้ง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดสรรทรัพยากร โดยเฉพาะงบประมาณที่ได้รับมาแบบเหมาจ่ายรายหัวเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับประชากร และสถานบริการทุกระดับ

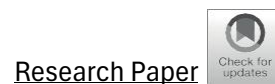
2.การวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วย และต้นทุนต่อหัวประชากร ควรเป็นการศึกษาไปข้างหน้า (Prospective study) เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง มากกว่าการศึกษาแบบย้อนหลัง (Retrospective study) หรือควรสร้างระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีคุณภาพให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะนำมาวิเคราะห์

ต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากร ได้ทันทีพร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ให้สามารถที่จะวิเคราะห์ได้เองเป็นปกติทุกปี

3.วิจัยและพัฒนาโปรแกรม หรือ Soft ware สำเร็จรูปที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ต้นทุนต่อหน่วยและต้นทุนต่อหัวประชากร

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย, & อุทมพร วงษ์ศิลป์. (2561). ต้นทุนเครือข่ายบริการปฐมภูมิ เขตสุขภาพ 8. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 12(4).
- ขวัญประชา เชียงไชยสกุลไทย, อุทมพร วงษ์ศิลป์, กัญจนา ตายาจิคม, วาริสา ทรัพย์ประดิษฐ์, & นำพร สามิภักดิ์. (2562). ต้นทุนการจัดบริการของคลินิกหมอครอบครัว. *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข*, 13(2).
- ดำรงค์ สิริสูงเนิน, & ประเสริฐ เก็มประโคน. (2558). การศึกษาต้นทุนการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2555. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 24(2).
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*.
- วิน เตชะเคหะกิจ, นภชา สิงห์วีระธรรม, อีระศักดิ์ วงษ์ใหญ่, & กิตติพร เนาว์สุวรรณ. (2563). ต้นทุนต่อหน่วยของหน่วยบริการปฐมภูมิ กรณีศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร ปีงบประมาณ 2561. *วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ*, 13(2).
- สำนักสนับสนุนระบบสุขภาพปฐมภูมิ. (2563). *คู่มือแนวทางการจัดตั้งและการขึ้นทะเบียนหน่วยบริการปฐมภูมิและเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ตามพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ. 2562 สำหรับสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข*. นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2564). *คู่มือบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2556). *คู่มือการศึกษาต้นทุนหน่วยบริการ (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2556)*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- World Health Organization. (2008). *The world health report 2008: Primary health care now more than ever*. World Health Organization. Retrieved January 10, 2022, from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/43949>

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา เอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

Digital Leadership and Academic Management of Administrators in Private Vocational Colleges in Nakhon Si Thammarat Province

ภาณิสรา นาคปาน, ธณัฐชา รัตนพันธ์, สุภาพ เต็มรัตน์ และ ปราโมทย์ พรหมนิล

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช, ประเทศไทย

Phanisa Nakpan, Thanatcha Rattanaphant, Supap Temrat and Pramote Promnil
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

✉: phanisanakpan10@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 21 February 2025; Revised: 02 March 2025; Accepted 09 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลและการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูและบุคลากร 196 คน ใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่จำเป็นที่สุดคือ การมีวิสัยทัศน์ ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ การพัฒนามืออาชีพ และการเป็นพลเมืองดิจิทัล 2) ภาวะผู้นำดิจิทัลส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ โดยด้านที่สำคัญที่สุดคือ งานสื่อการเรียนการสอน อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานวิทยบริการ หลักสูตร และงานวัดผล 3) ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการบริหารงานวิชาการ 4) ภาวะผู้นำดิจิทัลสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการได้ และ 5) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลควรเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีจริยธรรม การพัฒนาทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล และการส่งเสริมการพัฒนาฝีมืออาชีพผ่านการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลสำหรับผู้บริหารและบุคลากร เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, การบริหารงานวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research article aims to study digital-era leadership and academic management of administrators in private vocational colleges in Nakhon Si Thammarat Province. The sample group consisted of 196 teachers and staff. Questionnaires and interviews were used as research tools, and data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation

coefficient, multiple regression analysis, and content analysis. The findings revealed that: 1) The overall level of digital-era leadership among administrators was high, with the most critical aspects being vision, digital technology skills, fostering a digital learning culture, professional development, and digital citizenship. 2) Digital leadership significantly impacts academic management, with the most important areas being instructional media, dual vocational education, library services, curriculum, and assessment. 3) Digital leadership has a moderate positive correlation with academic management. 4) Digital leadership can predict the effectiveness of academic management. 5) Guidelines for developing digital-era leadership should focus on creating a clear vision, fostering a digital learning culture, promoting ethical digital citizenship, enhancing digital technology skills, and supporting professional development through digital skills training for administrators and staff to ensure effective and sustainable use of technology.

Keyword: Digital leadership, academic administration, administrators

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก และภูมิภาคทั้งในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สภาพภูมิอากาศการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการค้าระดับภูมิภาคและระดับโลก รูปแบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สังคม ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงค่านิยม วิถีชีวิต รูปแบบเศรษฐกิจและปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคมไทย การศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับคนทุกช่วงวัยให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ให้ความสำคัญต่อการศึกษา ระบุว่าจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยให้ความสำคัญต่อการศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม สร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในสถานการณ์การก้าวกระโดดของเทคโนโลยีที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ให้กลายเป็นมนุษย์ดิจิทัล (Digital Humanities) เน้นการทํากิจกรรมหลักสำคัญ 4 ประการ คือ สืบค้นด้วยดิจิทัล (Digital Inquiry) การเรียนรู้ด้วยดิจิทัล (Digital Learning) การเรียนรู้ใหม่ (New Media Study) และการใช้สื่อใหม่ (New Media Practice) ซึ่งได้มีการรวมตัวทำให้เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมดิจิทัลอันเป็นยุคที่อินเทอร์เน็ตอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่าง (Internet of Things) เนื่องจากการพัฒนาอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีโปรแกรมและการใช้ร่วมกับเครื่องคอมพิวเตอร์และสามารถเคลื่อนที่ไปพร้อมกับคนได้ตลอดเวลาและสามารถประมวลข้อมูลและแสดงผลข้อมูลได้อย่างรวดเร็วส่งผลให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด โดยในปัจจุบันร้อยละ 50 ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ในประเทศแถบเอเชียผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะต้องบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล เพื่อให้เกิดความสมดุลในการบริหารจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาใน

ศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (โยธิน นิลคช, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ ชีระ รุณเจริญ (2553) กล่าวว่า “ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษาและเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม จริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดี มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ” นอกจากนี้ ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในการวางแผนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการบริการจัดการงานต่าง ๆ ในหน่วยงานการตัดสินใจ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นกลไกสำคัญหนึ่งที่จะประสานและขับเคลื่อนระบบการพัฒนองค์กรให้ก้าวหน้าด้วยการนำพาบุคลากรให้ร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มศักยภาพและทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้บริหารสถานศึกษาไม่มีคุณภาพไม่เป็นผู้นำที่ดี ก็จะไม่สามารถพัฒนองค์กรให้เจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาก็ไม่ประสบผลสำเร็จได้ เช่นเดียวกัน (ทรงสวัสดิ์ แสงมณี, 2552)

นโยบายด้านการศึกษาของ นางสาวตรีนุช เทียนทอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีจุดเน้นและแนวทางในการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา ที่ได้เน้นการปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย และทันการเปลี่ยนแปลงของโลกใน ศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกระดับการศึกษาให้มีความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับ บริบทสังคมไทย มีการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพคณะครูและอาจารย์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ให้มีสมรรถนะทางภาษาและดิจิทัล เพื่อให้คณะครูและอาจารย์ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ทั้งด้านการเรียนรู้ด้วยภาษาและดิจิทัล สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนและการใช้สื่อทันสมัย และมีความรับผิดชอบต่อผลทางการศึกษาที่เกิดกับผู้เรียน และการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (NDLP) และการส่งเสริมการฝึกทักษะดิจิทัลในชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีหน่วยงานรับผิดชอบพัฒนาการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางผ่านระบบออนไลน์ และการนำระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการศึกษา (กลุ่มแผนงาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

การศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ดีจากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงานวิชาการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนให้เป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีคุณลักษณะ มีทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovation Leadership) และพัฒนาความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เป็นสมรรถนะในการบริหาร

สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 12 สถานศึกษา มีผู้บริหารสถานศึกษา 12 คน มีครูผู้สอนและบุคลากร จำนวน 401 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนและบุคลากร ได้มาจากกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยตารางเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนที่ระดับ .05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 196 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิดหลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ ยุคดิจิทัลและการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือ
2. ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ
3. ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
4. ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามกรอบแนวคิดให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระ และขอบเขตของงานวิจัย และดำเนินการจัดทำแบบสอบถามเพื่อวิจัยฉบับร่าง
5. ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ
6. ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ (Try Out)

7. นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

8. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยพิจารณาค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

9. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

การสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์มีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

2. ศึกษา วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ที่ได้จากการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

3. สร้างประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

4. ปรับปรุงและแก้ไขประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

5. นำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ที่ถูกต้องแล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ประกอบการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ทางราชการ จากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อติดต่อกับสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแนบแบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ถึงกลุ่มตัวอย่าง

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์

4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมด ตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำเครื่องมือในการวิจัยทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับและทำการลงรหัส เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและวิจัย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเสนอแนวทางภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาระดับมืออาชีพ และการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล

2. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย งานสื่อการเรียนการสอนงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานวิทยบริการและห้องสมุด งานหลักสูตรการเรียนการสอน และงานวัดผลและประเมินผล

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การมีวิสัยทัศน์ ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาระดับมืออาชีพ และการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ครูสังกัดอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ($r = .382$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาระดับมืออาชีพ การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล และทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาเอกชนภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร้อยละ 49

5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร

สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ควรมุ่งเน้นในด้าน 1) ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหาร ควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถมองเห็นภาพความเป็นไปได้ของการพัฒนาในอนาคต โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์บริบทของสถานศึกษาอย่างรอบคอบ 2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้อง ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอเป็นปกติ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบ โลกดิจิทัล ในองค์กร โดยสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้เข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ดังกล่าวอย่างทั่วถึง 3) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและพัฒนา โดย ไม่ละเมิดจริยธรรม หรือทุจริต และนำแนวทางจริยธรรมดิจิทัลมาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานวิชาการ การ ใช้เทคโนโลยีไม่เพียงเพื่อประโยชน์ส่วนตัว 4) ด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาทักษะในการใช้เครื่องมือ ดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบริหารงานวิชาการ เช่น การใช้ Learning Management System (LMS) เพื่อ จัดการหลักสูตรและติดตามผลการเรียนรู้ และ 5) ด้านการพัฒนาระดับมืออาชีพ การใช้เครื่องมือดิจิทัลในการ ส่งเสริมการเรียนการสอน การประเมินผล และการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พร้อมให้ ความสำคัญกับการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลทั้งสำหรับตนเองและบุคลากรในองค์กร เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยี ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนาทักษะ

5. อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา อาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยนำผลจากการศึกษามาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ใน ระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้าง วัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาระดับมืออาชีพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การเป็นพลเมืองใน ยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เนื่องจากผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาและทักษะในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลให้เหมาะสมในยุคปัจจุบัน ในขณะที่การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเนื่องจากความสำคัญ ของการเรียนรู้ในด้านนี้อาจยังไม่โดดเด่นเท่ากับด้านอื่นๆ ในการบริหารงานภาวะผู้นำยุคดิจิทัลคือ ความสามารถของผู้บริหารในการปรับตัว และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาองค์กรและยกระดับคุณภาพของบุคลากร และผู้เรียนให้เหมาะสมกับการ เปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวิภา เขยกลิ่น (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่าระดับของตัวแปรโดย เฉลี่ยตั้งแต่ระดับมากถึงมากที่สุดโดยมีตัวแปรที่มีค่ามัธยฐานมากที่สุด 3 อันดับแรก จำนวน 4 ตัวแปร คือ ตัวแปรที่ 18 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวแปรที่ 17 เห็นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารภายในองค์กร ตัวแปรที่ 15 ยอมรับเทคโนโลยี นวัตกรรมและใช้เป็นเครื่องมือในการทำงานของ และตัวแปรที่ 24 ส่งเสริมครูและนักเรียนให้คำนึงถึงหลัก จริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีมีค่าเท่ากัน แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน อยู่ ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสิรินาถ คงแก้ว (2566) ได้ทำวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับ

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ คือ การมีส่วนร่วมการเรียนรู้และผลลัพธ์ของผู้เรียน การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ พื้นที่การเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เป็นนวัตกรรมใหม่ การเรียนรู้และการเติบโตอย่างมีอาชีพ การสร้างโอกาส การสร้างภาพลักษณ์ ตามลำดับ และสอดคล้องกับมูลนิธิธรรมศาสตร์ (2565) ได้ทำวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นครูผู้สอนในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยมีภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล รองลงมา คือ ความรู้ดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลส่วนการสื่อสารดิจิทัล เป็นลำดับที่ต่ำที่สุด

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ งานสื่อ การเรียนการสอน งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานวิทยบริการและห้องสมุด งานหลักสูตรการเรียนการสอน และงานวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการเน้นไปที่การพัฒนางานสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นลำดับแรก โดยมีการให้ความสำคัญต่อการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ และการบริการข้อมูลผ่านห้องสมุดและวิทยบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลักษณะประภา สุวรรณสมบัติ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาตามแบบชีวิตวิถีใหม่ ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 5) ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับสอดคล้องกับอรทัยริน เลิศจิรัชยวงศา และคณะ (2564) ได้ทำวิจัย เรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่าภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับโนทัย ประสาน (2564) ได้ทำวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดสรรให้ครูผลิตและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย พัฒนาเครื่องมือให้ได้มาตรฐาน ส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน ความต้องการของผู้เรียนและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดศักยภาพสูงสุดเป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา

3. การศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ภาวะผู้นำที่มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมี

ประสิทธิภาพส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การวัดผล การสื่อสาร และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลในระดับที่มีผลดีและเห็นได้ชัดเจน ($r = .382 - .617$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ การพัฒนาระดับมืออาชีพกับงานวัดผลและประเมินผลมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .617$) รองลงมา คือ การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลกับงานหลักสูตรการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .591$) ส่วนด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล กับงานวิทยบริการและห้องสมุด มีความสัมพันธ์ในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .382$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติทัศน์ วงศ์ศรีตา (2567) ได้ทำวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร โดยรวมกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนโดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่ามีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำดิจิทัล จะมีความรู้ความเข้าใจและมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีเข้าสู่งานบริหารจัดการโรงเรียนสามารถส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและการบริหารงานวิชาการที่ดีขึ้นและการที่ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาทักษะดิจิทัลให้กับบุคลากรสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ในห้องเรียนได้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการสอนและการเรียนรู้ และในการติดต่อสื่อสารทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนผู้บริหารที่สามารถเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมกับระดับการสื่อสารจะทำให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดเป็นความเข้าใจที่ตรงกันของทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนในการพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับ นภสรณ์ สุขเสนา (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับเอกรัตน์ เชื้อวงศ์ (2564) ได้ทำวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อองค์การนวัตกรรมของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อองค์การนวัตกรรมของโรงเรียน ได้แก่ การเป็นพลเมืองดิจิทัล ความเป็นมืออาชีวด้านดิจิทัล และวิสัยทัศน์ดิจิทัลโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .829

4. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ด้านการพัฒนาระดับมืออาชีพ ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล และด้านทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการพัฒนาภาวะผู้นำในแต่ละด้านนี้ช่วยเสริมสร้างการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนให้มีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำยุคดิจิทัล คือ ความสามารถของผู้บริหารในการปรับตัวและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาองค์กรและยกระดับคุณภาพของบุคลากรและผู้เรียนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย สอดคล้องกับแก้วมณี ปัทมะ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความ

เป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีความยืดหยุ่น ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการมีจินตนาการ ทั้ง 4 ด้าน มีแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งสิ้น 17 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับบุญชลี จงเจริญ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย วิธีการพัฒนา เช่น ใช้วิธีการทางนวัตกรรมและการออกแบบโปรแกรมโดยเน้นการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริงที่กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มีการกำหนดสัดส่วนการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบของ Active learning และ Passive learning ให้เหมาะสมการพัฒนาบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อม โดยจัดให้ผู้บริหารมีพื้นที่ส่วนตัวโดยให้ผู้บริหารมีอิสระทางความคิดในบางประเด็นที่เหมาะสมกับสภาพการบริหารและบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ การพัฒนาตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ การเรียนรู้แบบผสมผสานเน้นการติดตามประเมินผลการพัฒนา และมีเทคนิคใหม่ๆ ที่จะสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับวสันต์ชัย กากแก้ว (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์ มีดังนี้ คือ 1) ด้านการมีความยืดหยุ่น 2) ด้านการมีจินตนาการมีวิธีการพัฒนา 5 วิธี ได้แก่ 1) การประชุม อบรมและสัมมนา 2) การสร้างเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ผ่านการทำงานกลุ่ม 4) การเรียนรู้ผ่านโครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และ 5) การศึกษาดูงาน และผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสุรินทร์อยู่ในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่สำคัญ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลการมีวิสัยทัศน์ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาระดับมืออาชีพ การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล และทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ควรมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจหมายถึงการที่เป็นพลเมืองในยุคดิจิทัลส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจบ่งชี้ว่าผู้บริหารบางท่านยังขาดความเข้าใจในบทบาทของพลเมืองดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สิ่งนี้อาจทำให้การพัฒนาและการยกระดับการศึกษาไม่สามารถตอบสนอง

ต่อความท้าทายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม

2. จากผลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ดังนั้น พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล การมีวิสัยทัศน์ ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาระดับมืออาชีพ และ การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ตามลำดับ สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลาง ควรพัฒนาให้อยู่ในระดับที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในบริบทของสถานศึกษาระดับอื่น เช่น โรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และแนวทางการบริหารในแต่ละระดับ

2.2. ควรศึกษาการพัฒนาเครื่องมือประเมินภาวะผู้นำดิจิทัลที่มีความเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เช่น แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์เชิงลึกที่เน้นด้านเทคโนโลยี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติทัศน์ วงศ์ศรีตา. (2567). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารโดยรวมกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 12(48), กรกฎาคม-กันยายน 2567.
- กฤติเดช สิงห์ตฤ. (2565). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมืองสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กฤษณพงษ์ ศรีทรัพย์. (2565). คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ขวัญฤทัย ภูสาระ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ขุนทอง สุขทวี. (2562). มนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

- คมสันต์ วงษ์ชาล. (2561). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นภัสรัญช์ สุขเสนา. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรวิภา เขยกลั่น. (2566). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มูฮำหมัดรุสลัน ลือบาเกลูติง. (2565). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ลักษณะประภา สุวรรณสมบัติ. (2565). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาตามแบบชีวิตวิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สิรินาถ คงแก้ว. (2566). *ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรอัยริน เลิศจิรัชวงศา, ลินดา นาคโปย, และกัญญกร เอี่ยมพญา. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 22(1), 270-271.*
- เอกรัตน์ เชื้อวังคำ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัลที่ส่งผลต่อองค์การนวัตกรรมการเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Alexander, G. P. (1990). *Asian Indians in the San Fernando Valley: A study of intergenerational culture change* (Publication No. 9023456) [Doctoral dissertation, University of California, Los Angeles]. *Dissertation Abstracts International*, 51(4), 1360.
- Block, P. S. (1993). *Choosing service over self-interest*. Berrett-Koehler.
- Chaves, W. V. (2002). *An empirical analysis of the effect of work-related values and value congruence on job satisfaction* [Doctoral dissertation, The Pennsylvania State University].
- Chow, C. W., Harrison, G. L., McKinnon, J. L., & Wu, A. (2002). The organizational culture of public accounting firms: Evidence from Taiwanese local and US affiliated firms. *Journal of International Business Studies*, 31(3), 489-505. <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8490916>

- Cooke, R. A., & Lafferty, J. C. (1987). *The reliability of the Organizational Culture Inventory*. Human Synergistics.
- Cooke, R. A., & Lafferty, J. C. (1989). *Level V: Organizational Culture Inventory*. Human Synergistics.
- Handy, C. B. (1985). *Understanding organizations*. Penguin Books.
- Hampden-Turner, C. (1992). *Creating corporate culture: From discord to harmony*. Addison-Wesley.
- Harrison, R. (1972). Understanding your organization's character. *Harvard Business Review*, 50(3), 119-128.
- Kolb, D. A., Rubin, I. M., & Osland, J. S. (1991). *Organizational behavior: An experiential approach* (5th ed.). Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Likert, R. (1932). *A technique for the measurement of attitudes*. The Science Press.
- Nill, A., & Schibrowsky, J. A. (2005). The impact of corporate culture, the reward system, and perceived moral intensity on marketing students' ethical decision making. *Journal of Marketing Education*, 27(1), 68-80. <https://doi.org/10.1177/0273475304273459>
- Owen, R. (2001). *Organizational behavior in education* (7th ed.). Allyn and Bacon.
- Patterson, J. L., Purkey, S. C., & Parker, J. V. (1986). *Productive school systems for a nonrational world*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Pettigrew, A. M. (1979). On studying organizational cultures. *Administrative Science Quarterly*, 24(4), 570-581. <https://doi.org/10.2307/2392363>
- Schein, E. H. (2010). *Organizational culture and leadership* (4th ed.). Jossey-Bass.
- Shils, E. A. (1961). *Culture and periphery: The logic of personal knowledge*. Routledge and Kegan Paul.
- Steinboff, C. R., & Owen, R. G. (1989). The organizational culture assessment inventory: A metaphorical analysis in educational settings. *Journal of Educational Administration*, 27(3), 17-23. <https://doi.org/10.1108/09578238910131746>
- Wikins, L. A., & Patterson, J. L. (1985). You can't get there from here: What will make culture projects fail. In *Gaining control of the corporate culture* (pp. 262-291). Jossey-Bass.

ผลของการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอลต่อการประสาน
สัมพันธ์ระหว่างตากับมือและสมรรถภาพทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

**Effects of Physical Education Activities Through Handball
on Eye-Hand Coordination and Physical Fitness in Lower
Secondary Students**

ไชยยา มะณี, ปทุมพร ศรีอิสาน, ธัญญาวัฒน์ หอมสมบัติ

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย

Chaiya Manee, Pathumporn Sriisan, Thanyawat Homsombat
Thailand National Sports University Udon Thani Campus, Udon Thani, Thailand

✉: cmu_kku@hotmail.com
(Corresponding Email)

Received: 14 February 2025; Revised: 18 March 2025; Accepted 09 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอลที่มีต่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในระหว่างก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 25 คน ได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม G* Power 3.1.9.7 โดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอล จำนวน 8 แผน ชุดทดสอบปฏิกิริยาตอบสนอง Reaction timer รุ่น Whole body reaction type 2 และแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Dependent sample t-test และ One-way analysis of variance with repeated measures และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ย 15.42 ปี น้ำหนักเฉลี่ย 47.42 กิโลกรัม ส่วนสูงเฉลี่ย 163.35 เซนติเมตร และดัชนีมวลกายเฉลี่ย 18.71 ผลการเปรียบเทียบความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด พบว่า ระหว่างก่อนฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงต้องทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Tukey แต่ผล

การเปรียบเทียบปฏิกิริยาตอบสนองของมือกับตา พบว่า ระหว่างก่อนฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แม้การฝึกกีฬาแฮนด์บอลจะช่วยพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและความอดทนของระบบหัวใจ แต่ไม่มีผลต่อการพัฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตานอกจากนั้น ควรมีการศึกษาผลของการฝึกกีฬาแฮนด์บอลที่มีต่อการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไว หรือความสัมพันธ์ของระบบประสาทกล้ามเนื้อ

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอล ปฏิกิริยาตอบสนองของมือและตา สมรรถภาพทางกาย

Abstract

This quasi-experimental study aimed to examine and compare the effects of physical education activities using handball on hand-eye coordination, flexibility, arm muscle strength, abdominal muscle strength, and cardiovascular endurance among secondary school students before training, after the 4th week, and after the 8th week. The sample group consisted of 25 grade 9 students, randomly selected using a simple lottery method. The sample size was determined using the G*Power 3.1.9.7 program. The research tools included a physical education activity plan using handball (8 sessions), a reaction timer (whole-body reaction type 2) test, and the Physical Fitness Test and Standards for Secondary School Students. Descriptive statistics, such as mean, percentage, and standard deviation, were used, while inferential statistics included dependent samples t-tests and one-way analysis of variance with repeated measures. The significance level was set at 0.05. The results indicated that the sample group had an average age of 15.42 years, an average weight of 47.42 kg, an average height of 163.35 cm, and an average BMI of 18.71. The comparison of flexibility, arm muscle strength, abdominal muscle strength, and cardiovascular endurance showed significant differences before training, after the 4th week, and after the 8th week. Pairwise comparisons using Tukey's method confirmed these significant differences. However, the comparison of hand-eye coordination showed no statistically significant differences between the pre-training, post-4th week, and post-8th week measurements. Although handball training helps develop muscular strength and cardiovascular endurance, it has no effect on improving hand-eye coordination. Additionally, there should be studies on the effects of handball training on the development of agility or the relationship of the neuromuscular system.

Keywords: physical education activities using handball, hand-eye coordination, physical fitness

1. บทนำ

การจัดกิจกรรมทางพลศึกษานับการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย โดยเฉพาะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน เช่น การเดิน วิ่ง กระโดด ซึ่งช่วยพัฒนาการทำงานประสานระหว่างระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ส่งผลต่อการทำงานของสมอง โดยเฉพาะสมองส่วนฮิปโปแคมปัสที่มีบทบาทในการจดจำและเรียนรู้ จากการศึกษาของ Erickson et al., (2011, pp. 3017–3022) พบว่าการออกกำลังกายส่งผลต่อการหลั่งโกรธ

ฮอว์โมน (Growth Hormone) ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาการของสมองและความจำ ในขณะที่การศึกษาของ Lloyd, & Oliver,(2012, pp. 61-72) แนะนำว่า การฝึกสมรรถภาพทางกายในเยาวชน Youth Physical Development Model (YPDM) เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถภาพทางกายในเด็กและเยาวชน โดยให้ความสำคัญกับการฝึกที่เหมาะสมกับช่วงวัยเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในด้านต่างๆ เช่น ความแข็งแรง ความคล่องแคล่ว และทักษะทางกายต่างๆ ทฤษฎีนี้แนะนำให้คำนึงถึงการฝึกที่เหมาะสมตามช่วงวัยของนักกีฬาเยาวชน โดยเน้นการพัฒนาทักษะพื้นฐานก่อนการฝึกที่มีความซับซ้อนสูง ซึ่งช่วยให้เยาวชนในแต่ละช่วงวัยมีการพัฒนา (Developmental windows) ความสามารถในการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น ความเร็ว, ความแข็งแรง, และการประสานงาน ซึ่งจะต้องได้รับการฝึกอย่างเหมาะสมตามวัย การฝึกควรหลีกเลี่ยงการมุ่งเน้นที่ทักษะใดทักษะหนึ่งเกินไป และเน้นการพัฒนาในหลายๆ ด้าน (Long-term athletic development) เช่น ทักษะทางกายภาพ สังคม และจิตใจ และการฝึกควรพิจารณาถึงการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเพื่อให้เหมาะสมกับความสามารถของร่างกายในแต่ละช่วงเวลา การใช้ทฤษฎีนี้ในการฝึกกีฬาแฮนด์บอลสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาเยาวชนในด้านต่างๆ เช่น ความคล่องแคล่ว, ความแข็งแรง และทักษะต่างๆ ในขณะเดียวกันก็ช่วยให้การฝึกมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการพัฒนาของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงวัย นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่ผ่านมาที่ศึกษาผลของกิจกรรมทางพลศึกษาต่อการพัฒนาการของนักเรียน โดย พีรวัดน์ ชลเจริญ และสุธนะ ดิงศภัทัย (2558, หน้า 322-334) ได้ศึกษากิจกรรมเกมการเล่นพื้นบ้านอาเซียนกับนักเรียนประถม พบว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการศึกษาของ ธนายุทธ จิตรหาญ และรุ่งระวี สมะวรรณะ (2564, หน้า 2-13) ที่ศึกษากีฬาละครอสกับนักเรียนมัธยม พบว่ากลุ่มทดลองมีสมรรถภาพทางกายและทักษะที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนการศึกษาของ ปณิษฐา เรืองปัญญาวุฒิ และสุธนะ ดิงศภัทัย (2557, หน้า 87-101) พบว่าการเล่นเกมการเล่นพื้นบ้านไทยส่งผลดีต่อสุขสมรรถนะด้านร่างกาย เช่น ความอ่อนตัวและความทนทาน และ คณิศร ธรรมชัย (2561, หน้า 52-66) ได้ศึกษาชุดกิจกรรมการฝึกทักษะบาสเกตบอล พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากงานวิจัยที่กล่าวมา กิจกรรมทางพลศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ ความสามารถทางร่างกาย ทักษะกีฬา และพัฒนาการทางจิตใจและอารมณ์ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยควรมีการขยายกิจกรรมไปยังกีฬาที่หลากหลายเพื่อครอบคลุมการพัฒนาของนักเรียนให้มากขึ้น

กีฬาแฮนด์บอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมในทุกช่วงวัยและทุกระดับการแข่งขัน (Chelly et al., 2014, pp. 1401-1410) เพราะต้องใช้ทั้งความคิด ทักษะ และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ส่งผลดีทั้งต่อร่างกายและสุขภาพจิตของผู้เล่น สมรรถภาพที่สำคัญในการเล่นแฮนด์บอล ได้แก่ ความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อ ระบบไหลเวียนโลหิต ความอ่อนตัว ความเร็ว ความว่องไว การทรงตัว และการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ-ตาและเท้า-ตา ซึ่งทักษะการประสานสัมพันธ์เหล่านี้จำเป็นต่อชีวิตประจำวันและการทำงาน การพัฒนาสมรรถภาพทางกายควรใช้หลักการออกกำลังกายที่เหมาะสม โดยเฉพาะการกำหนดความหนักของการฝึก เช่น การใช้อัตราการเต้นหัวใจสูงสุด (Maximum Heart Rate; MHR) หรือการประเมินความรู้สึกถึงความเหนื่อย (Rate of Perceived Exertion; RPE) ในการฝึกกล้ามเนื้อ ควรใช้น้ำหนักประมาณ

ร้อยละ 75–85 ของ Repetition Maximum (RM) เพื่อเพิ่มความแข็งแรง สำหรับการพัฒนาระบบหัวใจ หลอดเลือด ควรให้อยู่ใน Training-sensitive zone ที่ระดับร้อยละ 70–90 ของ MHR การออกกำลังกาย ควรเริ่มจากความหนักระดับต่ำและค่อย ๆ เพิ่มขึ้นจนถึง Training-sensitive zone โดยในนักกีฬาสามารถ เพิ่มระดับความหนักได้มากกว่าร้อยละ 85 ของ MHR ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความพร้อมและความสามารถของแต่ละคน การฝึกแอ็นด์บอลช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกายหลายด้านอย่างครบถ้วน จากการศึกษาของ Bragazzi et al. (2020, p. 2663) ที่ศึกษาความแตกต่างของสมรรถภาพทางกายและความเร็วของผู้เล่นแอ็นด์บอลชาย อาชีพและมือสมัครเล่น โดยพบว่าความเร็วในการขว้างของผู้เล่นแอ็นด์บอลหญิงขึ้นอยู่กับแรงสูงสุดมากกว่า การเคลื่อนที่ด้วยน้ำหนักต่ำที่ความเร็วสูง ในขณะที่ Sabido et al. (2017, pp. 530-538) ได้พัฒนา แบบทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวบนพื้นทรายสำหรับนักกีฬาแอ็นด์บอลชายหาด โดยพบว่าแบบทดสอบมีความแม่นยำและสามารถใช้ประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ Hermassi et al. (2019, pp. 944-957) ได้ ศึกษาการฝึกด้วยน้ำหนักและแรงระเบิดที่มีผลต่อความแข็งแรง พลังกล้ามเนื้อ และความคล่องแคล่วว่องไว ของนักกีฬาแอ็นด์บอลชาย พบว่าสมรรถภาพทางกายของกลุ่มทดลองดีขึ้นหลังการฝึก โดยเน้นความสัมพันธ์ ระหว่างมือ-ตาและเท้า-ตาที่เกิดจากการฝึกซ้อมจนเกิดการตอบสนองโดยอัตโนมัติ งานวิจัยทั้งหมดชี้ให้เห็นถึง ความสำคัญของการฝึกซ้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและความสามารถในการตอบสนอง ในการเล่นกีฬาแอ็นด์บอลและกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง การศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงผลของการฝึกปฏิบัติ การตอบสนองของนักกีฬาแอ็นด์บอลมืออาชีพและสมัครเล่น Chelly et al. (2014, pp. 1401-1410) พบว่าใน กีฬาประเภทที่ไม่มีการปะทะ เช่น บาสเก็ตบอลและวอลเลย์บอล นักกีฬามีเวลาตอบสนองที่ดีกว่ากีฬา ประเภทที่มีการปะทะ เช่น กีฬาต่อสู้ ในขณะที่ Hermassi et al. (2014, pp. 1205-1216) พบว่าในกลุ่มผู้ เล่นเทเบิลเทนนิสที่ฝึกทักษะการประสานมือและตา มีความสามารถสูงขึ้นเมื่อเทียบกับนักกีฬาระดับท้องถิ่น ขณะที่ Wagner et al. (2014, pp. 808-816) พบว่าผู้เล่นแอ็นด์บอลมืออาชีพมีเวลาตอบสนองที่ดีขึ้นกว่า กลุ่มที่ไม่ได้ฝึกกีฬาแอ็นด์บอล ในด้านการพัฒนาทักษะกีฬาแอ็นด์บอล Genevois et al., 2014, pp. 286-295) พบว่า การฝึกทักษะพื้นฐานกีฬาแอ็นด์บอลโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส สามารถช่วยพัฒนาคะแนนทักษะของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ตรงข้ามกับการศึกษาของ Asker et al. (2022, p. 91) พบว่าการฝึกทักษะกีฬาเทเบิลเทนนิสร่วมกับโปรแกรมฝึกโดยใช้ลูกบอล และการส่ง บอลแบบป้อนบอลช่วยลดเวลาปฏิบัติตอบสนองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยไม่มีความแตกต่างกัน ระหว่างกลุ่ม ในขณะที่ Åkerlund et al. (2020, pp. 1208-1035) ได้ศึกษาเปรียบเทียบนักกีฬาแอ็นด์บอล มืออาชีพและสมัครเล่น พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในด้านการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือ และเท้า การศึกษาทั้งหมดชี้ให้เห็นว่าการฝึกปฏิบัติตอบสนองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสมรรถภาพทาง กายและการตอบสนองอัตโนมัติ โดยการฝึกที่เหมาะสมสามารถลดเวลาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพใน หลายประเภทกีฬา.

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในกีฬาแอ็นด์บอลที่จะช่วยพัฒนาการประสาน สัมพันธ์ระหว่างตากับมือและสมรรถภาพทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เป็นช่วงวัยที่ต้องการ

พัฒนาในทุกๆด้านของร่างกาย คือร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอีกทั้งส่งเสริมให้เยาวชนให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะที่ถูกต้องของกีฬาแฮนด์บอลเพิ่มมากขึ้นเพื่อพัฒนาสู่การเล่นกีฬาแฮนด์บอลในอนาคตของเยาวชน และเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมทาง พลศึกษาให้เหมาะสมแก่ผู้เรียนผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงมีความสนใจที่จะจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอลเพื่อพัฒนานักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอลที่มีต่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือและสมรรถภาพทางกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอลที่มีต่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือและสมรรถภาพทางกายในระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

3. วิธีการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอลที่มีต่อปฏิกิริยาตอบสนองของมือและตา ความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8

3.2 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 1 จำนวน 353 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนโรงเรียนบ้านหมากแข้งที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากโปรแกรม G* Power 3.1.9.7) จำนวน 19 คน เพื่อป้องกันการถอนตัว (Drop out) ผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 30 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน .โดยมีเกณฑ์ในการคัดเข้า คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไม่เคยเรียนวิชาแฮนด์บอล มีความพร้อมทางด้านร่างกายที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกกิจกรรม ไม่มีความผิดปกติ

ทางสายตา เช่นสายตาสั้น สายตายาว ตาบอดสี เข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ และลงนามในเอกสารยินยอมของผู้ปกครอง หลังจากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling; SRS) โดยวิธีจับสลาก

3.4 เครื่องมือการวิจัย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอล จำนวน 8 แผน ซึ่งได้ผ่านการประเมินความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงโดยการหาค่าความสอดคล้องภายใน (internal consistency) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ผลการประเมินพบว่า ค่า Cronbach's Alpha อยู่ที่ 0.87 ซึ่งแสดงถึงความสอดคล้องภายในที่สูงและมีความน่าเชื่อถือในการใช้แผนการจัดกิจกรรมดังกล่าว.

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชุดทดสอบปฏิกิริยาตอบสนอง Reaction timer รุ่น Whole body reaction type 2 และแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (อายุ 13 - 18 ปี) (กรมพลศึกษา, 2562, หน้า 232) มีรายละเอียดการวัดดังนี้

1) เครื่องทดสอบปฏิกิริยาตอบสนองของมือและตา โดยเครื่องทดสอบชื่อ Reaction timer รุ่น Whole body reaction type 2 ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีทำการทดสอบซ้ำ (Test-retest reliability) แบบ Intra-rater reliability จากนั้นนำค่าที่ได้จากการทดสอบทั้ง 2 ครั้งไปหาค่าสหสัมพันธ์ เพื่อหาความสอดคล้องของผลการทดสอบ สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น คือ สูตรการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient หรือ r) ได้ค่า $r=0.97$ โดยมีหลักการวัดคือ เมื่อเกิดแสงไฟบนเครื่องให้ผู้เข้าทดสอบ รีบใช้มือกดปุ่ม ที่แสดงสัญลักษณ์เป็นแสงสีแดง สีเหลือง และสีฟ้า เพื่อหยุดเวลา และมองสัญญาณไฟที่จะปรากฏขึ้นในครั้งต่อไป ปฏิบัติตามลักษณะเดิมจนครบ 15 ครั้ง อ่านเวลาที่ได้จากหน้าจอกล่องควบคุม วงจรอิเล็กทรอนิกส์ การบันทึก แต่ละครั้งเครื่องจับเวลา (Electronic timer control) จะแสดงเวลาที่หน้าจอ ให้บันทึกผลทั้ง 15 ครั้ง ตัดค่าที่เร็วที่สุดออก 3 ครั้ง และค่าที่ช้าที่สุดออก 3 ครั้งแล้วหาค่าเฉลี่ย

2) แบบทดสอบสมรรถภาพโดยแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกาย ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (อายุ 13 - 18 ปี) ทำการทดสอบซ้ำ (Test-retest reliability) แบบ Intra-rater reliability จากนั้นนำค่าที่ได้จากการทดสอบทั้ง 2 ครั้งไปหาค่าสหสัมพันธ์ เพื่อหาความสอดคล้องของผลการทดสอบ สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น คือ สูตรการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของ เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient หรือ r) ได้ค่า $r=0.89$ ประกอบด้วย

2.1) ดัชนีมวลกาย (Body mass index; BMI) (กก./ม²)

2.2) ความอ่อนตัว (Sit and reach test) ทำการทดสอบจำนวน 2 ครั้ง แต่ละครั้งพัก 1 นาที แล้วนำค่าที่ดีที่สุดมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.3) ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน (30 Seconds modified push ups) ทำการทดสอบจำนวน 2 ครั้ง แต่ละครั้งพัก 1 นาที แล้วนำค่าที่ดีที่สุดมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.4) ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง (60 Seconds sit ups) ทำการทดสอบจำนวน 2 ครั้ง แต่ละครั้งพัก 1 นาที แล้วนำค่าที่ดีที่สุดมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5) ความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด (3 Minutes step up and down) ทำการทดสอบจำนวน 2 ครั้ง แต่ละครั้งพัก 1 นาที แล้วนำค่าที่ดีที่สุดมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนเริ่มการทดลองกลุ่มตัวอย่างทุกคนจะได้รับการสร้างความคุ้นเคยกับการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอลเป็นเวลา 2 สัปดาห์จากนั้นเข้าสู่ขั้นตอนการทดลองดังต่อไปนี้

1. เก็บข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ น้ำหนัก ส่วนสูง ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ และทดสอบสมรรถภาพทางกาย (Pre-test)

2. ดำเนินการทดลองโดยใช้กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอล จำนวน 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 ครั้งๆ ละ 1 ชั่วโมง ผู้วิจัยได้ประเมินระดับความหนักของการฝึกกิจกรรมโดยการประเมินระดับความรับรู้การออกแรงของร่างกาย (Rating of perceived exertion) และประเมินค่าออกมาเป็นตัวเลขตั้งแต่ 6-20 โดยที่ระดับ 6 หมายถึง ไม่มีการออกแรงเลยและระดับ 20 หมายถึง การรับรู้การออกแรงในระดับสูง โดยเปรียบเทียบกับตารางมาตรฐานการรับรู้การออกแรงของร่างกาย (Borg rating of perceived exertion) โดยวัดระดับการรับรู้การออกแรงของร่างกายดังนี้ การฝึกกิจกรรมสัปดาห์ที่ 1- 4 ระดับ RPE 12 -14 และสัปดาห์ที่ 5-8 ระดับ RPE 15 -18 วัดทุกครั้งหลังการจัดกิจกรรม

3. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ และทดสอบสมรรถภาพทางกาย (Post-test)

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพรรณนาค่า เพศ อายุ และดัชนีมวลกาย

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ Dependent sample t-test และ One-way analysis of variance with repeated measures โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือด ระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way analysis of variance with repeated measures) เมื่อพบความแตกต่างจะใช้การวิเคราะห์เป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey หากไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นจะเลือกใช้สถิติไม่อิงพารามิเตอร์ The Kruskal-wallis one-way analysis of variance

3 กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน มีอายุเฉลี่ย 15.42 ปี (SD=0.50) น้ำหนักเฉลี่ย 47.42 กิโลกรัม (SD=5.36) ส่วนสูงเฉลี่ย 163.35 เซนติเมตร (SD=8.51) ดัชนีมวลกายเฉลี่ย 18.71 (SD=2.28) (ตารางที่ 1)

ตารางที่.1 ข้อมูลส่วนบุคคล (n=25)

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD
อายุ (ปี)	15.42	0.50
น้ำหนัก (กิโลกรัม)	47.42	5.36
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	163.35	8.51
ดัชนีมวลกาย (กก./ม. ²)	18.71	2.28
Min-max=15.01-22.91		

4.2 ผลการทดสอบการกระจายของข้อมูลด้วยสถิติ Shapiro-wilk test

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ ความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างก่อนหลังการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ One-way analysis of variance with repeated measures และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Tukey ผู้วิจัยได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติดังกล่าว (ตารางที่ 2) ถ้าไม่ผ่านข้อตกลงเบื้องต้นจะเปลี่ยนมาใช้สถิติไม่อิงพารามิเตอร์ The Kruskal-wallis one-way analysis of variance (ตารางที่ 2)

4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ และความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 0.75 (SD=0.19) วินาที 0.78 (SD=0.33) วินาทีและ 0.74 (SD=0.20) วินาที ตามลำดับ ความอ่อนตัว ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 7.91 ซม. (SD=4.49) 9.09 ซม. (SD=5.07) และ 9.98 ซม. (SD=4.92) ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 26.17 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 12.10 ครั้ง (SD=3.61) 15.42 ครั้ง (SD=3.22) 17.26 ครั้ง (SD=3.81) ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 42.65 ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และ

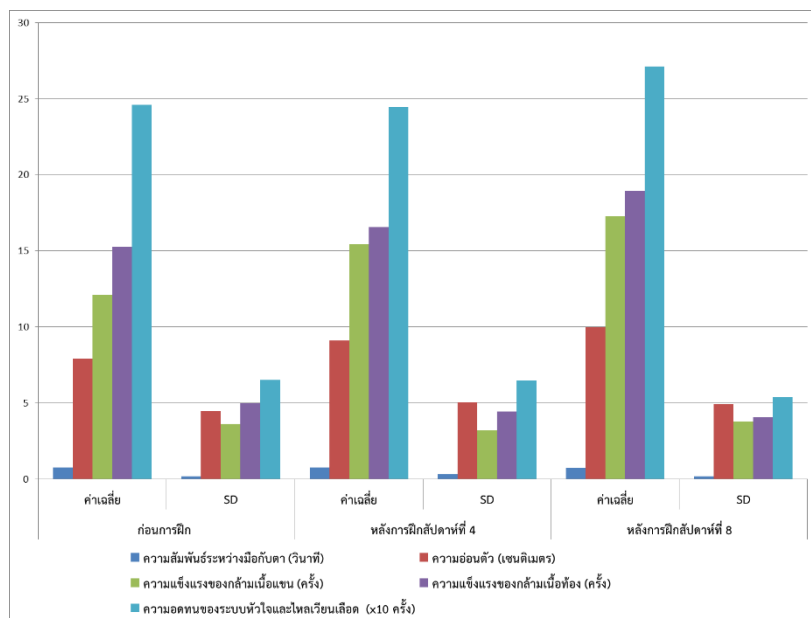
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 15.26 ครั้ง (SD=4.97) 16.57 ครั้ง (SD=4.43) 18.94 ครั้ง (SD=4.07) ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 24.12 และ ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 246.05 ครั้ง (SD=65.09) 244.47 ครั้ง (SD=64.96) และ 271.15 ครั้ง (SD=53.79) ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 10.21 (รูปภาพที่ 1)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบการกระจายของข้อมูลด้วยสถิติ Shapiro-wilk test (n=25)

ตัวแปร	df	Shapiro-wilk test	
		statistic	Sig.
ความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา			
ก่อนการทดลอง	20	0.57	0.15
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4	20	0.97	0.23
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8	20	0.86	0.22
ความอ่อนตัว			
ก่อนการทดลอง	20	0.88	0.23
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4	20	0.86	0.26
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8	20	0.78	0.41
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน เมตร			
ก่อนการทดลอง	20	0.63	0.32
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4	20	0.63	0.09
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8	20	0.61	0.21
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง			
ก่อนการทดลอง	20	0.69	0.21
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4	20	0.67	0.35
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8	20	0.67	0.54
ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด			
ก่อนการทดลอง	20	0.65	0.25
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4	20	0.76	0.51
หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8	20	0.73	0.19

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ ความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจและ

ไหลเวียนเลือด ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 มีลักษณะการแจกแจงเป็นปกติ (Normal distribution) ทุกตัวแปร และทุกตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนแบบสุ่ม (Random Error) ค่อนข้างน้อยทำให้ส่งผลต่อความแม่นยำ (precision) ของข้อมูล ยิ่งค่าความคลาดเคลื่อนต่ำเท่าไร ผลการวิเคราะห์จะยิ่งมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติพารามิเตอร์ (Parametric statistics)

รูปภาพที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (n=25)

4.4 ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ ความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด

ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือพบว่า ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการเปรียบเทียบความอ่อนตัว พบว่า ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงต้องทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Tukey

ผลการเปรียบเทียบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ พบว่า ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงต้องทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Tukey

ผลการเปรียบเทียบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง พบว่า ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Tukey

ผลการเปรียบเทียบความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด พบว่า ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงต้องการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Tukey (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา ระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 (n=25)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ					
ภายในกลุ่ม	1.87	20	0.93	2.16	0.79
ความคลาดเคลื่อน	1.56	36	0.04		
รวม	3.43				
ความอ่อนตัว					
ภายในกลุ่ม	1140.51	20	57.02	28.70	0.0003*
ความคลาดเคลื่อน	71.52	36	1.98		
รวม	1212.04				
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน					
ภายในกลุ่ม	833.92	20	41.69	9.44	0.0000*
ความคลาดเคลื่อน	158.94	36	4.41		
รวม	922.87				
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง					
ภายในกลุ่ม	914.56	20	45.72	5.80	0.0000*
ความคลาดเคลื่อน	284.00	36	7.88		
รวม	1198.56				
ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด					
ภายในกลุ่ม	191856.63	20	9592.83	15.37	0.003*
ความคลาดเคลื่อน	22463.08	36	623.974		
รวม	214319.71				

4.5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของ Tukey

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของ Tukey พบว่า ความอ่อนตัว ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด ระหว่างก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของ Tukey

ช่วงเวลา	$\bar{X}$	ก่อนการจัดกิจกรรม	หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4	หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8
ความอ่อนตัว				
ก่อนการจัดกิจกรรม	7.91 ซม.	-	1.23	2.12*
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4	9.09 ซม.		-	0.85**
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8	9.98 ซม.			-
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน				
ก่อนการจัดกิจกรรม	12.10 ครั้ง	-	0.90*	2.95*
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4	15.42 ครั้ง		-	2.05**
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8	17.26 ครั้ง			-
ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง				
ก่อนการจัดกิจกรรม	15.26 ครั้ง	-	0.90	2.95*
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4	16.57 ครั้ง		-	2.05
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8	18.94 ครั้ง			-
ความอดทนของระบบหัวใจและไหลเวียนเลือด				
ก่อนการจัดกิจกรรม	246.05 ครั้ง	-	0.90	2.95*
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4	244.47 ครั้ง		-	2.05
หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8	271.15 ครั้ง			-

*แตกต่างจากก่อนการฝึก

**แตกต่างจากหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4

5. อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตากับมือระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรม สัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจาก กีฬาแฮนด์บอลเป็นกีฬาที่ต้องใช้การเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและซับซ้อน อาจทำให้เกิดการตอบสนองแบบอัตโนมัติ (automatic response) มากกว่าการฝึกปฏิบัติการตอบสนองแบบแยกส่วน การฝึกในกีฬาแฮนด์บอล ไม่เน้นการพัฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตาโดยตรง กีฬาแฮนด์บอลเป็นกีฬาที่มีการใช้ทักษะ หลากหลายและซับซ้อน เช่น การรับส่งลูก การวิ่ง การเคลื่อนที่ และการป้องกัน ซึ่งอาจไม่ได้พัฒนาทักษะ ดังกล่าวอย่างเฉพาะเจาะจง การประสานมือและตาเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ต้องอาศัยการรับรู้และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่รวดเร็ว การฝึกในลักษณะที่เน้นเฉพาะทักษะการประสานมือและตา เช่น การฝึก จับ-ปล่อยลูก หรือการเล็งเป้าหมาย อาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพได้มากขึ้น ดังนั้น เพื่อพัฒนาทักษะการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือในกีฬาแฮนด์บอล ควรใช้โปรแกรมการฝึกเฉพาะที่เน้นทักษะดังกล่าวโดยตรงและมีความเข้มข้นต่อเนื่อง เช่น การฝึกการเคลื่อนไหวเฉพาะเจาะจงที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก หรือการฝึกการจับและควบคุมลูกบอลภายใต้สภาวะความกดดันสูง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ในด้านนี้ ที่ยืนยันผลการศึกษาที่ผ่านมา โดยศึกษาในนักกีฬาแฮนด์บอลรวมทั้งหมด 275 คน (Bragazzi et al., 2020, p. 2663)

ผลการเปรียบเทียบความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อแขนระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่าการฝึกกีฬาแฮนด์บอล ส่งผลต่อการเพิ่มความอ่อนตัวของกล้ามเนื้อและข้อต่ออย่างมีประสิทธิภาพ การเคลื่อนไหวที่หลากหลาย เช่น การส่งและรับลูกบอล การหมุนตัว การกระโดด และการเปลี่ยนทิศทางอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้กล้ามเนื้อมีการยืดเหยียดและเคลื่อนไหวในช่วงที่หลากหลาย (Sabido et al., 2017, pp. 530-538) การฝึกเหล่านี้กระตุ้นระบบกล้ามเนื้อให้พัฒนา ความยืดหยุ่น (flexibility) ผ่านการยืดและการหดตัวของกล้ามเนื้อในท่าทางต่าง ๆ การฝึกที่ต่อเนื่องช่วยให้ข้อต่อขยายช่วงการเคลื่อนไหว (range of motion) และเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อแรงต้านได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การฝึกที่เน้นการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและหลากหลายช่วยเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างกล้ามเนื้อและระบบประสาท ทำให้กล้ามเนื้อปรับตัวให้เคลื่อนไหวอย่างมีความยืดหยุ่น และลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ (Hermassi et al., 2019, pp. 944-957) ดังนั้น การฝึกกีฬาแฮนด์บอลที่เน้นการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหวในหลายมุมมองจะช่วยเพิ่มความอ่อนตัวของร่างกาย รวมถึงพัฒนาทักษะการประสานงานระหว่างกล้ามเนื้ออย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ผลการเปรียบเทียบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนระหว่างก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรม สัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Tukey แสดงให้เห็นว่าความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกช่วงเวลา อันเป็นผลมาจากลักษณะของกีฬาแฮนด์บอลที่ใช้การเคลื่อนไหวที่หลากหลาย เช่น การส่งลูก

การรับลูก การป้องกัน การกระโดด และการโจมตี ซึ่งกระตุ้นกล้ามเนื้อแขนให้ทำงานในลักษณะต่าง ๆ เช่น การยืด การต้านแรง และการเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว (Raeder, Fernandez-Fernandez, & Ferrauti, 2015, pp. 1904-1914) การฝึกเหล่านี้ช่วยเสริมสร้าง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขน (muscle strength) ผ่านกระบวนการปรับตัวของกล้ามเนื้อที่เพิ่มความสามารถในการต้านทานแรงจากภายนอก การใช้งานกล้ามเนื้อแขนร่วมกับกล้ามเนื้อส่วนอื่น เช่น ข้อมือ ข้อศอก ไหล่ และหน้าอก ทำให้การเคลื่อนไหวมีความแม่นยำและมั่นคงมากขึ้น นอกจากนี้ การฝึกที่มีความหนักหน่วง เช่น การส่งลูกและการป้องกัน ช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตของกล้ามเนื้อ (Hypertrophy) และเพิ่มมวลกล้ามเนื้อ ส่งผลให้กล้ามเนื้อแขนแข็งแรงขึ้นและรองรับการฝึกที่มีความท้าทายมากขึ้น (Chelly et al., 2014, pp. 1401-1410) การฝึกอย่างต่อเนื่องยังช่วยให้กล้ามเนื้อแขนมีการพัฒนาความทนทานและการใช้ออกซิเจนที่ดีขึ้นจากการเพิ่มจำนวนเส้นเลือดฝอยและการปรับปรุงการทำงานของเซลล์กล้ามเนื้อ การปรับตัวทางสรีรวิทยาช่วยให้กล้ามเนื้อแขนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในการเคลื่อนไหวที่ต่อเนื่องและรวดเร็ว (Hermassi et al., 2014, pp. 1205-1216) ดังนั้น การฝึกกีฬาแฮนด์บอลที่เน้นการเคลื่อนไหวหลากหลายและการต้านทานแรงจากลูกบอล จึงมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความแข็งแรง ทนทาน และการปรับตัวของกล้ามเนื้อแขนให้พร้อมต่อการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและท้าทาย.

ผลการเปรียบเทียบความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้องระหว่างก่อนก่อนการจัดกิจกรรม หลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 4 และหลังการจัดกิจกรรมสัปดาห์ที่ 8 พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเฉพาะระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 อันเป็นผลจากลักษณะเฉพาะของกีฬาแฮนด์บอลที่เน้นการเคลื่อนไหวหลากหลายรูปแบบ เช่น การวิ่ง การเปลี่ยนทิศทาง การกระโดด การหมุนตัว และการส่งลูกบอล (Wagner et al., 2014, pp. 808-816) กล้ามเนื้อท้องมีบทบาทสำคัญในการ ทรงตัวและรักษาสมดุลของร่างกาย ขณะทำการเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว การเคลื่อนไหวเหล่านี้ทำให้กล้ามเนื้อท้องต้องหดตัวและยืดตัวเพื่อควบคุมการเคลื่อนไหวและการรักษาความมั่นคง การเคลื่อนไหวที่ใช้แรงต้านจากลูกบอลหรือจากแรงของร่างกายคู่ต่อสู้ เช่น การป้องกัน การส่งลูกด้วยความเร็วสูง จะกระตุ้นให้กล้ามเนื้อท้องทำงานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดความแข็งแรงและความทนทานที่เพิ่มขึ้น (Genevois et al., 2014, pp. 286-295) การฝึกที่เน้นการหมุนตัว การกระโดด และการเปลี่ยนทิศทางอย่างรวดเร็วในกีฬาแฮนด์บอล ช่วยพัฒนา Hypertrophy (การขยายตัวของมวลกล้ามเนื้อ) และการหล่อเลี้ยงของเส้นเลือดในกล้ามเนื้อท้อง การฝึกอย่างต่อเนื่องจะทำให้กล้ามเนื้อท้องมีการปรับตัวทางสรีรวิทยา เช่น การเพิ่มความสามารถในการใช้ออกซิเจนและพลังงานของกล้ามเนื้อ ทำให้มีความแข็งแรงและทนทานมากขึ้น (Asker et al., 2022, p. 91) ดังนั้น การจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแฮนด์บอลจึงช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้องจากการใช้งานในลักษณะที่หลากหลายและต้องการการทรงตัว รวมถึงการรับแรงจากการเคลื่อนไหวที่มีความเร็วและแรงต้าน ทำให้กล้ามเนื้อท้องมีความสามารถในการรองรับการฝึกที่ท้าทายมากยิ่งขึ้น.การเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในกีฬาแฮนด์บอล เช่น การวิ่ง การกระโดด และการเปลี่ยนทิศทางที่รวดเร็วทำให้ระบบหัวใจและหลอดเลือดต้องทำงานหนักขึ้นในการส่งออกซิเจนไปยังกล้ามเนื้อ ส่งผลให้มีการปรับปรุงการลำเลียงออกซิเจนและ

สารอาหาร (Achenbach et al., 2020, pp. 1202-1211) ทำให้มีการขยายตัวของหัวใจ (Cardiac Hypertrophy) การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องทำให้หัวใจห้องล่างซ้ายแข็งแรงขึ้น ช่วยเพิ่มความสามารถในการสูบน้ำเลือด (Andersson et al., 2019, pp. 1996-2009) นอกจากนั้นยังเกิดการขยายตัวของหลอดเลือดด้วย (Vascular Dilation) หลอดเลือดสามารถขยายตัวได้ดีขึ้น ทำให้การไหลเวียนเลือดมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลต่อความอดทนในระยะยาว (Mónaco et al., 2019, pp. 64-74) เกิดการเพิ่มของ VO2 max เพราะการฝึกแอธเลติกช่วยเพิ่ม VO2 max ซึ่งเป็นตัวชี้วัดการใช้ออกซิเจนสูงสุดของร่างกาย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบหัวใจและหลอดเลือด (Åkerlund et al., 2020, pp. 1028-1035) ทำให้นักกีฬามีการฟื้นตัวที่ดีขึ้น เนื่องจากการลำเลียงสารอาหารและการกำจัดของเสีย เช่น กรดแลคติก ได้ดีขึ้น ช่วยให้ร่างกายฟื้นตัวจากความเหนื่อยล้าได้รวดเร็ว นอกจากนั้นการฝึกอย่างสม่ำเสมอช่วยเพิ่มจำนวนไมโทคอนเดรียในเซลล์กล้ามเนื้อ ทำให้การผลิตพลังงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งสามารถพัฒนาระบบประสาทพาราซิมพาเทติก ช่วยควบคุมการเต้นของหัวใจและการไหลเวียนเลือดให้กลับสู่ภาวะปกติได้เร็วขึ้นหลังการออกกำลังกาย (Møller et al., 2017, pp. 231-237) ดังนั้น การจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬาแอธเลติกช่วยเพิ่มความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือดผ่านการปรับตัวทางสรีรวิทยาและการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ออกซิเจน ส่งผลให้ร่างกายมีความแข็งแรงและทนทานต่อการออกกำลังกายที่หนักมากขึ้น.

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรมีการจัดกลุ่มเปรียบเทียบเพื่อดูความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ฝึกแอธเลติกกับกลุ่มที่ไม่ได้ฝึกหรือกลุ่มที่ฝึกกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับผลของการฝึกแอธเลติกต่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือและสมรรถภาพทางกาย

6.2 ควรเพิ่มจำนวนผู้เข้าร่วมวิจัยไม่น้อยกว่า กลุ่มละ 30 คน เพื่อให้ผลลัพธ์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และสามารถสรุปผลได้ครอบคลุมกลุ่มประชากรที่กว้างขึ้น และควรติดตามผลในระยะยาว เช่น 3-6 เดือน หลังจากสิ้นสุดการฝึก เพื่อประเมินความคงทนของผลลัพธ์ว่าการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือและสมรรถภาพทางกาย

6.3 ควรพัฒนาโปรแกรมการฝึกที่เน้นการพัฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือโดยเฉพาะ เช่น การใช้เครื่องมือฝึกแบบเสมือนจริง (Virtual Reality Training) หรือ Reaction Training Programs หรือการฝึกตอบสนองต่อสัญญาณไฟและเสียง

7. องค์ความรู้ใหม่

กิจกรรมพลศึกษาสามารถเพิ่มความอ่อนตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแกน ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อท้อง และความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมในโรงเรียนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง จะช่วยให้นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายที่

ดีขึ้น และส่งเสริมสุขภาพโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีการออกแบบโปรแกรมฝึกแฮนด์บอลที่มุ่งเน้นการพัฒนาการประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือโดยเฉพาะ เช่น การฝึกจับบอลด้วยมือข้างเดียว การฝึกตอบสนองต่อสัญญาณแสง และการใช้ VR simulation ในการฝึก

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2539). *เอกสารงานทดสอบสมรรถภาพทางกาย*. กรุงเทพฯ: ตนอ้อ.
- คณิศร ธรรมชัย. (2561). รายงานผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้ชุดกิจกรรมการฝึกทักษะเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานบาสเกตบอล กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 1(3), 52-66.
- ธนายุทธ์ จิตราญ & รุ่งระวี สมะวรรณะ. (2564). ผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬาครอสที่มีต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับทักษะและความมีน้ำใจนักกีฬาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารการศึกษาออนไลน์*, 16(1), OJED1601002-13.
- พีรวัฒน์ ชลเจริญ & สุธนะ ดิงศักทีย์. (2558). ผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้เกมการเล่นพื้นบ้านอาเซียนที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนประถมศึกษา. *An Online Journal of Education*, 10(2), 322-334.
- ชยุต จุรัมย์, สุธนะ ดิงศักทีย์, & วชิรวิทย์ พงษ์จีน. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบร์กร่วมกับกรณีศึกษาที่มีต่อความมีน้ำใจนักกีฬาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารอัล-ฮิกมะฮฺ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 13(26), 17-32.
- ปณิษฐา เรืองปัญญาวุฒิ & สุธนะ ดิงศักทีย์. (2557). ผลของการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาโดยใช้เกมการเล่นพื้นบ้านไทยที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนประถมศึกษา. *An Online Journal of Education*, 9(2), 87-101.
- Achenbach, L., Laver, L., Walter, S. S., Zeman, F., Kuhr, M., & Krutsch, W. (2020). Decreased external rotation strength is a risk factor for overuse shoulder injury in youth elite handball athletes. *Knee Surgery, Sports Traumatology, Arthroscopy*, 28(7), 1202-1211. <https://doi.org/10.1007/s00167-019-05794-1>
- Åkerlund, I., Waldén, M., Sonesson, S., & Hägglund, M. (2020). Forty-five percent lower acute injury incidence but no effect on overuse injury prevalence in youth football players (aged 12-17 years) who used an injury prevention exercise programme: Two-armed parallel-group cluster randomised controlled trial. *British Journal of Sports Medicine*, 54(17), 1028-1035. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2019-101295>

- Andersson, S. H., Bahr, R., Johnsen Olsen, M., & Myklebust, G. (2019). Attitudes, beliefs, and behavior toward shoulder injury prevention in elite handball: Fertile ground for implementation. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 29(12), 1996–2009. <https://doi.org/10.1111/sms.13562>
- Asker, M., Hägglund, M., Waldén, M., Källberg, H., & Skillgate, E. (2022). The effect of shoulder and knee exercise programmes on the risk of shoulder and knee injuries in adolescent elite handball players: A three-armed cluster randomised controlled trial. *Sports Medicine - Open*, 8(1), 91. <https://doi.org/10.1186/s40798-022-00471-y>
- Bragazzi, N. L., Rouissi, M., Hermassi, S., & Chamari, K. (2020). Resistance training and handball players' isokinetic, isometric and maximal strength, muscle power and throwing ball velocity: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(8), 2663. <https://doi.org/10.3390/ijerph17082663>
- Chelly, M. S., Hermassi, S., Aouadi, R., & Shephard, R. J. (2014). Effects of 8-week in-season plyometric training on upper and lower limb performance of elite adolescent handball players. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 28(5), 1401–1410. <https://doi.org/10.1519/JSC.0000000000000279>
- Erickson, K. I., Voss, M. W., Prakash, R. S., Basak, C., Szabo, A., Chaddock, L., Kim, J. S., Heo, S., Alves, H., White, S. M., Wojcicki, T. R., Mailey, E., Vieira, V. J., Martin, S. A., Pence, B. D., Woods, J. A., McAuley, E., & Kramer, A. F. (2011). Exercise training increases size of hippocampus and improves memory. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 108(7), 3017–3022. <https://doi.org/10.1073/pnas.1015950108>
- Genevois, C., Berthier, P., Guidou, V., Muller, F., Thiebault, B., & Rogowski, I. (2014). Effects of 6-week sling-based training of the external-rotator muscles on the shoulder profile in elite female high school handball players. *Journal of Sport Rehabilitation*, 23(5), 286–295.
- Hermassi, S., Gabbett, T. J., Ingebrigtsen, J., van den Tillaar, R., Chelly, M. S., & Chamari, K. (2014). Effects of a short-term in-season plyometric training program on repeated-sprint ability, leg power, and jump performance of elite handball players. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 9(6), 1205–1216. <https://doi.org/10.1260/1747-9541.9.6.1205>

- Lloyd, R., & Oliver, J. (2012). The Youth Physical Development Model. *Strength & Conditioning Journal*, 34(3), 61–72. <https://doi.org/10.1519/SSC.0b013e31825760ea>
- Møller, M., Nielsen, R. O., Attermann, J., Wedderkopp, N., Lind, M., Sørensen, H., et al. (2017). Handball load and shoulder injury rate: A 31-week cohort study of 679 elite youth handball players. *British Journal of Sports Medicine*, 51(3), 231–237. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2016-096794>

การพัฒนาแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬา แห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Development of a Sepak Takraw Skill Test for Students at the Thailand National Sports University in the Northeastern Region

เจริญพร แผงด่านกลาง, รจนา ป็องนู

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย

Charoenporn Feangdanklang, Rotjana Pongnoo
Faculty of Education Thailand National Sports University, Udon Thani Campus, Udon Thani, Thailand

✉: Csccl902@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 17 February 2025; Revised: 26 February 2025; Accepted 09 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบเกณฑ์ปกติและหาคุณภาพของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ จำนวน 30 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างแบบเกณฑ์ปกติ จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบบทดสอบใช้เกณฑ์ให้คะแนนแบบรูปรี จำนวน 4 ทักษะ คือ แบบทดสอบทักษะการเสิร์ฟ แบบทดสอบทักษะการตั้งรับแบบทดสอบทักษะการเตะ และแบบทดสอบทักษะการโหม่ง มีดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.92, 0.93, 0.90, และ 0.93 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน $r=0.82, 0.76, 0.72,$ และ 0.80 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง ค่าความเชื่อมั่น ค่าความเป็นปรนัย และหาเกณฑ์ปกติ โดยใช้คะแนนมาตรฐานที่ โดยแบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน และอ่อนมาก ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าระหว่าง $0.80 - 1.00$ และพบว่าทุกทักษะมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการจริง และเกณฑ์ปกติของทักษะกีฬาเซปักตะกร้อระดับดีมาก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเกณฑ์ปกติของทักษะกีฬาในงานวิจัยที่ผ่านมา ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในวงการวิทยาศาสตร์การกีฬา และสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนานักกีฬาเซปักตะกร้อได้จริง อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มความแม่นยำและการใช้งานที่ครอบคลุมมากขึ้น

คำสำคัญ: แบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ, เกณฑ์ปกติ, การพัฒนาแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ

Abstract

This research aimed to develop a normative criterion and assess the quality of a Sepak Takraw skill test. The sample used for testing the quality of the Sepak Takraw skill test consisted of 30 undergraduate students. The sample used for creating the normative criterion included 175 undergraduate students. The research tool was a Sepak Takraw skill test for students at the Thailand National Sports University in the Northeastern region, created by the researcher. The test used a rubric scoring system with four skills: serving, receiving, juggling, and heading. The item consistency indices were 0.78, 0.93, 0.88, and 0.79, respectively. The Pearson correlation coefficients were $r = 0.89, 0.95, 0.87, \text{ and } 0.88$, respectively. The statistical methods used for data analysis included content validity, item consistency, reliability, objectivity, and the creation of normative criteria using standard T-scores. The five performance levels were classified as excellent, good, moderate, poor, and very poor. The results showed that the content validity coefficients ranged from 0.80 to 1.00, with all skills demonstrating excellent content validity, confirming that the test could accurately measure the desired behavioral objectives. The normative criteria for the excellent level of Sepak Takraw skills were also established. This study's findings align with previous research on the development of normative criteria for sports skills, which is a recognized standard in sports science. The results can be applied to enhance the development of Sepak Takraw athletes. However, further studies are needed to improve accuracy and broaden the applicability of the test.

Keyword: Sepak Takraw skill test, normative criteria, development of Sepak Takraw skill test

1. บทนำ

กีฬาเซปักตะกร้อเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในประเทศไทย โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การพัฒนาทักษะการเล่นกีฬาเซปักตะกร้อจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักกีฬาระดับมหาวิทยาลัยที่ต้องการพัฒนาไปสู่การแข่งขันระดับชาติและนานาชาติ อย่างไรก็ตาม การประเมินทักษะการเล่นกีฬาเซปักตะกร้อของนักกีฬาในระดับมหาวิทยาลัยยังขาดแบบทดสอบที่มีมาตรฐานและความน่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาแบบทดสอบที่เป็นมาตรฐาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560, ออนไลน์)

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬา โดยมีบทบาทสำคัญในการผลิตบุคลากรด้านการกีฬาที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การประเมินทักษะของนักกีฬาที่เข้าศึกษาและฝึกซ้อมอยู่ในมหาวิทยาลัยยังขาดมาตรฐานที่ชัดเจน จากความสำคัญของกีฬาเซปักตะกร้อ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ได้การจัดการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา (4 ปี) ปรับปรุง พ.ศ. 2563 จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาทักษะและการสอนกีฬาเซปักตะกร้อ รายวิชาการตัดสินกีฬาเซปักตะกร้อ รายวิชากลวิธีการฝึกกีฬาเซปักตะกร้อ และรายวิชาทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ ซึ่งในการเรียนการสอนจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือไม่ต้องอาศัยการวัดและการประเมินผล เป็นเครื่องมือตัดสินโดยต้องวัดให้สอดคล้องกับขบวนการเรียนการสอน ดังที่ วรศักดิ์ เพียรชอบ (2560, หน้า 78) กล่าวว่า การวัดเพื่อการประเมินผลทางพลศึกษา เป็นการหาปริมาณของพัฒนาการที่

เกิดขึ้นในตัวนักเรียนตามหลักการและกระบวนการของการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาตามสาระ มาตรฐาน หรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้ที่ได้ตั้งไว้ แล้วนำผลของการพัฒนาการที่วัดได้นั้นมาประเมินด้วย การพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรฐานหรือคุณภาพอย่างอื่นที่มีอยู่แล้ว เพื่อดูว่าผลของการพัฒนาที่เกิดขึ้นจาก กระบวนการเรียนการสอนที่แล้วมานั้นดีหรือไม่ดี ควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขหรือไม่อย่างไร การวัดเพื่อการ ประเมินผลทางพลศึกษาส่วนมากมักจะกระทำเพื่อให้คะแนนนักเรียนหลังจากได้เรียนจบวิชาในภาคการ เรียนการศึกษาหนึ่งๆ หรือจบหลักสูตรการเรียนการสอนเรียบร้อยแล้วซึ่งการวัดผลจะมีคุณภาพได้นั้น ต้องมี เครื่องมือที่เป็นมาตรฐานในทางพลศึกษาด้านทักษะส่วนใหญ่ใช้การสังเกตซึ่งมีความเป็นปรนัยน้อย เนื่องจาก ไม่มีเกณฑ์การวัดที่แน่นอนแต่จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจหรือสายตาของผู้ประเมินซึ่งจะขึ้นอยู่กับอารมณ์ และ ความรู้สึก (วุฒิพงษ์ สีหามาตย์, 2548, หน้า 87) จึงทำให้การวัดผลมีความเชื่อถือได้น้อย ซึ่งการที่จะทำให้ผล ของคุณภาพมีความเชื่อถือได้ และมีมาตรฐานนั้นจะต้องใช้แบบประเมินค่า เพราะเป็นเทคนิคที่ดีวิธีหนึ่งเป็น การนำกระบวนการสังเกต โดยนำมาจัดอันดับใช้ประเมินความสามารถลักษณะหรือองค์ประกอบต่างๆ (โกสินทร์ วิสุทธิศรี, 2552, หน้า 125)

ปัจจุบัน วิธีการประเมินทักษะเชปิกตะกร้อมักใช้วิธีการสังเกตจากโค้ชหรือการทดสอบที่ไม่มีการ กำหนดเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐาน ส่งผลให้การประเมินขาดความเป็นระบบและไม่สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการ พัฒนา ศักยภาพของนักกีฬาได้อย่างเต็มที่ (วุฒิพงษ์ สีหามาตย์, 2548, หน้า 96) นอกจากนี้ การแข่งขันกีฬาเชปิก ตะกร้อมีการพัฒนาด้านเทคนิคและกติกาอยู่เสมอ การมีแบบทดสอบที่สามารถประเมินทักษะได้อย่างแม่นยำ และเหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น การพัฒนาแบบทดสอบทักษะกีฬาเชปิกตะกร้อที่มีความถูกต้อง (Validity) และ ความเชื่อมั่น (Reliability) จะช่วยให้การประเมินผลเป็นไปอย่างแม่นยำ และสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนา โปรแกรมฝึกซ้อมให้เหมาะสมกับศักยภาพของนักกีฬาแต่ละคน รวมทั้งจะช่วยกำหนดมาตรฐานการประเมิน ทักษะกีฬาเชปิกตะกร้อ เพราะการมีแบบทดสอบที่เป็นมาตรฐานสามารถใช้เป็นเครื่องมือวัดทักษะของนักกีฬา ได้อย่างแม่นยำ สามารถใช้เพื่อคัดเลือกลูกนักกีฬาที่มีศักยภาพสูงเข้าสู่ทีมมหาวิทยาลัยหรือทีมชาติ จะช่วยในการ วางแผนการฝึกซ้อมอย่างมีประสิทธิภาพ (วุฒิพงษ์ สีหามาตย์, 2548, หน้า 115) ข้อมูลจากแบบทดสอบ สามารถนำไปใช้เพื่อออกแบบโปรแกรมฝึกซ้อมให้เหมาะสมกับระดับของนักกีฬา สามารถติดตามพัฒนาการ ของนักกีฬาได้อย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงการฝึกซ้อมให้ตรงกับจุดอ่อนของนักกีฬาแต่ละคน ช่วยลด ข้อผิดพลาดในการประเมินจากโค้ชหรือผู้ฝึกสอน ลดอคติในการประเมินของโค้ชที่อาจเกิดจากความคุ้นเคยกับ นักกีฬาแต่ละคน เพิ่มความแม่นยำในการตัดสินใจเกี่ยวกับการคัดเลือกตัวนักกีฬาและการวางแผนการพัฒนา ส่งเสริมมาตรฐานของกีฬาเชปิกตะกร้อในระดับมหาวิทยาลัย ทำให้มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือมีระบบการประเมินทักษะนักกีฬาที่เป็นมาตรฐาน สามารถพัฒนานักกีฬาให้มีศักยภาพ สูงขึ้น พร้อมสำหรับการแข่งขันในระดับอาชีพหรือระดับนานาชาติ เป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนาองค์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา สามารถนำข้อมูลจากแบบทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อพัฒนางานวิจัยด้านพล ศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬา สนับสนุนการพัฒนาแนวทางการฝึกซ้อมที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการ พัฒนานักกีฬา

การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะช่วยกำหนดมาตรฐานในการประเมินทักษะ พัฒนาคุณภาพการฝึกซ้อม และช่วยให้นักกีฬาสามารถพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การศึกษาวิจัยในเรื่องนี้จึงเป็นประโยชน์ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติในการพัฒนากีฬาเซปักตะกร้อให้เติบโตในระดับมหาวิทยาลัยและระดับชาติ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อสร้างแบบเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 วิทยาเขต คือ วิทยาเขตชัยภูมิ วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตศรีสะเกษ และวิทยาเขตอุดรธานี ที่ลงทะเบียนเรียนกีฬาเซปักตะกร้อ ภาคต้น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 315 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี เป็นกลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนกีฬาเซปักตะกร้อและสามารถเล่นกีฬาเซปักตะกร้อได้ ภาคต้น ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นกลุ่มที่ลงทะเบียนเรียนกีฬาเซปักตะกร้อและสามารถเล่นกีฬาเซปักตะกร้อได้ กำลังศึกษาใน ภาคต้น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตชัยภูมิ วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตศรีสะเกษ และวิทยาเขตอุดรธานี ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางเครซี่และมอร์แกนในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 175 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบบทดสอบใช้เกณฑ์ให้คะแนนแบบรูบริก (Scoring rubric) และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1997, pp. 49–60) จากนั้นนำผลพิจารณาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2532, หน้า 112) จำนวน 4 ทักษะ คือ แบบทดสอบทักษะการเสิร์ฟ แบบทดสอบทักษะการตั้งรับ แบบทดสอบทักษะการเดาะ และแบบทดสอบ

ทักษะการโหม่ง (ดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.82, 0.76, 0.72, และ 0.80 ตามลำดับ)

2) นำแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญไปตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ลงทะเบียนเรียนกีฬาเซปักตะกร้อและสามารถเล่นกีฬาเซปักตะกร้อได้ ภาคต้น ปีการศึกษา 2566 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี จำนวน 30 คน โดยทำการทดสอบซ้ำ (Test - Retest) ทำการทดสอบ 2 ครั้ง ระยะเวลาครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ห่างกัน 1 สัปดาห์ให้ผู้ประเมินคนเดียวกันแล้วนำผลการทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่นได้โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560, หน้า 123) ($r=0.89, 0.95, 0.87$, และ 0.88 ตามลำดับ)

3) หาค่าความเป็นปรนัย (Objectivity) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนจากการวัดเพื่อหาค่าความเป็นปรนัยของแบบวัดแต่ละรายการ ระหว่างคะแนนของผู้ประเมิน จำนวน 2 คน ซึ่งผู้ประเมินเป็นอาจารย์ผู้สอนวิชากีฬาเซปักตะกร้อ โดยใช้วิธีของเพียร์สัน นำค่าความเป็นปรนัยไปเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานการประเมินสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ($r=0.84, 0.82, 0.77$, และ 0.73 ตามลำดับ)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) หลังจากได้ทดลองใช้เครื่องแล้วผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังอาจารย์ผู้สอนวิชากีฬาเซปักตะกร้อ ภาคต้น ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตชัยภูมิ วิทยาเขตมหาสารคาม วิทยาเขตศรีสะเกษ และวิทยาเขตอุดรธานี โดยนัดหมายผู้ช่วยวิจัยเพื่ออธิบายถึงขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 นำแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อไปให้ผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูล จำนวน 4 วิทยาเขต โดยอธิบายขั้นตอนพร้อมกับชี้แจงขั้นตอนในการเก็บข้อมูล และวิธีการประเมินนักศึกษาในแต่ละทักษะแก่ ผู้ประเมินอย่างละเอียด

1.2 จัดเตรียมใบบันทึกคะแนนให้ผู้ช่วยวิจัยทั้ง 4 วิทยาเขต

2) อธิบายขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ผู้ช่วยวิจัยดังนี้ ทำการทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ 4 ทักษะ คือ การเลิฟ การตั้งรับ การเตะ และการโหม่ง

3) ดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ช่วยวิจัยทั้ง 4 วิทยาเขต เพื่อไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (บุญชม ศรีสะอาด, 2532, หน้า 96) โดยผ่านการพิจารณาจากดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ของแต่ละรายการและคะแนนรวมโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตามวิธีการของเพียร์สันของ
คะแนนการทดสอบ (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

3. หาค่าความเป็นปรนัย (Objectivity) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ ที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้นแต่ละรายการโดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนอาจารย์ผู้สอนวิชากีฬา
เซปักตะกร้อ จำนวน 2 คน โดยใช้วิธีของเพียร์สัน

4. เกณฑ์ปกติ โดยใช้คะแนนมาตรฐานที่ (T - Score) และแบ่งระดับเป็น 5 ระดับ คือ ดีมาก
ดี ปานกลาง อ่อน และอ่อนมาก แบ่งเกณฑ์ดังต่อไปนี้

$\bar{x}$	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	อ่อน	อ่อนมาก
$\bar{xxxx}$	$+1\frac{1}{2}$ S.D.	$+1\frac{1}{2}$ S.D.	$+1\frac{1}{2}$ S.D.	$+1\frac{1}{2}$ S.D.	

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษา
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนที่ 1 การสร้างแบบแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย
การกีฬาแห่งชาติในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดดังนี้

1. แบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติใน
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยรายการทดสอบ 4 รายการดังนี้

- 1.1 แบบทดสอบทักษะการเสิร์ฟ
- 1.2 แบบทดสอบทักษะการตั้งรับ
- 1.3 แบบทดสอบทักษะการเดาะ
- 1.4 แบบทดสอบทักษะการโหม่ง

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ เป็นแบบเกณฑ์ให้คะแนนแบบรูปริค
(Scoring rubric) มีระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับลักษณะและท่าทางการปฏิบัติในระดับการวัดทักษะ
จำนวน 4 ระดับ เริ่มจาก 0 – 3 คะแนน ดังนี้

3 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับลักษณะและท่าทางการปฏิบัติตามทักษะ
ได้อย่างถูกต้องทุกขั้นตอน

2 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับลักษณะและท่าทางการปฏิบัติ
ตามทักษะถูกต้อง 2 ขั้นตอน

1 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติที่สอดคล้องกับลักษณะและท่าทางการปฏิบัติตามทักษะ

ถูกต้อง 1 ขั้นตอน

0 คะแนน หมายถึง ระดับการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับลักษณะและท่าทางการปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ สำหรับนักศึกษา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

แบบทดสอบ	IOC
1. แบบทดสอบทักษะการเสิร์ฟ	
1.1 ให้ผู้ทดสอบยืนอยู่ในวงกลม จัดลักษณะท่าทางการเสิร์ฟโดยยืนเท้าหลักอยู่ในวงกลมสลับและให้เท้าเสิร์ฟอยู่นอกวงกลมยื่นแขนมาด้านหน้าเพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการกำหนดจุดตกของลูก เพื่อให้ผู้ช่วยทดสอบโยนลูกมายังจุดที่กำหนด	1.00
1.2 ให้ผู้ช่วยทดสอบยืนอยู่ในจุดครึ่งวงกลม ด้านหน้าตาข่ายตามกติกาในท่าเตรียมความพร้อม แขนข้างที่ถนัดยื่นออกมามือถือลูกตะกร้ออยู่ในท่าเตรียมพร้อมส่ง เพื่อทดสอบการเสิร์ฟลูกตะกร้อข้ามตาข่าย	1.00
1.3 ให้ผู้ทดสอบทักษะการเสิร์ฟ ให้สัญญาณผู้ช่วยทดสอบเพื่อส่งลูกตะกร้อ ผู้ทดสอบทำการเสิร์ฟลูกตะกร้อกำหนดให้ตกตามจุดที่มีคะแนนมากสุดในรูปแบบทดสอบ	0.80
1.4 ผู้ช่วยทดสอบส่งลูกไม่ได้ตามจังหวะกับผู้ทดสอบส่งสัญญาณ ผู้ทดสอบการเสิร์ฟสามารถจับลูกและให้ผู้ช่วยทดสอบส่งลูกใหม่ โดยไม่นับว่าเป็นลูกหรือจำนวนครั้งที่ส่งลูกในการเสิร์ฟ	0.80
1.5 ให้ผู้ทดสอบทักษะการเสิร์ฟลูกตะกร้อ โดยใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ไม่ผิดกติกาตามความถนัดของผู้ทดสอบเอง	1.00
2. แบบทดสอบทักษะการตบรับ	
2.1 ผู้ทดสอบยืนในตำแหน่งการเสิร์ฟโดยการจัดท่าทางการตบรับให้พร้อมที่จะรับลูกจากผู้ช่วยทดสอบ	1.00
2.2 ผู้ช่วยทดสอบยืนอยู่ท้ายสนามในแดนตรงข้ามกับผู้ทดสอบ ผู้ทดสอบอยู่ในท่าเตรียมความพร้อมที่จะส่งลูกด้วยการโยนหรือการขว้างลูกให้กับผู้ทดสอบที่อยู่แดนตรงข้าม	1.00
2.3 ผู้ทดสอบให้สัญญาณในการส่งลูกกับผู้ช่วยทดสอบ ผู้ช่วยทดสอบส่งลูกด้วยการโยนหรือขว้างให้กับผู้ทดสอบ โดยให้ผู้ทดสอบใช้ทักษะต่างๆ ตบรับ เช่น ทักษะการเล่นลูกด้วยข้างเท้าด้านใน ทักษะการเล่นลูกด้วยหัวเข่า ทักษะการเล่นลูกด้วยศีรษะโดยไม่ผิดกติกา ผู้ทดสอบตั้งลูกตบรับลูกในจังหวะที่ 1 แล้วเข้าเล่นในจังหวัดที่ 2 ด้วยการเตะลูกตะกร้อให้สูงจากพื้นสนามประมาณ 4 เมตรและให้ห่างจากตาข่ายประมาณ 1.5 เมตร เพื่อให้สอดคล้องกับการเข้ามาเล่นลูกตะกร้อของตำแหน่งตัวทำที่จะต้องเล่นลูกข้ามตาข่ายในจังหวะต่อไป	0.8.
3. แบบทดสอบทักษะการเตะ	
3.1 ผู้ทดสอบยืนในจุดที่กำหนดและจัดทำทางเตรียมตัวเตะ	1.00
3.2 ผู้ทดสอบเริ่มทดสอบ ด้วยการโยนลูกตะกร้อขึ้นเหนือศีรษะแล้วใช้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย ที่ไม่ผิดกติกาเข้ารองเท้าจุดตกพร้อมออกแรงส่งสามารถใช้ได้ทั้งทักษะการเล่นลูกด้วยศีรษะทักษะการเล่นลูกด้วยข้างเท้าด้านใน ทักษะการเล่นลูกด้วยหัวเข่าเตะให้ได้จำนวนมากที่สุด	0.80
4. แบบทดสอบทักษะการโหม่ง	

4.1 ผู้ทดสอบยืนเตรียมความพร้อมในจุดที่กำหนดและจัดทำทางร่างกายให้พร้อมในการทดสอบ	1.00
4.2 ให้ผู้ช่วยทดสอบยืนอยู่ในจุดครึ่งวงกลมของสนามเพื่อส่งลูกให้กับผู้ทดสอบในท่าเตรียมความพร้อม	1.00
4.3 ผู้ทดสอบให้สัญญาณกับผู้ช่วยทดสอบ โยนลูกตะกร้อขึ้นให้สูงกว่าศีรษะของผู้ทดสอบประมาณ 2.5 เมตร และให้ผู้ทดสอบเข้าเล่นลูกด้วยการเอาศีรษะ ลงใต้จุดตกพร้อมออกแรงส่งให้ลูกตะกร้อข้ามตาข่ายไปยังแดนตรงข้าม ตามจุดที่กำหนด	0.80

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบทดสอบทักษะการเลิร์ฟ เท่ากับ 0.92 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก แบบทดสอบทักษะการตั้งรับ เท่ากับ 0.93 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก แบบทดสอบทักษะการเดาะ เท่ากับ 0.90 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และแบบทดสอบทักษะการโหม่ง เท่ากับ 0.93 - 1.00 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

สรุปได้ว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) แบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ มีค่าระหว่าง 0.80 - 1.00 และเมื่อนำไปพิจารณากับเกณฑ์ของ Rovinelli and Hambleton (1997, pp. 49-60) พบว่าทุกทักษะมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการจริง

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ

แบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ	ความเชื่อมั่น	เกณฑ์การประเมิน
1. ทักษะการเลิร์ฟ	0.82	สูงมาก
2. ทักษะการตั้งรับ	0.76	สูง
3. ทักษะการเดาะ	0.72	สูง
4. ทักษะการโหม่ง	0.80	สูงมาก
เฉลี่ย	0.77	สูง

จากตารางที่ 2 เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่น พบว่า ทักษะการเลิร์ฟมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .827 อยู่ในเกณฑ์สูงมาก ทักษะการตั้งรับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .761 อยู่ในเกณฑ์สูง ทักษะการเดาะมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .729 อยู่ในเกณฑ์สูง และทักษะการโหม่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .803 อยู่ในเกณฑ์สูงมาก ค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้ง 4 ทักษะ เท่ากับ 0.77 อยู่ในเกณฑ์สูง

สรุปได้ว่า แบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์สูง สามารถนำไปใช้ได้จริงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเป็นปรนัย ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ

แบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ	ค่าความเป็นปรนัย	เกณฑ์การประเมิน

1. ทักษะการเลิรฟ์	.844	สูงมาก
2. ทักษะการตั้งรับ	.826	สูงมาก
3. ทักษะการเดาะ	.774	สูง
4. ทักษะการโหม่ง	.739	สูง
เฉลี่ย	0.78	สูง

จากตารางที่ 3 เมื่อนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเป็นปรนัยของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แสดงให้เห็นว่า ทักษะการเลิรฟ์ มีค่าความเป็นปรนัย เท่ากับ .844 อยู่ในเกณฑ์สูงมาก ทักษะการตั้งรับ มีค่าความเป็นปรนัย เท่ากับ .826 อยู่ในเกณฑ์สูงมาก ทักษะการเดาะมีค่าความเป็นปรนัย เท่ากับ .774 อยู่ในเกณฑ์สูง ทักษะทักษะการโหม่ง มีค่าความเป็นปรนัย เท่ากับ .739 อยู่ในเกณฑ์สูง ค่าเฉลี่ยค่าความเป็นปรนัยของแบบทดสอบทั้ง 4 ทักษะ เท่ากับ 0.77 อยู่ในเกณฑ์สูง

สรุปได้ว่า แบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเป็นปรนัยอยู่ในเกณฑ์สูง สามารถนำไปใช้ได้จริงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 การสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ 4 แสดงเกณฑ์ปกติ (Norms) ทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัย การกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระดับ	มาตราวัด	ทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ	
ความสามารถ		คะแนนดิบ	คะแนนที่(T-score)
ดีมาก	5	9 - 12	79 และสูงกว่า
ดี	4	7 - 8	62 - 78
ปานกลาง	3	5 - 6	47 - 61
อ่อน	2	3 - 4	30 - 46
อ่อนมาก	1	0 - 2	29 และต่ำกว่า

จากตารางที่ 4 แสดงเกณฑ์ปกติ (Norms) ทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

ดีมาก (5)	ตรงกับคะแนนที่	79 และสูงกว่า
ดี (4)	ตรงกับคะแนนที่	62 - 78
ปานกลาง (3)	ตรงกับคะแนนที่	47 - 61
อ่อน (2)	ตรงกับคะแนนที่	30 - 46
อ่อนมาก (1)	ตรงกับคะแนนที่	29 และต่ำกว่า

สรุปว่า เกณฑ์ปกติ (Norms) ทักษะกีฬาเซปักตะกร้อระดับดีมาก มีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 9 - 12 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 79 คะแนนและสูงกว่า ระดับดีมีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 7 - 8 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 62 - 78 คะแนน ระดับปานกลางมีคะแนนดิบเท่ากับ 5 - 6 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 47 - 61 คะแนน ระดับอ่อนมีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 3 - 4 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 30 - 46 คะแนน และระดับอ่อนมากมีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 0 - 2 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 29 คะแนน และต่ำกว่า

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้ออยู่ในช่วง 0.80 - 1.00 ซึ่งเป็นค่าที่สูงและอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมากตามแนวทางของ Rovinelli and Hambleton (1997, pp. 49-60) ที่กำหนดว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาควรอยู่ที่ 0.50 ขึ้นไป เพื่อให้ถือว่าเป็นแบบทดสอบที่เหมาะสมสำหรับใช้วัดพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เป็นตัวชี้วัดว่าข้อคำถามหรือแบบทดสอบมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวัดมากน้อยเพียงใด โดยค่าที่สูงแสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบมีความเหมาะสมในการใช้ประเมินทักษะกีฬาเซปักตะกร้อของนักศึกษา โดยพิจารณาจากเกณฑ์ของ Rovinelli and Hambleton (1997, pp. 49-60) ค่า IOC 0.80 - 1.00 หมายความว่า แบบทดสอบมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับดีมาก และได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถใช้วัดทักษะกีฬาเซปักตะกร้อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การที่ทุกทักษะมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าแบบทดสอบสามารถประเมินทักษะได้ตามเกณฑ์มาตรฐานทางพฤติกรรม และสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าความน่าเชื่อถือของกระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

โดยกระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบนี้ได้รับการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการทดลอง ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในกีฬาเซปักตะกร้อ ทำให้สามารถให้ความเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของแบบทดสอบได้อย่างแม่นยำ การออกแบบแบบทดสอบให้มีความชัดเจนและครอบคลุมทักษะที่สำคัญ ส่งผลให้ข้อคำถามมีความตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดการใช้เกณฑ์ของ Rovinelli and Hambleton (1997, pp. 49-60) ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในงานวิจัยด้านการพัฒนาแบบทดสอบ ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับกระบวนการประเมิน ส่วนผลกระทบของค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่สูงต่อการใช้งานจริง เนื่องจากแบบทดสอบมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในระดับดีมาก จึงสามารถนำไปใช้ประเมินทักษะกีฬาเซปักตะกร้อในนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้การประเมินทักษะกีฬาเซปักตะกร้อเป็นมาตรฐานมากขึ้น ทำให้สามารถใช้ในการวัดผลนักกีฬาได้อย่างเป็นระบบ เพิ่มความแม่นยำในการคัดเลือกและพัฒนา นักกีฬา สามารถใช้แบบทดสอบนี้เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการพัฒนาทักษะ สามารถนำไปพัฒนาแบบทดสอบเพิ่มเติมได้ โดยอาจมีการขยายไปสู่การวัดทักษะด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้น ผลการศึกษาพบว่า เกณฑ์ปกติ (Norms) ของทักษะกีฬาเซปักตะกร้อ สามารถแบ่ง

ออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน และอ่อนมาก โดยพิจารณาจากคะแนนดิบและค่าคะแนนที่ (T-score) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการกำหนดเกณฑ์ปกติที่ใช้ในงานวิจัยด้านการประเมินสมรรถภาพทางกาย และทักษะกีฬา ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า เกณฑ์ปกติ (Norms) ทักษะกีฬาเซปักตะกร้อระดับดีมาก มีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 9 - 12 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 79 คะแนนและสูงกว่า ระดับดีมีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 7 - 8 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 62 - 78 คะแนน ระดับปานกลางมีคะแนนดิบเท่ากับ 5 - 6 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 47 - 61 คะแนน ระดับอ่อนมีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 3 - 4 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 30 - 46 คะแนน และระดับอ่อนมากมีคะแนนดิบอยู่ระหว่าง 0 - 2 คะแนน ตรงกับคะแนนที่ 29 คะแนน และต่ำกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Safrit & Wood (1995, p. 144) เกี่ยวกับการประเมินสมรรถภาพทางกายและการสร้างเกณฑ์ปกติในกีฬา พบว่า การใช้คะแนนที่ (T-score) เป็นวิธีมาตรฐาน สำหรับการแปลงคะแนนดิบให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถเปรียบเทียบได้กับกลุ่มประชากร นอกจากนั้นยังมีการศึกษาของ Baumgartner et al. (2003) แสดงให้เห็นว่า การใช้คะแนนที่เพื่อแบ่งเกณฑ์ระดับทักษะสามารถช่วยให้การประเมินมีมาตรฐานและความแม่นยำสูงขึ้น และการศึกษาของ Chin, Wong, & Keong (2017, pp. 426-435) เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะเซปักตะกร้อในนักกีฬามืออาชีพ พบว่า การใช้เกณฑ์มาตรฐานในการประเมินมีความจำเป็น เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบพัฒนาการของนักกีฬาในระดับต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสอดคล้องของแนวทางการใช้คะแนนที่ จากการศึกษาที่ผ่านมา ของ Safrit & Wood (1995, p. 135) และ Baumgartner et al. (2003) สนับสนุนว่าการใช้คะแนนที่เป็นมาตรฐานที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดระดับทักษะ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากนั้นการศึกษาของ Chin, Wong, & Keong (2017, pp. 426-435) แม้จะไม่ได้ใช้คะแนนที่โดยตรง แต่ก็ยืนยันว่าการมีเกณฑ์มาตรฐานสำหรับกีฬาเซปักตะกร้อเป็นสิ่งสำคัญ โดยการแบ่งระดับทักษะเป็น 5 ระดับ ซึ่งผลการศึกษานี้แบ่งระดับเป็น ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน และอ่อนมาก ซึ่งคล้ายกับงานวิจัยด้านการประเมินสมรรถภาพทางกายที่ใช้แนวทางแบ่งระดับ ดีมาก ดี ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก โดยวิธีการแบ่งระดับที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีความเป็นมาตรฐาน และสามารถนำไปใช้ในวงการกีฬาได้จริง การประยุกต์ใช้ผลการศึกษานี้ในการฝึกซ้อมนักกีฬา การมีเกณฑ์ปกติที่ชัดเจนช่วยให้สามารถ วางแผนการฝึกซ้อมที่เหมาะสมกับนักกีฬาแต่ละระดับ สามารถใช้เพื่อ ประเมินพัฒนาการของนักกีฬาในช่วงเวลาต่างๆ และปรับปรุงโปรแกรมการฝึกให้เหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรนำผลการศึกษานี้ไป เปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักกีฬาระดับเยาวชน นักกีฬาทีมชาติ หรือมือสมัครเล่น เพื่อดูว่าเกณฑ์ปกติที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้ได้อย่างครอบคลุมหรือไม่

6.2 ควรมีการตรวจสอบ ค่าความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) ของแบบทดสอบ เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือในการนำไปใช้งานจริง

6.3 สามารถนำแนวทางนี้ไปใช้กับกีฬาอื่นๆ เช่น ฟุตบอล ฟุตซอล หรือวอลเลย์บอล เพื่อพัฒนาเกณฑ์ปกติที่เหมาะสมกับแต่ละประเภทกีฬา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ได้แบบแผนทบทวนของแบบทดสอบทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- โกสินทร์ วิสุทธิ์ศรี. (2552). *ผลการใช้แบบฝึกทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2532). *การวิจัยเบื้องต้น*. มหาสารคาม: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2560). *ปรัชญา หลักการ วิธีสอน และการวัดเพื่อประเมินผลทางการพลศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒิพงษ์ สีหามาตย์. (2548). *การสร้างแบบฝึกทักษะกีฬาเซปักตะกร้อสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Baumgartner, T. A., Jackson, A. S., Mahar, M. T., & Rowe, D. A. (2003). *Measurement for evaluation in physical education and exercise science* (7th ed.). McGraw-Hill.
- Chin, J. Y., Wong, S. M., & Keong, L. W. (2017). Efficacy of ivermectin treatment on disease progression among adults with mild to moderate COVID-19 and comorbidities: The I-TECH randomized clinical trial. *JAMA Internal Medicine*, 182(4), 426–435. <https://doi.org/10.1001/jamainternmed.2022.0189>
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1997). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Journal of Educational Measurement*, 14(1), 49–60.
- Safrit, M. J., & Wood, T. M. (1995). *Introduction to measurement in physical education and exercise science* (3rd ed.). Mosby.

ผลการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยที่มีต่อการจัดการความเครียด ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

The Effects of Physical Education Activities Using Muay Thai on Stress Management among High School Students

พรทิว นาคศรี, นวลพรรณ ไชยมา, ธัญญาวัฒน์ หอมสมบัติ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย

Pornthawee Naksri, Nuanphan Chaima, Thanyawat Homsombat
Faculty of Education Thailand National Sports University, Udonthani Campus, Udonthani, Thailand

✉: Csc1902@gmail.com
(Corresponding author)

Received: 20 February 2025; Revised: 08 March 2025; Accepted 12 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre - Experimental research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเครียดก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทย และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับคะแนนความเครียดและคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการความเครียดในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีคะแนนความเครียดในระดับปานกลาง (24 – 41 คะแนน) จำนวน 42 คน ได้มาโดยการใช้ตารางร้อยละจากจำนวนกลุ่มประชากร โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแผนการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทย จำนวน 8 แผน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง ชุดแบบวัดความเครียด (SPST – 20) ของ กรมสุขภาพจิต และแบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียด สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพรรณนาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเครียดและพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียด สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ paired t-test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษา พบว่าค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความเครียดจากแบบวัดความเครียดกรมสุขภาพจิต ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความเครียดกรมสุขภาพจิต หลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย ระดับคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการความเครียดก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์ของระดับของการจัดการความเครียด และระดับความเครียดของนักเรียน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กันในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า หากนักเรียนมีพฤติกรรมการจัดการความเครียดได้ดีจะมีระดับความเครียดลดลง

คำสำคัญ: การจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทย, ความเครียด

Abstract

This study is pre-experimental research aimed at examining and comparing stress levels before and after participating in physical education activities using Muay Thai and determining the relationship between stress levels and stress management behavior in high school students. The sample consisted of 42 students with moderate stress levels (24–41 points), selected using systematic random sampling. The research tools included an eight-week Muay Thai physical education activity plan (three sessions per week, one hour per session), a stress assessment tool (SPST-20) from the Department of Mental Health, and a stress management behavior evaluation form. Descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation, were used to describe general sample data and the average stress scores. Inferential statistics, including paired t-test and Pearson correlation coefficient, were applied with a significance level of 0.05. The results showed that the average stress score before the activity was at a moderate level, while after the activity, it was reduced to a low level. The average stress management behavior score improved from moderate to high. A statistically significant negative correlation ($p < .05$) was found between stress management behavior and stress levels, indicating that students who effectively managed stress experienced lower stress levels.

Keywords: physical education activity using Muay Thai, stress

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กำหนดให้กระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะสุขศึกษาและพลศึกษา อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีชั่วโมงเรียนเฉลี่ยต่อวันยาวนานที่สุดในโลก (9 ชั่วโมง 30 นาที) ซึ่งเกิดจากความสำคัญที่รัฐบาลไทยให้ต่อการศึกษาและความคาดหวังในความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ของนักเรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหลากหลาย เช่น กีฬา ดนตรี และศิลปะ แม้ชั่วโมงเรียนที่มากขึ้นอาจช่วยเพิ่มผลการเรียนเฉลี่ยได้ แต่ก็ส่งผลให้เกิดความเครียดและความเหนื่อยล้าสะสม ซึ่งอาจกระทบต่อสุขภาพจิตและร่างกายของนักเรียนในระยะยาว.

ความเครียดมีสาเหตุเกิดจากความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัจจัยหลายด้าน เช่น การเรียน การทำงาน อาชีพ ความเป็นอยู่ สังคม และวัฒนธรรม โดยสาเหตุหลักแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยจากตัวบุคคล และสิ่งแวดล้อม (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2559) ในวัยรุ่น ความเครียดมักเกี่ยวข้องกับเรื่อง การเรียน เช่น การสอบ การส่งงาน และการวางแผนการเรียนตามเป้าหมายที่ต้องการ การศึกษาของวิจิตรภรณ์ สมชัย (2565) พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความเครียดระดับรุนแรงสูงถึงร้อยละ 62.82 โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเครียด ได้แก่ เพศ อายุ หนี้สินในครอบครัว ความสัมพันธ์กับครอบครัว และการเลือกโรงเรียน การสอบแข่งขันเพื่อเข้าสู่โรงเรียนที่มีชื่อเสียงส่งผลให้เกิดความเครียดสูง สุนิสา ตะสัย และคณะ (2551) พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลามีความเครียดระดับปานกลางถึง

ร้อยละ 44.9 และความเครียดสูงร้อยละ 28 โดยโปรแกรมการเรียนรู้ที่ต่างกันส่งผลต่อระดับความเครียดแตกต่างกัน เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และภาษาไทย พบความเครียดระดับปานกลาง นอกจากนี้ ภัณฑิรา เตชบรรเกียรติ (2563) พบว่า ความเครียดด้านการเรียนของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย และระดับชั้นเรียนที่ต่างกันก็ส่งผลต่อระดับความเครียดที่แตกต่างกันเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่านักเรียนหากมีกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหว กิจกรรมที่ผ่อนคลายจะช่วยจัดการความเครียดได้และกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีทั้งหมด 5 สาระ 6 มาตรฐาน โดยสาระที่ 3 เน้นการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม และกีฬา ซึ่งกิจกรรมพลศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) กิจกรรมดังกล่าวช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพ ประสบการณ์ ความรู้ และคุณธรรม รวมถึงฝึกทักษะการดูแลสุขภาพและการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมพลศึกษาควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและความสนุกสนาน เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และการฝึกกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังนิสัยรักสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว โดยกีฬามวยไทยถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมยอดนิยมที่นำมาใช้ในพลศึกษาเพื่อช่วยจัดการความเครียดและส่งเสริมสุขภาพโดยรวมของนักเรียนซึ่งหนึ่งในกีฬาที่นิยมมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมพลศึกษาเพื่อจัดการความเครียดให้กับนักเรียนคือ กีฬามวยไทย

กีฬามวยไทยเป็นกิจกรรมพลศึกษาอย่างหนึ่งที่ใช้ในการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพราะว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้ร่างกายโดยหมด เท้า เข่า ศอก เป็นอาวุธ การออกกำลังกายด้วยศิลปะมวยไทยโบราณถือว่าเป็นกิจกรรมออกกำลังกายที่ดี เนื่องจากกีฬามวยไทยเป็นศิลปวัฒนธรรมทางการกีฬาของชาติที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์ของคนไทยทางด้านการต่อสู้ป้องกันตัว อันเกิดขึ้นจากวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ นอกจากนั้นการออกกำลังกายด้วยมวยไทยโบราณยังสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกเพศทุกวัย ช่วยพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา ให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทางร่างกายและจิตใจ สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข จากการศึกษาของ Bernacka et al. (2016) พบว่า มวยไทยเป็นรูปแบบการออกกำลังกายที่มีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นการออกกำลังกายที่มีความเข้มข้นสูง การเคลื่อนไหวหลายมิติ และการมีส่วนร่วมของระบบต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งสามารถส่งผลต่อระดับความเครียดของนักกีฬาโดยการกระตุ้นการตอบสนองของระบบต่อมไร้ท่อ (Endocrine System) ทำให้ลดฮอร์โมนคอร์ติซอล (Cortisol) ในระยะยาว แม้ว่าระดับคอร์ติซอลจะเพิ่มขึ้นในระหว่างการฝึกเพื่อตอบสนองต่อความเครียดทางกาย แต่ร่างกายจะปรับตัวให้ตอบสนองต่อความเครียดได้ดีขึ้นในระยะยาว ดังนั้นการลดคอร์ติซอลจะช่วยลดผลกระทบของความเครียดเรื้อรัง นอกจากนั้นจากการศึกษาของ Cioffi and Lubetzky (2023) ยังพบว่าการออกกำลังกายที่มีความเข้มข้นสูงโดยเฉพาะการชกมวยช่วยเพิ่มการหลั่งเอนโดรฟิน (Endorphins) ซึ่งเป็นสารแห่งความสุขที่ช่วยลดอาการตึงเครียดและสร้างความรู้สึกละเอียดอ่อน รวมทั้งจะกระตุ้นให้ร่างกายเพิ่มการหลั่งฮอร์โมนโดปามีนและเซโรโทนิน (Dopamine & Serotonin) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมอารมณ์และลดอาการวิตกกังวล นอกจากนั้นในขณะหลังการฝึกมวยไทยจะกระตุ้นให้ระบบประสาทส่วนพาราซิมพาเทติก (Parasympathetic Nervous System) ทำงานมากขึ้น ส่งผลให้หัวใจเต้นช้าลง ความดันโลหิตลดลง และเกิด

ความผ่อนคลาย รวมทั้งกระตุ้นให้เพิ่มการทำงานสมองส่วนฮิปโปแคมปัส (Hippocampus) ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การควบคุมอารมณ์และการลดผลกระทบของความเครียดของนักกีฬา Hastürk & Akyıldız Munusturlar (2022) กล่าวว่า ในขณะที่ออกกำลังกายที่ระดับความหนักสูงสุด (ร้อยละ 80-90 ของอัตราการเต้นหัวใจสูงสุด) จะกระตุ้นให้สมองเพิ่ม Brain-Derived Neurotrophic Factor (BDNF) ซึ่งเป็นโปรตีนที่ช่วยสร้างเซลล์สมอง ใหม่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความจำและอารมณ์ รวมทั้งเกิดการปรับตัวของระบบหัวใจและหลอดเลือด (Cardiovascular Adaptation) โดยการลดอัตราการเต้นของหัวใจขณะพัก (Resting Heart Rate) ซึ่งการฝึก มวยไทยช่วยปรับสมดุลการทำงานของหัวใจ ลดอัตราการเต้นของหัวใจในขณะพัก ส่งผลให้ร่างกายตอบสนอง ต่อความเครียดได้ดีขึ้น ในขณะเดียวกันจะทำให้ นักกีฬามีการเพิ่มของ Heart Rate Variability (HRV) ซึ่ง HRV ที่สูงขึ้นหลังการฝึกมวยไทยสะท้อนถึงการปรับตัวของระบบประสาทอัตโนมัติและการจัดการความเครียดที่ดี ขึ้นด้วย การออกกำลังกายด้วยมวยไทยไม่เพียงแต่ช่วยลดความเครียดผ่านกลไกสรีรวิทยา เช่น การหลั่ง ฮอร์โมนที่ส่งเสริมความสุข การปรับสมดุลระบบประสาท และการลดการอักเสบในระดับเซลล์ แต่ยังส่งผลเชิง บวกต่อจิตใจ เช่น การเพิ่มสมาธิและการระบายอารมณ์ ทำให้มวยไทยเป็นรูปแบบการออกกำลังกายที่มี ประสิทธิภาพสูงสำหรับการจัดการความเครียดทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

การจัดกิจกรรมพลศึกษาด้วยกีฬามวยไทยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อนักเรียนที่เผชิญกับปัญหา ความเครียด โดยกีฬามวยไทยสามารถเสริมสร้างสุขภาพร่างกายและจิตใจ ช่วยลดความตึงเครียดและความ วิตกกังวลผ่านการหลั่งสารเอนดอร์ฟินในสมอง นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ลดความรู้สึก โดดเดี่ยว และเพิ่มความมั่นใจในตนเอง กิจกรรมกีฬายังปลูกฝังให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหา การ ตัดสินใจ การวางแผน และการจัดการปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเป็นทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน กีฬา ยังส่งเสริมวินัย ความอดทน การเห็นคุณค่าในตนเอง และการยอมรับทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยต่อการจัดการความเครียดของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สุขภาพจิตดี ดำเนินชีวิตอย่างมี ความสุข และพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับความเครียดก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้ กีฬามวยไทยในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดและคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมจัดการ ความเครียดในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. วิธีการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre - Experimental research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยที่มีต่อความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเปรียบเทียบความเครียดก่อนและหลังการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับคะแนนความเครียดและคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการจัดการความเครียดในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.2 ประชากร คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมเทศบาล 6 นครอุดรธานี ระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 ทั้งหมดจำนวน 229 คน ที่มีความเครียดระดับปานกลางมีคะแนนอยู่ระหว่าง 24 – 41 คะแนน จำนวน 109 คน (งานฝ่ายบริหารและบุคลากร, 2567)

3.3 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมเทศบาล 6 นครอุดรธานี ที่มีคะแนนความเครียดอยู่ระหว่าง 24 – 41 คะแนน จำนวน 33 คน ได้มาโดยการใช้ตารางร้อยละ 30 จากจำนวนกลุ่มประชากร (บุญชม ศรีสะอาด, 2550, น. 24) เพื่อป้องกันการถอนตัว (Drop - out) ระหว่างการทดลองผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างขึ้นอีกร้อยละ 30 รวมเป็นจำนวน 42 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ (Systematic random sampling)

3.4 เครื่องมือการวิจัย

3.4.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1) แผนการจัดกิจกรรมทางพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทย จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 1 ชั่วโมง โดยทำการวิจัยในวันจันทร์ พุธ และศุกร์

2) นำแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยที่มีต่อความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ของแผนกิจกรรมพลศึกษา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.79 และแบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.87

3) นำแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยที่มีต่อความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน

3.4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.4.2.1 แบบวัดความเครียด กรมสุขภาพจิต (SPST – 20) ของ กรมสุขภาพจิต, (2550: ออนไลน์) มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ โดยประเมินความเครียด 5 ระดับ คือ

ระดับความเครียด 1	หมายถึง	ไม่รู้สึกเครียด
ระดับความเครียด 2	หมายถึง	รู้สึกเครียดเล็กน้อย
ระดับความเครียด 3	หมายถึง	รู้สึกเครียดปานกลาง
ระดับความเครียด 4	หมายถึง	รู้สึกเครียดมาก

ระดับความเครียด 5 หมายถึง รู้สึกเครียดมากที่สุด

3.4.2.2 แบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัว จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับพฤติกรรมจัดการความเครียด จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 3 กำหนดค่าคะแนนในรูปแบบวัดแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

คำถามเชิงนิมิต (Positive)

รับรู้และเห็นพฤติกรรมนั้นบ่อยมาก	หมายถึง	5 คะแนน
รับรู้และเห็นพฤติกรรมนั้นบ่อย	หมายถึง	4 คะแนน
รับรู้และเห็นพฤติกรรมนั้นปานกลาง	หมายถึง	3 คะแนน
รับรู้และเห็นพฤติกรรมนั้นนาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	2 คะแนน
ไม่เคยรับรู้และเห็นพฤติกรรมนั้น	หมายถึง	1 คะแนน

คำถามเชิงนิเสธ (Negative) ให้คะแนนตอบตรงกันข้ามกับคำถามเชิงนิมิต (Positive)

การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

4.51 – 5.00	มีระดับการจัดการความเครียดมากที่สุด
3.51 – 4.50	มีระดับการจัดการความเครียดมาก
2.51 – 3.50	มีระดับการจัดการความเครียดปานกลาง
1.51 – 2.50	มีระดับการจัดการความเครียดน้อย
1.00 – 1.50	มีระดับการจัดการความเครียดน้อยที่สุด

3.4.2.3 นำแบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4.2.4 นำแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ของแผนกิจกรรมพลศึกษา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.79 และแบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.87

3.4.2.5 นำแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยและแบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน

3.4.2.6 นำผลการทดลองใช้แบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หากคุณภาพรายข้อคำถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละข้อกับคะแนนรวมทั้งหมด ถ้าหากพบว่าข้อใดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ .05 แสดงว่า ข้อนี้สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการได้แต่หากข้อใดไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่สามารถวัดในสิ่งที่ต้องการไม่ได้ให้ตัดข้อความข้อนั้นออก

3.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลและทำการทดลองจากผู้บริหาร และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย แบบประเมินผลแก่ รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ผู้ร่วมวิจัยและครูประจำชั้นร่วมกันกำหนดตารางเวลาการจัดกิจกรรม
2. ทำการประเมินกลุ่มตัวอย่างก่อนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทย โดยใช้แบบวัดความเครียด กรมสุขภาพจิต (SPST – 20) ของ (กรมสุขภาพจิต, 2550: ออนไลน์) และแบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. ดำเนินการทดลองโดยจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬามวยไทยที่มีต่อความเครียดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผน ระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 15.40 ถึง 16.40 น.
4. ทำการประเมินระดับความเครียดและแบบประเมินพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดหลังจากการทดลองสัปดาห์ที่ 8
5. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบแต่ละรายการมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อพรรณนาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเครียดและพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียด
2. สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Paired t-test เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนความเครียดและคะแนนพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดก่อนทดลองและหลังทดลอง และหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดและคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน
3. กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง (n=30)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	15	35.72

หญิง	27	64.28
อายุ (ปี)		
16 - 17 ปี	39	92.85
18 ปี	3	07.15
สถานะครอบครัว		
สมรสอยู่ร่วมกัน	31	73.80
หย่าร้าง	11	26.20
รายได้ของผู้ปกครอง		
ต่ำกว่า 5,000	0	0
5,000 – 10,000	3	7.14
10,000 – 15,000	6	14.28
15,000 – 20,000	21	50.00
20,000 บาทขึ้นไป	12	28.57

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นเพศชาย 15 คน (ร้อยละ 35.72) และเพศหญิง 27 คน (ร้อยละ 64.28) อายุ 16-17 ปี 38 คน (ร้อยละ 92.85) สถานะครอบครัวส่วนใหญ่ผู้ปกครองสมรสอยู่ร่วมกัน จำนวน 31 คน (ร้อยละ 73.80) และหย่าร้าง จำนวน 11 คน (ร้อยละ 26.20) รายได้ของผู้ปกครองส่วนใหญ่ 15,000 – 20,000 บาท จำนวน 21 คน (ร้อยละ 50.00) รองลงมา คือ 20,000 บาทขึ้นไปจำนวน 12 คน (ร้อยละ 28.57)

2. คะแนนการประเมินความเครียดกรมสุขภาพจิต (SPST – 20)

ตารางที่ 2 ระดับคะแนนความเครียดจากแบบวัดกรมสุขภาพจิต (SPST – 20) ก่อนและหลังการจัดกิจกรรม (n=30)

แบบวัดความเครียดกรมสุขภาพจิต (SPST – 20)			
คะแนน	ระดับความเครียด	คะแนน	ระดับความเครียด
ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม	
$\bar{X}$	37.98	19.33	น้อย
SD	2.73	1.44	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคะแนนความเครียดจากแบบวัดความเครียดกรมสุขภาพจิต (SPST – 20) ก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 37.98$, $SD = 2.73$) และค่าเฉลี่ยระดับคะแนนความเครียดกรมสุขภาพจิต (SPST – 20) หลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 19.33$, $SD = 1.44$)

ตารางที่ 3 ระดับคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการความเครียดก่อนและหลังการทดลอง (n=30)

ระดับคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการจัดการความเครียด				
	คะแนน	ระดับพฤติกรรม	คะแนน	ระดับพฤติกรรม
	ก่อนการจัดกิจกรรม		หลังการจัดกิจกรรม	
$\bar{X}$	2.55	ปานกลาง	4.12	มาก
SD	0.13		0.13	

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการความเครียดก่อนการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$, $SD = 0.13$) และระดับคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการความเครียดหลังการจัดกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.13$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับระดับการจัดการความเครียด

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับระดับการจัดการความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การจัดการความเครียด		ระดับความเครียด	
ระดับการจัดการความเครียด	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
	-0.739	0.003	สูง

จากตารางที่ 4 พบว่าระดับของการจัดการความเครียด และระดับความเครียดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กันในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า หากนักเรียนมีพฤติกรรมจัดการความเครียดได้ดีจะมีระดับความเครียดลดลง

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ระดับคะแนนความเครียดจากแบบวัดความเครียดหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้กีฬามวยไทยน้อยกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมโดยใช้กีฬามวยไทยเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกห้องเรียนเป็นเวลา 8 สัปดาห์ละ 3 วันๆละไม่ต่ำกว่า 1 ชั่วโมง ซึ่ง Silva et al. (2019) ค้นพบว่า การออกกำลังกายในระยะเวลาดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกายและสุขภาพในหลายด้าน ทั้งในเชิงสรีรวิทยาและจิตใจ โดยนอกจากการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและความทนทานของระบบหัวใจและหลอดเลือดแล้ว การออกกำลังกายยังช่วยลดระดับฮอร์โมนคอร์ติซอลหรือฮอร์โมนความเครียด และกระตุ้นการหลั่งเอนดอร์ฟิน ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่ช่วยบรรเทาความเครียด

และเพิ่มความสุข พัฒนาความแข็งแรงทางจิตใจ เพราะการออกกำลังกายเป็นประจำช่วยพัฒนาความสามารถในการตั้งเป้าหมายและมีความมุ่งมั่นในการทำสิ่งต่างๆ นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มสมาธิและการจัดการกับความวิตกกังวล (Tipton, 2021) รวมทั้งช่วยปรับปรุงคุณภาพการนอน โดยการฝึกที่เหมาะสมจะช่วยให้หลับลึกและมีการพักผ่อนที่ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีฮอร์โมนในร่างกายเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (Athanasiou, Bogdanis, & Mastorakos, 2023) นอกจากนี้การศึกษาของ Gerber et al. (2012) ที่พบว่า การลดความเครียดหลังจากการออกกำลังกาย โดยเฉพาะการฝึกมวยไทยที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้ทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งส่งผลให้ร่างกายปรับตัวและบรรเทาความเครียดได้หลายวิธี เช่น การออกกำลังกายมีผลกระตุ้นให้ร่างกายหลั่งเอนดอร์ฟิน (Endorphins) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่มีคุณสมบัติช่วยบรรเทาความเจ็บปวดและทำให้เกิดความรู้สึกดีขึ้น เอนดอร์ฟินจะทำหน้าที่คล้ายกับสารเคมีที่ช่วยลดความเครียดและอารมณ์ไม่ดี โดยทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมรู้สึกผ่อนคลายและมีความสุขมากขึ้นหลังจากออกกำลังกาย นอกจากนี้พวกเขายังพบว่า เมื่อร่างกายได้รับการกระตุ้นจากกิจกรรมที่มีความเข้มข้นสูงเช่น มวยไทย จะทำให้ร่างกายลดระดับฮอร์โมนคอร์ติซอล (Cortisol) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับความเครียด และฮอร์โมนคอร์ติซอลจะลดลงหลังจากการออกกำลังกายที่มีความเข้มข้นสูง เนื่องจากร่างกายต้องการการฟื้นฟูสภาพจากความเครียดที่สะสมไว้ กีฬามวยไทยเป็นกิจกรรมที่มีการกระตุ้นระบบประสาทซิมพาเทติก (Sympathetic Nervous System) เป็นระบบที่ช่วยให้ร่างกายพร้อมรับมือกับสถานการณ์ตึงเครียดในระหว่างการฝึก ซึ่งจะกระตุ้นการหลั่งของสารเคมีที่ช่วยในการตอบสนองต่อความเครียด แต่หลังจากเสร็จสิ้นการฝึก ระบบพาราซิมพาเทติก (Parasympathetic Nervous System) ที่เป็นระบบที่ช่วยให้ร่างกายผ่อนคลายจะเข้ามาทำงานแทนที่เพื่อฟื้นฟูร่างกายและลดความตึงเครียด ทำให้ความเครียดจากร่างกายลดลงได้หลังการฝึก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Toohey et al (2020) ที่ยืนยันว่า การออกกำลังกายช่วยเพิ่มการไหลเวียนของเลือดไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะสมอง ซึ่งทำให้สมองได้รับออกซิเจนและสารอาหารมากขึ้น ช่วยให้สมองสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดความเครียดได้ นอกจากนี้ยังช่วยในการปรับสมดุลทางเคมีในสมอง ซึ่งเป็นการลดความวิตกกังวล รวมทั้งการฝึกมวยไทยจำเป็นต้องใช้สมาธิในการเคลื่อนไหวและการควบคุมร่างกาย การตั้งใจทำกิจกรรมที่ต้องใช้ความคิดจะช่วยให้ผู้ฝึกไม่สนใจเรื่องเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ทำให้ลดความวิตกกังวลและความเครียดลงได้ นอกจากนี้ การฝึกมวยไทยไม่เพียงแต่เป็นการฝึกทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังมีการฝึกทางจิตใจร่วมด้วย เช่น การควบคุมอารมณ์ การเรียนรู้เทคนิคการหายใจ การผ่อนคลายร่างกาย ซึ่งสามารถช่วยในการจัดการกับความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยรวมแล้ว การฝึกกีฬามวยไทยเป็นการกระตุ้นร่างกายและจิตใจในหลายๆ ด้าน ซึ่งช่วยลดระดับความเครียดได้ทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาและจิตวิทยา การผ่อนคลายจากการฝึกช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือกับความเครียดในชีวิตประจำวันได้ดียิ่งขึ้น การที่นักเรียนมีระดับคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมจัดการความเครียดสูงกว่าหลังจากการจัดกิจกรรมมวยไทย เกิดจากผลกระทบที่เป็นบวกจากกระบวนการทางสรีรวิทยาและจิตวิทยาหลายด้าน เช่น การหลั่งเอนดอร์ฟินที่ช่วยบรรเทาความเครียด การลดระดับฮอร์โมนคอร์ติซอล การกระตุ้นและการผ่อนคลายระบบประสาทที่ช่วยปรับสมดุลทางร่างกายและจิตใจ

และการพัฒนาความมั่นใจในตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้ผู้ฝึกสามารถจัดการกับความเครียดได้ดีกว่าเดิม หลังจากการฝึกมวยไทย

นอกจากนั้น ผลการศึกษานี้ยังพบว่า ระดับของการจัดการความเครียด และระดับความเครียดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสัมพันธ์กันในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งความสัมพันธ์ในเชิงลบระหว่างระดับการจัดการความเครียดและระดับความเครียด หมายความว่า เมื่อระดับของการจัดการความเครียดดีขึ้น จะส่งผลให้ระดับความเครียดของนักเรียนลดลง หรือเมื่อระดับการจัดการความเครียดลดลง จะทำให้ความเครียดเพิ่มขึ้น จากหลักฐานทางสรีรวิทยาที่ Siciliano, Anderson, & Compas (2022) อธิบายได้ว่า เมื่อมีความเครียดในร่างกาย ระบบประสาทอัตโนมัติ (Autonomic Nervous System) จะกระตุ้นการหลั่งฮอร์โมนคอร์ติซอล ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับความเครียด หากไม่สามารถจัดการกับความเครียดได้ดี ร่างกายจะต้องเผชิญกับระดับคอร์ติซอลที่สูง ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อการทำงานของระบบต่างๆ ในร่างกาย เช่น การทำงานของระบบภูมิคุ้มกัน ระบบย่อยอาหาร และระบบการนอนหลับ (Alacreu-Crespo, 2024) แต่หากนักเรียนมีทักษะการจัดการความเครียดที่ดี เช่น การฝึกหายใจ การทำสมาธิ การออกกำลังกาย ฯลฯ ระบบประสาทจะสามารถผ่อนคลายได้ดีขึ้น ส่งผลให้ระดับคอร์ติซอลลดลงและร่างกายกลับสู่สภาวะปกติ ซึ่งทำให้ความเครียดลดลงตามไปด้วย นอกจากนี้ Goldstein (2021) ได้อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยาไว้ว่า นักเรียนที่มีทักษะการจัดการความเครียด (Coping Skills) ที่ดีมักจะสามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดได้ดีกว่า โดยไม่ให้ความเครียดส่งผลกระทบต่อจิตใจหรือสุขภาพจิตของตนเอง ตัวอย่างเช่น การฝึกการคิดบวก การหาทางออกในสถานการณ์เครียด หรือการใช้วิธีการผ่อนคลายความเครียด เช่น การฟังเพลง การนั่งสมาธิ จะช่วยลดระดับความเครียดได้ รวมทั้ง นักเรียนที่มีทักษะการจัดการความเครียดดีขึ้นมักจะมีการรับรู้ถึงสถานการณ์เครียด (Stress Perception) ในมุมมองที่แตกต่างจากคนที่ไม่มีความสามารถในการจัดการ เช่น การมองสถานการณ์เครียดเป็นโอกาสในการเรียนรู้หรือพัฒนา แทนที่จะมองเป็นปัญหาที่หนักหนา การรับรู้ในแง่บวกเหล่านี้สามารถช่วยลดระดับความเครียดได้ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Hill & Thayer (2019) ที่กล่าวไว้ว่า การมีทักษะการจัดการความเครียดที่ดีช่วยให้นักเรียนมีการควบคุมอารมณ์และความคิดได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลให้พวกเขาารู้สึกผ่อนคลายและสามารถลดความเครียดในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังส่งผลดีต่อสุขภาพจิตโดยรวม นักเรียนที่มีทักษะในการจัดการความเครียดดีมักจะมี ความมั่นใจในตนเองสูงและสามารถเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ในเชิงลบที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการจัดการความเครียดและระดับความเครียดแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการจัดการความเครียดได้ดีจะสามารถลดความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผลนี้มีความสำคัญทางสถิติ นั่นหมายความว่าไม่ใช่แค่ความบังเอิญหรือความผันผวนของข้อมูล แต่เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างสองปัจจัยนี้ การพัฒนาทักษะการจัดการความเครียดในระยะยาวจะช่วยให้ นักเรียนมีความสามารถในการจัดการกับความเครียดในทุกๆ ด้านของชีวิต เช่น ในการเรียน การทำกิจกรรมต่างๆ และการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต ความเครียดที่ได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพสามารถป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพจิตต่างๆ เช่น ความวิตกกังวล โรคซึมเศร้า หรือการพัฒนาภาวะเครียดเรื้อรัง (chronic stress) ที่อาจมีผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว

สรุป ความสัมพันธ์ในเชิงลบที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างการจัดการความเครียดและระดับความเครียดของนักเรียนแสดงให้เห็นว่า การที่นักเรียนสามารถจัดการกับความเครียดได้ดีจะส่งผลให้ระดับความเครียดลดลง ซึ่งเป็นผลลัพธ์จากการพัฒนาทักษะการรับมือกับความเครียด การลดฮอร์โมนคอร์ติซอลในร่างกาย และการควบคุมอารมณ์และความคิดได้ดีขึ้น ส่งผลให้สุขภาพจิตและร่างกายของนักเรียนดีขึ้นในระยะยาว

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 การศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย ควรขยายกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายจากนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ และอายุที่แตกต่างกัน รวมทั้งพิจารณาปัจจัยเช่น เพศ และประสบการณ์การฝึกกีฬาเพื่อหาความสัมพันธ์กับการจัดการความเครียด

6.2 การสำรวจปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ควรสำรวจปัจจัยอื่นๆ เช่น การนอนหลับ การรับประทานอาหาร และการจัดการความเครียดที่อาจมีผลร่วมกับการฝึกกีฬามวยไทย

6.3 การใช้เทคนิคการประเมินที่หลากหลาย ใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำ เช่น การวัดฮอร์โมนหรือการสัมภาษณ์เชิงลึก

6.4 การศึกษาในกลุ่มนักเรียนที่มีความเครียดสูง ควรศึกษาผลของการใช้มวยไทยในกลุ่มนักเรียนที่มีความเครียดสูงหรือปัญหาทางจิตใจ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาเหล่านี้ได้ช่วยให้เห็นถึงผลของการฝึกกีฬามวยไทยในการจัดการกับความเครียดในนักเรียน และยังเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกที่สามารถนำไปปรับใช้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการความเครียดในนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2541). *บริการสุขภาพจิตมุ่งชีวิตเป็นสุข*. กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

วิจิตรภรณ์ สมชัย. (2022). *ความเครียดของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เรียนกวดวิชาเพื่อสอบเข้ามัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาและโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations.

- สุนิสา ทะสัย, ประชา ฤชตุกุล, และวิรัตน์ ธรรมาภรณ์. (2551). ความเครียดและการแก้ปัญหาความเครียดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 19(2), 101–114.
- Athanasίου, N., Bogdanis, G. C., & Mastorakos, G. (2023). Endocrine responses of the stress system to different types of exercise. *Reviews in Endocrine & Metabolic Disorders*, 24(2), 251–266. <https://doi.org/10.1007/s11154-022-09758-1>
- Bernacka, R. E., Sawicki, B., Mazurek-Kusiak, A., & Hawlena, J. (2016). Conforming and nonconforming personality and stress coping styles in combat athletes. *Journal of Human Kinetics*, 51(4), 225–233. <https://doi.org/10.1515/hukin-2015-0186>
- Ioffi, R., & Lubetzky, A. V. (2023). BOXVR versus guided YouTube boxing for stress, anxiety, and cognitive performance in adolescents: A pilot randomized controlled trial. *Games for Health Journal*, 12(3), 259–268. <https://doi.org/10.1089/g4h.2022.0202>
- Gerber, M., Brand, S., Lindwall, M., Elliot, C., Kalak, N., Herrmann, C., Pühse, U., & Jonsdottir, I. H. (2012). Concerns regarding hair cortisol as a biomarker of chronic stress in exercise and sport science. *Journal of Sports Science and Medicine*, 11(4), 571–581. PMID: PMC3763301.
- Goldstein, D. S. (2021). Stress and the "extended" autonomic system. *Autonomic Neuroscience*, 236(7), 102889. <https://doi.org/10.1016/j.autneu.2021.102889>
- Hastürk, G., & Akyıldız Munusturlar, M. (2022). The effects of exergames on physical and psychological health in young adults. *Games for Health Journal*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1089/g4h.2022.0093>
- Hill, L. K., & Thayer, J. F. (2019). The autonomic nervous system and hypertension: Ethnic differences and psychosocial factors. *Current Cardiology Reports*, 21(3), 15. <https://doi.org/10.1007/s11886-019-1100-5>
- Siciliano, R. E., Anderson, A. S., & Compas, B. E. (2022). Autonomic nervous system correlates of posttraumatic stress symptoms in youth: Meta-analysis and qualitative review. *Clinical Psychology Review*, 92(5), 102125. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2022.102125>
- Silva, L. A. D., Tortelli, L., Motta, J., Menguer, L., Mariano, S., Tasca, G., Silveira, G. B., Pinho, R. A., & Silveira, P. C. L. (2019). Effects of aquatic exercise on mental health, functional autonomy, and oxidative stress in depressed elderly individuals: A randomized clinical trial. *Clinics (Sao Paulo)*, 74(5), e322. <https://doi.org/10.6061/clinics/2019/e32>
- Tipton, M. (2021). Experimental Physiology special issue: Extreme environmental physiology. *Experimental Physiology*, 106(1), 1–3. <https://doi.org/10.1113/EP089151>

Toohey, K., Pumpa, K., McKune, A., Cooke, J., Welvaert, M., Northey, J., Quinlan, C., & Semple, S. (2020). The impact of high-intensity interval training exercise on breast cancer survivors: A pilot study to explore fitness, cardiac regulation, and biomarkers of the stress systems. *BMC Cancer*, 20(1), 787. <https://doi.org/10.1186/s12885-020-07295-1>

Music Education: The Chinese Bel Canto Theory of Peking University's Opera Research Institute: A Case Study of the Opera Jiang Jie

Cui Yue¹, Chutima Maneewattana²

¹Performing Arts, Faculty of Fine and Applied Arts,
Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

✉: 357861@qq.com
(Corresponding Email)

Received: 27 February 2025; Revised: 10 March 2025; Accepted 14 March 2024
© The Author(s) 2025

Abstract

This paper examines the application of Chinese Bel Canto theory, as articulated by the Peking University Opera Research Institute, through a detailed case study of the opera "Jiang Jie." This notable work centers on the life and struggles of Jiang Jie, a female revolutionary during the Chinese Civil War. The opera explores themes of loyalty, sacrifice, and heroism, highlighting Jiang Jie's dedication to her cause and the emotional turmoil she experiences in her fight against oppression. The research method is qualitative research, which mainly combines the literature review and Field Research. The findings found that, the study explores how vocal techniques and body language enhance character portrayal and emotional depth. Key findings reveal that skilled manipulation of sound dynamics—encompassing variations in intensity, timbre, and rhythm—enables performers to convey complex emotional states effectively, thereby reflecting the inner lives of their characters. Furthermore, the research underscores the significance of synchronizing vocal expression with physical movement, resulting in a more vivid and impactful theatrical experience. Ultimately, this study examines how Bel Canto principles shape contemporary Chinese opera, enhancing emotional depth and artistic impact in 'Jiang Jie'. This analysis enhances our understanding of how Western vocal traditions intersect with Chinese operatic practices, highlighting the ongoing evolution of performance art in China.

Keywords: The Chinese Bel Canto Theory, Opera Research Institute, Peking University, The Opera Jiang Jie

1. Introduction

Because of its combination of vocal and instrumental brilliance, opera, one of the greatest works of classical music, is regarded as a model of artistic culture throughout the world. Opera is known for its most scientific voice methods, but it also reflects the general artistic level of a country. Material requirements are being progressively satisfied as China's

economy and technology advance quickly, but there is a growing emphasis on the need for spiritual and cultural enrichment. In this regard, opera is without a doubt the best performing art form for China's pressing need for a platform that can demonstrate artistic ability and cultural confidence on a global scale (Gao, 2017: 67). Bel Canto, a significant aspect of Western vocal art, began to permeate Chinese culture during modern times, primarily facilitated by Christian missionaries. The historical roots of cultural exchange between China and the West can be traced back to the Tang Dynasty in the 8th century, which marks a crucial period where Eastern and Western influences began to intertwine. This early interaction set the stage for future developments, including the introduction of Bel Canto techniques in China (Tao, 1994: 1-18). As Bel Canto took root in China, it engaged deeply with traditional Chinese music, leading to notable transformations within the country's vocal music landscape. Scholars have noted that this interaction enriched Chinese national vocal traditions, promoting innovation while preserving core aspects of indigenous musical forms (Luo, 2019: 98).

The evolution of opera in China has been a complex interplay of cultural heritage, artistic innovation, and social dynamics. Among the various forms of Chinese opera, the emergence of the Chinese Bel Canto theory represents a significant development, particularly as articulated by the Opera Research Institute at Peking University. This theory not only aims to rejuvenate traditional operatic practices but also seeks to blend Western vocal techniques with rich Chinese musical traditions. The Peking University Opera Research Institute's adaptation of the opera "Jiang Jie" tackles the crucial challenge of integrating "Chinese language with bel canto technique." This focus addresses unique linguistic characteristics of Mandarin, including its four tones, rhyme, articulation, and phrasing, which are vital for adapting bel canto methods to Chinese vocal art.

This paper presents a case study of "Jiang Jie," an opera that embodies the principles of the Chinese Bel Canto approach. Through an analysis of its thematic elements, musical composition, and performance techniques, we aim to understand how this opera serves as a practical manifestation of the theoretical framework proposed by the Opera Research Institute. Furthermore, we will explore the implications of this synthesis for contemporary Chinese opera and its potential to forge new pathways in the realm of performing arts.

2. Literature Review

2.1 The Origins of Bel Canto Theory

Italy, the birthplace of Bel Canto theory, is often referred to as the "cradle of opera" (Chai Xin, 2017). Bel Canto, meaning "beautiful singing," emerged in 17th-century Italy and developed into a recognized singing style across Europe. It is currently regarded as the most perfected, systematic, and scientifically advanced method of singing in the world (Gao Min, 2017). During the Baroque period in the 17th century, Italian vocalists began systematically developing a style of singing that emphasized elegance, continuity, and expressiveness. This style focused on the natural flow of the voice and the purity of tone, requiring singers to achieve perfect vocal expression through scientific breath control, precise resonance adjustment, and delicate vocal cord manipulation.

The earliest Bel Canto theories were systematically summarized by Italian vocal educators, gradually forming a foundational framework. For example, early Bel Canto emphasized the combination of head and chest resonance, aiming to present rich color and depth in the voice (Stark, 2003). The rise of Italian opera, particularly the works of composers

like Claudio Monteverdi, significantly promoted the popularization of Bel Canto singing. These composers' works demanded that singers maintain continuity and purity of tone across a wide vocal range, and Bel Canto theory provided solid technical support for such performances.

2.2 Introduction and Localization of Bel Canto Theory in China

As an important component of Western vocal art, Bel Canto theory gradually entered China in modern times through Christian missionary activities. Historical records indicate that the earliest cultural exchanges between China and the West can be traced back to the Tang Dynasty in the 8th century, where the collision of Eastern and Western cultures laid the foundation for the later development of Bel Canto in China (Tao Yabing, 1994). The introduction and gradual spread of Bel Canto in China deeply interacted with and impacted traditional Chinese music culture, enriching and innovating Chinese national vocal music (Luo Qi, 2019).

The development of Bel Canto in China went through several key stages. In the 1930s and 1940s, the first batch of Chinese vocal students studied in Europe and America. Upon their return, they introduced Western Bel Canto culture to China. Representative figures such as Yu Yixuan, Zhou Xiaoyan, and Ying Shangneng advocated for "adapting Western techniques for Chinese use," and they trained a large number of vocal talents. During this period, Western Bel Canto spread widely in China, breaking the range limitations of traditional national vocal music, and outstanding singers such as soprano Zou Dehua and tenor Li Guangxi emerged. Although Bel Canto faced suppression during the 1950s and 1960s due to conflicts with the need for "nationalization," this conflict gradually turned into integration with the deepening of reforms, promoting the further development of Bel Canto in China (Wang Nan, 2022).

2.3 The Development and Characteristics of Chinese Opera

As a comprehensive art form, opera was introduced to China in the early 20th century and has undergone nearly a century of development. Its development is closely linked to the historical processes of Chinese society, spanning important historical periods such as the Republic of China, the founding of the People's Republic of China, and the reform and opening-up. Mr. Jin Xiang, in his article "A Glimpse of the Development of Contemporary Chinese Opera: Also on 'Opera Thinking and Opera Creation,'" divides the history of Chinese opera into three stages: the initial period from the early Republic to after the Anti-Japanese War (1928-1949), the period from the founding of the People's Republic of China to the reform and opening-up (1949-1979), and the period from the reform and opening-up to the present (1980-). This article summarizes these three stages as the initial, growth, and diversification and innovation periods of Chinese opera development. Each of these stages is represented by a typical opera work, reflecting the thematic ideas and cultural connotations of the works during different periods (Zi Ran, 2020).

Summary, Bel Canto theory originated in 17th-century Italy, often celebrated as the "cradle of opera." Translating to "beautiful singing," this style developed into a systematic and scientifically advanced method of vocal performance throughout Europe. During the Baroque period, Italian singers began to cultivate a singing style that emphasized elegance, continuity, and expressiveness, focusing on natural voice flow and tonal purity. Early vocal educators systematically summarized these principles, establishing a foundational framework that combined head and chest resonance to create rich vocal color and depth. The rise of Italian opera, notably through composers like Claudio Monteverdi, greatly contributed to the popularity of Bel Canto singing by demanding consistency and purity across wide vocal ranges. Chinese opera, introduced in the early 20th century, has undergone nearly a century of evolution, closely tied to significant societal changes during various historical periods,

including the Republic of China and the founding of the People's Republic of China. Jin Xiang categorizes the history of Chinese opera into three stages: the initial period from the early Republic to post-Anti-Japanese War (1928-1949), the growth period from the founding of the People's Republic to the reform era (1949-1979), and the diversification and innovation stage from the reform period to the present (1980 onwards). Each stage is marked by representative operatic works that reflect the cultural themes and ideas of their respective eras.

3. Research Methodology

This research is a qualitative study, the researcher uses the literature review and Field Research.

3.1 Literature review

The literature review sources are categorized into three main areas. Firstly, academic papers and monographs relevant to Peking University Chinese Bel Canto theory, Jiang Jie, and comparative studies between Chinese and Western vocal traditions have been gathered from databases such as CNKI, Wanfang Data, Web of Science, and Google Scholar. These resources provide a solid theoretical foundation for the research. Secondly, historical documents pertaining to the early development of Chinese opera and literature on Chinese vocal education were collected, which aid in tracing the evolution of the Peking University Chinese Bel Canto theory and its contemporary relevance.

3.2 Field Research

Field research serves as a vital method for gathering firsthand data through on-site interview and observation, and it was utilized in this study to explore the relationship between Peking University's opera Jiang Jie and its Chinese Bel Canto theory, with a focus on practical application and performance in actual productions.

3.2.1 Interview: interviews were conducted semi-structured and the researcher used the descriptives to analyzed the data form interview.

3.3 Key informants

Jin Man: A renowned opera performer, opera educator, and vocal educator.

Dai Yuqiang: A famous tenor, opera performer, and vocal educator, Dai Yuqiang is a professor at Peking University Opera Research Institute and the dean of the Henan Music Academy at Zhengzhou University.

Li Hong: A soprano and Ph.D. holder who studied in Russia, Li Hong is the deputy director of Peking University Opera Research Institute, an associate professor, and a vocal instructor.

3.3.1 participant selection criteria for field research: Participants must have substantial knowledge and experience in Chinese vocal traditions, specifically related to the Chinese Bel Canto theory as practiced at Peking University. Participants needed to be available for interviews and willing to share their insights and experiences regarding the Chinese Bel Canto theory and its practical applications. Their willingness to engage in open dialogue was crucial for collecting rich qualitative data.

4. Results

4.1 The Chinese Bel Canto Theory of Peking University's Opera Research Institute: A Case Study of the Opera Jiang Jie

This section focuses on the background of the formation of Peking University's Chinese Bel Canto theory and its practical pathways in opera art, systematically analyzing its core ideas and application value. Through field research, literature analysis, expert interviews, and questionnaire surveys conducted among actors, vocal coaches, and audiences involved in various versions of Jiang Jie, this section comprehensively showcases the theory's specific practices in teaching, performance, and creation. The diversity of the research subjects ensures the representativeness and depth of the data, providing a solid foundation for exploring the logic of the theory's formation and its practical models.

1) Implementation of Bel Canto Theory

The integration of Bel Canto theory in the opera "Jiang Jie" exemplifies a remarkable fusion of vocal technique and artistic expression. Unlike traditional Bel Canto, which primarily emphasizes sound purity and technical precision, this adaptation incorporates distinct cultural and contextual elements specific to Chinese opera. Vocal instructors stress the necessity of conveying the revolutionary spirit embodied by the character of Jiang Jie, ensuring that performances transcend mere technical execution to resonate with emotional depth and narrative urgency.

In key scenes, performers harness their vocal abilities to amplify emotional intensity, employing dynamic control of sound through variations in volume and intensity. This technique not only enhances dramatic tension during climactic moments but also ensures that the lyrics are articulated clearly, thereby enriching the overall expressive power of the performance. For instance, during Jiang Jie's solo segments, actors adeptly alternate between chest resonance and head cavity resonance, elevating the emotional impact of their portrayal. This innovative approach represents a synthesis of both Eastern and Western vocal traditions, allowing "Jiang Jie" to maintain the inherent qualities of traditional Chinese opera while simultaneously showcasing the technical advantages offered by Bel Canto principles. The result is a distinctive artistic style that reflects contemporary interpretations of operatic performance, demonstrating how traditional narratives can be revitalized through modern techniques. By marrying these diverse influences, "Jiang Jie" not only honors its cultural roots but also embraces a broader, more universal appeal, ultimately enriching the landscape of Chinese opera.

Figure 1: Schematic diagram of vocal skills in the emotional climax part

In some dramatic scenes with fierce conflicts, the actors explored new ways to apply traditional vocal skills. By adding more emotional colors to the timbre, or by changing the rhythm to enhance the expressive force of the voice, the actors can better meet the needs of the plot development. Five vocal music instructors agree that this innovative practice has significantly improved the emotional expression in Jiang Jie. For example, when Jiang Jie is threatened by the enemy, the actor shows the emotional fluctuation of the character through the gradually enhanced timbre (see Figure 1).

Besides, in Jiang Jie, Bel Canto theory insists on the application of natural sound field in western operas, and retains the original charm of opera art. In the performance, the actors completely rely on the natural sound field without using modern public address equipment. This practice not only shows respect for traditional bel canto, but also enhances the natural expressive force of the voice. For example, in some scenes, actors use the acoustic characteristics of the stage to enhance the spatial sense and three-dimensional sense of sound through the interaction between sound and theater space. This treatment not only enhances the audience's auditory experience, but also enables actors to express the pure power of sound more freely.

2) Selection and Application of Vocal Techniques

In the performance of "Jiang Jie," the essential skills highlighted by the Bel Canto theory at Peking University encompass resonance, breath control, timbre modulation, and various technical methods. These techniques not only amplify the penetration and expressiveness of the performers' voices but also improve the clarity of articulation, making the lyrical delivery more engaging for the audience. Expert feedback from vocal instructors has been instrumental in guiding actors on how to effectively implement these techniques during live performances.

Breath control and vocal technique form the foundation of Bel Canto singing, particularly critical in a complex emotional narrative like that of "Jiang Jie." Observational studies reveal that most actors recognize the crucial role of breath control in their ability to

sustain long phrases and convey nuanced emotions. Notably, the distinctive "crying deep breath" technique, a hallmark of Peking University's adaptation of Bel Canto, is frequently employed in "Jiang Jie." This method enables performers to maintain vocal consistency and stability, especially in high notes and extended passages, thereby ensuring the integrity of their emotional expression.

For instance, during the poignant scene where Jiang Jie learns of his beloved Lao Peng's tragic death, the actors must navigate long, emotionally charged notes (as illustrated in Figure 2). The use of deep breathing techniques allows them to preserve vocal strength and stability amid the emotional turmoil, preventing any disruptions caused by heightened feelings of grief. The ability to manage breath effectively ensures that the performers can deliver emotionally rich performances without compromising vocal quality.

Additionally, the application of various resonance techniques contributes to enhancing vocal richness and depth. By skillfully adjusting their timbre, actors can evoke a wide range of emotions, further immersing the audience in the narrative. This multifaceted approach to vocal training not only showcases the technical prowess of the performers but also aligns with the overarching themes of "Jiang Jie," emphasizing the struggle and resilience of the human spirit. Overall, the careful selection and application of these vocal skills create a compelling and memorable theatrical experience, bridging traditional Chinese opera with contemporary operatic excellence.

Figure 2: Jiang Jie's application of crying deep breathing skills in the face of his lover Lao Peng's dead

The use of resonance skills played a key role in the performance of Jiang Jie. Actors need to show the changes of Jiang Jie's inner feelings through the head-cavity resonance and the transformation of chest resonance. The actors mentioned that they better expressed Jiang Jie's emotional fluctuation in key aria by adjusting the resonance position. In Jiang Jie's classic aria "Red Plum Praise", the actor uses chest resonance in the bass passage, which shows Jiang Jie's firm revolutionary belief; In the high-pitched paragraph, she turns to head cavity resonance to express her inner tenderness and perseverance. The use of this technique not only

enhances the transmission of emotion, but also makes the voice more layered and expressive.

Figure 3: The Transformation of Resonance Position in Red Plum Zan

in the aspect of timbre adjustment, Bel Canto theory of Peking University emphasizes conveying multi-level emotions through timbre changes. in the paragraphs separated from the comrades, the actor expressed Jiang Jie's revolutionary spirit through bright and firm timbre; In the face of inner emotional fluctuations, actors express their deep feelings for their families and comrades through soft timbre (Figure 3). The indication of strength change in the score further emphasizes the details of timbre adjustment, and through this contrast between light and shade, the emotional level is richer.

Figure 4: The timbre changes in Jiang Jie's different scenes

3) The action design and stage performance are standout elements in the production of "Jiang Jie." Bel Canto theory underscores the essential integration of vocal delivery with physical movement, enriching the expressive capacity of the characters and enhancing the overall impact of the performance through the synergy between choreography and vocal artistry. In "Jiang Jie," the design of actions serves not only as a supplementary expression of the character's emotions but also as an artistic device intricately linked to vocal techniques.

In the interpretation of "Jiang Jie" by Peking University's Opera Research Institute, the action design is pivotal for illustrating character dynamics and propelling the storyline forward. Each movement is infused with emotional weight, which elevates both the visual spectacle and the emotional resonance of the performance. The choreography is carefully crafted to reflect the unique characteristics of each role and the progression of the narrative, ensuring that every gesture complements the dialogue and musical elements.

Figure 5.: Jiang Jie's standing posture and gestures in the scene facing the enemy

The combination of action design and vocal performance is a great innovation in the performance of Jiang Jie. Bel Canto theory usually emphasizes the independence and purity of voice, but in Jiang Jie, directors and actors explore the synchronization of action and vocal music, making action a part of voice expression. For example, in Jiang Jie's monologue aria, the actor vividly expresses the inner emotional ups and downs of the role through delicate gesture changes and gradual vocal performance. The combination of this kind of action and vocal music makes the emotional expression more abundant, and the complex emotions in the character's heart are also more completely displayed.

Finally, the visual design of the stage is also an important practical link of Bel Canto theory in Jiang Jie. Through the careful design of the stage scene, the director team created a visual effect that complements vocal music performance. For example, in Jiang Jie's monologue scene, through the clever use of light and shadow, the stage background and the vocal performance of the actors reached a harmonious unity. The design of the stage not only enhances the drama of Jiang Jie's emotional expression, but also further highlights the appeal of vocal performance and the scene atmosphere through the changes of lighting and scenery. This multi-dimensional combination of vision and vocal music makes Bel Canto theory not only stay at the auditory level, but further enhance the expressive force and artistic appeal of the stage through the joint action of stage action and visual design.

4) Emotional Expression and Character Portrayal

Emotional expression in performance is intricately tied to the precise control of sound. Bel Canto theory emphasizes revealing the characters' inner worlds through variations in sound intensity, timbre, and rhythm as they navigate different emotional states. In "Jiang Jie," the actor effectively illustrates pivotal shifts in the character's internal feelings by modulating sound intensity, transitioning from soft, delicate tones to powerful, resonant vocalizations. For instance, when Jiang Jie expresses her deep affection for her comrades, the actress employs a soft and lyrical quality in her voice, capturing tenderness and care. Conversely, while conveying her anger toward the enemy, she embodies Jiang Jie's resolute revolutionary spirit through commanding vocal strength. In these moments, the actor skillfully utilizes dynamic markings in the musical score to gradually amplify the emotional expression, enhancing the intensity of the performance.

Character development relies not only on vocal expression but is significantly enriched through body language. In "Jiang Jie," the actors breathe life into their roles by harmonizing vocal delivery with physical movements. A poignant example occurs during a scene where Jiang Jie faces interrogation by the enemy; the actress cultivates an image of an unyielding revolutionary through a steadfast posture and decisive gestures, which complement her strong, assertive voice. The collaboration between movement and sound has been unanimously recognized by the five vocal instructors involved in the production as essential for shaping characters. This synergy between vocal artistry and body language creates a more three-dimensional and authentic portrayal of the roles. The success of emotional expression is greatly aided by meticulous attention to the nuances of sound. Actors convey the emotional depth of their characters through subtle vocal adjustments. In a reflective scene where Jiang Jie recalls her past, the actress skillfully uses a gentle tone to evoke feelings of profound nostalgia and resilience. During rehearsals, all five vocal music instructors highlighted how this delicate manipulation of sound significantly heightened the emotional impact in that moment. The gradual fading of her voice and the nuanced changes in timbre poignantly illustrate Jiang Jie's complex emotional landscape, rendering her character more relatable and multi-faceted.

In essence, the interplay of vocal techniques and physical expressions crafts a rich tapestry of emotional storytelling in "Jiang Jie." Each actor's commitment to mastering both sound and movement allows them to delve deeper into their characters, ultimately resulting in a powerful and resonant theatrical experience. By merging these elements, the performance transcends mere representation, allowing the audience to engage fully with the characters' journeys and struggles. This holistic approach not only enriches the characters but also underscores the overarching themes of resilience and solidarity within the narrative.

5. Conclusion

through the case of Jiang Jie highlights its unique adaptability, innovation, and theoretical significance within Chinese cultural and artistic contexts. Unlike a mere replication of Western Bel Canto, Chinese Bel Canto has been carefully modified to align with the aesthetic values, linguistic characteristics, and emotional expressions deeply rooted in Chinese traditions. The success of Jiang Jie in integrating Eastern and Western vocal techniques demonstrates the artistic vitality of Chinese opera and its potential contributions to global Bel Canto development. Furthermore, the opera's innovative application of Chinese Bel Canto theory, including adjustments in vocal techniques to accommodate Mandarin's phonetic structure and the incorporation of traditional Chinese opera movements, showcases its potential to expand across different languages and cultural backgrounds. This research also underscores the dynamic interaction between theory and practice, as the continuous refinement of vocal techniques and performance styles in Jiang Jie provides empirical support for the

evolution of Chinese Bel Canto theory. Additionally, the pivotal role of the Peking University Opera Research Institute in advancing this theory through research, performance, and talent cultivation has been instrumental in establishing a Chinese Bel Canto theoretical system, which not only enriches the foundation of Chinese opera but also enhances its presence on the global stage. This study affirms that Chinese Bel Canto theory serves as both a bridge between cultural traditions and modern artistic innovation and a significant force in the global dissemination of Chinese opera.

6. Discussion

The research Conclusion and Discussion highlights several critical areas for further exploration despite the significant findings of the study. Firstly, it addresses the ongoing challenges in cultural integration, particularly in merging Bel Canto with traditional Chinese vocal techniques. While Jiang Jie exemplifies some success in this area, performers often grapple with balancing technical requirements and emotional expression, indicating that achieving effective cultural fusion in performances remains a complex issue requiring more attention and practice. The study notes a persistent gap between theory and practice. While the application of Bel Canto theory within Jiang Jie has shown positive outcomes, its broader adoption in other operatic works falls short, especially in productions with strong local traditions. This disparity may stem from limited dissemination of the theory, differing levels of acceptance among performers, and audience preferences favoring traditional techniques. As such, finding ways to bridge this gap and effectively promote Bel Canto theory for wider use is an essential direction for future research. Bel Canto techniques can enhance contemporary Chinese opera training by focusing on breath control, legato singing, clear diction, and dynamic expression. Integrating physical movement with these methods helps singers authentically embody their roles. In future productions, blending Western operatic elements with traditional Chinese music, utilizing multimedia for engagement, and promoting diverse casting can create innovative performances. Workshops on Bel Canto methods and audience education through pre-show talks will further enrich appreciation and understanding of these vocal techniques in a modern setting.

Expanding on the cultural implications of Bel Canto's influence on Chinese opera is crucial for understanding its role in shaping the future of this art form and enhancing its global recognition. Integrating Bel Canto techniques can facilitate a fusion of Western vocal aesthetics with traditional Chinese elements, potentially attracting a broader audience and promoting cross-cultural appreciation. This blend not only revitalizes Chinese opera but also positions it within the global operatic landscape, fostering dialogue between diverse musical traditions. By exploring these intersections, we can better appreciate how such adaptations may lead to innovative performances that resonate with contemporary audiences while preserving cultural heritage.

7. Suggestions

Generally speaking, philanthropy is helpful to promote the financial performance of enterprises, whether it is a strategic investment in the market or an initiative to realize legitimacy. Enterprises should incorporate philanthropy into their own development strategy system, and formulate corresponding philanthropy strategies according to different development stages, the nature of property rights and the market environment in which they are located, so as to improve their profitability while fulfilling their social responsibilities and further promote the development of enterprises.

Future research should focus on comparative studies examining the influence of Bel

Canto techniques across various Chinese opera styles. Exploring how these vocal methods can enhance traditional forms such as Peking Opera, Cantonese Opera, and others may reveal new insights into performance practices and vocal training. Additionally, investigating the reception of Bel Canto-influenced productions among diverse audiences could provide valuable feedback for integrating Western techniques into Chinese operatic traditions. Such studies would contribute to a deeper understanding of cross-cultural exchanges in the performing arts.

References

- Chen, X. (2020). *Reflections on the characteristics of Chinese opera art*. *Art Appreciation*, 2020(23), 166-167.
- Gao, M. (2017). *On the application of ethnic, bel canto and pop singing in singing* [Master's thesis, Xi'an Conservatory of Music].
- Luo, Q. (2019). *On the convergence tendencies of national singing and bel canto in vocal education* [Master's thesis, Sichuan Normal University].
- He, Y. (2016). *The origin and development of bel canto in China*. *Voice of the Yellow River*, 2016(1), 59.
- Jin, R. (2018). *The origin and development of bel canto singing*. *Northern Music*, 2018(10), 15.
- Jiang, Sh. (2017). *The origins and development of bel canto*. *Art Evaluation*, 5(3), 70-72.
- Tao, Y. (1994). *A draft history of Western music exchange*. Beijing: Encyclopedia of China Publishing House.
- Wang, N. (2022). *A study on the paradigm of Chinese opera singing* [Doctoral dissertation, Northeast Normal University].
- Wang, X. (2024). *Exploration and development of original Chinese operas: Taking Ye Xiaogang's Ode· Farewell as an example*. *Artist*, 7(1), 155-157.
- Zhang, Z. (2017). *Taking the opera "Jiang Jie" as an example, on the musical shaping of the character image*. *Northern Music*, 2017(10), 97.
- Zhu, F. (2016). *Research on vocal works in Chinese folk opera* [Master's thesis, Yanbian University].

การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
**Academic Administration in the 21st Century Based on the Four
Iddhipāda Principles of School Administrators under the Khon
Kaen Primary Educational Service Area Office 1**

ธราภรณ์ จิตรสม¹, สัมฤทธิ์ กางแพ่ง², พระครูวินัยธรรววุฒิ เตชธมโม³

^{1 2 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ขอนแก่น ประเทศไทย

Tharaporn Jitsom¹, Samrit Kangpeng², Phrakhrwinaiathon Worawuth Techathammo³
^{1 2 3}Mahachulalongkomrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand
✉: tharapom.jitsom@gmail.com
(Corresponding author)

Received: 17 February 2025; Revised: 10 March 2025; Accepted 16 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 252 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเพื่อใช้สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องหรือเที่ยงตรง ผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ รองลงมาคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ ตามลำดับ 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาควร 1) สร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน 2) มีความเพียรในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง 3) มีความเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 4) เข้าใจและพิจารณา

วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ศตวรรษที่ 21, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This research aimed to: 1) study the state of academic administration in the 21st century based on the Four Iddhipāda (Iddhipāda 4) principles of school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1; 2) propose guidelines for academic administration in the 21st century based on the Four Iddhipāda principles for school administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1. This study employs a mixed-methods approach, incorporating both quantitative and qualitative research. The sample group includes 252 participants, comprising school administrators, deputy administrators, and department heads. Statistical methods used include frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative research data was collected through interviews with 12 key informants, selected through purposive sampling to ensure validity and reliability. The research results were as follows: 1. The state of academic administration in the 21st century based on the Four Iddhipāda principles among school administrators shows that the highest average practice was observed in: Chanda (zeal or desire); Citta (thoughtful attention); Vīmaṃsā (investigation) and Viriya (perseverance). 2. Guidelines for academic administration in the 21st century based on the Four Iddhipāda principles suggest that school administrators should: (1) enhance satisfaction with practices and establish clear guidelines for developing assessment and evaluation tools; (2) maintain perseverance in supervising, monitoring, and continuously evaluating the implementation of teachers' curricula; (3) exhibit attentiveness by requiring teachers to submit their learning management plans regularly; (4) understand and analyze the strengths and weaknesses of the curriculum to ensure its alignment with the evolving needs of society.

Keywords: Academic Administration, 21st Century, Principles of Iddhipāda

1. บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีธรรมาภิบาล มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๑) เด็กและเยาวชนในอนาคตสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้ และ

ข้อมูลข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียนต้องสอนให้มี “ความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะในศตวรรษที่ 21” ได้แก่ ทักษะการ คิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม การมีภาวะ ผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

หลักอริยปาท 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในศาสนาพุทธ ว่าด้วยเรื่องหนทางสู่ความสำเร็จในชีวิต โดยจะต้องยึดหลักคุณธรรมทั้ง 4 เพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้ หลักอริยปาท 4 เป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วยหลักคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ หมายถึง ความรัก พอใจในสิ่งที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทำ วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรและความขยันอย่างต่อเนื่อง จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ มุ่งมั่น และรับผิดชอบ สิ่งนั้นๆ วิมังสา หมายถึง ความตระหนักไตร่ตรองถึงเหตุและผลด้วยปัญญา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดต่ำกว่ามาตรฐานในหลายๆ ด้าน เช่น ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test : NT) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ รวม 2 ด้าน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.35) สูงกว่าระดับสังกัด (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.11) และระดับประเทศ (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.80) ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนในแต่ละสมรรถนะจะพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 50 เพียงเล็กน้อยทั้งสองด้าน ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2564 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ในภาพรวมเท่ากับ (40.09) เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่ามี 1 รายวิชา ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50 คือ วิชาภาษาไทย (50.86) และวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 มี 3 วิชา คือ วิชาภาษาอังกฤษ (38.63) วิชาคณิตศาสตร์ (37.20) และวิชาวิทยาศาสตร์ (33.68) ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบ O-NET ในปีการศึกษา 2564 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ในภาพรวมเท่ากับ 30.15 เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่า มี 4 รายวิชา ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ วิชาภาษาไทย (46.04) วิชาวิทยาศาสตร์ (29.00) วิชาภาษาอังกฤษ (25.86) และวิชาคณิตศาสตร์ (21.14) ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 เช่นกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2565) มีผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ควรส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำสื่อนวัตกรรมเพื่อให้ครูได้นำไปใช้พัฒนาผู้เรียน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และยกระดับผลการทดสอบระดับชาติให้สูงขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาคืองานบริหารวิชาการ ที่จะส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการออกแบบ การจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับผู้เรียนมากที่สุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1, 2566)

จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมแห่งความสำเร็จ นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาการบริหารงานวิชาการ เพื่อใช้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอน ของการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้ากลุ่มงานทั้ง 4 กลุ่มงาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 โดยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 252 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นเลิศ เป็นที่ประจักษ์ จำนวน 12 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 252)

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก ฉันทะ	4.65	0.57	มากที่สุด	1
2. ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก วิริยะ	4.60	0.58	มากที่สุด	4
3. ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิต ตะ	4.64	0.58	มากที่สุด	2
4. ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก วิมังสา	4.63	0.57	มากที่สุด	3
โดยภาพรวม	4.63	0.58	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.2 การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) รองลงมาคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$) และด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$)

4.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า

1) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ สนับสนุนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ของครู การผลิตและพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน

2) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศติดตามการวัดผล

และประเมินผลการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง

3) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรความเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เยี่ยมชั้นเรียนตามแผนการนิเทศอย่างสร้างสรรค์ ให้การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และสร้างแรงจูงใจ ชื่นชม ให้กำลังใจครูให้มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน

4) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาและวิเคราะห์พิจารณา วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ไตร่ตรองพัฒนาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เข้าใจจัดระบบให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

5.1 สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด และด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ ดาคม และคณะ, (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4” ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดย ภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการนิเทศ ภายในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 และด้านกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 2. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น ส่งเสริมการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม พัฒนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือและวิธีการวัดที่หลากหลาย เอาใจใส่ ในการพัฒนาและใช้สื่อ

นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์และมีการนิเทศอย่างต่อเนื่องและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศกับเครือข่ายการศึกษาอื่นเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนที่มี ประสิทธิภาพสูงสุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีดี พนมยงค์, (2567) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ตามลำดับ 2. การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 โดยภาพรวมรวม อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารตามหลักวิมังสา ด้านการบริหารตามหลักฉันทะ และด้านการบริหารตามหลักวิริยะตามลำดับ 3. แนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มคุณภาพการศึกษา กกตู่-นาแหม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้านวิชาการ รู้จักวิเคราะห์จัดทำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งผลสำเร็จเกิดขึ้นจริงกับผู้เรียน 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่น ที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายาม โดยเฉพาะ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดประเมินผล การเรียนรู้โดย เน้นการประเมินตามสภาพจริง 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีใจจดจ่อต่อการส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่หลักและหน้าที่เสริม ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพตามหลักสูตรสถานศึกษา และส่งเสริมด้านการวางแผนงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดระบบติดตามสนับสนุน 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรอบคอบ ไตร่ตรองการปฏิบัติงาน ในด้านของการพัฒนาหลักสูตร ของสถานศึกษาว่ามีความสอดคล้องกับบริบท และความสามารถของผู้เรียนหรือไม่ และทบทวนไตร่ตรองระบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และการใช้สื่อและเทคโนโลยี ให้เกิดประโยชน์ และมีประชุมวางแผนเพื่อทบทวนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนของครู และให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันท์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ สนับสนุนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ของครู การผลิตและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือ การวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน 2) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศติดตามการวัดผลและประเมินผลการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรความเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เยี่ยมชั้นเรียนตามแผนการนิเทศอย่างสร้างสรรค์ ให้การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และสร้างแรงจูงใจ ชื่นชม ให้กำลังใจครูให้มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาและวิเคราะห์ พิจารณา วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของ สังคมปัจจุบัน ไตร่ตรองพัฒนาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เข้าใจ จัดระบบให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลนิตี เบ้าจรรยา และคณะ, (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 2. การพัฒนาภาวะผู้นำของ ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการแก้ปัญหา ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการทำงานเป็นทีม ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ตาม หลักอิทธิบาท 4 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้บริหารต้องมีการ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี พุดจาไพเราะ มีบุคลิกภาพที่ดี มีวิสัยทัศน์สามารถกำหนดเป้าหมาย และแผนงานในการปฏิบัติงาน ไปสู่เป้าหมายได้อย่างชัดเจน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริมให้สถานศึกษามีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง

2) สถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีสารสนเทศ

3) สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การวัดและประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1) ผู้บริหารควรสร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการ วัดและประเมินผลอย่างชัดเจน

2) ผู้บริหารควรมีความพอใจใฝ่รักในการจัดทำแผนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบมี เป้าประสงค์ที่ชัดเจน

3) ผู้บริหารควรมีความเพียรในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่าง ต่อเนื่อง

4) ผู้บริหารควรมีความเพียรในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ

5) สถานศึกษาควรเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

6) ผู้บริหารควรเอาใจใส่ สร้างแรงจูงใจ ชื่นชม ให้กำลังใจครูให้มีความมุ่งมั่นในการจัดการ เรียนการสอน

7) ผู้บริหารควรเข้าใจและพิจารณา วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้ สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

8) ผู้บริหารควรมีความไตร่ตรองพัฒนาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมี ประสิทธิภาพ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 กับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตามหลักอริยบท 4 ในสถานศึกษาของรัฐ

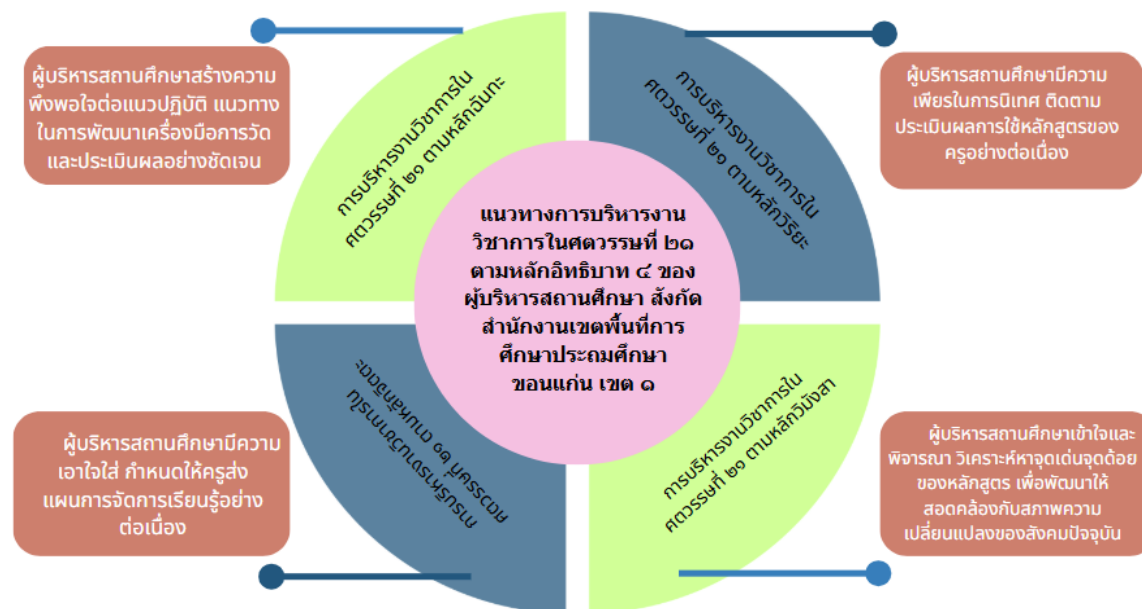
2) ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 กับการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ตามหลักอริยบท 4 ในสถานศึกษาของรัฐ

3) ควรศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 แนวใหม่ตามหลักอริยบท 4 ใน สถานศึกษาของรัฐ

4) ควรมีการศึกษาการใช้หลักอริยบท 4 กับการบริหารโรงเรียนในระดับอื่น เช่น ระดับ มัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ได้แนวคิดดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ด้านใน คือ “แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1”

ด้านนอก คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ศึกษาตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้เป็นข้อ

ค้นพบในการศึกษา เรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1” ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 2) ด้านการบริหารงานวิชาการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 3) ด้านการบริหารงานวิชาการจัดสอนวัตกรรมการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 4) ด้านการบริหารงานวิชาการวัดผลและประเมินผลในศตวรรษที่ 21 และ 5) ด้านการบริหารงานวิชาการนิเทศภายในสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่บูรณาการหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษา ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนการบริหารวิชาการอย่างเป็นระบบ สนับสนุนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ของครู การผลิตและพัฒนาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติ แนวทางในการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลอย่างชัดเจน 2) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการจัดหาสื่อวัตกรรมการและเทคโนโลยี

สารสนเทศติดตามการวัดผลและประเมินผลการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของครูอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก จิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรความเอาใจใส่ กำหนดให้ครูส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เยี่ยมชั้น เรียนตามแผนการนิเทศอย่างสร้างสรรค์ ให้การช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน และสร้างแรงจูงใจ ชื่นชม ให้กำลังใจครูให้มีความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการบริหารงาน วิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาและวิเคราะห์พิจารณา วิเคราะห์หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัจจุบัน ไตร่ตรองพัฒนาปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพ เข้าใจจัดระบบ ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2544). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2566*. เอกสารกลุ่มนโยบายและแผน เล่มที่ 2/2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. เอกสารกลุ่มนโยบายและแผน 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้น พื้นฐาน*. โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- กุลนิติ เป้าจรรยา และคณะ. (2566). *การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตาม หลักกฏอริยาบท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2*. *สถาบันวิจัย พิศาลธรรม*, 10(1), 73-85.
- ปรีดี พรหมลาภ. (2567). *การบริหารงานวิชาการตามหลักกฏอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่ม คุณภาพการศึกษาภาคใต้-นาแกม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1*. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 7(8), 77-90.
- อมรรัตน์ ดาคม และคณะ. (2565). *การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ตามหลักกฏอริยาบท 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4*. *Journal of Modern Learning Development*, 2022(172-183).

ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น

Leadership Based on the Four Principles of Saṅgahavatthu of Administrators of Child Development Centers under Local Administrative Organizations in Khon Kaen Province

ชลธิชา แสงเนียม¹, พระครูวินัยธรรววุฒิ เทชธมโม (เฮียงเหี้ย)², พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อัยวงศ์)³

^{1 2 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ประเทศไทย

Chonticha Sangniam¹, Phrakhruwinaithonworawuth Techathammo (Hianghia)², PhrakhrupaladBoonchuay Chotivungso (Auiwong)³
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus

✉: chonticha.sangniam@mcu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 05 March 2025; Revised: 11 March 2025; Accepted 16 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น และ 2) ศึกษาแนวทางภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น การวิจัยใช้รูปแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร และครู 186 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านสมานัตตตา ต่ำสุด คือ ด้านปิยวาจา 2) แนวทางภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ผู้บริหารควรมีความเมตตาในด้านต่าง ๆ สุภาพ อ่อนโยน เป็นกลางไม่เอนเอียง ให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชา กระจายงานหรือหน้าที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึง และ ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความเป็นธรรม และเสมอภาค

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น

Abstract

This research aimed to: 1) study the leadership practices and 2) explore approaches to leadership based on the Four Principles of Saṅgahavatthu of administrators of child development centers under local administrative organizations in Khon Kaen Province. The study employed a mixed-methods approach. Data were collected from 186 administrators and

teachers and 9 key informants using questionnaires and interviews. Data analysis involved frequency, percentage, mean, standard deviation, descriptive statistics, and content analysis. The research results were as follows: 1. The leadership practices of administrators based on the Four Principles of Saṅgahavatthu were rated at a high level overall and across individual aspects. Among these, Samānattatā (equality) was the most practiced, while Piyavācā (pleasant speech) was the least practiced. 2. The approaches to leadership based on the Four Principles of Saṅgahavatthu are as follows: Administrators should demonstrate kindness in various aspects, be polite and gentle, maintain impartiality, respect subordinates, distribute tasks or responsibilities equitably, and evaluate the performance of personnel with fairness and equality.

Keyword: Leadership, Administrators of Child-Development, Child-Development Centers under Local Administrative Organizations in Khon Kaen Province

1. บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดการศึกษาปฐมวัยแก่เด็กอายุ 3-5 ขวบ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งส่วนราชการต่าง ๆ ที่ดำเนินการจัดตั้งสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้น ได้แก่ กรมการพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) เพื่อมุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กในวัย 3-5 ขวบ ให้ได้รับการพัฒนาทั้ง “ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา” และมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาคือในระดับประถมศึกษา ต่อมา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดำเนินการถ่ายโอนให้แก่เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลให้เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงถือว่าเป็นสถานศึกษา ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหน้าที่รับผิดชอบ การบริหาร จัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดให้มีมาตรฐาน มีคุณภาพตามหลักวิชาการ

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดไว้ 6 ด้าน เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐาน และมีคุณภาพ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมถึง “ด้านบุคลากร” ซึ่งในด้านบุคลากรนี้มีความสำคัญมากอีกด้านหนึ่ง เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะสามารถดำเนินงานได้ตามมาตรฐาน และมีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการบริหารจัดการด้านบุคลากรที่เป็นระบบ เกิดประโยชน์สูงสุดในองค์กร เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ

ในองค์กรหน่วยงานต่างๆ ผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด ความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ผู้นำเป็นบุคคลที่มีอำนาจอิทธิพลในการบังคับบัญชา มอบหมายงานในกำกับดูแลให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำเป็นผู้ประสานความต้องการของบุคคล ความต้องการของงานและความต้องการ

ขององค์กรเข้าด้วยกัน ซึ่งภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ถือว่าภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาเป็นเรื่องของการสร้างแรงบันดาลใจ การสร้างแรงจูงใจ การใช้อำนาจ และอิทธิพล ซึ่งเกี่ยวข้องกับทิศทางคอยช่วยให้ทุกคนในองค์กรมั่นใจว่าสามารถเดินทางไปสู่จุดหมายที่ต้องการแน่นอนถูกทิศทาง การที่จะพัฒนาศักยภาพหรือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของทุกองค์กรให้มีประสิทธิภาพนั้นได้ ผู้บริหารต้องพัฒนาตัวเองก่อน “จากผู้บริหารเป็นผู้นำ” และจากนั้นจึงส่งต่อ “ภาวะผู้นำ” สู่ทุกคนในองค์กร เมื่อทุกคนในองค์กรมีภาวะผู้นำ ก็จะพัฒนาจากองค์กรยุคเก่าสู่ “องค์กรแห่งการเรียนรู้ใหม่” ซึ่งมีพลวัตสูงกว่าองค์กรยุคเดิมแบบเทียบกันไม่ได้เลย องค์กรที่ทุกคนมีภาวะผู้นำจะมุ่งสู่เป้าหมายด้วยพลังและความเร็วที่เกิดจากการสอดประสานกันของการทำงานของทุกคนโดยธรรมชาติ

ในสภาพที่เป็นจริง มีผู้บริหารจำนวนมากมีข้อบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ผู้นำทางด้านการบริหารงาน ขาดคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในการบริหาร โดยเฉพาะการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารงาน ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จำเป็นในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ อันประกอบด้วย “ทาน” คือ การให้ การเสียสละ “ปิยวาจา” คือ การกล่าวคำที่ไพเราะ เสนาะหู “อตถจริยา” คือ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนบ้านไปจนกระทั่งในสังคม และ “สมานัตตตา” คือ ความเป็น ผู้มีตนเสมอ ไม่ถือตัว

ปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น แบ่งออกเป็น 26 อำเภอ 353 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งมีศักยภาพ ความพร้อม ที่แตกต่างกัน และมีกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อบุคลากร ซึ่งทำให้การบริหารการศึกษาของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความคล่องตัว มีการแทรกแซงการบริหารและการศึกษาโดยการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารหรือระบบจัดซื้อจัดจ้าง และการหาผลประโยชน์จากการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารยังขาดภาวะผู้นำ

ด้วยเหตุผลข้างต้นดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลัก ทาน 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลัก ปิยวาจา 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักอตถจริยา 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสมานัตตตา อันจะทำให้เราเข้าใจภาวะผู้นำตามหลักธรรมของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้นำมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างชัดเจน และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ได้เป็นอย่างดี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษา ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น

2) เพื่อศึกษา แนวทางภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอน ของการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์แนวทางสภาพภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิธีการทางสถิติ มีขั้นตอน ในการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ต้องศึกษากระบวนการ กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของบทบาท ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ในการพัฒนา โดยการใช้ภาวะ ผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีวิจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหาร 4 ด้าน คือ 1) ด้าน เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ 4) ด้านการ แก้ปัญหา และกรอบแนวคิดของหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วย 1) ทาน 2) ปิยวาจา 3) อตถจริยา 4) สมานัตต ตา

ขั้นตอนที่ 2 ต้องศึกษากลยุทธ์ ตอนที่ 1 ยกร่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อน นโยบายหลัก ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น

ขั้นตอนที่ 3 ต้องศึกษาแนวทางปลูกฝัง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์ปัจจัยเป็น เทคนิคที่จะจับกลุ่มหรือรวมกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่ม หรือปัจจัยเดียวกัน ตัวแปรที่อยู่ใน ปัจจัยเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก โดยความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นในทิศทางบวก (ไปในทิศทางเดียวกัน) หรือทิศทางลบ (ไปในทางตรงกันข้าม) ก็ได้ส่วนตัวแปรที่คนละปัจจัย

ขั้นตอนที่ 4 สรุป และนำเสนอ ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 แสดงผลจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่งหน้าที่		
1.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือ ปฏิบัติราชการใน ตำแหน่งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	59	31.72

1.2 ครูผู้สอน หรือ ผู้ดูแลเด็ก	127	68.28
รวม	186	100.00
2. ระดับการศึกษา		
2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	50	26.88
2.2 ปริญญาตรี	95	51.07
2.3 สูงกว่าปริญญาตรี	41	22.05
รวม	186	100.00
3. ประสบการณ์ในการทำงาน		
3.1 ระยะไม่เกิน 5 ปี	40	21.51
3.2 ระยะ 6 - 10 ปี	59	31.72
3.3 ระยะ 11 ปีขึ้นไป	87	46.77
รวม	186	100.00

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น นี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบันและแนวทางภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ใช้คำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านภาวะผู้นำตามหลักสมานัตตตา รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำตามหลักอหิงสา และด้านภาวะผู้นำตามหลักทานตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านภาวะผู้นำตามหลักปิยาจา และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ ได้ผลดังนี้

1) ภาวะผู้นำตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ด้านสมานัตตตา โดยภาพรวม การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาวางตนเหมาะสมกับบุคลากรตามเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแจ้งผลการประเมินบุคลากรให้บุคลากรทุกคนทราบทุกครั้ง และผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการส่งเสริมให้บุคลากร ไปฝึกอบรมความชำนาญเฉพาะด้านเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญและ

กำลังใจแก่บุคลากรอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

2) ภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ด้านอัตถจริยา โดยภาพรวม การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมแสดงมุทิตาจิตแก่บุคลากรผู้เกษียณอายุราชการ/ลาออก รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมทุกข์ร่วมสุขเพื่อแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน และผู้บริหารส่งเสริมการมีคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ของบุคลากรในสถานศึกษา และผู้อื่นโดยทำตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความโปร่งใสตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ความรู้ด้านการสรรหาบุคคล คัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถสอดคล้องกับงานที่ทำ

3) ภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ด้านทาน โดยภาพรวม การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ปรับปรุงวิธีทำงานให้มีประสิทธิภาพอย่างยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้เข้ารับการอบรมสัมมนา และศึกษาต่อและผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้น ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ บุคลากรได้รับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้านการพัฒนาตนเองจากผู้บริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ

4) ภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ด้านปิยวาจา โดยภาพรวม การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงแนวทางในการพัฒนาตนเองแก่บุคลากรโดยใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยนเป็นกันเอง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้คำพูดด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล ชี้แจง นโยบายในเรื่องต่าง ๆ แก่บุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาใช้คำพูดที่เสริมสร้างกำลังใจแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งด้วยความเมตตา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพูดด้วยคำสุภาพไม่กล่าววาจาล่วงเกินหรือไม่ให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชา

2. แนวทางภาวะผู้นำตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

1) หลักทาน คือ ผู้บริหารเปิดใจกว้าง เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงรวมถึงเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยี ช่วยผลักดัน กระตุ้น และสนับสนุน ให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ แนวทางใหม่ ในการปฏิบัติงาน จัดสรรคนให้เหมาะสมกับงานและให้คำแนะนำปรึกษาตามสมควร

2) หลักปิยวาจา คือ ผู้บริหารใช้คำพูดที่เสริมสร้างกำลังใจแก่บุคลากรในการปฏิบัติงานตามตำแหน่งด้วยความเมตตา รมีความเป็นกันเองในการให้คำแนะนำและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานจนบรรลุผล มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการใช้ สื่อ เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ช่วยกันคว่ำหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหา และสรุปแนวคิดได้ด้วยตนเอง

3) หลักอรรถจริยา คือ ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการแก้ไขปัญหาในการทำงาน ยกระดับความเป็นเลิศในองค์กร กระตุ้นให้บุคลากรสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการทำงานที่เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนไป ใช้ดุลยพินิจพิจารณาตัดสินความสามารถของบุคลากรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

4) หลักสมานัตตตา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น รับฟังปัญหา ความคิดเห็น และให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมอยู่เสมอ เชื่อใจบุคลากรและยอมรับแนวคิดการปฏิบัติงานแบบใหม่ ปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดผลดีในการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต

5. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนงานของสถานศึกษา โดยการกระจายอำนาจดำเนินการไปยังบุคลากร และมอบหมายงานให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัดของแต่ละคน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิธีการใช้คำพูดสื่อสารและปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคลากรทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกัน

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการออกแบบหรือวางแผนการประเมินและสะท้อนผลการทำงานของบุคลากรให้หลากหลาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นหลัก

4) สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนได้พัฒนาร่วมกันผ่านการลงมือปฏิบัติในโครงการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นต้นแบบทางความคิดและพฤติกรรมในการทำงานและกระตุ้นให้บุคลากรยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมการทำงานขององค์กร เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤต หาพา และคณะ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานกิจการนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 4. วารสาร *Journal of Modern Learning Development*, 6(1), 302-312.

ต่อศักดิ์ ศรีแก้วแฝก และคณะ. (2565). การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 16(2), 19.

ธนกฤต หัตถ์รัตน. (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(2), 46.

เลอศักดิ์ ตามา และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22. วารสารรัชดาภาค, 15(38), 224-240.

- วิภาวรรณ แอบกลิ่นจันทร์ และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักอริยปาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. วารสารนวัตกรรมการบริหาร การศึกษา, 6(2), บทคัดย่อ.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2559). การจัดการความขัดแย้งในองค์กรอย่างสร้างสรรค์. วารสารวไลยธรรมปริทัศน์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 193.
- เศรษฐพล บัวงาม และคณะ. (2564). การบริหารจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(3), 203-213.
- สุจรรยา คำไต้ และคณะ. (2565). รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคุณภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10(3), 1254.
- พระครูไพโรจน์ กิจจาทร (สกุล สุภโท) และคณะ. (2563). การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 1-13.

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหาร
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
**Guidelines for Academic Administration Based on the Four
Iddhipāda Principles of Administrators in Early Childhood
Development Centers in Khon Kaen Province**

โกศล อุดมวงษ์¹, สุนทร สายคำ², สัมฤทธิ์ กางแพ้ง³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Koson Udomwong¹, Sunthon Saikham², Samrit Kangpeng³
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khon Kaen Campus, Thailand
✉: kosonudomwong@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 05 March 2025; Revised: 11 March 2025; Accepted 16 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและแนวทางการบริหารงานวิชาการ โดยใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๘ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้สอน จำนวน ๒๕๐ คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๙ รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจงเพื่อใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องหรือเที่ยงตรง ผลการวิจัย พบว่า ๑. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น พบว่า ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด ตามหลักฉันทะ ๒. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วยการบูรณาการกันระหว่างหลักอิทธิบาท ๔ และการบริหารงานวิชาการ ด้านฉันทะ คือ ผู้บริหารสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่เน้นความพอใจและความตั้งใจของครูและนักเรียน ด้านวิริยะ คือ ผู้บริหารพยายามนิเทศครูอย่าง

สมำเสมอเพื่อพัฒนาการสอนและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ด้านจิตตะ คือ ผู้บริหารมีการจัดการ และวิเคราะห์การใช้สื่อการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ด้านวิม้งสา คือ ผู้บริหารวิเคราะห์ ความสอดคล้องของหลักสูตรกับความต้องการของผู้เรียนและแนวโน้มการศึกษาในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

This research aimed to (1) study the current state of academic administration based on the Four Iddhipāda Principles in early childhood development centers in Khon Kaen Province under local administrative organizations, and (2) propose guidelines for academic administration using the Four Iddhipāda Principles in these centers. This study employs a mixed-methods research approach, integrating both quantitative and qualitative research methods. For the quantitative research, data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. The sample group consisted of 250 administrators and teachers from early childhood development centers. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. For the qualitative research, data were gathered through interviews with nine experts selected through purposive sampling to ensure validity and consistency in the findings. The research results were as follows: 1. The current state of academic administration based on the Four Iddhipāda Principles among administrators of early childhood development centers in Khon Kaen Province was found to be at the highest level overall. Among the four principles, Chanda (desire and satisfaction in work) was the most highly practiced. 2. The proposed guidelines for academic administration integrating the Four Iddhipāda Principles with educational management include: Chanda (desire): Administrators create a learning environment that fosters teachers' and students' enthusiasm and motivation. Viriya (effort): Administrators conduct regular supervision to enhance teaching effectiveness and improve educational quality. Citta (concentration): Administrators manage and analyze the use of teaching materials to optimize learning outcomes. Vīmaṃsā (examination): Administrators evaluate the alignment of the curriculum with students' needs and future educational trends.

Keyword: Academic Administration, Principles of Iddhipāda

1. บทนำ

การบริหารงานวิชาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น มีความแตกต่างการบริหารจัดการทั้ง สภาพสิ่งแวดล้อม และสภาพสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ คุณภาพของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน จึง จำเป็นต้องให้การส่งเสริม ปรับปรุงและพัฒนา สถานศึกษาให้มีมาตรฐานใกล้เคียงกัน จากสภาพปัจจุบัน การบริหารสถานศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอนหลายประการ โดยเฉพาะการสอนไม่ตรงสาขาวิชาของครู อาทิเช่น ครูไม่มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย รวมทั้งด้านสภาพ สิ่งแวดล้อม สภาพเศรษฐกิจ และปัญหาสภาพครอบครัวของนักเรียนบางส่วนขาดความอบอุ่น พ่อ-แม่หย่าร้าง ผู้ปกครองต้องไป ทำงานต่างถิ่น นักเรียนอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ ปู่ย่า, ตายาย ทำให้ดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง สถานศึกษา ต้องหาวิธีการหลายรูปแบบมาแก้ไขและพัฒนา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึง ต้องมีการพัฒนาการบริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัด

จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียน มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดีในการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีความสุข

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดการศึกษาปฐมวัยแก่เด็กอายุ 4-5 ขวบ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งส่วนราชการต่าง ๆ ที่ดำเนินการจัดตั้งสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยนั้น ได้แก่กรมการพัฒนาชุมชน กรมการศาสนา และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) เพื่อมุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กในวัย 4-5 ขวบ ให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา ต่อมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ดำเนินการถ่ายโอนให้แก่เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ภายใต้การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลให้เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือว่าเป็นสถานศึกษา ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหน้าที่รับผิดชอบ การบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดให้มีมาตรฐาน มีคุณภาพตามหลักวิชาการ

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 6 ด้าน เพื่อเป็นแนวทางให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน รวมถึงด้านบุคลากร ซึ่งในด้านบุคลากรนี้มีความสำคัญมากอีกด้านหนึ่ง เพราะ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถดำเนินงานได้ตามมาตรฐานและมี ประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการบริหารจัดการด้านบุคลากรที่เป็นระบบ เกิดประโยชน์สูงสุดในองค์กร เพื่อให้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรม เลี้ยงดูและ ส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสมอย่างมีคุณภาพ

ปัจจุบัน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่ง ออกเป็น 26 อำเภอ 356 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่งมีศักยภาพ ความพร้อมที่แตกต่างกัน และมี ภาวะเปราะบาง ข้อบ่งชี้ที่เป็นอุปสรรคต่อบุคลากร ซึ่งทำให้การบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานพัฒนาเด็ก ปฐมวัยในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความคล่องตัว มีการแทรกแซงการบริหารและการศึกษา โดยการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการบริหารหรือระบบจัดซื้อจัดจ้างและการหาผลประโยชน์จากการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารยังขาดการบริหารสถานศึกษา

จากเหตุผลสภาพและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ทำวิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงาน วิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ นำไปใช้พัฒนาในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น ได้แก่ ๑) ด้านหลักสูตร ๒) ด้านการ

จัดการเรียนการสอน ๓) ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน ๔) ด้านการวัดผลและประเมินผล และ ๕) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้สามารถพัฒนาการบริหารงานจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรทุกแห่งในยุคของการปฏิรูปการศึกษาและปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง ด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมืองต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ศึกษา หัวข้อ หลักการ แนวคิด และทฤษฎี ซึ่งมีขั้นตอนของการศึกษาวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและครูผู้สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครชชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 250 คน โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีผลงานเป็นเลิศ เป็นที่ประจักษ์ จำนวน 9 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๒๕๐)

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
การบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ	4.57	0.55	มากที่สุด	1
การบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ	4.59	0.58	มากที่สุด	3
การบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ	4.60	0.59	มากที่สุด	2
การบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา	4.57	0.62	มากที่สุด	4
โดยภาพรวม	4.61	0.59	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.61) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67) รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60) และด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57)

4.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า

1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกคนในการปรับปรุงระบบนิเทศ ตัดสินใจร่วมกันในสถานศึกษา สนับสนุนครูพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ใส่ใจงานวิชาการและการบริหารให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและระบบวัดผล ประเมินผลเน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้การวิจัยและเทคโนโลยีแก้ปัญหา พร้อมประชุมวางแผนการจัดทำหลักสูตรเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ใส่ใจการนิเทศเพื่อติดตามและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นปรับปรุงระบบวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ส่งเสริมครูพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมถึงการสร้างเครื่องมือวัดผลที่ครอบคลุม พร้อมทั้งทำงานด้วยความขยัน อดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค

3) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำเอกสารหลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบ และมุ่งมั่นพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้องทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ สนับสนุนการ

วิจัยและพัฒนาสื่อวัตกรรมการเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน ใส่ใจการบริหารงานหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และ กำกับดูแลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง พร้อมอำนวยความสะดวกด้านงบประมาณในการผลิตสื่อวัตกรรมการ จัดครูเข้าสอนตามศักยภาพความสามารถและความถนัด ป้องกันการทุจริตงบประมาณ และสนับสนุน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถใน การจัดทำหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา ผู้บริหารสถานศึกษาควรทบทวนและวิเคราะห์ จุดเด่นจุดด้อยของงานและหลักสูตรอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปพัฒนางานวิชาการปรับปรุงแก้ไขปัญหามาผ่าน การประชุมวางแผนร่วมกับครู เพื่อทบทวนการปฏิบัติงานและปรับปรุงหลักสูตร การจัดระบบกระบวนการ เรียนรู้ควรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลาย พร้อมจัดระบบเกณฑ์การวัดผลและ ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เลือกหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ส่งเสริมการใช้ผลการประเมิน หลักสูตรและการเรียนรู้ในการพัฒนาแผนการสอน และสร้างแรงจูงใจในการผลิตสื่อวัตกรรมการที่มีคุณภาพ ตามหลักวิชาการ

5. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิ บาท 4 โดยภาพรวม 4 ด้าน ในส่วนด้านฉันทะในระดับมากที่สุด และทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะว่า การที่ผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัย นฤตล มะโนศรี ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมาก คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการ เรียนรู้ รองลงมา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ วัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการ ศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา 2. การ บริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ด้านการบริหารงานตาม หลักจิตตะ ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ และด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ตามลำดับ 3. แนว ทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลัก เมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้ 1) ด้านการ บริหารงานตามหลักฉันทะ พึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รู้จักการวิเคราะห์

จัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ มุ่งมั่นที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายามด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยีและมีการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ มีใจจดจ่อและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบ มุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ไตร่ตรองการปฏิบัติงานในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการประชุมวางแผนทบทวนด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผลให้เป็นระบบ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาวิฑูรย์ วิฑูรย์เมธี (จันทร์เต็ม) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ตามลำดับส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ 2. แนวทางในการส่งเสริมการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากร 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ควรมีความเพียรพยายามในการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ควรเอาใจใส่ในการกำหนดนโยบายและแผนงาน 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ควรมีการคิดวิเคราะห์กำหนดนโยบายและแผนงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณณี พรพงศ์ และคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 329 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่สำคัญ คือ 1) ประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดทำหลักสูตรให้มีความสอดคล้องตรงตามมาตรฐานและ

ตัวชี้วัดเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน 2) จัดการเรียนรู้การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านกระบวนการ Active learning นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีทักษะการแก้ปัญหาตามความถนัดและความสนใจ 3) สำรวจสื่ออุปกรณ์ให้มีความพร้อมในการใช้งานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) จัดทำคู่มือและศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องตามหลักสูตรด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพอย่างหลากหลายครอบคลุมตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตร 5) กำหนดปฏิทินการนิเทศ ดำเนินการนิเทศตามหลักการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตรหลากหลายวิธีเพื่อนำผลไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้

5.2 การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยในแต่ละด้าน พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการตามหลักฉันทะ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลายอยู่เสมอ ควรสอนงานหรือให้คำแนะนำแก่บุคลากรตามความเหมาะสม มีความเอื้อเฟื้อสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนอยู่เสมอ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษาตามความเหมาะสม ให้อิสระกับบุคลากรในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้บุคลากรทำงานที่ตรงกับความสามารถและความถนัด 2) การบริหารงานวิชาการตามหลักวิริยะ ผู้บริหารควรสื่อสารกับบุคลากรในสถานศึกษาโดยใช้คำพูดที่ไพเราะ สุภาพอ่อนโยน มีน้ำเสียงนุ่มนวล เป็นกลางไม่เอนเอียง ไม่กล่าววาจาล่วงเกินและให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ ตลอดจนใช้คำพูดที่เป็นกัลยาณมิตรในการสื่อสาร และทำความเข้าใจกับบุคลากรในเรื่องต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ 3) การบริหารงานวิชาการตามหลักจิตตะ ผู้บริหารควรใช้ความรู้และดุลยพินิจในการสร้างระบบกลไกการสรรหา คัดเลือก และเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเลื่อนหรือปรับระดับตำแหน่งตามความสามารถและเหมาะสม การปฏิบัติตนให้เป็นไปด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ และมีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง 4) การบริหารงานวิชาการตามหลักวิมังสา ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรศึกษาหาความรู้เรื่องกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ มีการจัดสวัสดิการแก่บุคลากรเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจอย่างทั่วถึงและเพียงพอ มอบหมายงานหรือหน้าที่รับผิดชอบให้บุคลากรและดูแลกำกับติดตามการทำงานอยู่เสมอ และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม และเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางยุพิน ขุนทอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒๕” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดมี 2 ด้าน คือ ด้านความสามารถทางวิชาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นการบริหารงานวิชาการตามตำแหน่งและประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารและ

ครูผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปลุกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการวางตนในฐานะเยาวชนของชาติ นำหลักอิทธิบาท 4 ให้ผู้เรียนใช้อย่างจริงจังในวิถีการดำรงชีวิต เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จในทุกๆ ด้าน มีการจัดบรรยากาศภายในห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Umi Fariyah, et al. ได้ทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของการบริการบริหารงานวิชาการด้วยวิธี RATER ต่อความพึงพอใจของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการบริการบริหารงานวิชาการ รวมถึงการตอบสนอง การรับประกัน การจับต้อง การเอาใจใส่ และความน่าเชื่อถือ (RATER) ต่อความพึงพอใจของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยศาสนาอิสลามแห่งรัฐชวา ประเทศอินโดนีเซีย การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณแบบเชื่อมโยง การสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วน ส่งผลให้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 109 คน ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมผ่านแบบสอบถามที่ทดสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยใช้การทดสอบการถดถอยเชิงเส้นหลายรายการ ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการซึ่งรวมถึงมิติ RATER มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักเรียนไปพร้อมๆ กัน อย่างไรก็ตาม มีเพียงสามตัวแปรเท่านั้นที่มีอิทธิพลบางส่วน ได้แก่ การตอบสนอง ความมั่นใจ และการจับต้องได้ การค้นพบเหล่านี้บ่งชี้ว่าการปรับปรุงคุณภาพของการบริการบริหารงานวิชาการตามมิติ RATER เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเพิ่มความพึงพอใจของนักเรียน สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการปรับปรุงการบริการบริหารงานวิชาการในระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นที่สำคัญ เช่น การตอบสนอง การรับประกัน ความสามารถในการจับต้องได้ การเอาใจใส่ และความน่าเชื่อถือ (RATER) เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของนักศึกษาและชื่อเสียงของสถาบัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ บัวเฟื่อน และคณะ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการ ยุคนิวนอร์มัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู และ 2) เสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการ ยุคนิวนอร์มัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู การวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 186 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1.การบริหารงานวิชาการยุคนิวนอร์มัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.15) รองมา คือ ด้านการวัดผลประเมินผลโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (R = 4.61, S.D. = 0.17) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.07) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.02) ๒. แนวทางในการบริหารงานวิชาการยุคนิวนอร์มัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้บริหารควรให้ความสำคัญใน

ประเด็นตอนนี้ คือ มีความเพียรในการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและเกิดประสิทธิภาพสูงที่สุดกับการจัดการเรียนการสอน มุ่งมั่นส่งเสริมการจัดการเรียน การสอนควรมุ่งเน้นให้ทุกส่วนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม เอาใจใส่ในการพัฒนาและการนำไปใช้ให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีใจรักส่งเสริมให้ครู ได้รับการอบรมในการสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่ครอบคลุมและหลากหลาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

5.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกคนในการปรับปรุงระบบนิเทศ ตัดสินใจร่วมกันในสถานศึกษา สนับสนุนครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ใส่ใจงานวิชาการและการบริหารให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและระบบวัดผล ประเมินผลเน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้การวิจัยและเทคโนโลยีแก้ปัญหา พร้อมประชุมวางแผนการจัดทำหลักสูตรเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ใส่ใจการนิเทศเพื่อติดตามและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่นปรับปรุงระบบวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด พร้อมจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน ส่งเสริมครูพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา รวมถึงการสร้างเครื่องมือวัดผลที่ครอบคลุม พร้อมทั้งทำงานด้วยความขยันอดทน และไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค 3) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดทำเอกสารหลักสูตรอย่างละเอียดรอบคอบ และมุ่งมั่นพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้องทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการ สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างสำหรับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน ใส่ใจการบริหารงานหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ และกำกับดูแลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง พร้อมอำนวยความสะดวกด้านงบประมาณในการผลิตสื่อ นวัตกรรม จัดครูเข้าสอนตามศักยภาพความสามารถและความถนัด ป้องกันการทุจริตงบประมาณ และสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรทบทวนและวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของงานและหลักสูตรอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปพัฒนางานวิชาการปรับปรุงแก้ไขปัญหาผ่านการประชุมวางแผนร่วมกับครู เพื่อทบทวนการปฏิบัติงานและปรับปรุงหลักสูตร การจัดระบบกระบวนการเรียนรู้ควรตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างหลากหลาย พร้อมจัดระบบเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เลือกหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทของชุมชน ส่งเสริมการใช้ผลการประเมินหลักสูตรและการเรียนรู้ในการพัฒนาแผนการสอน และสร้างแรงจูงใจในการผลิตสื่อ นวัตกรรมที่มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนุช ตันติ และคณะ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4

ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาใช้รูปแบบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้เชิงปริมาณคือ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.66 และการวิจัยเชิงคุณภาพคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียน การสอน และการปฏิบัติอยู่ระดับน้อยที่สุด คือ การวัดผล และประเมินผลการศึกษา และ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูวิชาการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการของผู้เรียนและชุมชน กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความ เอาใจใส่ สร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาศักยภาพครูโดยใช้การเรียนการสอนเชิงรุกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ ให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ด้วยใจรักและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุข ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา คือ ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในระเบียบการวัด และประเมินผล เสนอแนะแนวทางให้ครูใช้ เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และประเมินผู้เรียนตาม สภาพจริง ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน คือ ครูศึกษาค้นคว้า งานวิจัย นำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อคุณภาพ และมาตรฐานของผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุพิชฌวัฑฒ์ ชิตวิริโย (เชื้อกุล) และคณะ บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหาร 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 152 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งแบบโครงสร้าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1)การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ รองลงมาคือด้านผลลัพธ์ และด้านการนำองค์กรตามลำดับ 2)แนวทางการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น คือ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางความคิดที่มีวิสัยทัศน์ในการวางนโยบายในการบริหารส่งเสริมให้มีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับบุคลากรในทุกระดับอยู่เท่าเทียมกัน ควรมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างเป็นระบบเพื่อเอื้ออำนวยในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มของโรงเรียน มีการจัดทำมาตรฐาน

และเกณฑ์การวัดทั้งในด้านการเรียนการสอนและการทำงานของบุคลากร โดยมาตรฐานและเกณฑ์การวัดที่นำมาใช้มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติได้จริงควรสร้างให้นักเรียนและผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา จารีกักกิต และคณะ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักพหุสูตร 5 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 และ 2) เพื่อเสนอแนวการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักพหุสูตร 5 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู จำนวน 210 รูป/คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัยพบว่า) การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักพหุสูตร 5 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการนิเทศการศึกษาตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักพหุสูตร 5 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11 ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรให้มาก พัฒนาหลักสูตรให้เข้ากับยุคดิจิทัล ด้านการจัดการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เข้าถึง เข้าใจ เนื้อหาบทเรียนได้ง่าย เกิดการพัฒนาการต่อยอดจากความรู้เดิม ด้านการวัดผลและประเมินผล ใช้การวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และทันสมัยผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัลเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน ด้านการนิเทศการศึกษา มีความเป็นกัลยาณมิตร แลกงาน เชี่ยวชาญในการนิเทศการศึกษา ห้องเรียน และการนิเทศออนไลน์

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำหลักอริยปาท 4 มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานควบคู่กับการบริหารงานให้ครบทุกด้านของสถานศึกษา

2) มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันทางพระพุทธศาสนา ในการส่งผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมมาผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการนำหลักอริยปาท 4 มาใช้ในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความพอใจ มีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยกย่องคุณภาพการศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกับครูจัดทำแบบบันทึกการนิเทศภายในด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเอาใจใส่ อำนวยความสะดวกด้านงบประมาณ ในการผลิต

สื่อการเรียนการสอน

4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าใจและพิจารณา วิเคราะห์ หาจุดเด่นจุดด้อยของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

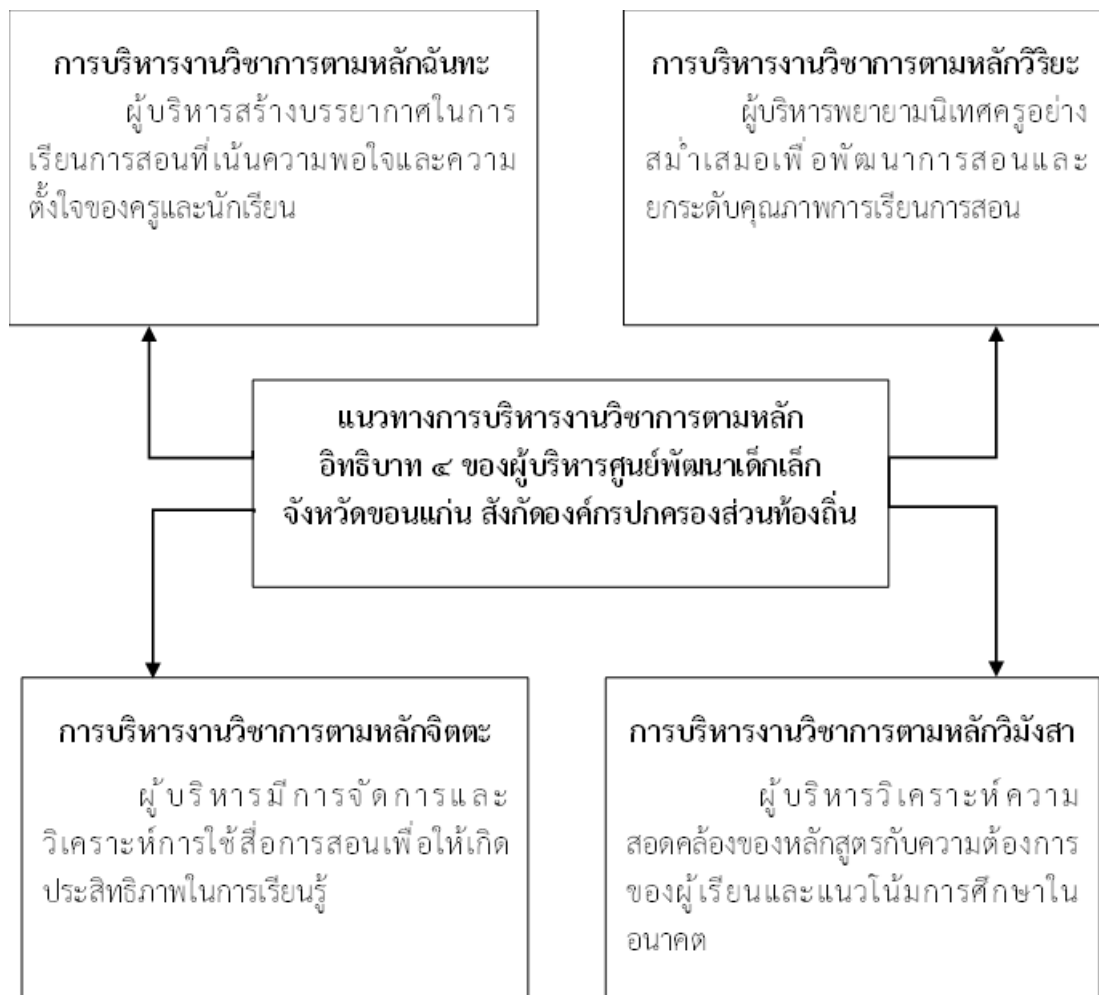
3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาของรัฐ

2) ควรศึกษารูปแบบทางการบริหารงานวิชาการกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ตามหลักอิทธิบาท ๔ ในสถานศึกษาของรัฐ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แนวคิดดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

ด้านใน คือ “แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

ด้านนอก คือ สิ่งที่อยู่วิสัยได้ศึกษาตั้งแต่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้เป็นข้อค้นพบในการศึกษา เรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล และ 5) ด้านการนิเทศ ภายในสถานศึกษา ที่บูรณาการหลักอิทธิบาท 4 อันประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และ วิมังสา

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*.
- จิรนุช ตันติ. (2566). *การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปัญญา, 2(3), 25.*
- ธงชัย สันติวงษ์. (2548). *องค์การและการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นฤตล มะโนศรี. (2565). *การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา วิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2544). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พรทิพย์ บัวเฟื่อน และคณะ. (2566). *การบริหารงานวิชาการยุคนิวนอร์มัลตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารสถาบันวิจัยพินิจธรรม, 10(1), 363-364.*
- พระมหาวิวัฒน์ วิวฑฒนเมธี (จันทร์เต็ม). (2561). *การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]*.
- พระมหาสุพิชฐพล ชิตวิริโย (เชื้อกุล). (2565). *การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 10(3), 1031-1032.*
- ยุพิน ขุนทอง. (2560). *การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]*.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *รายงานปีการศึกษา 2566 ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2566.*

- สุริยา จารีกักดี. (2566). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลตามพหุสูตร 5 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 11. วารสารครุศาสตร์ปัญญา, 2(2), 48.
- อรุณณี พรพงศ์ และคณะ. (2567). การบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, 11(2), 397-398.
- Farihah, U., et al. (2024). *The influence of academic administration services with the RATER approach on student satisfaction in higher education*. Al-Tanzim Jurnal Manajemen Pendidikan Islam, 8(1), 174-191.

Exploring English Learning Motivation Based on Self-Determination Theory of First-Year Chinese Students at Yunnan University of Finance and Economics

Jieyi Liang

English Language Department,
Graduate School of Human Sciences, Assumption University, Bangkok, Thailand
✉: jieyiliang915@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 26 February 2025; Revised: 01 March 2025; Accepted 11 March 2025
© The Author(s) 2025

Abstract

This study, grounded in Self-Determination Theory (SDT), investigates the English learning motivation of first-year students at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE). SDT emphasizes the importance of autonomy, competence, and relatedness in fostering student motivation. A survey was conducted to explore English learning motivation among first-year Chinese students at Yunnan University of Finance and Economics, based on SDT. The study aimed to (1) explore the level of English learning motivation based on SDT among first-year Chinese students at Yunnan University of Finance and Economics and (2) investigate whether there is a significant difference in English learning motivation based on SDT between male and female first-year Chinese students at Yunnan University of Finance and Economics. A total of 341 first-year students participated in the study, and their motivation levels were assessed through a structured questionnaire based on the SDT framework. The results revealed that, on average, students demonstrated a high level of motivation towards learning English ($M = 3.64$, $SD = 0.78$), with relatedness scoring the highest ($M = 3.72$, $SD = 0.75$), followed by autonomy ($M = 3.60$, $SD = 0.78$) and competence ($M = 3.60$, $SD = 0.81$). The findings suggest that students value social interactions and peer relationships in their English learning, while also showing moderate independence and confidence in their abilities. Additionally, an independent samples t-test was conducted to examine gender differences in motivation. The findings revealed a statistically significant difference in overall English learning motivation between male and female students ($p < 0.05$), with female students ($M = 3.66$, $SD = 0.78$) scored higher than male students ($M = 3.52$, $SD = 0.77$). Significant gender differences were also found in autonomy ($p = 0.001$), competence ($p = 0.019$), and relatedness ($p = 0.006$), with female students scored higher in all dimensions. Female students demonstrated greater confidence, self-regulation, and engagement in social learning activities, while male students may require additional support to enhance their motivation and autonomy. These findings contribute to a better understanding of English learning motivation among Chinese university students and provide implications for educators to develop targeted instructional strategies that enhance motivation through autonomy support, competence-building activities, and interactive learning environments. Educators should incorporate

collaborative learning strategies, such as group discussions and peer feedback, to foster a sense of relatedness and engagement, particularly for male students.

Keywords: Self-Determination Theory, English learning motivation, Autonomy, Competence, Relatedness, Gender difference

1. Introduction

English proficiency has become a critical competency in globalized education and economics, particularly for Chinese university students in fields like economics and finance. This study investigates English learning motivation among first-year students at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE), employing Self-Determination Theory (SDT; Ryan & Deci, 2020) as the framework. SDT posits that fulfilling psychological needs for autonomy, competence, and relatedness enhances motivation and well-being. While SDT's relevance is well-documented in Western contexts (Niemic & Ryan, 2009; Ai et al., 2021), its application to culturally diverse regions like Yunnan—where socio-economic disparities and rural-urban divides shape learning experiences—remains underexplored.

Chinese students face unique challenges in English acquisition, including exam-driven curricula and uneven access to resources (Chen et al., 2005; Raza et al., 2021). At YUFE, first-year students navigate these barriers while transitioning to self-directed university learning, compounded by pressures to master English for careers in economics and finance. Prior research has focused on urban centers, neglecting regions like Yunnan where cultural diversity and economic transitions influence motivation (Wu, 2021). Furthermore, gender differences in motivation, though observed globally (Dörnyei, 2019), lack contextualized analysis in such settings.

The findings of this study offer theoretical contributions by extending SDT's applicability to non-Western, economically evolving contexts, and practical strategies for gender-responsive pedagogy. For instance, curriculum adjustments integrating student agency (autonomy), scaffolded skill-building (competence), and peer collaboration (relatedness) could mitigate motivational disparities. Such insights align with calls for equitable language education that adapts to regional needs (Wu & Lin, 2016; Getie, 2020).

Motivation, thus plays a pivotal role in English language teaching (ELT), directly influencing students' engagement, persistence, and success in learning a new language. Motivated students tend to actively participate in class, practice language skills outside of lessons, and tackle challenges in their learning process. Ryan and Deci (2020) argue that satisfying students' intrinsic psychological needs for autonomy, competence, and relatedness boosts their intrinsic motivation, leading to improved learning outcomes. Additionally, Yasmin et al. (2022) found that motivated learners generally show higher levels of language proficiency and communicative competence.

Motivation plays a pivotal role in English language teaching (ELT), directly influencing students' engagement, persistence, and success. Motivated students actively participate in class, practice language skills outside lessons, and tackle learning challenges (Ryan & Deci, 2020). Research shows that fulfilling intrinsic psychological needs boosts motivation, leading to improved learning outcomes (Yasmin et al., 2022). However, cultural expectations, such as a strong focus on exam results rather than practical language skills, further influence motivation (Chen et al., 2005).

The significance of this study lies in its potential to inform curricula, teaching methods, and institutional policies. By addressing gender differences and aligning teaching with students' motivational needs, educators can create more inclusive and responsive learning environments (Papi & Hiver, 2020). Ultimately, this research enhances understanding by

linking motivation, gender, and educational context within the SDT framework, offering a nuanced perspective on how motivational factors relate to student identity and educational environments (Eccles & Wigfield, 2020).

2. Objectives

2.1 To explore the level of English learning motivation based on SDT of first-year Chinese students and Yunnan university of Finance and Economics.

2.2 To investigate whether there is a significant difference in English learning motivation based on SDT between male and female first-year Chinese students at YUNNAN University of Finance and Economics.

3. Research Questions

3.1 What is the level of English learning motivation based on Self-Determination Theory (SDT) perceived by first-year Chinese students at Yunnan University of Finance and Economics?

3.2 Is there a significant difference in English learning motivation based on Self-Determination Theory (SDT) between male and female first-year Chinese students at Yunnan University of Finance and Economics?

4. Research Hypothesis

There is a significant difference in English learning motivation based on Self-Determination Theory (SDT) between male and female first-year Chinese students at Yunnan University of Finance and Economics.

5. Literature Review

5.1 Self-Determination Theory (SDT) and English Learning Motivation

Self-Determination Theory (SDT), developed by Deci and Ryan (1985), posits that motivation arises from both intrinsic and extrinsic factors. Intrinsic motivation comes from internal rewards or a genuine interest in an activity, while extrinsic motivation is driven by external incentives such as rewards or punishments. SDT asserts that learning is most effective when individuals are intrinsically motivated (Ryan & Deci, 2020). The theory identifies three key psychological needs—autonomy, competence, and relatedness—that play a vital role in fostering intrinsic motivation.

Autonomy in English Learning

Self-Determination Theory (SDT) posits that autonomy is a fundamental psychological need for fostering intrinsic motivation (Ryan & Deci, 2020). In English language learning, autonomy enhances motivation by allowing learners to align their learning with personal interests and goals (Mynard & Shelton-Strong, 2022). This study examines autonomy through four key aspects: ability, freedom, willingness, and goal setting.

Ability refers to learners' capacity to manage their learning process, including setting objectives, selecting methods, and monitoring progress. Research shows that learners who effectively self-regulate their learning demonstrate higher motivation and proficiency (Csizér et al., 2021).

Freedom involves learners' ability to make choices about their learning activities. Providing meaningful choices and promoting self-directed learning can significantly boost motivation and engagement (Ryan & Deci, 2017). For example, Zainuddin and Perera (2017)

found that flipped classrooms, which grant students more freedom, enhance peer interactions and autonomous learning skills.

Willingness reflects learners' voluntary engagement in learning activities. In autonomy-supportive environments, students are more likely to engage willingly, driven by intrinsic interest rather than external pressures (Ryan & Deci, 2019). Studies indicate that learners who perceive their teachers as promoting autonomy report higher intrinsic motivation and persistence (Mynard & Shelton-Strong, 2022).

Goal Setting is critical for autonomy, as it enables learners to establish and achieve personal learning goals. Research shows that active participation in goal setting enhances autonomy and motivation (Ryan & Deci, 2017). In China, integrating goal setting into English courses has been shown to improve both motivation and proficiency (Peng, 2012).

In summary, autonomy in English learning encompasses learners' ability to self-regulate, freedom to make choices, willingness to engage, and capacity to set and achieve goals. Autonomy-supportive environments consistently boost intrinsic motivation, engagement, and learning outcomes. This study assesses autonomy using a questionnaire evaluating students' perceptions of control, decision-making freedom, and goal-setting capacity in their English studies.

Competence in English Learning

Competence, a core component of Self-Determination Theory (SDT), refers to learners perceived and actual ability to use English effectively in various contexts. It significantly influences intrinsic motivation and learning outcomes (Ryan & Deci, 2020). In English language learning, competence encompasses linguistic skills and learners' confidence in their abilities, both of which are critical for motivation (Mynard & Shelton-Strong, 2022). This study examines competence through four key aspects: capacity, confidence, feedback, and teacher support.

Capacity refers to learners' actual ability to use English, including proficiency in speaking, listening, reading, and writing. Research indicates that a strong sense of capacity predicts higher motivation and persistence in language learning (Dörnyei, 2005). For example, Liu and Zhang (2021) found that students with higher perceived language capacity were more engaged and motivated in English learning activities.

Confidence reflects learners' belief in their ability to use English effectively. It is crucial for intrinsic motivation, engagement, and persistence in language tasks (Liu & Wang, 2010). Studies show that confident learners are more likely to take risks, participate actively, and persist in their studies (Huang et al., 2020). Building confidence is particularly important in environments where fear of mistakes can hinder communicative competence.

Feedback plays a vital role in nurturing competence. Constructive feedback helps learners identify strengths and areas for improvement, fostering growth in their language abilities (Monteiro et al., 2021). Timely, detailed, and motivational feedback can significantly enhance students' sense of competence by providing clear guidance and boosting confidence (Binu, 2020). Li and Chen (2019) emphasize that precise, actionable feedback from teachers positively impacts students' self-efficacy and competence.

Teacher Support is essential for fostering competence. Supportive teachers create environments where students feel valued and motivated to develop their language skills. Research shows that teacher support—such as providing practice opportunities, encouragement, and empathy—enhances linguistic competence and motivation (Zheng & Borg, 2014). In China, educational reforms balancing high standards with communicative teaching methods have been shown to improve practical language use while maintaining accuracy (Zhao & Xu, 2021).

In summary, competence in English learning encompasses learners' actual and perceived abilities, confidence, and the role of feedback and teacher support. It is a key driver of intrinsic motivation, engagement, and persistence. This study assesses competence through a questionnaire measuring students' self-reported proficiency and confidence in using English. The findings aim to provide insights into how educators can better support students' academic growth and personal development.

Relatedness in English Learning

Relatedness, a core component of Self-Determination Theory (SDT), refers to the need for social connection and a sense of belonging, which significantly influences motivation and educational outcomes (Ryan & Deci, 2019). In English language learning, relatedness involves students feeling connected to peers and teachers through interactions, collaborative learning, and group discussions. This study explores relatedness through three key aspects: interactions, collaborative learning, and group discussions.

Interactions within the classroom are essential for fostering relatedness. Positive exchanges between students and teachers, as well as among peers, create a supportive learning environment. Xu and Padilla (2013) found that Chinese ESL students who experienced positive interactions reported higher motivation and lower anxiety. Similarly, Lee et al. (2020) demonstrated that strong social support from teachers and peers enhances motivation and language outcomes, underscoring the importance of nurturing positive interactions.

Collaborative Learning strengthens relatedness by encouraging interaction and relationship-building. Activities such as group projects, peer tutoring, and discussion forums improve language skills while fostering social connections. Kormos (2020) highlighted that collaborative tasks provide emotional and motivational support, enhancing students' sense of belonging. Dörnyei and Al-Hoorie (2017) further emphasized that collaborative learning environments create a sense of community and shared goals, which are vital for sustaining motivation.

Group Discussions promote relatedness by enabling students to share ideas, develop critical thinking skills, and engage in meaningful interactions. Research shows that group discussions foster a sense of connection and collaboration, enhancing linguistic and cultural competence (Dörnyei & Murphey, 2015). Digital communication tools also play a role, offering students opportunities to connect with a global network of English learners (Godwin-Jones, 2019).

In summary, relatedness is a critical factor in creating a motivating and supportive English learning environment. Interactions, collaborative learning, and group discussions are effective strategies for enhancing relatedness, helping students build social connections and engage with a global community. Empirical evidence shows that higher levels of relatedness correlate with greater satisfaction and persistence in language learning (Dörnyei & Al-Hoorie, 2017). Educators should prioritize fostering positive relationships among students and between students and teachers to improve engagement and achievement in English learning.

5.2 Gender Differences in English Learning

Gender differences in English learning among Chinese students reveal notable variations in motivation and behavior, which can significantly affect educational outcomes. Research has shown that gender plays a role in shaping learning strategies, perceptions, and overall motivation in English language learning settings in China. For example, Wu and Lin (2016) found that female students tend to employ a broader range of vocabulary learning strategies compared to their male counterparts, suggesting that gender influences learning behaviors and outcomes. Similarly, Getie (2020) found that female students generally display

more positive attitudes toward learning English than male students. This is consistent with findings by Sabiq et al. (2021), who examined the impact of gender differences on English as a Foreign Language (EFL) learners' motivation and found that females usually show higher motivation levels and more favorable attitudes toward English learning.

Moreover, Joshi (2020) pointed out that male and female students tend to use different linguistic forms, which can be linked to the distinct social and psychological orientations shaped by gender. This difference in language use and learning strategies highlights the broader educational implications, calling for pedagogical approaches that cater to these differences. Despite the generally more positive attitudes of female students toward English learning, the larger issue remains that, for both genders, Chinese students often show lower motivation levels toward learning English (Chen, 2016). This diminished motivation is largely due to the high-pressure educational system and the exam-focused approach that dominates Chinese education. These studies underscore the need for reforms that inspire genuine interest and motivation across genders, moving beyond the conventional exam-oriented teaching methods.

5.3 Challenges Faced by First-Year Students

The transition into the first year of university presents a unique set of challenges and motivational dynamics for students, particularly those learning English as a Second Language (ESL) or as a Foreign Language (EFL). For first-year students, university typically offers more autonomy over their learning compared to what they experienced in secondary school. This increase in autonomy can boost motivation if students are equipped to manage their learning effectively. When students feel in control of their learning activities—such as choosing study topics or organizing their schedules—their intrinsic motivation and engagement tend to increase (Meece, Glienke, & Burg, 2006). However, without sufficient support, this autonomy may lead to feelings of overwhelm and disengagement (Krause, 2007).

Competence, another key component of Self-Determination Theory (SDT), involves the need to feel capable and effective in one's tasks. For first-year students, building a strong sense of competence is crucial to sustaining motivation in English learning. Positive feedback, recognition of accomplishments, and opportunities to showcase their skills can significantly enhance students' perceived competence (Ryan & Deci, 2019). Offering challenging yet achievable tasks, along with constructive feedback, can improve both competence and motivation (Hattie & Timperley, 2007).

The sense of connectedness with peers and instructors also plays a vital role in maintaining motivation for first-year students. Building a sense of community in the classroom helps reduce feelings of isolation and supports both emotional and academic adjustment. Relatedness, the need to feel connected to others and part of a community, is especially important for boosting motivation. Activities that encourage interaction and collaboration can strengthen relatedness, leading to higher motivation levels (Thomas, 2012). Xu and Padilla (2013) found that creating a classroom environment where students feel understood and valued can reduce anxiety and improve motivation.

5.4 Conceptual Framework

This study is grounded in Self-Determination Theory (SDT) (Ryan & Deci, 2020), which posits those three innate psychological needs—autonomy (volitional control over learning), competence (confidence in mastering skills), and relatedness (social connectedness)—drive intrinsic motivation. The framework integrates gender differences to explore how these needs shape English learning motivation among first-year Chinese students

at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE).

Autonomy is operationalized through students' ability to choose learning content, methods, and goals. Competence reflects their perceived proficiency in language tasks and responsiveness to feedback. Relatedness emphasizes peer and teacher interactions in collaborative settings. Gender differences are examined to identify motivational disparities between male and female students, aligning with prior findings that females often exhibit higher engagement and self-regulation in language learning (Wu & Lin, 2016; Getie, 2020).

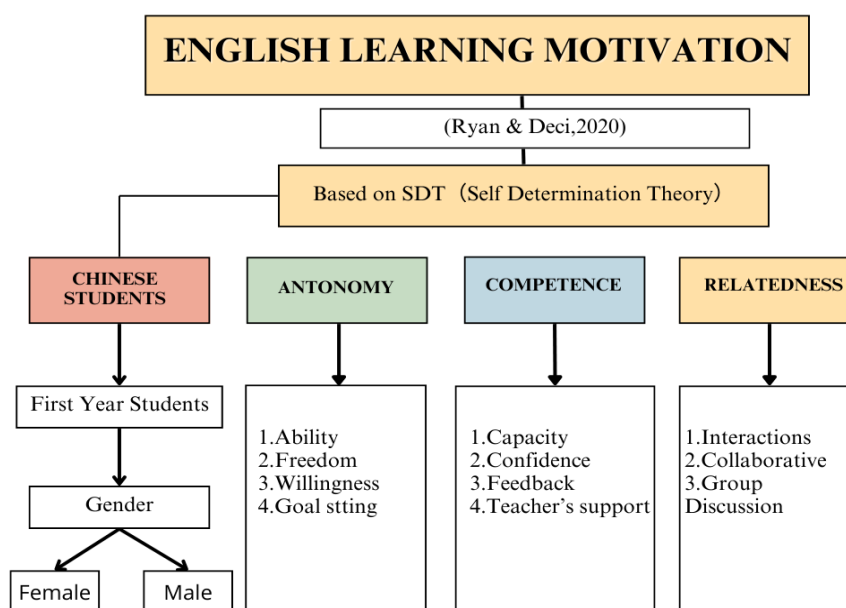

Figure 1 Conceptual Framework

6. Research Methodology

6.1 Research Design

This study adopted a quantitative research design to explore the English learning motivation of first-year Chinese students at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE). A cross-sectional survey was employed to collect data at a single point in time, allowing for the examination of motivational patterns based on Self-Determination Theory (SDT). The study focused on three core SDT dimensions—autonomy, competence, and relatedness—while also investigating gender differences in.

6.2 Population and Sample

The study population consisted of 3,000 first-year students enrolled at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE), representing diverse academic disciplines. Using Krejcie and Morgan's (1970) sample size table, a sample of 341 students was selected through convenience sampling. This sample size was determined to be statistically appropriate for a population of 3,000, as it ensures a 95% confidence level with a 5% margin of error, providing reliable and generalizable results.

Convenience sampling was chosen due to its practicality and feasibility, given the large and diverse student population. This method allowed for efficient data collection within the limited timeframe of the study while ensuring representation across key academic

disciplines. The sample included 177 male and 164 female students to ensure gender balance. Participants were drawn from six colleges: International Language and Culture, Tourism and Hotel Management, International Business, Economics, Law and Politics, and Information. This approach ensured that the sample reflected the diversity of the student population and provided insights into English learning motivation across different academic contexts.

6.3 Research Instrument

The primary data collection tool was a structured questionnaire based on the SDT principles, consisting of 33 items divided into three sections. Autonomy (10 items) measured students' ability to control their learning process, including goal setting and resource selection. Competence (15 items) assessed students' confidence in their English skills and their responsiveness to teacher feedback. Relatedness (8 items) evaluated students' social interactions and sense of belonging in the learning environment. The questionnaire utilized a 5-point Likert scale (1 = Strongly Disagree, 5 = Strongly Agree) and was validated by three experts in language education, achieving an Index of Content Validity (IOC) of 0.927, indicating high relevance and clarity. A pilot test with 30 students confirmed the instrument's reliability, with Cronbach's alpha values of 0.909 for Autonomy, 0.938 for Competence, and 0.918 for Relatedness (see Table 1).

Table 1: Reliability analysis results

Variant	Subject	Cronbach α
Autonomy	10	0.909
Competence	15	0.938
Relatedness	8	0.918
Overall scale	33	0.967

6.4 Data Collection

Data were collected through an online survey distributed via the Wen Juanxing platform. Participants were provided with an informed consent form before completing the questionnaire. Reminders were sent through instructors to improve response rates. The survey yielded 341 valid responses, which were securely stored and analyzed.

6.5 Data Analysis

To answer research question 1, descriptive statistics, including the mean score ($\bar{x}$ = 3.64) and standard deviation (S.D. = 0.78), were used to assess the overall level of English learning motivation and its sub-dimensions. To address research question 2, an independent samples t-test was conducted to examine gender differences in motivation. Statistical significance was set at $p \leq 0.05$, and data were analyzed using SPSS software (version 27.1).

7. Results

7.1 Overall English Learning Motivation

The results revealed that first-year students at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE) exhibited a high level of English learning motivation (M = 3.64, SD = 0.78). Among the three SDT dimensions, Relatedness scored the highest (M = 3.72, SD = 0.75), followed by Autonomy (M = 3.60, SD = 0.78) and Competence (M = 3.60, SD = 0.81).

This indicates that students were highly motivated to study English. (see table 2)

Table 2: Mean of Each Domain of English Learning Motivation Perceived by Students

Domain	N	Mean (M)	SD	Interpretation
Autonomy	341	3.60	0.78	High
Competence	341	3.60	0.81	High
Relatedness	341	3.72	0.75	High
Overall	341	3.64	0.78	High

7.2 Gender Differences in Motivation

An independent samples t-test revealed a significant gender difference in overall English learning motivation ($p = 0.004$). Female students ($M = 3.66$, $SD = 0.78$) scored higher than male students ($M = 3.52$, $SD = 0.77$). This means that female students were more motivated than male students in learning English, significant differences were also found in all three SDT dimensions) :(as shown in table 3)

Table 3: Independent Samples t-test Comparing English Learning Motivation Between Male and Female Students

	Gender				t	df	Sig. (2-tailed)
	Male (177)	SD	Female (164)	SD			
Overall	3.52	0.77	3.66	0.78	-2.87	339	0.004
Autonomy	3.46	0.77	3.76	0.77	-3.487	339	0.001
Competence	3.50	0.80	3.70	0.82	-2.348	339	0.019
Relatedness	3.61	0.73	3.83	0.75	-2.765	339	0.006

8. Discussion

Research Question 1: To explore the level of English learning motivation based on SDT among first-year Chinese students at YUFE

The study found that first-year students at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE) exhibited high overall English learning motivation ($M=3.64$, $SD=0.78$), with Relatedness as the strongest driver ($M=3.72$, $SD=0.75$), followed by Autonomy and Competence (both $M=3.60$). These results aligned with SDT principles (Deci & Ryan, 2020) and mirror findings by Noels et al. (2003), who emphasized the role of social interactions in fostering motivation through teacher and peer relationships. Additionally, Wang and Liu (2019) highlighted that perceived competence is critical for proactive learning, which supports the moderate confidence levels observed in YUFE students.

Practical Implications for Instructors

To leverage students emphasized on relatedness, educators should prioritize collaborative activities such as peer feedback sessions and group projects, as suggested by Kormos (2020) and Dörnyei & Al-Hoorie (2017). For example, structured discussions could enhance social connections while practicing language skills. Fostering Autonomy might

involve allowing students to choose project topics, aligned with Deci and Ryan's (2020) emphasized on autonomy-supportive environments.

Research Question 2: To investigate whether there is a significant difference in English learning motivation based on SDT between male and female first-year Chinese students at YUNNAN University of Finance and Economics.

The study revealed significant gender differences in overall motivation ($p=0.004$), with female students scored higher across all SDT dimensions: autonomy ($p=0.001$), competence ($p=0.019$), and relatedness ($p=0.006$). Female students reported greater confidence ($M=3.70$ vs. $M=3.50$) and stronger social engagement ($M=3.83$ vs. $M=3.61$), aligned with Oxford & Nyikos (1989) and Dörnyei (2009), who noted stronger self-efficacy in female learners. However, the significant autonomy gap contrasts with Chen's (2019) findings of similar autonomy levels across genders, suggesting contextual differences at YUFE.

Gender Differences in English Learning Motivation

The results reveal a statistically significant gender difference in overall English learning motivation ($p=0.004$), with female students reporting higher motivation ($M=3.66$, $SD=0.78$) than male students ($M=3.52$, $SD=0.77$). Significant different were also found in autonomy ($p=0.001$), competence ($p=0.019$), and relatedness ($p=0.006$), with female students scoring higher in all dimensions.

The higher competence scores among female students suggest greater confidence in English proficiency, aligning with previous research highlighting stronger self-efficacy and motivation in female learners (Oxford & Nyikos, 1989; Dörnyei, 2009). Similarly, higher relatedness scores indicate that female students actively engage in peer discussions and seek teacher support, reinforcing the role of social learning in sustaining motivation. Contrary to earlier studies, this research found a significant gender difference in autonomy ($p=0.001$), with female students ($M=3.76$, $SD=0.77$) reporting greater self-regulation and control over their learning compared to male students ($M=3.46$, $SD=0.77$). This challenges previous findings of similar autonomy levels across genders, suggesting that female students are more confident, socially engaged, and independent in managing their English learning.

Different Attitudes of Male and Female Students Toward English Learning

The findings of this study indicate that female students demonstrate notably greater motivation for learning English than their male counterparts. This aligns with prior research, such as Wu and Lin (2016), which found that female students generally show more positive attitudes and greater engagement in second language learning. Specifically, female students scored higher than male students in competence ($p = 0.019$) and Relatedness ($p = 0.006$), suggesting that they feel more confident about their English skills and place greater importance on social interactions in their learning process. Additionally, a significant difference in autonomy ($p = 0.001$) was found, with female students ($M = 3.76$, $SD = 0.77$) reporting higher levels of self-regulation and control over their learning compared to male students ($M = 3.46$, $SD = 0.77$). This indicates that female students not only feel more confident and socially connected but also perceive themselves as more independent in managing their English learning process.

The higher competence scores among female students suggest they have more confidence in handling English learning tasks and applying their language skills. This matches earlier studies that show female students tend to have higher self-efficacy in language learning. The higher Relatedness scores further emphasize the importance of social interactions, as

female students actively participate in discussions, seek support from peers, and engage with teachers more frequently. Research suggests that these behaviors contribute to sustained motivation in language learning.

In contrast to earlier research suggesting that female students are more influenced by external factors (e.g., parental pressure), this study finds a significant gender difference in Autonomy ($p = 0.001$), with female students demonstrating a stronger sense of independence in managing their learning. This finding contrasts with previous studies like those by Bureau et al. (2022) and Skinner et al. (2022), which suggested that external pressures can reduce students' autonomy. However, this study shows that students at Yunnan University of Finance and Economics are increasingly developing self-regulation in their English learning, with female students showing a stronger inclination toward autonomous learning.

Overall, the findings suggest that while both male and female students show strong motivation for learning English, female students tend to be more confident, socially engaged, and self-regulated in their learning. These findings underscore the need for teaching strategies that support male students in building their confidence, while also enhancing peer collaboration and social learning opportunities for all students.

Different Competence Levels Between Male and Female Students

The study revealed a significant gender difference in competence ($p=0.019$), with female students ($M=3.70$, $SD=0.82$) scoring higher than male students ($M=3.50$, $SD=0.80$) indicating greater confidence in handling English learning tasks. These results aligned with earlier research shown that female students often exhibited higher self-efficacy in language learning, leading to better motivation and persistence (Oxford & Nyikos, 1989; Dörnyei, 2009).

Additionally, a significant difference in autonomy ($p=0.001$) was observed, with female students ($M=3.76$, $SD=0.77$) reported greater control over their learning compared to male students ($M=3.46$, $SD=0.77$). This suggested that female students not only feel more confident but also perceive themselves as more independent in managing their learning. Contrary to earlier studies, this research found that female students are more inclined to engage in feedback-driven learning. Wang et al. (2024) highlighted that female students exhibited greater self-regulation and actively integrate teacher feedback into their learning, as evidenced by higher scores on statements like “I can improve my English skills based on my teacher’s feedback” ($M=3.77$, $SD=1.245$, $p=0.024$). Male students, however, rely less on feedback, which may contribute to their lower competence scores.

These findings underscore the need for tailored teaching strategies, such as structured feedback and skill-building exercises, to support male students in building confidence and autonomy while maintaining engagement for female students.

Gender-Responsive Pedagogy and Regional Contextualization

The study’s findings underscored the need for tailored instructional strategies addressing gender-specific motivational profiles. For male students, structured autonomy—such as guided goal-setting frameworks—could mitigate their lower self-regulation ($M=3.46$ vs. females’ $M=3.76$), while technology-driven competence-building exercises may compensate for their weaker reliance on feedback (Wang et al., 2024). Conversely, female students’ strong social engagement ($M=3.83$) and leadership potential could be leveraged through peer-led group activities, aligning with evidence that collaborative roles enhance motivation (Lee et al., 2020). Regionally, YUFE’s moderate competence scores ($M=3.60$) compared to urban universities (Li et al., 2021) suggest resource-related disparities, yet its

emphasized on relatedness ($M=3.72$) mirrors rural institutions where peer support counterbalances limited resources (Wang et al., 2020). These insights highlight the interplay between gender-responsive pedagogy and contextual adaptability, urging educators to design strategies that both address gender gaps and align with regional educational realities.

Social Interactions and Instructional Strategies

The study emphasized the critical role of relatedness—the highest-scoring SDT dimension ($M=3.72$, $SD=0.75$)—in shaping students' English learning motivation. Students value social connections with peers and instructors, which aligned with SDT's emphasized on interpersonal bonds as a driver of engagement (Deci & Ryan, 2020). A significant gender difference in Relatedness ($p=0.006$) further highlighted that female students ($M=3.83$, $SD=0.75$) actively seek peer and teacher support through discussions and collaborative activities, while male students ($M=3.61$, $SD=0.73$) exhibited lower social engagement. This finding corroborated research shown that strong social support enhances language outcomes (Lee et al., 2020). To leverage these insights, educators should prioritize interactive classrooms through collaborative strategies such as peer tutoring and mixed-gender group tasks (Dörnyei & Murphey, 2015). For example, assigning structured group roles (e.g., discussion leaders for females and task coordinators for males) could balance female students' discussion dominance with male students' preference for goal-oriented activities. Such approaches not only bridge gender gaps but also strengthen the sense of community, a key motivator in collectivist educational contexts.

Contrast with Prior Research: Contrary to studies linking external pressures to reduced autonomy (Bureau et al., 2022; Skinner et al., 2022), this research found female students at YUFE demonstrate strong self-regulation ($M=3.76$), suggesting that institutional or cultural factors (e.g., emphasis on collaborative learning) may buffer against autonomy erosion. This underscores the need for context-specific pedagogy that aligns with local educational norms.

Collaborative Learning and Group Discussions

Collaborative learning strategies, such as peer tutoring, group projects, and discussion-based activities, are known to improve students' sense of Relatedness. According to Kormos (2020), collaborative tasks encourage relationship-building, which provides both emotional and motivational support. Additionally, Dörnyei & Al-Hoorie (2017) found that students in collaborative learning environments experience a stronger sense of community, which boosts motivation and engagement in language learning.

Group discussions also enhance Relatedness by offering opportunities for students to exchange ideas, develop critical thinking, and engage in meaningful interactions. Research shows that participation in discussions not only strengthens language comprehension but also fosters a sense of belonging in the classroom (Dörnyei & Murphey, 2015).

Gender Differences in Social Interactions

The study found that female students engage more actively in social interactions than male students, consistent with previous studies suggesting that women are more inclined to seek interpersonal connections in learning environments (Oxford & Nyikos, 1989). Female students' higher Relatedness scores reflect their preference for learning through discussions, peer feedback, and group activities. In contrast, male students, while benefiting from social interactions, tend to be less engaged in collaborative learning experiences, which may explain their lower Relatedness scores.

Implications for Instructional Strategies

Based on these findings, educators should incorporate more collaborative learning activities to create an inclusive learning environment where both male and female students can benefit from peer interactions. Strategies like structured discussions, group tasks, and teacher-led feedback sessions can boost students' motivation and engagement in English learning. Additionally, understanding gender-based preferences in social learning can help instructors design activities that encourage participation from both male and female students.

In conclusion, Relatedness plays a critical role in English learning motivation, with female students showing significantly higher engagement in social learning activities. By fostering an interactive and supportive classroom environment, educators can enhance students' motivation and create a more dynamic, inclusive language learning experience.

Similarities in Autonomy Between Male and Female Students

The study reveals a significant gender difference in Autonomy ($p = 0.001$), with female students ($M = 3.76$, $SD = 0.77$) scoring higher than male students ($M = 3.46$, $SD = 0.77$). This indicates that female students perceive a greater level of control over their learning process, suggesting they have stronger self-regulation and more independent learning habits.

This finding contrasts with previous studies (e.g., Chen, 2019), which suggested that male and female students exhibit similar autonomy levels. However, in this study, female students demonstrated a notably higher ability to manage their learning, set goals, and organize their study schedules. These results imply that gender may play a role in shaping self-determined motivation at this educational stage, with female students showing a stronger inclination towards self-directed learning.

Overall, the findings confirm that female students exhibit significantly higher levels of Competence, Relatedness, and Autonomy than their male counterparts. This suggests that female students are generally more confident, socially engaged, and self-regulated in their English learning, while male students may need additional support to boost their competence and classroom engagement. These results align with previous research indicating that female students tend to have stronger motivation in language learning due to their confidence and social engagement. However, they challenge past assumptions that no gender differences exist in autonomy, highlighting that female students at YUFE perceive themselves as more self-regulated learners compared to male students.

Limitation of the study

This study has several limitations that should be acknowledged. First, the reliance on self-reported questionnaire data may introduce biases, such as social desirability bias, where participants provide responses they perceive as favorable rather than reflecting their true experiences. While this method effectively captures students' perceived motivation, it does not measure their actual learning behaviors or engagement, which may differ from their self-reported attitudes. Second, the study's exclusive use of quantitative methods limits the depth of understanding regarding the underlying reasons for students' motivation. Incorporating qualitative approaches, such as interviews, focus groups, or classroom observations, could provide richer insights into the personal and contextual factors influencing motivation. A mixed methods design in future research would help bridge this gap by combining the breadth of quantitative data with the depth of qualitative analysis. Additionally, the study's focus on first-year students at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE) restricts the generalizability of the findings. The unique cultural, institutional, and regional context of

YUFE may not fully represent the experiences of students in other universities or regions in China. Expanding the sample to include diverse institutions and student populations would enhance the external validity of the findings. Finally, while the study explored gender differences in motivation, it did not account for other potentially influential factors, such as prior English proficiency, socioeconomic background, or the learning environment. These variables could significantly shape students' motivation and engagement in English learning. Future research should consider these factors to provide a more comprehensive understanding of the dynamics of English learning motivation.

In conclusion, while this study offers valuable insights into English learning motivation among first-year students at YUFE, its limitations highlight the need for further research. Addressing these limitations through mixed methods designs, broader sampling, and the inclusion of additional variables would strengthen the validity and applicability of future findings.

Pedagogical Implications

The findings offer actionable insights for enhancing English learning motivation among first-year students at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE), grounded in Self-Determination Theory (SDT; Ryan & Deci, 2020). Educational administrators should prioritize curriculum adjustments that integrate SDT-based motivational strategies, such as autonomy-driven modules allowing students to select thematic units (e.g., business English vs. cultural communication), competence-building frameworks with scaffolded assignments, and relatedness-focused activities like cross-disciplinary group projects to strengthen peer networks. Concurrently, teacher training programs should emphasize gender-sensitive pedagogical approaches, equipping instructors with strategies to address motivational disparities—for instance, tailoring feedback styles (e.g., task-oriented guidance for male students and discussion-based reflection for female students) and recognizing gender-specific engagement patterns in classroom interactions (Dörnyei, 2009; Oxford & Nyikos, 1989). For English language instructors, enhancing autonomy through student-led projects (e.g., self-chosen reading topics or presentations), fostering competence via incremental goal setting (e.g., weekly vocabulary targets) and formative feedback, and reinforcing relatedness through interactive activities (e.g., debates, role-plays) are critical. Gender-inclusive strategies should also be implemented: male students may benefit from leadership roles in technology-driven tasks (e.g., podcast creation) to boost confidence, while female students' engagement can be sustained through peer mentoring programs and collaborative writing workshops. These recommendations collectively underscore the need for contextually adaptable, SDT-aligned pedagogy that bridges gender gaps and leverages social learning dynamics within YUFE's unique educational environment.

Recommendations for further research

Future research could investigate the long-term effects of Self-Determination Theory (SDT) on students' English learning motivation through longitudinal studies, spanning one to two years. This extended period would allow researchers to observe how motivation evolves as students' progress through their academic years, particularly during their transition from freshman to sophomore year. Furthermore, incorporating qualitative methods such as interviews and focus groups could provide deeper insights into students' motivational experiences. Future studies could also assess the effectiveness of intervention programs aimed at enhancing autonomy, competence, and relatedness, particularly in different educational settings beyond Yunnan University of Finance and Economics.

By applying these suggestions, educators and administrators could boost students' English learning motivation, create a more engaging environment, and ultimately enhance language learning outcomes.

8. Conclusion

This study explored the English learning motivation of first-year Chinese students at Yunnan University of Finance and Economics (YUFE), using Self-Determination Theory (SDT) as a framework to examine the influence of Autonomy, Competence, and Relatedness. It also investigated whether gender differences existed in motivation levels. A quantitative approach was employed to assess students' motivation and to analyze the differences between male and female learners.

The statistical analysis provided valuable insights into how the components of SDT impact motivation, with Competence and Relatedness emerging as particularly influential factors. Female students were found to have significantly higher motivation across all three SDT components compared to male students. Specifically, female students reported higher levels of Autonomy ($M = 3.76$, $SD = 0.77$) compared to male students ($M = 3.46$, $SD = 0.77$), with a statistically significant difference ($p = 0.001$). Female students also scored higher in Competence ($M = 3.70$, $SD = 0.82$ vs. $M = 3.50$, $SD = 0.80$, $p = 0.019$) and Relatedness ($M = 3.83$, $SD = 0.75$ vs. $M = 3.61$, $SD = 0.73$, $p = 0.006$). These findings highlight the greater confidence, engagement, and social interaction exhibited by female students in their English learning process.

These results contribute to the broader understanding of language learning motivation within the Chinese higher education context, offering practical insights for educators and policymakers to enhance teaching strategies. The findings emphasize the importance of creating an interactive and supportive learning environment to boost students' motivation and participation in English learning. Additionally, this research paves the way for further investigations into SDT-based motivation models in diverse educational settings, helping to ensure that language learning strategies address both individual student needs and gender differences.

References

- Bai, B., & Wang, J. (2023). The role of growth mindset, self-efficacy, and intrinsic value in self-regulated learning and English language learning achievements. *Language Teaching Research*, 27(1), 207-228.
- Binu, P. M. (2020). The role of feedback in enhancing student motivation and competence in language learning. *Journal of Language and Education*, 6(2), 45-58.
- Bureau, J. S., Howard, J. L., Chong, J. X. Y., & Guay, F. (2022). Pathways to student motivation: A meta-analysis of antecedents of autonomous and controlled motivations. *Review of Educational Research*, 92(1), 46-84.
- Chen, J. (2016). Understanding Chinese EFL learners' motivation: A review of recent research. *Journal of Language Teaching and Research*, 7(2), 413-420.
- Chen, J. (2019). Gender differences in autonomy and motivation in language learning: A meta-analysis. *Journal of Educational Psychology*, 111(5), 893-910.
- Csizér, K., Albert, Á., & Piniel, K. (2021). The interrelationship of language learning autonomy, self-efficacy, motivation, and emotions: The investigation of Hungarian secondary school students. In *Investigating individual learner differences in second language learning* (pp. 1-21). Cham: Springer International Publishing.

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2020). *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development, and wellness*. Guilford Press.
- Dörnyei, Z. (2005). *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Dörnyei, Z. (2009). The L2 motivational self system. In Z. Dörnyei & E. Ushioda (Eds.), *Motivation, language identity and the L2 self* (pp. 9–42). Multilingual Matters.
- Dörnyei, Z., & Al-Hoorie, A. H. (2017). The motivational foundation of learning languages other than global English: Theoretical issues and research directions. *The Modern Language Journal*, 101(3), 455–468.
- Dörnyei, Z., & Al-Hoorie, A. H. (2017). The motivational foundation of learning languages other than English. *System*, 66, 154–168.
- Dörnyei, Z., & Murphey, T. (2015). *Group dynamics in the language classroom*. Cambridge University Press.
- Eccles, J. S., & Wigfield, A. (2020). From expectancy-value theory to situated expectancy-value theory: A developmental, social cognitive, and sociocultural perspective on motivation. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101859.
- Getie, A. S. (2020). Factors affecting the attitudes of students towards learning English as a foreign language. *Cogent Education*, 7(1), 1738184.
- Godwin-Jones, R. (2019). Digital tools for fostering relatedness in language learning. *Language Learning & Technology*, 23(1), 8–20.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
- Howard, J. L., Gagné, M., & Morin, A. J. (2020). Putting the pieces together: Reviewing the structural conceptualization of motivation within SDT. *Motivation and Emotion*, 44, 846–861.
- Huang, Y., & Li, S. (2020). A study on the English teaching situation of college English teachers in China. *Open Journal of Social Sciences*, 8(7), 407–414.
- Izadpanah, S. (2022). The impact of flipped teaching on EFL students' academic resilience, self-directed learning, and learners' autonomy. *Frontiers in Psychology*, 13, 981844.
- Joshi, P. D., Wakslak, C. J., Appel, G., & Huang, L. (2020). Gender differences in communicative abstraction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 118(3), 417.
- Kormos, J. (2020). Collaborative tasks in language learning: Theoretical and practical perspectives. *Language Teaching*, 53(2), 123–145.
- Krause, K. L. (2007). First-year students' perceptions of learning at university. *Higher Education Research & Development*, 26(3), 335–348.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lee, J., Jang, J., & Plonsky, L. (2020). The effectiveness of peer interaction on L2 learning: A meta-analysis. *Language Learning*, 70(3), 735–769.
- Lee, J., Zhang, Y., & Zhang, X. (2020). Social support and motivation in language learning: A meta-analysis. *Language Learning*, 70(3), 567–602.
- Li, X., & Chen, Y. (2019). The impact of teacher feedback on students' self-efficacy and language competence: A case study of Chinese EFL learners. *Language Teaching Research*, 23(4), 512–530.
- Li, X., Wang, H., & Zhang, L. (2021). Gender differences in English learning motivation

- among Chinese university students: A comparative study of urban and rural institutions. *Journal of Language Teaching and Research*, 12(4), 589-598.
- Liu, H., & Zhang, X. (2014). Enhancing students' motivation for English learning in the Chinese context: A class-based self-determination perspective. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 35(2), 151-166.
- Meece, J. L., Glienke, B. B., & Burg, S. (2006). Gender and motivation. *Journal of School Psychology*, 44(5), 351-373.
- Monteiro, V., Mata, L., & Peixoto, F. (2021). The impact of feedback on students' competence and motivation: A longitudinal study in language learning. *Educational Psychology*, 41(3), 345-360.
- Mori, S., & Gobel, P. (2006). Motivation and gender in the Japanese EFL classroom. *System*, 34(2), 194-210.
- Muñoz-Restrepo, A., Ramirez, M., & Gaviria, S. (2020). Strategies to enhance or maintain motivation in learning a foreign language. *Profile Issues in Teachers' Professional Development*, 22(1), 175-188.
- Mynard, J., & Shelton-Strong, S. J. (Eds.). (2022). *Autonomy support beyond the language learning classroom: A self-determination theory perspective (Vol. 16)*. Channel View Publications.
- Niemiec, C. P., & Ryan, R. M. (2009). Autonomy, competence, and relatedness in the classroom: Applying self-determination theory to educational practice. *Theory and Research in Education*, 7(2), 133-144.
- Oxford, R. L., & Nyikos, M. (1989). Variables affecting choice of language learning strategies by university students. *The Modern Language Journal*, 73(3), 291-300.
- Papi, M., & Hiver, P. (2020). Language learning motivation as a complex dynamic system: A global perspective of truth, control, and value. *The Modern Language Journal*, 104(1), 209-232.
- Peng, J. (2012). The role of goal setting in enhancing motivation and language proficiency: A case study of Chinese EFL learners. *Journal of Language Teaching and Research*, 3(5), 947-954.
- Rose, H., McKinley, J., Xu, X., & Zhou, S. (2020). Investigating policy and implementation of English medium instruction in higher education institutions in China. *British Council*.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. Guilford Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2019). Brick by brick: The origins, development, and future of self-determination theory. In A. J. Elliot (Ed.), *Advances in motivation science* (Vol. 6, pp. 111-156). Elsevier.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2019). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. Guilford Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860.
- Sabiq, A. H. A., Arwi, S. H., Khusna, A., Adifia, D. U. S., & Nada, D. Z. Q. (2021). Investigating gender differences on the students' attitudes and motivation toward English learning. *ENGLISH FRANCA: Academic Journal of English Language and Education*, 5(2), 233-258.
- Skinner, E. A., Kindermann, T. A., & Furrer, C. J. (2022). A motivational perspective on engagement and disaffection: Conceptualization and assessment of children's

- behavioral and emotional participation in academic activities. *Educational Psychologist*, 57(1), 1–20.
- Skinner, E. A., Pitzer, J. R., & Steele, J. S. (2022). Can perceived parental pressure undermine students' intrinsic motivation? A longitudinal study. *Developmental Psychology*, 58(2), 214–228.
- Thomas, L. (2012). *Building student engagement and belonging in higher education at a time of change: A summary of findings and recommendations from the What Works? Student Retention & Success programme*. Higher Education Academy.
- Wang, C., & Liu, W. C. (2019). Perceived competence and motivation in language learning: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 31(4), 735–763.
- Wang, C., Liu, W. C., & Zhang, Y. (2024). The role of teacher feedback in enhancing students' self-regulation and competence in language learning. *Journal of Language Teaching and Research*, 15(2), 234–248.
- Wang, Y., Liu, H., & Zhang, Q. (2024). Feedback engagement and self-regulated learning in Chinese EFL classrooms: A gender perspective. *System*, 114, 103–115.
- Wangmo, T. (2022). Study on motivation and learner autonomy in learning English as Second Language (ESL) among engineering students in Bhutan. *International Journal of Research and Analytical Reviews (IJRAR)*, 9(1), 692–705.
- Wu, C. P., & Lin, H. J. (2016). Learning strategies in alleviating English writing anxiety for English Language Learners (ELLs) with limited English proficiency (LEP). *English Language Teaching*, 9(9), 52–63.
- Wu, X., & Lin, C. (2016). Gender differences in motivation and engagement in language learning: A meta-analysis. *Journal of Language and Social Psychology*, 35(4), 456–478.
- Xu, J., & Padilla, A. M. (2013). Creating a supportive classroom environment for English language learners. *TESOL Journal*, 4(2), 251–273.
- Xu, J., & Padilla, A. M. (2013). The role of classroom interactions in fostering motivation among Chinese ESL students. *TESOL Quarterly*, 47(2), 345–367.
- Yasmin, F., Li, S., & Slaninová, G. (2022). Exploring the motivational factors for international students to study in Chinese higher education institutions. *Frontiers in Psychology*, 13, 938986.
- Zainuddin, Z., & Perera, C. J. (2017). Exploring students' competence, autonomy, and relatedness in the flipped classroom pedagogical model. *Journal of Educational Technology & Society*, 20(1), 248–258.
- Zhao, L., & Xu, J. (2021). Balancing accuracy and fluency: The role of communicative teaching methods in Chinese EFL classrooms. *Journal of English Language Teaching*, 14(3), 78–92.
- Zheng, Y., & Borg, S. (2014). Teacher support in language learning: A review of research and implications for practice. *System*, 42, 12–23.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้บทเรียนออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิปูนสังฆรักษ์ประชาอุทิศ

The Development of Thai Subject Learning Achievement Using Online Lessons for Grade 9 Students at Phipoonsangkarakpracha-Utit School

รฐนิตา แก้วไทย¹, อรนุช ลิมตศิริ²

^{1 2}มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Rattanita Kaewthai¹, Oranuch Limtasiri²
¹²Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand
✉: 6624440008@ru.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 17 February 2025; Revised: 08 March 2025; Accepted 18 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนพิปูนสังฆรักษ์ประชาอุทิศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 37 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) บทเรียนออนไลน์ (2) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลหาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบค่าทีแบบ dependent sample ผลการวิจัยพบว่า (1) บทเรียนออนไลน์ มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 80.0/80.18 โดยบทเรียนออนไลน์ มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 (2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -21.44$, Sig. = $<.001$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 15.27 ($\bar{X}=15.27$, S.D.=2.59) และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 10.19 ($\bar{X}=10.19$, S.D.=1.47) (3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.95$, S.D.=0.10)

คำสำคัญ : บทเรียนออนไลน์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Abstract

This study aims to develop an effective online Thai language lesson for Grade 9 students based on the 80/80 criterion, compare student achievement before and after using the online lesson, and assess student satisfaction. The samples used in this research were Grade 9 students at Phipoonsangkarakpracha-Utit School in the second semester of the 2024 academic year. The samples of 37 students were obtained through purposive sampling. The research instruments included 1) online lessons 2) lesson plans 3) Thai achievement test 4) a student satisfaction. Data analysis to find the efficiency of online lessons according to the standard criteria 80/80 using mean and standard deviation. Analyze the students' satisfaction with online lessons in Thai subjects for Grade 9 students by dependent sample T-test. The research results showed that: 1) The online lessons demonstrated an efficiency ratio (E1/E2) of 80.10/80.81, meeting the 80/80 standard criterion. 2) Students' post-test scores ($\bar{X}$ = 15.27, SD = 2.59) were significantly higher than their pre-test scores ($\bar{X}$ = 10.19, SD = 1.47), indicating that online lessons effectively improved learning outcomes ($t = -21.44$, $p < .001$). 3) The grade 9 student expressed satisfaction of learning Thai subjects through online lesson with an overall rating at the highest level ($\bar{X}$ = 4.95, S.D.=0.10)

Keywords: The online lessons, learning achievement, grade nine students

1. บทนำ

วิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะที่จำเป็นต้องมีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาจนเกิดความชำนาญ หากนักเรียนละเลยหรือขาดการฝึกฝนจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการวิเคราะห์ วิจักษ์ ตีความ ประเมินคุณค่าไม่ได้ ปัญหาการสื่อสารที่ไม่สัมฤทธิ์ผล และปัญหาการไม่สนใจเรียน เพราะคิดว่าวิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่ง่ายและใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งครูผู้สอนยังใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะส่งผลกระทบต่อวงกว้างได้ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หรือผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (o-net) ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (o-net) ประจำปี 2565 ในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ของโรงเรียนที่ยังต่ำกว่าระดับประเทศ โดยโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ที่ 49.56 คะแนน ในขณะที่ระดับประเทศมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 50.73 คะแนน ดังนั้นในปีการศึกษา 2567 เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (o-net) ประจำปี 2567 ในรายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 เพิ่มขึ้นหรือสูงกว่าระดับประเทศ ครูผู้สอนในปัจจุบันจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ที่เป็นการสอนนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน คือ การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์ เพื่อให้ให้นักเรียนได้เข้าถึงเนื้อหาความรู้ได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ไร้พรมแดน

จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในปัจจุบันที่กล่าวมาข้างต้นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 9 ที่กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ปัจจุบันมีการนำสื่อการเรียนรู้มากมายมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการเชื่อมโยงกับระบบการสื่อสารที่เรียกว่า ICT ซึ่งผู้ใช้งานจะมีการเข้าถึงข้อมูลจากที่ใดของโลกก็ได้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดห้องเสมือนขนาดใหญ่ของโลก (Virtual Library) นอกจากนี้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว กับบุคคลทั่วโลก จึงกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแก้ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดทางด้านสถานที่ และเวลาในการเรียน (ชนิษฐา พร้อมมูลและอุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ, 2563)

ด้วยความสำคัญของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ช่วยในการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว จนกลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันนี้มีการนำระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น นั่นคือ บทเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่มีรูปแบบหลากหลาย ผสมผสานตัวอักษร เสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวเข้าด้วยกัน สร้างแรงจูงใจในการเรียน มีการออกแบบกิจกรรม แบบฝึกหัดที่หลากหลาย และมีการประเมินผลด้วยแบบทดสอบ ส่งผลให้ตอบสนองต่อความสนใจและความสามารถของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Skinner ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนต้องเน้นการนำเสนอสิ่งเร้า จัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการเสริมแรงหรือให้รางวัล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจที่จะเรียนรู้ (ชนิษฐา พร้อมมูลและอุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย จึงสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิบูลสังฆรักษ์ประชาอุทิศ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนจริง เพื่อสร้างความสนใจในการเรียน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจในเนื้อหาวิชามากขึ้น เรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest Posttest Design)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 บทเรียนออนไลน์ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ วรรณคดีเรื่องอิศราญาณภาษิต วรรณคดีเรื่อง บทพากย์เอราวัณ ระดับภาษา และคำทับศัพท์และศัพท์บัญญัติ และพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหา โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.96$, $S.D.=0.06$) และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.0/80.18

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 4 แผน รวม 10 คาบ ตรวจสอบคุณภาพของแผนการสอน ซึ่งแสดงค่าความเหมาะสมในองค์ประกอบต่าง ๆ โดยใช้มาตรประเมินแบบมาตราประมาณค่าตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ผลการประเมินคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผน ($\bar{X}=4.84$, $S.D.=0.05$)

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเท่ากับ 1 ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม โดยมีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.2 ขึ้นไป จากนั้นวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ ตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method: KR-20) พบว่า ข้อสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง

2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งระดับความพึงพอใจออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและประเมินผล และ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ รวม 13 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อชี้แจงรายละเอียดและนัดหมายวันเวลาที่ทำการเก็บข้อมูล

2. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มาทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วเก็บคะแนนไว้เปรียบเทียบกับระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง จำนวน 4 แผน รวม 10 คาบจนครบ

4. เก็บคะแนนระหว่างเรียน โดยใช้บทเรียนออนไลน์ กับนักเรียนกลุ่มทดลอง

5. เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมจนครบตามที่กำหนดแล้ว นำแบบทดสอบหลังเรียนไปใช้กับนักเรียน

กลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นเครื่องมือวิจัยชุดเดียวกันกับที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน

6. นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนออนไลน์ โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาประสิทธิภาพ E1/E2

4.2 วิเคราะห์คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบ t-test (Dependent Samples) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเทียบเกณฑ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. ผลการวิจัย

ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของกระบวนการ		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์		E1/E2
		$\bar{x}$	ร้อยละ (E1)	$\bar{x}$	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	32	80.00	16.33	81.67	80.00/81.67
กลุ่มย่อย	9	32.11	80.28	16.11	80.56	80.28/80.56
ภาคสนาม	28	32	80.0	16.04	80.18	80.0/80.18

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพบทเรียนออนไลน์ มีประสิทธิภาพ ดังนี้ ขั้นที่ 1 (แบบรายบุคคล) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.00/81.67 ขั้นที่ 2 (แบบกลุ่มย่อย) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.28/80.56 และขั้นที่ 3 (แบบภาคสนาม) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.0/80.18 โดยใช้บทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

1.2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

ตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

แผนที่	ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	วรรณคดีเรื่อง อิศรญาณภาษิต	4.80	0.09	มากที่สุด
2	วรรณคดีเรื่อง บทพากย์เอราวัณ	4.85	0.04	มากที่สุด

แผนที่	ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3	ระดับภาษา	4.85	0.04	มากที่สุด
4	คำทับศัพท์และศัพท์บัญญัติ	4.85	0.04	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.84	0.05	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.84$, S.D.=0.05)

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	37	10.19	1.47	-21.44	<.001*
หลังเรียน	37	15.27	2.59		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน พบว่า คะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.19 ($\bar{X}= 10.19$, S.D.= 1.47) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.27 ($\bar{X}= 15.27$, S.D.= 2.59) แสดงว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยหลังเรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในทุกที่ ทุกเวลา การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ และถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการฝึกฝนและพัฒนาความรู้ด้านภาษาไทย

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านครูผู้สอน	5.00	0.00	มากที่สุด
2	ด้านเนื้อหา	4.92	0.20	มากที่สุด
3	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.96	0.14	มากที่สุด
4	ด้านการวัดและประเมินผล	4.94	0.17	มากที่สุด
5	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.94	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.95	0.10	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีความพึงพอใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.95$, $S.D.=0.10$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X}=5.00$, $S.D.=0.00$) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.96$, $S.D.=0.14$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.94$, $S.D.=0.17$) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X}=4.94$, $S.D.=0.17$) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}=4.92$, $S.D.=0.20$) ตามลำดับ

5. อภิปรายผล

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยโดยใช้บทเรียนออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพิบูลสังฆรักษ์ประชาอุทิศ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์

1.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.0/80.18 มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการหาประสิทธิภาพของบทเรียนออนไลน์ได้ผ่านกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยมีการประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการนำบทเรียนออนไลน์ไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในระดับรายบุคคล กลุ่มย่อย และภาคสนาม สนับสนุนประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยของผู้เรียน บทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น มุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองในทุกที่ ทุกเวลา การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nicole Araos-Gallardo ที่กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบหลัก 6 ประการที่กำหนดประสิทธิภาพ และการรับรู้ส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วม ได้แก่ การปรับตัวให้เข้ากับระเบียบใหม่ การเรียนรู้ด้วยตนเอง วิธีใช้เทคโนโลยีให้ดีขึ้น การใช้โซเชียลมีเดีย วิธีการแบ่งปันความรู้ส่วนบุคคลแบบใหม่ความสำคัญของเพื่อนร่วมชั้น เชื่อมั่นว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้จะช่วยส่งเสริมมุมมองของโรงเรียนต่อการเรียนรู้และการสอน การศึกษาในศตวรรษที่ 21 และปรับปรุงประสิทธิภาพของนักเรียนในการเรียนออนไลน์ (Nicole Araos-Gallardo , 2022) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนินทร์ ตั้งพานทอง ที่ได้กล่าวถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอน พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของสารสนเทศ และด้านคุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อการใช้งานและความพึงพอใจของผู้ใช้งานบทเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนรู้การสอนผ่านหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดเพื่อมหาชน (ชนินทร์ ตั้งพานทอง , 2560)

1.2 การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ มีคุณภาพโดยภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.84$, $S.D.=0.05$) เนื่องจากกระบวนการจัดทำแผนการสอนเป็นกระบวนการที่มีลำดับขั้นตอนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรและพิจารณาความเหมาะสมของขอบข่ายเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งผ่าน

การประเมินและตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกตินี้ สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวทางของ สุวิทย์ มูลคำและคณะ เกี่ยวกับความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนที่ดี วิธีเรียนที่ดี ที่เกิดจากการผสมผสานความรู้และจิตวิทยา การศึกษา ช่วยให้ผู้สอนมีคู่มือการจัดการเรียนรู้ที่ทำไว้ล่วงหน้าด้วยตนเอง ก่อให้เกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมาย อีกทั้งยังช่วยให้ครูผู้สอนทราบว่าการสอนของตนได้เดินไปในทิศทางใด หรือทราบว่าจะสอนอะไร ด้วยวิธีใด สอนทำไม สอนอย่างไร จะใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อะไร และจะวัดประเมินผลอย่างไร นอกจากนี้ แผนการจัดการเรียนรู้อย่างส่งเสริมให้ครูผู้สอนไปศึกษาหาความรู้ ทั้งเรื่องหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดประเมินผล และยิ่งไปกว่านั้นแผนการ จัดการเรียนรู้อย่างสามารถใช้เป็นคู่มือสำหรับครูที่มาสวนแทนได้ ใช้เป็นผลงานทางวิชาการที่แสดงถึงความชำนาญ ความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ทั้งนี้แผนการจัดการเรียนรู้ที่นำไปใช้และพัฒนาแล้วยังมีประโยชน์ต่อวงการศึกษากอีกด้วย (สุวิทย์ มูลคำและคณะ , 2551)

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยที่เรียนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -21.44$, Sig. = <.001) โดยมีคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 15.27 ($\bar{X}=15.27$, S.D.=2.59) และมีคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 10.19 ($\bar{X}=10.19$, S.D.=1.47) ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนออนไลน์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในทุกที่ ทุกเวลา การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ และถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการฝึกฝนและพัฒนาความรู้ด้านภาษาไทย ซึ่งข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายใจ ยศประยูร ที่ได้ผลการใช้บทเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom ร่วมกับการใช้สื่อ Kahoot รายวิชาการบริหารงานคุณภาพภายในองค์การ สำหรับนักศึกษา ระดับชั้น ปวส.2 วิทยาลัยเทคโนโลยีวิมล ศรียาน พบว่า 1. บทเรียนออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom รายวิชาการบริหารงานคุณภาพภายในองค์การ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้บทเรียนออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom ร่วมกับสื่อ Kahoot ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (สายใจ ยศประยูร , 2564) จากงานวิจัยที่ศึกษาและผลการวิจัยมีความสอดคล้องกัน จึงแสดงให้เห็นว่า บทเรียนออนไลน์สามารถส่งเสริมการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ เนื่องจากผู้เรียนมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งรวมถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสื่อสารกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ตลอดจนการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนของตนเองอย่างมีระบบ

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ในรายวิชาภาษาไทย โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.95$, S.D.=0.10) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เนื่องจากบทเรียนออนไลน์เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างกระบวนการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและความหลากหลายของทักษะด้านภาษาไทยของผู้เรียน ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ พร้อมทั้งเสริมสร้างความเพลิดเพลินและความสนุกสนานในระหว่างการใช้บทเรียนออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายใจ ยศประยูร ที่ได้ผลการใช้บทเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom ร่วมกับการใช้สื่อ Kahoot รายวิชาการบริหารงานคุณภาพภายในองค์กร สำหรับนักศึกษาระดับชั้น ปวส.2 วิทยาลัยเทคโนโลยีวิมล ศรี ยาน พบว่า 1. บทเรียนออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom รายวิชาการบริหารงานคุณภาพภายในองค์กร ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้บทเรียนออนไลน์ ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom ร่วมกับสื่อ Kahoot รายวิชาการบริหารงานคุณภาพภายในองค์กร พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23 S.D. = 0.27) (สายใจ ยศประยูร , 2564) ดังนั้นจากงานวิจัยที่ศึกษาและผลการวิจัยมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ การเรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศห้องเรียนให้กลายเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ และยังถือเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ผสมผสานกันระหว่างการถ่ายทอดความและความบันเทิงได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความคิดอย่างเป็นรูปธรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการลงมือทำ ทั้งยังช่วยลดข้อจำกัดในด้านการรับรู้และการเรียนรู้ เสริมสร้างแรงจูงใจ ความกระตือรือร้น และความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ทุกมิติ และก่อเป็นความรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. บทเรียนออนไลน์ เป็นการการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ครูผู้สอนจึงต้องมีการให้คำแนะนำและดูแลการใช้หรือการเข้าเรียนรู้ในบทเรียนออนไลน์อย่างใกล้ชิด

2. การเรียนรู้ผ่านบทเรียนออนไลน์เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ สะดวก และรวดเร็ว เวลาในการดำเนินกิจกรรมจึงอาจมีความยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียนและสถานการณ์ในขณะนั้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น บอร์ดเกมออนไลน์

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครู ด้านการใช้บทเรียนออนไลน์ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้บทเรียนออนไลน์ในการพัฒนาทักษะภาษาอื่น ๆ เช่น การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เพื่อประเมินประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะการใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าพาสต์ภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- ชนิษฐา พร้อมมูลและอุไรวรรณ ศรีไชยเลิศ. (2563). *การพัฒนาสื่อการสอนแอนิเมชันแบบปฏิสัมพันธ์ร่วมกับรูปแบบการสอนโครงงานเป็นฐาน วิชา คอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โงเรียน บ้านท่ามะกา. สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.*
- ชนินทร์ ตั้งพานทอง. (2560). *ปัจจัยที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์เพื่อเสริมการเรียนการสอน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- สายใจ ยศประยูร. (2564) *ผลการใช้บทเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน Google Classroom ร่วมกับการใช้สื่อ Kahoot รายวิชาการบริหารงานคุณภาพภายในองค์กร สำหรับนักศึกษาระดับชั้น ปวส.2 วิทยาลัยเทคโนโลยีวิมล ศรียาน. สาขาวิชาการตลาด: วิทยาลัยเทคโนโลยีวิมล ศรียาน.*
- สุวิทย์ มูลค่าและคณะ. (2551). *การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.*
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.*
- Nicole A. G. (2022). *Current State of High-School Students' Multiliteracy after a Year of Online Lessons in the Context of Chile.* CHILE: Valparaíso.

ผลของการใช้กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านไทยต่อทักษะทางสังคมของ นักเรียนระดับประถมศึกษา

The Effect of Using Physical Education Activities through Traditional Thai Games on the Social Skills of Primary School Students

จักรินทร์ ปาระพิมพ์¹, รจนา ป็องนู² และ ธัญญาวีณ์ หอมสมบัติ³

^{1 2 3}มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี อุดรธานี ประเทศไทย

Jakarin Parapim¹, Rotjana Pongnoo² and Thanyawat Homsombat³

^{1 2 3}Thailand National Sports University, Udonthani Campus, Udonthani, Thailand

✉: cmu_kku@hotmail.com
(Corresponding Email)

Received: 04 March 2025; Revised: 11 March 2025; Accepted 18 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านไทยต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนมหุทัยคริสเตียนที่เรียนวิชาพลศึกษา (การละเล่นพื้นบ้าน) แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 16 คน และกลุ่มทดลอง 16 คน ได้มาโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ แผนการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 แผน ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน โดยมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.87 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดทักษะทางสังคม โดยมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ Dependent sample t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม Independent sample t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคมระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดลอง พบว่า ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 32 คน มีอายุเฉลี่ย 6-12 ปี โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมแบ่งเป็นเพศชาย 6 คน (ร้อยละ 37.5) และเพศหญิง 10 คน (ร้อยละ 62.5) และกลุ่มควบคุม แบ่งเป็นเพศชาย 6 คน (ร้อยละ 37.5) และเพศหญิง 10 คน ค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านทักษะในการสื่อสาร ด้านการให้ความร่วมมือ และการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ในทางตรงกันข้าม พบว่า ด้านการแก้ไขปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านไทย, ทักษะทางสังคม, นักเรียนระดับประถม

ศึกษาตอนต้น

Abstract

This research article aims to study and compare the effects of using physical education activities incorporating traditional Thai games on the social skills of lower primary school students between an experimental group and a control group. The sample consisted of primary school students from Maharuethai Christian School who participated in a physical education course (traditional Thai games). The sample was divided into a control group of 16 students and an experimental group of 16 students, selected based on a percentage-based sampling criterion. The research utilized an activity plan for traditional Thai games, developed by the researcher, consisting of eight sessions conducted over eight weeks, three days per week, with a consistency index of 0.87. Data collection was conducted using a social skills assessment tool, which had a consistency index of 0.97. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, percentage, and the dependent sample t-test to compare the mean social skills scores before and after the experiment within the experimental group and within the control group. Additionally, the independent sample t-test was used to compare the mean social skills scores between the control and experimental groups. The significance level was set at 0.05. The results showed that the total sample of 32 students had an average age of 6–12 years. In the control group, there were 6 male students (37.5%) and 10 female students (62.5%), while the experimental group had the same gender distribution. The average social skill scores between the control and experimental groups showed statistically significant differences in social interaction, communication skills, cooperation, and leadership-followership skills. However, there was no statistically significant difference in problem-solving skills.

Keyword: physical education activities incorporating traditional Thai games, social skills, lower primary school students

1. บทนำ

กิจกรรมพลศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนทั้งด้านร่างกาย ความรู้ ทักษะ และคุณธรรม จริยธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติจริง เพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ซึ่งมุ่งเน้นการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม และกีฬา ทั้งกีฬาไทยและสากล พร้อมส่งเสริมการมีน้ำใจนักกีฬาและจิตวิญญาณการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม การใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านในพลศึกษายังมีจำนวนน้อย เนื่องจากไม่เป็นที่นิยมในสังคมปัจจุบันที่เน้นเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้กิจกรรมพื้นบ้านดูไม่ทันสมัย จึงควรมีการส่งเสริมหรืออนุรักษ์การเล่นพื้นบ้านในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้และสืบทอดวัฒนธรรมไทยต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทเกม ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนา อารมณ์ สุข สนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนานไม่เน้นการแข่งขัน จึงมีคุณค่าและมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอม พฤติกรรม เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก รู้จักการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมพลศึกษา 2560) อีกทั้งยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการรอคอย การช่วยเหลือ การแบ่งปันและการเป็นผู้นำผู้ตาม สิ่งเหล่านี้เป็นผลที่จะเกิดโดยตรงจากการเล่นของเด็กที่ส่งผล

ต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก การเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมการเล่นและเกมที่ใช้ทักษะทางกายที่ใช้ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายตามแบบวัฒนธรรม (ชัชชัย โกมารทัต, 2549) จากการศึกษาของ ณัฐวุฒิ สังข์ทองและคณะ (2554) ได้ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย จำนวน 118 คน พบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยมีทักษะทางสังคมด้านการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ สุปรานิ แก้วชุมเหล็ก (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดประสบการณ์การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นพื้นบ้าน พบว่า กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านที่เหมาะสมในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคม คือ เกมกำท่าย แก้อีตดนตรี กาฟักไข่ แข่งเรือบก และเกมกระโดดเชือกคู่ ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นพื้นบ้าน ด้านการแสดงความคิดเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การแสดงการควบคุมอารมณ์ตนเอง การแสดงความขอบคุณ การแสดงการให้อภัย การแสดงการขอโทษ สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นการเล่นพื้นบ้านเป็นอีกกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กประถมศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ทางสังคม การรู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักเห็นใจผู้อื่นซึ่งการเล่นของเด็กส่วนใหญ่จะมีลักษณะรูปแบบการเล่นที่เรียบง่าย ไม่เน้นผลแพ้ชนะทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน กล้าคิด กล้าแสดงออก รู้จักการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถในการรับมือกับปัญหาและความท้าทายในชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยการเข้าใจและประสานความรู้สึก ความต้องการ และความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะทางสังคมประกอบด้วยหลายด้าน เช่น การสื่อสาร การพูดและการฟัง การทำงานร่วมกัน การเอาใจใส่ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การควบคุมตัวเอง และการช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงาน ทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขและควรได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เด็ก (ฐานรงค์ ทูเรียน, 2560) ซึ่ง เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) กล่าวว่า การสร้างและพัฒนาเด็กควรเริ่มต้นจากการเสริมสร้างทักษะทางสังคมตั้งแต่วัยเด็ก โดยการส่งเสริมมิตรภาพ การเรียนรู้การเป็นผู้ให้ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา และการทำงานเป็นทีม กิจกรรมที่ช่วยสอนทักษะทางสังคมควรมีหลายรูปแบบตามช่วงวัย ตัวอย่างเช่น เด็กประถมศึกษาซึ่งมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ควรมีการใช้กล้ำเนื้อในการทำกิจกรรมต่างๆ และเรียนรู้การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อสังคมและฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง การศึกษาของ อังศุธร อังคะนิต (2556) พบว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบแบบมีส่วนร่วมที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กในชุมชน จำนวน 30 คน โดยเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมมีการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหาภายในกลุ่ม การช่วยเหลือผู้อื่น และทักษะการเป็นผู้นำผู้ตาม ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม การเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมนันทนาการประเภทเกม ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนา อารมณ์สุข สนุกสนาน เป็นกิจกรรมที่เน้นความสนุกสนานไม่เน้นการแพ้ชนะ จึงมีคุณค่าและมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมพฤติกรรมเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก รู้จักการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น

ได้อย่างมีความสุข (กรมพลศึกษา 2560, น. 8) อีกทั้งยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการรอย การช่วยเหลือ การแบ่งปันและการเป็นผู้นำผู้ตาม สิ่งเหล่านี้เป็นผลที่จะเกิดโดยตรงจากการละเล่นของเด็กที่ส่งผลต่อสุขภาพจิต และพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก การเล่นที่บ้านเป็นกิจกรรมการเล่นและเกมที่ใช้ทักษะทางกายที่ใช้ความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกายตามแบบวัฒนธรรม (ชัยชัย โกมารทัต, 2549, น. 21) การศึกษาของ สุปราณี แก้วชุมเหล็ก (2559, น. 88) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดประสบการณ์การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การละเล่นที่บ้าน พบว่า กิจกรรมการละเล่นที่บ้านที่เหมาะสมในการส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคม คือ เกมกำทาย เก้าอี้ดนตรี กาฟิก ไข่ แข่งเรือบก และเกมกระโดดเชือกคู่ ผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนของความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การละเล่นที่บ้าน ด้านการแสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การแสดงการควบคุมอารมณ์ตนเอง การแสดงความขอบคุณ การแสดงการให้อภัย การแสดงการขอโทษ สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นการละเล่นที่บ้านเป็นอีกกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กประถมศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ทางสังคม การรู้จักรับผิดชอบต่อส่วนรวม รู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักเห็นใจผู้อื่นซึ่งการละเล่นของเด็กส่วนใหญ่จะมีลักษณะรูปแบบการเล่นที่เรียบง่าย ไม่เน้นผลแพ้ชนะทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน กล้าคิด กล้าแสดงออก รู้จักการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ วีรณา ปะกิลากัง (2558) พบว่า การจัดกิจกรรมการละเล่นที่บ้านอีสานช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมใน 3 ด้าน ได้แก่ ความอดทน ความเป็นผู้นำผู้ตาม และความรับผิดชอบ โดยหลังการจัดกิจกรรมเด็กมีทักษะในด้านเหล่านี้สูงขึ้นอยู่ในระดับดี และมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการเรียน เด็กสนุกสนานและตั้งใจในการละเล่น พร้อมทั้งเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข การศึกษาของ ฐานรงค์ ทูเรียน (2560) พบว่า การจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนในรูปแบบนี้มีคะแนนทักษะทางสังคมเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการสอนในรูปแบบเดียวกัน การศึกษาของ ปวิญญาพัฒน์ วรพันธ์ (2561) พบว่า การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่เหมาะสมมาก โดยทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับมาก การศึกษาของ พิมพิภา ต้นสุวรรณ (2561) พบว่า หลังการทดลองและระยะติดตามผล กลุ่มทดลองที่ได้รับการเล่นบำบัดแบบเกสตัลท์มีคะแนนทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองสูงขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนการทดลอง การศึกษาของ พรพรรณ มากบุญ (2556) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัวและอิทธิพลจากเพื่อน โดยผลการศึกษาไม่พบความแตกต่างในระดับทักษะทางสังคมของเด็กชาย. จากการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมของเด็กระดับประถมศึกษา พบว่ามีการพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร การแก้ปัญหาสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม และความรักใคร่ชอบ ซึ่งพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาชี้ให้เห็นว่านักเรียนยังขาดทักษะทางสังคม ซึ่ง

อาจส่งผลกระทบต่อคุณสมบัติด้านอื่นๆ การศึกษาที่ผ่านมายังไม่มีข้อสรุปชัดเจนว่าการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้กีฬาสากลหรือการละเล่นพื้นบ้านไทยสามารถเพิ่มทักษะทางสังคมได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม การนำกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทยมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสามารถช่วยเสริมทักษะทางสังคมที่หลากหลายและช่วยพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ การละเล่นพื้นบ้านยังช่วยสืบสานประเพณีและศิลปวัฒนธรรมไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการใช้กิจกรรมพลศึกษาโดยการละเล่นพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นได้ดีขึ้นในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านไทยต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมของนักเรียนระดับประถมศึกษาหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เรียนวิชาพลศึกษา (การละเล่นพื้นบ้าน) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งกำลังศึกษาในโรงเรียนมหุทัยคริสเตียน จำนวน 125 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษา โรงเรียนมหุทัยคริสเตียนที่เรียนวิชาพลศึกษา (การละเล่นพื้นบ้าน) ได้มาโดยกำหนดของขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2560) จากเกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นหลักร้อยละ 125 คน ผู้วิจัยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 21 จะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 26 คน เพื่อป้องกันการถอนตัว (Drop out) ในระหว่างจัดกิจกรรมพลศึกษาจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 30 รวมทั้งหมด 32 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง คือ แผนการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (วีรณา ปะกิลากัง, 2558) จำนวน 8 แผน ระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน (วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์) วันละ 1 ชั่วโมง มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เพื่อนำมากำหนดสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านของ วีรณา ปะกิลากัง (2558) และได้ศึกษาการเขียนแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การละเล่นพื้นบ้าน จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (กรมพลศึกษา, 2557

2.1.2. จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน จำนวน 3 ขั้นตอน (วีรณา ปะกิลากัง, 2558) โดยวิเคราะห์กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านที่สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคม ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทักษะในการสื่อสาร การให้ความร่วมมือ การแก้ไขปัญหา และการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี แล้วนำ

แผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้านที่สร้างขึ้นส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.1.3. นำแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้านที่ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตทางสาขาพลศึกษา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตทางสาขาพลศึกษาหรือมีประสบการณ์ในการสอนพลศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี ตรวจพิจารณาความตรงตามจุดประสงค์ความตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของกิจกรรม โดยนำการพิจารณามาหาค่าความสอดคล้อง (Index Of Congruence หรือ IOC) ที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.87

2.1.4. นำแผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยการการเล่นพื้นบ้านไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่เรียนวิชาพลศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน เพื่อดูความเหมาะสมในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแผนกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้านให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปใช้จริงต่อไป

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยประยุกต์จากแบบวัดทักษะทางสังคมของ (สุปราณี แก้วชุมเหล็ก 2559) มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.2.1. ประยุกต์แบบวัดทักษะทางสังคมที่ประกอบด้วยแบบสังเกตพฤติกรรม โดยแบ่งแบบสังเกตออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทักษะในการสื่อสาร การให้ความร่วมมือ การแก้ไขปัญหา และการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ซึ่งในแต่ละด้านมีลักษณะเป็นข้อความที่บ่งบอกถึงทักษะทางสังคม

2.2.2. ผู้วิจัยประยุกต์แบบวัดทักษะทางสังคม จำนวน 50 ข้อ ลักษณะของแบบวัดทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's scale) มีเกณฑ์การวัดผลการจัดกิจกรรม ดังนี้

5 หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของเด็กมากที่สุด
4 หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของเด็กมาก
3 หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของเด็กปานกลาง
2 หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของเด็กน้อย
1 หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความเป็นจริงของเด็กน้อยที่สุด

และมีเกณฑ์การประเมิน คือ คะแนนค่าเฉลี่ยเลขคณิตที่ได้จากข้อคำถามแต่ละข้อจะใช้

จุดทศนิยมเพียง 2 ตำแหน่ง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ของ (ประครอง กรรณสูตร, 2542, น. 60) แปลผล ดังนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีทักษะทางสังคมมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีทักษะทางสังคมมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีทักษะทางสังคมปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีทักษะทางสังคมน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	มีทักษะทางสังคมน้อยที่สุด

2.2.3 นำแบบวัดทักษะทางสังคมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ตามวิธีของ Rovinelli และ Hambleton โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบเพื่อแสดงหลักฐานความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากนั้นนำผลพิจารณาหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยเลือกข้อแบบวัดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 0.97 (บุญชม ศรีสะอาด 2560)

2.2.4 การหาความเชื่อมั่น นำแบบวัดทักษะทางสังคมที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนที่เรียนวิชาพลศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน ร่วมกันสังเกตเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดทั้งฉบับ โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Coefficient Cronbach's Alpha)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 วัดทักษะทางสังคมก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

3.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ดังนี้

3.3 กลุ่มทดลอง ทำการสอนโดยใช้แผนการกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน (วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์) เวลา 14.00 น. ถึง 15.00 น.

3.4 กลุ่มควบคุม ทำการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ตามหลักสูตรสถานศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนมหุทัยคริสเตียน (วิชาพลศึกษา)

3.5 วัดทักษะทางสังคมหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในสัปดาห์ที่ 8

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ เพื่อพรรณนาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

4.2 สถิติ เชิงอนุมาน (Inferential statistics) คือ Dependent sample t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคมก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม และ Independent sample t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางสังคมระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

4.3 กำหนดทักษะทางสังคมทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิจัย

ข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ ได้แก่ ทักษะทางสังคมด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านทักษะในการสื่อสาร ด้านการให้ความ ด้านการแก้ไขปัญหา และด้านการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี มีลักษณะการแจกแจงเป็นปกติ (Normal distribution) ทุกตัวแปร ทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติพารามิเตอร์ (Parametric statistics) มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

4.1 ข้อมูลพื้นฐาน

ตาราง 4.1 ข้อมูลพื้นฐาน (n=32)

ข้อมูลบุคคล	จำนวน (ร้อยละ)	
	กลุ่มควบคุม (n=16)	กลุ่มทดลอง (n=16)
เพศ		
ชาย	6 (37.5)	6 (37.5)
หญิง	10 (62.5)	10 (62.5)
อายุ (ปี)		
6-7	3 (18.75)	2 (12.5)
8	2 (12.5)	3 (18.75)
9	5 (31.25)	5 (31.25)
10	2 (12.5)	2 (12.5)
11	2 (12.5)	2 (12.5)
12	2 (12.5)	2 (12.5)

จากตาราง 4.1 พบว่า ข้อมูลพื้นฐานกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 32 คน มีอายุเฉลี่ย 6-12 ปี โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 16 คน แบ่งเป็นเพศชาย 6 คน (ร้อยละ 37.5) และเพศหญิง 10 คน (ร้อยละ 62.5) กลุ่มควบคุม 16 คน แบ่งเป็นเพศชาย 6 คน (ร้อยละ 37.5) และเพศหญิง 10 คน (ร้อยละ 62.5)

4.2 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลัง

การทดลอง

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

ทักษะทางสังคม	กลุ่มทดลอง				กลุ่มควบคุม			
	$\bar{x}$ (SD)	t	df	p-value	$\bar{x}$ (SD)	t	df	p-value
การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม								
ก่อนการทดลอง	3.41 (0.43)	-3.75	15	0.002	3.41 (0.43)	-7.37	15	0.000
หลังการทดลอง	3.85 (0.38)				4.40 (0.19)			
ทักษะในการสื่อสาร								
ก่อนการทดลอง	3.16 (0.26)	-4.94	15	0.000	3.26 (0.34)	-8.75	15	0.000
หลังการทดลอง	3.66 (0.36)				4.27 (0.25)			
การให้ความร่วมมือ								
ก่อนการทดลอง	3.25 (0.34)	-5.77	15	0.07	3.51 (0.41)	-8.54	15	0.000
หลังการทดลอง	3.93 (0.41)				4.58 (0.28)			
การแก้ไขปัญหา								

ก่อนการทดลอง	3.04 (0.31)	-	15	0.13	3.26 (0.36)	-	15	0.000
		16.99				10.45		
หลังการทดลอง	4.45 (0.40)				4.31 (0.16)			
การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี								
ก่อนการทดลอง	3.65 (0.31)	-8.25	15	0.000	3.80 (0.56)	-6.15	15	0.000
หลังการทดลอง	4.45 (0.40)				4.73 (0.23)			

จากตาราง 4.2 เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของกลุ่มควบคุมระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ทักษะทางสังคมด้านที่นักเรียนได้รับการพัฒนาหลังได้รับการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านทักษะในการสื่อสาร และการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ($p=0.002$, 0.000 , และ 0.000 ตามลำดับ) ในทางตรงกันข้ามทักษะทางสังคมด้านที่นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนา คือ ด้านการให้ความร่วมมือและด้านการแก้ไขปัญหา ($p=0.07$, และ 0.13 ตามลำดับ) ในขณะที่ทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง พบว่า ทักษะทางสังคมด้านที่นักเรียนได้รับการพัฒนาหลังได้รับการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านทักษะในการสื่อสาร ด้านการให้ความร่วมมือ ด้านการแก้ไขปัญหา และการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี ($p=0.000$, 0.000 , 0.000 , 0.000 และ 0.000 ตามลำดับ)

4.3 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการทดลอง

ตาราง 4.3 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ทักษะทางสังคม	$\bar{x}$ (SD)	t	df	p-value
การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม				
กลุ่มควบคุม	3.85 (0.38)	-4.35	15	0.001
กลุ่มทดลอง	4.40 (0.19)			
ทักษะในการสื่อสาร				
กลุ่มควบคุม	3.66 (0.36)	-5.63	15	0.000
กลุ่มทดลอง	4.27 (0.25)			
การให้ความร่วมมือ				
กลุ่มควบคุม	3.93 (0.41)	-4.61	15	0.000
กลุ่มทดลอง	4.58 (0.28)			
การแก้ไขปัญหา				
กลุ่มควบคุม	4.45(0.40)	1.26	15	0.224
กลุ่มทดลอง	4.31(0.16)			
การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี				
กลุ่มควบคุม	4.45 (0.40)	-2.27	15	0.038
กลุ่มทดลอง	4.73 (0.23)			

จากตาราง 4.4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง พบว่า ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้านทักษะในการสื่อสาร ด้านการให้ความร่วมมือ และการเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.001$, 0.000 , 0.000 และ 0.038 ตามลำดับ) ในทางตรงกันข้าม พบว่าด้านการแก้ไขปัญหาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.224$)

5. อภิปรายผล

1. ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้านไทยส่งผลต่อการพัฒนาด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมลักษณะนี้สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้นได้อย่างเป็นระบบ เพราะการเล่นพื้นบ้านไทยเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือ การสื่อสาร และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่น ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเป็นทีม หรือการมีปฏิสัมพันธ์ในลักษณะคู่แข่งสร้างสรรค์ เช่น มอญซ่อนผ้า วิ่งเปี้ยว ชักเย่อ หรือรีรีข้าวสาร (วีรณา ปะกิลากัง, 2558) กิจกรรมเหล่านี้ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมที่สำคัญ เช่น การสื่อสาร (Communication Skills) ผู้เข้าร่วมจำเป็นต้องใช้ทักษะการพูด การฟัง และการแสดงออกที่เหมาะสม การร่วมมือ (Collaboration) การเล่นแบบเป็นทีมทำให้ผู้เล่นต้องช่วยเหลือกันและแบ่งหน้าที่กัน การปรับตัวและการยอมรับกฎกติกา (Adaptability and Rule Compliance) ผู้เข้าร่วมต้องเรียนรู้กติกา เคารพกฎ และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ การเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม (พิมพ์ิกา ต้นสุวรรณ, 2561) จากการวิเคราะห์ผล พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรม โดยเฉพาะในมิติสำคัญ เช่น การกล้าแสดงออกและการสื่อสารกับผู้อื่น ความสามารถในการทำงานร่วมกับเพื่อน การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การลดพฤติกรรมเก็บตัวหรือการแยกตัวจากกลุ่ม (ฐาณรงค์ เทุเรียน, 2560) กล่าวไว้ว่า ความสามารถของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกันในลักษณะของกลุ่มหรือในสังคม สามารถปรับตัวได้ดีทั้งกับเพื่อนและคนแปลกหน้าได้อย่างรวดเร็ว รู้จักแสดงหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยการรู้จักบทบาทของผู้นำและบทบาทสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของกลุ่มหรือสังคม โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมไม่จะเป็นการติดต่อสื่อสารหรือทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้นในสังคม และทักษะที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์จะต้องคำนึงถึงตนเองและผู้อื่นเพื่อให้เกิดความสุขในสังคม) กลไกที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ทางบวก ได้แก่ ความสนุกและความเป็นกันเองของกิจกรรม เพราะการเล่นพื้นบ้านไทยมักเป็นกิจกรรมที่มีบรรยากาศสนุกสนานและไม่เป็นทางการ ทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกผ่อนคลายและกล้าเข้าหาผู้อื่น ธรรมชาติของกิจกรรมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน โดยเกมส่วนใหญ่ต้องมีการช่วยเหลือกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างผู้เล่น การลดความกังวลและเพิ่มความมั่นใจ การเข้าร่วมในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรช่วยให้ผู้เล่นพัฒนาความมั่นใจและลดความประหม่า งานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษาผลของการเล่นพื้นบ้านต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กและเยาวชน เช่น การศึกษาของ ณัฐวุฒิ สังห์ทอง (2554) พบว่าเกมพื้นบ้านช่วยเสริมสร้างการสื่อสารและการทำงานร่วมกันในกลุ่มเพื่อน การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านของไทยมีการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการ

สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่พบว่าผู้เข้าร่วมมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีขึ้น

สรุปผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการละเล่นพื้นบ้านไทยสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การร่วมมือ และความสามารถในการปรับตัวของผู้เข้าร่วม ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนพลศึกษาและกิจกรรมเสริมทักษะทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านทักษะการสื่อสาร

ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านไทยส่งผลต่อการพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสารของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าผู้เข้าร่วมมีการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารอย่างชัดเจนหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม เพราะการละเล่นพื้นบ้านไทยเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่น ซึ่งเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสารในหลายมิติ เช่น การฟัง (Listening Skills) ผู้เล่นต้องตั้งใจฟังคำอธิบายกติกา การให้คำแนะนำจากเพื่อน และการสื่อสารในระหว่างเล่นเกม การพูด (Speaking Skills) ผู้เล่นต้องมีการพูดคุย สั่งงาน หรือแสดงความเห็น เช่น การบอกกลยุทธ์ให้เพื่อนในทีม การเรียกชื่อ หรือส่งเสียงเตือน การแสดงออกทางอวัจนภาษา (Non-Verbal Communication) การใช้ท่าทาง สีหน้า และภาษากายเป็นองค์ประกอบสำคัญ เช่น การพยักหน้าเพื่อแสดงความเข้าใจ หรือการใช้มือบอกสัญญาณ การโต้ตอบ (Interactive Skills) การมีปฏิสัมพันธ์แบบโต้ตอบทันที เช่น การรับ-ส่งบทบาทระหว่างเล่นเกม ทำให้พัฒนาทักษะการสื่อสารแบบสองทาง (อรพรรณ พรสีมา, 2540) จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติ พบว่าผู้เข้าร่วมมีการพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสารสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งหมายความว่าการเล่นพื้นบ้านสามารถกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมมีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และมีประสิทธิภาพในการสื่อสารที่ดีขึ้น การพัฒนาทักษะการสื่อสารที่เกิดขึ้น จากการศึกษาของ พันธุ์ทิพย์ นิลพันธ์ (2558) พบว่ากิจกรรมสามารถอธิบายได้จากหลายปัจจัย ได้แก่ ธรรมชาติของกิจกรรมที่ต้องใช้การสื่อสาร การละเล่นพื้นบ้านไทยส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การเล่นราบรื่นและสนุกสนาน การต้องติดต่อกับเพื่อนในทีมบ่อยครั้งช่วยให้ผู้เข้าร่วมฝึกฝนและปรับปรุงทักษะนี้อย่างเป็นธรรมชาติ การลดความกลัวและเพิ่มความมั่นใจ บรรยากาศที่เป็นกันเองและสนุกสนานช่วยลดความประหม่า ทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกสบายใจที่จะพูดมากขึ้น ส่งผลให้พัฒนาความกล้าแสดงออก การเรียนรู้จากการทำซ้ำและการโต้ตอบทันที การเล่นซ้ำๆ และการต้องโต้ตอบกับเพื่อนอย่างรวดเร็วทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสารแบบปฏิบัติจริง ผู้เล่นสามารถปรับปรุงการพูด ฟัง และใช้ภาษากายให้เหมาะสมขึ้น งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร เช่น การศึกษาของ วรารัตน์ เสริมทรง (2558) พบว่าผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่ต้องใช้การสื่อสารอย่างต่อเนื่องมีพัฒนาการด้านการพูดและการแสดงออกทางสังคมดีกว่ากลุ่มควบคุมความสามารถของบุคคลในการติดต่อสื่อสารอย่างราบรื่นกับบุคคลอื่นและสามารถปฏิบัติตนในอยู่ ร่วมกันกับสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการละเล่นพื้นบ้านไทยในการพัฒนาทักษะดังกล่าว

สรุปการเล่นพื้นบ้านไทยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสาร เนื่องจากช่วยให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสฝึกฝนการพูด การฟัง และการใช้ภาษาผ่านกิจกรรมที่สนุกสนานและเป็นธรรมชาติ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวสามารถเสริมสร้างทักษะการสื่อสารของผู้เข้าร่วมได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในแวดวงการศึกษาและการพัฒนาทักษะทางสังคมต่อไป

3. ด้านการให้ความร่วมมือ

ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้านไทยส่งผลต่อการพัฒนาด้านการให้ความร่วมมือของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเล่นพื้นบ้านไทยสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีม เพราะการเล่นพื้นบ้านไทยเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เล่น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของทีม หรือการทำกิจกรรมที่ต้องอาศัยการประสานงานซึ่งกันและกัน (ฐานรงค์ ทูเรียน, 2563) กล่าวไว้ว่า ทักษะทางสังคมมีความจำเป็นมากสำหรับเด็ก ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการฝึกทักษะทางสังคมทำให้คนสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นการให้ความร่วมมือ ยิ่งถ้าฝึกกับเด็กจะทำให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และยังสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี) ลักษณะของเกมพื้นบ้านส่งเสริมการให้ความร่วมมือในหลายมิติ เช่น การทำงานเป็นทีม (Teamwork) เกมส่วนใหญ่ต้องมีการแบ่งหน้าที่กัน เช่น ชักเย่อ ที่ต้องออกแรงพร้อมกัน หรือวิ่งเปี้ยวที่ต้องส่งไม้ต่อกันให้เร็วที่สุด การช่วยเหลือกัน (Helping Behavior) ผู้เล่นต้องเรียนรู้ที่จะช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนในทีม เช่น ในเกมรื้อข้าวสารที่ต้องช่วยกันเดินไปตามจังหวะที่กำหนด การปรับตัวและยืดหยุ่น (Adaptability & Flexibility) ผู้เล่นต้องเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกับคนอื่น ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างเล่น การรับผิดชอบต่อส่วนรวม (Group Responsibility) เกมที่ต้องอาศัยการร่วมมือจะสอนให้ผู้เล่นตระหนักถึงความรับผิดชอบของตนเองต่อความสำเร็จของทีม (รุ่งนภา จำปาเทศ, 2560) ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยด้านการให้ความร่วมมือหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมมีพฤติกรรมการให้ความร่วมมือที่ดีขึ้นหลังจากได้เข้าร่วมกิจกรรม ผลเชิงบวกของการพัฒนาด้านความร่วมมือสามารถอธิบายได้จากหลายปัจจัย ได้แก่ ธรรมชาติของกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือ กิจกรรมเล่นพื้นบ้านมักถูกออกแบบให้ต้องพึ่งพาการทำงานร่วมกัน หากขาดความร่วมมือ เกมอาจเล่นไม่ได้หรือไม่สนุก ส่งผลให้ผู้เล่นต้องปรับตัวให้ทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยอัตโนมัติ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีผ่านกิจกรรม เกมที่ต้องเล่นเป็นกลุ่มช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ผู้เล่นจะรู้สึกสนุกและเกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน ทำให้มีแนวโน้มที่จะช่วยเหลือกันมากขึ้น การลดอุปสรรคทางสังคมและเพิ่มความไว้วางใจ การเล่นพื้นบ้านเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นทางการ ลดกำแพงทางสังคม และสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน กิจกรรมที่เล่นซ้ำ ๆ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้ถึงความสำคัญของการให้ความร่วมมือ และสามารถปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้นได้ อุมพร ตรังสมบัติ (2544) งานวิจัยที่ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มในการส่งเสริมความร่วมมือ เช่น การศึกษาของ สุมาลี บัวหลวง (2557) ผลของการใช้เกมการเล่นกลางแจ้งที่มีต่อพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัย พบว่ากิจกรรมที่ต้องใช้การทำงานร่วมกันสามารถพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมและ

ทัศนคติเชิงบวกต่อการร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่แสดงให้เห็นว่าการเล่นพื้นบ้านไทยช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมความร่วมมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการเล่นพื้นบ้านไทยสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะการให้ความร่วมมือ เนื่องจากช่วยให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสฝึกฝนการทำงานเป็นทีม การช่วยเหลือกัน และการรับผิดชอบต่อกัน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมความร่วมมือของผู้เข้าร่วมได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนพลศึกษาและกิจกรรมสร้างทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การเล่นพื้นบ้านไทยส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีของผู้เข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเล่นพื้นบ้านไทยสามารถเป็นสื่อกลางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมภาวะผู้นำและการเป็นผู้ตามที่ดีในบริบทของการทำงานเป็นทีมและการพัฒนาทักษะทางสังคม เพราะการเล่นพื้นบ้านไทยมีลักษณะที่ต้องอาศัยทั้งผู้นำและผู้ตามที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่น โดยธรรมชาติของเกมพื้นบ้านบางเกมจะมีบทบาทที่ชัดเจน เช่น เกมที่ต้องมีผู้นำคอยกำกับการเล่น เช่น มอญซ่อนผ้า ที่มีผู้เล่นหนึ่งคนทำหน้าที่เป็นผู้นำซ่อนผ้า ในขณะที่ผู้เล่นที่เหลือต้องคอยสังเกตและปฏิบัติตามกติกา เกมที่ต้องมีผู้ตามที่ดีเพื่อให้ทีมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น วิ่งเปี้ยว ที่ต้องอาศัยการร่วมมือและทำตามกลยุทธ์ของทีม เกมที่มีการสลับบทบาทผู้นำและผู้ตาม เช่น ชักเย่อ ที่ต้องมีคนสั่งการ และคนที่ต้องปฏิบัติตามจังหวะเพื่อดึงเชือกให้ทีมชนะ (วีรณา ปะกิลากัง, 2558) ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีหลังเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เข้าร่วมมีการพัฒนาทักษะด้านนี้อย่างชัดเจน ผลเชิงบวกของการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามสามารถอธิบายได้จากหลายปัจจัย เช่น กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยเป็นสถานการณ์ที่จำลองการทำงานเป็นทีมในชีวิตจริง ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้ฝึกฝนการเป็นผู้นำและผู้ตามในสภาพแวดล้อมที่ไม่กดดัน เนื่องจากกิจกรรมพลศึกษามักใช้การเล่นที่ต้องเล่นหลายรอบ ทำให้ผู้เข้าร่วมได้ทดลองบทบาทต่าง ๆ ซ้ำ ๆ ซึ่งช่วยให้พวกเขาเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ลักษณะของเกมพื้นบ้านที่มีการแข่งขันทำให้ผู้เข้าร่วมเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนา และปรับปรุงทักษะของตนเองทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตาม การเล่นเป็นกลุ่มช่วยให้ผู้เข้าร่วมเรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน การประสานงาน และการเข้าใจพฤติกรรมของเพื่อนร่วมทีม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี (วีรณา ปะกิลากัง, 2558) งานวิจัยของ สุปราณี แก้วชุมเหล็ก (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดประสบการณ์ การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นพื้นบ้าน พบว่ากิจกรรมที่ต้องอาศัยการทำงานเป็นทีมสามารถพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าการเล่นพื้นบ้านไทยสามารถเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ได้

สรุปผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการเล่นพื้นบ้านไทยสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวช่วยให้ผู้เข้าร่วมได้ฝึกฝนการตัดสินใจ

การวางแผน การทำงานเป็นทีม และการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติสนับสนุนว่าการละเล่นพื้นบ้านไทยสามารถช่วยส่งเสริมทักษะเหล่านี้ได้จริง ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา การพัฒนาบุคลากร และการฝึกอบรมในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านทักษะการแก้ไขปัญหา

ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมพลศึกษาโดยใช้การละเล่นพื้นบ้านไทย ไม่มีผลต่อทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ได้มีพัฒนาการที่ชัดเจนในด้านการแก้ไขปัญหาเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพราะการละเล่นพื้นบ้านไทยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นเกมที่ใช้กติกาเรียบง่าย และต้องอาศัยความร่วมมือหรือความคล่องแคล่วทางร่างกายมากกว่าการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหา (รัตนา มณีจันสุข, 2550) ตัวอย่างเช่น มอญซ่อนผ้า และ วิ่งเปี้ยว เน้นทักษะการตอบสนองรวดเร็วและการทำงานเป็นทีมมากกว่าการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ชักเย่อ และ รีรีข้าวสาร เน้นแรงกายและกลยุทธ์พื้นฐานในการเล่นมากกว่าการหาทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน ดังนั้น การที่เกมมีรูปแบบการเล่นที่ค่อนข้างตายตัว อาจส่งผลให้ผู้เข้าร่วมไม่ได้รับการกระตุ้นให้คิดแก้ไขปัญหาในลักษณะที่ซับซ้อน ส่งผลให้การพัฒนาทักษะด้านนี้ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (ฐิรภัทร อภิชาติตระกูล, 2561) แม้ว่าการเล่นเกมพื้นบ้านจะส่งเสริมทักษะบางด้าน แต่การพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาอาจต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกฝนมากขึ้น หากกิจกรรมพลศึกษาที่ใช้การละเล่นพื้นบ้านมีช่วงเวลาสั้น หรือจัดในระยะเวลาที่จำกัด อาจทำให้ยังไม่เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน ทักษะการแก้ไขปัญหาต้องการกระบวนการฝึกฝนที่ต่อเนื่อง เช่น การเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกันและการทดลองใช้แนวทางแก้ปัญหาต่าง ๆ หากกิจกรรมที่ใช้ไม่ได้มีการกระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างต่อเนื่อง อาจไม่สามารถพัฒนาทักษะนี้ได้เต็มที่ ผลการศึกษานี้อาจขัดแย้งกับงานวิจัยบางเรื่อง (ธัญวลัย กุลวงษ์, 2557) ที่พบว่ากิจกรรมการเล่นสามารถส่งเสริมทักษะการแก้ไขปัญหาได้ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านั้นอาจใช้กิจกรรมที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น เกมที่ต้องวางแผนกลยุทธ์อย่างละเอียด เช่น หมาเก็บ หรือ หมาฮอส ซึ่งมีความท้าทายทางปัญญามากกว่าการละเล่นที่ใช้ในกิจกรรมพลศึกษา กิจกรรมที่ออกแบบให้มีปัญหาหลายระดับและมีทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาจากลักษณะของการละเล่นพื้นบ้านไทยที่ใช้ในกิจกรรมพลศึกษา ซึ่งมักเป็นกิจกรรมที่มีโครงสร้างกติกาชัดเจนและไม่เปลี่ยนแปลงมาก อาจทำให้ผู้เข้าร่วมไม่ได้รับการฝึกฝนการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนมากนัก

สรุปผลการศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการละเล่นพื้นบ้านไทย ไม่มีผลต่อทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะของเกมที่ใช้ไม่ได้กระตุ้นให้เกิดการคิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อน หรืออาจเป็นเพราะระยะเวลาในการฝึกฝนยังไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม สามารถพัฒนาแนวทางการใช้กิจกรรมพลศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเพิ่มองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนผล เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสามารถฝึกฝนทักษะการแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

6. สรุป

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมพลศึกษาที่ใช้การละเล่นพื้นบ้านไทยมีผลต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมในหลายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสาร การให้ความ

ร่วมมือ และความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม อย่างไรก็ตาม ด้านการแก้ไขปัญหาไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจเป็นผลจากลักษณะของกิจกรรมที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันมากกว่าการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ดังนั้น การละเล่นพื้นบ้านไทยสามารถเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคม แต่หากต้องการพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหาเพิ่มเติม อาจจำเป็นต้องปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ควรดำเนินการวิจัยในระยะเวลาอันยาวนานขึ้นเพื่อดูผลกระทบต่อพฤติกรรมและทักษะทางสังคมในระยะยาว และควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน เช่น นักเรียนในช่วงวัยต่าง ๆ หรือกลุ่มที่มีพื้นฐานพฤติกรรมทางสังคมแตกต่างกัน
2. ควรมีการเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการละเล่นพื้นบ้านไทยกับกิจกรรมอื่น เช่น กีฬาประเภททีม หรือเกมจำลองสถานการณ์ เพื่อดูว่ากิจกรรมประเภทใดส่งผลต่อการพัฒนาการทางสังคมและการแก้ไขปัญหาามากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). *การละเล่นพื้นบ้าน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: เอส. ออฟเซ็ทกราฟฟิคดีไซน์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). *ความคิดสร้างสรรค์* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.
- ซัชชัย โกมารทัต. (2549). *กีฬาพื้นเมืองไทยภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: บริษัทเวิลด์การพิมพ์.
- ฐานรงค์ ทูเรียน. (2560). *ผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ฐิรภัทร อภิชาติตระกูล. (2561). *ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษาแบบร่วมมือที่มีต่อความสามัคคีและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ณัฐวุฒิ สังข์ทอง. (2554). *ผลการใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ธัญวลัย กุลวงษ์. (2557). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาและการ*

- แก้ปัญห. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปวีณญาพัฒน์ วรพันธ์. (2561). แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- พรพรรณ มากบุญ. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางสังคมของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนเขต 2 จังหวัดราชบุรี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- พันธุ์ทิพย์ นิลพันธ์. (2558). การพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกด้วยกิจกรรมประกอบอาหาร: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทนาราม จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- พิมพ์ิกา ต้นสุวรรณ. (2561). ผลของกลุ่มการเล่นบำบัดแบบเกสตัลต์ต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมในเด็กชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- รัตนา มณีจันทสุข. (2550). ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กประถมวัยที่ได้รับประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านไทย. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วีรณา ปะกิลากัง. (2558). การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านอีสานเพื่อสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ประคอง กรรณสูต. (2542). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารัตน์ เสริมทรง. (2557). ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการด้านสติปัญญาและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ระหว่างการจัดประสบการณ์ด้วยกิจกรรมเกมการศึกษากับการใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะ. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สุปราณี แก้วชุมเหล็ก. (2559). การพัฒนาการจัดประสบการณ์การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การเล่นพื้นบ้าน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สุมาลี บัวหลวง. (2557). ผลของการใช้เกมการเล่นกลางแจ้งที่มีต่อพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- อรพรรณ พรสีมา. (2540). เทคโนโลยีทางการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังศุร อังคะนิต. (2557). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการเล่นพื้นบ้านที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กในชุมชน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). สร้าง EQ ให้ลูกคุณ. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.

ผลของการฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความเร็วในการเตะเฉียงของ นักกีฬาคาราเต้โด ประเภทต่อสู้ระดับมหาวิทยาลัย

Effects of a Plyometric Training Curriculum on Roundhouse Kick Speed in College Karate Do-Kumite Athletes

ณัฐกานต์ บัวระบัน¹, ปทุมพร ศรีอิสาน² และ ธัญญาวีณ์ หอมสมบัติ³

^{1 2 3}มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี, อุดรธานี, ประเทศไทย

Natthakarn Buaraban¹, Patumporn Sriisani² and Thanyawat Homsombat³
Thailand National Sports University Udonthani Campus, Udonthani, Thailand
✉: miwhappy26@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 04 March 2025; Revised: 12 March 2025; Accepted 18 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของหลักสูตรพลัยโอเมตริกต่อความเร็วในการเตะเฉียง โดยเปรียบเทียบระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของนักกีฬาคาราเต้โด ประเภทต่อสู้ระดับมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักกีฬาคาราเต้โด ประเภทต่อสู้ระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 15 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม Cluster random sampling เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โปรแกรมการฝึกด้วยพลัยโอเมตริก จำนวน 8 สัปดาห์ (วันจันทร์ วันพุธ และ วันศุกร์) วันละ 1.30 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบความสามารถในการเตะเฉียง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน One-way analysis of variance with repeated measures และ Kruskal-wallis one-way analysis of variance กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเร็วในการเตะเฉียง ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีของ Wilcoxon rank sum test พบว่า ความเร็วในการเตะเฉียง ระหว่างก่อนฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: หลักสูตรพลัยโอเมตริก; ความเร็วในการเตะเฉียง; คาราเต้โด ประเภทต่อสู้

Abstract

This pre-experimental research aimed to study and compare the effects of a plyometric training curriculum on roundhouse kicking speed between before training, after the 4th week, and after the 8th week of training in college karate-do kumite athletes. The study sample

comprised 15 college karate-do kumite athletes selected through cluster random sampling. The training program involved 8 weeks of plyometric training (Monday, Wednesday, and Friday) for 1.5 hours per session. The data collection instrument was a roundhouse kicking speed test. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, one-way repeated measures analysis of variance, and Kruskal-Wallis one-way analysis of variance, with the significance level set at .05. The results showed that the roundhouse kicking speed of the participants differed significantly before training, after the 4th week, and after the 8th week of training. Pairwise comparisons using the rank-sum test revealed that the roundhouse kicking speed differed significantly between the pre-training period and after the 4th week, as well as between the pre-training period and after the 8th week. However, the difference between the 4th and 8th weeks was not statistically significant

Keyword: plyometric training curriculum, roundhouse kicking speed, karate-do kumite

1. บทนำ

กีฬาคาราเต้โด เป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันมีนักกีฬามากกว่า 10 ล้านคนและนักกีฬาฝึกหัดกว่า 100 ล้านคนทั่วโลกที่มีความนิยมและความสนใจในกีฬาคาราเต้โด ซึ่งเติบโตขึ้นในทศวรรษที่ผ่านมา เมื่อสหพันธ์กีฬาคาราเต้โดโลกได้รับการยอมรับจากคณะกรรมการโอลิมปิกสากล และมีการปรากฏตัวครั้งแรกในกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อนปี 2020 ที่กรุงโตเกียว (Bounty et al., 2011) รวมทั้งในกีฬาเอเชียนเกมส์ (Asian games) กีฬาซีเกมส์ (Sea games) กีฬาอินดอร์เกมส์ (Indoor games) และกีฬาเอเชียนมาร์เชียลอาร์ต (Asian martial arts games) กีฬาคาราเต้โดสามารถฝึกฝนได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เพื่อให้ร่างกายแข็งแรงรวมทั้งได้ทักษะไหวพริบในการป้องกันตัวอีกด้วย นพพร ทศบุตร (2551) กล่าวว่า ความนิยมในการเรียนศิลปะป้องกันตัวของคนไทย โดยเฉพาะกีฬาคาราเต้โด เนื่องจากเป็นศิลปะป้องกันตัวที่มีการพัฒนารูปแบบการสอนให้มีความเหมาะสมต่อผู้เรียนในแต่ละวัย นอกจากนี้ยังมีการจัดการแข่งขันเพื่อให้ผู้เรียนกีฬาคาราเต้โด มีการแข่งขันในการประลองทักษะจากการแข่งขันกันในระดับภูมิภาคจนถึงระดับประเทศนั้นซึ่งทั้งนี้กีฬาคาราเต้โดในประเทศไทยได้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีการจัดการแข่งขัน ทั้งในระดับกีฬาซีเกมส์ กีฬาแห่งชาติ กีฬายาวชนแห่งชาติ และกีฬานักเรียนนักศึกษากันอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ฤดูกาลแข่งขัน โดยการจัดการแข่งขันกีฬาคาราเต้โดจะแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทท่ารำ (Kata) และประเภทต่อสู้ (Kumite) ในขณะที่ประเภทต่อสู้เป็นรูปแบบอิสระในการชกกับคู่ต่อสู้ซึ่งรวมถึงการเตะและการเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็ว อิสระและสามารถที่จะเปลี่ยนทิศทางได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยไม่เสียการทรงตัว เช่น การหยุด การกลับตัว การยืน การกระโดด การหลบหลีก (ทวีสุข เขียวชาญปรีชากุล, 2556)

คาราเต้โดมีเทคนิคมากมายในการรุกและรับศัตรู โดยท่าที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดได้แก่ ทักษะการเตะตรง (Front kick) ทักษะการเตะเฉียง (Roundhouse kick) ทักษะการถีบข้าง (Side kick) ซึ่งท่าเตะที่นิยมในการทำคะแนน คือ ท่าเตะเฉียง (Roundhouse kick) เป็นทักษะพื้นฐานที่นำไปใช้ในการแข่งขันระดับสูง เป็นทักษะที่ง่ายและมีประสิทธิภาพในการทำคะแนน จากการศึกษาของ ฤชดา เพ็ญยุระ และโรงพล บุณรักษ์ (2563) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นและ ความเที่ยงตรงของเครื่องนับจำนวนครั้งและวัดความเร็วการเตะในกีฬาเท

คว้นโดที่สร้างขึ้นเอง ในการทดสอบทักษะการเตะเฉียงในกีฬาเทควันโดสำหรับนักกีฬาเทควันโดระดับเยาวชน มีการทดสอบความเร็วในการเตะเฉียงของนักกีฬาเทควันโดระดับสายดำทั้งเพศชายและเพศหญิง อายุระหว่าง 12-17 ปี เตะภายในเวลา 30 วินาที นักกีฬาใช้ทักษะการเตะเฉียงไปยังเป้าหมายที่กำหนดให้เร็วที่สุด และให้ได้จำนวนครั้งมากที่สุดเท่าที่จะเตะได้ ทำการทดสอบ 2 ครั้ง เว้นระยะเวลาการทดสอบ 30 นาที และบันทึกผลคะแนนทั้ง 2 ครั้ง ผลการศึกษาพบว่า นักกีฬาเทควันโดเตะเร็วเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกีฬาคาราเต้โดนั้นนอกจากจะใช้ความเร็วในการเตะเฉียงแล้วยังต้องอาศัยความแข็งแรงและพลังของกล้ามเนื้อ เพื่อช่วงชิงความได้เปรียบในการแข่งขันและส่งผลต่อชัยชนะ จากการศึกษาของ สินีซ โซส (2560) ได้ศึกษาความแข็งแรงและพลังของกล้ามเนื้อในนักกีฬาสเกตบอลหญิงระดับเยาวชนอายุ 15-18 ปี จำนวน 24 คน ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 12 คน กำหนดเป็นกลุ่มควบคุม ซ้อมตามปกติและกลุ่มทดลองทำการฝึกเชิงซ้อนควบคู่การฝึกตามปกติ โดยทำการฝึก 2 วัน/สัปดาห์ ทั้งหมด 6 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลอง 6 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีร้อยละของการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขามากกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับ Benjamin et al. (2015) ที่ศึกษาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา กลุ่มตัวอย่างเป็นหนุ่มสาวที่มีสุขภาพดี จำนวน 30 คน ฝึก 2 ครั้ง/สัปดาห์ ทำการทดสอบวัดความแข็งแรงและกำลังของพลังกล้ามเนื้อ ระหว่างเปอร์เซ็นต์ของแรงสูงสุด (เช่น ระหว่าง 30%-60% ของแรงสูงสุด) ผลการศึกษาพบว่า ความแข็งแรงและกำลังของกล้ามเนื้ออย่างครึ่งล่างมีความแข็งแรงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

หนึ่งในวิธีที่นิยมใช้ฝึกมากที่สุดคือ การฝึกด้วยพลัยโอเมตริกแต่การฝึกด้วยพลัยโอเมตริกของกีฬาคาราเต้โดในประเทศไทยยังมีน้อยมาก จุดประสงค์ของการฝึกพลัยโอเมตริกอาจจะมีแนวคิดที่ว่า การเพิ่มขึ้นของการวัดโดยเฉพาะการวัดความสามารถของการเล่นกีฬารวมทั้งการทดสอบและการแข่งขัน เช่น การทุ่มความเร็วในการเสิร์ฟ ความสูงในการกระโดดและความเร็วในการวิ่งระยะสั้น ๆ จากการศึกษาของ Ioannis et al. (2018) ศึกษาผลของการฝึกความแข็งแรงที่เฉพาะเจาะจงในระยะสั้นและการฝึกเพิ่มสมรรถภาพทางกายต่อสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาศิลปะการต่อสู้ จำนวน 17 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มการฝึกความแข็งแรงที่เฉพาะเจาะจง 10 คน และกลุ่มฝึกปกติ 7 คน ผลการศึกษาพบว่า ในกลุ่มทดลอง มีความเร็ว ในการวิ่ง 10 เมตร ความเร็วในการทุ่มบอล ความสูงในการกระโดดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนั้นยังพบว่าความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่า กลุ่มควบคุม นอกจากนั้นยังมีการศึกษาของ Earp et al. (2015) ที่ศึกษาผลการฝึกพลัยโอเมตริกโดยฝึกการกระโดดใน ท่าสคอส จำนวน 5-7 เซต เซตละ 5-6 ครั้ง ที่ระดับความหนักร้อยละ 0-30 ของน้ำหนักที่ทำได้สูงสุด 1 ครั้ง (1RM) ฝึก 3 วัน/สัปดาห์ รวมเป็น 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าเมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกทั้ง 2 กลุ่มมีขนาดของกล้ามเนื้อเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kubo et al. (2017) ที่ศึกษาการฝึกพลัยโอเมตริก โดยการฝึกกระโดด Hopping and drop jump จำนวน 5 เซต เซตละ 10 ครั้ง ที่ระดับความหนักร้อยละ 40 ของ 1RM ในผู้ชายที่ไม่ได้รับการฝึก 11 คน ฝึก 3 วัน/สัปดาห์ เป็นเวลา 12 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการฝึกทั้ง 2 กลุ่มมีขนาดของกล้ามเนื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่การออกกำลังกายด้วยพลัยโอเมตริก ส่วนมากจะส่งผลในทางบวกด้านกำลังของขาและ

ความสามารถในการกระโดด แต่มีการศึกษาส่วนน้อยที่ผลการศึกษาการออกกำลังกายด้วยพลัยโอเมตริกที่ส่งผลต่อการประสานสัมพันธ์ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ นอกจากนี้ในฐานะผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนกีฬาคาราเต้ได้สังเกตเห็นปัญหาในการฝึกซ้อมและการแข่งขัน พบว่า ความสามารถในการเตะเฉียงในการเล่นกีฬาและการแข่งขัน โดยส่วนใหญ่ของนักกีฬาคาราเต้โต ยังขาดความเร็ว ความคล่องแคล่วว่องไว และพลังกล้ามเนื้อ ส่งผลให้การฝึกซ้อมและการแข่งขันความสามารถในการเตะเฉียงในการเล่นกีฬาคาราเต้โตในการแข่งขันไม่ดีเท่าที่ควร

จากการศึกษาดังที่ได้กล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการฝึกด้วยพลัยโอเมตริกซึ่งเป็นวิธีฝึกเพื่อเสริมสร้างพลังของกล้ามเนื้อ อันนำไปสู่การพัฒนาความแข็งแรง ความเร็วในการเคลื่อนที่หรือการเตะเฉียงเพื่อเข้าทำคะแนนและสามารถพัฒนาศักยภาพของนักกีฬาคาราเต้โตในการเตะเฉียงได้ดียิ่งขึ้น แต่ยังมีการศึกษาจำนวนน้อยที่ศึกษาการฝึกด้วยพลัยโอเมตริกที่ส่งผลต่อการประสานสัมพันธ์ของระบบประสาทกล้ามเนื้อ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่ศึกษาวิจัยในเรื่องผลของการฝึกด้วยพลัยโอเมตริกที่มีต่อความเร็วในการเตะเฉียงของนักกีฬาคาราเต้โตประเภทต่อสู้ ระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งข้อมูลที่ได้จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา และส่งเสริมการฝึกซ้อมและการแข่งขันในการเล่นกีฬาของนักกีฬาคาราเต้โตให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อพัฒนาทักษะการเตะเฉียงของนักกีฬาคาราเต้โต ระดับมหาวิทยาลัย เพื่อประสบความสำเร็จสูงสุดได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความเร็วในการเตะเฉียงและเวลาในการตอบสนองของนักกีฬาคาราเต้โต ประเภทต่อสู้ ระดับมหาวิทยาลัย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความเร็วในการเตะเฉียงและเวลาในการตอบสนองของนักกีฬาคาราเต้โต ประเภทต่อสู้ ระดับมหาวิทยาลัย ก่อนการฝึกหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ หมายเลขใบรับรอง EDU 029/2567

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักกีฬาคาราเต้โตที่เข้าร่วมการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 45 “พลศึกษาเกมส์ จำนวน 6 วิทยาเขต ได้แก่ วิทยาเขตอุดรธานี วิทยาเขตกระบี่ วิทยาเขตชลบุรี วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตสุพรรณบุรี และวิทยาเขตสุโขทัย รวม 71 คน มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี, (2565) ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม Cluster random sampling กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยกรณีทราบขนาดประชากร (อรุณ จิรวัดนกุล, 2560) ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 \sigma^2}{d^2(N-1) + Z_{\alpha/2}^2 \sigma^2}$$

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{71 (1.96^2) 4.6^2}{2.54^2 (71-1) + (1.96^2) 4.6^2}$$

$$= 11.05 \text{ ประมาณ } 11 \text{ คน}$$

ดังนั้นจะได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 11 คน เพื่อป้องกันการถอนตัว (Drop-out) ผู้วิจัยเพิ่มขนาดตัวอย่าง ร้อยละ 30 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 15 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ หลักสูตรการฝึกพลัยโอเมตริกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น (วรภรณ์ แก้วเมฆ, 2562) โดยผ่านการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ดำเนินการฝึก จำนวน 8 สัปดาห์ (วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์) วันละ 1 ชั่วโมงครึ่ง (4 ชั่วโมงครึ่ง/สัปดาห์) โดยขั้นตอนการอบอุ่นร่างกาย (Warm-up) 10 นาที ตามด้วยขั้นตอนการฝึกด้วยพลัยโอเมตริก 40 นาที ทั้งหมด 16 ท่า รวมระยะเวลาพักในแต่ละท่าประมาณ 6-7 นาที และขั้นตอนการอุ่น (Cool-down) 10 นาที (ดังในภาพผนวก) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 สัปดาห์ที่ 1-2 เป็นการฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริก ทั้งหมด 6 ท่า คือ ท่า Jump with two legs forward ท่า High knees forward ท่า High knees to the side ท่า Lateral jump over ท่า Stride jump crossover โดยในแต่ละท่าจะทำทั้งหมด 3 เซต เซตละ 4 ครั้ง พักระหว่างเซตๆ ละ 30 วินาที พักระหว่างท่า ท่าละ 1 นาที รวมทุกท่า เป็นเวลา 60 นาที

2.1.2 สัปดาห์ที่ 3-4 เป็นการฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริก ทั้งหมด 6 ท่า คือ ท่า Jump with two legs forward ท่า High knees forward ท่า High knees to the side ท่า Lateral jump over ท่า Jump with one leg forward ท่า Jump on one leg to the side โดยในแต่ละท่าจะเพิ่มความหนักในการฝึกเป็น จำนวน 4 เซต เซตละ 4 ครั้ง พักระหว่างเซต เซตละ 1 นาที พักระหว่างท่า ท่าละ 1 นาที รวมทุกท่า เป็นเวลา 60 นาที

2.1.3 สัปดาห์ที่ 5-6 เป็นการฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริก ทั้งหมด 6 ท่า คือ ท่า Jump with two legs forward ท่า High knees forward ท่า High knees to the side ท่า Lateral jump over ท่า Jump with one leg forward ท่า Jump on one leg to the side โดยในแต่ละท่าจะเพิ่มความหนักในการฝึกเป็น จำนวน 4 เซต เซตละ 5 ครั้ง พักระหว่างเซต เซตละ 1.30 นาที พักระหว่างท่า ท่าละ 1.30 นาที รวมทุกท่า เป็นเวลา 60 นาที

2.1.4 สัปดาห์ที่ 7-8 เป็นการฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริก ทั้งหมด 4 ท่า คือ ท่า Step up ท่า Plyo box step up ท่า Box jumps ท่า Lateral Box Jumps โดยในแต่ละท่าจะเพิ่มความหนักในการฝึกเป็น จำนวน 4 เซต เซตละ 12 ครั้ง พักระหว่างเซต เซตละ 3 นาที พักระหว่างท่า ท่าละ 3-4 นาที รวมทุกท่า

เป็นเวลา 60 นาที

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบความเร็วในการเตะเฉียด Speed kicking test ทดสอบโดยใช้เครื่องมือมาตรฐาน (Speed kicking test) ท้าเตะเฉียด โดยการเตะเฉียดไปยังเป้าหมายที่กำหนดให้เร็วที่สุด และให้ได้จำนวนครั้งมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภายในระยะเวลา 30 วินาที ทำการทดสอบ 2 ครั้ง พักระหว่างการทดสอบ 3 นาที บันทึกผลครั้งที่ดีที่สุด ฤชดา เพ็ญระ และโรจพล บุณรักษ์, (2563) โดยผ่านการหาคุณภาพด้วยวิธีทดสอบแล้วทดสอบซ้ำ (Test and re-test method) โดยทดสอบซ้ำ 2 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกันเป็นเวลา 1 สัปดาห์ แล้วนำค่าที่ได้จากการทดสอบไปทำการหาค่าสหสัมพันธ์ สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาความเชื่อมั่น คือ สูตรการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient หรือ r) ได้ค่าเท่ากับ .957

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ดำเนินการสร้างความคุ้นเคย การฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริกทั้งหมด 16 ท่า ระยะเวลา 2 สัปดาห์

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนักและส่วนสูง เพื่อนำมาคำนวณดัชนีมวลกาย (BMI) ประสิทธิภาพการเล่นคาราเต้โด (ปี) และทดสอบความเร็วในการเตะเฉียดและเวลาในการตอบสนองของนักกีฬาคาราเต้โด (Pre-test)

3.3 ดำเนินการฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริก จำนวน 8 สัปดาห์ (วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์) วันละ 1 ชั่วโมง 30 นาที (4 ชั่วโมง 30 นาที/ สัปดาห์) โดยขั้นตอนการอบอุ่นร่างกาย (Warm-up) 10 นาที ตามด้วยขั้นตอนการฝึกด้วยพลัยโอเมตริก 40 นาที ทั้งหมด 16 ท่า รวมระยะเวลาพักในแต่ละท่าประมาณ 6-7 นาที และขั้นตอนการอุ่น (Cool-down) 10 นาที (ดังในภาพผนวก) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.4 ทดสอบความเร็วในการเตะเฉียด และเวลาในการตอบสนองของนักกีฬาคาราเต้โดหลังการฝึก สัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (One-way analysis of variance with repeated measures) เมื่อผลการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่ทำการวิเคราะห์แตกต่างกัน จะทำการวิเคราะห์ Multiple comparison เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และก่อนการนำสถิติอิงพารามิเตอร์มาใช้ ผู้วิจัยได้ทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้วยสถิติ Shapiro-wilk test ถ้าไม่ผ่านข้อตกลงเบื้องต้นจะเปลี่ยนมาใช้สถิติไม่อิงพารามิเตอร์ Kruskal-wallis one-way analysis of variance และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Wilcoxon rank sum test ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า การทดสอบการแจกแจงการกระจายของข้อมูลของความเร็วในการเตะเฉียดมีการ

แจกแจงเป็นโค้งไม่ปกติ จึงเปลี่ยนมาใช้สถิติไม่อิงพารามิเตอร์ Kruskal-Wallis one-way analysis of variance และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Wilcoxon rank sum test

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (n=15)

ตัวแปร	$\bar{X}$	SD
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	168.20	8.42
น้ำหนัก (กิโลกรัม)	63.00	16.45
ประสบการณ์การเล่นคาราเต้โด (ปี)	5.60	1.40
ระดับการแข่งขันสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
- ไทยแลนด์โอเพ่นด์ (นานาชาติ)	12	80.00
- ชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย	3	20.00

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาคาราเต้โด ประเภทต่อสู้ระดับมหาวิทยาลัย มีส่วนสูงเฉลี่ย 168.20 เซนติเมตร น้ำหนักเฉลี่ย 63.00 กิโลกรัม (SD=16.45) ประสบการณ์การเล่นคาราเต้โดเฉลี่ย 5.60 ปี (SD=1.40) และระดับการแข่งขันสูงสุด คือ ไทยแลนด์โอเพ่นด์ (นานาชาติ) จำนวน 12 คน (ร้อยละ 80.00) และชิงชนะเลิศแห่งประเทศไทย จำนวน 3 คน (ร้อยละ 20.00)

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบการกระจายของข้อมูลด้วยสถิติ Shapiro-wilk test (n=15)

รายการ	n	Shapiro-wilk test		
		statistic	df	Sig.
ความเร็วในการเตะเฉียด	15			
ก่อนการฝึก		0.98	15	0.99
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4		0.96	15	0.75
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8		0.87	15	0.04

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มีลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ ได้แก่ ความเร็วในการเตะเฉียด ในช่วงก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ($p = 0.99$ และ 0.75) ($p = 0.57$) ในขณะที่ข้อมูลที่มีการแจกแจงเป็นโค้งไม่ปกติ ได้แก่ ความเร็วในการเตะเฉียด ในช่วงหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ($p=0.04$) จึงสรุปได้ว่าความเร็วในการเตะเฉียดมีข้อมูลที่มีการแจกแจงเป็นโค้งไม่ปกติ จึงเปลี่ยนมาใช้สถิติไม่อิงพารามิเตอร์ Kruskal-Wallis one-way analysis of variance และเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี Wilcoxon rank sum test

ตารางที่ 3 ความสามารถด้านความเร็วในการเตะเฉียด ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 (n=15)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ภายในกลุ่ม	6019.378	1.227	4907.766	325.009	<.001
ความคลาดเคลื่อน	259.289	17.171	15.100		

รวม 6278.667

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถด้านความเร็วในการเตะเฉียง ก่อนการฝึก หลังฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Wilcoxon rank sum test

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Tukey ความสามารถด้านความเร็วในการเตะเฉียง ระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 (n=15)

การวัด	$\bar{X}$	ก่อนการฝึก	หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 4	หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 8
ก่อนการฝึก	29.20	-	19.33*	27.60*
หลังการสัปดาห์ที่ 4	48.53		-	8.26**
หลังการสัปดาห์ที่ 8	56.80			-

จากตารางที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี Wilcoxon rank sum test พบว่า ความสามารถด้านความเร็วในการเตะเฉียง ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ($p<.001$) ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ($p<.001$) และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ($p<.001$) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. อภิปรายผล

ผลของการเปรียบเทียบความสามารถด้านความเร็วในการเตะเฉียง ระหว่างก่อนฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ความสามารถ ด้านความเร็วในการเตะเฉียงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะโปรแกรมการฝึกด้วยพลัยโอเมตริกใช้เวลาในการฝึก จำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ๆ ละ 1.30 ชั่วโมง ซึ่งการฝึกตามระยะดังกล่าว โดยเฉพาะการฝึกด้วยพลัยโอเมตริก 3 วันต่อสัปดาห์ส่งผลต่อความเร็วในการเตะเฉียงของนักกีฬาคาราเต้โดประเภทต่อสู้โดยการให้เวลาฟื้นฟูและปรับตัวอย่างเพียงพอ พัฒนาแรงระเบิดอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความเคยชินกับการเคลื่อนไหว พัฒนาเทคนิคและการประสานงานระหว่างกล้ามเนื้อ และเพิ่มความแข็งแรงและความทนทาน ซึ่งทั้งหมดนี้ช่วยเพิ่มความเร็วในการเตะเฉียงโดยไม่ทำให้เกิดความเหนื่อยล้าหรือความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บมากเกินไป นอกจากนั้นอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อผลลัพธ์ เช่น สภาพร่างกายของผู้เข้าร่วม หรือโภชนาการของนักกีฬาด้วย เจริญสุข อ้าวอุดมพันธ์ (2563) นอกจากนั้นโปรแกรมหดกล้ามเนื้อยังเป็นโปรแกรมฝึกสำหรับนักกีฬาประเภทต่อสู้ที่มีการเคลื่อนไหวรวดเร็วและพลังระเบิด ในช่วงสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 จะมีการปรับเพิ่มระดับความหนักของงานที่ใช้ในการฝึกตามหลักการของความก้าวหน้าในการฝึกเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย เจริญสุข อ้าวอุดมพันธ์ (2563) การฝึกด้วยพลัยโอเมตริกส่งผลต่อความเร็วในการเตะเฉียงของนักกีฬาคาราเต้โดประเภทต่อสู้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่นการพัฒนาแรงระเบิด (Explosive Power) การฝึกพลัยโอเมตริกเน้นการเพิ่มแรงระเบิดในกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างความเร็วในการเตะเฉียง เพราะการเตะที่มีความเร็วต้องการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและแรง รวมทั้งการปรับปรุงความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ (Muscle Strength)

การฝึกพลัยโอเมตริกช่วยเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องกับการเตะ เช่น กล้ามเนื้อขาและกล้ามเนื้อแกนกลาง ซึ่งช่วยเพิ่มพลังในการเตะ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มความเร็วในการเคลื่อนไหว (Speed of Movement) การฝึกพลัยโอเมตริกสามารถช่วยเพิ่มความเร็วในการเคลื่อนไหวโดยการฝึกการเคลื่อนไหวแบบระเบิดและการเปลี่ยนทิศทางอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลต่อความเร็วของการเตะเฉียดและยังช่วยการพัฒนาความยืดหยุ่นและการตอบสนอง (Flexibility and Reactivity) การฝึกพลัยโอเมตริกช่วยพัฒนาความยืดหยุ่นและการตอบสนองของกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและแม่นยำในการเตะ และประการสุดท้ายคือ การปรับปรุงเทคนิคการเตะ (Kick Technique) การฝึกพลัยโอเมตริกอาจช่วยให้การเตะเฉียดมีความเที่ยงตรงและมีพลังมากขึ้น ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความเร็วในการเตะได้ ดังที่ กรมพลศึกษา (2562) กล่าวว่า ความเร็ว (Speed) เป็นความสามารถของร่างกายในการเคลื่อนไหวสู่เป้าหมายที่ต้องการ โดยใช้ระยะเวลาสั้นที่สุด นอกจากนี้ ถาวร กมฺุทศรี (2560) กล่าวว่า การฝึกพัฒนาความเร็วเป็นการพัฒนาการตอบสนองของร่างกายที่เป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ความเร็ว โดยเฉพาะระบบประสาทให้รับรู้และสั่งการกล้ามเนื้อหดตัวออกแรงอย่างรวดเร็วเป็นการเชื่อมสมรรถภาพหลายด้านมาทำงานพร้อม ๆ กัน จากการศึกษาของ Beato et al. (2018) พบว่า การฝึกพลัยโอเมตริกและทิศทางต่อความเร็วและประสิทธิภาพการกระโดดในนักฟุตบอลเยาวชนสามารถเร่งความเร็วในการเปลี่ยนทิศทางระหว่างการแข่งขันและมีผลดีต่อสมรรถภาพทางกายของนักฟุตบอล และยังสอดคล้องการศึกษาของ ประทีป ปุณวัฒนา และคณะ (2566) พบว่า ความเร็ว ความคล่องแคล่ว และพลังกล้ามเนื้อขาหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่ามากกว่าก่อนฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รวมทั้งการศึกษาของ เมธาสิทธิ์ ถาไชยลา (2561) ที่พบว่านักกีฬาฟุตบอลที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับการฝึกเอส เอ คิว มีความเร็วและความคล่องแคล่วไวเพิ่มมากขึ้นก่อนการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษดา เพ็ญยะ และโรจพล บุณรักษ์ (2563) ได้ศึกษาความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของเครื่องนับจำนวนครั้งและวัดความเร็วการเตะในกีฬาเทควันโดที่สร้างขึ้นเองในการทดสอบทักษะการเตะเฉียดในกีฬาเทควันโดสำหรับนักกีฬาเทควันโดระดับเยาวชนด้านการวัดความเร็วในการเตะ พบว่า ความเร็วเพิ่มขึ้นหลังจากใช้เครื่องมือนับจำนวนครั้งและวัดความเร็วการเตะในกีฬาเทควันโด

การฝึกด้วยหลักสูตรพลัยโอเมตริกจึงเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเพิ่มความเร็วในการเตะเฉียดในนักกีฬาคาราเต้โดประเภทต่อสู้ เพราะมันช่วยพัฒนาความสามารถของกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหวที่สำคัญสำหรับการเตะที่มีความเร็วและพลัง

7. ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาการฝึกหลักสูตรด้วยพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความเร็วในการเตะเฉียดของนักกีฬาต่อสู้ประเภทอื่น ๆ และควรมีการศึกษาในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของผลการฝึกด้วยพลัยโอเมตริกที่มีต่อความเร็วในการเตะเฉียด

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2562). *แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของประชาชนอายุ 19-59 ปี*. กรุงเทพฯ: สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กฤษดา เพียรยูระ และโรจพล บุณรักษ์. (2563). ความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรงของเครื่องนับจำนวนครั้งและวัดความเร็วการเตะในกีฬาเทควันโดที่สร้างขึ้นเองในการทดสอบทักษะการเตะเฉียงในกีฬาเทควันโดสำหรับนักกีฬาเทควันโดระดับเยาวชน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*, 31(3), 1-48.
- เจริญสุข อ้าวอดมพันธ์. (2563). ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกกับการฝึกวิ่งด้วยความเร็วสูงสุดแบบแรงต้านที่มีต่อความเร็วและสมรรถภาพเชิงแอนแอโรบิก. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ถาวร กมฺุทศรี. (2560). *การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย*. กรุงเทพฯ: หจก. มีเดีย เพรส.
- ทวีสุข เชี่ยวชาญปรีชากุล. (2556). *การศึกษาการใช้จินตภาพของนักกีฬาคาราเต้โดในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- นพพร ทศบุตร. (2551). *ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มาใช้บริการโรงเรียนสอนศิลปะป้องกันตัวเทควันโด*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต).
- ประทีป ปุณวัฒนา และคณะ. (2566). ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อความเร็ว ความคล่องแคล่วว่องไว และพลังกล้ามเนื้อขาของนักกีฬาเซปักตะกร้อ. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา*, 34(2), 99-109.
- มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตอุดรธานี. (2565). *ระบบงานทะเบียน*. สืบค้นจาก <http://113.53.230.188/web/>.
- เมธาสิทธิ์ ถายไยลา. (2561). *ผลของโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่การฝึก เอส เอ คิว ที่มีต่อความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอล*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สินีนุช โสฬส. (2560). *ผลของการฝึกเสริมด้วยการฝึกเชิงซ้อนที่มีต่อสมรรถภาพของกล้ามเนื้อในนักกีฬาสเกตบอลหญิงระดับเยาวชน*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- วรารณ แก้วเมฆ. (2562). *ผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อขาในนักกีฬามวยปล้ำของโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- อรุณ จิรวัดน์กุล. (2560). *สถิติทางวิทยาศาสตร์สุขภาพเพื่อการวิจัย*. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- Beato, M., Bianchi, M., Coratella, G., Metline, M., & Drust, B. (2018). Effects of plyometric and directional training on speed and jump performance in elite youth soccer players. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 32(2), 289-296.
- Benjamin, F., Luke, M., Perraton, G., Kelly, J., Brooke, B., Yong-Hao, P., Williams, P., McGaw, R., & Ross, A. (2015). Assessment of lower limb muscle strength and power using hand-held and fixed dynamometry. *PLOS ONE*, 10(10), 1-12.

- Bounty, P. M. L., Campbell, B. I., Wilson, J., Galvan, E., Berardi, J., Kleiner, S. M., Kreider, R. B., Stout, J. R., Ziegenfuss, T., Spano, M., Smith, A., & Antonio, J. (2011). International Society of Sports Nutrition position stand: Meal frequency. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, 8(4), 1-12.
- Earp, J., Newton, R., Cormie, P., & Blazevich, A. (2015). Inhomogeneous quadriceps femoris hypertrophy in response to strength and power training. *Medicine & Science in Sports & Exercise*, 47(11), 2389–2397.
- Ioannis, N. K., Methenitis, S., Tsoukos, A., Veligekas, P., Terzis, G., & Bogdanis, C. (2018). The effect of short-term sport-specific strength and conditioning training on physical fitness of well-trained mixed martial arts athletes. *Journal of Sports Science & Medicine*, 17(3), 348-358.
- Kubo, K., Ishigaki, T., & Ikebukuro, T. (2017). Effects of plyometric and isometric training on muscle and tendon stiffness in vivo. *Physiology Reports*, 5(15), 1-13.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บอร์ดเกม

ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน

The Development of Mathematics Learning Achievement on “Fractions” for 4 Grade Students by Using Board Game “A Fractional Land Conquest Mission Board Game”

ณิชกานต์ วงศ์แก้ว¹, กรวิภา สรรพกิจจำนง²

¹²มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

¹²Nitchakan Wongkaew¹, Kornveepa Suppakitjumnong²
Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: 6624440013@ru.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 23 February 2025; Revised: 13 March 2025; Accepted 18 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ‘การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน’ ตามเกณฑ์ 80/80 และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนผ่านบอร์ดเกมนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 28 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 อำเภอทุ่งสง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งได้มาจากการเลือกสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้แบบแผนการทดลอง One Group, Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน (2) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน โดยใช้บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ที่มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า (1) บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.56/81.10 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์, บอร์ดเกม, เศษส่วน

Abstract

This research aims to develop and evaluate the effectiveness of the board game “A Fractional Land Conquest Mission Board Game” based on the 80/80 efficiency criterion and to study the learning achievement of 4th-grade students before and after learning through this board game. The sample group consisted of 28 fourth-grade students from Rajaprajanugroh 6 School, Thung Song District, under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, during the second semester of the 2024 academic year. The sample was selected using Cluster Random Sampling and followed a One Group, Pretest-Posttest Design experimental framework. The research instruments included (1) the A Fractional Land Conquest Mission Board Game, (2) a mathematics lesson plan on fractions utilizing the board game, and (3) a mathematics achievement test on fractions, with a reliability coefficient of 0.95. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and a dependent t-test. The results indicated that (1) the A Fractional Land Conquest Mission Board Game for 4th-grade students demonstrated an efficiency level of 81.56/81.10, meeting the established 80/80 criterion, and (2) students' mathematics learning achievement in fractions after using the board game was significantly higher than before at the .05 statistical significance level, aligning with the research hypothesis.

Keyword: The Learning Achievement in Mathematics, Board game, Fractions

1. บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีขับเคลื่อนโลก สังคมต้องการคนที่มีทักษะรอบด้าน คณิตศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วต้องการคนที่มีความสามารถในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน คณิตศาสตร์ไม่เพียงแต่เป็นพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แต่ยังช่วยฝึกให้เราคิดอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการตัดสินใจในยุคข้อมูลข่าวสาร คณิตศาสตร์เป็นมากกว่าตัวเลขและสูตรคำนวณ มันคือภาษาสากลที่ใช้ในการสื่อสารความคิดเชิงตรรกะและวิเคราะห์ข้อมูลในทุกสาขาวิชา ทำให้คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและขับเคลื่อนสังคมให้ก้าวหน้า จากผลสำรวจ O-NET ปี 2566 พบว่าคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ที่เพียง 29.96 คะแนน และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2566) ซึ่งบ่งชี้ว่ากระบวนการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการในการพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการสอนคณิตศาสตร์อย่างชัดเจน โดยเฉพาะที่โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติถึง 3.18 คะแนน ปัญหานี้อาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญ สื่อการสอนที่ไม่ทันสมัย หรือวิธีการสอนที่ยังเน้นท่องจำมากกว่าการเข้าใจหลักการพื้นฐาน การแก้ปัญหานี้อาจต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เช่น การจัดอบรมครู การพัฒนาวัสดุการสอนที่หลากหลาย และการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

เศษส่วนเป็นรากฐานสำคัญของคณิตศาสตร์ แต่ผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยเฉพาะเรื่องเศษส่วนของนักเรียนยังน่าเป็นห่วง สาเหตุหลักมาจากการที่นักเรียนขาดความเข้าใจในแนวคิดเรื่องเศษส่วน ซึ่งเกิดจากการสอนที่เน้นท่องจำและขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ผลการวิจัยชี้ชัดว่าการเรียนรู้เศษส่วนแบบท่องจำเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในระดับสูงขึ้น เพื่อแก้ปัญหานี้ ควรส่งเสริมให้ครูใช้สื่อการ

สอนที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น เกม กิจกรรมกลุ่ม และสื่อดิจิทัล รวมถึงจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เช่น การแบ่งปันวัตถุหรือการวัดขนาด เพื่อให้นักเรียนเข้าใจหลักการของเศษส่วนอย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงความรู้กับชีวิตประจำวัน

ผู้วิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า การนำบอร์ดเกมทางคณิตศาสตร์ เช่น เกมกระดานที่เกี่ยวข้องกับเศษส่วน หรือเกมไพ่ที่เกี่ยวข้องกับการแก้สมการ มาใช้ในการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดทางคณิตศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้ บอร์ดเกมยังช่วยพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 สามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บอร์ดเกมเป็นสื่อที่น่าสนใจและดึงดูดใจ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น เกิดการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ บอร์ดเกมยังช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักการทางคณิตศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้ง ผ่านการปฏิบัติจริงและการทำงานร่วมกันกับเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บอร์ดเกม ชุด การกักพิชิตดินแดนเศษส่วน เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรส่งผลดีต่อการพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด การกักพิชิตดินแดนเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บอร์ดเกม ชุด การกักพิชิตดินแดนเศษส่วน ก่อนเรียนกับหลังเรียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวน 86 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน จัดการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกม ชุด การกักพิชิตดินแดนเศษส่วน ห้อง ป.4/1 จำนวน 28 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับการทดสอบหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด การกักพิชิตดินแดน

เศษส่วน ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2567 จากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 จำนวน 2 ห้อง รวม 58 คน โดยจะใช้วิธีการจับสลากสำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ซึ่งจะต้องไม่ซ้ำกับกลุ่มตัวอย่างจากข้อ 2.1 โดยแบ่งออกเป็น

2.2.1 กลุ่มทดลองที่ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดน เศษส่วน แบบหนึ่งต่อหนึ่ง (1:1:1) จำนวน 3 คน

2.2.2 กลุ่มทดลองที่ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดน เศษส่วน แบบกลุ่มย่อย (3:3:3) จำนวน 9 คน

2.2.3 กลุ่มทดลองที่ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดน เศษส่วนแบบภาคสนาม (10:10:10) จำนวน 30 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนโดยใช้บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน

4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เป็นเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ รายวิชาคณิตศาสตร์ (ค14101) เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยทำการทดลองจัดการเรียนการสอน เรื่อง เศษส่วน โดยใช้บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 1 ใช้เวลา 8 ชั่วโมง ซึ่งไม่รวมระยะเวลาในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

6.1 บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบผ่านโปรแกรม Powerpoint และใช้งานโดยแอปพลิเคชัน Classpoint มีเนื้อหาประกอบด้วย 8 ดินแดน ดังนี้ 1) ความหมาย การอ่านและการเขียนเศษส่วน (ดินแดนที่ 1 F-Fairytale Village) 2) เศษส่วนแท้ เศษเกิน จำนวนคละ (ดินแดนที่ 2 R-River) 3) เศษส่วนที่เท่ากัน (ดินแดนที่ 3 A-Arctic) 4) เศษส่วนอย่างต่ำ (ดินแดนที่ 4 C-Coast) 5) การเปรียบเทียบและเรียงลำดับเศษส่วน (ดินแดนที่ 5 T-Tropical rainforest) 6) การบวก การลบ เศษส่วน (ดินแดนที่ 6 I-Island) 7) การบวก การลบจำนวนคละ (ดินแดนที่ 7 O-Ocean) 8) โจทย์ปัญหาการบวกลบเศษส่วน จำนวนคละ (ดินแดนที่ 8 N-Natural park)

6.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เศษส่วน วิชาคณิตศาสตร์ ที่ใช้บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน จำนวน 8 ชั่วโมง

6.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจำนวน 40 ข้อ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ผ่านการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร

KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ตั้งแต่ 0.5 - 1.00 มีค่าความยากง่าย (p) ตั้งแต่ 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 - 1.00 เพื่อนำมาใช้ในการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนการสอนสิ้นสุดลงแล้ว

7. วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและลงมือทดลองด้วยตนเองทั้งหมด ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

7.1 แบบแผนการทดลอง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group, Pretest-Posttest Design โดยทำการทดลองกับกลุ่มเดียวที่ได้รับการสอน เรื่อง เศษส่วนโดยใช้บอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน ผู้วิจัยได้ทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้บอร์ดเกม เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง

7.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ตอน มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. การดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วนซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.1 จัดเตรียมสื่อการสอนที่ใช้ในการประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย คอมพิวเตอร์ซึ่งติดตั้งโปรแกรม Classpoint และไฟล์นำเสนอ Powerpoint เรื่อง บอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน

1.2 จัดเตรียมห้องเรียนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนประจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1.3 สุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน แบบรายบุคคล (1:1:1) จำนวน 3 คน โดยเป็นนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 1 คน ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหามาก่อนดังนี้

1.3.1 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

1.3.2 หลังจากสอนจบแต่ละเรื่องให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องละ 10 ข้อ และเมื่อนักเรียนเรียนครบทั้ง 8 เรื่องแล้วให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน จำนวน 40 ข้อ

1.3.3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อคำนวณหา ค่าประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน ตามเกณฑ์ 80/80

1.3.4 นำผลการทดลองแบบรายบุคคลมาปรับปรุงบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วนให้ดีขึ้น

1.4 สุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน เรื่อง เศษส่วน แบบกลุ่มย่อย (3:3:3) จำนวน 9 คน โดยเป็นนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน อย่างละ 3 คน ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหามาก่อน ดังนี้

1.4.1 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

1.4.2 หลังจากสอนจบแต่ละเรื่องให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องละ 10 ข้อ และเมื่อนักเรียนเรียนครบทั้ง 8 เรื่องแล้วให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน จำนวน 40 ข้อ

1.4.3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อคำนวณหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน ตามเกณฑ์ 80/80

1.4.4 นำผลการทดลองแบบกลุ่มย่อยมาปรับปรุงบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดน เศษส่วน เพื่อใช้ในการทำการวิจัยต่อไป

1.5 สุ่มนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน เรื่อง เศษส่วน แบบภาคสนาม (10:10:10) จำนวน 30 คน โดยเป็นนักเรียนเก่ง 10 คน ปานกลาง 10 คน อ่อน 10 คน ซึ่งไม่เคยเรียนเนื้อหามาก่อนดังนี้

1.5.1 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้

1.5.2 หลังจากสอนจบแต่ละเรื่องให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่องละ 10 ข้อ และเมื่อนักเรียนเรียนครบทั้ง 8 เรื่องแล้วให้ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เศษส่วน จำนวน 40 ข้อ

1.5.3 ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อคำนวณหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วนตามเกณฑ์ 80/80

1.5.4 นำผลการทดลองแบบภาคสนามมาปรับปรุงบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน เพื่อใช้ในการทำการวิจัยต่อไป

2. การดำเนินการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 6 จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 จัดเตรียมสื่อการสอนที่ใช้ในการประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยคอมพิวเตอร์ซึ่งติดตั้งโปรแกรม Classpoint และไฟล์นำเสนอ Powerpoint เรื่อง บอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน

2.2 จัดเตรียมห้องเรียนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ห้องเรียนประจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1

2.3 ครูแจกแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง

2.4 ครูดำเนินการสอนโดยใช้บอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางแผนไว้

2.5 เมื่อนักเรียนเรียนครบทั้ง 8 เรื่อง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้วางแผนไว้ แล้วครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน แบบปรนัย ชนิด 4 ตัว

เลือก จำนวน 40 ข้อ โดยใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ 1 ชั่วโมง

2.6 ครูเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติในการทดสอบค่าทีแบบคู่ (t-test Dependent) จากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

4. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน ปรากฏผลดังตารางที่ 1
ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน

การทดลอง	จำนวน	คะแนนระหว่างเรียน		คะแนนทดสอบหลังเรียน		ประสิทธิภาพ
	นักเรียน (คน)	คะแนนเต็ม 80 คะแนน		คะแนนเต็ม 40 คะแนน		
		คะแนน	ร้อยละ (E1)	คะแนน	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	194	80.83	98	81.67	80.83/81.67
กลุ่มย่อย	9	590	81.94	293	81.39	81.94/81.39
ภาคสนาม	30	1,966	81.92	963	80.25	81.92/80.25

จากตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน พบว่า มีค่าประสิทธิภาพตามขั้นตอนการทดลอง 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 (การทดลองแบบรายบุคคล) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.83/81.67 ขั้นที่ 2 (การทดลองแบบกลุ่มย่อย) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.94/81.39 และขั้นที่ 3 (การทดลองแบบภาคสนาม) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.92/80.25 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าบอร์ดเกมมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ซึ่งบ่งชี้ว่าสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (N=28)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ค่า t	P-Value
ก่อนเรียน	28	40	11.71	2.32	33.22	<.001*
หลังเรียน	28	40	33.29	2.67		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บอร์ดเกม ชุด ภารกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ

33.29 และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.71

5. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้บอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประสิทธิภาพของบอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพ เท่ากับ 81.56/81.10 ตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ผลมาจากการออกแบบกิจกรรมที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย เช่น การนำเสนอเนื้อหาผ่านเกมที่น่าสนใจ การใช้เทคโนโลยี Classpoint และการออกแบบบอร์ดเกมให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็น กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ ชื่นเจริญ (2564) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านระบบนิเวศในกลุ่มผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า ทั้งแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และบอร์ดเกมที่พัฒนาขึ้น ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีความเหมาะสมในระดับสูงสุด และมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 77.82/79.89 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด การที่บอร์ดเกมมีประสิทธิภาพสูงนั้น สามารถอธิบายได้ดังนี้ 1) บอร์ดเกมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเล่นและแก้ปัญหา ทำให้เกิดการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับความรู้ แต่เป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง 2) บอร์ดเกมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เล่นซ้ำและลองผิดลองถูก ทำให้เกิดการเรียนรู้และปรับปรุงความเข้าใจในเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง การลองผิดลองถูกเป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เพราะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดและแก้ไขข้อผิดพลาดด้วยตนเอง 3) บอร์ดเกมสร้างแรงจูงใจและความสนุกสนานในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ความสนุกสนานช่วยลดความเครียดและความกังวลในการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งมักเป็นวิชาที่ผู้เรียนหลายคนรู้สึกยาก อย่างไรก็ตาม มีข้อจำกัดบางประการในการใช้บอร์ดเกม คือ ผู้เรียนที่ไม่คุ้นเคยกับบอร์ดเกมอาจต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจกฎกติกา ซึ่งอาจส่งผลต่อเวลาในการเรียนรู้เนื้อหา ครูต้องมีบทบาทในการกำกับดูแลการเล่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ทางการเรียนรู้ และต้องคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหา อีกทั้งผู้เรียนแต่ละคนอาจมีระดับความสนใจและความถนัดในการเล่นบอร์ดเกมแตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง เศษส่วน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยบอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียน มีค่า 11.71 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน มีค่า 33.29 คะแนน จึงสรุปได้ว่านักเรียนที่เรียนด้วยบอร์ดเกม ชุด การกิจพิชิตดินแดนเศษส่วน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอดิเรก กาวิเป้ง และคณะ

(2566) ทำการศึกษา เรื่อง นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative learning) เทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT: Team games tournament) ร่วมกับสื่อบอร์ดเกมการศึกษาการดวลสิทธิ์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนสันทรายวิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 79.20 ของคะแนนเต็มและมีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ เท่ากับร้อยละ 78.95 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สถิติด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT เรื่อง สถิติ อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของสรวิทย์ กรกขงาม (2564) ได้ทำการศึกษาเพื่อพัฒนาบอร์ดเกมคณิตศาสตร์ ที่มุ่งเน้นส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัย พบว่า หลังจากการเรียนรู้ด้วยบอร์ดเกม นักเรียนมีผลการเรียนรู้ทางคณิตศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบกับผลการเรียนรู้อ่อนก่อนการเรียนรู้อีกที่บอร์ดเกมช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น สามารถอธิบายได้ดังนี้ บอร์ดเกมช่วยสร้างความเข้าใจในแนวคิดเชิงนามธรรมของเศษส่วน โดยการนำเสนอแนวคิดผ่านสถานการณ์และกิจกรรมที่จับต้องได้ การใช้ภาพและสถานการณ์จำลองช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพและเข้าใจแนวคิดได้ง่ายขึ้น บอร์ดเกมช่วยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา โดยผู้เรียนต้องใช้ความรู้ความเข้าใจในเศษส่วนในการแก้ปัญหาต่างๆ ในเกม การแก้ปัญหาในเกมช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจ อีกทั้งบอร์ดเกมยังส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้เรียน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การทำงานร่วมกันช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเพื่อนและพัฒนาทักษะทางสังคม

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรศึกษาและนำวิธีการสอนอื่นๆ มาผสมผสานกับการใช้บอร์ดเกม เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative learning) หรือการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้
2. ก่อนเริ่มกิจกรรม ควรประเมินความรู้พื้นฐาน เรื่อง เศษส่วน และความเข้าใจในเนื้อหาของนักเรียนแต่ละคน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การออกแบบกระบวนการไม่ควรใช้เกมเดียวในการเล่น ควรเตรียมบอร์ดเกมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย และสามารถเลือกเล่นเกมที่เหมาะสมกับความสนใจของตนเอง
4. ครูผู้สอนควรมีบทบาทในการอธิบายกติกาเกมอย่างชัดเจน และให้คำแนะนำแก่นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
5. ควรปรับเนื้อหาและความยากง่ายของเกมให้เหมาะสมกับระดับความรู้ของนักเรียนแต่ละกลุ่ม
6. หลังจากการเล่นเกม ควรจัดให้มีกิจกรรมสรุปความรู้ที่ได้จากการเล่นเกม เพื่อให้ผู้เรียนได้

ทบทวนและเชื่อมโยงความรู้ที่ได้กับเนื้อหาที่เรียนในชั้นเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. นำบอร์ดเกมไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาทางคณิตศาสตร์อื่นๆ ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น ทศนิยม เปอร์เซ็นต์ หรือรูปทรงเรขาคณิต เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของบอร์ดเกมในแต่ละหัวข้อ
2. ควรมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบอร์ดเกมกับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ เพื่อพิสูจน์ประสิทธิภาพของบอร์ดเกมอย่างชัดเจน
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบอร์ดเกมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดด้านอื่น ๆ ในวิชาคณิตศาสตร์ เช่น ทักษะการให้เหตุผล ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะความคิดสร้างสรรค์
4. ควรเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนที่มีอุปกรณ์ครบครัน และบรรยากาศที่ผ่อนคลาย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชาคริสต์ ขำศรี, จักรกฤษ กลิ่นเอี่ยม, และวรินทร์ พูนไพบูลย์พิพัฒน์. (2565). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมกระดานที่ส่งเสริมโน้ตศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่องจำนวนเต็มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(10), 297-312.
- ปาริชาติ ชื่นเจริญ. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บอร์ดเกมเป็นฐานที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ด้านระบบนิเวศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร)*.
- ธิดาพร ผันผ่อน, ประภาพร หนองหารพิทักษ์, และปวีณา ชันธิศลา. (2566). การสร้างบอร์ดเกมเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องทฤษฎีบทพีทาโกรัส สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 22(1), 99–109.
- นรรัชต์ ผันเชียร. (2563). *Games Based Learning หรือ GBL คืออะไร*. ค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/84436/-blog-teamet>
- มงคล ศุภอำพันวงษ์. (2562). *การออกแบบบอร์ดเกมส่งเสริมปลูกฝังการอนุรักษ์สัตว์ป่าสงวน*. (จุลินพนธ์ วท.บ., มหาวิทยาลัยสยาม).
- ศิริพร ศรีจันทร์. (2562). *การสร้างและใช้เกมเพื่อการเรียนรู้แบบ Active Learning สู่ชั้นเรียน : สร้างห้องเรียนยุคใหม่ให้เปี่ยมไปด้วยความสุข*. ค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://dev.educathai.com/events/2019/44>
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2564). *Board Game (บอร์ดเกม) กิจกรรมสุดอินเทรนด์เปิดโลกการเรียนรู้*. ค้นเมื่อ

12 พฤศจิกายน 2567, จาก

<https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/143363>

เสถียรพงษ์ ดวงรัตน์เอกชัย. (2562). Game-based learning ทางเลือกสำหรับการศึกษาวิทยาศาสตร์ยุคใหม่.

นิตยสาร สสวท, 47(216), 25-30.

สุรศักดิ์ แซ่ลิ้ม. (2564). *Game-based Learning* เรียนแบบสนุก เข้าใจแบบสบาย. ค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/520>

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย
จากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก
**Emotional Intelligence Development for Early Childhood by Learning
from Multimedia Story Tale “Ton Hom and Ton Rak”**

อรพินท์ คงทอง¹, กรวิภา สรรพกิจจำนง²

^{1 2}มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Orapin Kongthong¹, Kornveepa Suppakitjumnong²

^{1 2}Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: momtonhom@gmail.com
(Corresponding Email)

Received: 23 February 2025; Revised: 14 March 2025; Accepted: 18 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ‘ตันหอมกับตันรัก’ ตามเกณฑ์ 80/80 และศึกษาผลกระทบของสื่อที่มีต่อการพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กอนุบาล 3 ผลการวิจัยพบว่า สื่อมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 15 คน โรงเรียนวัดแร่ราษฎร์สุทัศน์ ตำบลทุ่งโพธิ์ อำเภोजุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group, Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก 2) แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก 3) แบบทดสอบวัดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ที่มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ เท่ากับ 0.76 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test Dependent)

คำสำคัญ: การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์, นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก, นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3

Abstract

This study aimed to develop and evaluate the effectiveness of the multimedia story 'Ton Hom and Ton Rak' based on the 80/80 standard. It also examined the impact of this multimedia learning experience on the emotional intelligence of Kindergarten 3 students. The results indicated that the multimedia story met the required efficiency standard and significantly enhanced the students' emotional intelligence at a statistical significance level of .05. The sample group used to Kindergarten 3 student, Semester 2, Academic Year 2024, 15 people, Wat Rae Rat Suthat School, Thung Pho Subdistrict, Chulabhorn District, Nakhon Si

Thammarat Province by using Purposive Sampling and using experiment method One Group, Pretest-Posttest Design. The experimental tools that used for research were 1) Multimedia story tale “Ton Hom and Ton Rak” 2) Learning plan form multimedia story tale “Ton Hom and Ton Rak” 3) The test of Emotional intelligence development for early childhood which reliability is 0.76, was analyzed by means of percentage, standard deviation and t-test Dependent.

Keyword: Emotional intelligence development, Multimedia story tale “Ton Hom and Ton Rak”, Kindergarten 3 students.

1. บทนำ

ความฉลาดทางอารมณ์ หรือ Emotional Intelligence (EQ) นั้นเปรียบเสมือนทักษะชีวิตที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน ไม่ได้หมายถึงแค่ความเก่งในวิชาการ แต่เป็นความสามารถในการรับรู้ เข้าใจ และจัดการกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวันให้มีความสุขและประสบความสำเร็จมากขึ้น คนที่จะเรียนรู้เรื่องอารมณ์จะทำให้รู้จักรักษาความสมดุลระหว่างความมีเหตุผลกับอารมณ์ และความสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งทางอารมณ์ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพจิตใจ และมีความสุขอย่างที่เราจะเป็นและสามารถที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2542: 32)

นิทานจึงเป็นส่วนหนึ่งของตำราสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นสื่อที่ใช้สนองความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กทั้งทางด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม คุณธรรม จริยธรรม เป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กให้สูงขึ้น นอกจากนี้ยังจะช่วยพัฒนาทักษะทางด้านการฟัง การพูด ให้ความรู้ ให้ความสนุกสนานและเกิดการจินตนาการสำหรับเด็ก ผูกสมาธิทำให้เด็กรู้จักสำรวจใจ จดจ่ออยู่กับเรื่องที่ฟังและดู ซึ่งเป็นรากฐานของการเตรียมความพร้อมด้านการอ่านหนังสือ เมื่อเด็กฟังนิทานจะทำให้สามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณา แก้ปัญหา เนื้อหาของนิทานยังฝึกเด็กเกี่ยวกับความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล รู้จักการจัดประเภทการหาความสัมพันธ์ การสังเกตรายละเอียดและการเปรียบเทียบของตัวละครในนิทาน

ในปัจจุบันนี้การนำเอาสื่อเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน มีสื่อประเภทหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในขณะนี้ซึ่งก็คือสื่อคอมพิวเตอร์ มัลติมีเดีย ซึ่งประกอบด้วย ตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงประกอบ สื่อมัลติมีเดีย จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์ (ถนอมพร เลหาจรัสแสง.2545) นอกจากนี้นิทานมัลติมีเดียยังสามารถช่วยแก้ปัญหาการเรียนการสอนที่ครูขาดเทคนิคและทักษะในการสอน

จากสภาพความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเป็นครูสอนระดับชั้นปฐมวัย จึงมีความสนใจที่จะสร้างสื่อนิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ด้านดี ด้านเก่ง ด้านสุข เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กที่มีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จากการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest Posttest Design)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 นิทานมัลติมีเดีย จำนวน 8 เรื่อง ได้แก่ 1) ตันหอมเด็กดีมีน้ำใจ 2) ตันหอมตันรักคัดแยกขยะ 3) หนูเป่ารักแก๊ง 4) ตันหอมเอาแต่ใจ 5) ยอมรับผิดชอบอย่างกล้าหาญ 6) ตันหอม ตันรัก รักทะทะเล 7) แบ่งกันเล่นนะจ๊ะ 8) ตันหอมตันรักรู้จักการให้ ได้รับการประเมินคุณภาพและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาด้วยการใช้มาตรประเมินแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนทำการประเมินผล พบว่า ผลการประเมินคุณภาพของนิทานมัลติมีเดียอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.30) และการหาประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก มี 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 หาประสิทธิภาพรายบุคคล (1:3) ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากแบบรายบุคคล จำนวน 3 คน ประกอบด้วย คนเก่ง 1 คน ปานกลาง 1 คน และอ่อน 1 คน (คละกัน) ขั้นที่ 2 หาประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย (1:9) ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากแบบรายบุคคล จำนวน 9 คน ประกอบด้วย กลุ่มเก่ง 3 คน กลุ่มปานกลาง 3 คน และกลุ่มอ่อน 3 คน (คละกัน) ขั้นที่ 3 หาประสิทธิภาพแบบกลุ่มย่อย (1:30) ใช้ในการทดสอบหาประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากแบบรายบุคคล จำนวน 30 คน ประกอบด้วย กลุ่มเก่ง 10 คน กลุ่มปานกลาง 10 คน และกลุ่มอ่อน 10 คน (คละกัน)และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดเท่ากับ 81.16/81.88

2.2 แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก จำนวน 8 แผน โดยแต่ละแผนมีระยะเวลา 1 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 8 ชั่วโมง ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมและตันรัก จำนวน 8 แผน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ด้านสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ตามรูปแบบของดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นที่ต้องการวัด (index of item-objective congruence : IOC) จากนั้นนำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ผลการประเมินค่าความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทาน

มัลติมีเดีย ชุด ด้นหอมกับต้นรัก จำนวน 8 แผน มีการประเมินค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีความสอดคล้อง สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้

2.3 แบบทดสอบวัดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย หน่วย หนูน้อยรู้จักอารมณ์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 แบบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.67-1.00 ซึ่งเป็นค่าสูงกว่าเกณฑ์ (0.05) ซึ่งถือว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม โดยมีค่าความยากง่ายของข้อสอบอยู่ระหว่าง (0.44-0.77) และค่าอำนาจจำแนกรหว่าง (0.22-0.58) จากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method: KR-20) พบว่า ข้อสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 ซึ่งแสดงว่าแบบทดสอบมีความเชื่อมั่นสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อตกลงการประสานงานกับสถานศึกษาที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและกำหนดวันเวลาในการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม

2. ดำเนินการทดลองโดยใช้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองสอนโดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ด้นหอมกับต้นรัก

2. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย หน่วย หนูน้อยรู้จักอารมณ์ จำนวน 30 ข้อ เป็นการทดสอบก่อนเรียน โดยทำการบันทึกคะแนนเพื่อใช้เปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

3. นำแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ด้นหอมกับต้นรัก ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง โดยดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ ทั้งหมดจำนวน 8 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 8 ชั่วโมง

4. เก็บคะแนนระหว่างเรียน โดยใช้แบบทดสอบระหว่างเรียนจากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ด้นหอมกับต้นรัก กับนักเรียนกลุ่มทดลอง

5. เมื่อกิจกรรมการเรียนการสอนสิ้นสุดลงตามกำหนด นักเรียนในกลุ่มทดลองจะทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้เครื่องมือวิจัยชุดเดียวกันกับที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน และจากนั้นจะทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนแบบทดสอบวัดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนแบบทดสอบวัดการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ตามการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ด้นหอมกับต้นรัก เพื่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยการหาค่า t-test แบบ Dependent Samples

4. ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ต้นหอมกับต้นรัก ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ต้นหอมกับต้นรัก

การหา ประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของกระบวนการ		ประสิทธิภาพของ ผลลัพธ์		E1/E2
		$\bar{x}$	ร้อยละ (E1)	$\bar{x}$	ร้อยละ (E2)	
รายบุคคล	3	33.33	83.33	24.66	82.22	83.33/82.22
กลุ่มย่อย	9	31.11	82.77	24.88	82.96	82.77/82.96
ภาคสนาม	30	32.56	81.16	24.56	81.88	81.16/81.88

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ต้นหอมกับต้นรัก พบว่า มีค่าประสิทธิภาพตามขั้นตอนการทดลอง 3 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 (การทดลองแบบรายบุคคล) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.33/82.22 ขั้นที่ 2 (การทดลองแบบกลุ่มย่อย) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.77/82.96 และขั้นที่ 3 (การทดลองแบบภาคสนาม) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.16/81.88 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่านิทานมัลติมีเดีย ชุด ต้นหอมกับต้นรัก มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ซึ่งบ่งชี้ว่าสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จากการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ต้นหอมกับต้นรัก

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 จากการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ต้นหอมกับต้นรัก (N=15)

ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ค่า t	P-Value
ก่อนเรียน	15	30	13.93	2.31	19.26	<.000*
หลังเรียน	15	30	25.80	2.60		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ต้นหอมกับต้นรัก มีคะแนนการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุดต้นหอมกับต้นรัก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.80 และมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.93

5. อภิปรายผล

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์ โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของนิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก ค่าประสิทธิภาพ 81.16/81.88 ตามเกณฑ์ที่กำหนด E_1/E_2 คือ 80/80 ตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้คุณภาพของผู้เรียน โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านรูปภาพและเสียงของนิทานมัลติมีเดีย โดยหลักจิตวิทยาการเรียนรู้กล่าวว่า สื่อมัลติมีเดียสามารถนำเสนอเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดทบทวนเกี่ยวกับอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ ปิ่นเพ็ชร (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานภาพ หนูน้อยใจงาม พบว่า หนังสือนิทานภาพ หนูน้อยใจงาม เพื่อเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.94/84.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานภาพ หนูน้อยใจงาม หลังการจัดประสบการณ์ที่สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ รสสุคนธ์ คนงาม (2564:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/81.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และคุณลักษณะจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก หลังการจัดประสบการณ์ที่สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก มีค่าเฉลี่ย 13.93 และหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก มีค่าเฉลี่ย 25.80 จึงสรุปได้ว่า หลังการจัดประสบการณ์คะแนนเฉลี่ยการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬพร พลรักษ์ (2563 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีของเด็กปฐมวัยก่อนการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยคือ 14.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.50 หลังการใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยคือ 16.55 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.46 แสดงให้เห็นว่าเด็กปฐมวัยมีความฉลาดทางอารมณ์ด้านดี หลังใช้กิจกรรมสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ ปิ่นเพ็ชร (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานภาพ หนูน้อยใจงาม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล จำนวน 30 คน พบว่า การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้น

อนุบาลที่ได้รับการจัดประสบการณ์ โดยใช้หนังสือนิทานภาพหุ่นน้อยใจงาม หลังการจัดประสบการณ์ที่สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้

6.ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่าการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก เน้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ และด้านสังคมให้กับเด็กก่อนเข้าสู่วัยเรียนชั้นอนุบาล

2. การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กจากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก เป็นกิจกรรมที่ใช้ระยะเวลานาน ดังนั้นครูต้องอธิบายวิธีการทำกิจกรรมให้เด็กเข้าใจ และสามารถยืดหยุ่นเวลาตามความสนใจของเด็กในการจัดกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพัฒนาการด้านความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเพลง เกม เป็นต้น

2. ควรมีการเปรียบเทียบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จากการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันหอมกับตันรัก กับการเรียนแบบปกติ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิดานันท์ วัฒนารงค์. (2542). *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2547). *การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เบรน-เบสบุ๊คส์.

กรมสุขภาพจิต. (2545). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

กรมสุขภาพจิต. (2546). *แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 3-5 ปี*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

เกริก ยุ้นพันธ์. (2543). *การเล่านิทาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ครรชิต มัลลียงค์. (2540). *มัลติมีเดีย-เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มพูน. วารสารราชบัณฑิตสถาน, ฉบับผนวก*.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(10), 7-10.

- จุฬาร พรักษ์. (2562). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์. วารสารวิจัยสาขาการศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ณัฐธิชา เกสร. (2566). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการคิดเชิงบริหาร (EF) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ). คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปนัดดา ธนเศรษฐกร. (2564). ทักษะสมอง EF ในโครงการพัฒนาวิทยากรกระบวนการ Executive Functions (EF). กรุงเทพมหานคร: บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน).
- เพ็ญญู กิจระการ. (2544). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (E1 / E2). การวัดผล การศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 7, 44-51.
- รสสุคนธ์ คนงาม. (2563). รายงานการวิจัยเรื่อง การสร้างเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยจาก การจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานมัลติมีเดีย ชุด ตันอ้อกับกอแก้ว. วารสารวิจัย คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรนาท รักสกุลไทย. (2551). การเปรียบเทียบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 3 แบบ. กรุงเทพมหานคร: รักลูก.
- สุภาภรณ์ ปิ่นเพชร. (2560). รายงานการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานภาพ หนูน้อยใจงาม. สาขาวัตกรรมการหลักสูตรการจัดการเรียนรู้, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมใจ บุญอุรพิทยโย. (2539). นิทานสำหรับคุณหนู. การศึกษา, 20(1), 7-10.
- สมศักดิ์ ปริบุระ. (2542). นิทานความสำคัญและประโยชน์. สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2, 59-62.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). นโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). แนวทางการจัดประสบการณ์เด็กเล็ก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2550). การศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- Durant. (2007). การสร้างวินัยเชิงบวก ความเข้าใจที่ถูกต้องและวิธีนำไปใช้. โจน อี เดอร์แรนท์. กรุงเทพฯ: คีนมีเดีย (ประเทศไทย).

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK)

ชุด รู้จักคอมพิวเตอร์

A Study of the Academic Achievement in Information Technology on the Topic of "Getting to Know Computers" Among Fourth-Grade Students Using an Electronic Textbook (E-Book)

วันวิวัฒน์ ประสานพจน์¹, อรนุช ลิ้มตศิริ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย

Wanwiwa Prasanpot¹, Oranuch Limtasiri²

^{1,2}Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

✉: Wanwiwa.p6163@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 23 February 2025; Revised: 13 March 2025; Accepted 18 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ตามเกณฑ์ 80/80 2) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังใช้ (E-book) เป็นสื่อการเรียนการสอน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตเทศบาลตำบลหินตก ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 60คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้องป.4/1 จำนวน 20 คน ใช้วิธีการเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) การวิจัยนี้เป็นการศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียว รูปแบบคือ แบบกลุ่มเดียววัดผลก่อน-หลัง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One-group Pretest – Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1)หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E - book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ 2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ 3)แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า 1)หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E – book มีประสิทธิภาพ 80.25/85.11 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E – book) เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This study aims to (1) develop and evaluate the effectiveness of an electronic book (E-book) based on the 80/80 efficiency criterion and (2) analyze the learning achievement of 4th-grade students after using the E-book as an instructional tool. The population and sample for this experiment consisted of 60 fourth-grade students from Hin Tok Municipality Demonstration School during the second semester of the 2024 academic year. The selected sample group included 20 students from Class 4/1, chosen through purposive sampling. The research employed a one-group experimental design with a pretest-posttest approach (One-group Pretest-Posttest Design). The research instruments included (1) the E-book titled "Introduction to Computers" from the Information Technology series, (2) a lesson plan on Information Technology, and (3) an achievement test on Information Technology focusing on Introduction to Computers. The findings revealed that (1) the E-book demonstrated an efficiency level of 80.25/85.11, meeting the 80/80 criterion, and (2) students' learning achievement after using the E-book was significantly higher than before at the .05 statistical significance level.

Keywords: Electronic Book, Learning Achievement

1. บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) อย่างรวดเร็ว เป็นยุคดิจิทัลที่ไร้พรมแดนของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสารเป็นไปด้วยความสะดวกซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อทุกแง่มุมของชีวิต ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การทำงาน การศึกษา และความบันเทิง ดังนั้นเด็ก ๆ ในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องมีความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และ (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

จากการที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันมากขึ้น การนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง E-book ซึ่งเป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพื่อเป็นการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนระดับประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้จึงเกิดจากความสนใจที่จะศึกษาเทคโนโลยีที่มีต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี โดยมี การนำ E-book มาใช้ในการสอนเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

E- Book มีชื่อเรียกเต็มๆว่า Electronic book คือ หนังสือที่สร้างขึ้นจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์อยู่ในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นแฟ้มข้อมูลที่ใช้อ่านผ่านทางหน้าจอคอมพิวเตอร์ , โทรศัพท์ , Tablet ได้ทั้งในแบบ Offline และOnline สิ่งสำคัญของ Electronic book คือสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาไปยังส่วนต่างๆ ของหนังสือ หรือเว็บไซต์สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนได้ สามารถแทรกภาพ , เสียง ตลอดจนสิ่งพิมพ์ ข้อมูลหน้าที่ต้องการให้ออกทาง Printer มาเป็นในรูปแบบกระดาษได้ ส่วนความสำคัญ อื่นๆอีกอย่าง คือ Electronic book ทำการปรับปรุงข้อมูลใหม่ๆ ให้เกิดความทันสมัยได้ตลอดเวลาทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจง่ายมากขึ้น (englishgang.com, 2024-2025)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญนี้ จึงได้จัดการเรียนการสอนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E- book) ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E- book) ภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 หลังใช้ (E- book) เป็นสื่อการเรียนการสอน

3. ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตเทศบาลตำบลหินตกในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 60 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4/1 โรงเรียนสาธิตเทศบาลตำบลหินตกในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 20 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E - book จำนวน 4 เรื่อง ใช้เวลา 8 ชั่วโมง
  2. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 4 แผน รวม 8 ชั่วโมงไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ดังนี้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 รู้จักเทคโนโลยีสารสนเทศ	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 รู้จักคอมพิวเตอร์	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ประโยชน์และโทษของคอมพิวเตอร์	จำนวน 2 ชั่วโมง
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การใช้อินเทอร์เน็ตให้ปลอดภัย	จำนวน 2 ชั่วโมง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เรื่องวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 30 คะแนน

5. การตรวจหาคุณภาพเครื่องมือ

4.1 คุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.26)

4.2 คุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.61$, S.D.=0.23)

4.3 ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มีแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2, ข้อ 3, ข้อ 8, ข้อ 11, ข้อ 15, ข้อ 18, ข้อ 19, ข้อ 28, ข้อ 30, ข้อ 33, ผู้วิจัยจึงนำข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ ซึ่งพิจารณาจากค่าความยากง่าย ($p = 0.20-0.80$) และค่าอำนาจจำแนก ($r = 0.20$ ขึ้นไป) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับตามวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method : KR-20) โดยใช้โปรแกรม Excel พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบมีค่าเท่ากับ 0.96 หมายความว่า ข้อสอบชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 8 ชั่วโมงซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษากลุ่มทดลองกลุ่มเดียวรูปแบบคือแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อน - หลัง One-group Pretest – Posttest Design โดยดำเนินการเป็นลำดับขั้นดังนี้

5.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์ข้อตกลงขั้นตอนกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 20 คน

5.2 ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 30 ข้อ

5.3 ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผนโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ มาเป็นสื่อในการสอน

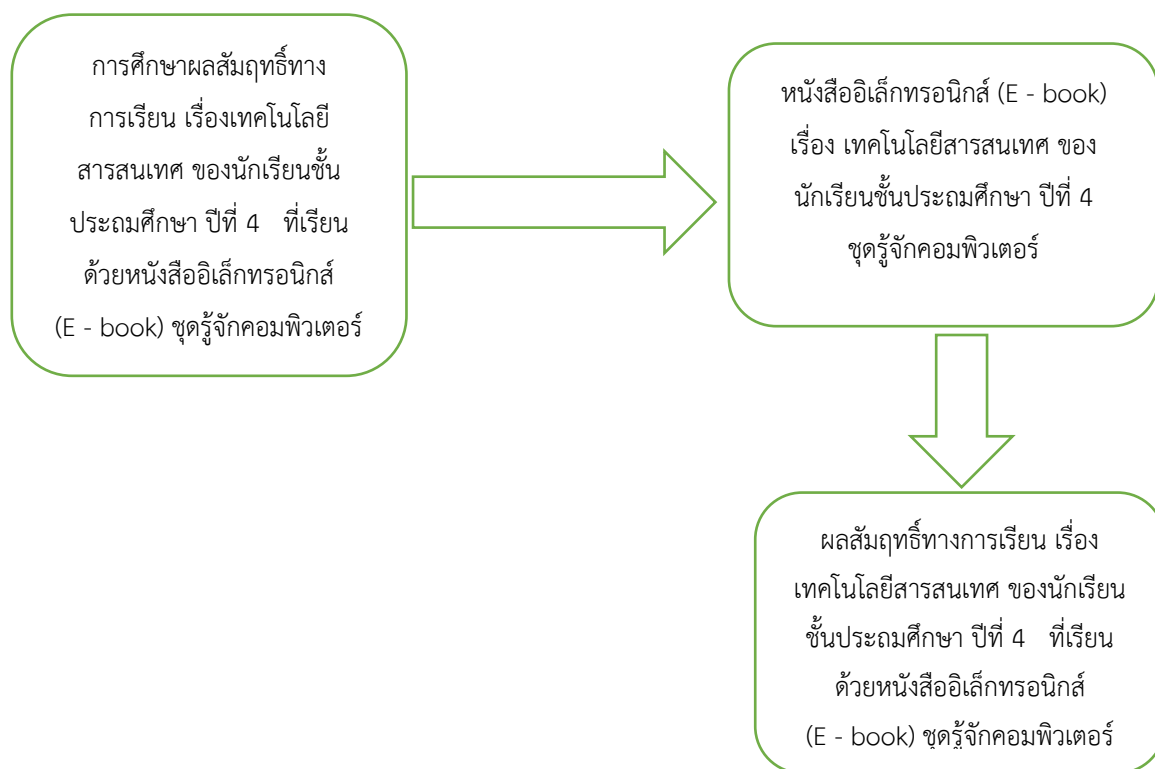

5.4 หลังเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเปรียบเทียบกับก่อนเรียนและหลังเรียน

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามสูตรการหาประสิทธิภาพ $E1/E2$ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ที่ 80/80

6.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-book เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยวิเคราะห์ค่า t -test dependent sample ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

8. ผลการวิจัย

1.ประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4

การหาประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน	คะแนนระหว่างเรียน		คะแนนทดสอบหลังเรียน	
		คะแนนเต็ม 40 คะแนน		คะแนนเต็ม 30 คะแนน	
		ผลรวม	รวมเฉลี่ย	ผลรวม	รวมเฉลี่ย
แบบหนึ่งต่อหนึ่ง	3	98	81.66	74	82.22
แบบกลุ่มย่อย	9	296	82.22	227	84.07
แบบภาคสนาม	30	943	80.25	766	85.11

จากตารางที่ 1 พบว่าการหาประสิทธิภาพของหนังสือ E – book ชุด รู้จักคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของหนังสือ E – book ชุด รู้จักคอมพิวเตอร์ 3 ขั้นตอน กล่าวคือ ในการหาประสิทธิภาพขั้นที่ 1 ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแบบหนึ่งต่อหนึ่ง จำนวน 3 คน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.66/82.22 ขั้นที่ 2 ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มย่อย จำนวน 9 คน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.22/84.07 ขั้นที่ 3 ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างแบบภาคสนาม จำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.25/85.11 หมายความว่า หนังสือ E – book ชุด รู้จักคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 80.25/85.11 ตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book)

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	20	19.85	1.49	-45.198	.000*
หลังเรียน	20	36.40	1.27		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 19.85 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.49 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 36.40 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.27 หมายความว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) เรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

9. อภิปรายผลการวิจัย

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 80.25/85.11 มีประสิทธิภาพสอดคล้อง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากกระบวนการหาประสิทธิภาพของ มีขั้นตอนที่เป็นระบบ ได้ผ่านการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพ พิจารณาความเหมาะสมของ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ มีการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งมีการนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในระดับรายบุคคล กลุ่มย่อย และภาคสนาม เพื่อให้ได้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประกอบการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีความรู้และความเข้าใจมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

10. สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพ 80.25/85.11 สอดคล้องตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพสามารถนำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ หลังเรียนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้และความเข้าใจมากขึ้นซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

11. ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ นั้น ครูควรชี้แจงขั้นตอนการใช้งานบทเรียนให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนเริ่มกิจกรรม เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดและความไม่เป็นระเบียบระหว่างการทำกิจกรรม

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชุดรู้จักคอมพิวเตอร์ นั้น บางครั้งอาจใช้เวลาปฏิบัติกิจกรรมนานกว่าที่ครูกำหนด ดังนั้น เวลาในการทำกิจกรรมสามารถปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ชูद्धจักคอมพิวเตอร์ ควรเตรียมคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือโทรศัพท์มือถือให้เหมาะสมกับเนื้อหา และเพียงพอต่อผู้เรียน พร้อมทั้งอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและสนุกสนานในกิจกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิศนา ขันมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สุกรี รอดโพธิ์ทอง. (2544). *เส้นทางใหม่การศึกษา: คอมพิวเตอร์กับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bloom, B. S. (1976). *Human characteristics and school learning*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Bloom, B. S. (1982). *Human characteristics and school learning*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Dick, W., & Carey, L. (1989). *The systematic design of instruction* (4th ed.). New York, NY: HarperCollins College Publishers.

ปัญหาและข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย ของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ An Analysis of Problems and Errors in English-to-Thai Translation by English Major Students

นพรัตน์ จันทรโสภะ

มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Nopparat Chansopha
Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: nopparatc@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 03 February 2025; Revised: 05 March 2025; Accepted 19 March 2025
© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ โดยเน้นการตรวจสอบข้อผิดพลาดด้านโครงสร้างไวยากรณ์ การเลือกใช้คำศัพท์ กริยาวิเศษณ์ และการแปลสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความถูกต้องและความชัดเจนในการถ่ายทอดความหมายในภาษาเป้าหมาย โดยเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบการแปลและการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์ลักษณะที่ส่งผลต่อข้อผิดพลาดและอุปสรรคในกระบวนการแปล ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าข้อผิดพลาดที่พบบ่อยที่สุดคือการแปลกาลและกาลลักษณะ (Tenses and Aspects) ร้อยละ 41.5 รองลงมาคือข้อผิดพลาดในการแปลกริยาวิเศษณ์ (Phrasal Verbs) ที่ไม่สอดคล้องกับบริบท ร้อยละ 28.7 ตามด้วยข้อผิดพลาดในการเลือกใช้คำที่มีความหมายหลากหลาย (Polysemy) ร้อยละ 18.2 และข้อผิดพลาดในการแปลสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural References) ร้อยละ 11.6 การสัมภาษณ์นิตินัยแสดงให้เห็นว่าสาเหตุหลักของข้อผิดพลาดเหล่านี้มาจากการขาดความมั่นใจในการปรับโครงสร้างและการตีความเชิงบริบทในภาษาเป้าหมาย นิสิตมักแปลโดยยึดตามตัวอักษรเนื่องจากขาดความมั่นใจในการตีความเชิงบริบทโดยกังวลว่าการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอาจส่งผลให้ความหมายของต้นฉบับผิดเพี้ยน ข้อค้นพบนี้เน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการแปลที่เน้นการตีความความหมายเชิงบริบท การเลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสม และความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรม เพื่อให้ นิสิตสามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

คำสำคัญ: ข้อผิดพลาดในการแปล; การแปลภาษาอังกฤษ-ไทย; สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม

Abstract

This study aims to analyze English-to-Thai translation errors made by undergraduate English majors, with a focus on grammatical structures, lexical choices, phrasal verbs, and cultural references. These factors play a crucial role in determining the accuracy and clarity of meaning in the target language. Data were collected through translation tests and in-depth

interviews with students to investigate the underlying causes of errors and challenges in the translation process. The findings reveal that the most frequent type of error involves the translation of tenses and aspects, accounting for 41.5% of all errors. This is followed by errors in translating phrasal verbs inconsistent with context (28.7%), misinterpretation of polysemous words (18.2%), and inaccuracies in translating cultural references (11.6%). Insights from the interviews indicate that these errors predominantly result from a lack of confidence in restructuring sentences and interpreting contextual meaning in the target language. Students often rely on literal translation, driven by concerns that altering sentence structures might distort the intended meaning of the source text. These findings underscore the imperative to enhance translation proficiency, particularly in contextual interpretation, precise lexical selection, and cultural competence. Such skills are vital to ensuring that students can convey meaning accurately and comprehensively in the target language.

Keyword: translation errors; English-Thai translation; cultural references

1. บทนำ

การแปลเป็นกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่งไปยังอีกภาษาหนึ่ง โดยคำนึงถึงความถูกต้องของรูปแบบ เนื้อหา และบริบททางวัฒนธรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ช่วยให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้และทรัพยากรจากต่างภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งความหมายแฝง ซึ่งได้แก่ความหมายทางวัฒนธรรม ปรัชญา ความคิด ความรู้สึก ฯลฯ กล่าวโดยสรุป การแปลมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับ 1) การถ่ายทอดความหมาย 2) ภาษา และ 3) การสื่อสาร (สัญญาวิ สายบัว, 2560) การแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยเป็นงานแปลที่พบได้บ่อยในประเทศไทย เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้ในการศึกษาและการติดต่อสื่อสาร ส่งผลให้นิสิตไทยจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการแปลเพื่อประยุกต์ใช้ในการศึกษาและการทำงาน อย่างไรก็ตาม การแปลที่ผิดพลาดอาจส่งผลกระทบต่อความถูกต้องของเนื้อหาและความเข้าใจในสาระสำคัญของข้อความต้นฉบับ

งานศึกษาของดวงตา สุพล (2541) ได้แบ่งข้อผิดพลาดของการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยออกเป็นสามด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ด้านโครงสร้างของภาษา และด้านความหมายของคำ ซึ่งสอดคล้องกับวรรณธวิมลเฉลา (2543) ที่พบว่าปัญหาการแปลเกิดจากอิทธิพลของภาษาไทย เช่น ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์และตัวสะกด รวมถึงวรรณธวิมลเฉลา (2545) ที่เน้นความสำคัญของ “การตีความ” ในการแปล โดยเฉพาะการเว้นวรรคที่หากผิดพลาดอาจเปลี่ยนแปลงความหมายของข้อความต้นฉบับได้ ตัวอย่างข้อผิดพลาดด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การแปลสำนวน “break the ice” ตรงตัวว่า “ทุบ/ทำลายน้ำแข็ง” ซึ่งไม่สื่อความหมายในภาษาไทย คำแปลที่เหมาะสมคือ “ทำลายความเย็น” หรือ “เปิดบทสนทนา” ส่วนข้อผิดพลาดด้านโครงสร้างของภาษา เช่น ประโยค “She gave him a hand” ที่ถูกแปลเป็น “เธอให้มือเขา” ซึ่งความหมายผิดเพี้ยน คำแปลที่ถูกต้องคือ “เธอช่วยเขา” นอกจากนี้ ข้อผิดพลาดด้านความหมายของคำมักเกิดจากการเลือกใช้คำที่ไม่สอดคล้องกับบริบท เช่น “I ran into an old friend” ที่แปลตรงตัวว่า “ฉันวิ่งเข้าไปหาเพื่อนเก่า” ซึ่งไม่สะท้อนความหมายที่แท้จริง คำแปลที่ถูกต้องคือ “ฉันบังเอิญเจอเพื่อนเก่า”

การแปลไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนรหัสทางภาษา แต่เป็นกระบวนการตีความที่ต้องอาศัยความเข้าใจในบริบท วัฒนธรรม และความหมายของต้นฉบับก่อนถ่ายทอดเป็นภาษาเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจิรพรรัศ

บุญเกียรติ (2534) (อ้างถึงในทิพา เทพอักษรพงศ์, 2544) และประเทือง ทินรัตน์ (2545) ที่ระบุว่าการแปลเป็นการสื่อสารข้ามภาษาที่ต้องรักษาสมาคมระหว่างรูปแบบและความหมายของต้นฉบับ นอกจากนี้ ไนดา (Nida, 1964) ได้เสนอแนวความคิดการแปลสองรูปแบบ ได้แก่ การแปลตรงตัว (Formal-Equivalence Translation) ซึ่งเน้นการรักษาโครงสร้างต้นฉบับ และการแปลเชิงไดนามิก (Dynamic-Equivalence Translation) ที่เน้นการถ่ายทอดความหมายอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งนักวิชาการ เช่น ลาร์สัน (Larson, 1984) และแคทฟอร์ด (Catford, 1965) สนับสนุนว่าการแปลควรคำนึงถึงโครงสร้างภาษาและวัฒนธรรมเพื่อให้การสื่อสารมีความถูกต้องและเป็นธรรมชาติ

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การจำแนกประเภทข้อผิดพลาด โดยไม่ได้พิจารณาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ระดับชั้นการศึกษา ประสบการณ์ในการแปล หรือระดับความสามารถทางภาษาของผู้แปล ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการแปล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ ประการแรกคือ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประเภทของข้อผิดพลาดในการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตในมหาวิทยาลัยนเรศวร การศึกษาในส่วนนี้จะช่วยระบุประเภทของข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อย เช่น ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ การใช้คำที่ไม่ถูกต้อง และความหมายที่ไม่สอดคล้องกับบริบท ซึ่งข้อมูลนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนการแปลให้ตรงกับปัญหาที่พบจริงในนิสิตไทย ประการที่สองคือ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อข้อผิดพลาดในการแปลของนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร ปัจจัยเหล่านี้อาจรวมถึงระดับความรู้ด้านภาษา ประสบการณ์ในการแปล และความเข้าใจในบริบทของภาษาต้นฉบับและภาษาปลายทาง การศึกษาปัจจัยเหล่านี้จะช่วยในการทำความเข้าใจถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการแปล ซึ่งอาจนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรการสอนการแปลที่สามารถลดข้อผิดพลาดและพัฒนาทักษะการแปลของนิสิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ประกอบด้วยนิสิตชั้นปีที่ 3 จำนวน 90 คน จากสาขาวิชาภาษาอังกฤษ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก นิสิตทุกคนผ่านการลงทะเบียนเรียนในรายวิชา การแปลเบื้องต้น (Introduction to Translation) รหัสรายวิชา 205251 และวิชา การแปลอังกฤษ-ไทย (English-Thai Translation) รหัสรายวิชา 205252 เรียบร้อยแล้ว

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลที่มหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้เครื่องมือวิจัยสองประเภท ได้แก่ แบบทดสอบการแปลและแบบสอบถามปลายเปิด สำหรับแบบทดสอบการแปลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการออกแบบเพื่อประเมินทักษะและความสามารถในการแปลของนิสิตในบริบทต่าง ๆ ของการแปล

จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยแบบทดสอบประกอบด้วยประโยคและวลีภาษาอังกฤษที่ครอบคลุมทั้งในด้านโครงสร้างประโยคที่ซับซ้อน กริยาวิเศษณ์ (phrasal verbs) สำนวน (idioms) รวมถึงคำศัพท์ที่มีความหมายหลากหลายในบริบทต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการตีความและการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับความหมายที่แท้จริง แบบทดสอบผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการแปลก่อนนำมาใช้ในการวิจัย ทั้งนี้ การตรวจให้คะแนนจะคำนึงถึงความถูกต้องของการแปล ความเหมาะสมในเชิงความหมาย และการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ภายใต้เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ แบบทดสอบยังช่วยระบุข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อย รวมถึงประเภทของข้อผิดพลาดในการแปลที่พบเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอนการแปลต่อไป ในส่วนของแบบสอบถามปลายเปิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับมุมมอง ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย โดยเฉพาะในด้านความท้าทายที่พบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการแปล ซึ่งอาจไม่สามารถวัดผลได้ด้วยแบบทดสอบการแปลเพียงอย่างเดียว แบบสอบถามปลายเปิดนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นในเชิงอิสระ ทำให้สามารถนำเสนอความคิดเห็นที่หลากหลายเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการแปล เช่น ความยากในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมที่แฝงในภาษาต้นฉบับ ปัญหาในการเลือกใช้คำที่เหมาะสมในภาษาไทย และความไม่มั่นใจในการใช้โครงสร้างประโยคภาษาไทยให้สอดคล้องกับต้นฉบับ ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามปลายเปิดจึงช่วยเสริมให้การวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยให้มุมมองที่รอบด้านในประเด็นที่อาจไม่ปรากฏในผลการทดสอบการแปล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้เรียนทำแบบทดสอบการแปลหลังจากเรียนเนื้อหาเสร็จสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วโดยแปลเป็นประโยค ใช้เวลาทำแบบทดสอบนี้เป็นเวลา 90 นาที ผู้เรียนสามารถใช้พจนานุกรมฉบับภาษาอังกฤษ-ไทยในระหว่างการทำแบบทดสอบได้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์เชิงปริมาณจากแบบทดสอบการแปล และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับข้อผิดพลาดและปัจจัยที่ส่งผลต่อการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของผู้เรียน

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ จากแบบทดสอบการแปล ทำโดยการประเมินความถูกต้องของการแปลในด้านความหมายและโครงสร้างภาษาไทย โดยผู้วิจัยจะใช้คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบเพื่อระบุข้อผิดพลาดในแต่ละประเภท เช่น ข้อผิดพลาดด้านวัฒนธรรม โครงสร้างภาษา และความหมายของคำ ผลการทดสอบจะถูกนำมาจัดประเภทเพื่อคำนวณความถี่ของข้อผิดพลาดในแต่ละด้าน เพื่อหาประเภทข้อผิดพลาดที่พบบ่อยที่สุด และทำการเปรียบเทียบข้อผิดพลาดในกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ข้อมูลจากแบบทดสอบการแปลประโยคภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยจะได้รับการวิเคราะห์โดยเน้นที่ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน โดยทำการแจกแจงความถี่ของข้อผิดพลาดและคำนวณร้อยละของข้อผิดพลาดตามประเด็นที่พบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์และโครงสร้าง

และข้อผิดพลาดด้านคำศัพท์และสำนวน เพื่อให้สามารถระบุลักษณะของข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยได้อย่างเป็นระบบและชัดเจน ดังนี้

1. ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์และโครงสร้าง ข้อผิดพลาดในส่วนนี้เกิดจากการแปลโครงสร้างภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยไม่ตรงตามหลักไวยากรณ์และรูปแบบของภาษาไทย แบ่งเป็นข้อผิดพลาดย่อย ดังนี้

- ข้อผิดพลาดด้านการแปลกาล (Tense) ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการแปลรูปกริยาเพื่อแสดงกาลในภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยไม่คำนึงถึงบริบทและความหมายของกาลในภาษาไทย เช่น การแปลประโยคที่อยู่ในรูปอดีตแต่ไม่ได้แสดงเป็นอดีตในภาษาไทย

- ข้อผิดพลาดด้านการแปลประโยคกรรมวาจก (Passive Voice) ข้อผิดพลาดนี้เกิดขึ้นเมื่อนิสิตแปลประโยคที่มีกรรมเป็นผู้รับผลโดยไม่ปรับให้สอดคล้องกับรูปแบบของภาษาไทย ทำให้การแปลขาดความชัดเจนและไม่เหมาะสมในเชิงโครงสร้าง

- ข้อผิดพลาดด้านการแปลประธานที่ไร้ความหมาย (Dummy Subject) ข้อผิดพลาดนี้พบในการแปลคำสรรพนาม it ในภาษาอังกฤษที่ไม่ได้มีหน้าที่แทนคำนามใด ๆ ทำให้เกิดความสับสนและขาดความหมายในประโยคภาษาไทย

2. ข้อผิดพลาดด้านคำศัพท์และสำนวน ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการแปลคำศัพท์และสำนวนภาษาอังกฤษที่มีความหมายแฝงหรือความหมายหลายนัย โดยแบ่งย่อยเป็นข้อผิดพลาด ดังนี้

- ข้อผิดพลาดในการแปลคำศัพท์ที่มีความหมายหลายนัย: ข้อผิดพลาดเกิดจากการแปลคำที่มีความหมายตามบริบท เช่น คำศัพท์ที่อาจมีความหมายเชิงเปรียบเทียบในบริบทหนึ่ง แต่เมื่อแปลกลับตรงตัวทำให้ความหมายผิดเพี้ยน

- ข้อผิดพลาดในการแปลกริยาวลี (Phrasal Verbs): ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการแปลกริยาวลีหรือ two-word verbs โดยไม่คำนึงถึงความหมายรวมของคำ ซึ่งอาจทำให้ประโยคขาดความหมายตามที่ควรจะเป็น

- ข้อผิดพลาดในการแปลสุภาชิตและสำนวน: ข้อผิดพลาดเกิดขึ้นเมื่อนิสิตแปลสุภาชิตและสำนวนที่มีความหมายแฝงหรือมีความหมายเชิงวัฒนธรรมในภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยแบบตรงตัว ทำให้ความหมายที่สื่อสารไม่ชัดเจนและไม่ตรงกับบริบทในภาษาไทย

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากแบบสอบถามปลายเปิดจะทำได้โดยการวิเคราะห์เนื้อหาคำตอบของนิสิตเพื่อระบุประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติและปัจจัยที่ส่งผลต่อการแปล ข้อมูลที่ได้จะถูกถอดบทวิเคราะห์เป็นประเด็นหลัก เช่น ปัญหาที่นิสิตพบขณะทำการแปล ความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรม และการเลือกใช้คำที่เหมาะสม การวิเคราะห์เชิงคุณภาพนี้จะช่วยเสริมข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบทดสอบ โดยให้มุมมองที่หลากหลายและชัดเจนในประเด็นที่เป็นความท้าทายในการแปล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสองประเภทนี้ช่วยให้ได้ภาพรวมที่ครอบคลุมของปัญหาและข้อผิดพลาดที่นิสิตพบในการแปล รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการแปล เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอนการแปล

ในอนาคต

4. ผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ความถี่ของข้อผิดพลาดในการแปลด้านต่างๆ

การศึกษาข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาภาษาอังกฤษมหาวิทยาลัยนเรศวร โดยใช้แบบทดสอบการแปลแบบประโยคจำนวน 30 ข้อ พบว่าข้อผิดพลาดในการแปลสามารถจำแนกออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์และโครงสร้าง ข้อผิดพลาดด้านศัพท์และสำนวน และข้อผิดพลาดด้านวัฒนธรรม ดังจะแสดงข้อมูลในแต่ละด้านในตารางตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ข้อผิดพลาดด้านการแปลไวยากรณ์และโครงสร้าง

อันดับ	ข้อผิดพลาดด้านการแปลไวยากรณ์และโครงสร้าง	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1	การแปลกาลและกาลลักษณะ (Tenses and aspects)	40	44.90
2	การแปลกริยากรรมวาจก (Passive Voice)	22	24.70
3	การแปลประธานที่ไร้ความหมาย (Dummy subject)	15	16.90
4	การแปลเครื่องหมายวรรคตอน (Punctuation)	12	13.50
รวม		89	100

จากผลการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการแปลไวยากรณ์และโครงสร้างภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าข้อผิดพลาดสามารถจำแนกออกเป็น 4 ประเด็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อผิดพลาดด้านการแปลกาลและกาลลักษณะเกิดขึ้นบ่อยที่สุด มีความถี่ถึง 40 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.90 แสดงให้เห็นว่านิสิตมักมีปัญหาในการถ่ายทอดรูปกริยาที่สื่อถึงกาลเวลาในภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง รองลงมาคือข้อผิดพลาดด้านการแปลประโยคที่มีกริยาเป็นกรรมวาจก (Passive Voice) ข้อผิดพลาดด้านนี้เกิดขึ้น 22 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.70 เกิดจากการแปลประโยคที่มีโครงสร้างกรรมวาจกในภาษาอังกฤษมาเป็นภาษาไทยโดยไม่ปรับรูปประโยคให้เข้ากับโครงสร้างที่นิยมใช้ในภาษาไทย ทำให้ความหมายของข้อความที่แปลขาดความสมบูรณ์และมีความคลุมเครือ อันดับสามคือ ข้อผิดพลาดด้านการแปลประธานที่ไร้ความหมาย (Dummy Subject) พบจำนวน 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 16.90 เนื่องจากภาษาไทยมักละประธานเมื่อไม่จำเป็น และสุดท้าย ข้อผิดพลาดด้านการแปลเครื่องหมายวรรคตอน (Punctuation) พบจำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 13.50 เนื่องจากกฎการใช้วรรคตอนในภาษาอังกฤษและภาษาไทยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ภาษาอังกฤษใช้เครื่องหมายวรรคตอนอย่างเข้มงวดเพื่อกำหนดโครงสร้างประโยค

ตารางที่ 2 ข้อผิดพลาดด้านศัพท์และสำนวน

อันดับ	ข้อผิดพลาดด้านศัพท์และสำนวน	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1	การแปลคำที่มีหลายความหมาย (Polysemy)	30	34.90
2	การแปลกริยาวลี (Phrasal Verbs)	25	29.10

3	การแปลสุภาษิตและสำนวน (Idioms and Proverbs)	15	17.40
4	ข้อผิดพลาดในการเลือกคำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม (Lexical Choice Errors)	10	11.60
5	การแปลคำแสลง (Slang)	8	9.30
รวม		86	100

จากตารางการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดด้านศัพท์และสำนวนในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิต พบว่าข้อผิดพลาดหลักๆ เรียงตามความถี่จากมากไปน้อยดังนี้ 1) การแปลคำที่มีหลายความหมาย (Polysemy) พบจำนวน 30 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 34.90 สะท้อนให้เห็นว่านิสิตมีปัญหาในการตีความคำที่มีหลายความหมายในภาษาอังกฤษ ไม่สามารถเลือกคำที่สอดคล้องกับบริบทในภาษาไทยได้อย่างเหมาะสม 2) การแปลกริยาวิเศษณ์ (Phrasal Verbs) พบ 25 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.10 กริยาวิเศษณ์ในภาษาอังกฤษมีความหมายเฉพาะเจาะจง ซึ่งการแปลตรงตัวทำให้ความหมายของประโยคผิดเพี้ยน 3) การแปลสุภาษิตและสำนวน (Idioms and Proverbs) พบ 15 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.40 ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการแปลสุภาษิตและสำนวนที่มีความหมายแฝงในภาษาอังกฤษโดยตรง ซึ่งขาดการปรับให้เข้ากับบริบทภาษาไทย 4) ข้อผิดพลาดในการเลือกคำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม (Lexical Choice Errors) พบ 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.60 ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการเลือกใช้คำศัพท์ที่ไม่สอดคล้องกับระดับภาษาและบริบท ทำให้ความหมายของข้อความไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของต้นฉบับ และ 5) การแปลคำแสลง (Slang) พบ 8 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.3 ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการแปลคำแสลงซึ่งมีลักษณะเฉพาะตามวัฒนธรรม ทำให้สื่อสารได้ไม่ตรงตามบริบทของภาษาไทย

ตารางที่ 3 ข้อผิดพลาดด้านวัฒนธรรม

อันดับ	ข้อผิดพลาดด้านวัฒนธรรม	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1	การแปลสัญลักษณ์หรือการอ้างอิงเฉพาะกลุ่ม (Cultural References)	28	41.80
2	การแปลการใช้สีที่มีความหมายต่างกัน (Color Symbolism)	20	29.90
3	การแปลการแสดงออกเชิงวัฒนธรรม (Cultural Expressions)	12	17.90
4	การแปลชื่อบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ (Proper Names and Events)	7	10.40
รวม		67	100

จากตารางที่ 3 ข้อผิดพลาดด้านวัฒนธรรมในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตมีรายละเอียดดังนี้ 1) การแปลสัญลักษณ์หรือการอ้างอิงเฉพาะกลุ่ม (Cultural References) จำนวน 28 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 41.80 ซึ่งเกิดจากการแปลคำหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายเชิงวัฒนธรรมเฉพาะในภาษาอังกฤษ

ซึ่งไม่มีความหมายตรงในภาษาไทย ส่งผลให้ผู้แปลไม่สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องในบริบทไทย 2) การแปลการใช้สีที่มีความหมายต่างกัน (Color Symbolism) จำนวน 20 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.90 โดยสีในวัฒนธรรมต่าง ๆ มีความหมายแฝงที่แตกต่างกัน การไม่คำนึงถึงความหมายแฝงนี้ทำให้เกิดการตีความผิด 3) การแปลการแสดงออกเชิงวัฒนธรรม (Cultural Expressions) จำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.90 ซึ่งเกิดจากการแปลสำนวนหรือการแสดงออกที่มีลักษณะเฉพาะตามวัฒนธรรม การแปลตรงตัวทำให้ความหมายผิดเพี้ยนไป และ 4) การแปลชื่อบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ (Proper Names and Events) พบ 7 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.4 ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการแปลชื่อเฉพาะในภาษาอังกฤษที่มีความหมายแฝงทางวัฒนธรรมซึ่งไม่ได้มีความหมายในภาษาไทย ส่งผลให้การแปลขาดความชัดเจนในความหมายที่ต้องการสื่อ และส่งผลต่อความเข้าใจโดยรวมของผู้อ่าน

4.2 ตัวอย่างลักษณะของการแปลผิดพลาดไม่เหมาะสม

ในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ พบข้อผิดพลาดที่มีผลกระทบต่อความหมายและความเข้าใจในข้อความปลายทางภาษาไทย สามารถจำแนกเพื่อแสดงตัวอย่างการแปลผิดพลาดออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ข้อผิดพลาดด้านไวยากรณ์และโครงสร้าง ข้อผิดพลาดด้านศัพท์และสำนวน และข้อผิดพลาดด้านวัฒนธรรม

4.2.1 ข้อผิดพลาดด้านการแปลไวยากรณ์และโครงสร้าง

4.2.1.1 การแปลกาลและกาลลักษณะ (Tenses and aspects)

ข้อผิดพลาดในการแปลกาลและกาลลักษณะ (Tenses and Aspects) เกิดขึ้นจากหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างโครงสร้างและการใช้กาลในภาษาอังกฤษและภาษาไทย หนึ่งในปัจจัยสำคัญคือ ความแตกต่างทางโครงสร้างและรูปแบบการใช้กริยา ในภาษาอังกฤษมีการใช้รูปกริยาหลายแบบเพื่อแสดงกาลเวลา (เช่น Present, Past, Future) และกาลลักษณะ (Aspects) อย่างชัดเจน เช่น Present Perfect หรือ Past Continuous แต่ละรูปแบบจะสื่อถึงการกระทำที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาและลักษณะของการกระทำนั้นอย่างละเอียด ในทางกลับกัน ภาษาไทยไม่มีรูปกริยาที่แสดงกาลหรือกาลลักษณะอย่างชัดเจน การแสดงกาลมักพึ่งพาบริบทของประโยคหรือคำบ่งบอกเวลา เช่น "กำลัง," "แล้ว," หรือ "จะ" ซึ่งทำให้นิสิตที่ยังไม่คุ้นเคยกับการแปลกาลในภาษาอังกฤษมักแปลตามโครงสร้างต้นฉบับโดยตรง หรือบางครั้งแปลข้ามไปโดยไม่คำนึงถึงความหมายของกาลและกาลลักษณะ ทำให้การแปลไม่สามารถสื่อความหมายที่ถูกต้องตามเจตนาของต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน ยกตัวดังต่อไปนี้

Past Simple Tense

ฉบับภาษาอังกฤษ	: She visited her grandmother last weekend.
ลักษณะที่แปลผิด	: เธอจะได้ไปเยี่ยมคุณยายเมื่อสุดสัปดาห์ที่ผ่านมา
การแปลที่เหมาะสม	: เธอไปเยี่ยมคุณยายเมื่อสุดสัปดาห์ที่ผ่านมา

Past Simple ใช้เพื่อแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและจบลงแล้วในอดีต การแปลผิดพลาดที่ใช้ "จะ" มาพร้อมกับ "ได้" นั้นทำให้ความหมายผิดไปจากประโยคต้นฉบับเพราะ เมื่อมารวมกัน คำว่า "จะได้" สามารถตีความหมายเป็นเชิง ทศนภาวะ (Modality) ได้

Present Perfect Tense

ฉบับภาษาอังกฤษ : She has lived here for five years.

ลักษณะที่แปลผิด : เธอได้อาศัยอยู่ที่นี่เป็นเวลาห้าปี

การแปลที่เหมาะสม: เธออาศัยอยู่ที่นี่มาห้าปีแล้ว/ เธอได้อาศัยอยู่ที่นี่มาห้าปีแล้ว

Present Perfect คือเหตุการณ์ที่เริ่มในอดีตและยังคงดำเนินอยู่จนถึงปัจจุบัน ลักษณะประโยคที่แปลผิด "เธอได้อาศัยอยู่ที่นี่เป็นเวลาห้าปี" สามารถตีความได้ว่า เธอได้อาศัยอยู่ที่นี่เป็นเวลาห้าปี (แต่ปัจจุบันนี้ไม่ได้อยู่ที่นั่นแล้ว) จึงทำให้ความหมายผิดพลาดไปจากภาษาต้นฉบับ

Past Continuous Tense

ฉบับภาษาอังกฤษ : I was reading when he called.

ลักษณะที่แปลผิด : ฉันได้กำลังอ่านหนังสืออยู่เมื่อเขาโทรมา

การแปลที่เหมาะสม: ฉันกำลังอ่านหนังสืออยู่ตอนที่เขาโทรมา

Past Continuous ใช้เพื่อแสดงเหตุการณ์ที่กำลังดำเนินในอดีตเมื่ออีกเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น ข้อผิดพลาดในการแปลทำให้ความหมายของประโยคไม่แสดงถึงการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้แล้วการเพิ่มคำ "ได้" เพื่อสื่ออดีตนั้นทำให้เกิดการใช้ภาษาฟุ่มเฟือย (Redundancy)

Future Perfect Tense

ฉบับภาษาอังกฤษ : By the time you get here, I will have finished the report.

ลักษณะที่แปลผิด : เมื่อคุณมาถึง ฉันจะทำรายงานเสร็จ

การแปลที่เหมาะสม : เมื่อคุณมาถึง ฉันจะทำรายงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว

Future Perfect ใช้เพื่อแสดงว่าเหตุการณ์หนึ่งจะเสร็จสมบูรณ์ก่อนเกิดเหตุการณ์อื่นในอนาคต การแปลที่ไม่แสดงความหมายของการเสร็จสมบูรณ์ทำให้ความหมายขาดความชัดเจนในเรื่องลำดับเวลา และลักษณะประโยคฉบับแปลผิดนั้น สามารถตีความเป็นประโยคแสดงเงื่อนไข (Conditional Sentence: Type 1) ได้ จึงทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนจากเจตนาของภาษาต้นฉบับ

4.2.1.2 การแปลกริยากรรมวาก (Passive Voice)

การแปลกริยากรรมวาก (Passive Voice) มีข้อผิดพลาดเนื่องจากโครงสร้างประโยคของภาษาอังกฤษและภาษาไทยมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ภาษาอังกฤษนิยมใช้ Passive Voice เพื่อเน้นการกระทำหรือผลลัพธ์มากกว่าผู้กระทำ ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยที่นิยมใช้รูปประโยคที่มีประธานเป็นผู้กระทำโดยตรง การแปล Passive Voice จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยไม่ปรับรูปแบบประโยคให้สอดคล้องกับโครงสร้างและความนิยมในภาษาไทยอาจทำให้ความหมายคลุมเครือและสื่อสารไม่ชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น

ฉบับภาษาอังกฤษ : The cake was eaten by the children.

ลักษณะที่แปลผิด : เค้กถูกเด็กๆกินหมดแล้ว

การแปลที่เหมาะสม: เด็ก ๆ กินเค้กหมดแล้ว

การแปลตรงตัวในรูป Passive Voice ทำให้ประโยคไม่เป็นธรรมชาติในภาษาไทย และที่สำคัญภาษาไทยนิยมใช้โครงสร้างกรรมวาจกเพื่อสื่อถึงความหมายเชิงลบมากกว่า เช่น “เงินถูกขโมยไปเมื่อวาน” ดังนั้นการแปลที่เหมาะสมจึงควรปรับมาใช้โครงสร้างรูปกรตุวาก (Active Voice)

ฉบับภาษาอังกฤษ : The decision was made by the committee.

ลักษณะที่แปลผิด : การตัดสินใจทำขึ้นโดยคณะกรรมการ

การแปลที่เหมาะสม: คณะกรรมการได้ตัดสินใจแล้ว

การแปลตรงตัวทำให้ประโยคไม่เป็นธรรมชาติและขาดความกระชับ การใช้ Active Voice ในภาษาไทยจะช่วยให้ประโยคมีความหมายชัดเจนและเหมาะสมมากขึ้น

4.2.1.3 การแปลประธานที่ไร้ความหมาย (Dummy subject)

การแปลประธานที่ไร้ความหมาย (Dummy Subject) เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่พบในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิต ยกตัวอย่างเช่น

ฉบับภาษาอังกฤษ : It is important to exercise regularly.

ลักษณะที่แปลผิด : มันสำคัญที่จะออกกำลังกายเป็นประจำ

การแปลที่เหมาะสม: การออกกำลังกายเป็นประจำเป็นสิ่งสำคัญ

ในกรณีนี้ การใช้ "มัน" เป็นประธานที่ไร้ความหมายในภาษาไทยทำให้ประโยคขาดความชัดเจนและไม่เป็นธรรมชาติ ดังนั้นการแปลแบบเปลี่ยนโครงสร้างประโยคจึงช่วยให้การสื่อสารชัดเจนและเหมาะสมกับภาษาไทย

ฉบับภาษาอังกฤษ : It is expected that the results will be announced soon.

ลักษณะที่แปลผิด : มันถูกคาดหวังว่าผลจะถูกประกาศในเร็ว ๆ นี้

การแปลที่เหมาะสม: คาดว่าผลจะประกาศในเร็ว ๆ นี้

การใช้ "มัน" ในการแปลทำให้ประโยคภาษาไทยไม่เป็นธรรมชาติและสื่อความหมายได้ไม่ชัดเจน การตัด "มัน" ออกและเปลี่ยนเป็น "คาดว่า" ช่วยให้ประโยคกระชับและเหมาะสมกับภาษาไทย

4.2.1.4 การแปลเครื่องหมายวรรคตอน (Punctuation)

การแปลเครื่องหมายวรรคตอนนั้นเกิดความผิดพลาดหลักๆ คือในโครงสร้างภาษาไทยไม่นิยมใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) เครื่องหมายมหัพภาค (.) ส่วนเครื่องหมายอัฒภาค (;) มักใช้คำว่า “เพราะแต่ หรือคำว่า และ” แทนการเขียนเครื่องหมายลงไป ยังมีเครื่องหมายทวิภาค (:) ที่มักใช้คำว่า “ได้แก่” แทน ยกตัวอย่างเช่น

ฉบับภาษาอังกฤษ : She loves classical music; it helps her relax.

ลักษณะที่แปลผิด : เธอรักดนตรีคลาสสิก; มันช่วยให้เธอผ่อนคลาย

เธอรักดนตรีคลาสสิก มันช่วยให้เธอผ่อนคลาย

การแปลที่เหมาะสม: เธอรักดนตรีคลาสสิกเพราะมันช่วยให้เธอผ่อนคลาย

ฉบับภาษาอังกฤษ : Here's what you need to bring: ID, notebook, and pen.

ลักษณะที่แปลผิด : นี่คือสิ่งที่คุณต้องนำมา บัตรประชาชน สมุดบันทึก และปากกา

การแปลที่เหมาะสม : สิ่งที่ต้องนำมา ได้แก่ บัตรประชาชน สมุดบันทึก และปากกา

4.2.2 ข้อผิดพลาดด้านศัพท์และสำนวน

จากการเก็บข้อมูลการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสาขาวิชาภาษาอังกฤษ พบข้อผิดพลาดด้านศัพท์และสำนวนที่มีผลกระทบต่อความหมายจำแนกเพื่อแสดงตัวอย่างการแปลผิดพลาดออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

4.2.2.1 การแปลคำที่มีหลายความหมาย (Polysemy)

ข้อผิดพลาดนี้อาจเกิดจากการแปลตรงตัวหรือการเลือกคำที่ไม่สอดคล้องกับบริบท ส่งผลให้การสื่อความหมายผิดเพี้ยนจากต้นฉบับ ยกตัวอย่างเช่น

ฉบับภาษาอังกฤษ : She could not bear the weight of the responsibilities.

ลักษณะที่แปลผิด : เธอไม่สามารถแบกรับน้ำหนักของความรับผิดชอบได้

การแปลที่เหมาะสม : เธอไม่สามารถรับมือกับความรับผิดชอบได้

คำว่า "bear" มีความหมายได้ทั้ง "แบกรับ" ในทางกายภาพและ "รับมือ" ในทางนามธรรม การแปลตรงตัวว่า "แบกรับน้ำหนัก" ทำให้ความหมายดูแปลกและขาดความเป็นธรรมชาติ การใช้คำว่า "รับมือ" ในภาษาไทยจะสื่อถึงความหมายเชิงนามธรรมได้ชัดเจนกว่า

ฉบับภาษาอังกฤษ: She decided to object to the proposal during the meeting.

ลักษณะที่แปลผิด : เธอตัดสินใจจะต่อต้านให้กับข้อเสนอในระหว่างการประชุม

การแปลที่เหมาะสม: เธอตัดสินใจคัดค้านข้อเสนอในระหว่างการประชุมคำว่า

คำว่า "object" มีหลายความหมาย ในบริบทนี้หมายถึง "คัดค้าน" แต่การแปลแบบเลือกคำที่ไม่เข้าบริบทโดยใช้ความหมายว่า "ต่อต้าน" ซึ่งมักใช้กับ การปกครอง การเมือง อุดมการณ์ จึงไม่สมเหตุสมผลและไม่เป็นธรรมชาติ การเลือกใช้คำว่า "คัดค้าน" ในภาษาไทยช่วยให้ความหมายตรงกับต้นฉบับและมีความเป็นธรรมชาติเป็นไปตามหลักการ “การวางคำร่วมกัน” (Collocation)

4.2.2.2 การแปลกริยาวลี (Phrasal Verbs)

กริยาวลีมีความหมายที่ซับซ้อนและไม่ตรงตามตัวอักษรของกริยาวลีภาษาอังกฤษ กริยาวลีประกอบด้วยกริยาหลักและคำบุพบทหรือคำวิเศษณ์เมื่อรวมกันแล้วมักมีความหมายเฉพาะหรือความหมายเชิงนามธรรม ยกตัวอย่างเช่น

ฉบับภาษาอังกฤษ : They decided to put off the meeting until next week.

ลักษณะที่แปลผิด : พวกเขาตัดสินใจที่จะยกเลิกการประชุมไว้จนถึงสัปดาห์หน้า

การแปลที่เหมาะสม : พวกเขาตัดสินใจที่จะเลื่อนการประชุมไปสัปดาห์หน้า

คำว่า "put off" หมายถึง "เลื่อน" การแปลผิดว่า "ยกเลิก" ทำให้ประโยคผิดความหมาย

ฉบับภาษาอังกฤษ : While cleaning the attic, he came across his old photo.

ลักษณะที่แปลผิด : ขณะทำความสะอาดห้องใต้หลังคา เขามองหารูปเก่าของเขา

การแปลที่เหมาะสม: ขณะทำความสะอาดห้องใต้หลังคา เขาบังเอิญเจอรูปเก่าของเขา

กริยาวิเศษณ์ "come across" ในบริบทนี้หมายถึง "บังเอิญเจอ" การแปลว่า "มองหา" ทำให้ความหมายผิด

การแปลที่ถูกต้องควรใช้คำว่า "บังเอิญเจอ" เพื่อสะท้อนความหมายของการพบโดยไม่ได้ตั้งใจ

4.2.2.3 การแปลสุภาษิตและสำนวน (Idioms and Proverbs)

สำนวนและสุภาษิตมักมีความหมายแฝงหรือความหมายเฉพาะเจาะจงที่ไม่สามารถแปลแบบตรงตัวได้ การแปลที่ตรงตัวเกินไปอาจทำให้ผิดความหรือไม่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมของภาษาปลายทาง ยกตัวอย่างเช่น

ฉบับภาษาอังกฤษ : She accidentally spilled the beans about the surprise party.

ลักษณะที่แปลผิด : เธอเผลอทำถ้วยหกที่งานปาร์ตี้เซอร์ไพรส์

การแปลที่เหมาะสม: เธอเผลอหลุดปากเรื่องงานปาร์ตี้เซอร์ไพรส์

สำนวน "spill the beans" หมายถึง "หลุดความลับ" หรือ "เปิดเผยความลับ" การแปลที่เหมาะสมกับบริบทประโยคนี้คือ "หลุดปาก"

4.2.2.4 ข้อผิดพลาดในการเลือกคำศัพท์ที่ไม่เหมาะสม (Lexical Choice Errors)

จากข้อมูลการแปลของนิสิต ข้อผิดพลาดนี้เกิดจากการเลือกคำที่ไม่สอดคล้องกับบริบทหรือระดับภาษาที่เหมาะสมส่งผลให้ความหมายของข้อความผิดและขาดความเป็นธรรมชาติ ยกตัวอย่างเช่น

ฉบับภาษาอังกฤษ : He is very consistent in her work.

ลักษณะที่แปลผิด : เขาทำงานอย่างสม่ำเสมอ

การแปลที่เหมาะสม : เขาทำงานเสมอต้นเสมอปลาย

คำว่า "consistent" หมายถึงความเสมอต้นเสมอปลายและความคงเส้นคงวา การแปลเป็น "สม่ำเสมอ" ทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนและไม่เหมาะสมกับบริบท

4.2.2.5 การแปลคำแสลง (Slang)

คำแสลงมักมีความหมายเฉพาะหรือใช้ในกลุ่มวัฒนธรรมเฉพาะ ทำให้การแปลโดยตรงอาจทำให้ความหมายผิด ยกตัวอย่างเช่น

ฉบับภาษาอังกฤษ : Don't worry, I'm just pulling your leg.

ลักษณะที่แปลผิด : ไม่ต้องห่วง ฉันแค่ดึงขาคุณเล่น

การแปลที่เหมาะสม : ไม่ต้องห่วง ฉันแค่ล้อคุณเล่น

"pull someone's leg" เป็นคำแสลงหมายถึง "ล้อเล่น" การแปลตรงตัวว่า "ดึงขาคุณ" จึงผิด

ความหมายจากภาษาต้นฉบับ

4.2.3 ข้อผิดพลาดด้านวัฒนธรรม

นิสิตไม่สามารถถ่ายทอดความหมายหรือบริบทที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง โดยคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมซึ่งทำให้ความหมายผิด สามารถจำแนกได้ 4 ด้าน ดังนี้

4.2.3.1 การแปลสัญลักษณ์หรือการอ้างอิงเฉพาะกลุ่ม (Cultural References)

ฉบับภาษาอังกฤษ : We're having a big family dinner for Thanksgiving.
ลักษณะที่แปลผิด : เราจะมีมื้อค่ำใหญ่ของครอบครัวในวันขอบคุณพระเจ้า
การแปลที่เหมาะสม : ในเทศกาลขอบคุณพระเจ้าเราจะมีอาหารเย็นมื้อพิเศษของครอบครัว

คำว่า "Thanksgiving" ไม่มีในวัฒนธรรมไทย การแปลตรงตัวโดยไม่อธิบายทำให้ผู้อ่านคนไทยไม่เข้าใจ การเสริมข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้คำว่า "เทศกาล" จะสื่อถึงบริบททางวัฒนธรรมที่ถูกต้อง

4.2.3.2 การแปลการใช้สีที่มีความหมายต่างกัน (Color Symbolism)

ฉบับภาษาอังกฤษ : He saw red when he heard the news.
ลักษณะที่แปลผิด : เขาหน้าแดงเมื่อได้ยินข่าวนั้น
การแปลที่เหมาะสม : เขารู้สึกโกรธเมื่อได้ยินข่าวนั้น

ในภาษาอังกฤษ "red" เป็นสีที่หมายถึงความโกรธในวัฒนธรรมตะวันตก การแปลโดยใช้คำว่า "หน้าแดง" แปลว่า "รู้สึกเขิน" จึงทำให้เกิดความสับสนและผิดความในภาษาไทย การแปลที่ถูกต้องควรแปลว่า "โกรธ" เพื่อสื่อความหมายที่แท้จริง

4.2.3.3 การแปลการแสดงออกเชิงวัฒนธรรม (Cultural Expressions)

ฉบับภาษาอังกฤษ : We should all sit down and break bread together.
ลักษณะที่แปลผิด : เราทุกคนควรนั่งลงและรับประทานอาหารขมปังร่วมกัน
การแปลที่เหมาะสม : เราทุกคนควรนั่งลงและรับประทานอาหารร่วมกัน

"break bread" ในวัฒนธรรมตะวันตกหมายถึงการร่วมรับประทานอาหารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ การแปลว่า "รับประทานอาหารขมปัง" ในภาษาไทยทำให้สื่อความหมายสับสนได้ การแปลให้สอดคล้องกับบริบทควรใช้คำว่า "รับประทานอาหารร่วมกัน"

4.2.3.4 การแปลชื่อบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ (Proper Names and Events)

ฉบับภาษาอังกฤษ : He's considered a Mount Rushmore of basketball.
ลักษณะที่แปลผิด : เขาถูกมองว่าเป็นเมาท์รัชมอร์ของบาสเก็ตบอล
การแปลที่เหมาะสม : เขาถูกมองว่าเป็นตำนานของวงการบาสเก็ตบอล

"Mount Rushmore" เป็นสัญลักษณ์ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่สื่อถึงบุคคลสำคัญและระดับตำนาน การแปลตรงตัวว่า "เมาท์รัชมอร์" ทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจ การแปลควรใช้คำว่า "ตำนาน" เพื่อให้สื่อถึงความสำคัญและระดับความยิ่งใหญ่ในบริบท

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตเกิดจากการขาดทักษะด้านการตีความที่ครอบคลุม ทั้งในส่วนของโครงสร้างไวยากรณ์ การเลือกคำศัพท์ที่เหมาะสม การแปลกริยาวิลี และการแปลสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรม ข้อผิดพลาดที่พบบ่อยที่สุดคือการแปลกาล (Tenses) และกรรมวาจก (Passive Voice) ซึ่งทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนจากต้นฉบับ การแปลคำที่เกี่ยวกับกาล เช่น "He had finished his homework before dinner" เป็น "เขาทำการบ้านเสร็จก่อนมื้อเย็น" โดยไม่ปรับให้ชัดเจนว่าการบ้านเสร็จสิ้นก่อนเหตุการณ์อื่นในอดีต อาจทำให้ผู้รับสารในภาษาไทยเข้าใจลำดับเหตุการณ์ผิดพลาด งานวิจัยของอัจฉรา ไสค์ตระกูล (2554) ระบุว่า การแปลกาลและกรรมวาจกต้องอาศัยการตีความที่ลึกซึ้งในบริบทภาษาเป้าหมาย นิสิตควรได้รับการฝึกฝนเพื่อให้สามารถปรับรูปแบบประโยคได้อย่างเหมาะสม เช่น เปลี่ยนประโยค Passive ในภาษาอังกฤษให้เป็น Active ในภาษาไทยเพื่อความกระชับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Eugene Nida (1964) ที่เสนอว่าการแปลควรมุ่งเน้นให้ผู้อ่านภาษาเป้าหมายเข้าใจความหมายได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Dynamic Equivalence) มากกว่าการรักษาโครงสร้างดั้งเดิม (Formal Equivalence)

นอกจากนี้ การแปลกริยาวิลี (Phrasal Verbs) เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่พบบ่อย เช่น การแปล "take off" ว่า "เอาออก" แทนที่จะใช้ว่า "ถอดออก" เมื่อใช้ในบริบทที่เกี่ยวกับการถอดเสื้อผ้า หรือ "เครื่องบินขึ้น" เมื่อกล่าวถึงเครื่องบิน การแปลตรงตัวของกริยาวิลีทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนและขาดความชัดเจน สะท้อนให้เห็นว่านิสิตยังขาดทักษะการตีความความหมายเฉพาะของกริยาวิลี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter Newmark (1988) ที่กล่าวถึงความแตกต่างระหว่าง Semantic Translation และ Communicative Translation โดยการแปลแบบแรกมุ่งเน้นการคงโครงสร้างของต้นฉบับ ขณะที่การแปลแบบหลังเน้นให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นในภาษาเป้าหมาย ซึ่งเหมาะกับการแปลกริยาวิลีที่ต้องอาศัยบริบทและความหมายแฝงในภาษาไทย งานวิจัยของวรรณ แสงอร่ามเรือง (2542) ระบุว่า การแปลกริยาวิลีจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจความหมายแฝงในบริบทภาษาไทย นิสิตจึงควรได้รับการฝึกเพื่อให้สามารถแยกแยะและเลือกใช้กริยาวิลีที่สื่อความหมายอย่างถูกต้อง

ข้อผิดพลาดในการเลือกคำศัพท์ที่เหมาะสม (Lexical Choice Errors) มักพบในคำที่มีหลายความหมาย เช่น คำว่า "pitch" ซึ่งในบริบทกีฬาอาจหมายถึง "สนาม" แต่ในอีกบริบทหนึ่งอาจหมายถึง "การนำเสนอ" เช่นในประโยค "He made a strong pitch to the investors" หากแปลเป็น "เขาทำสนามที่แข็งแกร่งให้กับนักลงทุน" จะทำให้ข้อความขาดความหมาย การแปลให้สอดคล้องกับบริบทโดยใช้คำว่า "การนำเสนอ" จะทำให้ความหมายถูกต้องและเป็นธรรมชาติมากกว่า งานวิจัยของอัจฉรา ไสค์ตระกูล (2554) ชี้ว่า นิสิตมักประสบปัญหาในการตีความ Polysemy หรือคำที่มีหลายความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mona Baker (1992) ที่กล่าวถึงปัญหาการไม่มีคำที่ตรงกันในภาษาเป้าหมาย (Non-equivalence at Word

Level) และความจำเป็นในการเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับบริบทแทนการแปลตรงตัว

อีกประเด็นหนึ่งที่พบคือข้อผิดพลาดในการแปลสัญลักษณ์และการแสดงออกเชิงวัฒนธรรม (Cultural References) เช่น การแปล "Uncle Sam" เป็น "ลุงแซม" หรือ "Thanksgiving" เป็น "วันขอบคุณพระเจ้า" โดยไม่มีคำอธิบายเพิ่มเติม อาจทำให้ผู้อ่านภาษาไทยไม่เข้าใจความหมายแฝงที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ในบริบทอเมริกัน คำว่า "Uncle Sam" หมายถึงรัฐบาลสหรัฐฯ และ "Thanksgiving" เป็นเทศกาลเฉพาะของชาวอเมริกัน การแปลสัญลักษณ์เชิงวัฒนธรรมควรให้ความสำคัญกับการสื่อความหมายในเชิงบริบทและอาจต้องเสริมคำอธิบายเพื่อให้ความหมายไม่คลาดเคลื่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lawrence Venuti (1995) ที่เสนอว่าการแปลควรพิจารณาว่าจะเลือกใช้แนวทาง Foreignization (รักษาคูณลักษณะทางวัฒนธรรมของต้นฉบับ) หรือ Domestication (ปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมาย) โดยในกรณีของสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม การใช้ Domestication ร่วมกับคำอธิบายเพิ่มเติมจะช่วยให้ข้อความมีความชัดเจนและเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นในภาษาไทย

โดยสรุป ข้อผิดพลาดในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิตสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการตีความความหมายเชิงบริบท ความหมายแฝง และการเลือกใช้โครงสร้างที่เหมาะสมตามธรรมชาติของภาษาไทย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดของนักทฤษฎีการแปลหลายคน เช่น Nida (1964), Newmark (1988), Baker (1992), Venuti (1995) และ Toury (1995) การฝึกฝนทักษะเหล่านี้จะช่วยให้นิสิตสามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและสื่อสารได้อย่างครบถ้วน ผลการศึกษานี้จึงยืนยันว่าการพัฒนาทักษะการแปลจำเป็นต้องมุ่งเน้นการตีความเชิงบริบท การเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับธรรมชาติของภาษาไทย ตลอดจนการเพิ่มความมั่นใจในการปรับโครงสร้างประโยคให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของภาษาเป้าหมาย (Translation Norms) ตามแนวคิดของ Gideon Toury (1995) เพื่อให้การแปลมีความสมบูรณ์และสามารถสะท้อนเจตนารมณ์ของต้นฉบับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นบ่อยในการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยของนิสิต รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดเหล่านี้ ดังนั้นผู้สอนการแปลควรพัฒนาแบบฝึกหัดที่ช่วยให้นิสิตฝึกการตีความบริบทและเลือกใช้คำศัพท์ที่เหมาะสม อย่างไรก็ตามการวิจัยในอนาคตอาจพิจารณาขยายขอบเขตเพื่อให้ครอบคลุมในหลายประเด็นเพิ่มเติม ดังนี้

1. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการแปล ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เช่น นิสิตในระดับต่าง ๆ หรือผู้เรียนที่มีทักษะการแปลระดับมืออาชีพ ซึ่งจะช่วยให้เห็นความแตกต่างในการตีความและการแปลระหว่างกลุ่มที่มีทักษะต่างกัน

2. การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการแปลโครงสร้างไวยากรณ์เฉพาะ จากข้อผิดพลาดที่พบบ่อยในด้านโครงสร้างไวยากรณ์ การวิจัยในอนาคตอาจเจาะลึกถึงโครงสร้างเฉพาะ เช่น กรรมวาจก (Passive Voice), การใช้คำเชื่อม (Conjunctions), และการแปลกาลลักษณะ (Aspects) โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดความ

ยากลำบากในการแปลในแต่ละโครงสร้างและเสนอแนวทางการฝึกฝนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การใช้เทคโนโลยีในการแปลและการพัฒนาทักษะการตีความ ควรพิจารณาการใช้เทคโนโลยี เช่น ซอฟต์แวร์แปลภาษาและระบบการตรวจสอบไวยากรณ์ เพื่อศึกษาถึงผลของเทคโนโลยีเหล่านี้ต่อความแม่นยำในการแปล นอกจากนี้ การวิจัยอาจสำรวจว่านิสิตสามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้เพื่อพัฒนาทักษะการตีความและลดข้อผิดพลาดในการแปลได้อย่างไร

4. การศึกษาเกี่ยวกับการสอนทักษะการตีความบริบททางวัฒนธรรม เนื่องจากข้อผิดพลาดในการแปลที่เกิดจากการขาดความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมเป็นประเด็นที่พบได้บ่อย การวิจัยในอนาคตสามารถสำรวจถึงวิธีการสอนที่มุ่งเน้นการตีความวัฒนธรรม โดยเฉพาะการแปลสัญลักษณ์และการแสดงออกที่เป็นเอกลักษณ์ในภาษาอังกฤษ เพื่อให้ให้นิสิตสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทการแปลที่แตกต่างได้อย่างเหมาะสม

5. การประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมการแปล การวิจัยในอนาคตควรประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมการฝึกอบรมการแปลที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะเฉพาะ เช่น การตีความกริยาวิลี, การเลือกใช้คำที่เหมาะสมในบริบทต่าง ๆ, และการแปลที่สอดคล้องกับธรรมชาติของภาษาเป้าหมาย การวิจัยนี้จะช่วยให้นักการศึกษาสามารถพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนิสิตในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ดวงตา สุพล. (2541). *ทฤษฎีและกลวิธีการแปล*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพา เทพอัศวพงศ์. (2544). *การแปลเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปัญญา บริสุทธิ์. (2542). *ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.
- ประเทือง ทินรัตน์. (2545). *การแปลเชิงปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรรณา วิมลเฉลา. (2543). *คู่มือสอนแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณา แสงอร่ามเรือง. (2542). *การแปล: แนวคิด ทฤษฎี และการฝึกฝน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณา แสงอร่ามเรือง. (2545). *ทฤษฎีและหลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพรรณิ ปันมณี. (2546). *การแปลขั้นสูง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สัญญาธิ สายบัว. (2560). *หลักการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อัจฉรา ไส้ศัตรูไกล. (2554). *การแปลกาลและกรรมวาจาในบริบทภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Baker, M. (1992). *In other words: A coursebook on translation*. London: Routledge.

- Barnwell, K. G. L. (1980). *Introduction to semantics and translation*. England: Summer Institute of Linguistics, Horsleys Green.
- Catford, J. C. (1980). *A linguistic theory of translation*. Oxford: Oxford University Press.
- Larson, M. L. (1984). *Meaning-based translation: A guide to cross-language equivalence*. New York: University Press of America.
- Newmark, P. (1988). *A textbook of translation*. New York: Prentice Hall.
- Nida, E. A. (1964). *Toward a science of translating: With special reference to principles and procedures involved in Bible translating*. Leiden: E. J. Brill.
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. Amsterdam: John Benjamins.
- Venuti, L. (1995). *The translator's invisibility: A history of translation*. London: Routledge.

The Video Practice on Bilibili of the Chinese Vocal Song Wo Zhu Chang Jiang Tou

Wang Weijie¹, Thanyawat Sondhiratna²

^{1,2}Bangkok Thonburi University, Bangkok, Thailand

✉: 690184083@qq.com
(Corresponding Email)

Received: 27 February 2025; Revised: 17 March 2025; Accepted: 20 March 2025

© The Author(s) 2025

Abstract

This study explores the role of Bilibili, a popular Chinese video-sharing platform, in the practice and dissemination of the traditional vocal song *Wo Zhu Chang Jiang Tou*. The research examines how video-based learning resources—such as performance demonstrations, instructional content, and lyrical interpretations—enhance students' vocal techniques and emotional engagement. The findings highlight Bilibili's effectiveness as an educational tool that bridges traditional and digital music learning methodologies. The research analyzes various video resources available on Bilibili, including performance demonstrations, instructional content, and lyrical interpretations, to understand their impact on students' vocal techniques and emotional engagement with the piece. The article provides practical recommendations illustrating how Bilibili functions as an essential educational tool, facilitating a comprehensive learning experience that bridges traditional and contemporary practices in vocal music education. Through its multifaceted approach, the platform empowers a new generation of musicians to connect deeply with the cultural heritage embodied in "*Wo Zhu Chang Jiang Tou*."

Keywords: The Video Practice, Bilibili, Chinese Vocal Song, *Wo Zhu Chang Jiang Tou*

1. Introduction

Wo Zhu Chang Jiang Tou is a classic art song, art songs at the end of the 18th century to the early 19th century Europe, 2 main characteristic is its complex composition techniques and superb performance skills, in the 1920s, art songs are different from other types of songs, connotation is very deep, and play skills, is a specific genre form, is the perfect fusion of the Chinese traditional poetry and modern music. Ancient Chinese poetry is extremely fine, and the poems selected in artistic songs are also very literary. When these words are perfectly combined with music, their feelings are more delicate, more profound thoughts, and their content and form have different aesthetic feeling. The melody and accompaniment of the art song is also a part of the art song. Its accompaniment generally uses pure piano accompaniment, sometimes also uses the form of chamber orchestra, and the accompaniment of art songs is very exquisite, its enders the atmosphere for the song and players, reveals the inner emotion, making the content of art songs more complete (Chen, 2021). The words are simple and simple, but it contains profound artistic conception. Li Zhiyi skillfully uses the grand image of the Yangtze River to express the yearning feeling across thousands of mountains and rivers naturally, making the Yangtze River a bond of emotion, connecting the hearts of the missing people (Xin, & Peng, 2021).

In recent years, the landscape of music education has been transformed by digital platforms that offer unprecedented access to learning resources. One such platform is Bilibili, a popular Chinese video-sharing site that hosts a diverse array of content, including instructional

videos on vocal music. This article explores the role of Bilibili in facilitating the practice and understanding of the traditional Chinese vocal song "Wo Zhu Chang Jiang Tou," which holds significant cultural and artistic value.

"Wo Zhu Chang Jiang Tou," an ancient poetry song, expresses profound emotions related to love and separation, encapsulating the rich heritage of Chinese musical traditions. Its intricate melody and evocative lyrics present unique challenges for vocal learners, necessitating a deep emotional engagement and technical proficiency. As educators increasingly turn to digital resources to enhance their teaching methodologies, Bilibili emerges as a vital tool for both instructors and students alike (Wang, 2021).

Through this study, we aim to analyze how video-based resources on Bilibili provide vocal music students with comprehensive insights into the song's emotional depth and technical requirements. By examining the available content—such as performance demonstrations, lyric analyses, and vocal techniques—we seek to understand the effectiveness of these digital tools in enriching the learning experience. Ultimately, this research underscores the importance of integrating modern technology into traditional music education, paving the way for a new generation of musicians who are well-versed in the heritage and nuances of Chinese vocal art forms.

2. Bilibili Video

when guiding students to use Bilibili website for vocal music learning, teachers should pay attention to selecting high-quality resources, formulating learning plans and goals, providing guidance and feedback, encouraging students to participate in interaction and communication, supervising and motivating learning, and reminding students to pay attention to learning methods. Through the implementation of these measures, students' vocal music level and singing ability can be effectively improved.

The cultural community and video platform for young generations in China. The website was founded on June 26, 2009 and is affectionately known as "B" by fans. On March 28, 2018, Bilibili was listed on NASDAQ in the United States.

Figure 1: The LOGO of the Bilibili
Source: Bilibili

Bilibili is a video website, live broadcasting platform, learning knowledge, watching animation music and so on, which is a very famous video broadcasting platform and communication community in China. Because its English name is written in front of b, so it is called Bilibili. Bilibili It is a cultural community and video platform highly gathered by young generations in China. In its early days, Bilibili was a video website for ACG content creation and sharing. After more than ten decades of development, it built an ecosystem of high-quality content around user creators and content (Wang, 2021). Bilibili There are many tutorials, popular science knowledge and other videos on Bilibili, which can help users broaden their knowledge and learn new skills.

In the past three years, the user structure in Bilibili has changed significantly: in 2016, the proportion of users over 25 years old in Bilibili is only 10%, and more than 56% of users are from

first-tier cities; while the users aged 18-35 account for 78%. In the first quarter of 2019, 54.3% of new users are from third-tier and fourth-tier cities and towns. This shows that under the action of "hardcore" zoning and content of Bilibili, such as documentary, technology and digital, the age structure and population distribution of Bilibili, have shown a trend of more mature and comprehensive, successfully covering a wider range of target groups.

In addition, the "post-10 s" young users are an important source of the future core users of Bilibili. In order to help these users use B more appropriately, on May 30, 2019 under the guidance of the Cyberspace Administration of China. In this mode, Bilibili selects a batch of education and knowledge content and presents it on the home page, users cannot recharge and reward, and they cannot use Bilibili from 22 PM to 6 am the next day. If the daily use time exceeds the trigger time set by parents, they need to enter the password to continue to use it. Through the online youth model, Bilibili promotes the healthy growth of teenagers, assumes more corporate social responsibility, and lays a foundation for future user acquisition (Yu, & Liu, 2022).

As the originator of bullet screen video websites in China, bullet screen culture has become one of the most distinctive highlights of Bilibili. The "synteny" of the bullet screen breaks the restrictions of region, time and space between users, and meets the interaction and social needs of users. In addition, the bullet screen is becoming more and more a part of the content, combined with the bullet screen greatly increases the fun of watching the video, adding a lot of color to it. In addition, under the high-quality bullet screen control mechanism of Bilibili, the user experience is guaranteed, and the unique language symbol system of Bilibili is formed, such as "airborne" and "2333" (Gao, 2020).

The PUG video community model of Bilibili is very similar to that of YouTube. Both platforms bring together a group of quality content creators, and both have a high level of user engagement and cohesion. YouTube Revenue is mainly composed of advertising revenue, which has grown rapidly in recent years. The market expects its revenue to exceed \$24 billion in 2019. YouTube The main cost is revenue sharing with video creators (about 55% of advertising revenue is distributed to video creators) and bandwidth costs. The market estimates that YouTube is profitable (although Google does not confirm this information) and speculate that its EBITDA margin is around 5-20%. YouTube The valuation in the market is about 7-10 times P / S, or \$150 to \$200 billion. The positioning of Bilibili PUG video community is very stable and is expected to become the Chinese version of YouTube. But from the perspective of realization, there is still a certain gap between Bilibili station and YouTube (Wang, 2015).

4. Comprehensive Review of Online Video Teaching

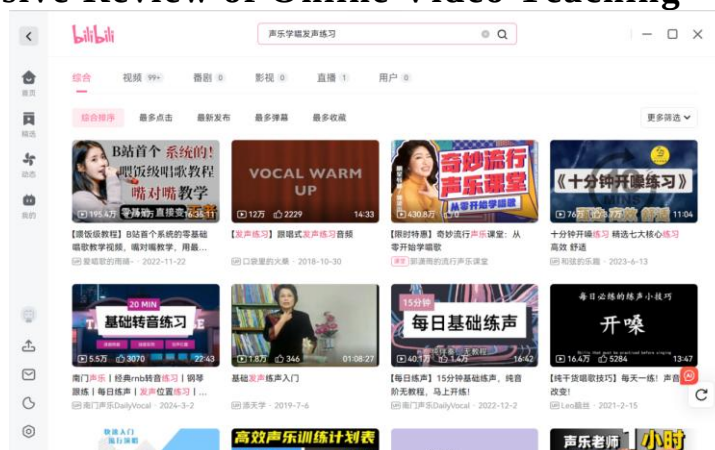

Figure 2: The Home page of the Bilibili
Source: Bilibili

Online teaching really breaks the limitation of time and space, and has the maximization of resources and material resources, anytime and anywhere the advantages and characteristics of the independent learning behavior, the interactive learning form of teacher-student communication and student self-study, the personalized teaching form, and the automation of network teaching management, namely the new educational tools, are the great changes of teaching methods. In the

1990s, the research of online teaching appeared abroad, which went through the concept formation, technology exploration, theoretical maturity and theoretical guidance and practice, and rapidly expanded to the world. Since the early 20th century, online teaching experienced a long exploration period in China and gradually grew up. At the beginning of the 21st century, online teaching has entered the implementation stage, which can be said to be the technical exploration period and the theoretical maturity period of online teaching. Researchers began to explore online teaching skills in order to provide technical guidance to teachers' online teaching. Some online teaching software, programs and so on came into being. In 2000, Pamela J.W Gore published a paper, introduced the Georgia college opened some online courses, share the online courses they use the management software, and introduces some functions of its online teaching, such as: bulletin board, chat tools, course notes, whiteboard, online test, student tracking, link journal articles, etc., and these functions for our current online teaching network platform and online teaching many functions in the teaching software partition laid the tone, provides the model. Some researchers have begun to explore the relationship between online teaching and technology. Since 2005, the research on online teaching has gradually entered a hot period. Some researchers try to conduct online teaching design, online teaching method and teaching strategy research (Zhang, & Qi, 2023).

5. Wo Zhu Chang Jiang Tou

The recommendations practical how Bilibili serves as a vital educational tool, facilitating a comprehensive learning experience that bridges the gap between tradition and contemporary practices in vocal music education. Through its multifaceted approach, the platform empowers a new generation of musicians to connect deeply with the cultural heritage encapsulated in "Wo Zhu Chang Jiang Tou."

Piano accompaniment: *Wo Zhu Chang Jiang Tou* as an ancient poetry art song, its piano accompaniment is also an important part of this song. Teachers can first play the piano accompaniment part, so that students are familiar with the melody and rhythm of the song, and put students into the song situation, and initially perceive the emotion of the song through the accompaniment. And then cooperate with the students to play together to create the atmosphere of the song. As the main line of the song, melody leads the form and development of the song, and also lays the emotional tone of the song. It can be said that melody is the soul of the song. He has always attached great importance to melody creation in music creation. Therefore, to sing this art song well, he not only needs to have an in-depth understanding of the life history of the songwriter, the creation background, the text connotation of the ci, but more importantly, he also needs to conduct an in-depth analysis of the melody of the work itself (Shangguan, 2020).

Figure 1 Musical form analysis diagram

Over-true	A				B				C							
	a	a ¹	b	a ²	c	c ¹	d	e	f	c ¹	g	h	f	c ¹	d	h ¹
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
D major					G major											

Figure3: Musical structure diagram of *Wo Zhu Chang Jiang Tou*
Source: Yang (2023)

The song is an unbalanced scale, atypical parallel single trilogy type, 6 / 8 shot, fast. Although the main tone is the G palace tone, the prelude and the A department are in the D palace system, from the B department to the G palace system (although there is A tonality change in the middle). The accompaniment part of the whole song is configured according to the western major

harmony system, which makes the whole song add the national tone color to the harmony framework of the western tone from the beginning. Are basically 16 points, and each part does not appear too much termination type, so as to describe the endless surge of the river.

In the prelude, the melody line in the middle part is A-B- # F-B (the chord is alternating D major major chord and B minor third chord), which can be regarded as not only the sign-feather-horn-feather of D palace system, but also as the shang-horn-change-palace-horn of G palace system. However, but the former is more in line with the characteristics of the pentatonic tone of the Han nationality. Part A is A song composed of four-sentence paragraphs. The first to fourth sentences "Wo Zhu Chang Jiang Tou drink the water of the Yangtze River" are part A. This part is A total of 16 sections and a square structure of 4 + 4 + 4 + 4, and the melody and poetry are neatly combined here, a melody corresponds to a poem, and sometimes there is a small connection between each other, which strengthens the auditory fluency (Yang, 2023).

The song from the beginning gives people the feeling of the river flowing. The smooth accompaniment texture is like the galloping river water, allowing the audience to instantly enter the artistic conception of the music, perfectly showing the theme of the song. With the tone of telling, the stable rhythm and liquidity seem to give the audience a picture of the author missing on the head of the Yangtze River. The musical material of the bearing sentence is basically the same as the starting sentence. The sentence has the tonal characteristics of minor, showing the helplessness of you. The sentence is still developed with the musical materials of the first two sentences, and the open end is used to push the song to a climax, paving the way for the expansion of the next paragraph (see figure 4)

Figure 4: The sentence of the song *Wo Zhu Chang Jiang Tou*
Source: Yang (2023)

The second sentence "Day and night miss you but can't see you" gradually changed from the smooth to the second extreme advance, 19 bars to reach the high octave of the A sound, who is fully prepared for the B part (see figure 5)

Figure 5: The sentence of the song "Day and night miss you but can't see you"
Source: Yang (2023)

The fourth phrase (17-20 bars) goes back to the D system (and the C#) and ends. The melody of the first and second sentences is relatively stable, from the feather tone of minor color to the commercial tone of mixed color, thus having obvious characteristics of starting and bearing. The third and fourth phrases turn into the tone patterns with major color, and the musical mood gradually rises. The first high point of the whole song in the melody line represents the first outbreak of emotion, and the whole plays the role of turning and closing. This part also has the syntactic feature of "overlapping structure". The first and second sentences are similar and equal length, and the subsequent part has a tendency to go in one go. In addition, in terms of the vocal characteristics of Part A, the melody of "Day" in bars 13-16 is imitated on the bass. Starting from the g sound of the small word group, it shows the tone of crying, and better interprets the melancholy and sadness of "seeing you". Later, the bass between section 17-19 and the melody is reflected (see Example 2). Part B is a song composed of four-sentence paragraphs, whose scale is the same as department A. The first phrase (section 21-24) "When will the water rest ~ not the acacia" starts from the main chord of D major, and the G tone D is used to weaken the e minor, so as to strengthen the harmony impression of G major, the tone turns to the G mode and ends at the D sign (see figure6)

Figure6: The sentence of the song "When will this water rest"
Source: Yang (2023)

The second characteristic of the phrase (bar 25-28), the tone of A# from the piano accompaniment in bar 26 changed the mood of the song because it is not in the key of G major, but it drives the mood to relate the lyrics which say "When will this hate be over". The change tone is not the intone but more like the off-tone in the small tone system, which is the G major, and has the nature of the auxiliary chord (see figure 7)

Figure 7: The sentence of the song "When will this hate be over"
Source: Yang (2023)

The third line (29-32) is still in G Palace. The fourth phrase (section 33-36) is transferred to the D palace system through the transfer mode of "changing palace to corner" and ends at the D Palace. It ends with a complete termination. (see figure 8)

Figure 8: The sentence of the song “I will not miss you”
Source: Yang (2023)

In the structure, part B also has the four stages of starting, bearing, turning and closing. It can be seen that the foundation of the five-tone style borrowed the harmony technique of the large and small tone system to integrate the two systems and enhance the color of melody and harmony. Department C is a song style composed of complex music segments. The lyrics are the repetition of B, but compared with B, the melody line, tone, harmony, speed and intensity all change significantly, which is actually a new stage and a new paragraph. The first phrase (37-40 bars) begins at G Palace and ends at B feather (see example 6). It produces color contrast with the D sign of the first phrase of B (21-24 bars). In terms of harmony, an A group of small characters appears at the beginning.

Figure9: The sentence of the song “When will this water rest”
Source: Yang (2023)

C department last sentence (65-68 section) once again in the highest point of the second word a sound, from 61 section strength mark *f*, from "wish your heart like my heart", "wish", a word, a sound in the loud area certainly strong sing, until the last pitch "acacia" three words, in the strength of the *ff*, in the slow speed and the end of inner emotion. The music processing here, the young master not only the heroine's endless missing and loyalty to love, made a full expression, but also in the revolutionary period of persecution and even sacrificed comrades, the music mood reached the peak, and finally ended the whole song.

In addition, the texture of the whole work is also worth paying attention. The Yangtze River must have a pivotal position for this work, as an invisible line of love. The Qing Lord fully considered this characteristic in his creation. He represented the Yangtze River with a continuous decomposition chord progression of sixteen points, which ran through the accompaniment texture, forming the bedding and rendering effect: Example 1: The introduction part of Wo Zhu Chang Jiang Tou (Wang, 2021)

Figure10: The sentence of the song
Source: Wang (2021)

The first 4 bars of the work are the introduction of the piano sound, setting the initial tone of the style. The two parts of the left and right hands form the polyphony of "you go, I stop", the right hand is the continuous chord of the strong shot without strong sound, the long bass of the left hand continues, and the "centrifugal" lines. The second variation takes place in the rotation of paragraph B, where the left and right hands of the piano voice are counter positioned, and the original strong shot is also changed into a chord sound, and the original continuous sound part is changed into a column chord process. So, I'm listening

The perceptual effect is more "symphonic", and the emotional color is stronger, and it is properly combined with the poetry content at this time. This romantic and artistic phonological processing method makes this part of the emotional tension greater, just corresponding to the poetic content of the lyrical nature (Tan, 2020). In conclusion, the author green Lord with artistic conception as the main context, naturally form perfect lyrics collocation, whether the whole rhythm on three + six beat flexible adaptation, or melody creation superior into + big jump cohesion, or the statement structure, build a distinct harmony logic, all embodies the tune with the content, the wonderful blend, mutual support, make the artistic conception of ancient poems.

The sudden impact does not deliberately destroy the coherence of the music before this sentence, the singer's singing mood of some words is always in a brewing outbreak situation. Bar 33-35, the previous melody relative to the overall melody downward mood has decreased, tends to stabilize. The sound area of the melody reaches from the high zone to the middle zone, with the strength mark *f*. Therefore, in the interpretation of this sentence, people should pay attention to the strong singing power, and the singing state of the lyrics is in the implicit and deep feeling. Such treatment can express the woman's helplessness and sadness of "you do not see you every day", as well as the longing for a better life in the future. 65-68, bars, as part of the B paragraph, this sentence is actually a repetition sentence pattern, located at the end of the song. The reason why the author quoted repeated techniques here, the purpose is to emphasize emotion, to this, when singing to this part, people need to grasp the level of emotion. The strength mark "*ff*" appears in this sentence, and the singer should pay close attention to the change of strength and gradually push up the degree of emotional performance. After this, the "a tempo" requires the singer to restore the emotional expression to the normal level, and the musical appeal also takes a turn in this one detail. When dealing with this turning point, the author thinks that the singer should adopt the method of weak sound to give the audience a feeling of lingering sound back, and then cannot help but recall the artistic conception that has been produced in front of the whole poem (Xu, 2020)

6. Singing analysis

The whole song Wo Zhu Chang Jiang Tou adopts the rhythm form of 6 / 8 shots, a paragraph is a breath. The work has high requirements for the breath of the singer, suitable for easily singing the music melody, but also need to maintain patience to ensure the fluency of the song. For example, the accompaniment texture uses 16-minute notes at the beginning, reflecting musical fluidity and rhythmic stability. Before singing, the people must pay attention to

breathing, the mouth is open, the palate is actively raised up, the throat is down, when people inhale, will feel a cool breeze blowing from the throat, lift the upper mouth cover, to make the pipe maintain a sense of space, so as to obtain the natural sound of the human body. At this time, the people should also pay attention to the relaxation of the body. The people can easily sing the music by shaping the characters, the voice should be soft and flexible, the pipeline should be smooth, the voice and lyrics should be combined together to form the correct text, to ensure that the word is round and relaxed. The song *Wo Zhu Chang Jiang Tou* begins with "I", which is the best word for the singer to find the pronunciation points. The first "I" in the lyrics must be complete and soft, and the following singing is all based on the vocal position of "I". Pay attention not to adjust the channel and the singing position at will, so as not to feel tired because of the excessive use of the sound when singing, and then cannot use the breath reasonably and scientifically. When the sound position and state of the first word are correct, the word "water" in "drinking the Yangtze River water" can get better breath control and complete the extension of the small drag when the performance strength is gradually weakened. This sentence must pay attention to the control of breath in the sound processing, and the transition from strong to weak. At the same time, the word "water" can be returned to the "i" mother sound, do a good job of extending and maintaining the small drag, fill the rest sound of the latter section, and directly enter the repeated paragraph of the next musical paragraph work. Can be a good test of the singer's second creation of the work, especially at the end of the three words "acacia meaning". It is not difficult in pronunciation, but how to combine its pronunciation with intonation is a noteworthy singing difficulty. If you do not pay attention to singing, it is very easy to appear low tone, resulting in low high pitch. So, the people need to pay extra attention to the combination of sound and tone (Zhang, 2015).

1) The use of breath

To well use breath, the people must first have the right way of breathing, in the process of singing practice we can find the chest type breathing way of breath is generally shallow, generally use chest type inhale more appropriate, after inhaling with diaphragm to control breath, and in the breath when the fulcrum to control the breath stability. To make the song loud and penetrating, breath is an important part.

Wo Zhu Chang Jiang Tou is a very strict breath control tune, *Wo Zhu Chang Jiang Tou* has a speed of *Allegro ma non troppo*, So while singing, people must try to control the breath, Be ready when you inhale, Body relaxation, There must be support to maintain the mobility and consistency of the melody, Support the whole piece with our breath, Do a lyric a breath, The first sentence of the song is relatively moderate, so the people need to push a little stronger, The second sentence, The melody moves from A to E words, The word "water" jumped from E four to the small A, after the melody advances gradually, the strength changes to "p", And extend back to the next subsection, The song reaches here to a small climax, So the breath control here is very important, It will directly affect the integrity of the song, So the breath here first advance and then weak close. This way of singing can make the song more delicate, more in line with the situation of the song, and bring people a sense of continuity. The third sentence with the tone of question, to express the heart of the solemn and stirring, until the last sentence to slow down, so the people need to "not" after the breath, can be firm, full of deep feeling to sing the song fuller (Xiang, 2019).

The human voice area has a chest voice area and a head voice area. In order to overcome the rupture of the sound area change, it is necessary to emphasize that when singing, there should first be a completely pure, comfortable singing extended sound supported by the smooth breath, and then various skills can be developed on this basis. Great attention should be paid to the establishment of stable basic skills. A weak voice should be in the own conditions of the sound to develop, the most important thing is to make the sound of the whole range unified. In order to make the sound full and strong, the individual bass should be trained, so that the bass is relaxed and bright, without any shortcomings, and then extended to the middle sound area, so that the middle sound area is as perfect, relaxed, plump, round and bright as the bass sound. Singing to make the voice is very concentrated, too loud singing will hinder hearing their own shortcomings. However, young singers should not sing too quietly too early. It is easy to sing

quietly, but once they become a habit, they cannot perform their works well in a large venue. Always use the strong volume to practice the basic skills. Master the maintenance, strengthening and control of breathing, do not practice weakening on a tone. When practicing this technique, the breath should be steady. First, the change of the sound volume should be controlled entirely by the breath, but not by the throat changes (Zhao, 2012).

2) Bite words

When singing the art song *Wo Zhu Chang Jiang Tou*, the singer must grasp the pronunciation of every poem and accurate pronunciation. The author's creation draws lessons from the western composition method, so the singer in the process of singing, should focus on the use of scientific voice to clearly pronunciation, to ensure that the pronunciation is correct, if the singer cannot correctly grasp the pronunciation, not only the meaning of the lyrics is vague, but also lost the original color of the lyrics. Every word in singing is composed of initials and finals. When biting words, the pronunciation is quickly returned to the finals to prolong the pronunciation of finals. The finals in the lyrics are concentrated as *uo*、*u*、*ang*、*iang*、*ou*、*un*、*uei*、*i*、*ian*、*ong*、*in*、*ui*、*iu*、*en*、*e*、*ing*, mainly to the complex rhyme mother mainly. For example, at the beginning of the music, the "head" of the word *Wo Zhu Chang Jiang Tou* is longer, so the "t" of the voice is almost quickly returned to the final's "ou", which is similar to the traditional *bel canto* pronunciation, but the consonant, and the center of gravity shifts to the vowel. For example, the word "tail" should also highlight the exaggeration between the "ei" of the finals and the finals, which can not only ensure the unity of the position when singing, but also make the sound clear, mellow and natural. Have a song at the end of the "only you heart like my heart" in "like" and "heart" in closed accent "i" and "n", often appear in Chinese works, when singing should use the same method, initials "s" and "x" to "i" and "in", due to the high tone to remember after the cavity fully open, cannot clip the voice, this voice harsh and unnatural, to an open accent "u" and "o" state to sing, put an end to "phonetic alphabet". The singer should practice biting and speaking by reading in a high position, using the support of breath, the coordination between breath and diaphragm, and the strength of the pharyngeal wall to make a sound (Qian, 2014).

3) Note time value

In order to fully show the emotion and charm of the artistic song *Wo Zhu Chang Jiang Tou*, the singer must do a good job between the lyrics and the notes, and improve the singing level with the help of certain singing skills. The singer not only needs to show the connotation of the music work like a poem, but also should pay attention to the priority between the words, to ensure that there is a certain "sense of distance" between each word. In performing Chinese art songs, we should first conform to the habits and logic of Chinese people speaking, and should not arbitrarily destroy the language order and coherence of a sentence. Ancient poetry is in line with the speaking mode and thinking of the ancients, which needs to carefully figure out the meaning. When singing, without destroying the artistic conception of the lyrics, the sentence should be more delicate and exquisite. For example, from section 1 to section 32, there is no need to sing in one sentence. In section 33, the word "negative" of "surely not" requires a pause, which retains the original charm of the ancient words. And as in the 59 section "only wish your heart like my heart" this sentence is a whole, cannot "heart" and "like" apart, some singers because of breath, in the middle of the "heart" and "like" broken, such expression method not only make the lyrics in affection not coherent, also destroyed the song conception of aesthetic feeling, so should go to express this sentence completely. The art song *Wo Zhu Chang Jiang Tou* has a lot of equal time notes, such as the end of each sentence, there are different notes at the end. Different notes can promote the fluidity of the music, a total of 6 beats is the clever design of Mr. Qing Zhu, just designed the chanting lyrics. So, the singer in the music singing, should understand the composer clever arrangement, emotion and singing skills closely, when singing to high, should pay attention to the change of emotion, with the cadence of singing, on the basis of security sound law, strictly according to the specification of the sentence division reasonable appropriate adjust ventilation position, to show the characteristics of Mr Green Lord creation, to

ensure the music melody smoothly (Sun, 2015).

7. Conclusion

The findings indicate that platforms like Bilibili play a crucial role in providing accessible learning materials, including varied renditions, instructional videos, and professional guidance. The availability of comprehensive resources on Bilibili—including emotional analysis, melody breakdowns, and pronunciation techniques—enhances students' understanding and appreciation of the song's intricate emotional landscape. As an ancient poetry song rich in cultural heritage, "Wo Zhu Chang Jiang Tou" demands careful attention to its emotional tone and expressive nuances during instruction. Teachers are encouraged to guide students through the gradual build-up of emotions throughout the piece. Integrating various learning styles, such as watching teaching videos, practicing through sing-along sessions, and focusing on emotional control, empowers students to develop their vocal skills holistically. This multifaceted approach facilitates both technical proficiency and deeper emotional expression.

Students who engaged with the resources available on Bilibili demonstrated notable improvements in their singing abilities and emotional conveyance. They were able not only to accurately express the song's sentiments but also to personalize their interpretations, reflecting their unique insights and experiences. The resources offered by Bilibili foster a collaborative environment for learning and communication, promoting the inheritance and evolution of musical culture within the community.

The integration of technology with traditional vocal training methods enriches the educational experience for students at Jinan Bi an Art School. By leveraging digital platforms and emphasizing emotional engagement, aspiring vocalists can achieve greater mastery of their craft while contributing to the preservation and advancement of their musical heritage.

7. Suggestions

The article titled "The Video Practice on Bilibili of the Chinese Vocal Song Wo Zhu Chang Jiang Tou" should begin by providing an overview of the song, highlighting its historical significance and cultural relevance within Chinese music. It is essential to discuss Bilibili's rise as a dominant video-sharing platform, particularly among younger audiences, and its role in promoting traditional Chinese vocal music. There are many different versions of Wo Zhu Chang Jiang Tousing videos and teaching videos on Bilibili website. Students can choose the version suitable for themselves according to their preferences and level of learning: For example, students of tenor type can imitate, learn and train by watching teacher Shi Yijie or Teacher Dai Yuqiang's master open class; Soprano students can also learn this song as a practice by watching the master class of Teacher Gong Shuang or Teacher Diribair.

References

- Chen, A. (2021). Musical characteristics and singing analysis of the art song "Wo Zhu Chang Jiang Tou." *Art Appreciation*, 2021(06), 67-69.
- Gao, G. (2020). Exploring the ecological community of "Generation Z" subcultures under the bullet screen communication mechanism: A case study of Bilibili. *Media Forum*, 2020(02), 134-136
- Shangguan, M. (2020). Analysis of singing techniques and characteristics of "Wo Zhu Chang Jiang Tou." *International Public Relations*, 2020(08), 269-270.
- Tan, M. (2020). Comparative analysis of two versions of the song "Wo Zhu Chang Jiang Tou." *Art Appreciation*, 2020(02), 8-19.
- Wang, H. (2021). Research on the interaction mechanism of bullet-screen communities: A case study of the bullet-screen video platform Bilibili. *Audiovisual*, 2021(07), 153-154
- Wang, L. (2021). Analysis of singing techniques in the song "Wo Zhu Chang Jiang Tou." *Journal of Pu'er College*, 2021(06), 87-89.
- Wang, S. (2015). Research on the construction of internet subculture on the bullet screen website Bilibili. *Southeast Communication*, 2015(11), 110-112
- Xin, Y., & Peng, X. (2021). Creative analysis of the art song "Wo Zhu Chang Jiang Tou."

- Contemporary Music*, 2021(10), 122-124.
- Xu, L. (2020). Comparative analysis of two singing versions of "Wo Zhu Chang Jiang Tou." *Art Appreciation*, 2020(03), 8-9.
- Yang, Q. (2023). The timeless classic of music—"Wo Zhu Chang Jiang Tou." *Yellow River Voice*, 2023(10), 32-35.
- Yu, S., & Liu, X. (2022). A study of content and audience interaction patterns on bullet-screen video platforms: Taking the bullet comments of "The First Time in Life" on Bilibili as an example. *Journal of Nanjing Xiaozhuang University*, 2022(01), 112-117
- Zhang, S., & Qi, R. (2023). Insights into youth ideal and belief education from bullet screens under the interactive ritual chain perspective: Based on the analysis of bullet comments from the documentary "This is China" on Bilibili. *Journal of Changzhou Institute of Technology (Social Science Edition)*, 2023(02), 132-139

การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธจิตวิทยาสำหรับผู้สูงอายุในการ
ดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

**Development and Upgrading of Quality of Life According to
Psychological Buddhist Principles for the Elderly in Social
Welfare Care at the Local Level in Khon Kaen Province**

สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย¹, พระครูปลัดทวี อภโย², สุตติพงษ์ สายาพัฒน์³,

อาทิตย์ ผ่านพูน⁴, พระครูสุธีปทุมมากร⁵ และศิริกัลยา มานาดี⁶

^{1,2,3,4,5,6}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย นครปฐม ประเทศไทย

Surasak Audmuangpiea¹, Phrakrupalad Thawee Abhayo², Suttipong Sayapat³,
Artit Phanphoon⁴, Phrakhrusutheepatummakon⁵ and Sirikanlaya Manadee⁶

^{1,2,3,4,5,6}Mahamakut Buddhist University, Nakhon Pathom, Thailand

✉: su.ra.suk.2532@gmail.com

(Corresponding Email)

Received: 08 March 2025; Revised: 26 March 2025; Accepted 27 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น 2) เพื่อสร้างการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น 3) เพื่อถ่ายทอดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม สอบถามกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองศิลาจังหวัดขอนแก่น จำนวน 376 ชุด เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรงของเนื้อหาระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.980 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การทดลอง One Group Pretest-Posttest Design โดยใช้สถิติ t-test (dependent Samples) กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้แทนสำนักงานพระพุทธศาสนา ผู้แทนเทศบาลเมืองศิลา และผู้แทนชมรมผู้สูงอายุเทศบาลเมืองศิลา จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้บรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า : (1) ระดับพฤติกรรม การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา พฤติกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย

3.31 และพฤติกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา เรื่อง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27 (2) ระดับความคิดเห็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.26 การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านรายได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านที่พักอาศัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านนันทนาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22 การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 และการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 (3) การทดสอบภาพรวมของการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) จากการการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่ พบว่า ปัญหาและความต้องการที่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มกิจกรรมนันทนาการ เช่น การร้องเพลง ฟังเพลง ฟังนิทานธรรมะ และการออกกำลังกายที่เหมาะสมนอกจากนี้ ความคิดเห็นเหล่านี้ยังสะท้อนถึงความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมที่หลากหลายและให้ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การดูแลทางด้านจิตใจและการจัดสรรสถานที่ที่เหมาะสมในการพบปะสังสรรค์

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต, หลักพุทธจิตวิทยา, ผู้สูงอายุ, สวัสดิการสังคม

Abstract

This research aims to 1) analyze the current issues regarding the quality of life for the elderly under local social welfare services in Khon Kaen province, 2) develop and enhance the quality of life for the elderly in accordance with psychological Buddhist principles within local social welfare services in Khon Kaen, and 3) implement the development and enhancement of the elderly's quality of life based on psychological Buddhist in local welfare services in Khon Kaen. Data was collected using questionnaires from 376 elderly individuals residing in the Silala municipality, Khon Kaen province. The research tool employed a 5-point Likert scale with content validity ranging from 0.80 to 1.00, and a reliability score of 0.980. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation, and used a One Group Pretest-Posttest Design with t-test (dependent samples). The key informants included representatives from the National Office of Buddhism, the Silala municipality, and the elderly club in Silala, with 15 individuals selected through purposive sampling. The tool used for qualitative data was an interview, and the data was analyzed descriptively. The

research findings revealed that: 1. The overall behavior of developing and enhancing the elderly's quality of life based on psychological Buddhist was at a moderate level with an average score of 3.31. The overall perception of this development was also moderate with an average score of 3.27. 2. In terms of opinions on the development and enhancement of the elderly's quality of life under local social welfare services, health and medical care scored highly with an average of 4.26, income scored 4.14, housing scored 4.14, recreation scored 4.22, and social security, family, caregivers, and protection scored 4.11 on average. 3. A significant statistical difference was found at the 0.05 level between pre- and post-test results for the overall development and enhancement of the elderly's quality of life under local social welfare services. 4. Based on data collected through interviews with the elderly in the area, clear issues and needs were identified, particularly in terms of increasing recreational activities such as singing, listening to music, listening to Dhamma stories, and engaging in appropriate exercise. Additionally, these opinions reflect the desire for greater participation of the elderly in a variety of activities, fostering a sense of belonging in society, such as providing mental health support and allocating suitable spaces for social gatherings.

Keywords: Quality of Life Development, Buddhist Psychology, The Elderly, Social welfare

1. บทนำ

ประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างถาวร จากนโยบายประชากรและการวางแผน ครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในอดีต รวมถึง ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้ง ด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมี สุขภาพที่ดี มีอายุยืนยาวขึ้น มีการศึกษา ทักษะ และความรู้ดีขึ้น ผลสำเร็จดังกล่าวมีผลทำให้ ภาวะเจริญพันธุ์และอัตราประชากรวัยเด็กและ วัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ประชากรที่มี อายุ 60 ปี ขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง ปี 2573 คนไทยเกือบ 1 ใน 4 จะเป็นประชากร ผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ที่สำคัญ คือ กำลังแรงงาน ใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีแนวโน้มลดลงจนอาจจะนำมาซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานและ กระทั่งต่อขีดความสามารถในการ แข่งขันของ ประเทศในอนาคต ขณะเดียวกันภาระการพึ่งพิง ของประชากรวัยแรงงานในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้นผู้สูงอายุมีความต้องการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตที่ เหมาะสมกับช่วงวัย และสุขภาพมากขึ้น ทั้งใน ด้านที่อยู่อาศัย การบริการด้านสุขภาพและการดูแล การประกันสุขภาพ ประกันชีวิต ตลอดจนการออมเพื่อคุณภาพชีวิตในช่วงชราภาพ ฯลฯ ขณะเดียวกันแนวโน้มการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ภาวะทุพพลภาพ โรคที่มีสาเหตุมาจากการ เสื่อมสภาพของอวัยวะและโรคสมองเสื่อมใน ผู้สูงอายุจะมีสัดส่วน สูงขึ้น ซึ่งจะมีส่วนทำให้ งบประมาณด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จากข้อมูลดังกล่าวจึงเป็น เหตุผลหนึ่งที่ ผู้สูงอายุมีความต้องการและมีความจำเป็นในการ ได้รับสวัสดิการสังคมจากรัฐหรือจากภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อต้องการให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี (สุदारตัน สุตสมบูรณ์, 2557)

สวัสดิการสังคม (Social Welfare) เป็น เรื่องสำคัญและจำเป็นเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับคนทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย เป็นวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) ของคนในสังคม ซึ่งแต่ละคน ต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น โดยกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ตามท้องถิ่นที่มีความห่างไกลความเจริญ ตามนโยบายในการปฏิรูปประเทศไทย โดยกำหนดกรอบการปฏิรูปภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และให้ทุกส่วนราชการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินการจัดทำภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในสังกัด และได้แจ้งเวียนผลการจัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระยะ 20 ปี เพื่อทราบและใช้กรอบแนวทางในการกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงานของส่วนราชการระดับกรมในอนาคต โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) แผนปฏิรูป และจัดทำแผนแม่บท (Operation Plan) อีกทั้งการดำเนินการขับเคลื่อนภารกิจปรับปรุงโครงสร้างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวง กรม (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2558 ได้ประกาศกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2559 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2559 เป็นต้นไปกรมกิจการผู้สูงอายุ จึงได้มีการพัฒนายุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี กรมกิจการผู้สูงอายุที่ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศในการนำพาประเทศไทยก้าวสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจังหวัดขอนแก่นมีจำนวนผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก สมศักดิ์ จังตระกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น กล่าวว่า จังหวัดขอนแก่น มีประชากรจำนวน 1,805,910 คน มีผู้สูงอายุจำนวน 287,373 คน คิดเป็นร้อยละ 15.91 ประชากรวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 12.79 ในปี 2558 เพิ่มขึ้นร้อยละ 15.91 ในปี 2562 ทำให้จังหวัดขอนแก่นเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอดใน ปี 2573 (ร้อยละ 30) จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พบว่า มีผู้สูงอายุจำนวนมากที่อาจจัดอยู่ในภาวะเปราะบาง จำนวนของผู้สูงอายุที่อยู่ตามลำพังคนเดียวหรือตามลำพังกับผู้สูงอายุด้วยกัน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงและผู้สูงอายุที่เป็นโรคสมองเสื่อมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีกมากในอีก 20 ปีข้างหน้า ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงจะเพิ่มเป็นเท่าตัว จังหวัดขอนแก่น ได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองอัจฉริยะ Smart City ตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ Thailand 4.0 ประกอบด้วย 6 สาขาได้แก่ Smart mobility, Smart Living, Smart Citizen, Smart Economy ,Smart Environment และ Smart Governance ซึ่งเป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี เพื่อให้เกิด

ความสละสลวยมากขึ้น (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2564) อย่างนั้นแล้วจังหวัดขอนแก่นจึงเป็นพื้นที่ในการที่จะต้องพัฒนาสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุให้ได้รับสวัสดิการได้อย่างทั่วถึง

การพัฒนาผู้สูงอายุตามแผนพัฒนาชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ มีทักษะความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย มีความรอบรู้ทางการเงิน มีความสามารถในการวางแผนชีวิตและการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า รวมถึงการพัฒนาและปรับทัศนคติให้คนทุกช่วงวัยที่เคยกระทำผิดได้กลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดขอนแก่นในยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพคนและสังคม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การสนับสนุนสวัสดิการสังคม และส่งเสริมครอบครัวเข้มแข็ง เป้าประสงค์ 1) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส มีหลักประกันความมั่นคง และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง 2) ครอบครัวมีความอบอุ่นเข้มแข็ง 3) ผู้ใช้แรงงานมีหลักประกันในการทำงาน มีสวัสดิการ มีความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย ในด้านพระพุทธศาสนาได้ยกระดับและเคียงคู่มากับสรรพวิทยาของมวลมนุษยชาติเพื่อให้องค์ภูมิแห่งพุทธปรัชญา ปรากฏอยู่ท่ามกลางความเป็นเลิศของสรรพวิชาทั้งสามแผนนั้ไปสู่งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่นต่อไป

คณะผู้วิจัยดำเนินการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น พบว่า จังหวัดขอนแก่น ได้กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุแล้ว โดยอำเภอที่มีผู้สูงอายุมากที่สุด คือ อำเภอเมืองจตุรพักตรพิมานมีผู้สูงอายุ ร้อยละ 16.7 ของประชากรทั้งจังหวัด และอำเภอที่มีผู้สูงอายุน้อยที่สุด คือ อำเภอเขาสวนกวางมีผู้สูงอายุ ร้อยละ 12.4 ของประชากรทั้งจังหวัด แผนงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีการบูรณาการระหว่างศาสตร์ คือ ทางด้านรัฐศาสตร์และสังคมสงเคราะห์เป็นต้น มี คณะผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการทำงานในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ “พฤติกรรมและการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลหนองโน อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น” ดังนั้น โครงการวิจัยนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางวิชาการจะได้บทความวิจัยที่เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติและนานาชาติ จำนวน 2 บทความ ส่วนประโยชน์เชิงชุมชนและสังคมนั้น จะทำให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่น นอกจากนั้น ในเชิงนโยบาย ข้อมูลและแนวทางที่ได้จากโครงการวิจัยนี้ หน่วยงานภาครัฐ และสถานศึกษาที่

เกี่ยวข้องนำไปใช้กำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธจิตวิทยาสำหรับผู้สูงอายุต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อสร้างการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อถ่ายทอดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix Methods Research) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการทดลอง (Experiment Research) มี

ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์คุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมี 6 ประการ คือ 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล 2) ด้านรายได้ 3) ด้านที่พักอาศัย 4) ด้านนันทนาการ 5) ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง 6) ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน แล้วสร้างเป็นแบบสอบถามการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น โดยใช้เป็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคม 5 ด้าน

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองศิลา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 6,378 คน (ข้อมูลจากกองสวัสดิการเทศบาลเมืองศิลา, 20 ธ.ค. 2565) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองตำบลศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยกำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร

ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้จำนวน 376 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ส่วนกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองตำบลศิลา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เมื่อได้ขนาดตัวอย่างแล้ว ได้ทำการสุ่มตัวอย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) คือ 3 คน วัน 1 คนทำแบบนี้จนกว่าจะครบจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดย การวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถสรุปได้ 6 ด้าน คือ 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลตามหลักพุทธจิตวิทยา 2) ด้านรายได้ตามหลักพุทธจิตวิทยา 3) ด้านที่พักอาศัยตามหลักพุทธจิตวิทยา 4) ด้านนันทนาการตามหลักพุทธจิตวิทยา 5) ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครองตามหลักพุทธจิตวิทยา 6) ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุนตามหลักพุทธจิตวิทยา เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ปลายเปิด เป็นแบบมาตราวัด โดยลักษณะของแบบสอบถาม จำแนกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมและการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น มีลักษณะเป็นมาตราวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 2 อย่าง ประกอบด้วย ใช้ได้ กับ ใช้ไม่ได้ โดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น มีลักษณะเป็นมาตราวัดพฤติกรรม โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุดโดยใช้สถิติวิเคราะห์ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและแนวการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความต้องการในการใช้กลยุทธ์การเสริมสร้างพุทธบูรณาการในการต่อต้านการทุจริตให้กับเด็กและเยาวชนในจังหวัดขอนแก่น จำแนกเป็นรายข้อ รายด้านและรวมทุกด้าน

2. จัดลำดับในการใช้การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยที่มีค่าสูงสุด เป็นเกณฑ์การพิจารณาในการใช้การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา

ระยะที่ 2 ศึกษาการใช้การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธ

จิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

คณะผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นแบบสอบถามต่อจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นตอนที่ 3 โดยมีมาตรวัดประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ พร้อมทั้งให้ค่าคะแนน 5 4 3 2 1 และวิเคราะห์ ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการแปลความหมาย ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึงมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึงมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึงปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึงน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึงน้อยที่สุด

เมื่อได้ร่างแบบสอบถามแล้วคณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปดำเนินการ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เช่นเดียวกับแบบสอบถามของวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แต่ว่าเมื่อ Try Out แล้วก็จะนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยได้ค่าความ เชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.980

หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) พัฒนามาจากการวิเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และตัวแทนสภาเด็กและเยาวชน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ รวมทั้งสิ้น 30 คน แล้วนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

หลังจากเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยมีการดำเนินการคัดเลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับการศึกษา โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม (Focus group) ตามการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น โดยมีผู้เข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านศาสนา 1 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านสวัสดิการสังคม 1 คน

การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม โดยการถอดเทปละเอียดและเปรียบเทียบกับการจดบันทึกข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลต่อจากนั้นจึงสรุปผลในหัวข้อต่าง ๆ ได้แก่ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ไปใช้เพื่อพัฒนาผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ สรุปผลและปิดการสนทนากลุ่มโดยประธานการประชุม

ระยะที่ 3 ถ่ายทอดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

ในระยะนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัย 2 ขั้น คือ ศึกษาและสำรวจจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ในการถ่ายทอดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น โดยนำการพัฒนาที่สร้างขึ้นนี้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินการพัฒนา ว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมอย่างไร

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ จำนวน 5 คน แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ให้เป็นรูปแบบนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และยินดีเข้าร่วมโครงการนี้ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในการนำรูปแบบไปทดลองใช้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประเมินความเหมาะสมของการใช้ถ่ายทอดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยนำถ่ายทอดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างโดยเตรียมวัสดุอุปกรณ์ เอกสาร กำหนดวันประชุมปฏิบัติการถ่ายทอดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น และแจ้งประสานผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการประชุมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น เพื่อชี้แจงแนวทางการใช้การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น กับกลุ่มตัวอย่างภายในกลุ่ม ในวันที่ 22 กรกฎาคม 2567 ณ ห้องประชุมหลวงปู่บุญเพ็ง กับปะโก โดยประยุกต์ใช้แนวทางเครื่องมือการใช้การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น แบ่งกลุ่มผู้ร่วมโครงการเป็น 2 กลุ่ม ตามประเด็นการใช้การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น สมาชิกในกลุ่มร่วมเล่าเรื่องการปฏิบัติที่ดีสรุปเป็นชุดความรู้และสกัดเป็นแก่นความรู้เพื่อใช้ในการใช้การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น จากนั้นสมาชิกเข้ากลุ่มใหม่ ตามกลุ่มของตนเองร่วมกันประเมินตนเอง นำข้อมูลมากำหนดตารางอัตรภาพตามสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน (Current) และเป้าหมายความรู้ที่ต้องการ (Target) ประมวลผลเป็นองค์ความรู้ เพื่อนำการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น ไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้มีความอยู่ที่ดีกว่าในปัจจุบัน โดยมีการดำเนินการอย่างสรุป ดังนี้

- 1) ใช้ Design ในการทดลอง One Group Pretest- Posttest Design โดยใช้สถิติ t-test (dependent Samples) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- 2) กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จำนวน 30 คน เป็นผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองศิลา
- 3) ดำเนินการทดลองตามแผนงานที่กำหนดไว้ 1 วัน ระหว่างเวลา 08.30 น. ถึง 16.30 น.
- 4) วิทยากรได้แก่ คณะผู้วิจัย และ วิทยากรอื่นที่มีความเหมาะสมในเรื่องนี้
- 5) ดำเนินการประเมินผลการทดลองด้วยการใช้แบบประเมินผล การสังเกตการณ์ และการสอบถามแบบไม่เป็นทางการ

6) นำผลการประเมินไปปรับปรุงและการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

4. ผลการวิจัย

1. การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

1) สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 376 คน พบว่า เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.2 มีอายุอยู่ระหว่าง 60-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.3 สถานภาพ แต่งงานอยู่ด้วยกันกับคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 44.0 ศาสนา นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 97.6 การศึกษา ระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 50.1 ปัจจุบันทำงานหรือไม่ ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 74.9 รายได้ต่อเดือน ส่วนมากรายได้ 4,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.3 ท่านมีรายได้จากแหล่งใด เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 44.3 รายได้เพียงพอหรือไม่ เพียงพอ แต่ไม่มีเก็บ คิดเป็นร้อยละ 45.3 โรคประจำตัวมี คิดเป็นร้อยละ 58.7

2) ระดับพฤติกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา พฤติกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ลูกของท่านหรือผู้อื่นที่มีอายุน้อยกว่าเชื่อฟังท่านโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 (หลักธรรมครองใจ) รองลงมาคือ เมื่อมีสิ่งที่ไม่ดีเกิดขึ้นในชีวิตของท่านท่านทำใจให้ยอมรับได้โดยใช้หลักอุเบกขา สัมโพธิมรรค (ความมีใจเป็นกลาง เพราะเห็นตามเป็นจริง) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ลูกหลานญาติพี่น้องของท่านมีความปรองดองกันโดยใช้หลักอคติ 4 (การกระทำอันทำให้เสียความเที่ยงธรรม) พฤติกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา เรื่องโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว รองลงมาคือ หากท่านป่วยหนักท่านเชื่อว่าครอบครัวจะดูแลเป็นอย่างดี และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านรู้สึกผิดหวังในตนเอง

3) ระดับความคิดเห็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น

การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านต้องการให้มีบริการด้านกายภาพบำบัดที่บ้าน รองลงมาคือ ท่านต้องการให้มีสถานที่สำหรับผู้สูงอายุพูดคุยกัน และออกกำลังกาย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านต้องการเรียนรู้หรือคำแนะนำ การดูแลสุขภาพของตนเอง

การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านรายได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการในชุมชน รองลงมาคือ ท่านต้องการให้มีศูนย์บริการข้อมูลด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านต้องการให้มีการจัดหางานพิเศษ เช่น การเป็นอาสาสมัครโครงการต่าง ๆ ด้านที่พักอาศัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านต้องการให้มีการจัดบริการซ่อมแซมบ้านเรือนให้ผู้สูงอายุที่ยากไร้ รองลงมาคือ ท่านต้องการให้มีการอบรมเพื่อความปลอดภัยภายในบ้านของผู้สูงอายุ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านต้องการให้มีที่พักชั่วคราวสำหรับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ด้านนันทนาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านต้องการให้มีการกิจกรรมนันทนาการงานรื่นเริง ในวันสำคัญต่าง ๆ รองลงมาคือ ท่านต้องการงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมชมรมผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านต้องการให้มีการจัดตั้งชุมชนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นศูนย์กลาง ข่าวสาร แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นต้น ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านต้องการให้มีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่องจนวาระสุดท้ายของชีวิต รองลงมาคือ ท่านต้องการให้มีการส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านต้องการบริการด้านกฎหมายเพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิ และสวัสดิการ และ ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์ดูแลผู้สูงอายุภายในตำบลอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ท่านต้องการให้มีบริการเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุทุกเดือน ท่านต้องการให้มีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านต้องการให้มีบริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ไปโรงพยาบาล

2. เปรียบเทียบการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ก่อนและหลังการทดลอง

2.1 การทดสอบภาพรวมของการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การทดสอบของด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 การทดสอบของด้านรายได้ ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 การทดสอบของด้านที่פקอาศัย ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 การทดสอบของด้านนั้นหนาการ ก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.6 การทดสอบของด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.7 การทดสอบของด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักพุทธจิตวิทยาสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

พบว่า ผู้ให้ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ ให้มีดนตรีในหัวใจ ร้องเพลง ฟังเพลง ฟังนิทานธรรมะ คิดเป็นร้อยละ 68.18 รองลงมา แนะนำการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ คิดเป็น ร้อยละ 22.72 ตามลำดับ

ผู้เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเทศบาลเมืองศิลา จังหวัดขอนแก่น

สำนักงานเทศบาลเมืองศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเทศบาลเมืองศิลาประจำปี พ.ศ. 2567 เพื่อเป็นกิจกรรมพัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ และได้มีการจัดกิจกรรมอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ผู้สูงอายุ ในการให้ความรู้เรื่อง การพัฒนาเป็นผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ เรื่องกฎหมายและการจัดสวัสดิการภาครัฐสำหรับผู้สูงอายุ และการศึกษาจากประสบการณ์จริง

5. อภิปรายผล

1. จากสภาพการณ์ของระดับพฤติกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ลูกของท่านหรือผู้อื่นที่มีอายุน้อยกว่าเชื่อฟังท่านโดยใช้หลักพรหมวิหาร 4 (หลักธรรมครองใจ) รองลงมาคือ เมื่อมีสิ่งที่ไม่ดีเกิดขึ้นในชีวิตของท่านท่านทำใจให้ยอมรับได้โดยใช้หลักอุเบกขา โพชฌงค์ (ความมีใจเป็นกลาง เพราะเห็นตามเป็นจริง) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ลูกหลานญาติพี่น้องของท่านมีความปรองดองกันโดยใช้หลักอคติ 4 (การกระทำอันทำให้เสียความเที่ยงธรรม)

พฤติกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยา เรื่อง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเมื่ออยู่ในครอบครัว รองลงมาคือ หากท่านป่วยหนักท่านเชื่อว่าครอบครัวจะดูแลเป็นอย่างดี และ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านรู้สึกผิดหวังในตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพร สุนทร และคณะ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ รูปแบบความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพความสุขของผู้สูงอายุในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมิติพบว่า อยู่ในระดับมากจำนวน 2 มิติ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 มิติ โดยเรียงลำดับมิติที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สภาพความสุขในมิติสุขสง่า สภาพความสุขในมิติสุขสงบ สภาพความสุขในมิติสุขสว่าง สภาพความสุขในมิติสุขสนุก และมิติสุดท้าย ได้แก่ สภาพความสุขในมิติสุขสบาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรนิษฐ์ แสงทองสุข (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย กรณีศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานีและนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านสภาพความเป็นอยู่ที่ดีโดยภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านสภาพร่างกายที่ดีโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุด้านการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านการรวมกลุ่มทางสังคม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านสภาพอารมณ์ที่ดี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

2. ระดับความคิดเห็นการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น พบว่า การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านรายได้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านที่พักอาศัย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านนันทนาการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของผลการวิจัยที่คุณกล่าวถึงเกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่นที่พบว่าพัฒนาด้านต่าง ๆ เช่น สุขภาพ รายได้ ที่พักอาศัย นันทนาการ และความมั่นคงทางสังคม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องในด้านต่าง ๆ ของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล งานวิจัยของ ศรีล ชุนวิทยา และคณะ (2562) พบว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมชุมชนมีสุขภาพกาย จิต และสังคมที่ดีขึ้น และมีภาวะโภชนาการที่ดี การส่งเสริมสุขภาพในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคุณที่พบว่าการพัฒนาสุขภาพและการรักษาพยาบาลอยู่ในระดับมาก 2) ด้านรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ งานวิจัยของ ภัทรธิดา ผลงาม

(2561) และ กรวรรณ ยอดไม้ (2562) ได้เน้นเรื่องการสร้างรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุ ผ่านการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของคุณที่พบว่าการพัฒนารายได้และความมั่นคงทางสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก 3) ด้านที่พักอาศัยและการรวมกลุ่มทางสังคม ผลการศึกษาของ ทวนชัย จันทรวงศ์ (2563) พบว่าผู้สูงอายุในชุมชนมีความต้องการที่พักอาศัยที่ปลอดภัยและการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของคุณที่พบว่าด้านที่พักอาศัยและนันทนาการอยู่ในระดับมาก

โดยรวมแล้ว ผลการวิจัยของคุณสอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยในเอกสารที่เกี่ยวข้องในหลายประเด็น โดยเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนและการจัดการสุขภาวะอย่างมีประสิทธิภาพ

3. เปรียบเทียบการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่น ก่อนและหลังการทดลอง

1) ภาพรวมของการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรวรรณ ยอดไม้ (2562) ที่พบว่าการพัฒนาส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสามารถทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อมีการสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน

2) ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุหลังการทดลองมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีล ชุนวิทยา (2562) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลและมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนจะมีสุขภาพที่ดีขึ้น รวมถึงมีภาวะโภชนาการที่ดีขึ้นด้วย

3) ด้านรายได้ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารายได้ของผู้สูงอายุหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งคล้ายกับผลการวิจัยของ ภัทรธิรา ผลงาม (2561) ที่พบว่าการพัฒนาของชุมชนในการเสริมสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุสามารถลดการพึ่งพาครอบครัวและเพิ่มความมั่นคงทางเศรษฐกิจได้

4) ด้านที่พักอาศัย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาที่พักอาศัยของผู้สูงอายุหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวนชัย จันทรวงศ์ (2563) ที่พบว่าการพัฒนาที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุสามารถช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของพวกเขาได้

5) การทดสอบด้านนันทนาการ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ก่อนและหลังการทดลอง หมายความว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งอาจสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมนันทนาการช่วยเสริมสร้างสุขภาวะทั้งทางกายและจิตใจในผู้สูงอายุ

6) การทดสอบด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว และการคุ้มครอง ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งบ่งชี้ว่า การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว และการคุ้มครองอาจไม่ได้ส่งผลกระทบมากพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกลุ่มผู้สูงอายุในช่วงเวลาการทดลอง

7) การทดสอบด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนนี้ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจบ่งชี้ว่าการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุนในช่วงระยะเวลาที่ทดสอบไม่สามารถทำให้เกิดผลที่มีนัยสำคัญได้

สรุปได้ว่า การทดลองที่มีผลการทดสอบแตกต่างกันในแต่ละด้านชี้ให้เห็นว่าบางกิจกรรมหรือแนวทางสามารถส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุได้อย่างชัดเจน (เช่น กิจกรรมนันทนาการ) ในขณะที่บางด้านอาจต้องการเวลาหรือแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้เกิดผลที่ชัดเจนมากขึ้นในอนาคต

4. ปัญหา อุปสรรคต่อการทำความเข้าใจถึงการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาของผู้สูงอายุในการดูแลด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น

ปัญหาที่ทำให้เห็นชัดเจนจากการลงพื้นที่วิจัย จะพบว่า ผู้สูงอายุส่วนมากจะให้ความคิดเห็นที่เป็นคำถามปลายเปิดและจากการสัมภาษณ์ที่ตรงกันคือ ต้องการให้มีดนตรีในหัวใจ ร้องเพลง ฟังเพลง ฟังนิทาน ธรรมะ และการแนะนำการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ จากข้อความที่ผู้สูงอายุได้ให้จากการสัมภาษณ์ ดังนี้

“...ได้รับการให้ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกายจากเจ้าหน้าที่ในเทศบาลเมืองศิลา โดยมีกิจกรรม การออกกำลังกายในวัยผู้สูงอายุ มีการแข่งขันกีฬาภายในกลุ่มอย่างเหมาะสมให้กับผู้สูงอายุ ทางเทศบาลเมืองศิลา มีกิจกรรมนันทนาการ ตามความเหมาะสม พูดในสิ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข เอาใจใส่ หมั่นดูแลและให้กำลังใจตลอดเวลา จัดสถานที่สำหรับการพบปะตามวัยที่สมควร มีสังคมที่หลากหลายไม่กีดกัน ความสามารถของผู้สูงอายุ มีความเป็นอิสระตามความสามารถที่มีอยู่ กิจกรรมนันทนาการออกเยี่ยมบ้านเพื่อนฝูง ควรมีกิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมตามวัยอย่างต่อเนื่องและเอาใจใส่ทุกภาวะผู้สูงอายุตลอดเวลา ...” (สัมภาษณ์ วันที่ 25 กรกฎาคม 2567)

จากการการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่ทำให้เห็นปัญหาและความต้องการที่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องการเพิ่มกิจกรรมนันทนาการ เช่น การร้องเพลง ฟังเพลง ฟังนิทานธรรมะ และการออกกำลังกายที่เหมาะสม นอกจากนี้ ความคิดเห็นเหล่านี้ยังสะท้อนถึงความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในกิจกรรมที่หลากหลายและให้ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เช่น การดูแลทางด้านจิตใจและการจัดสรรสถานที่ที่เหมาะสมในการพบปะสังสรรค์

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาโดย ศรัล ขุนวิทยา (2562) พบว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนช่วยเสริมสุขภาพกายและจิตของผู้สูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนสม่ำเสมอส่งผลดีต่อการพัฒนาความสามารถในการคิดและสุขภาวะโดยรวมของผู้สูงอายุ และงานวิจัยของ ภัทรธิรา ผลงาม

(2561) ยังระบุว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการสามารถลดภาวะซึมเศร้าและเพิ่มความพึงพอใจในชีวิต

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ระดับ คือ ข้อเสนอแนะระดับนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ รวมถึงข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาผู้สูงอายุในระดับชุมชน โดยเน้นการบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยา เช่น การใช้หลักพรหมวิหาร 4 และอคติ 4 เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตใจและความสัมพันธ์ในครอบครัวของผู้สูงอายุ นโยบายนี้ควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่เน้นด้านจิตใจ การมีส่วนร่วมในชุมชน และการสร้างเครือข่ายการดูแลอย่างยั่งยืน

1.2 จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้กับเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการดูแลด้านสุขภาพ นันทนาการ และการพัฒนาที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ โดยนโยบายควรสนับสนุนการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 พัฒนากิจกรรมนันทนาการในชุมชน เช่น การร้องเพลง ฟังเพลง และการออกกำลังกายที่เหมาะสม โดยเน้นให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการจัดการและวางแผนกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

2.2 ส่งเสริมการออกเยี่ยมบ้านและจัดกิจกรรมกลุ่มย่อยในชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์และลดความโดดเดี่ยว โดยใช้หลักพรหมวิหารและการสอนธรรมะให้ผู้สูงอายุได้เข้าใจและยอมรับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างมีสติ

2.3 ปรับปรุงการดูแลด้านสวัสดิการสังคม โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ครอบครัวยุ และชุมชน เพื่อให้มีการดูแลผู้สูงอายุอย่างครบวงจร ทั้งในด้านสุขภาพ รายได้ และที่พักอาศัย โดยควรจัดให้มีการอบรมและสร้างเครือข่ายผู้ดูแลผู้สูงอายุในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 วิจัยในเชิงลึกเกี่ยวกับผลของหลักพุทธจิตวิทยาต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรม

3.2 ควรศึกษาวิจัยกลไกและพัฒนาระบบผู้สูงอายุตามหลักพุทธจิตวิทยาด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยี

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ ยอดไม้. (2562). *โครงการประสิทธิผลโปรแกรมเครือข่ายครอบครัวต่อการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพ และคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของผู้ดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น* [รายงานวิจัย]. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- กรุงเทพมหานคร. (2564). *จังหวัดขอนแก่นพัฒนาระบบ Smart Healthy สำหรับผู้สูงอายุและมอบสายรัดข้อมืออัจฉริยะเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพส่งตรงถึงแพทย์*. สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. สืบค้นจาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG190925162209150>
- ทวนชัย จันทรวงศ์ และคณะ. (2563). *โครงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการชมรมผู้สูงอายุตำบลศิระจรเข้หน้า เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ตำบลศิระจรเข้หน้า อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ* [รายงานวิจัย]. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ภัทรธิดา ผลงาม. (2561). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในจังหวัดเลย. *วารสารประชากรศาสตร์*, 34(2), 73.
- ศรัล ขุนวิทยา และคณะ. (2562). *การศึกษาสภาวะการณ์และปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาวะกายจิตสังคม และความสามารถการคิดเชิงบริหารของสมองในผู้สูงอายุ: ชมรมผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี* [รายงานวิจัย]. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สิทธิพร สุนทร และคณะ. (2561). *รูปแบบความสุขของผู้สูงวัยในจังหวัดมหาสารคาม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].
- อรณิชฐ์ แสงทองสุข. (2563). *การศึกษาคูณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทย: กรณีศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และนนทบุรี* [รายงานการวิจัย]. สาขาวิชาการบริหารและการจัดการสมัยใหม่, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

ศึกษาบทบาทตามธรรมนูญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้ว
มหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)
**The Role of Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana
Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun) According to the Lao
Sangha Constitution**

พระสันติ สันติธมโม (จุ่มสะหวัด)¹, พระครูวุฒิธรรมสาร²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, วิทยาเขตอีสาน, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phra Santi Santidhammo (Choumsavad)¹, Phrakhru Wutthidhammasarn²

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: santi.ch@student.mbu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 16 January 2025; Revised: 14 February 2025; Accepted 30 March 2025

© The Author (s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาบทบาทตามธรรมนูญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว 2) เพื่อศึกษาบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทตามธรรมนูญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเอกสารต่าง ๆ มีวิธีการดำเนินการวิจัย คือ ศึกษาข้อมูลจากธรรมนูญสงฆ์ลาว พระไตรปิฎก หนังสือ งานวิจัย บทความ วารสาร และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทของธรรมนูญสงฆ์ลาวได้กำหนดภารกิจหลักของพระสงฆ์ไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองสงฆ์ ด้านการศึกษาสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ด้านสาธารณูปการ และด้านการต่างประเทศ และ 1 ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) 2) บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) อดีตประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.ลาว รูปที่ 5 อดีตประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขต และอดีตเจ้าอาวาสวัดใหญ่ไชยมุราราม นครโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต ได้แสดงบทบาทสำคัญในทุกด้านตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญสงฆ์ลาว โดยมีบทบาทโดดเด่นในการบูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมนูญสงฆ์ลาว การปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์ การประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน และการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ 3) ผลวิเคราะห์บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แก่ บทบาทด้านการปกครองสงฆ์ บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติ

กรรมฐาน บทบาทด้านสาธารณูปการ และบทบาทด้านการต่างประเทศ ท่านเป็นแบบอย่างของพระสงฆ์ที่ปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมเพื่อประโยชน์และความสุขแก่มหาชน

คำสำคัญ: ธรรมานุสงฆ์ลาว, พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์, บทบาทพระสงฆ์

Abstract

This research aimed to: 1) study the role of Buddhist monks as defined by the Lao Sangha Constitution; 2) investigate the role of Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun); and 3) analyze the role of Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun) about the Lao Sangha Constitution. This qualitative study employed documentary research, gathering data from the Lao Sangha Constitution, Tipitaka, books, research papers, articles, journals, and other relevant research documents. The research revealed the following: 1) The Lao Sangha Constitution outlines five primary missions for Buddhist monks: monastic administration, education, dissemination of ethics and meditation practice, public welfare, and international relations, in addition to one administrative office. 2) Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun), the 5th former President of the Central Buddhist Fellowship Organization of Lao PDR, former President of the Lao Buddhist Fellowship Organization in Savannakhet Province, and former abbot of Wat Yai Chaiyaphumarama in Kaisone Phomvihane City, Savannakhet Province, played a significant role in all areas prescribed by the Lao Sangha Constitution. His prominent contributions included integrating the Dhamma-Vinaya with the Lao Sangha Constitution, reforming the monastic education system, applying Buddhist principles to contemporary social contexts, developing public infrastructure for community benefit, and fostering strong relationships with international Buddhist organizations; and 3) The analysis of Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun)'s role encompassed: monastic administration, monastic education, dissemination of ethics, meditation practice, public welfare, and international relations. He served as an exemplary monk, strictly adhering to the Dhamma-Vinaya and making significant contributions to social development for the well-being and happiness of the public.

Keyword: Lao Sangha Constitution, Phra Yotkeo Mahasangha Sudhammadhipati Ratana Mahasanghapamokkha (Maha Ngon Damrongboun), Roles of Monks

1. บทนำ

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชนชาวลาวทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประวัติศาสตร์ลาวได้กล่าวถึงบทบาทและวีรกรรมของพระสงฆ์ลาวที่ได้อุทิศกำลังกาย จิตใจ และภูมิปัญญาในการพัฒนาชาติทั้งในภาวะสงครามและยามสงบ พระสงฆ์ลาวได้เริ่มมีบทบาทต่อสังคมลาวในรัชกาลของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุ้มมหาราช ซึ่งระยะแรกชาวลาวให้การเคารพนับถือศาสนาพราหมณ์ และเชื่อถือผีแบบงมงายมีการฆ่าวัว ควาย ช้าง ม้า เพื่อบวงสรวงเทวดาผู้รักษาย่านเมือง อันเป็นการสิ้นเปลือง ไม่ก่อประโยชน์อันใด พระองค์จึงตัดสินใจนำเอาพุทธศาสนาเข้ามาประดิษฐานอยู่ประเทศลาว ในปี พ.ศ. 1899 (ค.ศ. 1356) (สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม

แห่งชาติ, 2562) จากประเทศเขมร ตั้งแต่นั้นมาวิถีชีวิตชาวลาว ได้เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างแนบแน่นและนำเอาหลักธรรมคำสอนเข้าประยุกต์ใช้เป็นข้อประพฤติปฏิบัติในชีวิตของตน หลังจากสิ้นรัชกาลสมเด็จพระเจ้าฟ้าจุ้มมหาราช พระมหากษัตริย์ลาวทุกพระองค์ได้ถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเป็นหลักการสำคัญในการปกครองประเทศ ด้วยบทบาทที่สำคัญนี้วัดจึงกลายเป็นแหล่งวิชาความรู้ และเป็นสถาบันที่หล่อหลอม กล่อมเกลา สร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศชาติ ทั้งในด้านวรรณคดี ศิลปกรรม วิจิตรกรรม ภาษาศาสตร์และด้านอื่น ๆ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาไม่อาจแยกออกจากชีวิตและจิตวิญญาณของชาวลาวได้ เพราะดำรงคงอยู่คู่มากับการปกครองบ้านเมืองของลาวมาโดยตลอด

นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้เข้ามาประดิษฐานในประเทศลาว ประชาชนลาวได้ยอมรับนับถือ และพร้อมเพรียงกันปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยการเลิก นับถือผีฟ้าผีแล่นทรงเจ้าเข้าผีและการบูชาเทพต่าง ๆ หันมานับถือพุทธศาสนาแทน จนทำให้ พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา ถึงแม้ว่าในบางครั้งพระพุทธศาสนาจะได้รับผลกระทบจากสงคราม ทำให้พุทธศาสนาในลาวเสื่อมโทรมลงไปบ้าง แต่เนื่องจากประชาชนลาวมีความศรัทธาหนักแน่นในพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ได้ช่วยกันบำรุงรักษาพระศาสนาให้มั่นคงสืบต่อมา เมื่อประเทศลาวได้รับเอกราชแล้ว ทางเราก็ได้ร่วมมือกับประชาชนดำเนินการฟื้นฟูพระศาสนาอย่างเต็มที่ และอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สุดในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา ก็คือ พระมหากษัตริย์ที่เป็นผู้นำในแต่ละยุคสมัยได้มีศรัทธาอันแรงกล้าในพุทธศาสนาเป็นอย่างดี (พระอาจารย์ดำรง พ.ธรรมมิกมณี, 2553)

ปีพุทธศักราช 2518 (ค.ศ. 1975) อาณาจักรลาวล้านช้างในอดีตกาลได้เปลี่ยนระบบการปกครองเป็นระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) โดยมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นแกนนำในการบริหารประเทศ พุทธศาสนายังคงอยู่คู่ประเทศมิได้หายสาบสูญไป แต่ได้มีการจัดการองค์กรใหม่ตามระบอบการปกครองของประเทศ โดยได้จัดตั้งองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว เป็นองค์การสูงสุดในการบริหารคณะสงฆ์ลาวและกำหนดให้คณะสงฆ์ลาวมีเพียงนิกายเดียวคือ “พระสงฆ์ลาว” ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 ฉบับปรับปรุงใหม่มีการจัดการบริหารงานของสำนักงานองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ออกเป็น 4 ระดับ คือระดับศูนย์กลางองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (ส่วนกลาง) ระดับองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง ระดับองค์การพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร และระดับวัด โดยประกอบไปด้วย 5 กรรมาธิการ คือ 1) กรรมาธิการปกครองสงฆ์ 2) กรรมาธิการศึกษาสงฆ์ 3) กรรมาธิการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน 4) กรรมาธิการสาธารณูปการ 5) กรรมาธิการการต่างประเทศ และ 1) ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) เพื่อการบริหารงานคณะสงฆ์ลาวสืบต่อไป

พระยอดแก้วมหาสังฆสุทธมาธิปติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดอน ดำรงบุญ) มีบทบาทภาระหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งในการเผยแผ่และฟื้นฟูพระพุทธศาสนา การศึกษา การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและฮัตถ์ครอง ประเพณีวัฒนธรรมลาวให้อยู่เคียงคู่กับสังคมลาวตลอดมา ซึ่งทำให้ชื่อเสียงผลงานขององค์ท่านเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวางตรงกับพระคติธรรมประจำใจขององค์ท่านว่า “คุณภาพชีวิต ขึ้นอยู่กับผลงาน คุณภาพของผลงาน ขึ้นอยู่กับการเสียสละ คุณภาพของการเสียสละ ขึ้นอยู่กับปัญญา คุณภาพของปัญญา

ขึ้นอยู่กับการศึกษา” มีความหมายว่า “คุณภาพชีวิตอันดีงามทั้งหมด มีเหตุปัจจัยอยู่ที่การศึกษาเป็นพื้นฐาน ผู้ที่มีการศึกษาพัฒนานั้น อย่างถูกต้องดีงามแล้ว ย่อมได้ปัญญา อันถูกต้องดีงาม คนที่มีปัญญา ย่อมกระทำการเสียสละ เพื่อประโยชน์สุขของพหุชนทั้งหลายและถูกต้องดีงาม อันนำไปสู่ผลของการคิด การกระทำอันประเสริฐ ที่เรียกว่าผลงานแล้วจะเข้าถึงคุณภาพคือชีวิตอันประเสริฐ ดำรงอยู่เพื่อประโยชน์สุขของสังคมและโลก” คติธรรมดังกล่าวนี้องค์ท่านได้ทำให้ปรากฏผลเป็นจริงได้แก่ การสร้างถนนหนทาง น้ำบาดาล น้ำประปา โรงเรียนและอาคารพยาบาลสงฆ์ ซึ่งเป็นประโยชน์แก่สาธารณชนอย่างใหญ่หลวงยิ่งไปกว่านั้น ก็ยังได้สร้างศาสนวัตถุมากมาย เช่น สร้างศาลาโรงธรรม กุฏิ วิหาร ประตู่โขง วัดวาอารามและยังมีความชำนาญชำนาญในการควัดลวดลายรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ ทางด้านการออกแบบศิลปะวัดลวดลายลาวและการปั้นหล่อพระพุทธรูปได้อย่างวิจิตรตระการตา ส่วนการเผยแผ่ องค์ท่านก็ถือว่าเป็นนักปราชญ์บัณฑิตในธรรมและสามารถแสดงธรรมได้อย่างคล่องแคล่ว ชัดเจนตามหลักธรรมวินัย ฯลฯ ท่าน บุญยัง วอลละจิต อดีตประธานประเทศแห่ง สปป.ลาว ได้กล่าวถึงคุณธรรมและคุณงามความดีที่ท่านได้มีโอกาสเข้ากราบไหว้สักการะสัมผัสสังขารวัตรอันงดงามขององค์พระยอดแก้วว่าเป็นพระสงฆ์ที่มีความขยันหมั่นเพียร พัฒนาประเทศชาติบ้านเมืองช่วยบรรเทาทุกข์ของราษฎรทั้งมีปฏิปทาอันงดงาม และนำเลื่อมใสศรัทธาอย่างยิ่ง (พระยอดคำ ภัทระเกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ, 2563) ดังนั้นจึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า องค์พระยอดแก้วได้มีภาระหน้าที่ในการเผยแผ่และฟื้นฟูพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงถาวรในประเทศลาว นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม สร้างบรรทัดฐานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอันดีงามไว้ให้แก่พุทธศาสนิกชนและประชาชนลาวบรรดาเผ่า สร้างสันติสุขและคุณูปการมหาศาลไว้ในผืนแผ่นดินแห่งนี้สืบทอดต่อไป

ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าว ผู้ศึกษาวิจัยเกิดความสนใจศึกษาบทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์ตมมหาสังฆปาโมกข์ (มหาทอง ดำรงบุญ) เป็นการน้อมเชิดชูเกียรติบูรพาจารย์พระผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีศีลจารวัตรอันงดงาม เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของพุทธบริษัททั้งหลาย สามารถน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองและสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทพระสงฆ์ตามธรรมเนียมสงฆ์ลาว
2. เพื่อศึกษาบทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์ตมมหาสังฆปาโมกข์ (มหาทอง ดำรงบุญ)
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทตามธรรมเนียมสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์ตมมหาสังฆปาโมกข์ (มหาทอง ดำรงบุญ)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมนูญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 และคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ตำรา หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความวิชาการ งานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป โดยอาศัยแหล่งข้อมูล สำคัญจากห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต่าง ๆ และข้อมูลในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. เรียบเรียง และสรุปผลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

1. บทบาทพระสงฆ์ตามธรรมนูญสงฆ์ลาว

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2547) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทไว้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ (Ralph Linton's Role Theory) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือ สถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท อาทิ บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์

ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาท ไปตามตำแหน่งเสมอ อาทิ ตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครู ตอนเย็นแสดง บทบาทเรียนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

ทฤษฎีบทบาทของพาร์สัน (Parson's Role Theory) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน อาทิ บุคคลมีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงา ตามตัว

ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมี ตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขา สังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

ทฤษฎีบทบาทของกู๊ด (Good's Role Theory) ได้กล่าวว่า บทบาท คือ แบบแผนของ พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้น ๆ

ทฤษฎีบทบาทของกัสคิน (Guskin's Role Theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละ คนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเอง

บทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระพุทธเจ้าทรงส่งพระอรหันต สาวกจำนวน 60 รูป ไปประกาศหลักธรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานที่ต่าง ๆ เป็นครั้งแรกให้แพร่หลาย ทั่วชมพูทวีป จึงรับสั่งกับพระภิกษุเหล่านั้นว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนุเคราะห์ ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดง

ธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้ง
อรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายมีธุลีในตาน้อย มีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม
จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จะไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40)

หลักธรรมคำสอนสำคัญคือ โอวาทปาติโมกข์ ได้กล่าวถึง หลักธรรมคำสอนอันเป็นหัวใจหลักของ
พระพุทธศาสนาได้แก่ พุทธพจน์ 3 ประการ ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสแก่พระอรหันต์ 1,250 รูปผู้ไปประชุม
รวมกันโดยมิได้นัดหมายที่พระเวฬุวนารามในวันเพ็ญเดือน 3 ที่เรียกกันว่าวันมาฆบูชา ซึ่งพุทธพจน์หรือหลัก
โอวาทปาติโมกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ 3 ประการ คือ หลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6 ได้แก่ 1)
หลักการ 3 คือ 1.1) การไม่ทำบาปทั้งปวง 1.2) การทำกุศลให้ถึงพร้อม 1.3) การทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว 2)
อุดมการณ์ 4 คือ 2.1) ความอดทนอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง 2.2) พระพุทธเจ้าตรัสว่า นิพพานเป็นบรมธรรม
2.3) ผู้ทำร้ายผู้อื่นอยู่ ไม่ถือว่าเป็นบรรพชิต 2.4) ผู้เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ถือว่าเป็นสมณะ 3) วิธีการ 6 คือ 3.1)
การไม่กล่าวร้ายผู้อื่น 3.2) การไม่เบียดเบียนผู้อื่น 3.3) การสำรวมในพระปาติโมกข์ 3.4) การเป็นผู้รู้จัก
ประมาณในอาหาร 3.5) การอยู่ในเสนาสนะที่สงัด 3.6) การประกอบความเพียรในอธิจิต (ที.ม. (ไทย)
10/90/50-51.)

พระสงฆ์มีหน้าที่หลัก 2 ประการ (ธฺระ) ประกอบด้วย 1) คณฺธธฺระ คือธฺระฝ่ายคัมภีร์ กิจด้านการเล่า
เรียน และ 2) วิปัสสนาธฺระ คือธฺระฝ่ายเจริญวิปัสสนากิจด้านการบำเพ็ญภาวนา หรือการเจริญกรรมฐาน ซึ่ง
รวมทั้งสมณะด้วย เรียกรวมเข้าในวิปัสสนาโดยฐานเป็นส่วนคลุมนยอด (พรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2553)

ตามหลัก ทิศ 6 ได้กล่าวถึง พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่สังคาลกมาณพในเรื่องของทิศ 6 ในอริย
วินัย เปรียบทิศทั้ง 6 เสมือนทิศที่อยู่รอบตัวเรา โดยเราเป็นแกนกลาง ในแต่ละทิศทรงแสดงให้เห็นถึงบุคคลที่
เราต้อง เกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์กันกับตัวเราโดยตรง ดังนี้ คือ 1) ทิศเบื้องหน้า ปุริตถิมทิศ ได้แก่ มารดา
บิดา 2) ทิศเบื้องขวา ทักขิมทิศ ได้แก่ครู อาจารย์ 3) ทิศเบื้องหลัง ปัจฉิมทิศ ได้แก่ บุตรภรรยา 4) ทิศเบื้อง
ซ้าย อุตฺตรทิศ ได้แก่ มิตรอำมาตย์หรือมิตรสหาย 5) ทิศเบื้องล่าง เภฏฐิมทิศ ได้แก่ ทาสกรรมกร ลูกจ้าง และ
6. ทิศเบื้องบน อุปริมทิศ ได้แก่สมณพราหมณ์ ในแต่ละทิศในพระพุทธองค์ทรงสอนถึงหน้าที่ของแต่ละทิศที่ควร
ปฏิบัติต่อกัน หากผู้ใด ปฏิบัติได้ตามที่พระองค์ตรัสไว้ ก็จะทำให้พบความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า (ที.ปา.
(ไทย) 11/266-272/212-216.)

พระสงฆ์ในฐานะทิศเบื้องบน (อุปริมทิศ) ในสังคาลกสูตร พระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า สมณพราหมณ์หรือ
พระสงฆ์เปรียบเสมือนทิศเบื้องบน (อุปริมทิศ) สำหรับคฤหัสถ์หรือประชาชนทั่วไป เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้ที่อยู่ใน
ฐานะที่สูงกว่าด้วยศีล สมาธิ ปัญญา และเป็นผู้ชี้ทางสว่าง นำทางไปสู่สิ่งที่ดีงาม เปรียบเสมือนดวงดาวบน
ท้องฟ้าที่คอยส่องสว่างและชี้ทางให้แก่ผู้คน

ธรรมานุสงฆ์กล่าวได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ไว้อย่างชัดเจน โดยมีการปรับปรุงแก้ไขครั้งที่
3 ในปี พ.ศ. 2561 (ค.ศ. 2018) และประกาศใช้อย่างเป็นทางการโดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ตามฉบับ
เลขที่ 37/นย ลงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (ค.ศ. 2019) ต่อมา ค.ศ. 2022 กองประชุมครบ
คณะกรรมการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ได้ปรึกษาหารือ และ

พิจารณาค้นคว้าอย่างถี่ถ้วนในการปรับปรุงธรรมนูญสงฆ์ลาว ปี พ.ศ. 2561 เป็นครั้งแรกเพื่อให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบัน ซึ่งกองประชุมสมัชชาสามัญครั้งที่ 2 ของศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว สมัยที่ 8 ได้รับรองเอาธรรมนูญสงฆ์ลาว ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2565 ในวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2565 (ค.ศ. 2022) และประกาศใช้โดยนายกรัฐมนตรีแห่ง สปป. ลาว ฉบับเลขที่ 189/นย ลงวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 2023 ประกอบด้วย 12 หมวด และ 74 มาตรา

โดยเฉพาะหมวดที่ 4 การจัดตั้งคณะบริหารงานพระสงฆ์ ในมาตราที่ 22 โครงประกอบองค์กรของคณะบริหารงานพระสงฆ์ประกอบด้วยห้องการบริหารงาน (อ.พ.ส.) กรรมการปกครองสงฆ์ กรรมการการศึกษาสงฆ์ กรรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน กรรมการสาธารณูปการและกรรมการการต่างประเทศ สำหรับกรรมการการต่างประเทศให้มีแต่ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวง นครหลวง ส่วนองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว เมือง เทศบาล นคร ไม่มีกรรมการการต่างประเทศ

องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีระบบการบริหารงาน องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (อ.พ.ส.) ประกอบด้วย 5 กรรมการ อาทิ กรรมการปกครองสงฆ์ กรรมการศึกษาสงฆ์ กรรมการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน กรรมการสาธารณูปการ กรรมการการต่างประเทศ และ 1 ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) โดยพระสงฆ์ลาว มีภาระบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งพระสงฆ์ลาว ได้นำเอาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่ให้กับพุทธศาสนิกชนและประชาชนลาวบรรดาเฝ้าให้เข้าใจอย่างชัดเจน อาทิ ละความชั่ว ทำความดี และทำใจให้ผ่องใส รวมทั้งพระสงฆ์ลาวได้มีการเคลื่อนไหวงานทางด้านพระพุทธศาสนาตามภาระบทบาท สิทธิและหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในธรรมนูญสงฆ์ลาว

ธรรมนูญสงฆ์ลาวได้กำหนดภารกิจสำคัญของพระสงฆ์ไว้ 5 ด้าน และ 1 ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) ได้แก่

1.1 ด้านการปกครองสงฆ์ การบริหารจัดการคณะสงฆ์ตามลำดับชั้น ตั้งแต่ระดับศูนย์กลาง ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด โดยยึดหลักพระธรรมวินัยและธรรมนูญสงฆ์ลาว

1.2 ด้านการศึกษาสงฆ์ การพัฒนาระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ทั้งทางธรรมและทางโลก การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม และการส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณร

1.3 ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และการปลูกฝังศีลธรรมจริยธรรมให้แก่ประชาชน

1.4 ด้านสาธารณูปการ การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุ การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน และการจัดการทรัพยากรของวัด

1.5 ด้านการต่างประเทศ การสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา

1.6 ห้องการบริหารงาน มีภาระบทบาทเป็นเสาหลักให้แก่คณะประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวแขวงนครหลวง เมือง เทซบาล นคร ในการประสานสมทบ และอำนวยความสะดวกให้แก่บรรดากรรมการติดตามขอบเขตความรับผิดชอบของตน

พระสงฆ์มีบทบาทหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยมีหน้าที่ 2 ฐานะคือ คัมภีระ (การศึกษาพระธรรมวินัย) และวิปัสสนาธุระ (การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน) ตามหลักโอวาทปาติโมกข์ที่ประกอบด้วยหลักการ 3 อุดมการณ์ 4 และวิธีการ 6 พระสงฆ์เป็นทิศเบื้องบน (อุปริมทิศ) ที่มีหน้าที่นำทางสู่สิ่งดีงาม ธรรมบุญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 กำหนดภารกิจ 5 ด้านคือ การปกครองสงฆ์ การศึกษาสงฆ์ การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน สาธารณูปการ และการต่างประเทศ พร้อมห้องการบริหารงานเป็นเสาหลัก

2. บทบาทของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) เป็นพระมหาเถระชั้นผู้ใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อดีตประธานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว รูปที่ 5 ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2563 (ค.ศ. 2015-2020) ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดในการปกครองคณะสงฆ์ลาว อดีตประธานองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว แขวงสะหวันนะเขตและอดีตเจ้าอาวาสวัดใหญ่ไชยภูมาราม นครโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามธรรมบุญสงฆ์ลาวได้แก่ บทบาทด้านการปกครองสงฆ์ บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน บทบาทด้านสาธารณูปการ และบทบาทด้านการต่างประเทศอย่างครบถ้วนและมีประสิทธิภาพ และท่านเป็นพระมหาเถระที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถรอบด้าน และมีความเสียสละอย่างยิ่งเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคม ท่านได้อุทิศชีวิตเพื่อการพัฒนาและเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศลาว โดยมีพระคติธรรมประจำใจว่า “คุณภาพชีวิต ขึ้นอยู่กับผลงาน คุณภาพของผลงาน ขึ้นอยู่กับการเสียสละ คุณภาพของการเสียสละ ขึ้นอยู่กับปัญญา คุณภาพของปัญญา ขึ้นอยู่กับการศึกษา” และมีพระอุดมคติธรรมว่า “ขุดน้ำบ่อ ก่อศาลา สร้างมกคาไต่เต้า ปั้นเข้าหล่อหลอมคน สร้างกุศลรักษาพยาธิ สร้างนักปราชญ์สอนศีลธรรม”

3. ผลการวิเคราะห์บทบาทตามธรรมบุญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

3.1 ด้านการปกครองสงฆ์ พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตย์รัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในการบริหารปกครองคณะสงฆ์ลาว โดยยึดหลักการสำคัญ 3 ประการตามหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้

3.1.1 การบูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมบุญสงฆ์ลาว ท่านได้ยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นแกนหลักในการปกครอง ขณะเดียวกันก็ประยุกต์ใช้ธรรมบุญสงฆ์ลาวให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน ท่านได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยสำหรับพระสงฆ์ลาวทุกระดับ

3.1.2 การกระจายอำนาจการปกครองตามลำดับชั้น ท่านได้ปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ให้มีความชัดเจนตามลำดับชั้น มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการแต่ละระดับอย่างชัดเจน และจัดประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับเป็นประจำ

3.1.3 การสร้างความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์ ท่านได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ในการปกครอง มีความเมตตากรุณาต่อพระภิกษุสามเณรทุกรูป ให้ความเสมอภาคและยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ

3.2 ด้านการศึกษาสงฆ์

พระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมาธิปติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว โดยมีบทบาทโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

3.2.1 การปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์ ท่านได้ริเริ่มการปฏิรูประบบการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวให้มีความทันสมัย จัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมในระดับต่าง ๆ ทั่วประเทศ และผลักดันให้มีการจัดตั้งวิทยาลัยสงฆ์ในแขวงต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

3.2.2 การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ท่านได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์ให้มีความทันสมัย โดยบูรณาการระหว่างการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กับการศึกษาสายสามัญ และส่งเสริมการแปลคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นภาษาลาว

3.2.3 การส่งเสริมการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม ท่านส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ

3.2.4 การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ท่านได้จัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของคณะสงฆ์ และจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและปรับปรุงห้องสมุด

3. ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน

พระยอดแก้วมหาสังฆสุตฺตมาธิปติรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะพระนักเผยแผ่และพระวิปัสสนาจารย์ โดยมีบทบาทโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

3.3.1 การประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน ท่านมีความสามารถพิเศษในการประยุกต์หลักธรรมคำสอนให้เข้ากับสภาพสังคมและวิถีชีวิตของประชาชนลาวในปัจจุบัน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

3.3.2 การส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ท่านได้จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในวัดใหญ่ไชยภูมาราม และส่งเสริมให้วัดต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้นทั่วประเทศ รวมทั้งจัดโครงการปฏิบัติธรรมเคลื่อนที่

3.3.3 การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเผยแผ่ธรรม ท่านได้ริเริ่มการจัดทำรายการธรรมะทางวิทยุและโทรทัศน์ การผลิตสื่อธรรมะในรูปแบบซีดี ดีวีดี และการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งช่วยให้หลักธรรมคำสอนเข้าถึงประชาชนได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

3.3.4 การสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่ ท่านได้จัดตั้งโครงการอบรมพระนักเผยแผ่รุ่นใหม่ โดย

คัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถด้านการเผยแผ่จากวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ มาอบรมเทคนิคการเผยแผ่ธรรมะสมัยใหม่ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรพุทธศาสนาในต่างประเทศ

4. ด้านสาธารณูปการ

พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดมฺย) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะพระนักพัฒนา โดยมีบทบาทโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

4.4.1 การบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ท่านได้ริเริ่มโครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั่วประเทศ โดยเฉพาะวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ท่านได้นำพาสร้างวัดใหม่และบูรณปฏิสังขรณ์วัดเก่าหลายแห่ง เช่น วัดอโศกมุนีพนาส วัดวิระชัยาราม วัดบ้านคำตองหล่อง และวัดป่าพิลาวงค์ธุดงธรรมสถาน

4.4.2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุ ท่านให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและโบราณวัตถุของชาติลาว โดยเฉพาะศิลปวัตถุทางพระพุทธศาสนา ท่านสนับสนุนให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์พระพุทธศาสนาในวัดไชยะพุมาราม และส่งเสริมการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนังในวัดโบราณ

4.4.3 การพัฒนาสาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน ท่านได้ริเริ่มโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคหลายโครงการ เช่น สร้างโรงเรียน สร้างน้ำประปา สร้างถนน สร้างสะพาน ขุดหนองสระ และสร้างตึกพยาบาลสงฆ์ที่โรงพยาบาลแขวงสะหวันนะเขต ซึ่งเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในชุมชนอย่างกว้างขวาง

4.4.4 การจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพ ท่านได้วางระบบการจัดการทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส โดยจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดอย่างเป็นระบบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารทรัพย์สินของวัด และมีการจัดทำรายงานการเงินและเปิดเผยต่อสาธารณะเป็นประจำ

5. ด้านการต่างประเทศ

พระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหาดมฺย) ได้แสดงบทบาทอันโดดเด่นในฐานะผู้นำคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ โดยมีบทบาทโดดเด่นใน 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

5.5.1 การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ ท่านได้เดินทางไปเยือนประเทศต่าง ๆ ในฐานะผู้นำคณะสงฆ์ลาว เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศนั้น ๆ โดยเฉพาะในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ไทย เวียดนาม กัมพูชา และเมียนมา รวมถึงประเทศอินเดีย

5.5.2 การเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ ท่านได้ใช้โอกาสในการเดินทางไปต่างประเทศเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา ท่านได้ส่งเสริมการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมลาวในต่างประเทศ

5.5.3 การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนา ท่านให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านพระพุทธศาสนากับนานาชาติ ท่านได้ส่งเสริมให้มีการ

แลกเปลี่ยนพระธรรมทูตระหว่างประเทศลาวกับประเทศต่าง ๆ และเข้าร่วมการประชุมสัมมนาทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ

5.5.4 การระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ท่านมีความสามารถในการระดมทุนและความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนกิจการพระพุทธศาสนาในประเทศลาว ท่านได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรพระพุทธศาสนาและองค์กรการกุศลในต่างประเทศ

5. อภิปรายผล

1. ด้านการปกครองสงฆ์

บทบาทด้านการปกครองสงฆ์ของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระอาจารย์ใหญ่ ดร. พระมหาพอง สماعيلในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” ในประเด็นการปกครองสงฆ์โดยยึดหลักพระธรรมวินัยและธรรมนุญสงฆ์ลาวเป็นเครื่องมือในการปกครอง โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้บูรณาการระหว่างพระธรรมวินัยกับธรรมนุญสงฆ์ลาว ซึ่งสอดคล้องกับที่พระมหาพองได้จัดระเบียบการปกครองโดยยึดหลักพระธรรมวินัยและธรรมนุญสงฆ์ลาว สอดคล้องกับงานวิจัยของอุบลรัตน์ บุปผาวงศ์ (2561) เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษาบทบาทของพระมหาสุวัน จันทราช” ในประเด็นการปกครองคณะสงฆ์อย่างเป็นระบบ และมีการกระจายอำนาจตามลำดับขั้น ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ให้มีความชัดเจนตามลำดับขั้น ตั้งแต่ระดับศูนย์กลาง ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหารังสรรค์ วีรวุฒโน (แผ่นผา) (2553) เรื่อง “บทบาทของพระธรรมธัชมนี (แสง ชุตินธโร) ที่มีต่อการพัฒนาสังคม” ในประเด็นการเป็นผู้นำที่เป็นแบบฉบับที่ดีและเป็นที่ศรัทธาของผู้ตาม โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ใช้หลักพรหมวิหาร 4 และสังคหวัตถุ 4 ในการปกครอง ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะสงฆ์

2. ด้านการศึกษาสงฆ์

บทบาทด้านการศึกษาสงฆ์ของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) ในประเด็นการปฏิรูประบบการศึกษาสงฆ์และการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มการปฏิรูประบบการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบทบาทของพระมหาพองที่จัดระบบหลักสูตรสามัญการศึกษาสงฆ์ตอนต้น-ตอนปลายและสายปริยัติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรวัฒน์ ญาณธโร (หมายคอย) (2561) เรื่อง “สังฆพัฒนา การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนาจังหวัดลำปาง” ในประเด็นการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านพระปริยัติธรรมและการศึกษาสามัญ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้

บูรณาการระหว่างการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี กับการศึกษาสายสามัญ รวมทั้งเพิ่มเติมวิชาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานแนวคิดของชายสมุทร จำปาอุทุม (2564) ในประเด็นวัดเป็นศูนย์กลางแหล่งวิชาความรู้และเป็นสถาบันหล่อหลอมขัดเกลา สร้างทรัพยากรมนุษย์ให้แก่ชาติ ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน

บทบาทด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐานของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) ในประเด็นการอบรมสั่งสอนมุ่งเน้นด้านคันถธุระและวิปัสสนาธุระ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นอย่างยิ่ง มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน และพัฒนาหลักสูตรการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่เหมาะสมกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดวิสุทธิ์ วิสุทธาจาโร (ทองสะสม) (2552) เรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตที่มีต่อการบริหารวัดในจังหวัดเลย” ในประเด็นการใช้สื่อในการเผยแผ่ธรรมะ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มการจัดทำรายการธรรมะทางวิทยุและโทรทัศน์ การผลิตสื่อธรรมะในรูปแบบซีดี ดีวีดี และการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุชาติ หงษา (2549) ในประเด็นการตื่นตัวปรับปรุงฟื้นฟูกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้มีบทบาทแก่สังคมมากขึ้น โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) มีการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน และการสร้างเครือข่ายพระนักเผยแผ่

4. ด้านสาธารณูปการ

บทบาทด้านสาธารณูปการของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) ในประเด็นการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้ริเริ่มโครงการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามทั่วประเทศ โดยเฉพาะวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม สอดคล้องกับบทบาทของพระมหาผ่องที่ได้สร้างโรงเรียนสงฆ์ วิทยาลัยสงฆ์ กุฎี วิหาร สิม (อุโบสถ) บูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์พุทธา จิตเมธ (การไสย) (2552) เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพวรสิทธิธารจารย์ (ธงชัย สุวณฺณสิริ)” ในประเด็นการสร้างวัดใหม่และบูรณปฏิสังขรณ์วัดที่ถูกปล่อยทิ้งร้าง ซึ่งพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้นำพาสร้างวัดใหม่และบูรณปฏิสังขรณ์วัดเก่าหลายแห่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชัยวัฒน์ อุตตมสาโร (ทองพริก) (2556) เรื่อง “บทบาทด้านการพัฒนาสังคมของพระครูกาชาด (เนียม กิตติสาโร) วัดหน้าพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช” ในประเด็นการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้พัฒนา

สาธารณูปโภคเพื่อประโยชน์ของชุมชน เช่น สร้างโรงเรียน น้ำประปา ถนน และตึกพยาบาลสงฆ์

5. ด้านการต่างประเทศ

บทบาทด้านการต่างประเทศของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน) (2563) ในประเด็นการเดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้เดินทางไปเยือนประเทศต่าง ๆ ในฐานะผู้นำคณะสงฆ์ลาว เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับองค์กรพระพุทธศาสนาในประเทศนั้น ๆ สอดคล้องกับบทบาทของพระมหาผ่องที่เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจเผยแผ่พระธรรมคำสอนในต่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีรวัฒน์ ญาณธีโร (หมายคอย) (2561) ในประเด็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับนานาชาติ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับแนวคิดของมหาบุญทวี วิไลจักร (2561) ในประเด็นการเป็นตัวแทนคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ โดยพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ได้เข้าร่วมงานเฉลิมฉลองวันวิสาขบูชาโลกในหลายประเทศ และเข้าร่วมการประชุมระดับนานาชาติต่าง ๆ ซึ่งช่วยยกระดับบทบาทของคณะสงฆ์ลาวในเวทีระหว่างประเทศ

โดยสรุป บทบาทตามธรรมนูญสงฆ์ลาวของพระยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิปัตริตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ทั้ง 5 ด้าน แสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาคณะสงฆ์และสังคมที่มีลักษณะร่วมกันของพระมหาเถระในพระพุทธศาสนา โดยมีการประยุกต์ใช้หลักพระธรรมวินัยและหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อการพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคมให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พัฒนาระบบการปกครองและการศึกษาของคณะสงฆ์ ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นผ่านการกระจายอำนาจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ พร้อมทั้งยกระดับการศึกษาของคณะสงฆ์ให้ทันสมัย สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน โดยผสมผสานการศึกษาพระปริยัติธรรมกับสายสามัญ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน

2. ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้หลากหลายและเข้าถึงทุกกลุ่ม พัฒนารูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความหลากหลาย ทันสมัย และสามารถเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเยาวชน โดยเน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีและการประยุกต์หลักธรรมให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน

3. อนุรักษ์ศาสนสมบัติและเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ จัดทำแผนแม่บทเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาศาสนสมบัติ โดยเฉพาะวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการจัดการ

ทรัพย์สินของวัดอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส และส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรพระพุทธศาสนาในต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. การศึกษาเปรียบเทียบบทบาทและความท้าทายของคณะสงฆ์ในภูมิภาคท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี
2. การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมร่วมสมัย
3. แนวทางการอนุรักษ์มรดกธรรมและการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ

7. องค์ความรู้ใหม่

การประยุกต์หลักพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนตามแนวทางของพระยอแก้วมหาสังฆ-
สุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ)

บทบาทของพระยอแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดีรัตนมหาสังฆปาโมกข์ (มหางอน ดำรงบุญ) ภายใต้
กรอบธรรมานุสงฆ์ลาว ได้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้ากับการพัฒนาสังคม
สมัยใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความสร้างสรรค์ในการประยุกต์หลักธรรม ท่านได้แสดงให้เห็นถึงการตีความหลักธรรมใน
พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับความท้าทายของสังคมร่วมสมัย โดยไม่ยึดติดกับรูปแบบดั้งเดิมจนเกินไป แต่
ยังคงรักษาแก่นแท้ของพระธรรมไว้ได้อย่างครบถ้วน
2. ความสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การดำเนินงานของท่านแสดงให้เห็นถึงความ
เข้าใจอย่างลึกซึ้งในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนลาว ทำให้สามารถเชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับวิถี
ชีวิตของประชาชนได้อย่างกลมกลืน โดยไม่สร้างความรู้สึกแปลกแยกหรือขัดแย้งกับวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. ความยั่งยืนในการพัฒนา แนวทางการทำงานของท่านมุ่งเน้นการสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับ
พระพุทธศาสนาในสปป.ลาว ผ่านการพัฒนาระบบการศึกษาสงฆ์ การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ และการเชื่อมโยง
พระพุทธศาสนาเข้ากับการพัฒนาประเทศในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่นี้แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาพระพุทธศาสนาในสังคมสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยการบูร
ณาการระหว่างจารีตดั้งเดิมกับนวัตกรรมทางความคิด โดยต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการรักษาแก่นแท้
ของพระธรรมกับการตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แนวทางดังกล่าวสามารถนำไป
ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพระพุทธศาสนาและสังคมในประเทศอื่น ๆ ได้ โดยปรับให้เข้ากับบริบทเฉพาะของแต่ละสังคม

ภาพที่ 1 การประยุกต์หลักพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนตามแนวทางของ
พระยอศกัณฐ์มหาสังฆปริณายก (ม.ท.อ.น.ด.บ.)

เอกสารอ้างอิง

- ชายสมุทร จำปาอุทุม. (2564). *ความเป็นมาของการบริหารงานคณะสงฆ์ลาว* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครหลวงเวียงจันทน์: บริษัทपालคำจำปา จำกัดผู้เดียว.
- พระครูสังฆรักษ์พุทธา ฐิตเมธ (การไสย). (2552). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม ศึกษาเฉพาะกรณีพระเทพวรสิทธาจารย์ (ธงชัย สุวณฺณสิริ) (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระชัยวัฒน์ อุตตมสาโร (ทองพริก). (2556). *บทบาทการพัฒนาสังคมของพระครูกาชาด (เจียม กิตติสาโร) วัดหน้าพระบรมธาตุ นครศรีธรรมราช* (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระดำรง พ. ธรรมนิมิต. (2553). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทยลาว* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- พระดุษฎี เขมธมโม (แก้วนอริน). (2563). *ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระอาจารย์ใหญ่ ดร. พระมหาผ่อง สماعيلในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว* (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระปลัดวิสุทธิ วิสุทธาจาโร (ทองสะสม). (2552). *บทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตที่มีต่อการบริหารวัดในจังหวัดเลย* (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.

- พระมหาธีรวัฒน์ ญาณธีโร (หมายคอย). (2561). *สังฆพัฒนา การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งของพระสงฆ์นักพัฒนา จังหวัดลำปาง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธีรสรณ์ วีระพัฒน์ (แผ่นผา). (2553). *บทบาทของพระธรรมธัชมนี (แสงชุนธโร) ที่มีต่อการพัฒนา สังคม* (วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระยอดคำภีร์เกสี (ดร. ดำรง พิมมจักร) และคณะ. (2563). *ประวัติชีวิต หลักธรรม และผลงาน องค์พระ ยอดแก้วมหาสังฆสุธรรมาธิบดี (มหางอน ดำรงบุญมหาเถระเจ้า) รตนมหาสังฆปาโมกข์* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ห้องการบริหารงานศูนย์กลาง องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เล่มที่ 4, 10, 11.* กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาบุญทวี วิไลจักร, ดร. (2561). *พระพุทธศาสนาล้านช้างตอนปลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์ลาวยูนิพริ้น จำกัด.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2547). *ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษร พัฒนา พาณิชย์.
- สถาบันวิทยาศาสตร์สังคมแห่งชาติ. (2562). *อาณาจักรลาวล้านช้างในระยะปี ค.ศ. 1695-1893* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์แห่งรัฐ.
- สุชาติ หงษา. (2549). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาจากอดีตสู่ปัจจุบัน* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ธรรมสภา และ สถาบันบันลือธรรม.
- อุ้นหล้า บุปผาวงค์. (2561). *ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม กรณีศึกษาบทบาทของพระมหา สุวัน จันทราช เจ้าคณะแขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว* (วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

The of Study of the Administration of Lao Sangha in Hadxaifong District, Vientiane Capital

พระแก้ววันชัย อาภัสสรโร (สุลิวง)¹, พระครูวุฒิธรรมสาร²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, วิทยาเขตอีสาน, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Phra Keovanxay Abhasaro (Soulivong)¹, Phrakhru Wutthidhammasarn²

^{1,2}Mahamakut Buddhist University Isan Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: keovanxay.sou@student.mbu.ac.th

(Corresponding Email)

Received: 16 January 2025; Revised: 14 February 2025; Accepted 30 March 2025

© The Author (s) 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ 3) เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาวมีโครงสร้างเป็นลำดับขั้น โดยมีองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (อ.พ.ส.) เป็นองค์กรสูงสุด ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลผ่านแนวลาสร้างชาติ มีการแบ่งการบริหารเป็นระดับชาติ (ศูนย์กลาง) ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด โดยยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ หลักพระธรรมวินัย หลักการบูรณาการกับนโยบายของรัฐ และหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง มีวัด 91 แห่ง พระภิกษุสามเณรประมาณ 450 รูป มีการบริหารงานใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองสงฆ์ ด้านการศึกษาสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน และด้านการสาธารณูปการ 3) ผลการวิเคราะห์การบริหารงานคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟอง แสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ดังนี้ 3.1) ด้านการปกครองสงฆ์ มีจุดแข็งที่ผู้นำที่ทรงคุณวุฒิ และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเข้มแข็ง 3.2) ด้านการศึกษาสงฆ์ มุ่งเน้นพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลกผ่านการวางแผนจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษาสายสามัญ จัดหาทุน ครู และพัฒนาสื่อ รวมถึงอบรมภาษาต่างประเทศ 3.3) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ด้วยการเทศนาปฏิบัติธรรม ใช้สื่อดั้งเดิมและสื่อสังคมออนไลน์ มีศูนย์เผยแผ่วัด ผลิตภัณฑ์ อบรมพระนักเทศน์ และเน้นเข้าถึงเยาวชน และ 3.4) ด้านการสาธารณูปการ พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ควบคู่กับการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปกรรมดั้งเดิม

คำสำคัญ: การบริหารงานคณะสงฆ์ลาว, เมืองหาดทรายฟอง, องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป.

ลาว

Abstract

This research aimed to 1) study the overall administration of the Lao Sangha; 2) investigate the administration of the Lao Sangha in Hadxaifong District, Vientiane Capital; and 3) analyze the administration of the Lao Sangha in Hadxaifong District, Vientiane Capital. This qualitative study utilized documentary research, drawing information from books, textbooks, and relevant research papers, with the collected data being analyzed and summarized to conclude the study. The research yielded the following findings: The administration of the Lao Sangha is structured hierarchically, with the Central Buddhist Fellowship Organization of Lao PDR serving as the supreme body under the supervision of the government, channeled through the Lao Front for National Construction. Administration is divided into national (central), provincial, district, and temple levels, adhering to three core principles: the principles of Dhamma-Vinaya, integration with state policies, and community participation. The Lao Sangha's administration in Hadxaifong District encompasses 91 temples and approximately 450 monks and novices. It is organized into four key areas: monastic governance, monastic education, dissemination of ethics and meditation practice, and public Welfare. The analysis of the Hadxaifong District Sangha administration demonstrated a strong commitment to development in all four areas: Monastic Governance. This area is strengthened by highly qualified leaders and robust community support. Monastic Education: This focuses on developing monks and novices with both religious and secular knowledge through the establishment of Pali schools, general education management, provision of funding and teachers, media development, and foreign language training. Dissemination of Ethics and Meditation Practice: This is achieved through sermons, meditation practices, and traditional and online media. Dissemination centers in temples produce media, train monastic preachers, and emphasize reaching out to youth. Public Welfare involves effectively developing temples as community centers, considering functionality and aesthetic appeal, and conserving historical sites and traditional art.

Keywords: Lao Sangha Administration, Hadxaifong District, The Central Buddhist Fellowship Organization of Lao PDR.

1. บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อความมั่นคงและความเข้มแข็งของสถาบันพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ในฐานะสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีภารกิจหลักในการเผยแผ่ สืบสาน และถ่ายทอดพระธรรมคำสอน การปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ไม่เพียงแต่สร้างศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชน แต่ยังเป็นแรงจูงใจให้พุทธบริษัทตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตน การบรรพชาอุปสมบทถือเป็นแนวทางหนึ่งในการขัดเกลาจิตใจตามคติพุทธมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล (พระเทพปริยัติสุธี, 2545) การนำพระพุทธศาสนาเถรวาทเข้ามาสู่สังคมลาวได้สร้างความเป็นปึกแผ่นและวัฒนธรรมใหม่ จากเดิมที่ประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งประกอบด้วยหลายกลุ่มชาติพันธุ์นับถือผีสงเวทดา ก็ได้เปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนา มีการสร้างวัดวาอาราม พระธาตุเจดีย์ และพระพุทธรูป (กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, 2543) ส่งผลให้พระพุทธศาสนามีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่อสถาบันการเมือง วิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมประเพณีของประชาชนลาว ในรัชสมัยของพระเจ้าวิสุทธาราช (พ.ศ. 2044-2063) พระพุทธศาสนาในลาวเจริญรุ่งเรือง

อย่างมาก มีการส่งเสริมการศึกษา วรรณกรรม และวรรณคดี ทำให้เกิดนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาที่รอบรู้ พระไตรปิฎกจำนวนมาก และที่สำคัญคือมีการสถาปนาตำแหน่งพระสังฆราชขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2076 (พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, 2555)

ภายหลังการล้มล้างระบอบราชาธิปไตยและการได้รับเอกราชจากฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2518 สปป. ลาว ได้รับการสถาปนาขึ้นในวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2518 (คณะโฆษณามหาชนูญกลางพรรค, 2558) ถือเป็นการ เปิดศักราชใหม่แห่งความเป็นเอกราช อิสระภาพ และการก้าวสู่สังคมนิยม การเปลี่ยนแปลงนี้ยังนำไปสู่การ ปรับปรุงโครงสร้างอำนาจรัฐให้เป็นประชาธิปไตยและเข้มแข็ง (พระมหาบุญทวี วิไลจักร, 2561) ในส่วนของ คณะสงฆ์ลาวก็ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างระบบการปกครองครั้งใหญ่ โดยยกเลิกองค์การปกครองสงฆ์แบบเดิมที่ ถูกมองว่าขาดประสิทธิภาพและเป็นเหตุแห่งความแตกแยกทางความคิดและการประพฤติผิดพระธรรมวินัย และได้มีการสถาปนา “องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว” (อ.พ.ส.) ขึ้นในวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2519 ณ วัด พระธาตุหลวงเหนือ นครหลวง เพื่อให้สอดคล้องกับหลักรัฐศาสตร์การปกครองสมัยใหม่ ที่เน้นการแบ่งปัน ความรู้และการตัดสินใจร่วมกัน พระมหาเถระทั่วประเทศได้ประชุมและมีมติสำคัญคือการรวมคณะสงฆ์ทั้ง สองนิกาย (ธรรมยุติกนิกายและมหานิกาย) ที่มีมาแต่เดิมเข้าเป็น “คณะสงฆ์ลาว” เพียงนิกายเดียว ตามแบบ ลัทธิสังฆาวงศ์ โดยมีสโลแกนว่า “สามัคคีพระสงฆ์ลาวให้มีแต่นิกายเดียว”

นอกจากนี้ ยังมีการยกเลิกสมณศักดิ์ทุกอย่างที่เคยได้รับพระราชทานจากระบบกษัตริย์ในอดีต เพื่อให้ เกิดความเสมอภาคตามพระธรรมวินัย (พระมหาวิจิตร สิงหาราช, 2543) การเคารพกันในหมู่สงฆ์ให้เป็นไปตาม อายุพรรษาโดยยึดพระธรรมวินัยเป็นหลัก การปฏิรูปนี้ส่งผลให้การปกครองคณะสงฆ์ลาวสอดคล้องและ ดำเนินไปในทิศทางเดียวกับฝ่ายบ้านเมือง ซึ่งมีพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นแกนนำ (อุดม ชิตติยะ, 2540) มี การผนวกแนวทางการเมืองเข้ากับการศึกษาอบรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนเข้าใจนโยบายของ พรรค (คณะโฆษณามหาชนูญกลางพรรคและศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ, 2552) องค์การพุทธศาสนา สัมพันธ์ลาวมีกฎระเบียบการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ แบ่งการปกครอง ออกเป็นส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น มีการเลือกตั้งผู้บริหารในวาระ 5 ปี และมีการประชุมใหญ่เพื่อวางแนวทาง และปรับปรุงกฎระเบียบให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตาม การบริหารงานคณะสงฆ์ลาวเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ความไม่ชัดเจนของ ข้อมูลประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์การปกครองคณะสงฆ์ในบางช่วงขาดความต่อเนื่อง การบันทึกมีน้อย หรือ เอกสารสำคัญสูญหายจากภัยธรรมชาติและสงคราม โดยเฉพาะเอกสารสมัยล้านช้างที่ค้นหาได้ยาก บทบาท คณะสงฆ์ที่ลดลง คณะสงฆ์ลาวขาดการมีบทบาทที่สำคัญดังเช่นในอดีต เนื่องจากการขาดการส่งเสริมจาก ผู้เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ทั้งนโยบาย การปฏิบัติ การศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณูปการ การบริหาร กิจการคณะสงฆ์ลาวโดยรวมยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ปัญหาการบริหารงานคณะสงฆ์ดังกล่าวยัง ปรากฏในพื้นที่เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านสากลและศูนย์กลางเศรษฐกิจที่มี อดีตรักขณทางวัฒนธรรมของตนเอง จึงมีความสำคัญต่อการศึกษากการปกครองและบริหารคณะสงฆ์

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงรูปแบบและแนวทางการบริหารงานคณะสงฆ์ลาวใน

ยุคต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ในเมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้การบริหารงานมีความก้าวหน้าและพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม การวิจัยนี้เกิดขึ้นจากความตระหนักว่าพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ลาวมีบทบาทสำคัญต่อการปกครอง การบริหาร และการพัฒนาชาติบ้านเมืองมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และยังคงมีบทบาทในการร่วมแก้ไขปัญหาของประเทศชาติต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์
3. เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) รวบรวมและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับธรรมนูญสงฆ์ลาว พ.ศ. 2565 คัมภีร์พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาราชวิทยาลัย และบทสรุปห้วงการบริหารงานเมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์ ประจำปี 2563 – 2568
2. ศึกษาค้นคว้าเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ หนังสือ ตำรา งาน วิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ เอกสาร วารสาร บทความวิชาการ งานเขียนที่เกี่ยวข้องทั่วไป รวมทั้งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยอาศัยแหล่งข้อมูลสำคัญจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย แหล่งข้อมูลจากหอสมุดแห่งชาติลาว และหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
4. เรียบเรียง และสรุปผลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะ

4. ผลการวิจัย

1. การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว

การบริหารจัดการเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญและได้รับการนิยามจากนักวิชาการหลายท่านในแง่มุมมองที่หลากหลาย แต่มีแก่นแท้ที่สอดคล้องกัน Wagner และ Hollenbeck (1995) ได้อธิบายว่าการบริหารจัดการเป็นกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การดำเนินงาน และการควบคุม เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในทำนองเดียวกัน Holt (1993) มองการบริหารในฐานะศิลปะของการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การเป็นผู้นำ และการควบคุม

ทฤษฎีการบริหารที่มีกระบวนการอันประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า “POSDCORB Model” ของลูเธอร์ เอช กุลลิค และลินดอล เอฟ เออร์วิก (Luther H. Gulick and Lyndall

F. Urwick) อธิบายตามความหมายได้ ดังนี้ 1) การวางแผน (P = Planning) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้างและทำอย่างไร 2) การจัดการองค์การ (O = Organizing) หมายถึง การจัดหน่วยงานกำหนดโครงสร้างของ หน่วยงานการจัดสายงานตำแหน่งต่าง ๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน 3) การจัดหาบุคคล (S = Staffing) หมายถึง การบริหารงานทางด้านบุคคลอันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน 4) การอำนวยการ (D = Directing) หมายถึง การตัดสินใจการวินิจฉัยสั่งการหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 5) การประสานงาน (Co = Coordinating) หมายถึง การประสานงานกิจการด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานให้เกิดความร่วมมือเพื่อดำเนินไปสู่เป้าหมายเดียวกัน 6) การรายงาน (R = Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงานว่าก้าวหน้าเพียงใด 7) การงบประมาณ (B = Budgeting) หมายถึง การจัดทำงบประมาณบัญชีการใช้จ่ายเงิน การควบคุมและการตรวจสอบด้านการเงิน (สุพจน์ พันธุ์ชูเพชร, 2538, หน้า 12) และทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วยหน้าที่ทางการ บริหาร 5 ประการ คือ 1) การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจและกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางการทำงานในอนาคต 2) การจัดการองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงการของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักรสิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จ 3) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาซึ่งจะทำให้สำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตนจะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ 4) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้และกำกับให้ไปสู่จุดหมายเดียวกัน 5) การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับผลที่ได้วางไว้แล้ว (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2545, หน้า 39)

นักวิชาการไทยก็ได้ให้คำนิยามที่สอดคล้องกัน โดยสุธี สุทธิสมบุรณ์ และสมาน รั้งสิโยภุชญ์ (2536) ได้กล่าวว่าการบริหารหมายถึงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ส่วนวิโรจน์ สารรัตน์ (2545) ได้เสริมว่าการบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ 4 ประการ คือ การ

วางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

จากค่านิยมของนักวิชาการทั้งหมดนี้ สามารถสรุปได้ว่าการบริหารจัดการเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยต้องใช้องค์ความรู้หลักทางการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม พร้อมทั้งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านบุคลากร เงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการปฏิบัติงาน

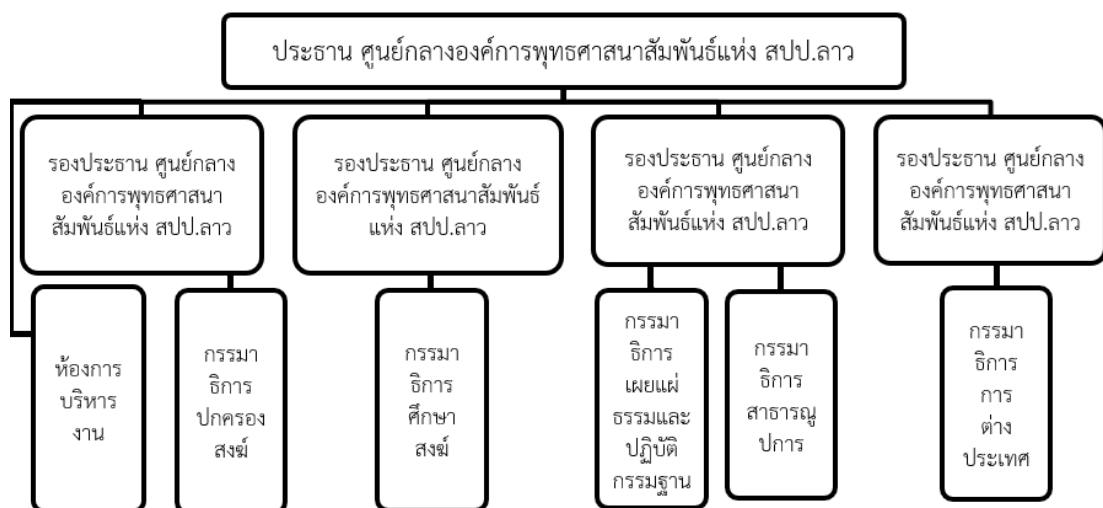
การบริหารจัดการองค์การสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมสำคัญ 6 ประการ ได้แก่ อปริหานิยธรรม 7 ที่ช่วยสร้างความเจริญไม่เสื่อมถอยผ่านการประชุมสม่ำเสมอ การมีความพร้อมเพรียง การเคารพกฎระเบียบและผู้นำ (ที.ม. (ไทย) 10/136/81-84) สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วยทาน เพียรวิริยะ อุตสาหะ และสมานัตตตา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจและสร้างความสามัคคี (อง.จตุกก. (ไทย) 21/32/50-51) พรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นคุณธรรมสำหรับผู้บริหาร (อภิ.วิ. (ไทย) 35/691/438-440) สปัปฐิสธรรม 7 เป็นคุณสมบัติของคนดีที่รู้จักเหตุ ผล ตน ประมาณ เวลา ชุมชน และบุคคล (อง.สตุตท. (ไทย) 23/68/143-146) อิทธิบาท 4 ประกอบด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่นำไปสู่ความสำเร็จ (อภิ.วิ. (ไทย) 35/444/348-353) และสาราณียธรรม 6 ที่เสริมสร้างความระลึกถึงกันด้วยเมตตากายกรรม วจีกรรม มโนกรรม การแบ่งปันลาภ การมีศีล และการมีทวิญญูร่วมกัน (ม.อุ. (ไทย) 14/45/59-61) หลักธรรมเหล่านี้ส่งเสริมให้การบริหารงานสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่น มั่นคง และเป็นธรรม โดยสร้างความสามัคคีและความเจริญรุ่งเรืองแก่องค์กรสงฆ์อย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการเป็นกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวคิดของ Wagner และ Hollenbeck (1995) และ Holt (1993) รวมถึงทฤษฎี POSDCORB ของ Gulick และ Urwick และทฤษฎี 5 หน้าที่ของ Fayol ที่เน้นการวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม สำหรับการบริหารองค์การสงฆ์สามารถประยุกต์ใช้หลักธรรม 6 ประการ ได้แก่ อปริหานิยธรรม 7 เพื่อสร้างความเจริญไม่เสื่อมถอย สังคหวัตถุ 4 เพื่อยึดเหนี่ยวและสร้างความสามัคคี พรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมผู้บริหาร สปัปฐิสธรรม 7 เป็นคุณสมบัติคนดี อิทธิบาท 4 นำไปสู่ความสำเร็จ และสาราณียธรรม 6 เสริมสร้างความระลึกถึงกัน การบูรณาการทฤษฎีการบริหารสมัยใหม่กับหลักธรรมพุทธศาสนาจะช่วยให้การบริหารองค์การสงฆ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ราบรื่น มั่นคง และเป็นธรรม พร้อมสร้างความสามัคคีและความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาวมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนเป็นลำดับขั้น โดยมีองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อ.พ.ส.) เป็นองค์กรสูงสุดในการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาของประเทศ ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลผ่านแนวลาสร้างชาติ โครงสร้างการบริหารแบ่งออกเป็นระดับชาติ (ศูนย์กลาง) ระดับแขวง (จังหวัด) ระดับเมือง (อำเภอ) และระดับวัด องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครองสงฆ์ ด้านการศึกษาสงฆ์ ด้านการเผยแผ่ ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ด้านสาธารณูปการ และด้านการต่างประเทศ และห้องการบริหารงาน (สำนักงาน)

การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาวยึดหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ 1) หลักพระธรรมวินัย โดยมุ่งรักษาและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญมั่นคง 2) หลักการบูรณาการกับนโยบายของรัฐ โดยมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะแนวทางการพัฒนาประเทศตามแนวทางสังคมนิยม และ 3) หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและพุทธศาสนิกชนในการบริหารจัดการวัด

คณะสงฆ์ลาวมีภารกิจหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครองสงฆ์ การบริหารจัดการคณะสงฆ์ตามลำดับชั้น การออกกฎระเบียบ และการควบคุมดูแลพระภิกษุสามเณรให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย 2) ด้านการศึกษาสงฆ์ การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม โรงเรียนสายสามัญสงฆ์ วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยแก่พระภิกษุสามเณร 3) ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ผ่านการเทศนา การสอน และกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ 4) ด้านสาธารณูปการ การก่อสร้าง บูรณปฏิสังขรณ์ และพัฒนาวัดวาอารามให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน 5) ด้านการต่างประเทศ คัมครองและบริหารงานความร่วมมือกับต่างประเทศด้านพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ ทำหน้าที่เป็นกระพริมาธิการประสานงานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนมิตรทั้งในภูมิภาคและระดับสากล ประสานงานกับองค์การภาคีที่เกี่ยวข้องของพรรครัฐบาลทั้งภายในและต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาวและ 6) ห้องการบริหารงาน (สำนักงาน) เป็นสำนักงานในการบริหารงานขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (อ.พ.ส.) มีภารกิจเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์กับกระทรวง องค์การ องค์การเทียบเท่า สงฆ์กับพระสงฆ์ ตามหลักธรรมวินัย แนวทางนโยบาย กฎหมายและระเบียบการ

ภาพที่ 1 องค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (อ.พ.ส. ชั้นศูนย์กลาง)

2. การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

ผลการวิจัยพบว่า เมืองหาดทรายฟองเป็นหนึ่งในเก้าเมืองของนครหลวงเวียงจันทน์ มีวัดจำนวน 91 วัด มีพระภิกษุสามเณรประมาณ 450 รูป โครงสร้างการบริหารงานของคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟอง

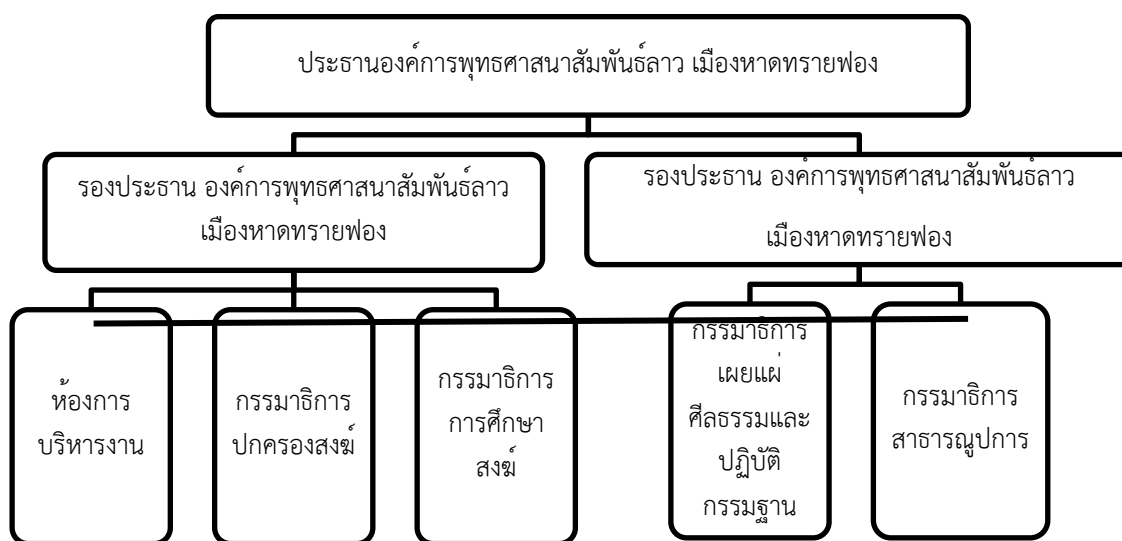
ประกอบด้วย คณะกรรมการพุทธศาสนาประจำเมือง ซึ่งมีประธานคณะสงฆ์เมืองเป็นผู้นำ และมีคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ตามภารกิจหลัก 4 ด้าน โดยมีการประสานงานกับองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว ประจำนครหลวงเวียงจันทน์ และหน่วยงานภาครัฐในระดับเมือง ดังนี้

2.1 การบริหารงานด้านการปกครองสงฆ์ เมืองหาดทรายฟองมีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจ โดยมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 เขต แต่ละเขตมีพระเถระผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ มีการออกกฎระเบียบและแนวปฏิบัติสำหรับพระภิกษุสามเณรในเขตปกครอง มีการตรวจเยี่ยมวัดต่าง ๆ เป็นประจำ และมีการจัดประชุมเจ้าอาวาสทุกรูปอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

2.2 การบริหารงานด้านการศึกษาสงฆ์ มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบพระปริยัติธรรมและการศึกษาสายสามัญสงฆ์ โดยมีโรงเรียนสายสามัญสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถไปศึกษาต่อในมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 5 - 7 (ม. 5 - ม. 7) ต่อไป

2.3 การบริหารงานด้านด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการเทศนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม การเผยแผ่ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ท้องถิ่น และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน วัดในเมืองหาดทรายฟองหลายแห่งมีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำวัด มีการผลิตสื่อเผยแผ่ในรูปแบบต่าง ๆ และมีการจัดอบรมพระนักเทศน์และพระวิทยากร

2.4 การบริหารงานด้านสาธารณูปการ มุ่งเน้นการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่ภายในวัด การพัฒนาภูมิทัศน์ และการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปวัตถุ วัดในเมืองหาดทรายฟองส่วนใหญ่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนพัฒนาวัด และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลทรัพย์สินของวัดอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านสาธารณสงเคราะห์มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ การสงเคราะห์ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมสุขภาพของชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัดในเมืองหาดทรายฟองหลายแห่งมีการจัดตั้งกองทุนสาธารณสงเคราะห์ (กองทุนสวัสดิการประจำวัดและหมู่บ้าน) และมีการจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารของกรรมการบริหารงานของคณะสงฆ์ เมืองหาดทรายฟอง

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

ผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารงานคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟองแสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน โดยมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและปรับตัวตามยุคสมัย ดังนี้

3.1 ด้านการปกครองสงฆ์ มีจุดแข็งที่ผู้นำทรงคุณวุฒิ โครงสร้างการบริหาร 6 เขต ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเข้มแข็ง แม้จะเผชิญข้อจำกัดด้านงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง

3.2 ด้านการศึกษาสงฆ์ มุ่งเน้นพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลก ผ่านการวางแผนจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษาสายสามัญ จัดหาทุน ครู และพัฒนาสื่อ รวมถึงอบรมภาษาต่างประเทศ

3.3 ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน ดำเนินการหลากหลายรูปแบบเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน ทั้งการเทศนา ปฏิบัติธรรม สื่อดั้งเดิมและสื่อสังคมออนไลน์ มีศูนย์เผยแผ่วัด ผลิตภัณฑ์อบรมพระนักเทศน์ และเน้นเข้าถึงเยาวชน

3.4 ด้านการสาธารณูปการ พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ควบคู่กับการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปกรรมดั้งเดิม ผ่านการวางแผนระยะยาวและจัดทำผังวัดที่ชัดเจน

สรุปได้ว่า การบริหารงานคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง มีโครงสร้างแบบลำดับชั้นภายใต้ต้องการพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว (อ.พ.ส.) โดยยึดหลักพระธรรมวินัย การบูรณาการกับนโยบายรัฐ และการมีส่วนร่วมของชุมชน เมืองหาดทรายฟองบริหาร 91 วัด 450 รูป แบ่งเป็น 6 เขตปกครอง ดำเนินงาน 4 ภารกิจหลัก ได้แก่ การปกครองสงฆ์ การศึกษาสงฆ์ การเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน และสาธารณูปการ การ

บริหารงานแสดงความมุ่งมั่นพัฒนาครบทุกด้านด้วยระบบการจัดการที่ดีและการปรับตัวตามยุคสมัย แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรเฉพาะทาง แต่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเข้มแข็ง

5. อภิปรายผล

1. การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว

ผลการวิจัยที่พบว่าการบริหารงานของคณะสงฆ์ลาวมีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนเป็นลำดับขั้น โดยมีองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (อ.พ.ส.) เป็นองค์กรสูงสุด สอดคล้องกับแนวคิดของห้องการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (2561) ที่กล่าวถึงการจัดตั้งคณะบริหารพระสงฆ์เป็นองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว ซึ่งประกอบด้วยหลายระดับตั้งแต่ศูนย์กลาง ระดับแขวง ระดับเมือง และระดับวัด นอกจากนี้ การบริหารงานด้านการปกครองสงฆ์ที่มีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจ มีการแบ่งเขตการปกครอง และมีการออกกฎระเบียบสำหรับพระภิกษุสามเณร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิจิตร ญาณวโร (2561) ที่ศึกษาแนวคิดการปกครองในพุทธปรัชญาเถรวาท ซึ่งพบว่าการปกครองที่ดีต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์และความสุขของมหาชน และให้ความสำคัญกับผู้ปกครองที่มีศีลธรรม

2. การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

การบริหารงานของคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟองสอดคล้องกับกรอบโครงสร้างที่ห้องการบริหารงานศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว (2565) ได้กำหนดไว้ โดยมีการแบ่งระดับการบริหารจากศูนย์กลาง แขวง เมือง และวัด ซึ่งเมืองหาดทรายฟองมีการประสานงานกับองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวประจำนครหลวงเวียงจันทน์อย่างเป็นระบบ ดังนี้

2.1 การบริหารงานด้านการปกครองสงฆ์ เมืองหาดทรายฟอง ทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของพระสุรเดช ภูริปัญโญ (2558) ที่ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย โดยมีการยึดพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครอง การจัดการศึกษาทุกระดับ การเผยแผ่ทั้งภายในและนอกวัด การจัดการสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์

2.2 การบริหารงานด้านการศึกษาสงฆ์ มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบพระปริยัติธรรมและการศึกษายายสามัญสงฆ์ โดยมีโรงเรียนสายสามัญสงฆ์ จำนวน 1 แห่ง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรที่มีความสามารถไปศึกษาต่อในมัธยมศึกษา ชั้นปีที่ 5 - 7 (ม. 5 - ม. 7) สอดคล้องกับแนวทางที่ พระอานูสรณ์ อนุสรโร (2565) เสนอ โดยมีการบูรณาการระหว่างการศึกษาพระปริยัติธรรมกับการศึกษายายสามัญ และการนำหลักพุทธบริหารการศึกษามาประยุกต์ใช้

2.3 การบริหารงานด้านด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติกรรมฐาน มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการเทศนาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรม การเผยแผ่ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ท้องถิ่น และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน วัดในเมืองหาดทรายฟองหลายแห่งมีการจัดตั้งศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำวัด มีการผลิตสื่อเผยแผ่ในรูปแบบต่าง ๆ และมีการจัดอบรมพระนักเทศน์และพระวิทยากร สะท้อนการปรับตัวตามยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตของ พระ

บุญจันทร์ จันทมโม และคณะ (2562) เกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน

2.4 การบริหารงานด้านสาธารณูปการ มุ่งเน้นการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน มีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์อาคารสถานที่ภายในวัด การพัฒนาภูมิทัศน์ และการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปวัตถุ วัดในเมืองหาดทรายฟองส่วนใหญ่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนพัฒนาวัด และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลทรัพย์สินของวัดอย่างเป็นระบบ ส่วนด้านสาธารณสงเคราะห์มีการดำเนินงานในหลายรูปแบบ ทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ การสงเคราะห์ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมสุขภาพของชุมชน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัดในเมืองหาดทรายฟองหลายแห่งมีการจัดตั้งกองทุนสาธารณสงเคราะห์ (กองทุนสวัสดิการประจำวัดและหมู่บ้าน) และมีการจัดกิจกรรมช่วยเหลือสังคมในโอกาสต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาวิ โภธิเมธี (2566) ได้ที่ศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรม ที่พบว่า การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัด ผู้บริหารวัดกล่าวคือเจ้าอาวาส จะต้องเข้าใจในหลักของการบริหารเป็นอย่างดี และที่สำคัญ คือ ต้องเข้าใจในหลักพุทธธรรมเป็นอย่างดี รู้จักประยุกต์หลักการบริหารจัดการและหลักพุทธธรรมเพื่อใช้ในการจัดการงานสาธารณูปการของวัด บริหารจัดการโดยการดำเนินการ วางแผนจัดโครงสร้างองค์การ อำนาจการ บริหารงานบุคคล การประสานงาน การรายงานผล พร้อมทั้งบริหารงบประมาณ ให้เป็นไปด้วยดี และพร้อมกันนั้นจะต้องให้สอดคล้องกับหลักสัปปายะ 7 ด้วย งานสาธารณูปการของวัดจึงจะดำเนินไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามพระธรรมวินัย

3. ด้านการศึกษาส่งเสริมการบริหารงานด้านการศึกษาส่งเสริมที่มีการจัดการศึกษาทั้งในระบบพระปริยัติธรรมและการศึกษาสามัญสงฆ์

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอานุสรณ์ อนุสุสโร (2565) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาคณะสงฆ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา ซึ่งเน้นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญจันทร์ จันทมโม และคณะ (2562) ที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาศูนย์กลางการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว ซึ่งพบว่าการศึกษาของคณะสงฆ์ลาวมีการแลกเปลี่ยนแหล่งการเรียนรู้กับหลายสถาบัน และมีการคัดกรองบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ

4. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานของคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง นครหลวงเวียงจันทน์

ผลการวิเคราะห์พบว่า การบริหารงานคณะสงฆ์เมืองหาดทรายฟองแสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน โดยมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบและปรับตัวตามยุคสมัย ดังนี้

4.1 ด้านการปกครองสงฆ์ มีจุดแข็งที่ผู้นำทรงคุณวุฒิ โครงสร้างการบริหาร 6 เขต ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเข้มแข็ง แม้จะเผชิญข้อจำกัดด้านงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง การบริหารงานที่มีโครงสร้าง 6 เขตชัดเจนและผู้นำทรงคุณวุฒิ สอดคล้องกับ พระวิจิตร ญาณวโร (2561) ที่เห็นว่า “แนวคิดการปกครองให้ทัศนะอันเป็นหลักการที่ประกอบด้วยคุณธรรม โดยกำหนด

จุดมุ่งหมายไว้เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของมหาชน” และ “ผู้ปกครองที่ดีจะต้องประพฤติปฏิบัติและควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของสาธารณะชน” และสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2552) ที่เน้นวัตถุประสงค์ของวินัยเพื่อความดีงามของสงฆ์ ความผาสุกของสงฆ์ และการให้ความสำคัญกับประโยชน์สุขของส่วนรวม โดยเฉพาะในสังฆกรรมที่ต้องอาศัยความสามัคคีของสงฆ์

4.2 ด้านการศึกษาสงฆ์ มุ่งเน้นพัฒนาพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลกผ่านการวางแผนจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษาสายสามัญ จัดหาทุน ครู และพัฒนาสื่อ รวมถึงอบรมภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับ พระอานูสรณ์ อนุสรโร (2565) ที่เสนอการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง

4.3 ด้านการเผยแผ่ศีลธรรมและปฏิบัติธรรมฐาน ดำเนินการหลากหลายรูปแบบเพื่อประโยชน์สุขของมหาชน ทั้งการเทศนา ปฏิบัติธรรม สื่อดั้งเดิมและสื่อสังคมออนไลน์ มีศูนย์เผยแผ่วัด ผลิตสื่อ อบรมพระนักเทศน์ และเน้นเข้าถึงเยาวชน สอดคล้องกับ พระวิจิตร ญาณโร (2561) แนวคิดการเผยแผ่เพื่อประโยชน์เพื่อความสุขของมหาชน ตลอดทั้งเวทดา เพื่ออนุเคราะห์สงเคราะห์โลก และสิ่งแวดลอม สอดคล้องกับการดำเนินงานที่มุ่งเน้นประโยชน์สุขของมหาชน โดยเฉพาะการเข้าถึงเยาวชนซึ่งเป็นการอนุเคราะห์สงเคราะห์โลกในระยะยาว

4.4 ด้านการสาธารณูปการ พัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม ควบคู่กับการอนุรักษ์โบราณสถานและศิลปกรรมดั้งเดิม ผ่านการวางแผนระยะยาวและจัดทำผังวัดที่ชัดเจน สอดคล้องกับ พระมหาบุญทวี วิไลจักร, ดร. (2561) ที่เสนอหลักการที่ว่า พระพุทธศาสนาหลักธรรมคำสั่งสอนได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับประเพณี วิถีชีวิต และวัฒนธรรมลาวจนแยกกันไม่ออก สนับสนุนการใช้วิธีการเผยแผ่ที่หลากหลาย ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อสมัยใหม่เพื่อให้เข้าถึงทุกกลุ่มในสังคม

การอภิปรายผลการวิจัยการบริหารงานคณะสงฆ์ลาว เมืองหาดทรายฟอง พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน โดยโครงสร้างการบริหารแบบลำดับขั้นสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว และการปกครองสงฆ์ที่เน้นคุณธรรมสอดคล้องกับพระวิจิตร ญาณโร การจัดการศึกษาแบบบูรณาการสอดคล้องกับพระอานูสรณ์ อนุสรโร การเผยแผ่หลากหลายรูปแบบสะท้อนการปรับตัวตามยุคสมัยตามข้อสังเกตของพระบุญจันทร์ จันทมโม และการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการงานสาธารณูปการตามพุทธธรรม การบริหารงานทั้ง 4 ด้านแสดงความมุ่งมั่นพัฒนาอย่างเป็นระบบและสามารถปรับตัวตามบริบทสังคมปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

6. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พัฒนานโยบายและแผนยุทธศาสตร์คณะสงฆ์ระยะยาว (5-10 ปี) ให้มีความชัดเจนทันต่อการเปลี่ยนแปลง และให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนด

2. จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอโดยเฉพาะด้านการศึกษาและพัฒนาบุคลากรสงฆ์ เพื่อความยั่งยืนของคณะสงฆ์

3. ส่งเสริมวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ ห้องสมุด และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสำหรับทุกคน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานคณะสงฆ์ลาวในแต่ละภูมิภาค เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะพื้นที่

2. ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีต่อการบริหารงานคณะสงฆ์: เพื่อพัฒนาแนวทางการปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์

3. ศึกษาแนวทางการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชน โดยวิเคราะห์กรณีตัวอย่างวัดที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสม

7. องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยได้นำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่มีความสำคัญต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ในบริบทสังคมปัจจุบัน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการที่เชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังนี้

1. โมเดลการบริหารงานคณะสงฆ์แบบบูรณาการ โมเดลนี้นำเสนอกรอบแนวคิดการบริหารงานคณะสงฆ์ที่ผสมผสานระหว่างหลักพุทธธรรม หลักการบริหารสมัยใหม่ และบริบททางสังคมวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การบริหารงานตามหลักพระธรรมวินัย การประยุกต์ใช้หลักการบริหารสมัยใหม่ การคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การบูรณาการภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ให้เชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน และการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา โมเดลนี้เน้นการทำงานแบบองค์รวมที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกันได้ โดยยังคงรักษาหลักการพื้นฐานของพระพุทธศาสนา

2. ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารงานคณะสงฆ์ การวิจัยได้ค้นพบปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานคณะสงฆ์ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำเชิงพุทธที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถในการประยุกต์หลักธรรมกับการบริหาร การพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกคณะสงฆ์ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี และการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจที่ดีกับทุกภาคส่วน ปัจจัยเหล่านี้ทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน

3. กระบวนการพัฒนาวัดสู่ศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน องค์ความรู้ใหม่นี้เสนอกระบวนการเชิงระบบในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาชุมชน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์บริบทและความต้องการของชุมชน การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดแบบมีส่วนร่วม การพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนี้เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการบูรณาการระหว่างการพัฒนาทางวัตถุและการพัฒนาทางจิตใจ

4. รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล องค์ความรู้ที่นำเสนอรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การพัฒนาเนื้อหาธรรมะที่ร่วมสมัยและเข้าถึงง่าย การใช้สื่อดิจิทัลและช่องทางออนไลน์ที่หลากหลาย การสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และปฏิบัติธรรม การพัฒนาแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ธรรมะ การบูรณาการระหว่างกิจกรรมออนไลน์และออฟไลน์ และการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้แก่พระภิกษุสามเณร รูปแบบนี้เน้นการรักษาความถูกต้องของหลักธรรมคำสอน ขณะเดียวกันก็ปรับวิธีการนำเสนอให้เข้ากับยุคสมัยและพฤติกรรมการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่

5. แนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับรัฐ องค์ความรู้ที่นำเสนอแนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างคณะสงฆ์กับรัฐที่สมดุลและเกื้อกูลกัน โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ การรักษาความเป็นอิสระของคณะสงฆ์ในการปกครองและการตีความหลักธรรม การสร้างกลไกการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างคณะสงฆ์กับหน่วยงานภาครัฐ การกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจนของแต่ละฝ่าย การร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติบนพื้นฐานของหลักธรรม การแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งด้วยสันติวิธีและการเจรจาหารือ และการพัฒนากฎหมายและนโยบายที่เอื้อต่อการทำงานของคณะสงฆ์ แนวทางนี้มุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างการสนับสนุนจากรัฐและการรักษาความเป็นอิสระของคณะสงฆ์

องค์ความรู้ทั้ง 5 ประการนี้มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ในบริบทที่แตกต่างกันได้ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของแต่ละพื้นที่ การบูรณาการองค์ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้การบริหารงานคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถรักษาความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 3 การบริหารงานคณะสงฆ์ในบริบทสังคมปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม. (2543). *พระพุทธศาสนาในประเทศไทย*. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งรัฐ.
- คณะโฆษณอบรมศูนย์กลางพรรค. (2558). *60 ปี พรรคประชาชนปฏิวัติลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์.
- คณะโฆษณอบรมศูนย์กลางพรรคและศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติ. (2552). *เอกสารฝึกอบรมสำหรับพระสงฆ์และสามเณร*. นครหลวงเวียงจันทน์: กรมอบรม.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2545). *การคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบุญจันทร์ จันทมโม และคณะ. (2562). รูปแบบการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของคณะสงฆ์ลาว. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ*. 6(3), 608-624.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, ดร. (2555). *พระพุทธศาสนาในลาว* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาเมตตาพรินต์.

- พระมหาทวี โพธิเมธี. (2566). การบริหารจัดการงานสาธารณูปการของวัดตามหลักพุทธธรรม. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*. 6(6), 188-197.
- พระมหาบุญทวี วิไลจักร, ดร. (2561). *พระพุทธรูปล้านช้างตอนปลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครหลวงเวียงจันทน์: ลาวยูนิพริ้น จำกัด.
- พระมหาวิจิตร สิงหาราช. (2543). *ประวัติความเป็นมาขององค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: หอการ อ.พ.ส. จัดพิมพ์.
- พระวิจิตร ญาณวโร. (2561). *ศึกษาแนวความคิดการปกครองในพุทธปรัชญาเถรวาท* กับ การปกครองตามหลักอุดมรัฐของเพลโต. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระสุรเดช ภูมิปัญญา. (2558). *ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระอานูสรณ์ อนุสรโร. (2565). *แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนมัธยมศึกษาคณะสงฆ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษา* แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. เล่มที่ 10, 14, 21, 23, 35. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิรัช วิรัชนิการณ. (2545). *การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โพธิ์เพช.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2545). *การบริหาร: หลักการ ทฤษฎี และประเด็นการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สุธี สุทธิสมบุญ และสมาน รังสิโยภักดิ์. (2536). *หลักการบริหารเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ก.พ..
- สุพจน์ พันธุ์เพชร. (2538). *การศึกษากระบวนการบริหารงานของผู้บริหารการศึกษาจังหวัด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หอการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว. (2561). *ธรรมนูญสงฆ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์โชคพาชัย จำกัด.
- หอการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว. (2565). *ธรรมนูญสงฆ์ลาว*. นครหลวงเวียงจันทน์: หอการบริหารงาน ศูนย์กลางองค์การพุทธศาสนาสัมพันธ์แห่ง สปป. ลาว.
- อุดม ชัตติยะ. (2540). *คำปราศรัยต่อกองประชุมใหญ่*. นครหลวงเวียงจันทน์: ม.ป.ท.
- Holt, D. H. (1993). *Management principles and practices*. Prentice-Hall.
- Wagner, J. A., & Hollenbeck, J. R. (1995). *Management of organization behavior*. Prentice-Hall.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ Guided Reading and Summarising Procedure (GRASP) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Development of English Learning Activities Based on Guided Reading and Summarising Procedure (GRASP) Strategy to Promote the Reading Comprehension of Grade 7 Students

วีรากร น้อยปัक्षा¹, อังคณา อ่อนธานี²

^{1,2}มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก, ประเทศไทย

Weerakorn Noipaksa¹, Angkana Onthanee²

^{1,2}Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

✉: weerakorn65@nu.ac.th
(Corresponding Email)

Received: 09 January 2025; Revised: 20 February 2025; Accepted 26 March 2025

© The Author (s) 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75 2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จำนวน 30 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ 3) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (mean = 4.86, SD = 0.30) และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.05/77.77 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 2. ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. นักเรียนชื่นชอบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพราะมีหลากหลายกิจกรรมที่แปลกใหม่และน่าสนใจให้ทำเป็นกลุ่ม โดยมีครูคอยชี้แนะอย่างใกล้ชิด กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ จดจำข้อมูล เข้าใจโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างรายละเอียดต่าง ๆ และสรุปใจความสำคัญของบทอ่านได้ อีกทั้งยังสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างอิสระ ตลอดจนเสริมสร้างความมั่นใจในตนเองและทัศนคติที่ดีต่อการอ่านภาษาอังกฤษ

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP, ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

Abstract

The purposes of this research were to 1) construct and assess the efficiency of English learning activities based on the guided reading and summarizing procedure (GRASP) strategy to promote the reading comprehension of grade 7 students at the level of 75/75 2) study the outcomes of using English learning activities based on GRASP strategy to promote the reading comprehension of grade 7 students. The sample group in this research consisted of 30 Grade 7 students from Semester 2, Academic Year 2023, at Chalermkwansatree School. They were selected using a simple random sampling method. The research instruments included: 1) The English learning activities based on GRASP strategy 2) English Reading Comprehension and 3) Interviews. The data was analyzed with mean, standard deviation, t-test dependent, and data analysis. The results of the study were as follows: 1. The appropriateness of the English learning activities based on GRASP strategy was assessed as highest (mean = 4.86, SD = 0.30). The efficiency was assessed as 78.05/77.77 conforming to the estimated efficiency of 75/75. 2. The reading comprehension of students after using the English learning activities based on GRASP strategy was higher than before with a statistical significance at .01 level. 3. The students would prefer learning activities using the GRASP reading strategy because they engaged a variety of innovative and engaging group activities with the teacher's guidance. Each stage of the learning activities assisted the students comprehend, retain information, understand the structure and relationships between details, and summarize the main ideas of the text. Moreover, the students could apply this strategy in daily life as well as building their self-confidence and a positive attitude toward English reading comprehension.

Keyword: English learning activities based on GRASP strategy, English Reading Comprehension

1. บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่ใช้เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนทั่วโลกมากที่สุด ถือเป็นเครื่องมือหลักในการเข้าถึงแหล่งวิทยาการต่าง ๆ เพื่อแสวงหาความรู้ที่ใช้ในการทำงาน การเรียนรู้และสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมอันหลากหลายของสังคมโลกทำให้สามารถปฏิบัติตนต่อกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (ธนิดา เผ่าพงษ์ยา, 2565) ผู้ที่มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษจึงได้เปรียบในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมฐานความรู้และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้วยเหตุนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงจัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกระดับ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะภาษาอังกฤษทั้งด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อม ๆ กันจนกระทั่งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันหรือใช้ประกอบอาชีพได้ (วิกรม จันทระจิตร, 2564)

เมื่อพิจารณาทักษะภาษาอังกฤษจากทั้ง 4 ทักษะ จะเห็นว่าทักษะการอ่านมีบทบาทสำคัญมาก เพราะผู้เรียนต้องใช้รับรู้ข้อมูลสื่อสารและแสวงหาความรู้จากหนังสือความรู้วิชาการแขนงต่าง ๆ สอดคล้องกับ Ramadani (2024) ที่กล่าวว่า การอ่านเป็นทักษะที่ให้ประโยชน์มากที่สุด เพราะผู้ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศมักขาดโอกาสในการพูดภาษาอังกฤษ แต่มีความจำเป็นต้องใช้ทักษะการอ่านเป็นเครื่องมือในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (สุชา อยู่อ่อน, 2565) การอ่านจึงมีประโยชน์และความจำเป็นสำหรับการดำเนิน

ชีวิตประจำวันและการเตรียมความพร้อมสู่อนาคต

แม้ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจจะมีความสำคัญดังกล่าวข้างต้น และได้มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในรายวิชาภาษาอังกฤษให้มีความทันสมัย แต่จากผลการทดสอบทักษะภาษาอังกฤษระดับชาติ อย่างการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน O-NET (Ordinary National Educational Test) ที่วัดและประเมินนักเรียนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย คะแนนเฉลี่ยย้อนหลัง 4 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ช่วงปี 2563, 2564, 2565, และ 2566 ในส่วนของมาตรฐานการเรียนรู้ ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดง ความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งนักเรียนจะต้องตอบคำถามจากการอ่านข้อความสั้น บทอ่าน เรื่องสั้น นิทาน บทสนทนา ตาราง หรือป้ายประกาศ พบว่า จากน้ำหนักคะแนนเต็ม 100 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.23 คะแนน, 29.70 คะแนน, 28.62 คะแนน, และ 24.98 คะแนนตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) สะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนขาดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเป็นอย่างมาก เห็นได้ชัดว่า ระบบการศึกษาของไทยไม่ได้เตรียมเยาวชนของชาติให้มีความพร้อม ถึงแม้จะได้รับการฝึกฝนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษในชั้นเรียนมาโดยตลอด แต่ก็ไม่สามารถอ่านแล้วเข้าใจสารที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ เช่นเดียวกับการศึกษาของ พิมชนก หอมหวน (2565) ที่พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ นักเรียนบางคนอ่านได้แต่ไม่รู้เรื่อง ไม่สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์ าคาดการณ์ล่วงหน้า และจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ผู้วิจัยพบวิธีการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจที่เหมาะสมและสามารถนำมาแก้ไขปัญหาข้างต้นได้ คือ การสอนอ่านโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบ Guided Reading and Summarizing Procedure (GRASP) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองตามกระบวนการที่ครูได้เตรียมไว้ล่วงหน้า ผู้เรียนต้องผสมผสานกลวิธีการอ่านเพื่อสร้างความเข้าใจและความสำคัญจากบทอ่านด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น จนกระทั่งผู้เรียนสามารถอ่านได้ด้วยตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงและชีวิตประจำวันได้อย่างอิสระ โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนเท่านั้น โดยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมพร้อมก่อนอ่าน (Preparing to read) 2) ขั้นอ่านเพื่อจดจำข้อมูล (Reading to remember) 3) ขั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่จดจำได้ (Grouping remembered information) และ 4) ขั้นเขียนสรุปความ (Writing the summary) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสนใจจนกระทั่งสามารถสรุปใจความสำคัญของบทอ่านได้ด้วยตนเอง รวมถึงเข้าใจความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันระหว่างรายละเอียดสนับสนุนหลักและรายละเอียดสนับสนุนรอง ซึ่งจำเป็นจะต้องจดจำ พิจารณา และตรวจสอบความถูกต้องจากทุกส่วนของบทอ่านตั้งแต่ระดับคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวทั้งหมดในบทอ่าน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทอ่านอย่างละเอียดลออและเกิดความรู้ความเข้าใจที่คงทนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นองค์ประกอบของการอ่านเพื่อความเข้าใจ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ Guided Reading and Summarising Procedure (GRASP) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการอ่าน สามารถ

ระบุหัวข้อเรื่อง บอกความหมายของคำ ข้อความ ประโยค บอกใจความสำคัญของแต่ละประเด็น สรุปใจความสำคัญของเรื่อง และตอบคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดที่ปรากฏจากเรื่องที่อ่านได้ อันจะทำให้ให้นักเรียนอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างเต็มที่ เสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน และใช้ความสามารถในการอ่านเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้และสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP

2.2 ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี ปีการศึกษา 2566 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 30 คน จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กลวิธีการอ่านแบบ GRASP

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP

ในการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 75/75 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดต่าง ๆ ที่สำคัญต่อการพัฒนากิจกรรมการและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP จากนั้นออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Hayes (1992) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อมก่อนอ่าน (Preparing to read) ขั้นที่ 2 ขั้นอ่านเพื่อจดจำข้อมูล (Reading to remember) ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่จดจำได้ (Grouping remembered

information) และ ขั้นที่ 4 เขียนสรุปความ (Writing the summary) และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5 แผน รวมทั้งหมด 13 ชั่วโมง

2) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมและแก้ไขหากมีข้อบกพร่อง ได้คะแนนความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.86, S.D. = 0.30) และได้คะแนนความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ($\bar{X}$ = 4.94, S.D. = 0.12)

3) ทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา และเวลา พบว่า เนื้อหาค่อนข้างเยอะ ภาษาที่ใช้ในคำสั่งจากใบกิจกรรมยังไม่ชัดเจน และนักเรียนทำกิจกรรมไม่เสร็จตามเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยจึงได้ปรับเนื้อหาให้มีความกระชับ ปรับภาษาให้ง่ายต่อการเข้าใจ และปรับแก้เวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรม

4) ทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 คน โดยดำเนินการหาประสิทธิภาพ E_1 ทั้งหมด 4 ครั้ง ระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้ และเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP แล้วได้ดำเนินการหาประสิทธิภาพ E_2 จากการทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยแบบทดสอบ

3.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ

1) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ รูปแบบเป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ โดยให้นักเรียนอ่านบทอ่านแล้วตอบคำถาม และหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรง พบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8-1.0 ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2) ทดลองใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยเป็นนักเรียนที่ผ่านการเรียนในรายวิชา อ21102 ภาษาอังกฤษ 2 มาแล้ว จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (B) โดยใช้สูตรของ Brennan และพบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมีความยากอยู่ระหว่าง 0.15-0.82 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.03-0.70 โดยมีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 57 ข้อ

3) คัดเลือกข้อคำถามที่จะใช้ในการทดสอบจริง จำนวน 30 ข้อ โดยคัดเลือกบทอ่านที่ข้อคำถามในองค์ประกอบเดียวกันมีค่า B สูงกว่า แล้วหาความเชื่อมั่น (r_{cc}) โดยใช้สูตรของ Lovett พบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจมีค่า r_{cc} เท่ากับ 0.89 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

3.3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น

1) ศึกษาทฤษฎี หลักการ เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น แบบมีโครงสร้าง โดยออกแบบคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบอธิบายแบบอิสระ

2) สร้างแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น โดยกำหนดประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านเนื้อหา และด้านประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งหมด 7 ข้อคำถาม และหาคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความตรง พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.0 ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เข้าใจถึงกระบวนการและขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP

2) เก็บข้อมูลความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี ใช้เวลาทดสอบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 1 ชั่วโมง

3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP จำนวน 5 แผน ระยะเวลาในการสอนทั้งสิ้น รวม 13 ชั่วโมง

4) เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เก็บข้อมูลความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจด้วยข้อสอบชุดเดิม ใช้เวลาทดสอบความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำนวน 1 ชั่วโมง

6) สัมภาษณ์นักเรียนตามแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) ประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ จากนั้นเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ด้วยสถิติ t-test แบบไม่เป็นอิสระจากกัน (t-test Dependent)

3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP มาวิเคราะห์เนื้อหาและอธิบายผลโดยใช้การพรรณนาความ

4. ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

1) ผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริม

ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอน Guided Reading and Summarising Procedure (GRASP) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้การใช้กลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อทำความเข้าใจทุกส่วนของบทอ่าน ตั้งแต่ระดับคำ ประโยค ข้อความ จนกระทั่งสามารถระบุประเด็นหลักและรายละเอียดสนับสนุนได้ นำไปสู่การสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้ด้วยตนเอง ผ่านการชี้แนะและให้ความช่วยเหลือโดยผู้สอนและสมาชิกภายในกลุ่ม อีกทั้งยังสามารถนำกลวิธีดังกล่าวนี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างอิสระ โดยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมพร้อมก่อนอ่าน (Preparing to read) เป็นขั้นเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อม มีความสนใจในเรื่องที่จะได้อ่าน สรุปรวความรู้ทางภาษาและประสบการณ์เดิม และเรียนรู้กลวิธีการอ่านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการนำไปใช้ทำความเข้าใจบทอ่าน

ขั้นที่ 2 ขั้นอ่านเพื่อจดจำข้อมูล (Reading to remember) เป็นขั้นการนำกลวิธีการอ่านที่หลากหลายมาทำความเข้าใจบทอ่านอย่างละเอียดลออ ตรวจสอบความเข้าใจ จดจำข้อมูล และตอบคำถามเกี่ยวกับบทอ่านร่วมกันเป็นกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่จดจำได้ (Grouping remembered information) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนพินิจพิเคราะห์ถึงเนื้อความในบทอ่านเพื่อหาข้อมูลที่สำคัญและเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่าง ๆ

ขั้นที่ 4 ขั้นเขียนสรุปความ (Writing the summary) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทางภาษาที่ได้จากการอ่านไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ด้วยการเขียน

2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP

รายการ	คะแนนระหว่างเรียน				รวม	คะแนนหลังเรียน
	แผนที่	แผนที่	แผนที่	แผนที่		ความสามารถในการอ่านเพื่อ
	2	3	4	5		ความเข้าใจ
คะแนนเต็ม	20	20	20	20	80	30
คะแนนรวมทุกคน	136	141	143	142	562	210
คะแนนเฉลี่ย	15.22	15.66	15.44	15.66	61.98	23.33
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	75.55	78.33	79.44	78.88	78.05	77.77
E ₁ = 78.05					E ₂ = 77.77	
(E ₁ /E ₂ = 78.05/77.77)						

จากตารางที่ 1 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริม

ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.05/77.77 ตามเกณฑ์ 75/75

2. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ Guided Reading and Summarising Procedure (GRASP) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการเรียนรู้

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	30	30	15.5	3.82	21.13**	0.0000
หลังเรียน	30	30	23	4.18		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 15.5 และ 23 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนรู้สึกกระตือรือร้นและสนุกสนานไปกับการเรียนรู้ เพราะมีหลากหลายกิจกรรมที่แปลกใหม่และน่าสนใจให้ทำเป็นกลุ่ม โดยมีครูคอยชี้แนะอย่างใกล้ชิด จึงกล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาด้วยกัน และกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ จดจำข้อมูล เข้าใจโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างรายละเอียดต่าง ๆ และสรุปใจความสำคัญของบทอ่านได้ เนื่องจากได้ฝึกฝนการใช้กลวิธีการอ่านต่าง ๆ ที่จำเป็น การจำแนกประเด็นหลักและรายละเอียดสนับสนุน และการเขียนสรุปความโดยใช้ภาษาของตนเอง

ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความคิดเห็นว่า บทอ่านน่าสนใจและสอดคล้องกับระดับความสามารถ ได้เรียนรู้คำศัพท์และโครงสร้างประโยคที่หลากหลายที่ช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษและได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นว่า สามารถอ่านบทอ่านภาษาอังกฤษต่าง ๆ แล้วเกิดความเข้าใจมากขึ้น จับใจความได้อย่างแม่นยำ และประหยัดเวลาในการอ่าน เพราะได้เรียนรู้ลำดับขั้นตอนที่จะช่วยให้การอ่านเป็นเรื่องง่าย รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นขณะอ่าน และสามารถนำไปปรับใช้ใน

ชีวิตประจำวันและประยุกต์ใช้ร่วมกับกลวิธีการอ่านอื่น ๆ

5. อภิปรายผล

1. ผลการสร้างและประเมินประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

พบว่า ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.86) และเมื่อนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 78.05/77.77 เป็นไปตามเกณฑ์ 75/75 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้พัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบจึงทำให้ได้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมที่จะส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ผู้วิจัยเริ่มจากศึกษาสภาพปัญหาการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในระดับมัธยมศึกษา สรุปปัญหาที่ต้องแก้ไข และนำเสนอแนวทางการ แก้ไขปัญหาดังกล่าว นั่นคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่าน GRASP ซึ่งเป็นไปตาม ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่ดี คือ มีการจัดกิจกรรมที่เป็นลำดับขั้นตอน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2546; สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2550) โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมพร้อมก่อนอ่าน 2) ขั้นอ่านเพื่อจดจำข้อมูล 3) ขั้นจัดกลุ่มข้อมูลที่จดจำได้ และ 4) ขั้นเขียนสรุปความ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนยังถูก จัดลำดับให้มีการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากการกระตุ้นความรู้และประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับบทอ่าน จากนั้นจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้กลวิธีการอ่านสำรวจบทอ่าน เพื่อระบุหัวข้อเรื่องและจดจำข้อมูล ผักผ่อนการ จำแนกประเด็นหลักและรายละเอียดสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อนำมาสรุปใจความสำคัญของทั้งบทอ่านตามภาษา และความเข้าใจของตนเอง จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบ GRASP เริ่มต้นจาก กิจกรรมที่ง่ายและเพิ่มระดับความยากไปตามลำดับ สอดคล้องกับหลักการการจัดการเรียนรู้ที่ว่า การเรียนรู้ ต้องท้าทายความคิดและความสามารถของผู้เรียน (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2546) เมื่อผู้เรียนบรรลุความสามารถได้ ในระดับหนึ่งแล้วก็จะต้องส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนบรรลุความสามารถในระดับที่สูงยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตาม หลักการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ที่ว่า ต้องส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนไปทีละขั้น โดย อาศัยความช่วยเหลือชี้แนะจากผู้สอนและเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า (Fountas & Pinnell, 2013) นอกจากนี้ ในทุก ๆ ขั้นตอนยังเน้นบทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือ กระทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2546; สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2550) กิจกรรมการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP กำหนดให้ผู้เรียนใช้กลวิธีการอ่านในการสร้างความหมาย และทำความเข้าใจบทอ่าน พินิจพิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่าง ๆ และสรุปใจความสำคัญตาม ภาษาและความเข้าใจของตนเอง ซึ่งระหว่างการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจร่วมกับ สมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มอยู่เสมอ เมื่อผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ บทบาทของผู้สอน คือ เสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) ให้แก่ผู้เรียนทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นไปตามหลักการ

จัดการเรียนรู้ที่ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการประเมินผลอยู่เสมอ (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2546; สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2550) การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุก ๆ ขั้นตอน ทำให้ผู้สอนทราบถึงพัฒนาการของผู้เรียนและทราบว่าต้องปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนหรือให้ความช่วยเหลือเป็นรายบุคคลอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (Braunger & Lewis, 1998)

2. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2.1 ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP พบว่า ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพ สามารถส่งเสริมให้ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนสูงขึ้นได้ และจากการวิเคราะห์ของผู้วิจัยได้ค้นพบความโดดเด่นของกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ประการ ที่ช่วยส่งเสริมให้กิจกรรมการเรียนรู้นี้มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้ ดังนี้

ประการที่ 1 กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP กระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับบทอ่านมาใช้ในการอ่าน ซึ่งเป็นไปตามที่ David A. Hayes (1992) ผู้นำเสนอกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ได้กล่าวไว้ว่า ผู้อ่านจะนำพื้นความรู้เดิมมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ภายในบทอ่านได้มากขึ้น พื้นความรู้เดิมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจเรื่องที่ได้อ่าน ตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (schema theory) ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวคิดอันเป็นรากฐานของการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP โดยเชื่อว่า โครงสร้างภายในของความรู้ที่มนุษย์มีอยู่นั้นจะมีลักษณะเป็นโหนด (node) หรือกลุ่มที่มีการเชื่อมโยงกันอยู่ การที่มนุษย์จะรับรู้อะไรใหม่ ๆ จะต้องนำความรู้ที่เพิ่งได้รับไปเชื่อมโยงกับกลุ่มความรู้ที่มีอยู่เดิม (Pre-existing Knowledge) เพื่อช่วยให้เข้าใจเรื่องนั้น ๆ ได้อย่างรวดเร็ว โดยยึดสิ่งที่รู้แล้วหรือความรู้เดิมเป็นหลัก นอกจากนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ยังกำหนดให้มีการใช้คำถามที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนเกาะติดบทอ่านได้อย่างมุ่งมั่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Winarti et al. (2020) ซึ่งศึกษาเรื่อง The Use of Modified GRASP to Teach Students' Reading Comprehension โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ให้มีการถามคำถามที่หลากหลายในขั้นเตรียมพร้อมก่อนอ่าน พบว่า ยิ่งผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับบทอ่านมากเท่าไรก็จะสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ทั้งด้านความหมายของคำ กลุ่มคำ รูปแบบภาษา รูปแบบของบทอ่าน และกลวิธีการอ่านมาใช้ในการแปลความ ตีความ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างความหมายและทำความเข้าใจบทอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ประการที่ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบ GRASP ให้ความสำคัญกับการเสริมต่อการเรียนรู้ โดยตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ผู้เรียนจะได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภาระงานร่วมกัน โดยมีผู้สอนคอยชี้แนะอย่างใกล้ชิดในทุก ๆ ขั้นตอน เปรียบเสมือนชุมชนที่ทุกคนจะได้เรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามที่ Fountas and Pinnell (2013) ที่ได้นำเสนอลักษณะสำคัญของกลวิธีการอ่านแบบ GRASP โดยกล่าวไว้ว่า ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุด ผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ สาธิต และคอยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อสำรวจและประเมินระดับความรู้ความเข้าใจหรือความต้องการความช่วยเหลือของผู้เรียน เพื่อที่จะได้จัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละคน ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจไปอีกระดับได้ ตามแนวคิดพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (zone of proximal development) จากทฤษฎีการสร้างความรู้ทางสังคม (social constructivist) ซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งแนวคิดอันเป็นรากฐานของการจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP แนวคิดดังกล่าวเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์กับสังคม ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ไปอีกระดับได้หากได้รับการชี้แนะและช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถมากกว่า โดยผู้เรียนจะยังคงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการลงมือกระทำและการเรียนรู้ โดยประเด็นดังกล่าวได้สอดคล้องกับ Danifan Haryanto (2021) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและความมั่นใจในตนเองให้แก่ผู้เรียน เพราะโดยปกติแล้วผู้เรียนมักจะมองว่า การทำความเข้าใจบทอ่านด้วยตนเองเป็นเรื่องที่ยากหรือเกินความสามารถ แต่กลวิธีการอ่านแบบ GRASP ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน แบบฝึกหัดหรือคำศัพท์ที่ไม่แน่ใจก็สามารถสอบถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และช่วยกันทำจนเสร็จได้ โดยเฉพาะผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มอ่อน การเรียนแบบจับกลุ่มนี้ทำให้สามารถปรึกษาเพื่อนภายในกลุ่ม และเกิดความมั่นใจในการตอบคำถามครูผู้สอนมากขึ้น

ประการที่ 3 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบ GRASP มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสรุปใจความสำคัญ โดยเข้าใจถึงหลักการเกาะเกี่ยวสัมพันธ์กันของข้อมูล ส่งผลให้นักเรียนเข้าใจบทอ่านได้อย่างถ่องแท้ ซึ่งเป็นไปตามที่ David Hayes (1992) ผู้นำเสนอกลวิธีการอ่านแบบ GRASP ได้กล่าวไว้ว่า การเข้าใจหลักการเกาะเกี่ยวสัมพันธ์กันของข้อมูลจะนำไปสู่การเขียนสรุปรวบรวมใจความสำคัญของบทอ่านได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการสรุปตามความเข้าใจและภาษาของตนเองอย่างอิสระ ไม่ใช่การคัดลอกประโยคจากในบทอ่านประกอบรวมกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างแท้จริง สามารถอ่านตามบรรทัด ระหว่างบรรทัด และเหนือบรรทัดได้ และสอดคล้องกับ Jeffers (2011) ที่กล่าวว่า หากผู้อ่านขาดทักษะในการแยกแยะเนื้อเรื่องที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ได้ คือ ไม่สามารถระบุได้ว่า ส่วนย่อยใดมีความสำคัญ มีความจำเป็น หรือมีบทบาทมากที่สุด ส่วนย่อยใดเป็นส่วนสนับสนุน รวมถึงขาดทักษะในการตัดสินใจความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ๆ ที่ปรากฏในเนื้อเรื่องว่ามีความสัมพันธ์กันแบบใด ก็จะไม่สามารถเข้าใจแก่นเรื่องได้อย่างแท้จริง

ประการที่ 4 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการอ่านแบบ GRASP สนับสนุนให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้กลวิธีการอ่านที่หลากหลายมาสร้างความเข้าใจต่อบทอ่านตามความถนัดของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีเครื่องมือที่จะช่วย

จัดการกับข้อมูลภายในบทอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะอ่านได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนทำความเข้าใจบทอ่านได้มากขึ้นและอ่านได้อย่างอย่างอิสระ (Independent Reading) ซึ่งเป็นไปตามที่ David Hayes (1992) ผู้นำเสนอกลวิธีกรอ่านแบบ GRASP ได้กล่าวไว้ว่า การเสริมต่อกลวิธีกรอ่านที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนควบคุมกระบวนการอ่านของตนได้อย่างอิสระ ทราบว่าจะต้องทำอะไรและทำอะไรเมื่ออ่านแล้วเกิดความไม่เข้าใจโดยอัตโนมัติ โดยกลวิธีเหล่านี้จะทำงานประสานกันเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะอ่าน โดยเฉพาะผู้เรียนที่ความสามารถด้านภาษาจำกัด กลวิธีกรอ่านจะช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจบทอ่านได้ แม้การเรียนจะเสร็จสิ้นไปแล้ว นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยบางส่วนที่มีความสอดคล้องกับประเด็นดังกล่าวนี้ อาทิ Adaptations of Manzo's Guided Reading Procedure ของ Grabe and Stoller (2002) ที่พบว่า การเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมด้านการประยุกต์ใช้กลวิธีกรอ่านตามความถนัดของตนผ่านการฝึกฝนการใช้กลวิธีกรอ่านบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ตามหลักของกลวิธีกรอ่านแบบ GRASP จะทำให้ผู้เรียนสามารถระบุกลวิธีที่ตนเองใช้ในการอ่านได้ โดยไม่ต้องใช้ความพยายามในการเลือกใช้กลวิธี นำไปสู่ทักษะที่เป็นไปโดยอัตโนมัติและรวดเร็ว ส่งผลให้ความเข้าใจในการอ่านเพิ่มสูงขึ้นได้

2.2 การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีกรอ่านแบบ GRASP เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า

1) นักเรียนรู้สึกกระตือรือร้นและสนุกสนานไปกับการเรียนรู้ เนื่องจากมีหลากหลายกิจกรรมที่แปลกใหม่และน่าสนใจให้ทำร่วมกันกับเพื่อน มีครูคอยชี้แนะอย่างใกล้ชิด เมื่อเกิดปัญหาขณะอ่านก็สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาหารือกันได้ ทำให้กล้าที่จะฝึกอ่านด้วยตนเอง เป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ฝึกแก้ปัญหา พัฒนาการคิด และดำเนินกิจกรรมที่มีความหลากหลายด้วยตนเอง โดยมีผู้สอนคอยชี้แนะและสาธิตอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและค้นหาคำตอบ สอดคล้องกับ Jeffers (2011) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีกรอ่านแบบ GRASP ประกอบด้วยขั้นตอนที่หลากหลายและมุ่งเน้นให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึงและตามศักยภาพ โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือในสิ่งที่นักเรียนไม่เข้าใจ ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นต่อการเรียน

2) กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ จดจำข้อมูล เข้าใจโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างรายละเอียดต่าง ๆ และสรุปใจความสำคัญของบทอ่านได้ เป็นเพราะว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีกรอ่านแบบ GRASP มีลำดับขั้นตอนในการทำกิจกรรมที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก อีกทั้งยังมีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายในทุก ๆ ขั้นตอน ซึ่งมีทั้งการตอบคำถาม การออกไปทำกิจกรรมหน้าชั้นเรียน การอภิปรายภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม การทำใบกิจกรรม การทำแบบทดสอบท้ายบทอ่าน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน สอดคล้องกับ Hayes (1992) ที่กล่าวว่า กลวิธีกรอ่านแบบ GRASP มีขั้นตอนที่เป็นระบบและชัดเจน ทำให้นักเรียนทุกคนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้และทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ Shaabann and Halal (2021) ที่กล่าวถึงกลวิธีกรอ่านแบบ GRASP ว่า เป็นกลวิธีที่ช่วย

ให้นักเรียนสามารถสรุปใจความสำคัญของบทอ่านได้ สามารถระบุประเด็นหลัก รายละเอียดสนับสนุนหลัก และรายละเอียดสนับสนุนรองได้ โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้ที่จะจดจำข้อมูล จัดเรียงข้อมูล และตรวจสอบข้อมูล ให้ถูกต้องก่อนที่จะสรุปใจความสำคัญของบทอ่านที่อ่านตามหลักการการเขียนสรุปความซึ่งถือเป็นหัวใจของการอ่าน

ด้านเนื้อหา พบว่า

1) นักเรียนคิดว่าบทอ่านน่าสนใจและสอดคล้องกับระดับความสามารถ ทำให้ได้เรียนรู้คำศัพท์และโครงสร้างประโยคที่หลากหลายที่ช่วยพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ และได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เป็นเพราะว่า ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกบทอ่าน ผ่านการกำหนดหัวข้อเรื่องและให้ผู้เรียนร่วมกันเสนอประเด็นที่ตนเองสนใจ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมต่อระดับความรู้ความสามารถของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จในการอ่านได้ด้วยตนเอง แต่ก็ยังคงพัฒนาความสามารถในการอ่านได้ด้วย ส่งผลให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น และมีทัศนคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษที่ดีขึ้น จึงเกิดความสนใจและตั้งใจที่จะอ่านเพื่อพัฒนาความรู้เพิ่มเติมต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมิตา สัตตภูธร (2562) ที่พบว่า การเลือกบทอ่านมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านนั้นเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมาก เพราะเนื้อเรื่องหรือบทอ่านที่ดีจะส่งผลต่อความสนใจและช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับผู้เรียนได้

ด้านประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า

1) นักเรียนมีความคิดเห็นว่า หลังการเรียนด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP นักเรียนจะสามารถอ่านบทอ่านภาษาอังกฤษต่าง ๆ แล้วเกิดความเข้าใจมากขึ้น จับใจความได้อย่างแม่นยำ และประหยัดเวลาในการอ่าน เพราะได้เรียนรู้ลำดับขั้นตอนที่จะช่วยให้การอ่านเป็นเรื่องง่าย รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นขณะอ่าน สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและประยุกต์ใช้ร่วมกับกลวิธีการอ่านอื่น ๆ เป็นเพราะว่า กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนฝึกฝนการประยุกต์ใช้กลวิธีการอ่านที่หลากหลายมาสร้างความเข้าใจต่อบทอ่านตามความถนัด ฝึกฝนการจำแนกประเด็นหลักและรายละเอียดสนับสนุน และฝึกฝนการสรุปใจความตามความเข้าใจและภาษาของตนเอง จนกระทั่งผู้เรียนเกิดความชำนาญในระดับที่สามารถควบคุมกระบวนการอ่านของตนได้อย่างอิสระ ทราบว่าจะต้องทำอะไรและทำอย่างไร เมื่ออ่านแล้วเกิดความไม่เข้าใจโดยอัตโนมัติ ผู้เรียนจึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ด้วยตนเองในชีวิตประจำวันได้ แม้การเรียนรู้จะเสร็จสิ้นไปแล้วก็ตาม สอดคล้องกับ Desy Novita (2022) ที่กล่าวว่า กลวิธีการอ่านแบบ GRASP เปรียบเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยจัดการกับข้อมูลภายในบทอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะอ่านได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนทำความเข้าใจบทอ่านได้มากขึ้นและอ่านได้อย่างอิสระ

6. ข้อเสนอแนะ

1. กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP พัฒนาขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นผู้เรียนภาษาอังกฤษระดับต้น จึงควรมีการพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้เรียนระดับกลาง

และระดับสูงต่อไป

2. เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASPสามารถเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงสามารถสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านได้ด้วยตนเอง จึงเห็นควรว่า น่าจะมีการทำวิจัยในการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น และสาระการเรียนรู้อื่น เช่น ประวัติศาสตร์ สังคมศึกษา วรรณคดี เป็นต้น และทำวิจัยในระดับชั้นอื่น เพื่อศึกษาว่า กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการอ่านแบบ GRASP จะสามารถเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจในสาระการเรียนรู้อื่น หรือระดับชั้นอื่นได้หรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ธนิตา เผ่าพงษ์ยา. (2565). *การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม* [การค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
<http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4355/1/620620105.pdf>
- ปติตตา สัตตภูธร. (2562). *ผลของการใช้เทคนิคการสอนอ่าน SQ3R ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- พิมชนก หอมหวล. (2565). *การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการจัดการเรียนรู้แบบ DR-TA ร่วมกับเทคนิค 5W1H สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- วิกรม จันทระจิตร. (2564). *การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านแบบกว้างขวางร่วมกับการสอนกลวิธีการอ่าน* [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. <http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3103/1/58254904.pdf>
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2567). *รายงานประจำปี 2566*. สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). <https://www.niets.or.th/th/content/view/26078>
- สิริพัชร เจริญโรจน์. (2550). *การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. ปุ๊ค พอยท์.
- สุชา อยู่อ่อน. (2565). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอน SQ4R ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 4(3), 57–70.

- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). โอเดียนสโตร์.
- Braunger, J., & Lewis, J. P. (1998). *Building a knowledge base in reading*. Northwest Regional Educational Laboratory's Curriculum and Instruction Services.
- Fountas, I. C., & Pinnell, G. S. (2013). *Guided reading responsive across the grades*. Guilford Press.
- Grabe, W., & Stoller, F. L. (2002). Adaptations of Manzo's guided reading procedure. *Reading Horizons*, 3(20), 188–192.
- Novita, D. (2022). *The effectiveness of GRASP strategy on students' reading comprehension at the eleventh grade of SMAN 1 Balong Ponorogo in academic year 2021/2022* [Master's thesis, IAIN Ponorogo].
- Haryanto, D. (2021). *Exploring guided reading strategy to teach reading comprehension* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Nusantara.
- Hayes, D. A. (1992). Helping students GRASP the knack of writing summaries. *Journal of Reading*, 2(33), 96–101.
- Jeffers, K. (2011). *Strategies to support struggling readers in career & technical subjects*. Chicago Public Schools.
- Ramadani, D. P. (2024). *The influence of Initiation-Response-Evaluation (IRE) strategy on reading comprehension of the tenth graders at SMAN 1 Punggur Central Lampung* [Master's thesis, Institute Agama Islam Negeri Metro].
<https://repository.metrouniv.ac.id/id/eprint/10439/>
- Winarti, A., Sinaga, T., & Sukirlan, M. (2020). The use of modified GRASP to teach students' reading comprehension. *U-Jet Journal*, 9(2), 233–246. <https://doi.org/10.1210/>

การศึกษาจริยศาสตร์ของคนพาลกับบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท A Study of the Ethics of Bullies with Graduates of Theravada Buddhism

พระมหาชาญ อชิโต (สร้อยสุวรรณ)¹, ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, สุรินทร์, ประเทศไทย

Phramaha Chan Ajito (Soisuwan)¹, Thanarat Sa-ard-iam²

^{1,2}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Surin, Thailand

✉: chansoi2517@gmail.com

(Author Corresponding Email)

Received: 01 March 2025; Revised: 21 March 2025; Accepted 30 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาหลักจริยศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาจริยศาสตร์ของพาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อวิเคราะห์จริยศาสตร์ของพาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยการศึกษาเชิงเอกสาร แล้วนำเสนอด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า หลักจริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยหลักแห่งการประพฤติของมนุษย์ทุกคนปฏิบัติอย่างไรทั้งต่อตนเองและสังคมที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง เป็นกฎเกณฑ์ในการนำมาตัดสินปัญหาของมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สาขา ได้แก่ 1) อภจริยศาสตร์ ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของแนวความคิดและการตัดสินใจทางศีลธรรมหรือค่านิยมจริยธรรม 2) จริยศาสตร์บรรทัดฐาน ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างมาตรฐานหรือบรรทัดฐานสำหรับความประพฤติและสัมพันธ์กับทฤษฎีทั่ว ๆ ไป โดยเน้นไปที่ความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์ และเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่าอย่างไรถูก ไม่ถูก ดี ไม่ดี 3) จริยศาสตร์ประยุกต์ เป็นการนำทฤษฎีทางบรรทัดฐานมาใช้กับปัญหาทางศีลธรรมอันเป็นเรื่องทางปฏิบัติ จริยศาสตร์ของพาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท จริยศาสตร์ของบัณฑิต แบ่งออก 3 ระดับ คือ 1) จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับต้น ได้แก่ ศีล 5 หรือเบญจศีล ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว 2) จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับกลาง การเว้นอกุศลกรรมบถ 10 3) จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับสูง เป็นจริยศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาบัณฑิตสู่ความเป็นอริยชน ประกอบด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 ส่วนพาลธรรมหมายถึง ธรรมที่ทำให้คนเป็นคนพาล ได้แก่ ความไม่ละอายต่อบาป ไม่เกรงกลัวต่อผลของบาปกรรมชั่ว วิเคราะห์จริยศาสตร์ของพาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีความแตกต่างกันและตรงกันข้ามโดยสิ้นเชิง เช่น บัณฑิตจะประกอบกุศลกรรมบถ (ทางแห่งกุศลกรรมทางทำความดี) ส่วนพาลจะประกอบอกุศลกรรมบถ 10 (ทางแห่งอกุศลกรรม ทางทำความชั่ว) เรียกได้ว่าเป็นฝ่ายความดี และฝ่ายความชั่วหรือฝ่ายธรรม และอธรรมอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: คนพาล, จริยศาสตร์, บัณฑิต, พระพุทธศาสนาเถรวาท

Abstract

This article aims 1) to study the ethics, 2) to study the ethics of the fool and the wise in Theravada Buddhism, and 3) to analyze the ethics of the fool and the wise in Theravada Buddhism by studying documents and presenting them by means of analytical descriptive method. The results of the study found that: Ethics is a science that deals with the principles of human behavior, how each person acts towards themselves and society, whether it is right or wrong. It is a rule used to decide human problems, which is divided into 3 branches: 1) Metaethics studies issues concerning the nature of moral concepts and judgments or ethical values. 2) Normative ethics studies the creation of standards or norms for behavior and their relationship to general theories, focusing on the highest good of human life and criteria for judging human behavior as right, wrong, good, bad. 3) Applied ethics is the application of normative theory to practical moral problems. Ethics of the Fool and the Scholar in Theravada Buddhism Ethics of the Scholar is divided into 3 levels: 1) Ethics of the Scholar at the Primary Level, including the Five Precepts or Pancasila, the practice of abstaining from evil. 2) Ethics of the Scholar at the Middle Level, abstaining from the Ten Unwholesome Actions. 3) The ethics of high-level scholars is an ethics that aims to develop scholars into noble people, consisting of the Noble Eightfold Path. As for the wicked morality, it means the morality that makes people wicked, such as not being ashamed of sin, not being afraid of the consequences of evil karma. Analysis of the ethics of the fool and the wise in Theravada Buddhism, there are complete differences and opposites, for example, the wise will practice the kusala kammapatha (the path of good deeds), while the fool will practice the 10 akusala kammapatha. (The path of evil karma, the path of doing evil) can be called the side of good and the side of evil, or the side of righteousness and unrighteousness clearly.

Keywords: Foolish person, Ethics, Scholar, Theravada Buddhism

1.บทนำ

ความเป็นบัณฑิต คือ บุคคลที่มีความประพฤติดี เป็นสุจริตชน ได้แก่ ผู้ทำมาหากินเลี้ยงชีพโดยสุจริต ขอบธรรม ให้ความช่วยเหลือแก่มิตรสหาย หมู่บ้านของตน พุฒประสานผลประโยชน์สวนรวมไว้ได้ แนะนำในสิ่งที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์ ไม่ชักชวนทางเสียหายแก่มิตรสหาย ขณะเดียวกันก็เป็นตัวอย่างแก่คนในสังคมได้อีกด้วย เพื่อปลูกฝังค่านิยมในทางที่ถูกต้องให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ บัณฑิตพึงปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ปฏิบัติตามจารีตประเพณี และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา เพราะบัณฑิต คือ คนคิดเรื่องดี มีสาระ พุฒดีมีสาระ และทำดีมีสาระ (ม.อ. (ไทย) 14/246/291,299) นอกจากนั้น บัณฑิตยังประกอบด้วยคุณลักษณะพิเศษอีก คือ ฉลาดในการสอบถามสุขทุกข์ของหมู่คณะ ชุมชน ฉลาดในการแก้ปัญหาที่ถูกถาม และเมื่อเขาตอบปัญหาได้ก็ให้ความยินดี และยกย่องให้ปรากฏในหมู่บ้านและชุมชนนั้น ความเป็นบัณฑิตจึงเกื้อกูลต่อคนอื่น นับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา การปกครองก็ล้วนมีความต้องการคนที่เป็นบัณฑิตเพื่อมาบริหารหมู่คณะให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในทุกสาขา อาชีพ เพราะเป็นคนมือสะอาด ทำงานโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นที่ไว้วางใจแก่ปวงชน ฉะนั้น จึงมีพระพุทธดำรัสตรัส (1) การไม่คบคนพาล (2) การคบแต่บัณฑิต (3) การบูชาคนที่ควรบูชา นี่เป็นมงคลอันสูงสุด” (ขุ.ขุ. (ไทย) 25/3/7)

ในปัจจุบันอาชญากรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมายไม่เว้นแต่ละวัน และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำ

ให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสังคม และประเทศชาติ โดยเฉพาะเกิดจากน้ำมือของ คน พาล ทั้งนี้เพราะว่าสังคมของคนในสังคมไทย เริ่มเสื่อมถอยด้านจิตใจ เพราะไปหลงวัตถุนิยมมากยิ่งขึ้น และ เลเลยการศึกษา และปฏิบัติธรรมตามหลักคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา ผลจากพฤติกรรมหรือการกระทำ ของคนพาลและบัณฑิต จึงมีลักษณะไปทางด้านการแสดงออกมาให้เห็นถึงความเป็นคนพาลและบัณฑิตให้ สังคมได้รับรู้อย่างชัดเจนก็เพราะการกระทำของตนเอง ดังพระพุทธเจ้าตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลายคนที่ไม่พูด ชน ทั้งหลายย่อมไม่รู้ว่าเป็นคนพาลและบัณฑิต สอนบุคคลที่พูด ชนทั้งหลายย่อมรู้ว่าเป็นบัณฑิตและคนพาล” (อง. จตุกก. (ไทย) 21/48/78)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะนำเสนอบทความเรื่อง การศึกษาจริยศาสตร์ของคนพาลกับบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งผู้เขียนคาดหวังว่าจะเป็นประโยชน์ ต่อผู้อ่านและผู้ที่ต้องการศึกษา ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง

2. หลักจริยศาสตร์

จากการศึกษามีข้อค้นพบเกี่ยวกับหลักจริยศาสตร์ในหลายบริบท ซึ่งในบทความนี้จะได้นำเสนอใน 3 ประเด็น คือ 1) ความหมายของจริยศาสตร์ 2) วิธีการของจริยศาสตร์ และ 3) สาขาของจริยศาสตร์ มี รายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ

2.1 ความหมายของจริยศาสตร์

ปราชญ์ทางพุทธศาสนาและนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของจริยศาสตร์หลายทัศนะ ดังนี้

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2533) กล่าวว่า จริยศาสตร์ คือ วิชาที่ว่าด้วยระบบความ ประพฤติ (ของมนุษย์) สอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ อดิพัฒน์ (2534) กล่าวว่า จริยศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วย อุปนิสัย นิสัย และพฤติกรรมของมนุษย์ ความประพฤติและ อุปนิสัย จึงเป็นกระแจะงาสะท้อนให้เห็นถึง พฤติกรรมของมนุษย์คนนั้น ดังนั้น หลักจริยศาสตร์ จึงกำหนดคุณค่าทางคุณธรรมที่ศึกษาว่า อะไรควรเว้น อะไรควรทำ อะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรชั่ว ส่วนปราชญ์ทางพุทธศาสนา พระธรรมปิฎก (2538) กล่าวว่า จริยศาสตร์ คือ จริตซึ่งหมายถึงความประพฤติอันเป็นพื้นเพนิสัยสันดานของมนุษย์ที่หนักหรือโน้มเอียงไป ในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็นการประพฤติ 6 มีรากจิต โทสจิต เป็นต้น

จริยศาสตร์ คือแนวทางความประพฤติที่เหมาะสมหรือกิจที่มนุษย์ควรประพฤติ (บุญมี แทนแก้ว, 2539) และคำว่า จริยศาสตร์ หรือ Ethics มาจากภาษากรีกว่า Peri ethikes มาจากรากศัพท์ว่า Ethos ซึ่ง แปลว่า ขนบธรรมเนียม และภาษาลาตินเลียนแบบมาเป็น Ethica ซึ่งแปลว่า จริยศาสตร์ ซึ่งจริยศาสตร์ คือ วิชาที่ได้กล่าวถึงแนวทางอันพึงประพฤติเป็นการประพฤติที่ดี ดังนั้น จริยศาสตร์จึงเป็นวิชาที่ว่าด้วยความ ประพฤติดีหรือความรู้ทุกอย่างที่เกี่ยวกับการประพฤติของมนุษย์ (กิริติ บุญเจือ, 2542)

จากความหมายของปราชญ์ทางพุทธศาสนาและนักวิชาการ สรุปได้ว่า จริยศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วย ระบบความประพฤติของมนุษย์ หรือหลักแห่งการประพฤติของมนุษย์ทุกคนว่า ปฏิบัติอย่างไร ทั้งต่อตนเอง และสังคมที่ถูกต้อง และปฏิบัติอย่างไรทั้งต่อตนเองและสังคมที่ถูกต้อง หรือจริตซึ่งหมายถึงความ

ประพจน์อันเป็นพื้นเพสันดานของมนุษย์ที่หนักหรือโน้มเอียงไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็นการประพจน์ 6 ประเภท มีราคะจิต โทสะจิต เป็นต้น

2.2 วิธีการของจริยศาสตร์

หลักการทางจริยศาสตร์มีกฎเกณฑ์มากมาย ในการนำมาตัดสินปัญหาของมนุษย์เพราะพฤติกรรมของมนุษย์นั้นแตกต่างกันออกไป หลักจริยศาสตร์จึงมีความหลากหลายตามไปด้วยวิธีการมี ดังนี้

2.2.1) วิธีการทางกายภาพและชีววิทยา มนุษย์และสัตว์มีลักษณะพิเศษอย่างหนึ่งที่แสดงออกมาทางพฤติกรรมที่เหมือนกันคือ การเจริญเติบโต การกินอยู่ การสืบพันธุ์ การต่อสู้ดิ้นรนเพื่อการอยู่รอด พยายามหลีกเลี่ยงอันตรายและพยายามแสวงหาความสุขให้แก่ตนเอง ที่มนุษย์อาจจะแตกต่างจากสัตว์ก็คือ มนุษย์มีมันสมอง ที่รู้จักคิด สร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์อันเอื้ออำนวยต่อตนเองและพวกพ้องได้ พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาถ้าปรากฏเป็นความสุข เราเรียกว่า ความดี ถ้าออกมาเป็นความทุกข์ เราเรียกว่า ความชั่ว แต่จริยศาสตร์ ไม่สามารถตัดสินโดยใช้วิธีการทางร่างกาย ชีวภาพ (การดำรงอยู่) ได้ เพราะมนุษย์อาศัยศีลธรรมในการดำเนินชีวิต และศีลธรรมนี้เป็นคุณลักษณะที่พิเศษเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน เช่น ทางร่างกาย มนุษย์มีร่างกายใหญ่โตแข็งแรง ทางชีวภาพมีการเป็นอยู่ที่ดี มีกรรมพันธุ์ที่ดี แต่สิ่งเหล่านั้น ไม่สามารถจะนำมาเป็นเกณฑ์ตัดสินทางศีลธรรมได้ว่า ร่างกายเขาใหญ่โต เพราะมีศีลมาก มีคุณธรรมมาก เขาแข็งแรง เพราะมีความอดทน หรือเขาอยู่ดีกินดีมีทรัพย์สินเงินทองมาก เพราะเขาไม่เคยทุจริต

2.2.2) วิธีการทางประวัติศาสตร์ หลักจริยศาสตร์เป็นสิ่งที่กำหนดคุณค่าทางศีลธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย ถึงแม้ว่าจริยศาสตร์จะไม่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ก็ตาม (ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์คือ หลักฐานเรื่องราวที่ยังปรากฏอยู่และเป็นจริงให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา เช่น สถานที่ ประสูติของพระพุทธเจ้า พระราชวังสมัยสุโขทัย เป็นต้น) แต่ก็เกี่ยวข้องทางด้านคุณธรรม ศีลธรรม เช่น พระศรีสุริโยทัย ออกชนช้างกับพระเจ้าแปรกษัตริย์พม่า แสดงให้เห็นถึงคุณธรรมอันหาว่าหาญของหญิงไทยที่จะปกป้องบ้านเมือง ท้าวสุรนารีต่อสู้ขับไล่เจ้าอนุวงศ์แห่งเมืองเวียงจันทน์ที่ทุ่งสมุญธิ แสดงถึงความเป็น ผู้รักชาติหรือ ยุคโบราณที่หญิงชาวอินเดียต้องตายตามสามีเพราะความภักดี (มีบางคนที่ไม่เห็นด้วย) แต่ก็หลักจริยธรรมที่สังคมนั้น ๆ กำหนดเอาไว้ โดยการกระโดดเข้าไปในกองไฟ สังคมอินเดียยุคนั้นยกย่องให้เป็นผู้กล้าหาญ จึงมีชื่อเรียกผู้หญิงว่า “สตรี” ซึ่งแปลว่า ผู้มีความกล้าหาญ

2.2.3) วิธีการทางจิตวิทยา เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจทางคุณธรรมได้ จิตวิทยาแม้ไม่มีผลต่อการกระทำนั้น ๆ ซึ่งแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรม แต่จิตวิทยาก็คือ ตัวกระตุ้นให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ หรือทางออกที่คิดว่าน่าจะดีที่สุดสำหรับปัญหานั้น ๆ เช่น มีคนบางคนธุรกิจการค้าล้มละลาย เกิดคิดมากอยากจะฆ่าตัวตายให้พ้นไปจากความทุกข์นั้น ๆ นักจิตวิทยาต้องเข้าไปให้การช่วยเหลือโดยวิธีการทางจิตวิทยา ที่มีผลให้เขาหยุดคิดการสร้างพฤติกรรมอยากจะฆ่าตัวตาย ถ้าเขายอมรับได้และหยุดการคิด เช่นนั้น ถือว่าจิตวิทยามีผลโดยตรงทีเดียว พฤติกรรมที่เขาไม่ฆ่าตัวตายนั่น เป็นเรื่องพฤติกรรมส่วนตัวของเขาเองเป็นผู้กำหนด นักจิตวิทยาไม่ได้กำหนดตรงนี้ เพียงแต่ให้คำแนะนำหาทางออกที่ดีเท่านั้น ดังนั้นจิตวิทยาถือว่าเป็นตัวกระตุ้นจริยศาสตร์

2.2.4) วิธีการทางอภิปรัชญา อุดมคติทางศีลธรรม จริยธรรมนั้น อาจจะได้มาจากแนวคิดที่มาจากสิ่งที่เหนือประสาทสัมผัส เช่น แรงบันดาลใจจากพระเจ้า แรงบันดาลใจจากพระพุทธเจ้า จากอริยสาวก หรือเทพเทวาททั้งหลาย ถ้าหากมีความเป็นไปได้มากนักแค่นั้นที่จริยศาสตร์ต้องอาศัยวิธีการทางอภิปรัชญา แท้จริงแล้วจริยศาสตร์เป็นศาสตร์นามธรรม โดยเกี่ยวข้องกับคุณธรรมโดยตรง แต่แนวคิดที่ได้มาจากแรงบันดาลใจนั้น จะถือว่าเป็นกระบวนการทางจริยศาสตร์ได้หรือไม่

วิธีการที่แท้จริงทางจริยศาสตร์ก็คือ การสังเกตพิจารณาความจริงทางพฤติกรรมของมนุษย์อันเป็นปรากฏการณ์ทางศีลธรรม โดยการจัดแบ่งออกเป็นพวก ๆ ว่าพฤติกรรมอย่างนี้ดี อย่างนี้ไม่ดี อย่างนี้ทำถูก อย่างนี้ทำผิด ทำอย่างนี้ไม่ควร ทำอย่างนี้ควร โดยมีความดีหรือความชั่วสูงสุดเป็นบรรทัดฐาน เช่น ในทางพุทธศาสนาถือว่า วัตถุทานมีอานิสงส์มาก แต่ผู้การให้ธรรมเป็นทานไม่ได้ การให้ธรรมเป็นทานก็ผู้การให้อภัยเป็นทานไม่ได้ และยังแยกออกไปอีกว่าวัตถุอย่างไรให้แล้วมีผลมาก ธรรมชนิดไหนให้แล้วมีผลมาก การให้อภัยอย่างไร มีผลมาก นี่ก็เป็นบรรทัดฐานของการให้ทาน เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น ไม่อยู่ในวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพราะเป็นเรื่องของคุณธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2538)

สรุปได้ว่า วิธีการของจริยศาสตร์ มีกฎเกณฑ์มากมายในการนำมาตัดสินปัญหาของมนุษย์มีความหลากหลายตามไปด้วยวิธีการ 4 วิธีการ คือ 1) วิธีการทางกายภาพและชีววิทยา 2) วิธีการทางประวัติศาสตร์ 3) วิธีการทางจิตวิทยา และ 4) วิธีการทางอภิปรัชญา

2.3 สาขาของจริยศาสตร์

สารานุกรมฉบับบริแทนนิกา (Britannica, 2010) แบ่งจริยศาสตร์เป็น 3 สาขา คือ

2.3.1) อภจริยศาสตร์ (Meta-Ethics) ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของแนวความคิด และการตัดสินทางศีลธรรม (Nature of Moral Concepts and Judgments) หรือค่าทางจริยธรรม ซึ่งในภาษาไทยใช้คำว่า “ดี” หรือ “ถูก” มี 3 ทฤษฎีด้วยกัน คือ

(1) ธรรมชาตินิยมทางจริยศาสตร์ (Ethical Naturalism) คือ ทรรศนะที่ถือว่าค่าทางจริยธรรมอาจอธิบายหรือนิยามได้ด้วยค่าที่ไม่เป็นจริยธรรมหรือด้วยปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ถือว่า ความดีคือความสุข กล่าวคือ การกระทำความดี คือการกระทำที่ก่อให้เกิดความสุข ทรรศนะเช่นนี้เป็นธรรมชาตินิยมเพราะอธิบายความดี ซึ่งเป็นค่าทางจริยธรรมด้วยความสุข ซึ่งไม่ใช่ค่าทางจริยธรรม

(2) อธรรมชาตินิยมทางจริยศาสตร์ (Ethical Non-Naturalism) คือ ทรรศนะที่ถือว่า ค่าทางจริยธรรมอธิบายหรือนิยามด้วยศัพท์อื่นที่บ่งถึงคุณสมบัติทางธรรมชาติไม่ได้ เพราะค่าทางจริยธรรมเป็นตัวของมันเอง มิได้เกี่ยวข้องกับสิ่งอื่นที่อยู่นอกวงของจริยธรรม

(3) อาเวคินิยมทางจริยศาสตร์ (Ethical Emotivism) คือ ทรรศนะที่ถือว่าค่าทางจริยธรรมคือดี นิยามไม่ได้ เพราะไม่มีความจริงในโลกภายนอกรองรับ เป็นเพียงคำที่เราใช้ เมื่อเราแสดงออกตามความรู้สึกหรืออารมณ์ เป็นความพอใจ ไม่พอใจที่เรามีต่อสิ่งนั้น หรืออาจจะชักจูงให้คนอื่นพอใจหรือไม่พอใจต่อสิ่งนั้นเหมือนเรา

2.3.2) จริยศาสตร์บรรทัดฐาน (Normative Ethics) ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างมาตรฐานหรือ

บรรทัดฐานสำหรับความประพฤติ และสัมพันธ์กับทฤษฎีทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับคนเราควรมีชีวิตอยู่อย่างไร ปัญหาที่เป็นศูนย์กลางของจริยศาสตร์บรรทัดฐาน สมัยปัจจุบันปัญหาหนึ่ง คือ การกระทำของมนุษย์ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิดเพียงอย่างเดียวเท่านั้น คือ ตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นภายหลังหรือตามกฎเกณฑ์หรือหลักการอันเป็นรูปแบบตามประเพณีแล้ว ทฤษฎีที่ตัดสินการกระทำโดยคำนึงถึงผลลัพธ์ เรียกว่า อันตริทยา (Teleology) คือ ทฤษฎีที่คำนึงถึงจุดหมายปลายทางของสิ่งทั้งปวง กล่าวคือผลลัพธ์นั่นเอง อีกทฤษฎีหนึ่งที่ตรงกันข้ามกัน เรียกว่า กรณียธรรม (Deontology) คือ ทฤษฎีที่คำนึงถึงหลักการอันเป็นรูปแบบหรือเจตนาที่จะทำตามหน้าที่ มองว่า จริยศาสตร์บรรทัดฐาน เป็นจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่มีการศึกษาอยู่ทั่วไป ศึกษาเรื่องความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด โดยเน้นไปที่ความดีสูงสุด (Summum Bonum) ของชีวิตมนุษย์ และเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่าอย่างไร ถูก ไม่ถูก ดี ไม่ดี

2.3.3) จริยศาสตร์ประยุกต์ (Applied Ethics) ในค.ศ. 1950 เป็นต้นมา การพัฒนาที่เด่นชัดที่สุดในการศึกษาจริยศาสตร์ ซึ่งได้สร้างความสนใจเพิ่มมากขึ้นให้แก่นักปรัชญา คือจริยศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งเป็นการนำทฤษฎีทางบรรทัดฐาน (Normative Theories) มาใช้กับปัญหาทางศีลธรรมอันเป็นเรื่องทางปฏิบัติ อาทิ ความเสมอภาคทางเผ่าพันธุ์และเพศ (Racial and Sexual Equality) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) ความยุติธรรม (Justice) ซึ่งทั้ง 3 เรื่องนี้มีความสำคัญมากในจริยศาสตร์ประยุกต์ คุณค่าของชีวิตมนุษย์ (Value of Human Life) มีหลายเรื่อง เช่น การทำแท้ง (Abortion) การุณยฆาต (Euthanasia, Mercy Killing) เป็นต้น

สรุปได้ว่า สาขาของจริยศาสตร์ ในสารานุกรมฉบับบริแทนนิกา (Britannica, 2010) แบ่งออกเป็น 3 สาขา คือ 1) อภจริยศาสตร์ ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของแนวความคิดและการตัดสินทางศีลธรรม หรือค่านิยมทางจริยธรรม มี 3 ทฤษฎี คือ (1) ธรรมชาตินิยมทางจริยศาสตร์ (2) อธรรมชาตินิยมทางจริยศาสตร์ (3) อาเวคินิยมทางจริยศาสตร์ 2) จริยศาสตร์บรรทัดฐาน ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างมาตรฐานหรือบรรทัดฐานสำหรับความประพฤติ และสัมพันธ์กับทฤษฎีทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับคนเราควรมีชีวิตอยู่อย่างไร โดยเน้นไปที่ความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์ และเกณฑ์ในการตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่าอย่างไร ถูก ไม่ถูก ดี ไม่ดี 3) จริยศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งเป็นการนำทฤษฎีทางบรรทัดฐานมาใช้กับปัญหา ทางศีลธรรมอันเป็นเรื่องทางปฏิบัติ

3. จริยศาสตร์ของพาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท

บัณฑิต หมายถึง คนผู้มีปัญญา ผู้ฉลาดในสัจธรรมทั้งปวง และหลักจริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งบัณฑิตควรมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การไม่ทำความชั่ว (2) กระทำแต่ความดี (3) ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ (ที.ม. (ไทย) 10/90/50) จากการกระทำทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งเป็นขั้นแรกในการทำให้เจริญ ซึ่งมี 3 ประการ คือ

(1) สัมปัตตวิริติ เว้นสิ่งประจบเฉพาะหน้า เว้นเมื่อประสบซึ่งหน้า หรือเว้นได้ทั้งที่ประจบโอกาส คือ ไม่ได้ตั้งเจตนาไว้ก่อน ไม่ได้สมานสนทนาทักทายไว้เลยแต่เมื่อประสบเหตุที่จะทำชั่ว นึกคิดพิจารณาขึ้นได้ในขณะนั้นว่า ตนมีชาติตระกูล วัยหรือคุณวุฒิอย่างนี้ ไม่สมควรกระทำความชั่วเช่นนั้น แล้วงดเว้นเสียได้ไม่ทำ

ผิดศีล

(2) สมาทานวิริติ เว้นด้วยการสมาทาน คือ ตนได้ตั้งเจตนาไว้ก่อน โดยได้รับศีล คือ สมาทานสิกขาบทไว้แล้ว กังวลเว้นตามที่ได้สมาทานนั้น

(3) สมุจเฉทวิริติ หรือ เสตฺฐมาตวิริติ เว้นด้วยตัดขาด หรือด้วยชักสะพานตัดตอนเสียทีเดียว, เว้นได้เด็ดขาด คือ การงดเว้นความชั่วของพระอริยะทั้งหลาย อันประกอบด้วยอริยมรรคซึ่งขจัดกิเลสที่เป็นมูลเหตุแห่งความชั่วนั้น ๆ เสร็จสิ้นแล้ว ไม่เกิดมีแม้แต่ความคิดที่จะประกอบกรรมชั่วนั้นเลย วิริติ 2 อย่างแรกยังไม่อาจวางใจได้แน่นอน วิริติข้อที่ 3 จึงจะแน่นอนสิ้นเชิง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ดังนั้น แนวคิดทางพุทธจริยศาสตร์ เป็นหลักหรือแนวทางแห่งการประพฤติปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ที่ทำให้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตามเกิดความสุขทั้งทางกายและใจ โดยหลักทั่วไปของ พุทธจริยศาสตร์ คือการงดเว้นจากสิ่งที่ชั่ว และมุ่งกระทำแต่สิ่งที่ดีงาม ทางกาย วาจา ในเบื้องต้น และใจ ในระดับสูง เพื่อให้เกิดจิตใจที่บริสุทธิ์ ขจัดกิเลสที่เข้ามาในจิตใจได้อย่างเด็ดขาด เพื่อมุ่งสู่มรรคผล และนิพพาน ซึ่งจริยศาสตร์ของพาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ

3.1 จริยศาสตร์ของบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ระดับจริยศาสตร์ของบัณฑิตในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าระดับของพุทธจริยศาสตร์ที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่บุคคลควรเข้าใจและปฏิบัติ มีอยู่ 3 ระดับ คือ พุทธจริยศาสตร์ระดับต้น คือ การรักษาศีล 5 พุทธจริยศาสตร์ระดับกลาง คือหลักอกุศลกรรม 10 และกุศลกรรม 10 และระดับพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง คือ หลักมรรคมงคล 8 มีรายละเอียด ดังนี้

1) จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับต้น ได้แก่ ศีล 5 หรือ เบญจศีล ความประพฤติชอบทางกายและวาจา และการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษามาระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ความหมายของคำว่า “ศีล” ในพระพุทธศาสนานั้นมีปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก รวมไปถึงคำอธิบายความที่ปรากฏในคัมภีร์พระอรรถกถา ฎีกา ซึ่งนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาก็ได้กล่าวถึงความหมายของศีลไว้หลายแห่งด้วยกัน ในบทความนี้ผู้เขียนจะยกมาอธิบายพอสังเขป ดังนี้

“ศีล” ตามความหมายในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย จุฬนิเทศ ดังที่พระสารีบุตรได้กล่าวถึงศีลว่า “ศีล” หมายถึง การปฏิบัติของภิกษุที่มีความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อยสมาทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่กำวล่วงในสิกขาบททั้งหลาย ซึ่งหมายถึงการสำรวมกาย วาจาใจ (ขุ.ปา. (ไทย) 30/92/20) และในพระสูตรต้นตปิฎก ขุททกนิกาย มหานิเทศ พระสารีบุตรก็ได้ให้ความหมายเอาไว้ว่า “อริศีลสิกขา” เป็นฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้เป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยความสำรวมในปาฏิโมกข์ถึงพร้อมด้วย อาจารย์และโคจร เห็นภัยในโทษทั้งหลาย แม้มีประมาณน้อย สมาทาน ศึกษาอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ศีลชั้นทั้งหลาย ศีลชั้นใหญ่ ศีลเป็นที่ตั้ง เป็นเบื้องต้น เป็นเครื่องประพฤติ ความสำรวมเป็นความระวัง เป็นปากเป็นประธานแห่งความถึงพร้อมแห่งกุศลธรรมทั้งหลายนี้เรียกว่า อริศีลสิกขา (ขุ.ม. (ไทย) 29/46/36)

ในมหานามสูตรอังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องศีลโดยเฉพาะศีล 5 โดยทรงมุ่งถึงการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยว่า “มหานามะ เมื่อใดแล อุปาสกเป็นผู้เว้นขาด จากการฆ่าสัตว์เป็นผู้เว้นขาดจากการลักทรัพย์ เป็นผู้เว้นขาดจากการประพฤติดิฉินในกามเป็นผู้เว้นขาด จากการพูดเท็จ เป็นผู้เว้นขาดจากการเสพของมีนเมาคือ สุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท เมื่อนั้นอุปาสกชื่อว่าผู้มีศีล ด้วยเหตุเพียงเท่านั้นแล” (อง. อัฐก. (ไทย) 23/25/269)

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคพระพุทธโฆสจารย์ ได้อธิบายความหมายของ ศีล ไว้ว่า คำว่า “ศีล” นี้แปลว่า ปกติ คือทำกายและวาจาให้เป็นปกติให้เรียบร้อย ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ผู้ใด แปลว่า เย็น คือทำให้เป็นคนเยือกเย็น ทำให้เย็นกาย เย็นใจ ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะขาดศีล แปลว่า เกษม คือปลอดภัย ทำให้เบาอกเบาใจ อีกอย่างหนึ่ง คำว่าศีลนี้มีความหมายเป็น สีสนะ กล่าวคือเป็นมูลราก ส่วนคำว่า “สีสนะ” นี้ก็คือกิริยาที่รวมเอาไว้อย่างดีหมายถึงความที่กรรมในทวารมีกายกรรม เป็นต้น ไม่กระจัดกระจายโดยความมีระเบียบอันดีอย่างหนึ่ง คือความเข้าไปรับไว้ หมายถึง ความเป็นที่รองรับ โดยความเป็นที่ตั้งอาศัยแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย หรืออีกนัยหนึ่งว่า ศีล คือ เจตสิก (ได้แก่กุศลธรรม คือความไม่โลภ ความไม่พยาบาท ความเห็นชอบ) ของบุคคลผู้งดเว้นจากบาปธรรมมีปาณาติบาต เป็นต้น ศีล คือการสำรวม หมายถึง ความสำรวมในปาติโมกข์ ความสำรวมอย่างมีสติ สำรวมรวมด้วยความรู้ สำรวมด้วยความอดทน และสำรวมด้วยความเพียรพยายาม ศีล คือ ความไม่ล่วงละเมิด หมายถึง การไม่ล่วงละเมิดด้วยกายหรือด้วยวาจาของผู้ที่สมาทานศีลแล้ว (พระพุทธโฆสเถระ, 2546)

ในคัมภีร์วิมุตติมรรค พระอุปติสเถระ กล่าวความหมายของศีลไว้ว่า ศีล หมายถึง สันติ มีอธิบายว่า ถ้าบุคคลมีศีลเขาจะมีความประพฤติเรียบร้อยไม่สร้างความหาวดกั่วให้เกิดขึ้น (พระอุปติสเถระ, 2538)

ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ, สันสกฤต ให้ความหมายของศีลไว้ว่า “ศีล คือความปกติของธรรมชาติ ธรรมชาติอันสัตบุรุษพึงทรงไว้สภาวะความสำรวม” (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรี นฤนาท, 2513)

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายความหมายของศีลไว้ว่า ศีลหมายถึงความเป็นปกติหรือปกติภาวะตามธรรมดา หมายความว่า ทำทุกอย่างอยู่ตามหน้าที่ที่ควรจะทำ แต่อยู่ในภาวะปกติคือ ไม่เดือดร้อนไม่กระวนกระวายไม่ระส่ำระสาย ไม่มีความสกปรกความเศร้าหมองใดๆ เกิดขึ้น โดยเนื้อความ ศีล หมายถึง ระเบียบที่ได้บัญญัติขึ้นไว้สำหรับประพฤติปฏิบัติกัน เพื่อให้เกิดภาวะปกติขึ้นมาที่กาย ที่วาจา ศีล คือการปฏิบัติเกี่ยวกับระเบียบการเป็นอยู่ทางภายนอก ศีลพัฒนาที่กาย ที่วาจา ให้เป็นกาย วาจา ที่น่าดูเมื่อเรามีศีลเป็นพื้นฐานแล้ว เราจึงจะมีจิตที่เป็นสมาธิได้ง่าย ถ้ามีศีลดีสมาธิก็ง่าย (พุทธทาสภิกขุ, 2539)

ศีล 5 ลักษณะของศีล 5 หมายถึง ความสำรวมทางกายวาจา หรือแปลว่า ลักษณะความเป็นปกติ คือ การไม่ประพฤติดิฉินทางกาย และวาจา เป็นความมีระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับควบคุมประพฤติทางกายของคนในสังคมให้เรียบร้อยดีงามเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน ให้ห่างจากความชั่วร้ายทั้งหลาย การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า ถ้าขาดระเบียบวินัย ต่างคนต่างทำตามอำเภอใจ ความขัดแย้ง และลักลั่นก็จะเกิดขึ้น ยิ่งมากคนก็ยิ่งมากเรื่อง ไม่มีความสุข การงานที่ทำก็จะเสียผล (ฐานวฑฺฒโณภิกขุ, 2542)

ศีล 5 เป็นสิกขาบทที่คฤหัสถ์รักษายู่เป็นประจำ เรียกว่า นิจจศีล มีสิกขาบทไว้สำหรับ เป็นข้อฝึกความประพฤติกายวาจาให้เรียบร้อย 5 ประการ ได้แก่ 1) เว้นจากปลงชีวิตของสัตว์ที่มีชีวิต (ปาณาติปาตา เวรมณี) 2) เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขามิได้ให้ (อทินนาทานา เวรมณี) 3) เว้นจากการประพฤติดินในกาม (กาเมสุมิฉนรา เวรมณี) 4) เว้นจากการพูดเท็จ (มุสาวาทา เวรมณี) 5) เว้นจากการดื่มของมึนเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท (สุราเมรัยมัชฌมาทัญฐานา เวรมณี) (ที.ปา. (ไทย) 11/315/302-303) ดังนั้น ศีล 5 จึงเป็นหลักสำหรับประพฤตินั้นพื้นฐานของคนในสังคมที่สมควรแก่ชนทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะบัณฑิต ผู้ซึ่งผู้มีปัญญา ผู้ฉลาดในสัทธรรมทั้งปวง เพราะเป็นเครื่องส่งเสริมคุณความดี มีจรรยา มารยาทที่เรียบร้อย เป็นความประพฤติตามหลักสากล ไม่เกี่ยวกับสมัยนิยมของยุคหรือท้องถิ่นหรือข้อห้ามต่าง ๆ ของชนบทรณนิยมประเพณี จึงถือได้ว่าหลักความประพฤติที่เรียกว่า ศีล 5 นี้เป็นมาตรฐานศีลวัดความเจริญและเสื่อมโทรมของสังคมได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับต้น ได้แก่ ศีล 5 หรือเบญจศีล ความประพฤติชอบ ทางกาย และวาจา และการรักษากายวาจาให้เรียบร้อย การรักษาตามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติใน การเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน “ศีล” การปฏิบัติของภิกษุที่มี ความสำรวมในโอวาทปาฏิโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจารย์ และโคจรเห็นภัยในโทษทั้งหลายแม้มีประมาณเล็กน้อยสมทานอยู่ในสิกขาบททั้งหลาย ความสำรวม ความระวัง ความไม่ก้าวล่วงในสิกขาบททั้งหลาย การสำรวมกาย วาจา ใจ ความสำรวมทางกาย วาจา หรือแปลว่า ลักษณะความเป็นปกติ คือการไม่ประพฤติดินทางกายและวาจา เป็นความมีระเบียบวินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับควบคุมประพฤติทางกายของคน ในสังคมให้เรียบร้อยดีงามเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน จะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

2) จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับกลาง ที่มุ่งขัดเกลาดนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ 10 และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ บางครั้งเรียกว่า อาคาริยวินัย ซึ่งแปลว่า วินัยของผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ แยกเป็นทางกาย วาจา และใจ ไว้ 3 หมวด รวม 10 ประการ (ที.ม. (ไทย) 11/305/259) หลักกุศลกรรมบถ 10 ประการถือได้ว่า เป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนาอีกหลักธรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ เพราะว่าการพัฒนามนุษย์ในทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นไปในการพัฒนาที่มองคนในฐานะที่เป็นมนุษย์ ความหมายคือ มนุษย์นั้นมีความเป็นมนุษย์ของเอาเอง ชีวิตมนุษย์นั้นมีจุดหมายของชีวิต คือ สุข ความอสิสภาพ ความดีงามของชีวิต ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2550) อีกทั้งเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นในส่วนจิตใจหรือพฤติกรรมเป็นหลักใหญ่สำหรับหลักธรรมที่ใช้ในการพัฒนามนุษย์ก็มีหลายอย่างด้วยกัน ซึ่งผู้เขียนได้เลือกศึกษาเฉพาะหลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ใช้ในการพัฒนามนุษย์ด้านพื้นฐานในสมัยพุทธกาล “กุศลกรรมบถ 10” หมายถึง ทางแห่งกุศลกรรม ทางทำความดี กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่ความเจริญหรือสุคติ มี 10 อย่าง คือ

ก. กายกรรม 3 หมายถึง เว้นการกระทำชั่วทางกาย ได้แก่ 1) ปาณาติบาต หมายถึง เว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เว้นการทำร้ายหรือเว้นการเบียดเบียนบุคคลอื่น 2) อทินนาทาน หมายถึง เว้นการขโมย เว้น

การลักทรัพย์ เว้นการถือเอาของที่เขามาได้ให้ไม่ได้อนุญาต 3) กาเมสุมิฉาจาร หมายถึง เว้นการประพฤติดิฉินในกาม เว้นการล่วงละเมิดทางเพศต่อบุคคลอื่น

ข. วชิกรรม 4 หมายถึง เว้นการกระทำชั่วทางวาจา ได้แก่ 4) มุสาวาท หมายถึง เว้นการพูดเท็จ เว้นการพูดโกหก 5) ปิสฺสนาวาจา หมายถึง เว้นการพูดส่อเสียด เว้นการเหยียดหยามดูแคลนคนอื่น 6) ผรุสวาจา หมายถึง เว้นการพูดคำหยาบ 7) สัมผัสฺปฺลาปะ หมายถึง เว้นการพูดเพ้อเจ้อ เว้นการพูดโอ้อวด เว้นการพูดไม่มีสาระ

ค. มโนกรรม 3 หมายถึง เว้นการกระทำชั่วทางใจ ได้แก่ 8) อภิชฌา หมายถึง เว้นการคิดอยากได้ของผู้อื่น 9) พยาบาท หมายถึง เว้นการคิดร้ายผู้อื่น การแค้นใจต่อผู้อื่น 10) มิจฉาทิฏฐิ หมายถึง เว้นความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เว้นความเห็นผิดเป็นชอบ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

กุศลกรรมบถ 10 ในบาลีเรียกชื่อหลายอย่าง เช่นว่า ธรรมจริยา (ม.ม. (ไทย) 12/439/472) อริยธรรม อารยธรรม ธรรมของผู้เจริญบ้าง อริยมรรค มรรคอันประเสริฐบ้าง สัทธรรม ธรรมดี ธรรมแท้บ้าง หรือสัปปุริสธรรม (อง.ทสก. (ไทย) 24/145-148/291-293) ธรรมของสัตบุรุษบ้าง หลักพุทธจริยธรรมเหล่านี้เป็นพุทธจริยศาสตร์ชั้นกลางที่เป็นการประพฤติดิปฏิบัติที่สูงขึ้นละเอียดประณีตยิ่งขึ้นไป เพื่อการที่จะช่วยให้ ผู้ที่ประพฤติดิปฏิบัติเข้าถึงหลักพุทธจริยธรรมขั้นสูงสุดในระดับต่อไป (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน, 2543)

สรุปได้ว่า จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับกลาง ที่มุ่งขัดเกลาตนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ 10 และทำกุศลกรรมบถให้สมบูรณ์ บางครั้งเรียกว่า อาคาริยวินัย ซึ่งแปลว่า วินัยของผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ แยกเป็นทางกาย วาจา และใจ ไว้ 3 หมวด รวม 10 ประการ หลักกุศลกรรมบถ 10 ประการ ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมสำคัญในการพัฒนามนุษย์ของพระพุทธศาสนาอีกหลักธรรมหนึ่งที่สามารถพัฒนามนุษย์ได้ครบทั้งกาย วาจา และใจ เพราะว่าการพัฒนามนุษย์ในทางพระพุทธศาสนานั้น มุ่งเน้นไป ในการพัฒนาที่มองคนในฐานะที่เป็นมนุษย์

3) จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับสูง ซึ่งเป็นจริยศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาบัณฑิตสู่ความเป็นอริยชน ประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนอริยมรรคมีองค์ 8 หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งแปลว่า ทางสายกลาง หรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์ มรรค แปลว่า ทาง หนทาง ว่าโดยองค์ประกอบ คือ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกเต็มว่า อริยอัฏฐังคิกมรรค แปลว่า ทางมีองค์ 8 อริยมรรคมีองค์ 8 ดังนี้ (ที.สี. (ไทย) 9/375/157) 1) สัมมาทิฏฐิ หมายถึง ความเห็นชอบ ได้แก่ ความรู้ในทุกข์ (ความทุกข์) ความรู้ในทุกข์ สมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกข์นิโรธ (ความดับแห่งทุกข์) ความรู้ในทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์) 2) สัมมาสังกัปปะ หมายถึง ความดำริชอบ ได้แก่ ความดำริในการออกจากกามความดำริในการไม่พยาบาท ความดำริในการไม่เบียดเบียน 3) สัมมาวาจา หมายถึง วาจาชอบ ได้แก่ เจตนาเป็นเหตุต้งเว้นจากการพูดเท็จเจตนา เป็นเหตุต้งเว้นจากการพูดส่อเสียด เจตนาเป็นเหตุต้งเว้นจากการพูดคำหยาบ เจตนาเป็นเหตุต้งเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ในกุศลกรรมบถตามที่กล่าวมาในพุทธจริยศาสตร์ชั้นกลาง 4) สัมมากัมมันตะ หมายถึง การงานชอบ ได้แก่ เจตนาเป็นเหตุต้งเว้นจากการฆ่าสัตว์ เจตนาเป็นเหตุต้งเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เขาไม่ได้ให้ เจตนาเป็นเหตุต้งเว้นจากการประพฤติดิฉินในกาม 5)

สัมมาอาชีวะ หมายถึง การเลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ละมิจฉาอาชีวะแล้ว สำเร็จการเลี้ยงชีพด้วยสัมมาอาชีวะ 6) สัมมาวายามะ หมายถึง ความเพียรชอบ ได้แก่ (1) สร้างฉันทะ พยายาม พารากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น (2) สร้างฉันทะ พยายามพารากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว (3) สร้างฉันทะ พยายามพารากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อทาบทกกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น (4) สร้างฉันทะ พยายาม พารากความเพียร ประคองจิต มุ่งมั่นเพื่อความดำรงอยู่ไม่เลือนหาย ภิญโญภาพ ใพบูลย์เจริญเต็มที่แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 7) สัมมาสติ หมายถึง การระลึกชอบ ได้แก่ (1) พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ (2) พิจารณาเห็นเวทนา ในเวทนาทั้งหลายอยู่มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติกำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ (3) พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกได้ (4) พิจารณาเห็นธรรมในธรรมทั้งหลายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสใน โลกได้ 8) สัมมาสมาธิ หมายถึง ความตั้งใจมั่นชอบ ได้แก่ (1) สงัดจากกามและอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌานที่มีวิตก มีวิจาร มีปีติ และสุขอันเกิดจากวิเวกอยู่ (2) เพราะวิตกวิจารณ์สงบระงับไป บรรลุตติยฌานที่มีความผ่องใสภายใน มีภาวะที่จิตเป็นหนึ่งผุดขึ้น ไม่มีวิตก ไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปีติและสุขอันเกิดจากสมาธิอยู่ (3) เพราะปีติจากคลายไป มีจิตเป็นอุเบกขา มีสติ มีสัมปชัญญะอยู่ และเสวยสุขด้วยกาย (นามกาย) บรรลุตติยฌานที่พระอริยะทั้งหลายกล่าวสรรเสริญว่า “ผู้มีอุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุข” (4) เพราะละสุขและทุกข์ได้ เพราะโสมนัสและโทมนัสดับไปก่อนแล้ว บรรลุตตตฌานที่ไม่มีทุกข์ไม่มีสุข มีสติบริสุทธิ์เพราะอุเบกขาอยู่ (ที.ม. (ไทย) 10/261-262/194)

องค์ประกอบ 8 ประการของอริยมรรคเหล่านี้ สงเคราะห์ลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิและปัญญา ในข้อที่ 1-2 เป็นปัญญา ในข้อที่ 3-4-5 เป็นศีล และในข้อที่ 7-8 เป็นสมาธิ ที่เป็นหลักพุทธจริยศาสตร์ชั้นสูงสุดเพื่อเข้าถึงอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค (ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, 2543)

สรุปได้ว่า จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับสูง ซึ่งเป็นจริยศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาบัณฑิตสู่ความเป็นอริยชน ประกอบด้วยหลักธรรมคำสอนอริยมรรคมีองค์ 8 หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งแปลว่า ทางสายกลาง หรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ซึ่งเป็นหนทางดับทุกข์ ทางมีองค์แปดประการอันประเสริฐ ทางมีองค์ 8 ของพระอริยะ ทางมีองค์ 8 ที่ทำให้ปุถุชนเป็นพระอริยะ ทางมีองค์ 8 ที่พระอริยะคือ พระพุทธเจ้าทรงค้นพบหรือมรรคาอันประเสริฐมีองค์ประกอบ 8 อย่าง ได้แก่ สัมมาทิฐิ, สัมมาสังกัปปะ, สัมมาวาจา, สัมมากัมมันตะ, สัมมาอาชีวะ, สัมมาวายามะ, สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ

3.2 จริยศาสตร์ของพาลในพระพุทธศาสนาเถรวาท

พาลธรรม หมายถึง ธรรมที่ทำให้คนเป็นคนพาล ได้แก่ ความไม่ละอายต่อบาป ไม่เกรงกลัวต่อผลของบาปกรรมชั่ว (อภิ.สง. (ไทย) 34/1, 839/432) คนพาลเป็นผู้เก้อยาก หมายถึง ไม่มีความละอายต่ออาบัติ ไม่กลัวต่อการทำความชั่วทางกาย ทางวาจา และมีจิตคิดชั่ว จนทำให้ประชาชนผู้เลื่อมใสศรัทธาให้เสื่อมศรัทธา ซึ่งมี 2 สาเหตุที่สามารถแยกแยะคนพาลออกจากบัณฑิต คือ

- 1) สาเหตุด้านความเห็น (ทิฐิวิสามันตยา) คนพาลยอมไม่ประกอบด้วยทิฐิวิสามันตยา เป็น

ผู้มีทิวฏฐิโดยทิวฏฐิอันประเสริฐ เป็นนินยานิกรรม เพื่อความสิ้นทุกข์โดยเสมอกันกับเพื่อนพรหมจารีทั้งหลาย ทั้ง ต่อหน้าและลับหลัง สาราณียธรรมแม้นี้ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อ ความสงเคราะห์กัน เพื่อ ความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน (ม.อ. (ไทย) 14/54/60) ยกตัวอย่างเช่น พระ เทวทัต จัดว่าเป็นคนพาลทางความคิดอย่างแท้จริง จนกระทั่งแสดงความเป็นพาลนั้น ออกมาทางกายทุจริต ทางวจีทุจริต ถึงคิดการใหญ่แบ่งแยกสงฆ์ให้แตกออกจากกัน แต่ไม่สามารถจะให้สำเร็จตามใจของตนได้ ข้า หนักกลับถูกแผ่นดินสูบให้ถึงชีวิตด้วยทิวฏฐิชั่วนั้นเสีย เพราะคนพาลย่อมได้รับผลกรรมของตนอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้ ดังพระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถานี้แก่ภิกษุทั้งหลาย ดังนี้ ผู้ทำบาปเป็นปกติ ย่อมเดือดร้อนในโลกนี้ ตาย ไปแล้วยังเดือดร้อนในโลกหน้า ชื่อว่าเดือดร้อน ในโลกทั้งสอง เขาย่อมเดือดร้อนใจว่า “เราได้ทำบาปไว้แล้ว” ครั้นไปสู่ทุกคติ เขายังเดือดร้อนมากขึ้น (ขุ.ธ. (ไทย) 25/17/29)

2) สาเหตุด้านความประพฤติ (ศีลสามัญญตา) คนพาลนั้นไม่สนใจในเรื่องความประพฤติ เสียหายแก่หมู่คณะ แต่จะคิดถึงเฉพาะประโยชน์ของตน กล่าวคือ แสวงหาลาภสักการะ ทำตนให้เป็น ผู้วิเศษ อ้างว่าตนบรรลุนิธรรมขั้นสูงเป็นพระโสดาบัน เป็นต้น เพื่อจะได้ลาภตามที่ตนปรารถนา เช่น ในสัตตชฎิลสูตร ข้า ราชบริพารของพระเจ้าปเสนทิโกศลปลอมเป็นนักบวชทำหน้าที่ส่ายลับ มีใจความว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นักบวชเหล่านั้นเป็นคนของข้าพระองค์ เป็นบุรุษสอดแนม เป็นส่ายลับ เทียวสอดแนมไปยังชนบทแล้วพากัน กลับมา ข้าพระองค์จะรู้เรื่องราวหลังจากที่คนเหล่านั้นสืบมา บัดนี้ คนเหล่านั้นคงจะชำระล้างละอองธุลีนั้นแล้ว อาบสะอาดดี ลูบไล้ผิวดีแล้ว โกนผมและหนวด นุ่งห่มผ้าขาว เอบอ้ม เพียบพร้อมด้วยกามคุณ 5 บำเรอข้า พระองค์อยู่” ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงทราบความนี้แล้ว จึงได้ตรัสคาถาเหล่านี้ คนผู้รู้ดี ไม่ควรไว้วางใจ ใครเพราะผิวพรรณและรูปร่าง ไม่ควรไว้วางใจใครเพราะ การเห็นกันชั่วครู่เดียว เพราะวานักบวชผู้ไม่สำรวม ทั้งหลายย่อมเที่ยวไปในโลกนี้ ด้วยเครื่องบริวารของเหล่านักบวชผู้สำรวมดีแล้ว นักบวชเหล่านั้นผู้ไม่บริสุทธิ์ใน ภายใน งามแต่ภายนอก แวดล้อมด้วยบริวารท่องเที่ยวอยู่ในโลก ดุจดั่งมูตุนและเหรียญโลหะครึ่งมาสกหุ้มด้วย ทองคำปลอมไว้ (ส.ส. (ไทย) 15/122/142-143) ซึ่งพระพุทธองค์ทรงแสดงว่าการทำอย่างนั้นก็เหมือน หลอกลวงชาวโลก เพื่อปากท้องของตน นักบวชไม่ควรประพฤติเช่นนั้น ไม่ควรทำความลำบากแก่คนอื่น แต่ ควรพึ่งตนเอง แม้การแสดงธรรมก็ไม่ควรเห็นแก่ทรัพย์สินทอง

ในพระวินัยปิฎก พระภิกษุบางรูปไปขโมยสิ่งของคนอื่น เมื่อถูกเขาจับได้ก็จะประณามให้เสียหายต่าง ๆ ด้วยคำพูดถากถางว่า เป็นคนพาล คนหลง แม้เมื่อพระภิกษุทำอย่างนั้นก็ขาดจากความเป็นพระภิกษุ ดังนั้น คนพาลจึงเป็นคนไม่ฉลาด มีอาบัติมาก มารยาททราม ชอบคลุกคลีกับคนชั่ว ด้วยเหตุผลที่ไม่เหมาะสม จึง ควรถูกสงฆ์ขับไล่จากหมู่คณะ (วิ.ม. (ไทย) 4/4/180-227) และในพระสุตตันตปิฎก คนพาลมักทำสิ่งใด พูดสิ่ง ใด ไม่เหมาะสมแก่ฐานะ สถานที่ บุคคล แล้วยังประพฤติผิดในศีล 5 เป็นนิจ ฉะนั้น เมื่อเขาถูกผู้คนกล่าวถึงก็ หวาดหวั่นใจ เพราะตนทำชั่วเกรงชาวประชาจะนำเรื่องของชั่วของตนมาตีแผ่ให้คนอื่น รับรู้ (ม.อ. (ไทย) 14/473/287) มังคลัตถทีปนี แสดงถึงลักษณะของคนพาลว่า หมายถึง คนผู้ประกอบอกุศลกรรมบถ 10 ประการ คือ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม จัดเป็นกายทุจริต การพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบคาย พูดหาประโยชน์ไม่ได้ ไร้สาระแก่นสาร จัดเป็นวจีทุจริต และเป็นผู้มี โลกจิตคิดอยากได้ของคนอื่น คิด

ประทุษร้ายคนอื่นเห็นผิดจากคลองธรรม คือเห็นอย่างมิจฉาทิฏฐิ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2540) ส่วนพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2546) กล่าวว่า อกุศลกรรมบถ 10 (ทางแห่งอกุศลกรรม, ทางทำความชั่ว, กรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์ หรือทุกข์) ได้แก่ 1) กายกรรม 3 (การกระทำทางกาย) 1. ปาณาติบาต (การทำชีวิตให้ตกลง, ปลงชีวิต) 2. อทินนาทาน (การถือเอาของที่เขามิได้ให้ โดยอาการขโมย, ลักทรัพย์) 3. กาเมสุมิฉาจาร (ความประพฤติผิดในกาม) 2) วจีกรรม 4 (การกระทำทางวาจา) 4. มุสาวาท (การพูดเท็จ) 5. ปิสุณาวาจา (วาจาส่อเสียด) 6. ผรุสวาจา (วาจาหยาบ) 7. สัมผัปปลาปะ (คำพูดเพ้อเจ้อ) 3) มโนกรรม 3 (การกระทำทางใจ) 8. อภิชฌา (เพ่งเล็งอยากได้ของเขา) 9. พยาบาท (คิดร้ายผู้อื่น) 10. มิจฉาทิฏฐิ (เห็นผิดจากคลองธรรม)

ดังนั้น การจะตัดสินว่า คนใดเป็นคนเลว เป็นพาลชน หรือคนใดเป็นคนดี หรือบัณฑิตชน ก็ให้พิจารณาดูที่พฤติกรรมของบุคคลผู้นั้นเป็นหลัก และพิจารณาถึงจารีตประเพณีทางสังคมของเขาด้วย กล่าวโดยสรุป มี 4 ประการ (พระมหาประหยัด ปัญญาโร, (สุนท), 2542) ได้แก่ 1) มนุษย์ควรทำตามจารีตประเพณีของสังคม สมาชิกใดประพฤติปฏิบัติตามจารีตก็ถือว่าทำดีทำถูกต้อง แต่ไม่ควรนำเกณฑ์ของสังคมหนึ่งไปตัดสินการกระทำของคนที่อยู่ในอีกสังคมหนึ่ง เพราะจารีตประเพณีของสังคมใดก็เหมาะสมสำหรับสังคมนั้น 2) มนุษย์ควรทำตามมโนสำนึกหรือจิตสำนึกที่ดี มนุษย์ทุกคนต่างมีอินทรีย์พิเศษ หรือมโนธรรมทางกุศลธรรม อันเป็นความสำนึกในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ซึ่งเป็นเสียงภายในจิตใจที่ทำให้เราตัดสินใจ ได้ว่า “อะไรถูก อะไรผิด” มโนธรรมนี้จะฝังอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนตั้งแต่เกิดอยู่ในลักษณะแฝง เมื่อมโนธรรมได้รับการพัฒนาถึงขั้นสมบูรณ์แล้ว ทุกคนจะเห็นความถูกต้องดีงาม 3) มนุษย์ควรทำประโยชน์แก่มหาชน สิ่งใดก็ตามที่บุคคลประพฤติปฏิบัติแล้ว สิ่งนั้นเป็นการกระทำที่ดี เป็นประโยชน์แก่คนทั่วไป 4) มนุษย์ ควรทำตามหน้าที่ เป็นการกระทำที่เกิดจากสำนึกในหน้าที่ ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดจากเหตุผล การกระทำ ที่ตั้งอยู่บนเหตุผล เป็นการกระทำที่เกิดจากกุศลธรรมที่ปราศจากเงื่อนไข ๆ หรือมีสิ่งอื่นใดเคลือบแฝง

4. วิเคราะห์จริยศาสตร์ของพาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท

จากการศึกษาสามารถวิเคราะห์จริยศาสตร์ของพาลกับบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท พอสรุปได้ดังนี้

4.1 จริยศาสตร์ของบัณฑิต คือ บุคคลที่ประกอบกุศลกรรม 10 (ทางแห่งกุศลกรรมทางทำความดีกรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่ความเจริญหรือสุคติมี 10 อย่าง คือ 1) กายกรรม 3 เว้นการกระทำชั่วทางกาย ได้แก่ (1) ปาณาติบาต เว้นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เว้นการทำร้ายหรือเว้นการเบียดเบียนบุคคลอื่น (2) อทินนาทาน เว้นการขโมย เว้นการลักทรัพย์ เว้นการถือเอาของที่เขามิได้ให้ไม่ได้อนุญาต (3) กาเมสุมิฉาจาร เว้นการประพฤติผิดในกาม เว้นการล่วงละเมิดทางเพศต่อบุคคลอื่น 2) วจีกรรม 4 เว้นการกระทำชั่วทางวาจา ได้แก่ (4) มุสาวาท เว้นการพูดเท็จ เว้นการพูดโกหก 5) ปิสุณาวาจา เว้นการพูดส่อเสียด เว้นการเหยียดหยามดูแคลนคนอื่น 6) ผรุสวาจา เว้นการพูดคำหยาบ 7) สัมผัปปลาปะ เว้นการพูดเพ้อเจ้อ เว้นการพูดโอ้อวด เว้นการพูดไม่มีสาระ 3) มโนกรรม 3 เว้นการกระทำชั่วทางใจ ได้แก่ (8) อภิชฌา เว้นการคิดอยากได้ของผู้อื่น (9) พยาบาท

เว้นการคิดร้ายผู้อื่น การแค้นใจต่อผู้อื่น (10) มิจฉาทิฏฐิ เว้นความเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม เว้นความเห็นผิดเป็นชอบ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) บัณฑิต หมายถึง คนฉลาด คือ ท่านเป็นอยู่และดำเนินในประโยชน์กิจด้วยปัญญา ไม่คิดให้ร้าย แก่ใคร ๆ บัณฑิตเป็นผู้มีอริยาศัยโอบอ้อมอารีเหลือวแลถึงประโยชน์ของผู้อื่นไม่ดูดาญ และยอม แสวงหาประโยชน์ 2 ประการ ได้แก่ ประโยชน์ในโลกนี้และประโยชน์ในโลกหน้า (พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์), 2544) และเป็นผู้มีปัญญาผู้ดำเนินชีวิตด้วยปัญญาหรือนักปราชญ์ คนดีมีศีลธรรม ผู้สงบ ผู้ประกอบด้วยสัปปุริสธรรม คือธรรมของสัตบุรุษ (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2533) รวมทั้งเป็นผู้มีศีลธรรมรอบรู้ธรรมะ และปฏิบัติประพฤติอยู่ในธรรมที่ถูกต้อง (บุญมี แทนแก้ว, 2542)

4.2 จริยศาสตร์ของพาล คือ บุคคลที่ประกอบอกุศลกรรมบถ 10 (ทางแห่งอกุศลกรรม ทางทำความชั่ว กรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์ หรือทุกข์) ได้แก่ 1) กายกรรม 3 การกระทำชั่ว ทางกาย ได้แก่ (1) ปาณาติบาต (การทำให้ชีวิตให้ตกลงปลงชีวิต) (2) อทินนาทาน (การถือเอาของที่เขามิได้ให้โดยอาการขโมย ลักทรัพย์) (3) กาเมสุมิฉฉาจาร (ความประพฤติผิดในกาม) 2) วจีกรรม 4 (การกระทำทางวาจา) ได้แก่ (4) มุสาวาท (การพูดเท็จ) (5) ปิสุณาวาจา (วาจาใส่ร้าย) (6) ผรุสวาจา (วาจาหยาบ) (7) สัมผัปปลาปะ (คำพูดเพื่อแฉ) 3) มโนกรรม 3 (การกระทำทางใจ) ได้แก่ (8) อภิชฌา (เพ่งเล็งอยากได้ของเขา) (9) พยาบาท (คิดร้ายผู้อื่น) (10) มิจฉาทิฏฐิ (เห็นผิดจากคลองธรรม) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546) คนพาล หมายถึง คนโง่ ไม่รู้จักประโยชน์ในโลกนี้โลกหน้า ปราศจากปัญญา เป็นอยู่ด้วยสักว่ามีลมหายใจ (พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์), 2544) เป็นผู้ไม่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2533) และเป็นผู้ประพฤติหมกมุ่นอยู่ในอบายมุข คือทางแห่งความเสื่อม ความฉิบหาย มีนิสัยไม่ซื่อตรง ไม่มีคุณธรรม ไม่น่าคบหา ผู้เข้าไปใกล้ชิดจะนำความเสียหายมาให้ (บุญมี แทนแก้ว, 2542)

จะเห็นได้ว่า จริยศาสตร์ของพาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีความแตกต่างกันและตรงกันข้ามอย่างชัดเจน ดังเช่น ฝ่ายธรรมและอธรรม ฝ่ายความดีและฝ่ายความชั่ว สรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

จริยศาสตร์ของบัณฑิต	จริยศาสตร์ของพาล
1. บุคคลที่ประกอบอกุศลกรรม 10 (ทางแห่งอกุศลกรรมทางทำความดี กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่ความเจริญหรือสุคติ) คือ 1) กายกรรม 3 เว้นการกระทำชั่วทางกาย เช่น เว้นจากการฆ่าสัตว์ 2) วจีกรรม 4 เว้นการกระทำชั่วทางวาจา เช่น เว้นจากการพูดเท็จ 3) มโนกรรม 3 เว้นการกระทำชั่วทางใจ เช่นไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น เป็นต้น	1. บุคคลที่ประกอบอกุศลกรรมบถ 10 (ทางแห่งอกุศลกรรม ทางทำความชั่ว กรรมชั่ว อันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์ หรือทุกข์) ได้แก่ 1) กายกรรม 3 การกระทำชั่วทางกาย เช่น ปาณาติบาต (การทำให้ชีวิตให้ตกลง ปลงชีวิต) 2) วจีกรรม 4 (การกระทำทางวาจา) เช่น การพูดเท็จ 3) มโนกรรม 3 (การกระทำทางใจ) เช่น พยาบาท (คิดร้ายผู้อื่น) เป็นต้น
2. เป็นคนฉลาด ดำเนินในประโยชน์กิจด้วยปัญญา ไม่คิดให้ร้ายแก่ใคร ๆ เป็นผู้มี	2. คนพาล หมายถึง คนโง่ ไม่รู้จักประโยชน์ ในโลกนี้โลกหน้า และเป็นผู้ไม่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา

อชยาศัย โอบอ้อมอารี เหลียวแลถึงประโยชน์ เป็นอยู่ด้วยสักว่ามีลมหายใจ เป็นผู้ประพฤติ หมกมุ่นของผู้อื่น ไม่ดูตาย และยอมแสวงหาประโยชน์ 2 อยู่ในอบายมุข คือ ทางแห่งความเสื่อม ความฉิบหาย ประการ ได้แก่ ประโยชน์ในโลกนี้และประโยชน์ มีนิสัยไม่ซื่อตรง ไม่มีคุณธรรม ไม่น่า คบหา อีกทั้งผู้ในโลกหน้า และเป็นผู้มีปัญญาผู้ดำเนินชีวิตด้วย เข้าไปใกล้ซัดจะนำความเสียหายมาให้ ปัญญาหรือนักปราชญ์ เป็นคนดีมีศีลธรรม ผู้สงบ ผู้ประกอบด้วยสัปปุริสธรรม รวมทั้งเป็นผู้มีศีลธรรมรอบรู้ธรรมะ และปฏิบัติประพฤติอยู่ในธรรมที่ถูกต้อง

5. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ผลจากการศึกษาทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

6. สรุป (Conclusion)

การศึกษาจริยศาสตร์ของบัณฑิตกับบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า บัณฑิต หมายถึง คนผู้มีปัญญา ผู้ฉลาดในสัทธรรมทั้งปวง และหลักจริยศาสตร์ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งบัณฑิตควรมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ การไม่ทำความชั่ว, กระทำแต่ความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ มีอยู่ 3 ระดับ คือ 1) จริยศาสตร์ของบัณฑิตระดับต้น ได้แก่ ศีล 5 หรือเบญจศีล ความประพฤติชอบทางกาย และวาจา การรักษาทามระเบียบวินัย ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน 2) จริยศาสตร์

ของบัณฑิตระดับกลาง ที่มุ่งขัดเกลาดนเองให้มีจิตใจสูงขึ้น เป็นการเว้นอกุศลกรรมบถ 10 และทำกุศลกรรมบถ ให้สมบูรณ์ บางครั้งเรียกว่า อาคาริยวินัย ซึ่งแปลว่าวินัยของผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ 3) จริยศาสตร์ของบัณฑิต ระดับสูง ซึ่งเป็นจริยศาสตร์ที่มุ่งพัฒนาบัณฑิตสู่ความเป็นอริยชน ประกอบด้วยอริยมรรคมีองค์ 8 หรือที่เรียกอีกชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทาหรือหลักปฏิบัติอันเป็นทางสายกลาง ส่วนคนพาล หมายถึง คนโง่ ไม่รู้จักประโยชน์ ในโลกนี้โลกหน้า และเป็นผู้ไม่ดำเนินชีวิตด้วยปัญญา และเป็นบุคคลที่ประกอบอกุศลกรรมบถ 10 (ทางแห่ง อกุศลกรรม ทางทำความชั่ว กรรมชั่ว อันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์ หรือทุกข์) ซึ่งจริยศาสตร์ของ พาลและบัณฑิตในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีความแตกต่างกันและตรงกันข้ามอย่างชัดเจน คือ จริยศาสตร์ของ บัณฑิต จะประกอบกุศลกรรมบถ (ทางแห่งกุศลกรรม ทางทำความดี) ส่วนจริยศาสตร์ของพาล คือ พาลธรรม เป็นธรรมที่ทำให้คนเป็นคนพาล ได้แก่ ความไม่ละอายต่อบาป ไม่เกรงกลัวต่อผลของบาปกรรมชั่ว

เอกสารอ้างอิง

- กิริติ บุญเจือ. (2542). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยวัฒน์ อัตพัฒน. (2542). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฐานวุฒโฒภิกขุ. (2542). *มงคลชีวิตฉบับธรรมทายาท*. ใน หนังสืออนุสรณ์งานฌาปนกิจคุณแม่อาเตียง แซ่จิ๋ว (3 มิถุนายน 2533). กรุงเทพมหานคร: ชมรมพุทธศาสตร์สากลฯ.
- บุญมี แผ่นแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- บุญมี แผ่นแก้ว. (2542). *ความจริงของชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2539). *ทาน ศีล ภาวนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.
- พุทธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์). (2544). *มงคลชีวิต 38*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาจันทบุรีนฤนาถ. (2513). *ปทานุกรมบาลี-ไทย-อังกฤษ-สันสกฤต*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิพร.
- พระธรรมปิฎก. (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). *วัฒนธรรมไทยสู่ยุคเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน วัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระพุทธโฆสเถระ. (2546). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค* (สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร), ผู้แปล) (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์ปริ้นท์ติ้ง จำกัด.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2533). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *การพัฒนาที่ยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2533). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12).

- กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2533). *พุทธศาสนากับปรัชญา*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินติง กรุป.
- พระมหาประหยัด ปณฺญาวโร (สุนนท). (2542). *จริยธรรมที่ปรากฏในลัทธิลัทธิ* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอุปัชฌาย์. (2538). *วิมุตติมรรค* (คณาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2540). *มังคัลลตถปิณี แปลเล่ม 1* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- The New Encyclopedia Britannica. (2010). *The New Encyclopedia Britannica* (Vol. 4, P. W. Goetz, R. McHenry, & D. Hoiberg, Eds.). London: Encyclopedia Britannica, Inc.

องค์คุณพระคิลานุปัฏฐากนัยทุติยอุปัฏฐากสูตร The Meritorious Qualities of the Attendant to the Sick: Interpretation of the Dutiyaupaddhaka Sutta

พระครูนิมิตรัตนาภรณ์¹, ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, สุรินทร์, ประเทศไทย

Phrakhr Nimitrattanaphon, ²Thanarat Sa-ard-iam
^{1,2}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Surin, Thailand

✉: anurut.san@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 08 March 2025; Revised: 26 March 2025; Accepted 27 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

พระคิลานุปัฏฐาก หมายถึง ผู้ดูแลหรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการเอาใจใส่ปฐมนุเคราะห์ ด้วยคิลานเภสัช (ยารักษาโรคชนิดต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม) ในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงได้กล่าวถึงความสำคัญของคิลานุปัฏฐากไว้หลายประการ หมายถึง ในฐานะที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา ในฐานะที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ และในฐานะสร้างความมั่นคงให้แก่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์ที่เป็นคิลานุปัฏฐากเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่อการดูแล และอภิบาลรักษาภิกษุผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ และสมัครใจที่จะรับภาระหน้าที่นี้ด้วยความเมตตาต่อภิกษุด้วยกัน การอุปัฏฐากภิกษุนั้นพระสงฆ์ต้องมีความพร้อมในเรื่องจิตใจที่จะดูแลและพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ และเพื่อนร่วมสำนักเมื่อท่านเหล่านั้นอาพาธ องค์คุณพระคิลานุปัฏฐากนัยทุติยอุปัฏฐากสูตร จากการศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก ประกอบไปด้วย 1) องค์คุณพระคิลานุปัฏฐาก “ที่ดี” ประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่ (1) สามารถจัดยา (2) รู้จักของแสลงและไม่แสลง หมายถึง นำของแสลงออกไป นำของไม่แสลงเข้ามาให้ (3) ไม่พยาบาลคนไข้เพราะเห็นแก่อาภิสสินจ้าง แต่พยาบาลด้วยจิตเมตตา (4) ไม่รังเกียจที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำลาย หรือของที่คนไข้ อาเจียนออกมาไป และ (5) สามารถพุดให้คนไข้เห็นชัด ชวนให้ยอมรับไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญ แกล้วกล้าปลอบชโลมใจให้สดชื่น ร่าเริงด้วยธรรมกถา และ 2) องค์คุณพระคิลานุปัฏฐาก “ที่ไม่ดี” ประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่ (1) ไม่สามารถจัดยา (2) ไม่รู้จักของแสลงและไม่แสลง หมายถึง นำของแสลงเข้าไปให้ นำของไม่แสลงออกไป (3) พยาบาลคนไข้เพราะเห็นแก่อาภิสสินจ้าง ไม่มีจิตเมตตา (4) รังเกียจที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำลาย หรือของที่อาเจียนออกมาไปเททิ้ง และ (5) ไม่สามารถพุดให้คนไข้เห็นชัด ชวนให้ยอมรับไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญ แกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่น ร่าเริงด้วยธรรมกถา

คำสำคัญ : พระคิลานุปัฏฐาก, การดูแลผู้ป่วย, พระพุทธศาสนา, ธรรมกถา, เมตตาธรรม

Abstract

The sick caregiver refers to a caregiver or a person who provides first aid with medicines (both tangible and intangible). In Theravada Buddhism, the importance of sick caregiver is mentioned in many ways. That is, as monks should treat each other with kindness, as supporting the monks' practice of Dhamma, and as creating stability for Buddhism. Monks who are nannies are those who devote themselves to caring for and looking after sick monks. They willingly and willingly undertake this duty with compassion for their fellow monks. In caring for monks, monks must be mentally prepared to care for their preceptors, teachers, and fellow monks when they are ill. The qualities of the Lord Buddha's care for the sick, from studying the documents in the Tripitaka, consist of 1) The qualities of the Lord Buddha's care for the sick, "good", consist of 5 elements. (1) Able to prescribe medicine; (2) Knowing what is and isn't a taboo, that is, removing what is and isn't a taboo; (3) Not nursing patients for the sake of bribes, but nursing with compassion. (4) He is not averse to taking feces, urine, saliva or things that the patient has vomited, and (5) he is able to speak clearly to the patient, encouraging him to want to practice, inspiring him to be brave, courageous and comforting him with Dhamma talks. And 2) The "bad" quality of the patient's care consists of five elements: (1) not being able to prescribe medicine, (2) not knowing what is and isn't a taboo, that is, bringing in what is a taboo and taking away what isn't a taboo, (3) nursing patients for the sake of bribes, without a heart of compassion. (4) Dislike of throwing away feces, urine, saliva or vomit, and (5) unable to speak clearly to the patient, to entice him to practice, to excite him to be courageous, to comfort him with joyful Dhamma talks.

Keywords: Sick Caregiver Monk, Patient Care, Buddhism, Dhamma Talk, Compassion

1. บทนำ

สุขภาพของพระสงฆ์เป็นเรื่องที่มีการพูดถึงกันมานานมาก ไม่ว่าจะในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน รวมไปถึงการคณะสงฆ์เองก็ตาม ล้วนแล้วแต่ออกนโยบายการดูแลในส่วนของการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของการถวายอาหารต่าง ๆ แก่พระสงฆ์หรือจะเป็นในเรื่องการถวายความรู้แก่พระสงฆ์ในการเลือกฉันภัตตาหารต่าง ๆ รวมไปถึงการถวายความรู้ในเรื่องการบริหารด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้พระสงฆ์นั้นมีสุขภาพที่ดีขึ้น แต่ถึงกระนั้นพระสงฆ์ส่วนใหญ่ก็ยังขาดการดูแลอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากบางพื้นที่ในส่วนของชุมชนชนบท เมื่อมีพระภิกษุผู้มีอายุมากเกิดเจ็บป่วยอาพาธ ในขั้นแรกที่สามารถดูแลตัวเองได้ ยังสามารถปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ ได้ก็ยังไม่เป็นปัญหา แต่หากเมื่อโรคร้ายต่าง ๆ รุมเร้ามากยิ่งขึ้น ต่างฝ่ายก็ต่างผลักรถซึ่งกันและกัน จนกระทั่งบางรูปมีความจำเป็นต้องลาสิกขาเพื่อกลับไปอยู่บ้านเพื่อให้ลูกหลานดูแลได้ง่ายขึ้น จึงเป็นภาพที่เห็นได้บ่อยครั้ง ซึ่งในการปฏิบัติอย่างนี้ดูจะขัดแย้งกับข้อความที่ปรากฏในพระไตรปิฎกที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอไม่มีมารดา ไม่มีบิดาผู้คอยพยาบาล ภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกเธอไม่พยาบาลกันเอง ใครเล่าจะคอยพยาบาลพวกเธอภิกษุทั้งหลาย ผู้จะพยาบาลเราก็จงพยาบาลภิกษุไข้เถิด ถ้ามีอุปฌาย์อุปฌาย์พึงพยาบาลภิกษุไข้ นั้นจนตลอดชีวิต (หรือ) จนกว่าเธอจะหาย ถ้ามีอาจารย์อาจารย์พึงพยาบาลภิกษุไข้ นั้นจนตลอดชีวิต (หรือ) จนกว่าเธอจะหาย ถ้ามีสัทธีวาริก สัทธีวาริกพึงพยาบาลภิกษุไข้ นั้นจนตลอดชีวิต (หรือ) จนกว่าเธอจะหาย” (วิ.ม. (ไทย) 5/365/240)

พระคิลานุปัฏฐากในพระพุทธศาสนา ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่างรวมไปถึง การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อกันของพระสงฆ์ เป็นการอุปัฏฐากระหว่างอุปัชฌาย์กับอันเตวาสิก หรือระหว่างพระสงฆ์กับพระสงฆ์ด้วยกันเอง เพราะเหตุที่พระสงฆ์เมื่อไม่มีใครทำหน้าที่อุปัฏฐากให้บางครั้ง ย่อมได้รับความลำบากมาก พระคิลานุปัฏฐาก จึงมีความสำคัญในเบื้องต้น 3 ประการ หมายถึง 1) ความสำคัญ ในฐานะที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา 2) ความสำคัญในฐานะที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมของ พระสงฆ์ และ 3) ความสำคัญในฐานะสร้างความมั่นคงให้แก่พระพุทธศาสนา (สำนักอานามัยผู้สูงอายุ กรม อานามัย, 2561: 9) การทำหน้าที่คิลานุปัฏฐากเป็นสิ่งที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติต่อกันตามหลักพระธรรมวินัย นอกจากมีวัตถุประสงค์ตามพุทธบัญญัติดังกล่าวแล้วยังมีจุดมุ่งหมายหลัก หมายถึง 1) เพื่อให้พระภิกษุเอาใจใส่ ในการทำหน้าที่อุปัฏฐากกันและกัน 2) เพื่อได้รับการศึกษาจากพระอุปัชฌาย์อาจารย์ 3) เพื่อชวนช่วยป้องกัน ความเสื่อมเสียอันจักมีหรือมีแล้ว และ 4) เพื่อความดีงามในพระสงฆ์ หมายถึง ให้มีความรักใคร่ เคารพเลื่อมใส ห่วงดีอย่างยิ่งต่อกันและกันในพระสงฆ์ ตลอดจนการดูแลยามอาพาธเจ็บป่วย และได้รับทุกขเวทนา เพื่อ สงเคราะห์ ให้ถึงที่สุดแห่งธรรม

จากการประกาศธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติประจำปี พ.ศ. 2560 (พระครูพิพิธสุตาทธ (บุญช่วย สิริธโร) และคณะ, 2560) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางการส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ทั่วประเทศ ตามหลักการ ว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ มีเป้าหมายการขับเคลื่อนตามมติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ 3 ประเด็นสำคัญ หมายถึง 1) พระสงฆ์กับการดูแลสุขภาพตนเองตามหลักพระธรรมวินัย 2) ชุมชนและสังคมกับการดูแล อุปัฏฐากพระสงฆ์ที่ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย 3) บทบาทพระสงฆ์ในการเป็นผู้นำด้านสุขภาพของชุมชน และสังคมโดยยึดหลักการสำคัญ หมายถึง การใช้หลักธรรมนำทางโลกและมาตรการสำคัญในการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านข้อมูล ด้านการพัฒนา ด้านการบริการสุขภาพ และด้านการวิจัย ที่จะนำไปสู่การ ส่งเสริมและสนับสนุนการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สมบูรณ์ทั้งทางกายทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม ตลอดจนการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างวัดกับชุมชน ทำให้ พระแข็งแรง วัดมั่นคง ชุมชนเป็นสุข ตามลำดับ

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจที่จะการศึกษา “องค์คุณพระคิลานุปัฏฐาก นัยพุทธอุปัฏฐากสูตร” เพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่คณะ สงฆ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานพระคิลานุปัฏฐากของคณะสงฆ์ต่อไป

2. พระคิลานุปัฏฐากนัยพุทธอุปัฏฐากสูตร

พระคิลานุปัฏฐาก หมายถึง การช่วยเหลือคนอื่นแต่ละคน ทั้งผู้เจ็บป่วยและคนปกติให้ปฏิบัติกิจกรรม ต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้นั้นมีสุขภาพดี หรือหายจากโรคเร็วขึ้นหรือตายอย่างสงบรวมทั้งให้การช่วยเหลือให้ผู้ป่วย เหล่านั้นมีกำลังใจ มีความรู้ในการช่วยเหลือตนเองอย่างรวดเร็วที่สุด เป็นการแสดงออกของมนุษย์ที่แสดงออกถึง ความห่วงใยและอาทรต่อผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม

พระคิลานุปัฏฐาก เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับมนุษย์ตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ เริ่มด้วยการปฏิบัติกิจกรรม พยาบาลตามธรรมชาติหรือตามสัญชาตญาณของมนุษย์ เช่น มารดาดูแลบุตร หรือการดูแลช่วยเหลือผู้เจ็บป่วย

คนชรา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข พระคิลานุปัฏฐากเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยพ้นหายจากความเจ็บป่วย และพระคิลานุปัฏฐากจะต้องจัดให้ผู้ป่วยอยู่ในสภาวะที่ดีที่สุด เพื่อธรรมชาติจะได้ช่วยให้ผู้ป่วยหายได้เอง (Soresen and Luckmann's, 1994: 78) ซึ่งเห็นได้ว่า แนวคิดพระคิลานุปัฏฐากมุ่งเน้นการดูแลในเรื่องของการส่งเสริมความสุขสบายของผู้ป่วย เพื่อบรรเทาความทุกข์ทางร่างกายและจิตใจโดยเฉพาะเน้นสภาพแวดล้อมทางสังคม ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติพระคิลานุปัฏฐากขององค์การอนามัยโลก (พระปองปรีดา ปริบุญโญ, 2545: 3)

พระคิลานุปัฏฐาก หมายถึง การช่วยเหลือบุคคลครอบครัว และชุมชน ในการประเมินและพัฒนาทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิตให้ดีที่สุดภายใต้สภาวะแวดล้อมที่อาศัยและที่ทำงานของผู้ใช้บริการ ซึ่งการจะกระทำเช่นนี้ พยาบาลต้องพัฒนาความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรค การดูแลในระหว่างเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ โดยคำนึงถึงแง่มุมต่าง ๆ ของชีวิต ทั้งกาย จิต สังคม ที่มีผลต่อภาวะสุขภาพความเจ็บป่วย ความพิการ และความตาย

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนเหล่าสาวกให้หมู่เหล่าสงฆ์ดูแลซึ่งกันและกันไว้ว่าพวกเธอไม่มีมารดา ไม่มีบิดาผู้คอยพยาบาล ถ้าพวกเธอไม่พยาบาลกันเอง ใครเล่าจะคอยพยาบาลพวกเธอ ภิกษุ ผู้จะพยาบาลเราก็จงพยาบาลภิกษุให้เถิด (วิ.ม. (ไทย) 5/365/240-241) นอกจากนี้พระพุทธร่องค์ยังตรัสถึงบุคคลผู้ประกอบด้วยองค์ 5 ที่ควรพยาบาลภิกษุให้ไว้ว่า ภิกษุผู้พยาบาลภิกษุใช้ที่ประกอบด้วยองค์ 5 ควรพยาบาลภิกษุใช้ หมายถึง

- 1) สามารถจัดยา
- 2) รู้จักของแสลงและไม่แสลง หมายถึง นำของแสลงออกไป นำของไม่แสลงเข้ามาให้
- 3) ไม่พยาบาลคนไข้เพราะเห็นแก่อำภิส มีจิตเมตตา
- 4) ไม่รังเกียจที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำลายหรือของที่อาเจียนออกมาไปเททิ้ง
- 5) สามารถพูดให้คนไข้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไปปฏิบัติ ระวังให้อาหาญแก่ล้ากล้า ปลอบ

ชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถาเป็นบางครั้งบางคราว (วิ.ม. (ไทย) 5/366/242-243)

สรุปได้ว่า พระคิลานุปัฏฐาก หมายถึง สัตว์ชาติญาณทางคุณธรรมของมนุษย์ที่จะดูแลช่วยเหลือบุคคลใกล้ชิด หรือเพื่อนมนุษย์ และทางพระพุทธศาสนาได้กำหนดคุณลักษณะที่สำคัญของพยาบาลนั้น นอกจากจะต้องมีความรู้ทางวิชาการเฉพาะสาขาทักษะในการดูแล พุดคุยปลอบใจผู้ป่วยแล้ว ยังต้องมีคุณธรรมในเรื่องของความเมตตากรุณาอดทน ช่มใจและการเสียสละ นั้นหมายถึงพระพุทธศาสนาได้เน้นพระคิลานุปัฏฐากผู้ป่วยทั้งทางร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสังคม

3. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพระคิลานุปัฏฐาก

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพระคิลานุปัฏฐากในพระพุทธศาสนา จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความหมายของพระคิลานุปัฏฐาก

คิลาน (คิลานะ) หมายถึง คนเจ็บ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 400)

“อุปัฏฐาก” ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ในพระวินัยปิฎก ได้มีการกล่าวถึง ผู้อุปัฏฐาก ที่หมายถึงฝ่ายพระสงฆ์ หมายถึง พระสงฆ์ผู้ที่มีอุปถัมภ์ ดูแลต่อกันและกัน เป็นกิจอย่างหนึ่งที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติต่อกัน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วัตร” เช่น อุปัชฌายวัตร อาจรรย์วัตร (วิ.ม. (ไทย) 4/66/82-87)

“อุปัฏฐาก” หมายถึง ผู้อุปถัมภ์บำรุงพระภิกษุสามเณร ถ้าเป็นหญิงใช้ อุปัฏฐายิกา ดังนั้น “ผู้อุปัฏฐาก” ในที่นี้จึงหมายถึง วัตรที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ให้พระสงฆ์พึงปฏิบัติต่อกันตามฐานะของแต่ละบุคคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1029)

“อุปัฏฐาก” หมายถึง หน้าที่ของผู้อุปัฏฐากรวมอยู่ด้วย

“ผู้อุปัฏฐากฝ่ายคฤหัสถ์” หมายถึง อุบาสก อุบาสิกา ที่ได้อุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ด้วยปัจจัย 4 หมายถึง จีวร ปิณฑบาตเสนาสนะ และเภสัช ตลอดจนการทำหน้าที่ในการให้การสนับสนุนพระสงฆ์ในด้านต่าง ๆ ด้วย เช่น ในสมัยพุทธกาล กรณีของพ่อค้า 2 คน หมายถึง ตะปุลสะและภัลลิกะ ที่ได้นำข้าวตูผง ข้าวตอกก่อนปรุงด้วยน้ำผึ้งไปถวายพระพุทธเจ้า และเกิดความเลื่อมใสจึงขอถึงพระพุทธเจ้า และพระธรรมเป็นสรณะประกาศตนนับถือพระพุทธ พระธรรม ตลอดชีวิต เป็นต้น

คิลานุปัฏฐาก (คิลานะ + อุปัฏฐาก) หมายถึง ผู้ดูแลหรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการเอาใจใส่ปฐมพยาบาลด้วยคิลานเภสัช (ยารักษาโรคชนิดต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม) (วิ.ม. (ไทย) 4/6/9-10)

3.2 ความสำคัญของพระคิลานุปัฏฐาก

ในทางพระพุทธศาสนา พระคิลานุปัฏฐากมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจัยหลายประการรวมไปถึงการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อกันของพระสงฆ์ เป็นการอุปฐากระหว่างอุปัชฌาย์กับอันตวาสิก หรือระหว่างพระสงฆ์กับพระสงฆ์ด้วยกันเอง เพราะเหตุที่พระสงฆ์เมื่อไม่มีใครทำหน้าที่ผู้อุปัฏฐากให้ บางครั้งย่อมได้รับความลำบากมาก เช่น ในเวลาที่เจ็บป่วยอาพาธบางครั้งร้ายแรงไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ อีกทั้งไม่มีผู้ดูแล ดังนั้น ในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงได้กล่าวถึงความสำคัญของคิลานุปัฏฐากไว้หลายประการ หมายถึง

3.2.1 ในฐานะที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา ผู้อุปัฏฐากกันและกันของพระสงฆ์เป็นเหตุให้สังคมพระสงฆ์อยู่ร่วมกันด้วยความเกื้อกูลเมตตาต่อกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เมื่อภิกษุบางรูปอาพาธขึ้นมา หากขาดผู้ที่ทำหน้าที่ผู้อุปัฏฐากแล้ว ย่อมได้รับความลำบากมาก

3.2.2 ในฐานะที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ ตำแหน่งคิลานุปัฏฐากเป็นการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ แก่พระสงฆ์ที่ได้รับการทำหน้าที่ผู้อุปัฏฐากให้ เช่น พระสงฆ์ถ้าหากมีผู้ทำหน้าที่ของผู้อุปัฏฐากให้ ก็สามารถบำเพ็ญสมณะธรรมได้สะดวกและเผยแผ่ธรรมได้ดียิ่งขึ้นเพราะไม่กังวลถึงกิจต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเนื่องจากมีผู้คอยช่วยเหลือ ประณินับได้รับใช้ ความสำคัญของพระคิลานุปัฏฐากเป็นเหตุให้ได้รับสปปายะแก่ผู้อาพาธ สามารถปฏิบัติจนบรรลุธรรมได้ แม้ในภาวะอาพาธร้ายแรงหรือเจ็บป่วยรุนแรง

3.2.3 ในฐานะสร้างความมั่นคงให้แก่พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาได้ถึงปัจจุบันนี้มีหลายปัจจัย ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้พระพุทธศาสนามั่นคง ประการหนึ่งหมายถึง คิลานุปัฏฐาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอุปฐากพระสงฆ์ด้วยกันเอง เป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเมตตาต่อกันและกันแห่งสงฆ์ อีกทั้งยังสามารถธำรงพระธรรมวินัยการปฏิบัติต่ออุปัฏฐากด้วยการแสดงความเคารพ ทำให้คณะสงฆ์มีค

วามั่นคง อย่างเช่นการอุปฐากของพระอริยสาวกในครั้งพุทธกาล ที่ได้ยึดตัวอย่างการปฏิบัติจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นต้นแบบ สืบทอดวินัยปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

พระคิลานุปฐากในพระพุทธศาสนามีความสำคัญในหลายฐานะที่เชื่อมโยงกับการทำหน้าที่ระหว่างพระสงฆ์กับพระสงฆ์ ในการสร้างความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความเกี่ยวข้องและจำเป็นต่อพระสงฆ์เป็นอย่างมาก เพราะการเข้ามาบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนานั้น นอกจากจะทำหน้าที่ดูแลกันและกันแล้ว ยังจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการอุปถัมภ์ด้วยการเข้าไปทำหน้าที่ผู้อุปฐากจากชาวบ้าน เหตุที่มีการทำหน้าที่คิลานุปฐากนี้เองทำให้เกิดความเคารพรักระหว่างกันของพระสงฆ์เอง และทำให้องค์กรพระศาสนาเข้มแข็ง เป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล

3.3 บทบาทและหน้าที่ของการเป็นพระคิลานุปฐาก

พระพุทธองค์ว่า ทรงเป็นผู้ “ตรัสรู้” หมายถึง รู้ประจักษ์ความจริงอันเป็นเหตุให้พ้นความทุกข์ทั้งปวง โดยการตรัสรู้ของพระพุทธองค์ต้องอาศัยความพากเพียรพยายามอย่าง ยิ่งยวดและมีน้ำพระทัยเด็ดเดี่ยวไม่ท้อถอยจึงจะประสบความสำเร็จการที่มนุษย์คนหนึ่งมีความพากเพียรพยายามในการสร้างคุณงามความดี จนประสบผลแห่งความเพียร แล้วสั่งสอนชาวโลกตามความจริงที่ค้นพบหมายถึงพ้นทุกข์นั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่มีเหตุผล และเป็นตัวอย่างแห่งบุคคลผู้ก่อสร้างตนด้วยความเข้มแข็งอดทน กล้าเสียสละเพื่ออุดมคติที่สูงส่ง เป็นเหตุจูงใจให้ทุกคนไม่ทอดอาลัยปล่อยชีวิตไปตาม

บุญตามกรรม แต่เป็นตัวอย่างที่คนอื่น ๆ อาจปฏิบัติตามได้เพราะพระองค์ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อมนุษย์ในทุกระดับชั้น ทรงเป็น “อนุตตรโร ปุริสทัมมสารถิ” แปลว่า สารถิ ผู้ฝึกบวชที่ฝึกได้ ไม่มีใครยิ่งกว่า และในตลอดพระชนม์ชีพของพระพุทธองค์ฯ ไม่ใช่เป็นครูผู้สอน อย่างเดียวแต่เป็นนักจิตวิทยาผู้ให้การปรึกษาที่ช่วยเหลือผู้คนให้พ้นจากความทุกข์ทั้งปวงด้วย (สุชีพ ปุญญานุภาพ, 2541: 3) การให้การปรึกษาเป็นการแนะแนวที่จะให้บุคคลสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยทั่วไปคนทั้งหลายยังพึ่งตนเองได้ไม่เต็มที่หรือมีระดับการพึ่งตนเองที่ยังไม่สมบูรณ์ จึงต้องการผู้มาชี้แนะให้การปรึกษา เมื่อช่วยตัวเองไม่ได้ก็ต้องมีผู้ช่วยให้พึ่งตนเองได้ โดยใช้ภาษา และกิจกรรมเข้ามาช่วย เป็นต้น การช่วยคนให้ช่วยตนเองได้เป็นหน้าที่ของการแนะแนวการปรึกษา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2534: 8)

การอุปฐากภิกษุในสมัยปัจจุบัน โดยการดูแลภิกษุไข้เนื่องจากวิถีชีวิต หรือสถานะของท่านเป็นภิกษุ ปลีกตัวออกมาอยู่กับหมู่สงฆ์ หรืออยู่เพียงลำพัง ห่างจากฆราวาส และไม่คลุกคลีกันจนเกินจำเป็นแม้แต่ในหมู่ภิกษุด้วยกัน การนอน การพักรักษาตัวที่วัด หรืออยู่ร่วมกับฆราวาสที่โรงพยาบาล จึงมีหลายจุดที่ไม่สะดวกสำหรับภิกษุและเป็นเหตุให้เกิดอาบัติได้มากมาย เช่นพระวินัยกำหนดว่า ภิกษุไม่สามารถนอนพักในห้องเดียวกับสตรีได้แม้เพียงคืนเดียวดังพระพุทธพจน์ว่าภิกษุใดนอนร่วมกับมาตุคาม ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (วิ.มหา. (ไทย) 2/56/243) ถึงแม้จะไม่ได้นอนอยู่ใกล้กัน หรือแม้จะมีภิกษุรูปอื่นหรือ โยมผู้ชายอีกหลายคนนอนอยู่ด้วยกันก็ไม่พ้นจากอาบัติ แม้แต่การนอนในห้องเดียวกับสามเณรหรือโยมผู้ชายที่มาเฝ้าดูแลก็นอนได้อย่างมาก ไม่เกิน 3 คืนดังพระพุทธพจน์ว่า อนึ่ง ภิกษุใดนอนร่วมกับอนุปสัมบันเกิน 2-3 คืนต้องอาบัติปาจิตตีย์ (วิ.มหา. (ไทย) 2/51/239) การดูแลจะทำให้สะดวกขึ้นมาก หากในกรณีที่ต้องนอนที่โรงพยาบาล ถ้ามีหอผู้ป่วยสำหรับภิกษุโดยเฉพาะ หรือจัดให้ท่านพักในห้องที่จัดขึ้นพิเศษร่วมกับภิกษุรูปอื่น แต่เป็นเรื่องยากที่จะพ้น

อาบัติหากท่านต้องพักในหอผู้ป่วยสามัญร่วมกับผู้ป่วยรายอื่น ดังนั้นเมื่อภิกษุจำเป็นต้องเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลไม่ว่า จะด้วยความรุนแรงของโรคหรือด้วยเงื่อนไขในการรักษาใดๆ ก็ตาม หากเป็นไปได้ควรแจ้งให้ท่านทราบในเบื้องต้นว่าที่พักมีลักษณะอย่างไร (พระวิจิต ธมฺมชิตโต, 2560: 73)

เนื่องจากวัดเป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุและสามเณร เป็นศูนย์รวมของหมู่บ้าน ชุมชนในการพบปะสังสรรค์ประชุมปรึกษาหารือกิจการของวัด ฉะนั้นการอุปฐากดูแลภิกษุอาพาธที่วัดจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญแต่ยังไม่ค่อยได้รับความสนใจมากนัก รวมทั้งความไม่คุ้นเคยกับวัดและวิถีชีวิตของภิกษุ บุคลากรด้านสุขภาพส่วนใหญ่ก็เป็นผู้หญิงมีส่วนทำให้ไม่กล้า หรือไม่สะดวกที่จะเข้าไปทำงานในวัด หรือบริเวณกุฏิที่พักสงฆ์ ส่วนอสม และจิตอาสาที่ยังไม่ได้รับมอบหมายให้เข้าไปดูแลภิกษุอาพาธในวัดเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นในการเข้าไปช่วยเหลือดูแลภิกษุอาพาธที่วัด ถ้ามีภิกษุที่เป็นอุปฐากใช้หรือเจ้าหน้าที่พึงตระหนักว่า ภิกษุอาพาธด้วยโรคในวัดนั้น เป็นกลุ่มผู้ป่วยที่น่าเห็นใจมากเพราะไม่มีญาติมาดูแลอย่างจริงจัง และยังไม่มียาแผนกใดยื่นมือเข้ามาช่วย อาจเริ่มด้วยการเลือกดูแลเฉพาะกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วนก่อน ตามกำลังที่มีแล้วค่อยขยายให้ครอบคลุมขึ้น โดยขอความร่วมมือจากวัด ต่างๆ ให้ช่วยส่งภิกษุเข้าอบรมเพื่อดูแลภิกษุอาพาธ ขอสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมฆราวาสผู้ใจบุญจิตอาสา หรือ อสม. ให้เข้ามาร่วมดูแล

การให้ความช่วยเหลือผู้มีปัญหา หรือมีความทุกข์ที่ไม่สามารถเข้าใจ และรู้วิธีการแก้ไขได้ด้วยตนเอง จึงหวังพึ่งผู้ที่มีความรู้ มีความชำนาญในด้านการช่วยเหลือ ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงให้การปรึกษาและสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี ดังที่มีกรณีตัวอย่างอยู่มากมายดังปรากฏในพระไตรปิฎกหลักการที่พระพุทธเจ้าใช้จะเน้นหนักไปที่การพูดความจริง โดยพิจารณาถึงผู้ฟังหรือผู้ที่พระองค์ทรงสนทนากับด้วยเป็นหลัก และมีองค์ประกอบอื่นๆ ร่วมด้วย เพราะมนุษย์ปุถุชนทั่วไปที่ยังไม่บรรลุนิพพานยังเป็นพระอรหันต์ก็จะมีกิเลสแปรผันไปตามจิต ดังนั้นจึงต้องพิจารณาว่าการให้คำปรึกษานั้นจะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อผู้รับคำปรึกษามีใจเปิดกว้างพอที่จะรับคำปรึกษาหรือไม่โดยเฉพาะหากเป็นชาวร้ายหรือชาวไม่ดี ก็อาจจะต้องค่อยๆ ปรับให้ผู้รับฟังมีความเปิดใจมากพอที่จะรับฟัง หรือต้องอาศัยเวลา อาศัยบุคคลอื่น และความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้น เพื่อให้ผู้ฟังไวใจ (สุพิชฌาย์ พรพิชฌรงค์, 2561: 32)

สรุปได้ว่า พระคิลานุปัฏฐาก หมายถึง การให้การปรึกษาเป็นการแนะแนวที่จะให้บุคคลสามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยทั่วไปคนทั้งหลายยังพึ่งตนเองได้ไม่เต็มที่หรือมีระดับการพึ่งตนเองที่ยังไม่สมบูรณ์ จึงต้องการผู้มาชี้แนะให้การปรึกษา เมื่อช่วยตัวเองไม่ได้ก็ต้องมีผู้ช่วยให้พึ่งตนเองได้โดยใช้ภาษา และกิจกรรมเข้ามาช่วย การให้การปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากทฤษฎีการให้การปรึกษาส่วนใหญ่ เป้าหมายที่เน้นหมายถึง การสร้างสถานการณ์เงื่อนไข เพื่อให้ผู้รับการปรึกษารู้สึกปลอดภัย รู้สึกปราศจากการประเมิน เงื่อนไขนี้ได้แก่ความจริงแท้ของผู้ให้คำปรึกษา การยอมรับทางบวกอย่างไม่มีเงื่อนไข และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง การให้ความช่วยเหลือผู้มีปัญหา หรือมีความทุกข์ที่ไม่สามารถเข้าใจ และรู้วิธีการแก้ไขได้ด้วยตนเองจึงหวังพึ่งผู้ที่มีความรู้ มีความชำนาญในด้านการช่วยเหลือ ในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงให้การปรึกษาและสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี

3.4 พระพุทธเจ้าในฐานะพระคิลานุปัฏฐาก

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยอาศัยการพึ่งพากันในยามป่วยไข้เป็นการถวายอุปัฏฐากหรือดูแลซึ่งกันและกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าเมื่อพระองค์ทราบว่ามีภิกษุป่วยไข้หรือไม่สบายพระองค์จะเสด็จไปเยี่ยมบ้าง ให้ภิกษุอื่นไปดูแลบ้าง ด้วยพระเมตตาต่อพระสงฆ์และเป็นพระคิลานุปัฏฐากอุปัฏฐากดูแล เพื่อให้ความเชื่อเหลือภิกษุป่วยไข้ให้ทุเลาลงได้ จึงนับได้ว่าการอุปัฏฐากภิกษุผู้ป่วยไข้มีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล แม้แต่พระพุทธเจ้าเองก็ทรงพยาบาลต่อภิกษุผู้ป่วย พระองค์จึงผู้ประกอบด้วยมหากรุณาธิคุณ หากเรายึดหลักความเมตตากรุณาของพระพุทธองค์กับการคิลานุปัฏฐาก

พระพุทธเจ้า ในสมัยพุทธกาลมีพระภิกษุรูปหนึ่งนามว่า “ปุตติคัตตะ” อาพาธเป็นโรคผิวหนังชนิดรุนแรง ช่วงแรกนั้นอาการไม่มาก แต่เนื่องจากไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ถูกต้องจึงเกิดตุ่มคันขึ้นเต็มตัว พอเกา มากก็แตกออกเป็นหนองและติดเชื้อไปทั่วร่างกาย บรรดาพระภิกษุที่เป็นสหธรรมิกอยู่ด้วยกันต่างพากันรังเกียจ ปล่อยให้ท่านดูแลตัวเองไปตามยถากรรม สุดท้ายจึงได้แต่นอนรอความตายพระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องนี้ด้วยพระญาณจึงเสด็จไปยังที่อยู่ของพระภิกษุรูปนี้ แล้วทรงก่อไฟต้มน้ำผสมน้ำอุ่น และเช็ดตัวให้พระรูปนี้ด้วยพระองค์เอง โดยมีได้ทรงรังเกียจในกลิ่นเน่าเหม็นนี้แต่ประการใด เมื่อพระรูปนี้สบายตัวขึ้น พระองค์จึงทรงเทศน์ให้ท่านปล่อยวางและไม่ยึดติดในขันธ 5 สุดท้ายพระภิกษุท่านนี้ได้สิ้นชีวิตลงและบรรลुरुหนันต์ในคราวเดียวกัน ส่วนพระภิกษุรูปอื่น ๆ ที่ได้แต่รู้สึกผิดและยืนมองอยู่รอบ ๆ นั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลายพวกเธอละบ้านเรือนมาไม่มีพ่อแม่ไม่มีญาติพี่น้องดูแล พวกเธอพึ่งดูแลกันและกัน ถ้าพวกเธอไม่ดูแลกันแล้วใครจะมาดูแลเล่า ถ้าใครพึงหวังจะอุปัฏฐากตถาคต ก็พึงอุปัฏฐากดูแลภิกษุเจ็บไข้เถิด” (ขุ.ธ.อ. (ไทย) 1/300-304.)

ฉะนั้น พระคิลานุปัฏฐากภิกษุที่อาพาธโดยมุ่งผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง นับเป็นความสำคัญของการรักษาพยาบาลทางกาย สามารถบอกเล่าอาการเจ็บป่วยหรืออาการที่เปลี่ยนแปลง ต้องมีความอดทนต่อสภาพการเจ็บป่วย (อรชร ไกรจักร, 2555: 24) ในการดูแลผู้ป่วยทุก ๆ คน ไม่ว่าจะเป็นเด็กผู้ใหญ่ คนชรา หรือแม้เป็นพระสงฆ์ ก็หมายถึงความเข้าใจสภาวะทั้งหมดของเขา และความรักในหน้าที่ของเราแล้วนั้น ก็จำเป็นต้องมีตัวช่วยเมื่อเผชิญกับสถานการณ์รุนแรงร่วมด้วย และตัวช่วยควรมาจากหลักยึดที่มีกำลังพอที่จะมอบกำลังใจให้เราได้ตลอด และยึดมั่นเอาแบบอย่างจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ประกอบด้วยมหากรุณาธิคุณ หากเรายึดหลักความเมตตากรุณาของพระพุทธองค์ไว้ตลอดให้ได้มากที่สุด แม้เขาผู้นั้นจะแสดงอาการหงุดหงิด ร้อนใจต่อเรา เราก็ไม่โกรธตอบ เพราะถือว่าเขาเป็นเช่นนั้น ก็เป็นความผิดปกติของเขา ไม่ใช่เรา เรามีแต่ต้องช่วยให้ความผิดปกตินั้นจางคลายไปพยายามทำให้ได้เช่นนี้ก็จะทำให้เราสามารถรักษาคนไข้และรักษาใจตัวเองไปพร้อมกัน (พระมหาราเชนทร์ เขมาสโก (บ้านเกาะใต้), 2560: 57)

3.5 พระคิลานุปัฏฐากในสมัยพระพุทธกาล

พระสงฆ์ที่เป็นคิลานุปัฏฐากเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่อการดูแล และอภิบาลรักษาภิกษุผู้ป่วยได้ความเต็มใจและสมัครใจที่จะรับภาระหน้าที่นี้ด้วยความเมตตาต่อภิกษุด้วยกัน การอุปัฏฐากภิกษุนั้นพระสงฆ์ต้องมีความพร้อมในเรื่องจิตใจที่จะดูแลและพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ และเพื่อนร่วมสำนักเมื่อท่านเหล่านี้อาพาธ หรือแม้แต่ดูแลบุคคลอื่นที่พวกเขาจะช่วยรักษาได้ด้วยความเต็มใจ อันเป็นการรักษาทางกายเพื่อให้ทุเลาจากพยาธิและ

รักษาโรคทางใจให้ทำทั้งหลายมีกำลังใจที่จะดูแลตัวเองและรักษาอาการป่วยให้ดีขึ้น พระคิลานุปัฏฐากในสมัยพุทธกาลก็มีอุดมการณ์เดียวกันและมุ่งหวังเพื่อให้ผู้ป่วยหายเป็นปกติโดยเร็วพลัน เนื่องจากพระสงฆ์เมื่อเข้ามาบวชแล้วถือว่าตัดจากเรือน จะให้พ่อแม่ญาติพี่น้องมาดูแลรักษาก็จะไม่งาม เมื่อมีภิกษุอื่นผู้ไม่รู้อาจจะนำไปตำหนิและโพนทะนาได้ ฉะนั้นพระสงฆ์ในพุทธกาลจึงต้องให้การรักษาดูแลกันเองเพื่อความสบายใจและเป็นปกติดีขึ้นของผู้ป่วยใช้ (อุทัย สุตสุข, 2554: 113)

4. องค์คุณพระคิลานุปัฏฐากนัยหุติยอุปัฏฐากสูตร

องค์คุณพระคิลานุปัฏฐากนัยหุติยอุปัฏฐากสูตร จากการศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก มีรายละเอียดดังนี้

4.1 องค์คุณพระคิลานุปัฏฐาก “ที่ดี” ประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่

- 1) สามารถจัดยา
- 2) รู้จักของแสลงและไม่แสลง หมายถึง นำของแสลงออกไป นำของไม่แสลงเข้ามาให้
- 3) ไม่พยาบาลคนไข้เพราะเห็นแก่อาภิสสินจ้าง แต่พยาบาลด้วยจิตเมตตา
- 4) ไม่รังเกียจที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำลาย หรือของที่คนไข้ อาเจียนออกมาไป
- 5) สามารถพูดให้คนไข้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจอหาย แกล้งล้อปลอบชโลมใจให้

สดชื่น ร่าเริงด้วยธรรมกถา (วิ.ม. (ไทย) 5/366/242)

4.2 องค์คุณพระคิลานุปัฏฐาก “ที่ไม่ดี” ประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่

- 1) ไม่สามารถจัดยา
- 2) ไม่รู้จักของแสลงและไม่แสลง หมายถึง นำของแสลงเข้าไปให้ นำของไม่แสลงออกไป
- 3) พยาบาลคนไข้เพราะเห็นแก่อาภิสสินจ้าง ไม่มีจิตเมตตา
- 4) รังเกียจที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำลาย หรือของที่อาเจียนออกมาไปเททิ้ง
- 5) ไม่สามารถพูดให้คนไข้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจอหายแกล้งล้อ ปลอบชโลมใจ

ให้สดชื่น ร่าเริงด้วยธรรมกถา (วิ.ม. (ไทย) 5/366/242)

5. องค์ความรู้จากการศึกษา

ผลจากการศึกษาเรื่อง “องค์คุณพระคิลานุปัฏฐากนัยหุติยอุปัฏฐากสูตร” ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

5.1 องค์ความรู้ทางการแพทย์ หมายถึง ได้องค์ความรู้ในทางการแพทย์ที่เป็นหลักสากลและการดูแลไข้ในทางพระพุทธศาสนาของพระคิลานุปัฏฐาก อันเป็นการศึกษาจากพระไตรปิฎกและศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

5.2 คุณสมบัติ “ที่ดี” สำหรับการพยาบาล หมายถึง จากการศึกษาได้องค์ความรู้ในการประพฤติปฏิบัติในการพยาบาลคนไข้ของพระคิลานุปัฏฐาก มีความถูกต้องตามหลักทางการแพทย์ และถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย

5.3 คุณสมบัติ “ที่ไม่ดี” สำหรับการพยาบาล หมายถึง ได้ความรู้ด้านการเตรียมตัวของบุคคลที่ไม่เหมาะสมในการพยาบาล อันทำให้การรักษาพยาบาลไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ในการจัดยา อาหาร เจตนา ความสะอาด และจิตอาสา ที่ไม่พึงประสงค์ของบุคคลที่มาเป็นผู้รักษาคนไข้

6. สรุป

พระคิลานุปัฏฐาก หมายถึง ผู้ดูแลหรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการเอาใจใส่ปฐมพยาบาล ด้วยคิลานเภสัช (ยารักษาโรคชนิดต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม) ในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงได้กล่าวถึงความสำคัญของคิลานุปัฏฐากไว้หลายประการ หมายถึง ในฐานะที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติต่อกันด้วยความเมตตา ในฐานะที่เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ และในฐานะสร้างความมั่นคงให้แก่พระพุทธศาสนา

พระสงฆ์ที่เป็นคิลานุปัฏฐากเป็นผู้ที่อุทิศตนเพื่อการดูแล และอภิบาลรักษาภิกษุผู้ป่วยได้ความเต็มใจ และสมัครใจที่จะรับภาระหน้าที่นี้ด้วยความเมตตาต่อภิกษุด้วยกัน การอุปฐากภิกษุนั้นพระสงฆ์ต้องมีความพร้อมในเรื่องจิตใจที่จะดูแลและพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ และเพื่อนร่วมสำนักเมื่อก่อนเวลานี้อาพาธ

องค์คุณพระคิลานุปัฏฐากนัยอุปัฏฐากสูตร จากการศึกษาเอกสารในพระไตรปิฎก ประกอบไปด้วย 1) องค์คุณพระคิลานุปัฏฐาก “ที่ดี” ประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่ (1) สามารถจัดยา (2) รู้จักของแสลงและไม่แสลง หมายถึง นำของแสลงออกไป นำของไม่แสลงเข้ามาให้ (3) ไม่พยาบาลคนไข้เพราะเห็นแก่อำิสสินจ้าง แต่พยาบาลด้วยจิตเมตตา (4) ไม่รังเกียจที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำลาย หรือของที่คนไข้ อาเจียนออกมาไป และ (5) สามารถพูดให้คนไข้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไปปฏิบัติ เราใจให้อาเจียน แกล้วกล้าปลอบชโลมใจให้สดชื่น ร่าเริงด้วยธรรมกถา และ 2) องค์คุณพระคิลานุปัฏฐาก “ที่ไม่ดี” ประกอบด้วยองค์ 5 ได้แก่ (1) ไม่สามารถจัดยา (2) ไม่รู้จักของแสลงและไม่แสลง หมายถึง นำของแสลงเข้าไปให้ นำของไม่แสลงออกไป (3) พยาบาลคนไข้เพราะเห็นแก่อำิสสินจ้าง ไม่มีจิตเมตตา (4) รังเกียจที่จะนำอุจจาระ ปัสสาวะ น้ำลาย หรือของที่อาเจียนออกมาไปเททิ้ง และ (5) ไม่สามารถพูดให้คนไข้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไปปฏิบัติ เราใจให้อาเจียน แกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่น ร่าเริงด้วยธรรมกถา

เอกสารอ้างอิง

พระครูพิพิธสุตาทธ (บุญช่วย สิริธโร) และคณะ. (2560). *ธรรมานุสสุภาพพระสงฆ์แห่งชาติ พุทธศักราช*

2560. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

พระปองปรีดา ปรีบุญโณ. (2545). *การป้องกันและการรักษาโรคตามหลักพระพุทธศาสนา*. วิทยานิพนธ์พุทธ

ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2534). *พุทธศาสตร์กับการแนะแนว*. กรุงเทพมหานคร: กองทุนวัฒนธรรมเพื่อการศึกษาและปฏิบัติธรรม.

พระมหาธาราเชนทร์ เขมาสีโก (บ้านเกาะใต้). (2560). *ศึกษาแนวทางการอุปฐากภิกษุใช้ในพระพุทธศาสนา*.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวิจิต ธรรมชิต. (2560). *คู่มือดูแลพระภิกษุอาพาธในโรงพยาบาล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ญาณภาวัน.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*.

กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.

สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย. (2561). *คู่มือแนวทางการอบรมหลักสูตรพยาบาล*. กรุงเทพมหานคร:

สำนักอนามัยผู้สูงอายุ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

สุชีพ ปุญญานุภาพ. (2541). *คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ลักษณ์.

สุพิชฌาย์ พรพิชฌรงค์. (2561). *การพัฒนาศักยภาพและกิจกรรมการเยียวยาใจผู้ป่วยด้วยธรรมะของกลุ่มพระ*

จิตอาสาศาสนธรรม. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆสนครปฐม.

อรชร ไกรจักร. (2555). *แนวคิดเรื่องการรักษาพยาบาลในพระพุทธศาสนา*. สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อุทัย สุดสุข. (2554). *สาธารณสุขในพระไตรปิฎก: บูรณาการสู่สุขภาพดี ซีวีสสุข*. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: เทพประทานการพิมพ์.

Sorensen and Luckmamn's. (1994). *Basic Nursing: A Psycho Physiology Approach*. 3rd ed.

Philadelphia: W.B. Saunders Co.

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ The Participation of Monks in Buddhist-Oriented Community Handicrafts

พระครูสุตธรรมาภีรต (สุธมมาภีโร/ยูนง)¹, ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, สุรินทร์, ประเทศไทย

Phrakrusutthamapirat (Sutthamapirato/Yueyong)¹, Thanarat Sa-ard-iam²

^{1,2}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Surin, Thailand

✉: prakrusutathummapirat@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 08 March 2025; Revised: 26 March 2025; Accepted 27 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชน ได้แก่ 1) บทบาทเป็นผู้นำของคนในสังคม พระสงฆ์ในทุกๆ สมัยถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ความน่าเชื่อถือ และเป็นที่เคารพของคนในสังคม 2) บทบาทเป็นครูของคนในสังคม คนในสังคมจึงพากันเข้าไปศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในกำแพงวัดพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้อยู่ภายในวัด จึงทำหน้าที่เป็นครูสอนคนในสังคมโดยปริยาย และ 3) บทบาทที่ถูกกำหนดโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย ฐานะของตำแหน่ง กฎระเบียบหน้าที่ความรับผิดชอบ สิทธิและข้อผูกพัน การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ ได้แก่ 1) ที่พึงบวช คือ พระสงฆ์เป็นหนึ่งในรัตน 3 เป็นสิ่งที่เคารพนับถือบูชาสูงสุดในพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ 2) สอนธรรม คือ พระสงฆ์นอกจากมีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วยังมีหน้าที่สำคัญในการประกาศเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน 3) นำปฏิบัติ คือ พระสงฆ์เมื่อศึกษาเข้าใจในธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว จะต้องปฏิบัติ ปฏิบัติชื่อตรง ปฏิบัติถูกต้องและปฏิบัติชอบในธรรมวินัย 4) พัฒนา คือ พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ ช่วยเหลือ ดำเนินการและให้คำปรึกษา 5) ปรีกษาคือ คือ พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีเป็นที่เชื่อถือศรัทธามาและมีสถานที่อยู่แน่นอนสำหรับสังคมไทย และ 6) มีส่วนช่วยสังคม การช่วยสังคมของพระสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สอนรู้จักขยันหมั่นเพียร สอนให้รู้จักเก็บออมรู้จักประหยัด วิเคราะห์ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ มีดังนี้ 1) ที่พึงบวช คือ พระสงฆ์ในเขตพื้นที่ เป็นที่เคารพบูชาของคนในชุมชน ที่เรียกว่า “สรณะ” 2) สอนธรรม คือ การสอนธรรม (แสดงธรรมเทศนา) ถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่พระสงฆ์จะพึงกระทำ 3) นำปฏิบัติ คือ เมื่อมีการศึกษาพระธรรม แสดงธรรมเทศนาแล้ว พระสงฆ์ได้มีการนำพาให้ชาวบ้านนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 4) พัฒนา คือ พระสงฆ์ในเขตตำบลเพ็ญราม และตำบลใกล้เคียงมีบทบาทอย่างยิ่งในการนำพาาร่วมกิจกรรมในการพัฒนา “บ้าน วัด ราชการ” หรือที่เรียกว่า “บวร” 5) ปรีกษาคือ คือ ในยามที่เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน พระสงฆ์ คือ ที่ปรึกษาที่ดีของพุทธศาสนิกชน แก้ปัญหาด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยจิตใจ และ 6) มีส่วนช่วยสังคม คือ การช่วยสังคมนั้น พระสงฆ์ถือว่ามีบทบาทอย่างยิ่ง เช่น การบริจาคปัจจัย การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การแสดงธรรม การประสานงานเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวม

คำสำคัญ : พระสงฆ์, งานหัตถกรรมชุมชน, วิถีพุทธ, การมีส่วนร่วม, การพัฒนา

Abstract

The role of monks in promoting community handicrafts includes: 1) the role of leaders in society. Monks in every era are considered valuable, trustworthy and respected individuals in society. 2) The role of being a teacher of people in society. People in society therefore go to study and learn within the temple walls. Monks, who are people in the temple, act as teachers of people in society by default. And 3) the role determined by the position, including the status of the position, rules, responsibilities, rights and obligations. The participation of monks in promoting Buddhist community handicrafts includes: 1) Places of ordination: Monks are one of the three treasures, the most highly respected and worshipped objects in Buddhism, and are a spiritual refuge. 2) Teaching Dharma: In addition to having the duty to study and practice the teachings of the Lord Buddha, monks also have an important duty to proclaim and spread the teachings of Dharma. 3) Implementation: When monks have studied and understood the Dharma and Vinaya of the Lord Buddha, they must practice, practice honestly, practice correctly and properly in the Dharma and Vinaya. 4) Development: Monks can perform their duties, assist, conduct and give advice. 5) Good consultation: Monks are good consultants who can give advice and consultation on various matters. They are trusted and have a definite place in Thai society. 6) They help society. Monks' contributions to society, whether in terms of economics, teach people to be diligent and to save money. Analysis of the participation of monks in promoting Buddhist community handicrafts is as follows: 1) Places to be ordained: Monks in the area are respected and worshipped by people in the community, known as “Sarana”. 2) Teaching the Dharma Teaching the Dharma (giving sermons) is another role that monks should perform. 3) Leading the practice When studying the Dharma and giving sermons, monks lead the villagers to apply the principles of Dharma in their daily lives. 4) Develop monks in Phiam Subdistrict and nearby subdistricts to play an important role in leading activities in developing “Home, Temple, Government” or what is known as “Bowon”. 5) Good advice: When problems arise in various areas, monks are good advisers to Buddhists, solving problems with their body, speech and mind. And 6) Contributing to society. In helping society, monks play a very important role, such as donating money, supporting materials and equipment, preaching sermons, and coordinating to achieve public benefits.

Keywords: Monks, Community Handicrafts, Buddhist Way of Life, Participation, Development

1. บทนำ

นับแต่สมัยครั้งพุทธกาล พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการออกเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเผยแผ่เป็นการสื่อสารเพื่อการพัฒนาบุคคลทางด้านจิตใจให้มีความเคารพเลื่อมใส ยำเกรง ในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติตามสมควรแห่งการปฏิบัตินั้น เพราะพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลก เป็นศาสนาแห่งสันติภาพของโลกและสันติภาพแห่งโลกสากล สมดังพระดำรัสที่จะส่ง พระอรหันต์สาวก 60 องค์ ออกไปเผยแผ่พุทธธรรมให้ชาวโลกได้รับรู้ จึงได้ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลายเราพ้นแล้วจากบ่วง (วิ.อ. (ไทย) 3/32/19) ทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวง ทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นของมนุษย์

ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์ แก่กุลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูปจงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์ บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายที่มีธุลีในตาน้อย มีอยู่ ย่อมเสื่อมเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคม เพื่อแสดงธรรม” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40; วิ.จ. (ไทย) 6/32/49-50)

การประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถทั้งพยัญชนะให้บริสุทธิ์บริบูรณ์นั้นทำได้อย่างไร ในประเด็นนี้ เหล่าสาวกที่ออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาพึงดำเนินตามคำสอนดังที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย ธรรมที่เราแสดงแล้วเพื่อความรู้ยิ่ง เธอทั้งหลายพึงเรียน เสพ เจริญ ทำให้มากด้วยดีโดยวิธีที่พรหมจรรย์นี้จะพึงตั้งอยู่ ได้นาน ดำรงอยู่ได้นาน ชื่อนั้นพึงเป็นไปเพื่อเกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อสุขแก่คนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40)

พุทธดำรัสนี้ถือได้ว่าเป็นนโยบายแรกเริ่มของงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นที่สังเกตว่า พระพุทธเจ้า ทรงใช้คำว่า “ประกาศพรหมจรรย์” มิใช่ “เผยแผ่พระพุทธศาสนา” พรหมจรรย์ หมายถึง การประพฤติหรือ การกระทำที่ประเสริฐ มาจากคำว่า “พรหม” ที่หมายถึง ความประเสริฐสูงสุด การประกาศพรหมจรรย์ จึงเป็น การเผยแผ่แบบแห่งการครองชีวิตอันประเสริฐ อันได้แก่ การประพฤติ ศีล สมาธิ ปัญญา (พุทธทาสภิกขุ, 2544: 25-26) เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและผู้อื่น บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนา ชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์นำไปสู่การพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ตั้งแต่สมัยอดีต มาแล้ว ชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ต่างมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ถ้าในมุมมองของบทบาทพระสงฆ์ เกี่ยวกับเชิงแนวคิดเกี่ยวกับทางบทบาทจะมองว่า เป็นบทบาทของสังคมที่คาดหวัง หรือเป็นการขึ้นอยู่กับ บทบาทที่ เป็นอยู่ ตลอดจนการยอมรับในบทบาท และหน้าที่ให้ทันข่าวสาร และรู้เท่าทันในยุคสมัย ๆ โดย คำนึงถึงคำนึงถึงการดำเนินการพัฒนา การสร้างความพร้อมในการแก้ไขปัญหา การคิดริเริ่มโดยอาศัยองค์ ความรู้ ทักษะ และการพัฒนาตนเอง รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองการไปสู่ความสำเร็จ อีก หนึ่งยังต้องก้าวให้ทันต่อเทคโนโลยี เพื่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในปัจจุบัน เพื่อพัฒนาชุมชนให้มี ประสิทธิภาพ (พระมหาณรงค์ศักดิ์ สุทนต์ (สุทนต์) และคณะ, 2567: 296) และมีคุณธรรม จริยธรรม เนื่องจากพระสงฆ์ปัจจุบันเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ มากมาย เช่น การเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับ งานหัตถกรรมการทอ ด้วยการสอดแทรกหลักธรรมเข้าไปให้ชุมชนได้ประยุกต์ในการดำเนินชีวิต

หัตถกรรม มีอยู่หลายประเภท เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา การทำเครื่องจักรสานการทอผ้า การ แกะสลัก การทำเครื่องโลหะ การปั้นลวดลายประดับ เป็นต้น ในบรรดาหัตถกรรมต่าง ๆ นั้น และเนื่องจากการ สร้างหัตถกรรมชุมชน เดิมที่ยังไม่เกิดการแพร่หลายนักเพราะในสมัยก่อน บทบาทของหัตถกรรมที่เรา รู้จัก มักจะพบอยู่ในองค์ประกอบของสถาปัตยกรรมโบราณ และประติมากรรมรูปเคารพเป็นส่วนใหญ่ซึ่งถือเป็น ศิลปกรรมทางวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่งที่มีความคงทน และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมให้ลูกหลานได้รับรู้ และ เรียนรู้มากกว่าวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ เพราะสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่จะสร้างด้วยวัตถุที่คงทนแข็งแรง และมีอายุ

ยืนนานนับพันปี แม้ส่วนเหนือพื้นดินจะผุพังไปตามกาลเวลาแล้ว ก็ยังพบส่วนที่อยู่ใต้ดินที่ยังพอจะให้ศึกษา และรับรู้ศิลปกรรมที่ยังอยู่ในสถาปัตยกรรมนั้นได้ (ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์, 2556: บทคัดย่อ)

จากการศึกษาเบื้องต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ” เพราะมองเห็นความสำคัญของพระสงฆ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยการทำหน้าที่ให้กำลังใจถึงการทำงานและการอยู่ร่วมกันของชุมชน จึงทำให้พระสงฆ์มีแรงบันดาลใจในการเขียนงานศึกษาชิ้นนี้ขึ้นมาผ่านงานหัตถกรรมด้วยอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชนในเขตพื้นที่ และพระสงฆ์เองก็ได้เข้าไปศึกษาวิถีการเป็นอยู่ของชุมชนอย่างใกล้ชิด มีหน่วยงานรัฐเข้ามาดูแล ที่เรียกว่า “บวร” ด้านพระสงฆ์เข้าไปให้หลักการคิด ด้านหน่วยงานราชการเข้าไปให้วิธีการ ด้านชุมชนนำไปปฏิบัติ โดยการปรับปรุงคุณภาพผ่านขั้นตอนการทำ การออกแบบ และการสร้างสรรค์ให้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน เป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาสร้างสิ่งใหม่เข้าสู่ตลาด และให้ความสำคัญกับคุณภาพในการนี้จำเป็นต้องมีการทบทวนการพัฒนาที่ผ่านมา สู่การพัฒนาตามกระบวนการที่ดีขึ้นกว่าสมัยอดีต ชุมชนมีรายได้และการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ จากการศึกษาในเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 บทบาทของพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการนำไปสู่การพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก และที่สำคัญวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ซึ่งจะขาดไม่ได้เนื่องจากคนในสมัยก่อน ต่างเข้าหาวัดเป็นที่พึ่งพิงทางจิตใจ เป็นลักษณะของบทบาทที่ชัดเจนตั้งแต่สมัยอดีตมาแล้ว ชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ต่างมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ถ้าในมุมมองของบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับเชิงแนวคิดเกี่ยวกับทางบทบาทจะมองว่า เป็นบทบาทของสังคมที่คาดหวัง หรือเป็นการขึ้นอยู่กับบทบาทที่เป็นอยู่ ตลอดจนการยอมรับในบทบาท และหน้าที่ให้ทันข่าวสารและรู้เท่าทันในยุคสมัย ๆ โดยคำนึงถึงการดำเนินการพัฒนาการสร้างความพร้อมในการแก้ไขปัญหา การคิดริเริ่มโดยอาศัยองค์ความรู้ ทักษะ และการพัฒนาตนเอง รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองการไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งยังต้องก้าวให้ทันต่อเทคโนโลยี เพื่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในปัจจุบัน

บทบาทของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมนั้นก็เพื่อพัฒนาชุมชน ร่วมจัดทำกิจกรรมหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น ก่อตั้งวัดและจัดให้มีพระธรรมทูตทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งพระสอนศีลธรรมที่เข้าไปสอนในโรงเรียน ในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านต่างมีวัดประจำหมู่บ้านของตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งถือว่าเป็นสมบัติรวมของคนทั้งหมู่บ้าน วัดจึงเป็นศูนย์รวมประชาชนและมีบทบาทดังต่อไปนี้

- 1) วัดเป็นสถานที่ชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระสงฆ์และรับการฝึกอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น
- 2) วัดเป็นสถานที่ที่พ่อแม่ตลอดจนคนแก่คนเฒ่าและสตรี มารับความรู้ด้วยการสดับพระธรรมเทศนา

- 3) วัดเป็นสถานพยาบาลที่รักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรู้ของคนในสมัยก่อน โดยวัดเป็นแหล่งตำราแพทย์ และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาพยาบาล คนเจ็บป่วยทั่วไป
- 4) วัดเป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนถึงผู้ใหญ่ที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ
- 5) วัดเป็นสถานที่พักอาศัยของคนเดินทาง
- 6) วัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านได้มาพบปะสังสรรค์ และพักผ่อนหย่อนใจ โดยที่ทางวัดได้จัดสถานที่ต่าง ๆ บริเวณวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และร่มรื่น
- 7) วัดเป็นสถานที่รื่นเริง ที่จัดเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด เช่น งานก่อบพระเจดีย์ทรายในวันสงกรานต์ งานเทศน์มหาชาติ ฯลฯ และยังเป็นสถานที่พบปะของคนหนุ่มสาวด้วย
- 8) วัดเป็นบ่อเกิดและศูนย์กลางของศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ปฏิมกรรม สถาปัตยกรรม และวรรณกรรม
- 9) วัดเป็นที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัว และความทุกข์ต่าง ๆ ของชาวบ้าน (พินิจ ลาภธนานนท์, 2529: 30)

ดังนั้น พระสงฆ์จึงเป็นองค์ประกอบหลักของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะเป็นผู้ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่ทำให้พระพุทธศาสนาหยั่งรากฝังลึกลงในสังคมจนเป็นสถาบันสำคัญหนึ่งของสังคม เมื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นสถาบันทางศาสนาองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง คือ วัด และพระสงฆ์มีอิทธิพลและบทบาทต่อวิถีชีวิตของประชาชนมากเพราะวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์รวมทางจิตใจ ศีลธรรม และพฤติกรรมต่าง ๆ

2.2 บทบาทพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นการรักษาวิถีชีวิตของชนชาติไทย ที่มีความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน ถ้าปราศจากมนุษย์และสังคม วัฒนธรรมก็จะถึงจุดอวสาน ซึ่งเรียกกันว่า “วัฒนธรรมที่ตายแล้ว” และจากการที่ได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนานี้เองที่ทำให้คนไทยมีใจกว้าง ไม่นินยัสยักตักัน หรือเบียดเบียนชนชาติอื่นหรือศาสนาอื่น มีไมตรีต่อทุกคนตลอดจนทำให้คนไทยยอมรับและปรับตัวเข้ากับสิ่งที่มาจากต่างวัฒนธรรมได้ง่าย ในด้านสังคมและวัฒนธรรมการปกครอง เพราะเหตุที่ได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการปกครองอยู่มาก ทั้งที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ผู้ถูกปกครอง และวิธีการปกครอง เป็นต้น (พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวิโร (ตันบริบูรณ์), 2563: 393)

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการอนุรักษ์อยู่ที่พื้นฐานทางวัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มประชากรหรือแต่ละกลุ่มสังคม วัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปเป็นความเจริญก็อยู่ที่คนในสังคมมีปัญญาความสามารถค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่ยังซ่อนเร้นอยู่และประดิษฐ์เสริมสิ่งใหม่บนรากฐานสิ่งเก่า เพื่อรักษาเสถียรภาพและบุคลิกของสังคมตนเองไว้ การเปลี่ยนแปลงไปข้างหน้าเท่านั้นที่จะทำให้วัฒนธรรมมีเสถียรภาพ ดังที่ในเชิงวิชาการเรียกว่า วัฒนธรรมมีพลวัต

บทบาทพระสงฆ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจำแนกเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

- 1) ด้านสังคม ได้แก่ พระสงฆ์เทศนา อบรม ให้ประชาชนในชุมชนมีความรักใคร่สามัคคีกัน ในชุมชน พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณให้กับประชาชน และพระสงฆ์เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนตามแนวพระพุทธศาสนา
- 2) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตาม พระสงฆ์จัดให้วัดเป็นศูนย์รวมในการเผยแพร่หรือส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในชุมชน
- 3) ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ พระสงฆ์อบรมให้ควรรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเด็ก และเยาวชนในชุมชนเพื่อสืบทอด และพระสงฆ์จัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ในท้องถิ่นให้กับเยาวชนและประชาชนที่สนใจ
- 4) ด้านสาธารณสุข ได้แก่ พระสงฆ์ปฏิบัติตนแบบอย่างที่ดีในการให้วัดเป็นแหล่งปลอดยาเสพติด พระสงฆ์นำธรรมะมาใช้ส่งเสริมในการบำบัดโรคให้แก่ประชาชน และพระสงฆ์มีบทบาทในการบำบัดเยาวชนและประชาชนผู้ติดยาเสพติด
- 5) ด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ พระสงฆ์เป็นตัวอย่างที่ดีในการรักษาความสะอาดให้กับชุมชน และพระสงฆ์เป็นผู้นำในการฟื้นฟู อนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับชุมชน (พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง), 2561: 666-667)

3. งานหัตถกรรมชุมชน

งานหัตถกรรมชุมชน จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ความหมายของงานหัตถกรรมชุมชน

หัตถกรรม หมายถึง การทำด้วยฝีมือการช่าง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2525)

หัตถกรรมชุมชน หมายถึง งานซึ่งกระทำโดยบุคคลที่มิได้รับการฝึกฝนจากโรงเรียนหรือสถาบันศิลปะ แต่ก็มีรูปแบบเชิงช่างที่ทำสืบต่อกันมาประเทศหนึ่ง ท้องถิ่นหนึ่ง อาจมีหัตถกรรมชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นนั้นๆ ซึ่งอาจแตกต่างไปจากที่อื่นๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540)

หัตถกรรมชุมชน (Folk art) หมายถึง ผลงานศิลปะที่ชาวบ้านหรือคนในกลุ่มชน ในแต่ละพื้นที่ถิ่นประดิษฐ์สร้างขึ้นตามความจำเป็น และความรู้สึกนึกเห็นของตน เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านการดำรงชีพ และความต้องการคุณค่าด้านความงาม ผลงานที่เป็นหัตถกรรมชุมชน (Folk art) หรือศิลปกรรมพื้นถิ่น (Local art) และหัตถกรรมพื้นบ้าน (Folk crafts) ซึ่งมีลักษณะเป็นงานช่างฝีมือหรือช่างศิลป์ และอาจเรียกว่าเป็นงานศิลปะหัตถกรรม (Creative crafts) ทั้งนี้เพราะหัตถกรรมชุมชนที่มีลักษณะที่ผสมผสานด้วยคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าด้านการเห็น แล้วแต่จะมีความโน้มเอียงไปทางด้านใดมากน้อยเพียงใด (มโน พิสุทธิรัตนานนท์, 2539: 4)

หัตถกรรมชุมชน (Folk art) หมายถึง งานประณีตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือผลงานศิลปะที่ช่างในท้องถิ่นได้ประดิษฐ์คิดทำขึ้นตามความเห็นดีเห็นงามของตนเองเพื่อประโยชน์ใช้สอย โดยได้รับอิทธิพลจาก

สภาพธรรมชาติ ลัทธิความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของสังคม โดยมีสาระสำคัญ 7 ประการดังนี้ คือ

- 1) งานนั้นเป็นผลงานของช่างนิรนามที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน
- 2) มีรูปแบบง่าย ๆ และใช้วัสดุที่หาได้ภายในท้องถิ่น
- 3) ผลิตขึ้นเป็นจำนวนมาก
- 4) มีความเป็นธรรมชาติปรากฏอยู่มากกว่าความสละสลวย
- 5) แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
- 6) เป็นงานที่ทำด้วยมือ (Handmade)
- 7) ความงามของผลงานเกิดจากการฝึกฝนความเป็นมาของหัตถกรรมชุมชน (วิวัฒนะ จูทะ

วิภาต, 2545: 11-12)

หัตถกรรม หมายถึง เป็นศิลปะของกลุ่มชนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ไม่จำเป็นต้องเป็นชาวบ้านหรือชนบท แต่ต้องเป็นกลุ่มชน ที่มีเอกลักษณ์ร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของชีวิต ประเพณี ความเชื่อและวัฒนธรรมของกลุ่มชน อาจ สนองความเชื่อเพื่อความสุขทางจิตหรือเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน เพื่อซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในชุมชนของตน มีการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษและมีลักษณะเฉพาะถิ่นของตนเอง เป็นผลงานสร้างสรรค์ขึ้นจากฝีมือของกลุ่มคนในท้องถิ่นนั้น ๆ ใน ลักษณะของ เครื่องมือ เครื่องใช้ โดยวัสดุในท้องถิ่น มีรูปแบบง่าย ๆ เพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวันสนองความเชื่อ และแสดงเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นนั้นๆ (นวลลออ ทิพนานท์, 2544: 6)

สรุปได้ว่า หัตถกรรมชุมชน หมายถึง ผลงานศิลปะที่ช่างพื้นถิ่นผลิตขึ้นมาเองสืบทอดกันมา เพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน โดยใช้มือและวัสดุในท้องถิ่น มีรูปแบบง่าย ๆ และแสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทำขึ้นเพื่อใช้สอยในท้องถิ่นของตนเอง โดยได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ

3.2 ประเภทของงานหัตถกรรมชุมชน

การจัดแบ่งประเภทของงานหัตถกรรมชุมชน สามารถจัดแบ่งได้หลายแนวคิด เช่น จัดแบ่งตามประเภทของการใช้สอย ซึ่งก็อาจแบ่งเป็น เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ เครื่องใช้ ในการ ตกจัดสัตว์ เครื่องใช้ในพิธีกรรม ฯลฯ จัดแบ่งตามกรรมวิธีกระบวนการสร้างงาน เช่น การแกะสลัก การปั้น การจักสาน ฯลฯ จัดแบ่งตามวัสดุในการสร้างงาน เช่น งานไม้ งานกระดาษ งานหนัง ฯลฯ

ประเภทของหัตถกรรมชุมชน แบ่งไว้ 10 ประเภท ดังนี้

- 1) เครื่องเคลือบดินเผา (Ceramics) ได้แก่ ภาชนะเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งที่เป็นดินเผา และดินเผาแล้วเคลือบด้วยน้ำเคลือบชนิดต่างๆ เช่น โอ่ง อ่าง กระถาง จาน ถ้วย เป็นต้น
- 2) การทอผ้าและการเย็บปักถักร้อย (Textile and Embroidery) ได้แก่ การทอผ้าในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งการทอผ้าไหม การทอฝ้าย และการทอผ้าชนิดอื่นๆ เช่น การทอผ้าไหมของภาคเหนือและภาคอีสาน การทอผ้าเกาะยอ เป็นต้น

3) การแกะสลัก (Carving) ได้แก่ การแกะสลักเพื่อใช้เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ด้วยวัสดุต่างๆ เช่น การทำครกหินที่อ่างศิลา จังหวัดชลบุรี การแกะสลักไม้สำหรับทำเครื่องเรือน เครื่องตกแต่งอาคารของทางภาคเหนือ เป็นต้น

4) หัตถกรรมโลหะ (Metal works) ได้แก่ งานหัตถกรรมโลหะชนิดต่างๆ ตั้งแต่การทำเครื่องมือ เครื่องใช้ด้วยเหล็ก เช่น จอบ เสียม มีด พร้า อาวุธ และการปั้นรูปหล่อรูปเคารพ เป็นต้น

5) เครื่องจักสาน (Basketry, Mat) ได้แก่ การสานและถักภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ ด้วยไม้ไผ่ หวาย กก เชือก ป่าน ปอ กระจุต ใบลาน ใบลำเจียก ใบเตย และย่านลิเภา เป็นต้น

6) การก่อสร้าง (Architectures) ได้แก่ งานสถาปัตยกรรมพื้นบ้านทั่วไป ตั้งแต่การสร้างอาคาร บ้านเรือน และการก่อสร้างเพิงพักชั่วคราว และการก่อสร้างอาคารที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาที่สร้างขึ้นตาม ความนิยมของท้องถิ่น เช่น เพิง กระต๊อบ กระโจม เก๋งนาของภาคเหนือ เถียงไร่ เถียงนาของภาคอีสาน และ หน้ำของภาคใต้ เป็นต้น

7) ภาพเขียน (Painting, Drawing) ได้แก่ งานจิตรกรรมหรือภาพเขียนระบายสี และภาพลายเส้น งานประเภทนี้มักเกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นส่วนมาก เช่น ภาพพระพุทธรูป ภาพจิตรกรรมฝาผนัง ภาพในสมุด ข่อย การสลัก และการระบายสีตกแต่งเครื่องใช้ต่างๆ

8) การปั้นรูปและลวดลายประดับ (Sculpture and Decorating motive) ได้แก่ งานประติมากรรมทั้งหลาย เช่น การปั้นพระพุทธรูป การปั้นรูปเคารพ การปั้นตุ๊กตาต่าง ๆ เช่น ตุ๊กตาเสียบกลา เป็นต้น

9) การทำเครื่องกระดาษ (Paper mache) ได้แก่ การทำกระดาษพื้นบ้าน เช่น การทำกระดาษสาของภาคเหนือ การทำกระดาษข่อยของภาคกลาง เป็นต้น

10) ประเภทเบ็ดเตล็ด เป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่ไม่อาจจัดเข้าเป็นประเภทใดได้แน่นอน และไม่มีใครมีทำแพร่หลาย ไม่เป็นที่รู้จักมากนัก ซึ่งมีอยู่หลายชนิด เช่น การจัดดอกไม้ การแกะสลักผลไม้ การแทงหยวก เกรียน ล้อเลื่อน เป็นต้น (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2536: 42-53)

3.3 ปัจจัยในการเกิดของงานหัตถกรรมชุมชน

ปัจจัยในการเกิดของงานหัตถกรรมชุมชน มีดังนี้

1) ความจำเป็นด้านการใช้สอย การทำธุรกิจประจำวันของมนุษย์ตั้งแต่เช้าจรดค่ำ มีความจำเป็นต้องพึ่งพา เครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับการกิน การอยู่ การประกอบอาชีพ ต้องใช้เครื่องนุ่งห่ม ปกปิดร่างกายและให้ความอบอุ่น ในการปรับตัวต่อสภาพอากาศ การหุงหาอาหารต้องใช้ภาชนะสำหรับหุงต้ม ใส่อาหาร ซึ่งมีทั้งข้าวและกับข้าว อันเป็น อาหารหลัก เนื่องจากสังคมและวัฒนธรรมของคนไทยเราเป็น วัฒนธรรมข้าว (Rice culture) เอกวิทย์ ณ ถลาง กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับวัฒนธรรมข้าว ความว่า

สำหรับคนในวัฒนธรรมไทย การกินอาหารเรากล่าวว่า กินข้าว และของอย่างอื่นที่กินประกอบเรา เรียกว่า กับข้าว คนในวัฒนธรรมอื่น ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น อินเดีย ชาว-มลายู และคนทั้งปวงแห่งอุษาคเนย์ก็ล้วนกิน ข้าว และเป็นคน ที่มีวัฒนธรรมข้าวเป็นวิถีชีวิตขึ้นรากฐานด้วยกันทั้งสิ้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง วัฒนธรรมไทยภาค

กลางและทุกภูมิภาค รวมไปถึงวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านแถบนี้ ล้วนมีวัฒนธรรมข้าว (Rice culture) เป็นแม่บท แม้จะมีความผิดแผกแตกต่าง กันบ้างในรายละเอียดเกี่ยวกับการผลิต การบริโภค ความเชื่อและ พิธีกรรม แต่ในแก่นสารสาระแล้ว ทุกคนล้วนนา คน ทักซิณ และคนภาคกลาง ก็ล้วนเป็นคนแห่งวัฒนธรรมข้าว ร่วมกันมา ได้สั่งสมความรู้ปรีชาญาณ ความเชื่อ พิธีกรรม และ ภูมิปัญญาไว้มากในวัฒนธรรมข้าว

การผลิตสิ่งของเครื่องใช้จึงมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการกิน อันได้แก่ ภาชนะต่างๆ เช่น เตา หม้อ ไห ถ้วย จาน ชาม กระบุง หวดนึ่งข้าวเหนียว เครื่องสีข้าว ฯลฯ ในด้านการประกอบอาชีพ คือเพาะปลูก ต้องพึ่งพา เครื่องมือเครื่องใช้ ในการช่วยทำนา ทำสวน ทำไร่ เช่น ไถ คราด แอก กระบอม กระบุง ตะกร้า เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการทำไร่ ไถนา ส่วนในการดักจับสัตว์น้ำต้องใช้อุปกรณ์ เช่น ไซ ของ ลอบ ตุ่ม อี ฯลฯ

จะเห็นได้ว่า เพราะมนุษย์ต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ รอบตัว การสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ จึงเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงอยู่ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมนั่นเอง

2) ทรัพยากรท้องถิ่น ทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มนุษย์ เลือกรสรสิ่งที่เกิดขึ้น เองตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นทรัพยากรในพื้นที่นั้นๆ มาประดิษฐ์ผลงานให้ได้รูปแบบตาม หน้าที่โดยตรงตามประโยชน์ใช้ สอย เนื่องจากวัสดุแต่ละชนิดมีคุณสมบัติเฉพาะตัวที่แตกต่างกัน การรู้จัก คุณค่า คุณประโยชน์ใช้สอยของวัตถุดิบเหล่านี้ เป็นความชัดเจน ความชาญฉลาดของมนุษย์ในการเลือกใช้ ทรัพยากรเหล่านี้ (นวลลอ ทินานนท์, 2544: 14)

4. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ มีดังนี้

4.1 บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชน

บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชน มีดังนี้

1) บทบาทเป็นผู้นำของคนในสังคม พระสงฆ์ในทุกๆ สมัยถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่าความ น่าเชื่อถือ และเป็นทีเคารพของคนในสังคม แม้ว่าในทางบ้านเมืองจะมีผู้ปกครองอยู่แล้ว แต่ก็ไม่พ้นที่จะต้อง พึ่งพา พระสงฆ์ในยามบ้านเมืองมีวิกฤติอยู่ดี อย่างในเวลาที่จะต้องออกรบในสมรภูมิแห่งสงคราม คนในสังคม จะเข้าหาพระสงฆ์ เพื่อขอให้ท่านอำนวยการบวชให้การรบในครั้งนั้นๆ ประสพชัยชนะเหนือศัตรู หรือขอให้ ตนเองมีชีวิตรอดปลอดภัยจากการรบในครั้งนั้นๆ สมัยแต่ก่อนยังไม่มีโรงเรียนเกิดขึ้นอย่างกลาดเกลื่อน (สัมภาษณ์, พระครูประโชติจริยาภรณ์, 10 มีนาคม 2568)

2) บทบาทเป็นครูของคนในสังคม เฉกเช่นในปัจจุบัน คนในสังคมจึงพากันเข้าไปศึกษาเล่า เรียนหาความรู้อยู่ในกำแพงวัดพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้อยู่ภายในวัด จึงทำหน้าที่เป็นครูสอนคนในสังคมโดยปริยาย วิทยาการส่วนใหญ่ที่สอนกันนั้นยังไม่กว้างขวางมากนัก ส่วนใหญ่คนในสังคมจะพากันเรียนเอาเฉพาะหลักธรรม ในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น คือ เรียนเอาหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา เป็นวิถีชีวิต (Way of Life) พุด ง่ายๆ ก็คือว่า คนในสมัยนั้น เรียนวิชาความจริงของชีวิต กล่าวคือ พอเรียนมาแล้วก็สามารถนำความรู้ไปปรับ ใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้ในทันที คนในสมัยแต่ก่อนจึงมีความผูกพันกับพระสงฆ์และวัดมาก (สัมภาษณ์, พระครูกิตติจารุวรรณ, 11 มีนาคม 2568)

จะเห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่เปลี่ยนไปเป็นการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยไว้ว่า พระสงฆ์จะต้องรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนไป เพราะพระสงฆ์ไม่ใช่มีหน้าที่เฉพาะชี้ทางให้ประชาชนสงบจิตใจเท่านั้น แต่ต้องชี้ทางโลกให้แก่ประชาชนได้อย่างเหมาะสมอีกด้วยนอกจากนี้วัดยังเป็นสถานที่ประกอบกิจการ ที่โยงกับหลักธรรมอันมีพระสงฆ์เป็นผู้นำรวมทั้งความเชื่อ บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย จะเป็นลักษณะของบทบาทที่ชัดเจนตั้งแต่สมัยอดีตมาแล้ว ชุมชน ประชาชน พระสงฆ์ ต่างมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ถ้าในมุมมองของบทบาทพระสงฆ์เกี่ยวกับเชิงแนวคิดเกี่ยวกับ ทางบทบาทจะมองว่า เป็นบทบาทของสังคมที่คาดหวัง หรือเป็นการขึ้นอยู่กับบทบาทที่เป็นอยู่ ตลอดจนการยอมรับใน บทบาท และหน้าที่ ซึ่งพระสงฆ์นั้นล้วนแล้วแต่มีหน้าที่ที่สำคัญอยู่แล้ว คือ การสร้างชุมชนให้เป็นแหล่งในการเรียนรู้ แนะนำแนวทางในทางที่สมควร และเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของคนในชุมชน เพื่อสร้างคุณค่า ความน่าเชื่อถือ และเป็นที่เคารพ นอกจากนี้แล้วพระสงฆ์ยังต้องมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพและกาลเวลาที่เปลี่ยนไปต้องมี การศึกษา ข่าวสาร และรู้เท่าทัน ในยุคสมัยๆ นั้นด้วยจึงจะทำให้คณะสงฆ์มีประสิทธิภาพ และมีการทำงานที่ดีมั่นคง

3) บทบาทที่ถูกกำหนดโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย ฐานะของตำแหน่ง กฎระเบียบหน้าที่ ความรับผิดชอบ สิทธิและข้อผูกพัน โดยใช้วัดเป็นสถานที่ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

- วัดเป็นสถานที่ชาวบ้านส่งกุลบุตร มาอยู่รับใช้พระสงฆ์และรับการฝึกอบรมทางศีลธรรม และเล่าเรียน วิชาการต่างๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น
- วัดเป็นสถานที่พ่อแม่ ตลอดจนคนแก่คน เฒ่าและสตรี มารับความรู้ด้วยการสดับพระธรรม เทศนา
- วัดเป็นสถานพยาบาล ที่รักษาผู้เจ็บป่วยตาม ภูมิรู้ของคนในสมัยก่อน โดยวัดเป็นแหล่ง ตำราแพทย์ และพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นหมอรักษาพยาบาล คนเจ็บป่วยทั่วไป
- วัดเป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลานชาวบ้าน ที่ยากจน ได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน ตลอด จนถึงผู้ใหญ่ที่ยากจน ได้มาอาศัยเลี้ยงชีพ
- วัดเป็นสถานที่พักอาศัยของคนเดินทาง
- วัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านได้มาพบปะสังสรรค์ และพักผ่อนหย่อนใจ โดยที่ทางวัดได้จัดสถานที่ต่างๆ บริเวณวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด และ และร่มรื่น
- วัดเป็นสถานที่รื่นเริง ที่จัดเทศกาลและ มหรสพต่างๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด เช่น งานก่อกองพระเจดีย์ ทRAYในวันสงกรานต์ งานเทศน์มหาชาติ ฯลฯ และ ยังเป็นสถานที่พบปะของคนหนุ่มสาวด้วย
- วัดเป็นบ่อเกิดและศูนย์กลางของศิลปกรรมแขนงต่างๆ เช่น จิตรกรรม ปฏิมกรรม สถาปัตยกรรมและวรรณกรรมทางศาสนา
- วัดเป็นที่ไกลเกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ ปัญหาชีวิตครอบครัว และความทุกข์ต่างๆ ของชาวบ้าน
- วัดเป็นสถานที่สำหรับ ชาวบ้านรอบวัดมา ทำบุญและบำเพ็ญกุศล ตลอดจนประกอบ พิธีกรรมต่างๆ

- วัดเป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่างๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกัน เมื่อมีงานที่วัดหรือขอ ยืมไปใช้ เมื่อคราวมีงาน

- วัดเป็นศูนย์กลางการบริหาร หรือ การปกครองที่กำหนดหรือผู้ใหญ่บ้าน จะเรียกลูกบ้านมา ประชุม กัน เพื่อบอกแจ้งกิจการต่างๆ (สัมภาษณ์, เสาวลักษณ์ สารวมจิต, 10 มีนาคม 2568)

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ จะต้องคำนึงถึงการดำเนินการ พัฒนา การสร้างความพร้อมใน การแก้ไขปัญหา การคิดริเริ่มโดยอาศัยองค์ความรู้ ทักษะ และการพัฒนา ตนเอง รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองการไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งยังต้องก้าวให้ทันต่อ เทคโนโลยี เพื่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในปัจจุบันเพื่อพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบันมีประสิทธิภาพและพัฒนา ต่อไปอย่างยั่งยืน

4.2 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ มีดังนี้

1) **ที่พึ่งบารมี** พระสงฆ์เป็นหนึ่งในรัตน 3 เป็นสิ่งที่เคารพนับถือบูชาสูงสุดใน พุทธศาสนา เป็นที่พึ่งทางใจ เป็นผู้นำทางจิตใจ ด้วยการพัฒนาหรือยกระดับจิตใจของคนให้สูงขึ้นด้วยการมีธรรม มีเหตุผล และเข้าสภาพต่าง ๆ ตามความเป็นจริง เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพื่อหลุดพ้น สามารถเป็นที่พึ่งบารมีของ พุทธศาสนิกชนชาวบ้าน (สัมภาษณ์, พระอธิการคมสัน สุจิตโต, 12 มีนาคม 2568)

2) **สอนธรรม** พระสงฆ์นอกจากมีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติพระธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้าแล้วยังมีหน้าที่สำคัญในการประกาศเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน เป็นหน้าที่โดยตรงที่พระสงฆ์จะ สอนธรรมให้เป็นธรรมทาน เทศนาสั่งสอนอบรมประชาชนทุกชั้นทุกเพศทุกวัยให้เกิดศรัทธาปสาทะความเชื่อ ความ เชื่อมั่นใฝ่ ซึ้งทางให้รู้บาปบุญคุณและโทษ ความเสื่อม เหตุแห่งความเสื่อม ความเจริญและเหตุแห่งความ เจริญ ให้เข้าใจและให้เห็นจริง แนะนำให้ละเว้นความชั่ว หันมาประพฤติดี ปฏิบัติชอบ มีเมตตา สัจจะ กตัญญู กตเวที หิริ โอตตัปปะ ศีล 5 เป็นต้น (สัมภาษณ์, พระครูบุญคุณาทร, 11 มีนาคม 2568)

3) **นำปฏิบัติ** พระสงฆ์เมื่อศึกษาเข้าใจในธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว จะต้องปฏิบัติ ปฏิบัติซื่อตรง ปฏิบัติถูกต้องและปฏิบัติชอบ ในธรรมวินัยที่ได้ศึกษาอบรมมาเป็นอย่างดีโดยการรักษาศีล 227 อย่างเคร่งครัด ปฏิบัติถือภิกษุมารการสำรวมอินทรีย์ และการสร้างคุณธรรมต่าง ๆ ที่แสดงเป็นแบบอย่างการครอง ชีวิต เช่น สันโดษ มีเมตตา สัจจะ ให้เกิดขึ้น อันเป็นตัวอย่างให้แก่ประชาชนประพฤติปฏิบัติตาม (สัมภาษณ์, จิต สารวมจิต, 10 มีนาคม 2568)

4) **พัฒนา** พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ ช่วยเหลือดำเนินการและให้คำปรึกษา ชุมชนหรือ ชาวบ้านและที่สำคัญ การพัฒนาในสถานที่วัด รั้วกำแพง อาคารและสิ่งก่อสร้างการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่น่าอยู่ ให้ร่มรื่นเป็นธรรมชาติ และการพัฒนาต้องสอดคล้อง และถูกต้องตามพระธรรมวินัยและพัฒนาหมู่บ้าน เป็น ผู้นำ ชาวบ้านสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งที่เป็นสำหรับชาวบ้านและประชาชนทั่วไป โดยการชักชวนให้ร่วมกลุ่มร่วม แรงร่วมใจ และร่วมทุนสร้างกองทุนประจำหมู่บ้าน หรือการสร้างถนนภายในหมู่บ้าน ขุดคูคลองส่งน้ำ ท่อ ระบายน้ำ สร้างสุขา สร้างศาลา สวนสุขภาพ เป็นต้น (สัมภาษณ์, พระเสรี อินทปญโญ, 10 มีนาคม 2568)

5) **ปริกษาดี** พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็น อย่างดีเป็นที่ เชื่อถือศรัทธามาและมีสถานที่อยู่แน่นอนสำหรับสังคมไทย เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ และให้คำปรึกษา ใน ด้านศาสนพิธี ความรู้วิชาทางด้านจิต ช่วยแก้ปัญหาของสังคมชาวบ้าน เมื่อชาวบ้านมีปัญหาชีวิต และ ครอบครัว (สัมภาษณ์, พระครูกิตติจารุวรรณ, 11 มีนาคม 2568)

6) **มีส่วนช่วยสังคม** การช่วยสังคมของพระสงฆ์ ไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สอนรู้จักขยันหมั่นเพียร สอนให้รู้จักเก็บออมรู้จักประหยัด สอนให้สันโดษ ด้านการปกครอง เป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหาร กิจกรรมคณะสงฆ์ให้อยู่ในกรอบแห่งพระธรรมวินัย ช่วยพัฒนาจิตใจของประชาชนชาวบ้านกลุ่มหรือเผ่าต่าง ๆ ให้เป็น พลเมืองดีมีศีลธรรม ลดปัญหาเหล่านี้พระสงฆ์จะมีความเข้าใจและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถมี ส่วนช่วยในด้าน การศึกษาของชาติให้การศึกษาแก่คนยากจน พระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอน เป็นศูนย์กลางของ ศึกษาชุมชน ซึ่งถ้าอธิบายการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในปัจจุบันเพื่อพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบันในเชิง ทฤษฎี นั้น จะอธิบายได้เป็นบทบาทเปรียบเสมือนบทของตัวละครที่ ก าหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้นๆ เป็นตัว (ละคร) อะไร มีบทบาทที่ต้องแสดงอย่างไร ถ้าแสดงผิดบทหรือไม่สมบทบาทก็อาจถูกเปลี่ยนตัวไม่ให้แสดงไป เลย (สัมภาษณ์, พระครูประโชติจิรยาภรณ์, 10 มีนาคม 2568)

สรุปว่า การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ ล้วนแล้วแต่มีความ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพื่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะเป็นลักษณะอันประกอบด้วย การบวช การสอน ธรรมะเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา การให้คำปรึกษา การสอนให้มีศีลธรรม การเป็นที่ปรึกษา การช่วยเหลือ สังคม

4.3 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ

ผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การศึกษา “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรม ชุมชนวิถีพุทธ” มีดังนี้

1) **ที่พึ่งบวช** พระสงฆ์ในเขตพื้นที่ เป็นที่เคารพบูชาของคนในชุมชน สามารถนำพาชาวบ้าน ในชุมชนเข้าถึงหลักธรรมได้และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ ที่เรียกว่า “สธณะ” หมายถึง บุคคลหรือสิ่งใดได้สิ่งหนึ่งที่สามารถเป็นหลักสำหรับเหนี่ยวรั้งไว้มิให้เคว้งคว้าง เป็นที่พึ่งพิงอาศัย เป็น ที่ให้ความอุ่นใจ แม้เพียงแค่ระลึกถึงก็ทำให้สบายใจ เกิดความอบอุ่นได้ พระรัตนตรัยซึ่งเป็นสิ่งที่พึ่งที่ระลึกสูงสุด ไม่มีสธณะอื่นยิ่งกว่า พระรัตนตรัยจัดเป็นสธณะได้ทั้งยามปกติและยามคับขัน โดยเฉพาะเป็นที่พึ่งทางใจ เป็น อนุสติ เป็นแนวทางสำหรับยึดถือปฏิบัติตามเป็นอย่างดี เรียกการถึงพระรัตนตรัยเป็นสธณะที่พึ่งว่า “ไตรสรณ คมน์ หรือ ไตรสรณาคมน์” (สัมภาษณ์, พระครูบุญคุณาทร, 11 มีนาคม 2568)

2) **สอนธรรม** การสอนธรรม (แสดงธรรมเทศนา) ถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่พระสงฆ์จะพึง กระทำ โดยเน้นให้ชาวบ้านในชุมชนพญารามได้นำหลักธรรมประยุกต์ใช้ในการทอ เช่น ขันติ (ความอดทน) วิริยะ (ความเพียร) เป็นต้น พระภิกษุในพระพุทธศาสนามีหน้าที่สำคัญในการปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย (Vinaya) และจริยวัตร (Moral Conduct) เพื่อสืบสานคำสอนของพระพุทธเจ้าและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ สังคม หน้าที่เหล่านี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ การศึกษา (ปริยัติ-Study) พระภิกษุมีหน้าที่ศึกษา และเรียนรู้พระธรรมวินัย การปฏิบัติ (ปฏิบัติ-Practice) พระภิกษุจะต้องนำความรู้ที่ได้ศึกษามาปฏิบัติในชีวิต

จริง และการรู้แจ้ง (ปฏิเวธ-Realization) เมื่อพระภิกษุปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างต่อเนื่อง (สัมภาษณ์, พระอธิการเจย เตชวโร, 13 มีนาคม 2568)

3) นำปฏิบัติ เมื่อมีการศึกษาพระธรรม แสดงธรรมเทศนาแล้ว พระสงฆ์ได้มีการนำพาให้ชาวบ้านนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ และเกิดความผาสุกในการดำรงชีวิตตลอดไป หน้าที่ของพระภิกษุสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ คณธุระ (Duties of Study): มุ่งเน้นการศึกษาพระธรรมวินัย และวิปัสสนาธุระ (Duties of Meditation): มุ่งเน้นการปฏิบัติธรรมเพื่อให้เกิดปัญญาและการหลุดพ้น (สัมภาษณ์, พระครูกิตติจารุวรรณ, 11 มีนาคม 2568)

4) พัฒนา พระสงฆ์ในเขตตำบลเพี้ยราม และตำบลใกล้เคียงมีบทบาทอย่างยิ่งในการนำพา ร่วมกิจกรรมในการพัฒนา “บ้าน วัด ราชการ” หรือที่เรียกว่า “บวร” บทบาทของพระสงฆ์กับการพัฒนาและสังคมไทย พร้อมกับการพัฒนาความสัมพันธ์กับสังคมด้วยการพัฒนาการส่งเสริมกิจกรรมที่ดีมีคุณค่าให้ต่อเนื่อง และต้องยึดหลักการในการพัฒนาคือความเป็นกลางทางการเมืองเป็นผู้ให้สติและปัญญาแก่สังคม และต้องอยู่เหนือความขัดแย้งพร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมด้วยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นใหม่ในอนาคต ทำให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้นผลสำเร็จของการพัฒนาสังคมไทย จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำแตกต่างในเรื่องชนชั้นในสังคมให้น้อยลง มีความเสมอภาคเป็นธรรมแก่สังคม (สัมภาษณ์, พระครูประโชติจิรยาภรณ์, 10 มีนาคม 2568)

5) ปรึกษา ในยามที่เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน พระสงฆ์ คือ ที่ปรึกษาที่ดีของพุทธศาสนิกชน แก้ปัญหาด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยจิตใจ พระสงฆ์จึงเป็นที่พึ่งทางจิตใจเสมอมา การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแนวพุทธแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือแบบรายบุคคล และแบบกลุ่ม หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กลุ่มจิตวิทยาพัฒนาการและการปรึกษาแนวพุทธ ทั้งสองรูปแบบมีวัตถุประสงค์ในการทำงานเหมือนกัน จำแนกออกเป็น 2 มิติ คือ มิติการพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคล (personal growth) และมิติการแก้ปัญหา (problem solving) มิติการพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคล เป็นมิติที่ขยายโลกทัศน์ของผู้รับบริการให้กว้างมากขึ้น และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องต่อโลกและชีวิต สอดคล้องกับหลักของธรรมชาติที่กล่าวไว้ในหลักธรรมทางพุทธศาสนา ส่วนมิติการแก้ปัญหาเป็นมิติการทำงานกับปัญหาที่เป็นประเด็นค้างอยู่ในจิตใจของผู้รับบริการ จนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องต่อปัญหา และจัดการกับปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับความ เป็นจริงของโลกและชีวิต (สัมภาษณ์, พระอธิการคมสัน สุจิตโต, 12 มีนาคม 2568)

6) มีส่วนช่วยสังคม การช่วยสังคมนั้น พระสงฆ์ถือว่ามียุทธศาสตร์อย่างยิ่ง เช่น การบริจาคปัจจัย การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การแสดงธรรม การประสานงานเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวม ดังต่อไปนี้

(1) การมีส่วนร่วมทางด้านพิธีกรรมทางศาสนา โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วม ทางด้านพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

- มีการเข้าไปรับบิณฑบาตข้าวสาร อาหารแห้ง เนื่องทางเทศกาลหยุดยาว เช่น เทศกาลวันขึ้นปีใหม่ เทศกาลวันสงกรานต์ เป็นต้น มีการให้ศีลให้พร และมีการประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ให้แก่พนักงานในโรงงานก่อนเดินทางกลับบ้าน เพื่อความเป็นสิริมงคลในชีวิต เป็นการปลุกจิตสำนึก ไม่ให้ประมาทให้เดินทางกลับบ้านอย่างปลอดภัย และมาทำงานปลอดภัย

- การทำบุญเนื่องในโอกาสสำคัญของบริษัท เช่น ครบรอบวันก่อตั้งบริษัท จะมีการนิมนต์พระสงฆ์เข้ามาถวายภัตตาหารเช้า-เพล โดยมีการอาราธนาศีล 5 รับศีล และพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ สวดพระปริตร กล่าวสัมโมทนียกถา สอดแทรกหลักธรรมสำหรับดำเนินชีวิตประจำวัน และประพรมน้ำพระพุทธมนต์ (สัมภาษณ์, พระอธิการเจย์ เตชวโร, 13 มีนาคม 2568)

(2) การมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม โดยการเข้าไปบรรยาย ธรรม ปาฐกถาธรรม แนะนำเกี่ยวกับวัตรปฏิบัติของชาวพุทธในเบื้องต้น เช่น การบูชาพระ การทำบุญให้ทาน รักษาศีล ศาสนพิธีต่างๆ การสวดมนต์ไหว้พระ มีการตั้งคำถาม ปูฉา วิสัชนา และเสริมด้วยการนั่งสมาธิ แนะนำการใช้ชีวิตอยู่ในโรงงาน ความซื่อตรง ตรงต่อการทำงาน ตรงต่อตัวเอง ตรงต่อเวลา มีความสุขและเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม บริษัทมีการนิมนต์พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียงมาบรรยายธรรม (สัมภาษณ์, พระครูบุญคุณาทร, พระสังฆาธิการ, 11 มีนาคม 2568)

5. องค์ความรู้จากการศึกษา

ผลจากการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ” ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

5.1 เป็นต้นแบบ (Prototype) พระสงฆ์เป็นที่เคารพบูชา (ที่พึงบวช) การสอนธรรม (แสดงธรรมเทศนา) ปฏิบัติตนตามหลักพระธรรมวินัย และจริยวัตร สืบสานคำสอนของพระพุทธเจ้า และเป็นแบบอย่างที่ดีได้

5.2 เป็นนักพัฒนา (Developer) พระสงฆ์มีการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด นำพาร่วมกิจกรรมในการพัฒนา สัมพันธ์กับสังคมด้วยการพัฒนาการส่งเสริมกิจกรรมที่ดีมีคุณค่าแก่สังคม เป็นที่ปรึกษาที่ดีของพุทธศาสนิกชน แก้ปัญหาด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยจิตใจ

5.3 เป็นนักจิตอาสา (Volunteer) พระสงฆ์มีการช่วยเหลือสังคม มีบทบาทอย่างยิ่งในสังคม การบริจาคปัจจัย การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การแสดงธรรม การประสานงานเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวม การมีส่วนร่วมทางด้านพิธีกรรมทางศาสนา ให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรม

6. สรุป

บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชน ได้แก่ 1) บทบาทเป็นผู้นำของคนในสังคม พระสงฆ์ในทุกๆ สมัยถือว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ความน่าเชื่อถือ และเป็นที่เคารพของคนในสังคม 2) บทบาทเป็นครูของคนในสังคม คนในสังคมจึงพากันเข้าไปศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ในกำแพงวัดพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้อยู่ภายในวัด จึงทำหน้าที่เป็นครูสอนคนในสังคมโดยปริยาย และ 3) บทบาทที่ถูกกำหนดโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย ฐานะของตำแหน่ง กฎระเบียบหน้าที่ความรับผิดชอบ สิทธิและข้อผูกพัน

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ ได้แก่ 1) ที่พึงบวช คือพระสงฆ์เป็นหนึ่งในรัตน 3 เป็นสิ่งที่เคารพนับถือบูชาสูงสุดในพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจ 2) สอนธรรม คือพระสงฆ์นอกจากมีหน้าที่ในการศึกษาและปฏิบัติพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วยังมีหน้าที่สำคัญในการ

ประกาศเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอน 3) นำปฏิบัติ คือ พระสงฆ์เมื่อศึกษาเข้าใจในธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าแล้ว จะต้องปฏิบัติ ปฏิบัติข้อตรง ปฏิบัติถูกต้องและปฏิบัติชอบในธรรมวินัย 4) พัฒนา คือ พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ช่วยเหลือดำเนินการและให้คำปรึกษา 5) ปรีกษาคือ คือ พระสงฆ์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็น อย่างดีเป็นที่เชื่อถือศรัทธามาและมีสถานที่อยู่แน่นอนสำหรับสังคมไทย และ 6) มีส่วนช่วยสังคม การช่วยสังคมของพระสงฆ์ ไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สอนรู้จักขยันหมั่นเพียร สอนให้รู้จักเก็บออมรู้จักประหยัด

วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ มีดังนี้ 1) ที่พึงบวช คือ พระสงฆ์ในเขตพื้นที่ เป็นที่เคารพบูชาของคนในชุมชน ที่เรียกว่า “สรณะ” 2) สอนธรรม คือ การสอนธรรม (แสดงธรรมเทศนา) ถือเป็นอีกบทบาทหนึ่งที่พระสงฆ์จะพึงกระทำ 3) นำปฏิบัติ คือ เมื่อมีการศึกษาพระธรรมแสดงธรรมเทศนาแล้ว พระสงฆ์ได้มีการนำพาให้ชาวบ้านนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 4) พัฒนา คือ พระสงฆ์ในเขตตำบลเพ็ญราม และตำบลใกล้เคียงมีบทบาทอย่างยิ่งในการนำพาพร้อมกิจกรรมในการพัฒนา “บ้าน วัด ราชการ” หรือที่เรียกว่า “บวร” 5) ปรีกษาคือ คือ ในยามที่เกิดปัญหาในหลาย ๆ ด้าน พระสงฆ์ คือ ที่ปรึกษาที่ดีของพุทธศาสนิกชน แก้ปัญหาด้วยกาย ด้วยวาจา และด้วยจิตใจ และ 6) มีส่วนช่วยสังคม คือ การช่วยสังคมนั้น พระสงฆ์ถือว่ามีบทบาทอย่างยิ่ง เช่น การบริจาคปัจจัย การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ การแสดงธรรม การประสานงานเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2540). *พจนานุกรมศัพท์และเทคนิคทางศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

จิต ส้ารวมจิต. *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ* (สัมภาษณ์). รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเพ็ญราม หมู่ที่ 9 บ้านพญาราม ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. 10 มีนาคม 2568.

ทวีศักดิ์ สาสงเคราะห์. (2556). *การออกแบบลวดลายผ้าทอแบบร่วมสมัยเพื่อการประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์เครื่องทอชุมชนทอผ้าวัดไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. รายงานศึกษา. คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

นวลลออ ทินานนท์. (2544). *รายงานการวิจัย การศึกษางานหัตถกรรมพื้นบ้านในจังหวัดนครนายก*. กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พระครูกิตติจารุวรรณ. *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชน* (สัมภาษณ์). เจ้าอาวาส วัดระกาไกรสร ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. 11 มีนาคม 2568.

พระครูบุญคุณาทร. *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ* (สัมภาษณ์). เจ้าอาวาส วัดห้วยตะพาน ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. 11 มีนาคม 2568.

- พระครูประโชติจิรยาภรณ์. *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชน* (สัมภาษณ์). เจ้าอาวาส วัดเพ็ญราม เจ้าคณะตำบลเพ็ญราม-กาเกาะ ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. 10 มีนาคม 2568.
- พระครูสมุห์วิโรจน์ คุณวีโร (ต้นบริบูรณ์). (2563). *พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษา อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี*. วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ. ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน).
- พระมหาณรงค์ศักดิ์ สุนโต (สุนต์) และคณะ. (2567). *บทบาทของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบัน*. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน. ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มีนาคม).
- พระสุภาพ สุภาโว (บัวบรรจง). (2561). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลยางค้อม อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช*. วารสารมหาจุฬานาครพรรณ์. ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม).
- พระเสรีจ อินทพลญ. *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ* (สัมภาษณ์). ผู้รักษาการแทน เจ้าอาวาส วัดกุศรัทธาราม ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. 10 มีนาคม 2568.
- พระอธิการคมสัน สุจิตโต. *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ* (สัมภาษณ์). เจ้าอาวาส วัดชัยบุรี ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. 12 มีนาคม 2568.
- พระอธิการเจย เตชวโร. *วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชนวิถีพุทธ* (สัมภาษณ์). เจ้าอาวาส วัดระกาคุนาราม ตำบลกาเกาะ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. 13 มีนาคม 2568.
- พินิจ ลาภนันทน์. (2529). *บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันศึกษาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2544). *อบรมพระธรรมทูต*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานมูลนิธิและธรรมสภา.
- มโน พิสุทธิรัตนานนท์. (2539). *หัตถกรรมชุมชน*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2539). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อักษรเจริญทัศน์
- วัฒน์ จุฑะวิภาต. (2545). *หัตถกรรมชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สปีปะระภา.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2536). *มรดกพื้นบ้าน*. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- เสาวลักษณ์ สำรวมจิต. *บทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมงานหัตถกรรมชุมชน* (สัมภาษณ์). หมู่ที่ 9 บ้านพลูาราม ตำบลเพ็ญราม อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. 10 มีนาคม 2568.

อิทธิพลความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทข่างปี อำเภอสือขรุหมี่ จังหวัดสุรินทร์ Influence of Buddhist beliefs in Chang Pi Castle, Srikhoraphum District, Surin Province

พระครูพิบูลพัฒน์ประสูต¹, พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ²

^{1,2}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, สุรินทร์, ประเทศไทย

Phrakhruphibunphatthanprasut¹, Phrakhrupariyathiwisutthikun²

^{1,2}Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus, Surin, Thailand

✉: Kumarny2527@gmail.com
(Author Corresponding Email)

Received: 08 March 2025; Revised: 26 March 2025; Accepted 27 March 2025

© The Author(s) 2025

บทคัดย่อ

ความเชื่อ เป็นการยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็นสถานที่ บุคคล วัตถุ สิ่งของ ทั้งสิ่งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน และแสดงความจงรักภักดี ศรัทธาเลื่อมใส โดยไม่ต้องหาเหตุผลมา ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อซึ่งมุ่งเน้นพระรัตนตรัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา วิธีแห่งความเชื่อทางศาสนา มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต หลักคำสอนทาง วิธีเชื่อทางศาสนาในฐานะเป็นสถาบัน วิธีเชื่อทางศาสนามีบทบาทสำคัญในการทำให้บุคคลมีที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวด้านจิตใจ เป็นต้น บ้านข่างปี หมู่ที่ 1 ตำบลข่างปี อำเภอสือขรุหมี่ จังหวัดสุรินทร์ เดิมมีคนที่ชื่อ “ปี” เรียกกันว่า “ตาปี” เป็นคนปั้นหม้อไหของหมู่บ้านที่มีฝีมือมากในการปั้น จึงเรียกต่อ ๆ กันมาว่า “บ้านตาปี” ภายหลังจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของช่างปั้นว่า “บ้านข่างปี” ปราสาทข่างปีเป็นโรงพยาบาล (อโรคยาศาล) หนึ่งในจำนวน 102 แห่ง ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรขอมโบราณโปรดให้สร้างขึ้น ราวพุทธศตวรรษที่ 18 พบโบราณวัตถุจำนวนมาก ส่วนหนึ่งนำไปเก็บรักษาไว้ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุรินทร์ อีกส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้ที่วัดบ้านข่างปี อิทธิพลความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทข่างปี อำเภอสือขรุหมี่ จังหวัดสุรินทร์ มี 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) คุณค่าด้านร่างกาย ในสมัยก่อนสถานที่แห่งนี้เป็นสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาล เพื่อให้ผู้คน ได้แวะมาพักรักษาตัวหรือเรียกว่า “อโรคยาศาล” 2) คุณค่าด้านจิตใจ โดยชาวพุทธจะมานอนบานที่ปราสาทข่างปี เพื่อขอให้หายป่วย ซึ่งก็ปรากฏว่าหายป่วยไปหลายราย และมีคุณค่าทางจิตใจ 3) คุณค่าในด้านสังคม งานประจำปีมีการจัดเครื่องบวงสรวงทุกปี ซึ่งมีชาวอำเภอสือขรุหมี่และประชาชนใกล้เคียงมาร่วมพิธีเป็นอันมาก ทำให้ได้เห็นถึงพลังสามัคคีในการร่วมมือร่วมใจช่วยกันของชุมชนในอำเภอสือขรุหมี่ และ 4) คุณค่าในด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านศิลปวัฒนธรรมของคนสุรินทร์

คำสำคัญ : ความเชื่อ, พระพุทธศาสนา, ปราสาทข่างปี, อโรคยาศาล, วัฒนธรรม

Abstract

Belief refers to the acceptance or reverence of certain entities—whether places, people, or objects, tangible or intangible—often embraced with loyalty and faith without the need for rational explanation. In Buddhism, belief is centered on the Triple Gem and the core teachings of the Dhamma, playing a vital role in daily life as a source of spiritual grounding. Chang Pi Village, located in Moo 1, Chang Pi Subdistrict, Srikhoraphum District, Surin Province, was named after a skilled potter known as “Ta Pi,” later becoming known as “Chang Pi Village.” The Chang Pi Castle (Prasat Chang Pi) is one of 102 Arokayasala (healing temples or hospitals) built by King Jayavarman VII of the ancient Khmer Empire around the 18th Buddhist century. Many ancient artifacts have been discovered there, some preserved at the Surin National Museum and others kept at Wat Chang Pi. The influence of Buddhist beliefs at this site can be identified in four dimensions: (1) Physical value – the site served as a medical healing center or “Arokayasala” for the sick; (2) Spiritual value – locals believe prayers offered at the site can result in healing, providing emotional and psychological comfort; (3) Social value – annual worship ceremonies foster community unity as locals gather in large numbers; and (4) Artistic and cultural value – the site stands as a location of Buddhist cultural tourism, reflecting the artistic and religious heritage of Surin Province.

Keywords: Belief, Buddhism, Prasat Chang Pi, Arogyasala, Culture

1. บทนำ

ชาวพุทธเชื่อว่าศาสนาของพระพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน จะมีอายุยืนยาวถึง 5,000 ปีและหลังจากที่พุทธกาลคือตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป พระพุทธศาสนาจะค่อยๆเสื่อมไปโดยลำดับ ความเสื่อมดังกล่าวขึ้นอยู่กับปัจจัยหลังสองประการคือ ปัจจัยภายนอกได้แก่การทำลายล้างโดยบุคคลต่างศาสนาจะเป็นด้วยศึกสงครามและปัจจัยภายใน คือ “การทำลายโดยชาวพุทธเอง” หลายปีผ่านมามีผู้แต่งกายเลียนแบบสงฆ์ (ลักเพศ) มีพฤติกรรมเป็นข่าวดังพาดหัวหนังสือพิมพ์หลายครั้ง จนญาติโยมที่ศรัทธากล้าแข็งในศาสนา บางท่านถึงกับศรัทธาถอยหันหลังให้วัดความจริงแล้ว พุทธศาสนาไม่เสื่อม แต่บุคคลต่างหากที่เสื่อม ปัญหาอยู่ที่ว่าบุคคลที่เสื่อมนั้นใช้รูปแบบและรูปแบบของศาสนาเป็นเครื่องมือหากินหาผลประโยชน์บนพื้นฐานศรัทธาของชาวบ้าน ฝ่ายชาวบ้านเอง รู้ทั้งรู้จักปล่อยเลยตามเลยเข้าทำนอง “ชั่วช่วงซีตี่ช่วงสงฆ์” อย่างนี้สถานการณ์ของพุทธศาสนาคงจะย่ำแย่คนทำบุญก็ต้องเลือกให้เหมาะทั้งบุคคล และกาลเทศะ ไม่เปิดโอกาสให้พวกหม่มผ้าเหลืองหากินอย่างลอยนวล นักบวชหากินที่ประพฤติดะเมิดพระธรรมวินัยอย่างชัดแจ้ง มีโทษเพียงให้สึกกฎหมายบ้านเมืองไม่มีสิทธิ์ไปลงโทษอะไรได้ที่หลอกลวงชาวบ้าน ผูกดวงสะเดาะเคราะห์ หากินกันเป็นล่ำเป็นสันหรือใช้สถานที่วัดเป็นแหล่งหากินในรูปแบบต่างๆก็ไม่มีใครทำอะไรได้ (दनัย ไชโยธธา, 2538: 49) ภัททิยาธิมเรวัตได้กล่าวถึงมูลเหตุของการเกิดความเชื่อที่เกิดจากมนุษย์มีปัญหาทางด้านจิตใจ และความไม่รู้ไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ในสภาพใดสังคมแบบไหน ภาวะจิตของมนุษย์จะมีความรู้สึกไม่สบายใจไม่มั่นคงต่อชีวิตตนเองความเชื่อนี้จะช่วยให้กำลังใจช่วยรักษาจิตใจให้กับมนุษย์ช่วยตอบคำถามที่มนุษย์ไม่สามารถหาคำตอบได้ (ภัททิยาธิมเรวัต, 2540: 5-12)

ปราสาทข่าปี ตำบลข่าปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เป็นอโรคยศาล (อโรคยศาลา หรือโรงพยาบาล) หนึ่งในจำนวน 102 แห่ง ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรขอมโบราณ โปรดให้สร้างขึ้น

ตั้งอยู่ที่บ้านช่างปี ตำบลช่างปี อำเภอสือขภูมิ จังหวัดสุรินทร์มีอายุในราวพุทธศตวรรษที่ 18 มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ก่อด้วยศิลาแลง และหินทราย ตั้งแต่ปี 2553 กรมศิลปากร ได้ทำการบูรณะปราสาทช่างปี พบโบราณวัตถุจำนวนมาก ส่วนหนึ่งนำไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุรินทร์ อีกส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้ที่วัดช่างปี

บ้านช่างปี หมู่ที่ 1 ตำบลช่างปี อำเภอสือขภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนโบราณพันปีประวัติความเป็นมาของบ้านช่างปี ตามที่เรารู้ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมา ว่าบ้านช่างปีในอดีตนั้นเคยเป็นแหล่งชุมชนของเขมรโบราณ จากการสำรวจเท่าที่พบแหล่งโบราณสถานที่สำคัญในชุมชนหมู่บ้านนั้นคือ องค์ปราสาทที่เป็นรูปแบบการสร้างโดยอารยธรรมขอมโบราณ ซึ่งเป็นภาษาเขมรเรียกว่า “ปราสาทเจียงแป้ย” (สัมภาษณ์, เฉลียว ปิ่นเพชร, 14 มีนาคม 2568.)

จากข้อมูลการศึกษาเรื่อง “อิทธิพลความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทช่างปี อำเภอสือขภูมิ จังหวัดสุรินทร์” ที่ผ่านมาและข้อมูลการจัดแบ่งลักษณะร่องรอยของบ้านเมืองโบราณในบริเวณใกล้เคียงเบื้องต้น ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ผู้ศึกษาได้ใช้ข้อมูลดังกล่าวในการสรุปเลือกพื้นที่ศึกษาในเขตปราสาทช่างปี ตำบลช่างปี อำเภอสือขภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากในพื้นที่นี้ได้มีการค้นพบรูปเคารพอยู่ในบริเวณอารยศาลา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับอารยศาลา ในการศึกษาศาสนสถานประจำโรงพยาบาลในจังหวัดอื่น ๆ ต่อไปในอนาคตได้

2. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อ

ความเชื่อ เป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ คำว่า “ความเชื่อ” นั้น มักใช้กันใน ภาษาที่แตกต่างกันไป เช่น ความเชื่อ หรือ ศรัทธา หรือ สัทธา ในภาษาอังกฤษ ก็มักพบเห็นคำว่า Believe บางทีก็เห็นคำว่า Faith

2.1 ความหมายของความเชื่อ

ชนสุรินทร์ ได้ให้ความหมายของ “ความเชื่อ” ว่า หมายถึง “การยอมรับนับถือโดย ปราศจากความคลางแคลงใจ” หรือ “ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า” ส่วนความหมายในภาษาบาลี สันสกฤตนั้น ท่านแปลง่าย ๆ ว่า “สัทธา” หรือ “ศรัทธา” หมายถึง ความเชื่อ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2555 ได้ให้ความหมายของ คำว่า “สัทธา” ว่า หมายถึง ความเชื่อ, ความเลื่อมใส และได้ให้ความหมายของคำว่า “ศรัทธา” ว่า หมายถึง ความเชื่อ, ความเลื่อมใส บางที่ใช้กับคำ ประสาทะ เป็น ศรัทธาประสาทะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1205)

พระวิศิษฐ์ สุมโน (แทบทาม) ได้กล่าวถึงความเชื่อ ว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับอัน เกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม แม้ว่าพลังอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านี้ ไม่สามารถจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคม หนึ่งยอมรับและให้ความยำเกรง (พระวิศิษฐ์ สุมโน (แทบทาม), 2556)

สรุปได้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็นสถานที่ บุคคล วัตถุ สิ่งของ ทั้งสิ่งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน และแสดงความจงรักภักดี ศรัทธาเลื่อมใส โดยไม่ต้องหาเหตุผล มาอธิบาย อาจจะมีหลักฐานพิสูจน์ให้เห็นจริง หรืออาจจะพิสูจน์ไม่ได้ก็ได้

2.2 ประเภทของความเชื่อ

เรื่องของความเชื่อนั้น มีหลากหลายประเภท เช่น เชื่อเกี่ยวกับการตายแล้วเกิดใหม่ เชื่อ ว่าผีมีจริง หรือไม่มี เชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม เชื่อเรื่องการตั้งชื่อ เชื่อเรื่องนรกสวรรค์ เป็นต้น ซึ่ง ประเภทของความเชื่อนี้ ได้แบ่งประเภทของคติความเชื่อไทยออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่

2.2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ได้แก่ ความเชื่อถือปรากฏการณ์ต่างๆ ของธรรมชาติที่มนุษย์ยังไม่สามารถอธิบายได้ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับกำเนิดโลกและจักรวาลและสรรพสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ

2.2.2 ความเชื่อเรื่องการเกิด การตาย และช่วงเวลาที่สำคัญในชีวิต มักแสดงออกมาในรูปแบบของพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต เช่น การทำขวัญเดือน การโกนจุก การบวช การแต่งงาน การตาย เป็นต้น

2.2.3 ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีการนับถือผี สามารถแบ่งประเภทของผีได้ 4 ประเภท คือ 1) เจ้าพ่อ มีหน้าที่ให้ความคุ้มครองคนและสถานที่ 2) หลักเมือง หมายถึงผู้พิทักษ์เมือง มีความเชื่อว่า เมื่อสร้างสถานที่ใดขึ้นมาจะต้องมีผีคอยเฝ้าอยู่ ทำให้เกิดการสร้างศาลหลักเมืองขึ้น 3) เลื้อบ้าน หมายถึงภูติผีที่คุ้มครองหมู่บ้าน คอยเป็นผู้ช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ชาวบ้าน จะมีการสร้างศาลไว้ โดยทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีความเคารพเชื่อถือมากกว่าชาวบ้านในภาคกลาง และจะมีพิธีกรรมในการไหว้ผีเหล่านี้ปีละสองครั้ง และ 4) ผีเรือน หมายถึงผู้รักษารักษาบ้าน คอยคุ้มครองคนในบ้าน แต่ถ้าทำให้ผีโกรธก็อาจก่อให้เกิดทุกข์ภัยแก่คนในบ้านได้ การเชื่อถือผีเรือนยังมีอยู่มากใน ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และบางหมู่บ้านในภาคกลาง ส่วนคนในเมืองและในหมู่บ้านภาค กลางส่วนใหญ่จะหันไปนับถือพระภูมิเจ้าที่ ซึ่งเป็นอิทธิพลของศาสนาพุทธและฮินดูแทน

2.2.4 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เป็นความเชื่อต่าง ๆ เมื่อคนไทยนับถือพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว

2.2.5 ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ เป็นความเชื่อดั้งเดิมก่อนที่จะมีการนับถือพุทธศาสนา แบ่งได้หลายอย่าง เช่น ไสยศาสตร์ที่มีจุดประสงค์ในทางไม่ดี (black magic) ไสยศาสตร์ที่มีจุดประสงค์ ในทางดี (white magic) ไสยศาสตร์เกี่ยวกับคาถาอาคมหรือเครื่องรางของขลัง เป็นต้น

2.2.6 ความเชื่อเกี่ยวกับครวเรือนและที่อยู่อาศัย เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องใช้ไม้สอยในครวเรือนว่ามีผีประจำอยู่ ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารการกิน ความเชื่อเกี่ยวกับสถานที่ตั้งบ้านเรือน และการก่อสร้างบ้านเรือน ที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับผีสง โฉลก โชคเคราะห์ต่าง ๆ เป็นต้น

2.2.7 ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีวะ เช่น เชื่อว่าบางอาชีพอาจต้องมีการศึกษาจากครูหรือต้องมีการเสี่ยงอันตราย ทำให้ต้องมีพิธีไหว้ครู พิธีลงครู เป็นต้น

2.2.8 ความเชื่อที่มีลักษณะผสมผสานกับความเชื่อต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ไม่สามารถแยกศึกษาได้ (สัมภาษณ์, พระครูสังฆรักษ์สำเร็จ กตอุโร, 11 มีนาคม 2568.)

2.3 ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

เนื่องจากคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาตั้งแต่บรรพบุรุษ ความเชื่อจึงมุ่งเน้นพระรัตนตรัย หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ได้แก่

2.3.1 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ใครทำกรรมใดไว้ ผลกรรมนั้นจะตามสนอง ซึ่งมีความเชื่อว่า ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ ประเด็นสำคัญของความหมายของคำว่าศรัทธาที่ตรัสแสดงไว้ในแต่ละพระสูตรล้วนตรงกันคือ "เชื่อพระปัญญา เครื่องตรัสรู้ของตถาคต" อย่างไรก็ตาม ลักษณะศรัทธาที่ประกอบด้วยเหตุผลและ ปัญญาตามหลักพระพุทธศาสนานั้น พระอรรถกถาจารย์ได้จำแนก ศรัทธาออกเป็น 4 ประเภท คือ

- กัมมสัทธา คือ เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อสาระสำคัญของกฎแห่งกรรมที่ว่า "ทำดีต้องได้รับ ผลดีจริง ทำชั่วต้องได้รับผลชั่วจริง" ดังธรรมภาษิตที่ว่าบุคคลใดทำกรรมใดไว้ เขาย่อมเห็นกรรม เหล่านั้นในตน ผู้ที่ทำกรรมดี ย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว บุคคลหวนพิชเช่นใด ย่อมได้รับผลเช่นนั้น

- วิปากสัทธา คือเชื่อว่าวิบากหรือผลของกรรมมีจริง เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้ว ต้องมีผล และมีผลต้องมีเหตุ ผลที่เกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว ไม่มีใครหลบเลี่ยงวิบากแห่งกรรมชั่วของตนได้เลย

- กัมมัสสกตาสัทธา คือเชื่อว่าแต่ละชีวิตมีกรรมเป็นของตน ใครจะดีหรือชั่ว ก็เพราะ การกระทำของตนเอง ไม่มีใครหรือสิ่งใดมาบันดาลให้เป็นไป ดังพระพุทธองค์ตรัสไว้ใน จูฬกัมมวิภังค สูตร ว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย

- ตถาคตโพธิสัทธา คือเชื่อมั่นในองค์พระตถาคตว่า ทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยปราศจากความสงสัยใด ๆ ทั้งสิ้น ปักใจเชื่อว่าพระพุทธองค์ทรงพระคุณสมบูรณ์พร้อม ทั้ง 9 ประการ

2.3.2 ความเชื่อเรื่องตายแล้วเกิดใหม่ สัตว์โลกทั้งหลายย่อมเวียนว่ายตายเกิดวัฏสงสาร ตามผลแห่งกรรมของตน เป็นความเชื่อตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

2.3.3 ความเชื่อเรื่องกฎแห่งธรรมชาติ

2.3.4 ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (สัมภาษณ์, พระอริการประหยัด ตปสีโล, 11 มีนาคม 2568)

2.3.5 ความเชื่อเกี่ยวกับวิทยาคม เป็นความเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับที่เหนือธรรมชาติ ไม่สามารถพิสูจน์ทราบได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ แยกออกได้เป็น 2 เรื่อง คือ 1) ความเชื่อเรื่องเวทมนตร์ คาถา เป็นจำพวกตัวอักษรหรืออักขระที่ผูกเป็นข้อความ ถือว่ามีอำนาจลึกลับแฝงเร้นอยู่ เมื่อนำไปใช้ ตามที่กำหนด เช่น คาถาอาคมนำไปบริกรรม เสกเป่าหรือสวด เชื่อว่าจะเกิดความรู้สึกดีสึทธิ์หรือเกิด ความขลัง ปัจจุบันความเชื่อประเภทนี้ได้ลดน้อยลง ด้วยเหตุความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามาแทนที่ 2) ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เป็นความเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ ประดิษฐ์ขึ้น เชื่อว่า สามารถป้องกันอันตราย ยิงแทง ฟันไม่เข้า ตัวอย่างเช่น เหล็กไหล เขี้ยวเสือ เป็นต้น

2.3.6 ความเชื่อเรื่องผีसांगเทวดา สิ่งลึกลับที่มองไม่เห็นตัวตน ถือว่ามีอิทธิฤทธิ์และอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถให้คุณให้โทษก็ได้ สิ่งเหล่านี้ ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถหาบทสรุปได้แน่ชัด ว่ามีจริงหรือไม่ บางครั้งในสิ่งที่เกิดขึ้นก็มีเหตุอันน่าเชื่อถือ

2.3.7 ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ หมายถึง วิชาว่าด้วยการพยากรณ์ โดยอาศัยดาราศาสตร์เป็นหลัก ความเชื่อเช่นนี้ปรากฏแพร่หลายในทุกชนชั้นของสังคมไทย จนกระทั่งมีการเรียนการสอน สืบทอดอย่างเป็นทางการ และยึดถือเป็นอาชีพ

2.3.8 ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หมายถึง ความเชื่อประเภทนี้น่าจะเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับคนไทยมาแต่ อดีต ส่วนมากจะพบเห็นได้จากพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมือง พระเครื่อง รูปเหมือนพระสงฆ์ที่เคารพเลื่อมใส เป็นพระเกจิอาจารย์ อาจกล่าวรวมไปถึงศาลปู่ตา ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ ความเชื่อประเภทนี้ยังคงมีปรากฏให้เห็นในสังคมไทยยุคปัจจุบัน ความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อยู่คู่กับ คนไทยมาช้านาน ความเชื่อและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เปรียบเสมือนกำลังใจในการใช้ชีวิตอยู่ของคนไทย เพราะ คนไทยแต่โบราณมา จะมีการเข้าวัด หรือมีเทศกาลอะไร ก็จะไปเข้าวัด ทำบุญ และเชื่อเรื่อง ผีสาง นางไม้ เทวดา มีการบนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่อยู่ตามต้นไม้ที่มีอายุยืนยาว มีการสร้างศาลพระภูมิหน้าบ้าน เพื่อให้ผีบ้านผีเรือน ช่วยปกป้องรักษาบ้าน และยังมีการเชื่อเรื่องผีในรูปแบบต่าง ๆ

2.4 ความสำคัญของความเชื่อ

วิถีแห่งความเชื่อทางศาสนา มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ของผู้คนในโลก อาจประมวลกล่าวได้ดังนี้

2.4.1 หลักคำสอนทางศาสนา เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมและวิธีการคิดของบุคคลในสังคม บุคคลเกิดมาในชุมชน นับถือศาสนาใด เขา/เธอก็จะมีพฤติกรรมคล้าย ๆ กันกับบุคคลอื่นที่นับถือ ศาสนาเดียวกัน และมีความคิดอ่านไปตามคำสั่งสอนของศาสนานั้น ๆ เช่น ชาวฮินดูก็จะเชื่อเป็นแบบ ชาวฮินดู ชาวพุทธก็จะมีพฤติกรรมและความคิดอ่านเป็นแบบพุทธ คือ ไม่เชื่อในพระเจ้า เชื่อกรรม ละ เว้นบาป ทำบุญสร้างกุศล ทำวัตรสวดมนต์แบบพุทธ หรือชาวคริสต์ก็จะมีผลพวงและความคิด อ่านแบบคริสต์ เช่น นิยมไปโบสถ์ในวันอาทิตย์ มีความเชื่อในพระเจ้าและบาปกำเนิด (original sin) เป็นต้น

2.4.2 วิถีเชื่อทางศาสนาในฐานะเป็นสถาบัน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชนและศาสนิกชนของศาสนานั้น ๆ และมีบทบาทสำคัญในการนำหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนามาใช้อบรมสั่งสอนบุคคลผู้เลื่อมใสศรัทธาในด้านต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติตน การศึกษา การพัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิต และบุคลิกภาพ การส่งเสริมสติปัญญาและความรอบรู้ในเรื่องชีวิตและการแก้ปัญหาชีวิต

2.4.3 วิถีเชื่อทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการทำให้บุคคลมีที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวด้านจิตใจ มีแนวปฏิบัติเพื่อความสำเร็จในสิ่งพึงปรารถนา และแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีความสำคัญในการให้หลักเกณฑ์และแนวทางประพฤติปฏิบัติที่ดีที่เป็นศีลธรรมและจริยธรรมในการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม อันนำมาซึ่งความสงบสุข

2.4.4 วิถีเชื่อทางศาสนาในฐานะเป็นเรื่องของจิตใจและอารมณ์ มีอิทธิพลในการจูงใจและผูกใจคนไว้ได้อย่างแนบแน่น ให้ยึดมั่นในหลักธรรมคำสอนของศาสนา โดยอาศัยศรัทธาและอำนาจลึกลับบางอย่างที่อาจบันดาลให้เกิดสุขหรือทุกข์แก่บุคคลได้ (สัมภาษณ์, พระอธิการสมศักดิ์ ปชโชโต, 14 มีนาคม 2568)

2.4.5 วิธีเชื่อทางศาสนามีอิทธิพลต่อการยึดเหนี่ยวสังคมชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
มีสาเหตุมาจากผู้คนยึดมั่นในคำสั่งสอนเดียวกันประกอบพิธีกรรมร่วมกัน ทำให้ผู้คนในสังคมนั้น ๆ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามัคคีกันได้

2.4.5 วิธีเชื่อทางศาสนาเป็นวัฒนธรรมที่ผู้คนใช้เป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิต ในสังคมใด ถ้าผู้คนให้ความนับถือศาสนาใด พฤติกรรมของคนในสังคมนั้นก็จะแสดงให้ปรากฏตามหลัก คำสั่งสอน ตามพิธีกรรมที่ตนประกอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งแห่งวิถีชีวิต จึงส่งผลสะท้อนให้ผู้เชื่อแสดงออกต่อ ความรู้สึก และความเชื่อของตนมาทางศิลปะ วรรณกรรม คติธรรม และขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี

2.4.7 วิธีเชื่อทางศาสนา มีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมและสร้างสรรค์ให้เกิดผลงานมีค่า ในด้านศิลปะและวัฒนธรรมแก่สังคม สิ่งทีกล่าวนี้จะเห็นได้ที่ว่า สิ่งก่อสร้างที่นับว่ายิ่งใหญ่และ อัจฉริยะส่วนใหญ่เป็นศิลปะหรือสิ่งก่อสร้างเกี่ยวกับศาสนาหรือความเชื่อ วัฒนธรรมที่มีอยู่ในสังคมมีฐานที่มาจากศาสนาหรือความเชื่อของผู้คนเป็นส่วนใหญ่ (สัมภาษณ์, เอกสิทธิ์ สุวินัย, 14 มีนาคม 2568.)

3. ชุมชนบ้านช่างปี อำเภอสักรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ในการศึกษา เรื่อง “ชุมชนบ้านช่างปี อำเภอสักรภูมิ จังหวัดสุรินทร์” มีรายละเอียดดังนี้

3.1 บ้านช่างปี

บ้านช่างปี หมู่ที่ 1 ตำบลช่างปี อำเภอสักรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เดิมมีคนชื่อ “ปี” เรียกกันว่า “ตาปี” เป็นคนปั้นหม้อไหของหมู่บ้านที่มีฝีมือมากในการปั้น จึงเรียกต่อกันมาว่า “บ้านตาปี” ภายหลังจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของช่างปีว่า “บ้านช่างปี” มีผู้ใหญ่/กำนันมาแล้วประมาณ 14 คน ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันชื่อ “นายชัยณรงค์ ทองหล่อ” บ้านช่างปีเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ทำนาแปลงใหญ่ตามรูปแบบของการผลิตข้าวอินทรีย์ มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมการปั้นหม้อด้วยเตาเผาโบราณ ตามความเชื่อของชาวบ้านเกี่ยวกับการขุดพบเตาเผาโบราณบริเวณชุมชน รวมถึงเครื่องปั้นโบราณ รูปปั้นเทวรูป สิ่งศักดิ์สิทธิ์จำนวนมาก ณ บริเวณปราสาทช่างปี (สัมภาษณ์, เฉลียว ปิ่นเพชร, 14 มีนาคม 2568.)

3.2 ชุมชนโบราณบ้านช่างปี

ชุมชนโบราณพันปีประวัติความเป็นมาของบ้านช่างปี ตามที่เรารู้ทางประวัติศาสตร์ความเป็นมาว่า บ้านช่างปีในอดีตนั้นเคยเป็นแหล่งชุมชนของเขมรโบราณ จากการสำรวจเท่าที่พบแหล่งโบราณสถานที่สำคัญในชุมชนหมู่บ้านนั้นคือ องค์ปราสาทที่เป็นรูปแบบการสร้างโดยอริยธรรมขอมโบราณ มีนามปราสาทเป็นที่รู้จักนั้น ช่างปี ซึ่งเป็นภาษาเขมรเรียกว่า ปราสาทเจียงแป้ย เป็นสถาปัตยกรรมแบบขอมโบราณ โดยสันนิษฐานว่า ได้ก่อสร้างมาในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ราวต้นพุทธศตวรรษที่ 18 เป็นโบราณสถานที่ก่อสร้างรุ่งเรืองราวเดียวกันกับปราสาทศีขรภูมิ และปราสาทหินพิมาย ปราสาทช่างปีเป็นอารยศาลา สิ่งก่อสร้างนั้นประกอบด้วยองค์ปราสาทสี่เหลี่ยมจัตุรัส ก่อด้วยศิลาแลง หินทราย มีมุขทางทิศตะวันออกเฉียงใต้มีอาคารขนาดเล็กรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่เรียกว่า บรรณาลัย มีกำแพงล้อมรอบ ทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือ ปรากฏมีสระน้ำพื้นสระปูด้วยศิลาแลง มีน้ำใสสะอาดและเต็มตลอดทั้งปี ในความหมายว่า “อารยศาลา” นั้นหมายถึงสถานอันเป็นที่รักษาพยาบาล รักษาตัวของคนเจ็บป่วย ผู้รักษาจะมีความสามารถด้านการแพทย์แผนโบราณ

และตัวยามาจากเมืองใหญ่ คือ เมืองนครวัด ในราชอาณาจักรกัมพูชา เมืองพินาย เมืองละโว้ ภายในองค์ปราสาทจะประดิษฐานพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ไว้สำหรับการสักการบูชา และกระทำพิธีกรรมทางศาสนา จะมีรูปเคารพที่สำคัญในการรักษา เยียวยา และโรค นั่นคือ “พระโฆษชัยคุรุไวฑูรยประภา” รูปเคารพนี้มีความเชื่อว่าเพียงสัมผัสรูปประติมากรของพระองค์ก็จะหายป่วยได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2478: 20)

3.3 กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชนชาวบ้านช่างปี

จากข้อมูลที่ปรากฏได้กล่าวว่า ที่ตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้านช่างปี มีแหล่งโบราณสถาน และมีการขุดพบโบราณวัตถุมากมาย จึงเชื่อได้ว่าบ้านช่างปีแห่งนี้ เป็นชุมชนเขมรโบราณมาก่อน ที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอาณาบริเวณนี้นับเป็นเวลาหลายร้อยปีมาแล้ว และต่อมามีการผสมผสานทางความเชื่อวัฒนธรรมและเชื้อชาติระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ทำให้คนที่อาศัยอยู่ในบ้านช่างปี จะเรียกตนเองว่า “ขแมร์ลือ” โดยความหมายคือ “เขมรบน” และเรียกเขมรที่อยู่ในประเทศกัมพูชาว่า “ขแมร์กร้อม” ในความหมายว่า “เขมรด้า” ซึ่งในความหมายนี้อาจมาจากสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยที่มีผืนดินสูงลาดต่ำไปทางประเทศกัมพูชาในสมัยโบราณ บ้านช่างปียังคงเคยพากันไปหาเครื่องรางของขลังในประเทศกัมพูชา โดยการเดินเท้าและนั่งเกวียนตามเส้นทางลงไปท้องจอม อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ (สัมภาษณ์, พิศาล เค้ากล้า, 11 มีนาคม 2568)

การตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ เป็นชื่อทางราชการตั้งขึ้นให้ตรงกับคำว่า “บ้านช่างปี” เป็นชื่อเรียกหมู่บ้านของคนเขมรเดิมว่า “เสราะเจียงแปย” คำว่า “เสราะ” แปลว่า หมู่บ้าน, บ้าน คำว่า “เจียงแปย” เป็นภาษาเขมรมี 2 คำ คือ “เจียง” แปลว่า ช่าง “แปย” แปลว่า ปี ถ้ารวมเป็นประโยคเดียว ว่า “เจียงแปย” มีความหมายว่า ช่างชื่อแปย เมื่อนำมาเขียนเป็นภาษาไทย คำว่า “แปย” ออกเสียงยากเลยเพี้ยนเป็น “ปี” อาจจะสะดวกสำหรับคนไทยอ่านออกเสียง ตามสันนิษฐานจากโบราณสถาน คือ “ปราสาทช่างปี หรือ ปราสาทเจียงแปย” ชื่อหมู่บ้านน่าจะเรียกตามชื่อช่างที่สร้างปราสาทที่ชื่อ “ช่างแปย” (ช่างปี) มีคนบางส่วนในปัจจุบัน ได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า บ้านช่างปี น่าจะมาจากชื่อ “ช่างปั้นหม้อดิน” ที่ชื่อ “ปี” เพราะช่าง 30 ปี ที่แล้วมีการปั้นหม้อดินในบริเวณห้วยบ้านช่างปี จากการเล่าขานว่าบ้านช่างปี ที่มาตาปี เป็นช่างปั้นหม้อ ไห ถ้วย ชาม จากการค้นพบในที่นี้คือ การปรับปรุงแปลงนาใกล้ปราสาท และสระน้ำ ด้านทิศตะวันตก พบเตาเผาที่เปิดแล้วในสมัยนั้นแต่ก็ยังพบเศษไห กระปุกเคลือบรูปช่าง กระปุกในรูปร่างต่าง ๆ แตกหักเสียหายจำนวนมาก มีเศษอิฐที่ก่อเป็นเตาจำนวน 4-5 เตา เรียงกันจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก ปรากฏหลักฐานสำคัญว่า มีช่างปั้นหม้อจริงตามประวัติของหมู่บ้านช่างปี ในอดีตนั้นได้มีการค้าขาย และมีการติดต่อกับชุมชนอื่น ๆ ต่างที่ในการค้นพบ จึงเรียกชื่อว่า “หมู่บ้านช่างปี” ซึ่งข้อสันนิษฐานนี้ มีน้ำหนักมากกว่า เรื่องช่างที่สร้างปราสาท เพราะปราสาทนั้นมีการสร้างมาก่อนชื่อ “ช่างปั้นหม้อดิน” (สัมภาษณ์, วินัย โกการัตน์, 13 มีนาคม 2568)

4. ปราสาทช่างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ในการศึกษา เรื่อง “ปราสาทช่างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์” มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ประวัติความเป็นมา

ปราสาทช่างปีเป็นโรงพยาบาล (อโรคยศาล) หนึ่งในจำนวน 102 แห่ง ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรขอมโบราณโปรดให้สร้างขึ้น ตั้งอยู่ที่บ้านช่างปี ตำบลช่างปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์มีอายุใน

ราวพุทธศตวรรษที่ 18 มีผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ก่อด้วยศิลาแลง และหินทราย ประกอบไปด้วย ปราสาทประธานตั้งตรงกลาง ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้มีบรรณาลัย ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้ว ซึ่งมีโคปุระอยู่ทางด้านทิศตะวันออก นอกกำแพงทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือมีสระน้ำ ปราสาทแห่งนี้มีการค้นพบศิลปวัตถุเทวรูปประธานพระคเณศ กลับขนุนที่ยอดปราสาท ซึ่งมีความสมบูรณ์หลายชิ้น ศิลปวัตถุบางส่วนถูกนำไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสุรินทร์ สอบถามข้อมูล ตั้งแต่ปี 2553 กรมศิลปากร ได้ทำการบูรณะปราสาทช่วงปี พบโบราณวัตถุจำนวนมาก ส่วนหนึ่งนำไปเก็บรักษาไว้ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุรินทร์ อีกส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้ที่วัดบ้านช่วงปี

4.2 รูปแบบและแผนผัง

ปราสาทประธาน ก่อด้วยศิลาแลง แผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสย่อมุมไม้สิบสอง มีมุขยื่นออกไปทางทิศตะวันออกเป็นทางเข้า กรอบประตูทำด้วยหินทราย มีทางเข้าทางเดียว ส่วนที่เหลืออีก 3 ด้านทำเป็นประตูหลอก บริเวณทิศตะวันออกเฉียงใต้ของปราสาทประธานมีบรรณาลัย 1 หลัง สร้างด้วยศิลาแลง หันหน้าไปทางทิศตะวันตก แนวกำแพงแก้วสร้างด้วยศิลาแลง ล้อมรอบตัวปราสาท และบรรณาลัย มีโคปุระหรือซุ้มประตูทางเข้าด้านเดียว อยู่ทางด้านหน้าปราสาทประธาน ระหว่างโคปุระกับตัวปราสาทประธานมีทางเดินถึงกันสร้างด้วยศิลาแลง สระน้ำ กรูขอบสระด้วยศิลาแลง ตั้งอยู่นอกกำแพงทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของปราสาทประธาน รูปแบบแผนผังของอารยคยาศาลา มีแผนผังคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะสร้างขึ้น ณ ที่แห่งใด นั่นคือ มีปราสาทประธานอยู่ตรงกลาง หันหน้าไปทางทิศตะวันออก มีบรรณาลัยหันหน้าไปทางทิศตะวันตกตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของปราสาทประธาน โคปุระหรือประตูอยู่ทางทิศตะวันออก ประตูทางเข้าจะตรงกับปราสาทประธาน กำแพงแก้วสร้างต่อออกจากสองข้างของโคปุระ ล้อมรอบปราสาทประธานและบรรณาลัย ห่างจากมุมกำแพงทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือเล็กน้อยเป็นที่ตั้งของสระน้ำรูปสี่เหลี่ยม

4.3 แนวคิดเบื้องหลังของการสร้าง

ปราสาทช่วงปี สร้างจากคติความเชื่อในพระพุทธศาสนา เป็นอโรคยาศาล หรือสถานพยาบาลของชุมชน ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 โปรดให้สร้างไว้ประจำอโรคยาศาลแห่งนี้ มีข้อความเช่นเดียวกับจารึกที่พบตามอโรคยาศาลแห่งอื่น ๆ คือ กล่าวนมัสการพระพุทธเจ้าพระโภชชยคุรุไวฑูรยะ ซึ่งเป็นพระโพธิสัตว์ผู้ประทานความไม่มีโรคแก่ประชาชนผู้นับถือ และกล่าวถึงการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ประจำสถานพยาบาลในแผนกต่าง ๆ เช่น แพทย์ ผู้ดูแลสถานพยาบาล ปัจจุบันศิลาจารึกหลักนี้ ถูกนำไปเก็บรักษาไว้ ณ หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี กรุงเทพมหานคร โดยทั่วไปมักจะสันนิษฐานกันว่า พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ทรงมีจิตใจที่โอบอ้อมอารี จึงโปรดให้สร้างโรงพยาบาลขึ้น หากจะมองอีกแง่หนึ่งจะพบว่า พระองค์ทรงวางกุศโลบายในการเผยแพร่ศาสนาพุทธนิกายมหายาน ปราสาทช่วงปีสร้างในพุทธศาสนา เพื่อการเผยแพร่ศาสนาหรือขยายอำนาจก็ตามที่ จึงเป็นสิ่งที่ต้องทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป

5. อิทธิพลความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทช่วงปี อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

จากการที่ผู้เขียนได้ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน บริเวณรอบองค์ปราสาท โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละประเด็นที่ผู้เขียนสอบถาม ผู้เขียนได้แยก ออกเป็นประเด็นในน้ำเสนอเอาไว้ทั้งหมด 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้

5.1 ความเชื่อด้านร่างกาย

ปราสาทข่างปี ผู้เฒ่าผู้แก่เล่าให้ฟังว่า ในสมัยก่อนสถานที่แห่งนี้เป็นสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาล เพื่อให้ผู้คน ได้แวะมาพักรักษาตัวหรือเรียกว่า “อโรคยาศาล” หมายถึง สถานที่หรือศาลาที่ปลอดจากโรค หรือ เป็นเหมือนสุขศาลาในอดีต ทำให้มีคุณค่าทางด้านร่างกาย เพราะทำให้เราหายเจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อร่างกายเรา แข็งแรงแล้วก็จะมีผลต่อจิตใจ เรียกได้ว่า เมื่อสุขภาพกายดีจิตใจก็ดีตามไปด้วย ทำให้มี สุขภาพกายสุขใจ (สัมภาษณ์, พิศาล เค้กกล้า, 11 มีนาคม 2568)

อโรคยาศาลจึงถือเป็นหนึ่งในกลุ่มปราสาท ชุมชนในสายวัฒนธรรมขอมที่สำคัญ เปรียบเสมือนการ รวมพื้นที่ที่ใช้รักษาผู้ป่วยทั้งด้านร่างกายและ จิตใจควบคู่กันไป เป็นการรักษาโรคแบบแผนโบราณผสมผสาน ความสัมพันธ์ของความเชื่อต่อการ เคารพพระพุทธรูปเจ้า แม้ว่าตัวอาคารที่ปรากฏให้เห็นจะมีขนาดเล็ก แต่จาก รูปแบบที่เป็นมาตรฐานและ รูปเคารพประดิษฐานภายในที่สอดคล้องกับแนวความคิดในการสร้างเพื่อใช้บำบัด โรคภัยไข้เจ็บให้แก่ ประชาชน จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนในสมัยนั้นได้ เป็น อย่างดี (สัมภาษณ์, นิตยา เฟ่งพิศ, 13 มีนาคม 2568)

สรุปได้ว่า คุณค่าด้านร่างกาย เมื่อประชาชนได้ไปรักษาที่ปราสาทข่างปี ซึ่งเป็น “อโรคยาศาล” เปรียบเสมือนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพหรือโรงพยาบาลในชุมชนเมืองในสมัย ปัจจุบัน ซึ่งเป็นการรักษาแบบ แผนโบราณ ทำให้หายจากเจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อร่างกายแข็งแรงแล้วก็มี ผลต่อจิตใจควบคู่กันไป เรียกได้ว่า เมื่อ สุขภาพกายดีจิตใจก็ดีตามไปด้วย

5.2 ความเชื่อด้านจิตใจ

ปราสาทข่างปี มีความสำคัญกับชุมชน เป็นความเชื่อ เกี่ยวกับความเจ็บป่วยได้ป่วย โดยชาวพุทธจะมา บนบานที่ปราสาทข่างปี เพื่อขอให้หายป่วย ซึ่งก็ปรากฏว่าหายป่วยไปหลายราย และมีคุณค่าทางจิตใจ ที่ได้ เห็นความเพียรของคนในสมัยโบราณใน การสร้างสรรค์ศิลปะที่มีความประณีตงดงาม (สัมภาษณ์, เอกสิทธิ์ สุวินัย, 14 มีนาคม 2568)

ในประเด็นนี้ มีผลทำให้เกิดคุณค่าด้านจิตใจ โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่า ถ้าเจ็บป่วยก็จะมา บนบานที่ ปราสาทข่างปีขอให้หายป่วย ซึ่งก็หายป่วยไปหลายราย เป็นไปตามแนวคิดของ ทศภรณ์ แซ่ ตั้ง กล่าวว่า การ บนบานถือได้ว่าเป็นยาทางใจอย่างหนึ่ง สำหรับผู้ที่ต้องการที่พึ่งหรือที่ยึดเหนี่ยวทาง จิตใจ และเมื่อใดที่ ชาวบ้านรู้สึกว่าการตนเองกำลังขาดความมั่นใจในด้านต่างๆ แล้ว การบนบานคงเป็น อีกทางเลือกหนึ่งที่ช่วยลด ความเครียดทางอารมณ์ได้ ถึงแม้ว่าการบนบานจะไม่ได้ประสบความสำเร็จ ตามที่มุ่งหวังเอาไว้ทุกครั้งที่บนก็ตาม (สัมภาษณ์, เฉลียว ปิ่นเพชร, 14 มีนาคม 2568)

การบนบาน หมายถึง การขอให้ได้ในสิ่งที่ตนหวังกับองค์เทพที่ศักดิ์สิทธิ์องค์ใดองค์หนึ่ง เมื่อได้ตามที่ บนบานแล้วก็นำสิ่งของที่บนบานไว้นั้นมาแก้บนตามสัญญา การบนบานนี้จะมีเครื่องบนบานเป็น สิ่งมีชีวิตที่ ตายและสุกแล้ว มีหัวหมู ไช้ต้ม ดอกไม้ แต่ผลไม้จะเป็นผลไม้ที่ดิบและสดหรือขึ้นอยู่กับองค์ เคารพนั้นๆ (สัมภาษณ์, ประณีต ชัยสุวรรณ, 11 มีนาคม 2568)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การบนบาน เป็นการขอให้ได้ในสิ่งที่ตนหวังกับองค์เทพที่ศักดิ์สิทธิ์องค์ใดองค์หนึ่ง ที่สถิตปกปักรักษาปราสาทข่างปี เมื่อได้ตามที่บน บานแล้วก็นำสิ่งของที่บนบานไว้นั้นมาแก้บนตามสัญญา เมื่อ

เจ็บป่วยก็จะมาบนบานที่ปราสาทช่างปี ขอให้หายป่วย การบนบานถือได้ว่าเป็นยาทางใจ เป็นที่พึ่งหรือที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อความมั่นใจ และช่วยลดความเครียดทางอารมณ์ได้ แม้ว่าจะไม่ได้รับความสำเร็จตามที่บนบานไว้ก็ตาม และมีคุณค่าทางจิตใจ ที่ได้เห็นความเพียรของคนในสมัยโบราณในการสร้างสรรค์ศิลปะที่มีความประณีตงดงาม (สัมภาษณ์, ชนาธิป ช้างก้อน, 11 มีนาคม 2568)

คุณค่าทางความงามหรือการรับรู้ทางสุนทรียะของมนุษย์ไว้ ดังนี้ 1) การรับรู้ค่าความงามได้เพราะสิ่งต่างๆ มีความงามอยู่ในตัวมันเอง สิ่งที่มีความงามจะปรากฏให้เห็นในลักษณะของรูปร่าง รูปทรง ได้สัดส่วนเหมาะสมจนกำหนดเป็นเกณฑ์ ขึ้น นอกจากนี้ การอธิบายถึงความงาม หรือสิ่งที่มีความงาม แม้จะพรรณนาละเอียดอย่างไรก็ตาม จะได้ผลน้อยกว่าการได้พบ ได้เห็น ได้สัมผัสของจริง ทำให้ให้เกิดการรับรู้ในขณะนั้น 2) รับรู้ค่าความงามได้เพราะจิตของเรากำหนดเอง ความงามเป็นเรื่องของความรู้สึกที่เกิดขึ้นใน ความคิด ในความรู้สึกของมนุษย์ถ้าสิ่งต่างๆ มีความงามอยู่จริงมนุษย์ทุกคนก็ต้องเห็นความงามเท่ากัน แต่ในความจริงแล้วเราเห็นความงามต่างกัน เพราะมีอารมณ์มีความรู้สึกต่างกันขึ้นอยู่กับความชอบ หรืออารมณ์ความรู้สึกของแต่ละคน (จิตพิสัย) นอกจากนี้อารมณ์และความรู้สึกของมนุษย์มีผลโดยตรง ต่อการรับรู้ค่าความงาม การรับรู้ค่าความงามทางศิลปะ เป็นสภาวะที่เหมาะสมทั้งวัตถุสิ่งของ (สิ่ง สุนทรีย์) มีความงามความไพเราะ อันเกิดจากทักษะฝีมือของศิลปิน ผู้ดู ผู้ชมอยู่ในสภาพที่พร้อมที่จะ รับรู้พร้อมที่จะฟัง (ไม่มีการบังคับ) การรับรู้ค่าความงามทางศิลปะก็จะเกิดขึ้นมากน้อยตามกรอบ ประสบการณ์ของแต่ละคน (สัมภาษณ์, ปาริชาติ ยลถวิล, 12 มีนาคม 2568)

สรุปได้ว่า คุณค่าด้านจิตใจ ในการบนบาน เป็นการขอให้ได้ในสิ่งที่ตนหวังกับองค์เทพที่ ศักดิ์สิทธิ์องค์ใดองค์หนึ่ง ที่สถิตปกปักรักษาปราสาทช่างปี เมื่อได้ตามที่บนบานแล้วก็น้ำใจของที่บน บานไว้นั้นมาแก้บนตามสัญญา เมื่อเจ็บป่วยก็จะมาบนบานที่ปราสาทช่างปีขอให้หายป่วย การบน บานถือได้ว่าเป็นยาทางใจ เป็นที่พึ่งหรือที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจเพื่อความมั่นใจและช่วยลดความเครียดทางอารมณ์ได้ แม้ว่าจะไม่ได้รับความสำเร็จตามที่บนบานไว้ก็ตาม และการรับรู้ความงามทางใจด้าน ศิลปะของปราสาทช่างปี เป็นการรับรู้ค่าความงามได้เพราะจิตของเรากำหนดเอง ความงามเป็น เรื่องของความรู้สึกที่เกิดขึ้นในความคิด ซึ่งในความจริงแล้วเราเห็นความงามต่างกัน เพราะมีอารมณ์มีความรู้สึกต่างกันขึ้นอยู่กับความชอบหรืออารมณ์ความรู้สึกของแต่ละคน

5.3 ความเชื่อในด้านสังคม

เมื่อมีงานประจำปีก็จะมาช่วยงานจัดเครื่องบวงสรวง และเข้าร่วมในพิธีบวงสรวงทุกปีซึ่งมีชาวอำเภอศีขรภูมิและประชาชนใกล้เคียงมาร่วมพิธีเป็นอันมาก ทำให้ได้ เห็นถึงพลังสามัคคีในการร่วมมือร่วมใจช่วยกันจัดงานประเพณีบวงสรวงของชุมชนในอำเภอศีขรภูมิเป็นอย่างดี ความสามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ที่พร้อมเพรียงกันทำ ที่ร่วมมือร่วมใจกันทำ (สัมภาษณ์, วินัย โกการัตน์, 13 มีนาคม 2568)

สรุปได้ว่า คุณค่าด้านความสามัคคี ชุมชนในอำเภอศีขรภูมิ มีความสามัคคีในการร่วมมือร่วมใจความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน พร้อมเพรียงกันทำร่วมมือร่วมใจกันช่วยกันจัดงานประเพณีบวงสรวงเป็นประจำทุกปีของชุมชน โดยจะมาช่วยกันจัดเครื่องบวงสรวง ทำให้ได้เห็นถึงพลังสามัคคีของชุมชน

5.4 ความเชื่อในด้านศิลปะและวัฒนธรรม

เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ คือ ประชาชนจะมาเที่ยวที่ปราสาทข่าปี มีความเชื่อว่าถ้าใครเก็บเศษหินหรือเศษดินหรืออะไรที่เกี่ยวกับปราสาท จะมีอันเป็นไป เจ็บไข้ได้ป่วยต้องเอา มาคืน จึงจะหายป่วย และด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมของชุมชน ซึ่งอบต.ข่าปี มีประเพณี บวงสรวงปีละครั้ง เพื่อขอขมาลาโทษสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกปักรักษาปราสาท และเพื่อให้ฝนฟ้าตกตามฤดูกาล ซึ่งเป็นความเชื่อของชุมชนเพื่อความสบายใจ วัฒนธรรมเป็นผลของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์และ ภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคม และหมายรวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งหมดของสังคม ทั้งจิตใจของคน ค่านิยม ระบบความคิดคุณค่าทางจิตใจ คุณธรรม แนวความคิดลักษณะความสัมพันธ์ ของมนุษย์ ประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถภูมิปัญญาที่ช่วยให้มนุษย์อยู่รอดและเจริญสืบต่อมา (สัมภาษณ์, จิตาภา ชาญประโคน, 11 มีนาคม 2568)

สรุปได้ว่า คุณค่าด้านอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมชุมชน ปราสาทข่าปีและปราสาทอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ และความเชื่อเกี่ยวกับการเก็บเศษหินหรือเศษดินหรือ สิ่งของในบริเวณปราสาท จะมีอันเป็นไป เจ็บไข้ได้ป่วยต้องเอามาคืน จึงจะหายป่วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ ประชาชนผู้มาเยือนไม่ควรทำ ควรจะช่วยกันรักษาปราสาทข่าปีและปราสาทอื่น ๆ ไว้เพื่อเป็น มรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาภูมิหลังของบรรพบุรุษและรากเหง้าความเป็นมาของ ชุมชน อันเป็นการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระ และความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ และสร้างจิตสำนึก ของความเป็นคนท้องถิ่น ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ซึ่ง อบต.ข่าปี ได้จัดประเพณีบวงสรวงปีละครั้งของทุกปี เพื่อขอขมาลาโทษสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกปักรักษาปราสาท และเพื่อให้ฝนฟ้าตกตามฤดูกาลอันเป็นความเชื่อของชุมชน ซึ่งภาครัฐควรสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมา ของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

6. องค์ความรู้จากการศึกษา

ผลจากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาคุณค่าเชิงพุทธของอารยศาลา: กรณีศึกษา ปราสาทข่าปี ตำบลข่าปี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์” ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

6.1 องค์ความรู้ทางการแพทย์ (Medical) เป็นโรงพยาบาล เพื่อให้ผู้คนมารักษา สถานที่ปลอดภัยโรค ทำให้มีคุณค่าทางด้านร่างกาย หายเจ็บไข้ได้ป่วย สุขภาพกายดีสุขภาพใจสบายเปรียบเสมือนพื้นที่รักษาผู้ป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป สัมพันธ์ของความเชื่อต่อการเคารพพระพุทธรูปเจ้า

6.2 องค์ความรู้ทางอารมณ์ (Emotion) เป็นความเชื่อเกี่ยวกับความเจ็บป่วย การบนบานที่ปราสาทข่าปีเพื่อขอให้หายป่วยและมีคุณค่าทางจิตใจ เป็นยาทางใจอย่างหนึ่ง ที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ช่วยลดความเครียดทางอารมณ์ได้ ขอให้ได้นึกถึงสิ่งที่ตนหวังกับองค์เทพที่ศักดิ์สิทธิ์ แล้วแก้บนตามสัญญา

6.3 องค์ความรู้ทางสังคม (Society) งานประจำปีพิธีบวงสรวงมีชาวอำเภอสหัสขันธ์และประชาชนใกล้เคียงมาร่วมพิธีเป็นอันมาก มีความสามัคคีในการร่วมมือร่วมใจความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน พร้อมเพรียงกันทำร่วมมือร่วมใจกันช่วยกันจัดงานประเพณีบวงสรวงเป็นประจำทุกปีของชุมชน โดยจะมาช่วยกันจัดเครื่องบวงสรวง ทำให้ได้เห็นถึงพลังสามัคคีของชุมชน

6.4 องค์ความรู้ทางศิลปวัฒนธรรม (Culture Art) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมของชุมชน วัฒนธรรมเป็นผลของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาของสังคม

7. สรุป

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ว่าจะเป็นสถานที่ บุคคล วัตถุ สิ่งของ ทั้งสิ่งที่มีตัวตนและไม่มีตัวตน และแสดงความจงรักภักดี ศรัทธาเลื่อมใส โดยไม่ต้องหาเหตุผลมา ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา คือ ความเชื่อซึ่งมุ่งเน้นพระรัตนตรัยหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา วิถีแห่งความเชื่อทางศาสนา มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต หลักคำสอนทาง วิถีเชื่อทางศาสนาในฐานะเป็นสถาบัน วิถีเชื่อทางศาสนา มีบทบาทสำคัญในการทำให้บุคคลมีที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวด้านจิตใจ เป็นต้น

บ้านช่างปี หมู่ที่ 1 ตำบลช่างปี อำเภอสักรุมิ จังหวัดสุรินทร์ เดิมมีคนที่ชื่อ “ปี” เรียกกันว่า “ตาปี” เป็นคนปั้นหม้อไหของหมู่บ้านที่มีฝีมือมากในการปั้น จึงเรียกต่อกันมาว่า “บ้านตาปี” ภายหลังจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านตามชื่อของช่างปั้นว่า “บ้านช่างปี” ปราสาทช่างปีเป็นโรงพยาบาล (อโรคยศาล) หนึ่งในจำนวน 102 แห่ง ที่พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 แห่งอาณาจักรขอมโบราณโปรดให้สร้างขึ้น ราวพุทธศตวรรษที่ 18 พบโบราณวัตถุจำนวนมาก ส่วนหนึ่งนำไปเก็บรักษาไว้ ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สุรินทร์ อีกส่วนหนึ่งเก็บรักษาไว้ที่วัดบ้านช่างปี

อิทธิพลความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทช่างปี อำเภอสักรุมิ จังหวัดสุรินทร์ แยกออกเป็นประเด็นในน้ำเสนอเอาไว้ทั้งหมด 4 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) คุณค่าด้านร่างกาย ในสมัยก่อนสถานที่แห่งนี้เป็นสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาล เพื่อให้ผู้คน ได้แวะมาพักรักษาตัวหรือเรียกว่า “อโรคยศาล” 2) คุณค่าด้านจิตใจ โดยชาวพุทธจะมานอนบนที่ปราสาทช่างปี เพื่อขอให้หายป่วย ซึ่งก็ปรากฏว่าหายป่วยไปหลายราย และมีคุณค่าทางจิตใจ 3) คุณค่าในด้านสังคม งานประจำปีมีการจัดเครื่องบวงสรวงทุกปี ซึ่งมีชาวอำเภอสักรุมิ และประชาชนใกล้เคียงมาร่วมพิธีเป็นอันมาก ทำให้ได้เห็นถึงพลังสามัคคีในการร่วมมือร่วมใจช่วยกันของชุมชนในอำเภอสักรุมิ และ 4) คุณค่าในด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงพุทธ ด้านศิลปวัฒนธรรมของคนสุรินทร์

เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2503). *โครงการและรายงานการสำรวจและขุดแต่งโบราณวัตถุสถานในภาค*

ตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2502. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

กรมศิลปากร. (2540). *วัดหลวงสมัยรัตนโกสินทร์*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.

กรมศิลปากร. (2550). *ประวัติศาสตร์เมืองสุรินทร์*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

จารุวรรณ พึ่งเที่ยร. (2555). *พุทธศิลป์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- จิตาภา ชาญประโคน. (2568, 11 มีนาคม). ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทข่งปี [สัมภาษณ์]. กำนันตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- จิตาภา ชาญประโคน. (2568, 11 มีนาคม). องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของปราสาทขอม [สัมภาษณ์]. กำนันตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- เฉลียว ปิ่นเพชร. (2568, 14 มีนาคม). ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทข่งปี [สัมภาษณ์]. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- เฉลียว ปิ่นเพชร. (2568, 14 มีนาคม). ชุมชนบ้านข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ [สัมภาษณ์]. นายกองค์การบริหารส่วนตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- ชนาธิป ช้างก้อน. (2568, 11 มีนาคม). ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทข่งปี [สัมภาษณ์]. ชาวบ้านอ่างสมบูรณ์ ตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2532). *การเข้าถึงศิลปะในงานจิตรกรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- ชะเอม แก้วคล้าย. (2528). *จารึกพระเจ้าชัยวรมันที่ 7*. กรุงเทพมหานคร: หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร.
- दनัย ไชยโยธา. (2538). *ลัทธิศาสนาและระบบความเชื่อกับประเพณีนิยมในท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ธัญสรณ์ ไหมทอง. (2568, 14 มีนาคม). พระราชประวัติของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 โดยสังเขป [สัมภาษณ์]. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านข่งปี ตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- นิตยา เฟ่งพิศ. (2568, 13 มีนาคม). ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทข่งปี [สัมภาษณ์]. ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหัวแรตนาโพธิ์ ตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- ประณิต ชัยสุวรรณ. (2568, 11 มีนาคม). *คติการสร้างปราสาทขอม* [สัมภาษณ์]. ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- ปาริชาติ ยลถวิล. (2568, 12 มีนาคม). ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทข่งปี [สัมภาษณ์]. ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- พระครูสังฆรักษ์สำเร็จ กตธโร. (2568, 11 มีนาคม). *ประเภทของความเชื่อ* [สัมภาษณ์]. รองเจ้าคณะตำบลข่งปี วัดบ้านข่า ตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- พระอธิการประหยัด ตปสีโล. (2568, 11 มีนาคม). ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา [สัมภาษณ์]. เจ้าอาวาสวัดศรีโพธาราม (บ้านหนองฝือ) ตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- พระอธิการสมศักดิ์ ปชโชโต. (2568, 14 มีนาคม). *ความสำคัญของความเชื่อ* [สัมภาษณ์]. เจ้าอาวาสวัดข่งปี ตำบลข่งปี อำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- พิศาล คำกล้า. (2568, 11 มีนาคม). *กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชนชาวบ้านข่งปี* [สัมภาษณ์]. นายอำเภอสือขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- พระวิศิษฐ์ สุ่มโน (แทบทาม). (2556). *การศึกษาคุณค่าความเชื่อในพิธีกรรมการบูชาปู่ตาของชาวบ้านหนองแวงโลกพระ และชาวบ้านหนองแวงโคตร ตำบลหนองแวงโลกพระ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น* [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

- ภัททิยา ยิมเรวัต. (2540). การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมด้านความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี. *ภาษาและวัฒนธรรม*, 16(1), [หน้าไม่ระบุ].
- ยอร์ช เซเดส์. (2536). *เมืองพระนคร นครวัด นครธม* (ปราณี วงษ์เทศ, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2478). การบูรณะและขึ้นทะเบียนได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานของชาติ. *ราชกิจจานุเบกษา*, 52(75).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.
- รุ่งนภา จะนนท์. (2553). *การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องปราสาทพนมรุ้ง* [สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล. (2547). อาโรคยศาล: ความรู้ทั่วไปและข้อสังเกตเบื้องต้น. *เมืองโบราณ*, 30(3).
- ศรัณย์ บุญประเสริฐ, & ยอดเนตร สุวรรณ. (2551). *คู่มือนำเที่ยววนครวัด นครธม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สารคดี.
- สุภัทรดิศ ดิศกุล. (2539). *ศิลปะขอม*. กรุงเทพมหานคร: ครุสภาลาดพร้าว.
- สุรศักดิ์ เจริญวงศ์. (2535). แนวคิดและวัตถุประสงค์ของจิตรกรรมไทย. ใน *ศิลปะกับสังคมไทย หน่วยที่ 6-10* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วินัย โกการัตน์. (2568, 13 มีนาคม). *กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชนชาวบ้านช่วงปี* [สัมภาษณ์]. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงปี อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- วินัย โกการัตน์. (2568, 13 มีนาคม). *ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทช่วงปี* [สัมภาษณ์]. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลช่วงปี อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- เอกสิทธิ์ สุวินัย. (2568, 14 มีนาคม). *กลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ในชุมชนชาวบ้านช่วงปี* [สัมภาษณ์]. ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลช่วงปี อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- เอกสิทธิ์ สุวินัย. (2568, 14 มีนาคม). *ความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในปราสาทช่วงปี* [สัมภาษณ์]. ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลช่วงปี อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- เอกสิทธิ์ สุวินัย. (2568, 14 มีนาคม). *ความสำคัญของความเชื่อ* [สัมภาษณ์]. ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลช่วงปี อำเภอสี่ขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์.
- Barth, A. (1903). *Les doublets de la stele de Say-Fong. Bulletin de l'École Française d'Extrême-Orient (BEFEO)*, 3.
- Coedès, G. (1940). *Les hopitaux de Jayavarman VII. In Études cambodgiennes*. Imprimerie de l'Extrême-Orient.
- Bhadri, K. M. (Trans.). (2007). *Ta Prohm inscription of Jayavarman VII. AD 1186*. In P. K. Kapur & S. Sahai (Eds.), *Ta Prohm: A glorious era in Angkor civilization*. Bangkok: White Lotus Press.

Finot, L. (1903). *L'inscription Sanskrite de Say-Fong. Bulletin de l'École Française d'Extrême-Orient (BEFEO)*, 3.